

28/2010

Teollis- ja tekijänoikeusasioiden keskittäminen markkinaoikeuteen

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

28/2010

Teollis- ja tekijänoikeusasioiden keskittäminen markkinaoikeuteen

30.3.2010

Julkaisun nimi Teollis- ja tekijänoikeusasioiden keskittäminen markkinaoikeuteen**Tekijä** IPR-tuomioistuintyöryhmä
Puheenjohtaja: Tatu Leppänen
Sihteeri: Jussi Karttunen**Oikeusministeriön julkaisu** Mietintöjä ja lausuntoja **Sarjanumero** 28/2010**OSKARI numero** OM 5/41/2009 **HARE numero** OM025:00/2009
ISSN-L 1798-7091
ISSN (nid.) 1798-7091 **ISSN (PDF)** 1798-7105
ISBN (nid.) 978-952-466-834-7 **ISBN (PDF)** 978-952-466-835-4**Asia- ja avain-sanat** tuomioistuimet, oikeudenkäynti, siviiliprosessi, markkinaoikeus, immateriaalioikeus, tekijänoikeus, teollisoikeus**Tiivistelmä** Työryhmän tehtävänä on ollut laatia ehdotus aineettomia oikeuksia koskevien asioiden tuomioistuin­käsit­te­lyn keskittämisestä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa. Valmistelun lähtökohtana on ollut, että asiat keski­te­tä­än markkinaoikeuteen työryhmämietinnössä IPR-asioiden tuomioistuin­käsit­te­lyn keskittäminen (oikeusministeriön työryhmämietintö 2007:20) ehdotetussa laajuudessa kuitenkin niin, että muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) nykyisin käsittelemistä aineettomia oikeuksia koskevista asioista keski­te­tä­än kokonaisuudessaan markkinaoikeuteen, jolloin PRH:n valituslautakunta voidaan lakkauttaa. Tavoitteena on ollut, että aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelyn edellyttämä asiantuntemus eri asiaryhmissä saadaan mahdollisimman hyvin varmistettua ottaen samalla huomioon, että käsittely muodostuu tehokkaaksi ja joutuisaksi. Työryhmän on tullut myös pohtia, miten jatkomuutoksenhaku markkinaoikeuden päätöksiin on järjestettävä ja tehdä tätä koskevat tarpeelliset ehdotukset.

Julkaisu sisältää hallituksen esityksen muotoon laaditun työryhmämietinnön teollis- ja tekijänoikeudellisia asioita koskevan ratkaisutoiminnan keskittämisestä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelyn järjestämisestä markkinaoikeudessa.

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki markkinaoikeudesta sekä kokonaan uusi laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa. Nykyinen markkinaoikeuslaki ja eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annettu laki vastaavasti kumottaisiin. Lisäksi mietintöön sisältyvät ehdotukset laiksi patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain kumoamisesta sekä 22 muun lain muuttamisesta.

Mietinnön mukaan markkinaoikeuteen keskitettäisiin muutoksenhaku teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä sekä lisäksi kaikkien teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittely, kuten myös mainittuihin asioihin liittyvien turvaamistoimiasioiden käsittely. Lisäksi markkinaoikeuteen ohjattaisiin valitukset Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemistä päätöksistä.

Niistä PRH:n päätöksistä, joista tällä hetkellä valitetaan PRH:n valituslautakuntaan mutta joiden osalta muutoksenhakua ei ehdoteta ohjattavaksi markkinaoikeuteen, valitettaisiin jatkossa Helsingin hallinto-oikeuteen. Tämä mahdollistaisi PRH:n valituslautakunnan lakkauttamisen.

Markkinaoikeus olisi pääsääntöisesti päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä. Patenttia, hyödyllisyysmallia tai piirimallia koskevissa riita-asioissa markkinaoikeus olisi kuitenkin lähtökohtaisesti päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä ja markkinaoikeusinsinööri. Asioissa, joissa valitetaan PRH:n patenttia, hyödyllisyysmallia tai piirimallia koskevasta päätöksestä, markkinaoikeus olisi päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu lainoppinut jäsen, markkinaoikeusinsinööri sekä lisäksi toinen markkinaoikeusinsinööri tai sivutoiminen asiantuntijajäsen.

Sekä markkinaoikeuden vakinaisilta jäseniltä että sivutoimisilta asiantuntijajäseniltä edellytettäisiin erityisten kelpoisuusvaatimusten täyttämistä.

Valitukset rekisteriviranomaisten teollisoikeuden myöntämisestä tai rekisteröintiä koskevista päätöksistä käsiteltäisiin markkinaoikeudessa hallintolainkäytön järjestyksessä. Teollis- ja tekijänoikeudelliset riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin markkinaoikeudessa lähtökohtaisesti oikeudenkäymiskaaren mukaisesti.

Rekisteriviranomaisten päätösten osalta markkinaoikeuden ratkaisuihin olisi mahdollista hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Työryhmän enemmistön kannan mukaan teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuihin tapahtuisi valittamalla Helsingin hovioikeuteen, jonka ratkaisusta olisi vielä mahdollista hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen nykyistä valituslupajärjestelmää noudattaen.

Työryhmän mietintö on yksimielinen kahta poikkeusta lukuun ottamatta. Työryhmä on joutunut äänestämään ensinnäkin siitä, miten muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuihin teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa on järjestettävä. Tämän lisäksi työryhmä on äänestänyt siitä, minä ajankohtana PRH:n valituslautakunta tulisi lakkauttaa.

30.3. 2010

Publikationens titel	Koncentration av mål och ärenden som gäller immateriella rättigheter till marknadsdomstolen		
Författare	IPR-domstolsarbetsgruppen Ordförande: Tatu Leppänen Sekreterare: Jussi Karttunen		
Justitieministeriets publikation	Betänkanden och utlåtanden	Serienummer	28/2010
OSKARI nummer	JM 5/41/2009	HARE nummer	JM 025:00/2009
ISSN-L	1798-7091		
ISSN (häft.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (häft.)	978-952-466-834-7	ISBN (PDF)	978-952-466-835-4
Sak- och nyckelord	domstolar, rättegång, civilprocess, marknadsdomstolen, immaterialrätt, upphovsrätt, industriellt rättsskydd		
Referat	<p>Arbetsgruppen har haft i uppdrag att utarbeta förslag om hur domstolshandläggningen av immaterialrättsliga mål och ärenden kunde koncentreras till marknadsdomstolen och hur dessa mål och ärenden ska handläggas i marknadsdomstolen. Utgångspunkten vid beredningen har varit att målen och ärendena ska koncentreras till marknadsdomstolen i den omfattning som föreslås i arbetsgruppsbetänkandet Koncentrering av domstolsbehandlingen av IPR-ärenden (justitieministeriets arbetsgruppsbetänkanden 2007:20). Överklagandet av de immaterialrättsliga ärenden som Patent- och registerstyrelsen (PRS) behandlar i dag ska dock i sin helhet koncentreras till marknadsdomstolen, varvid PRS besvärdsnämnd kan dras in. Målet har varit att i så hög grad som möjligt säkerställa den sakkunskap som handläggningen av immaterialrättsliga mål och ärenden förutsätter i de olika ärendegrupperna. Samtidigt ska det beaktas att handläggningen är så effektiv och snabb som möjligt. Arbetsgruppen hade även i uppgift att utreda hur det fortsatta ändringssökandet ska ordnas när det gäller marknadsdomstolens beslut och lägga fram nödvändiga förslag om detta.</p> <p>Publikationen innehåller ett arbetsgruppsbetänkande med förslag om att avgörandet av immaterialrättsliga mål och ärenden ska koncentreras till marknadsdomstolen och om hur handläggningen av dessa mål och ärenden ska ordnas i marknadsdomstolen. Betänkandet har formen av en regeringsproposition</p> <p>I betänkandet föreslås att det stiftas en ny lag om marknadsdomstolen och en helt ny lag om rättegång i marknadsdomstolen. I stället upphävs den gällande marknadsdomstolslagen och lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden. I betänkandet ingår dessutom förslag till lagar om upphävande av lagen om behandling av besvärärenden vid patent- och registerstyrelsen samt om ändring av 22 andra lagar.</p>		

Till marknadsdomstolen koncentreras enligt betänkandet överklagandet av beslut av de registermyndigheter som beviljar industriella rättigheter och dessutom handläggningen av alla tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt, och även handläggningen av ärenden som gäller säkringsåtgärder och som hänför sig till nämnda mål och ärenden. Marknadsdomstolen ska dessutom handlägga besvär som anförs med anledning av de beslut som Kommunikationsverket fattar med stöd av lagen om domännamn.

Ändring i de beslut av PRS som i dag överklagas hos PRS besvärsnämnd men som enligt förslaget inte ska överklagas hos marknadsdomstolen ska i fortsättningen sökas hos Helsingfors förvaltningsdomstol. PRS besvärsnämnd kan då dras in.

Enligt huvudregeln ska marknadsdomstolen vara domför i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter. I tvistemål som gäller patent, nyttighetsmodell eller kretsmönster ska marknadsdomstolen dock i regel vara domför i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter och en marknadsrättsingenjör. När ett beslut av PRS som gäller patent, nyttighetsmodell eller kretsmönster överklagas är marknadsdomstolen domför i en sammansättning med en lagfaren ledamot, en marknadsrättsingenjör och dessutom ytterligare en marknadsrättsingenjör eller en sakkunnigledamot i bisyssla.

Såväl marknadsdomstolens ordinarie ledamöter som dess sakkunnigledamöter i bisyssla ska uppfylla särskilda behörighetsvillkor.

Besvär som har anförts med anledning av ett beslut av en registermyndighet om beviljande eller registrering av en industriell rättighet ska handläggas i marknadsdomstolen på det sätt som gäller förvaltningsrättskipning. Tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt ska i regel handläggas i marknadsdomstolen i enlighet med rättegångsbalken.

Marknadsdomstolens avgöranden med anledning av ett beslut av en registermyndighet får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen genom besvär. Enligt den ståndpunkt som intas av en majoritet i arbetsgruppen ska ändring i marknadsdomstolens avgöranden i tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt sökas genom besvär hos Helsingfors hovrätt, vars avgöranden får överklagas vidare hos högsta domstolen genom besvär, med iakttagande av det nuvarande systemet med besvärstillstånd.

Arbetsgruppens betänkande är enigt, med två undantag. Arbetsgruppen har för det första tvingats rösta om hur ändringssökandet i fråga om marknadsdomstolens avgöranden i tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt ska ordnas. Dessutom har arbetsgruppen röstat om tidpunkten när PRS besvärsnämnd ska dras in.

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 9 päivänä kesäkuuta 2009 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotus aineettomia oikeuksia koskevien asioiden tuomioistuinkäsittelyn keskittämisestä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa. Valmistelun lähtökohtana oli, että asiat keskitetään markkinaoikeuteen työryhmämietinnössä IPR-asioiden tuomioistuinkäsittelyn keskittäminen (oikeusministeriön työryhmämietintö 2007:20) ehdotetussa laajuudessa kuitenkin niin, että muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) nykyisin käsittelemistä aineettomia oikeuksia koskevista

asioista keskitetään kokonaisuudessaan markkinaoikeuteen, jolloin PRH:n valituslautakunta voidaan lakkauttaa. Tavoitteena oli, että aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelyn edellyttämä asiantuntemus eri asiaryhmissä saadaan mahdollisimman hyvin varmistettua ottaen samalla huomioon, että käsittely muodostuu tehokkaaksi ja joutuisaksi. Työryhmän tuli myös pohtia, miten jatkomuutoksenhaku markkinaoikeuden päätöksiin on järjestettävä ja tehdä tätä koskevat tarpeelliset ehdotukset. Työryhmän oli laadittava ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin lainsäädäntöneuvos Tatu Leppänen oikeusministeriöstä, sittemmin 1.2.2010 lukien määräaikainen hovioikeudenneuvos Helsingin hovioikeudessa, ja jäseniksi kutsuttiin hallitusneuvos Heikki Liljeroos oikeusministeriöstä, hallitussihteeri Heli Honkapää työ- ja elinkeinoministeriöstä, hallitussihteeri Marko Rajaniemi opetusministeriöstä, ylituomari Kimmo Mikkola markkinaoikeudesta, asianajaja Kristiina Harenko Suomen Asianajajaliiton edustajana ja IPR-lakimies Tarja Tchernych Suomen Patenttiasiamiesyhdistys ry:n edustajana. Työryhmän jäseneksi Marko Rajaniemen tilalle on 2.12.2009 nimetty hallitusneuvos Jorma Waldén opetusministeriöstä.

Työryhmän pysyvinä asiantuntijoina ovat toimineet kärjäjäätuomari Ari Wirén Helsingin kärjäoikeudesta ja kansainvälisten asioiden koordinaattori Marjo Aalto-Setälä Patentti- ja rekisterihallituksesta.

Työryhmän päätoimiseksi sihteeriksi nimettiin markkinaoikeustuomari Jussi Karttunen markkinaoikeudesta, sittemmin 1.7.2009 lukien määräaikainen erityisasiantuntija oikeusministeriössä.

Työryhmä otti nimekseen IPR-tuomioistuintyöryhmä. Työryhmä on kokoontunut 15 kertaa.

Työnsä aikana työryhmä on kuullut asiantuntijoina oikeusneuvos Jukka Sipponen korkeimmasta oikeudesta, hallintoneuvos Pekka Vihervuorta korkeimmasta hallinto-oikeudesta, hovioikeuden presidentti Mikko Könkkölää Helsingin hovioikeudesta, hal-

linto-oikeustuomari Olli Tammelinia Helsingin hallinto-oikeudesta, käräjätuomari Anna-Mari Porkkala-Hietalaa ja määräaikainen markkinaoikeussihteeri, vakuutus-oikeussihteeri Antti Tapanilaa Suomen Tuomariliitto ry:n edustajina sekä Director, IPR; eurooppapatenttiasiamies Arja Weckmania ja General Manager, Intellectual Asset Management; eurooppapatenttiasiamies Timo Vuorimiestä Patentti-Insinöörit ry:n edustajina.

Työryhmän kahteen kokoukseen ovat Heli Honkapään sijasta osallistuneet hallitusneuvos Marja-Leena Rinkineva ja ylitarkastaja Paula Laine työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Työryhmä on osana tehtäväänsä tehnyt kyselytutkimuksen patentti- ja tavaramerkkiasiamiehille sekä elinkeinoelämän palveluksessa työskenteleville henkilöille. Työryhmä on tehnyt myös muutoksenhakuvaihtoehtoja koskeneen kyselyn eri sidosryhmillä. Työryhmän edustajat ovat lisäksi käyneet keskusteluja eri viranomaisten edustajien kanssa.

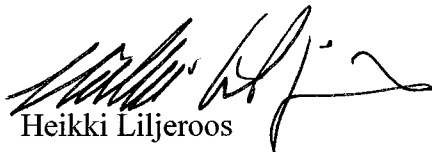
Nyt luovutettava mietintö sisältää hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen aineettomia oikeuksia koskevien riita- ja hakemusasioiden sekä teollisoikeuksien myöntämiseen liittyvien hallinnollisten muutoksenhakuasioiden keskittämisestä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelyn järjestämisestä markkinaoikeudessa. Aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelyn järjestämiseen liittyen työryhmä on lisäksi tarkastellut erityisesti markkinaoikeuden ratkaisukokoonpanoja laajemminkin. Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki markkinaoikeudesta sekä kokonaan uusi laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa.

Työryhmän mietintö on yksimielinen kahta poikkeusta lukuun ottamatta. Työryhmä on joutunut äänestämään ensinnäkin siitä, miten muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuihin teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa on järjestettävä. Tämän lisäksi työryhmä on äänestänyt siitä, minä ajankohtana PRH:n valituslautakunta tulisi lakkauttaa. Näihin kysymyksiin liittyviä eri ratkaisuvaihtoehtoja sekä työryhmän enemmistön ja vähemmistön kantoja on tarkasteltu tarkemmin mietinnön yleisperustelujen jaksoissa 3.2.1 ja 3.2.5.

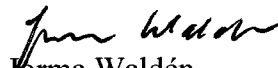
Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä kunnioittavasti luovuttaa mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 30 päivänä maaliskuuta 2010

Tatu Leppänen

Heikki Liljeroos

Heli Honkapää

Jorma Waldén

Kimmo Mikkola

Kristiina Harenko

Tarja Tchernych

Jussi Karttunen

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	17
YLEISPERUSTELUT	19
1 Johdanto	19
2 Nykytila.....	21
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	21
2.1.1 Immateriaalioikeuden osa-alueet	21
2.1.1.1 Tekijänoikeus.....	21
2.1.1.2 Patenttioikeus	27
2.1.1.3 Hyödyllisyysmallioikeus	40
2.1.1.4 Integroitujen piirien piirimallien suoja.....	47
2.1.1.5 Tavaramerkkioikeus.....	52
2.1.1.6 Mallioikeus	60
2.1.1.7 Kasvinjalostajanoikeus	68
2.1.1.8 Toiminimioikeus	73
2.1.1.9 Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja	78
2.1.1.10 Suoja sopimatonta menettelyä vastaan	81
2.1.2 Verkkotunnus.....	83
2.1.3 Turvaamistoimilainsäädäntö.....	85
2.1.3.1 Yleistä	85
2.1.3.2 Oikeudenkäymiskaaren 7 luku	85
2.1.3.3 Laki todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa.....	87
2.1.4 Immateriaalioikeuksien myöntäminen ja niiden toteuttaminen.....	88
2.1.4.1 Yleistä	88
2.1.4.2 Yksinoikeuden saaminen ja hallinnollinen mitättömyys.....	90
2.1.4.3 Immateriaalioikeuksien toteuttaminen	100
2.1.4.3.1 Yleistä	100
2.1.4.3.2 Yleiset tuomioistuimet	101
2.1.4.3.3 Markkinaoikeus	117
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	127
2.2.1 Yleistä.....	127
2.2.2 Kansainvälinen kehitys.....	128
2.2.3 Ulkomaiden lainsäädäntö	137
2.2.3.1 Ruotsi	137
2.2.3.2 Norja.....	141
2.2.3.3 Tanska	142
2.2.3.4 Saksa	143
2.2.3.5 Ranska.....	144
2.2.3.6 Englanti ja Wales	145
2.2.3.7 Alankomaat	147
2.2.3.8 Italia.....	148
2.2.4 Euroopan unionin lainsäädäntö.....	149

2.3 Suomen perustuslaista ja kansainvälisestä sääntelystä johtuvia reunaehtoja.....	158
2.3.1 Yleistä.....	158
2.3.2 Suomen tuomioistuinjärjestelmän kahtiajako ja muutoksenhaku.....	158
2.3.3 Oikeus muutoksenhakuun.....	162
2.4 Nykytilan arviointi.....	165
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	167
3.1 Tavoitteet.....	167
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot ja keskeiset ehdotukset.....	168
3.2.1 Keskittäminen markkinaoikeuteen.....	168
3.2.2 Keskittämisen laajuus.....	171
3.2.3 Markkinaoikeuden ratkaisukokoonpanot ja jäsenten kelpoisuusvaatimukset.....	173
3.2.4 Keskittämisen piiriin kuuluvien immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn järjestäminen markkinaoikeudessa.....	174
3.2.5 Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuihin keskittämisen piiriin kuuluvissa asioissa.....	176
3.2.6 Lainsäädännölliset ratkaisut.....	178
3.2.7 Muiden uudistamistarpeiden kartoittaminen.....	179
4 Esityksen vaikutukset.....	180
4.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset.....	180
4.2 Yritysvaikutukset.....	181
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	182
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	184
5 Asian valmistelu.....	184
5.1 Aikaisempi valmistelu.....	184
5.2 Esityksen valmistelu.....	187
6 Riippuvuus muista esityksistä.....	187
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	189
1 Lakiehdotusten perustelut.....	189
1.1 Laki markkinaoikeudesta.....	189
1 luku. Yleiset säännökset.....	189
2 luku. Henkilöstö.....	189
3 luku. Asioiden käsittely.....	194
4 luku. Erinäiset säännökset.....	202
5 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset.....	204
1.2 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa.....	204
1 luku. Yleiset säännökset.....	204
2 luku. Kilpailu- ja hankinta-asioiden käsittely.....	208
3 luku. Teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittely.....	208
4 luku. Markkinaoikeudellisten asioiden käsittely.....	223
5 luku. Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuun.....	227
6 luku. Erinäiset säännökset.....	229
7 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset.....	230
1.3 Patenttilaki.....	231
1.4 Laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin.....	237
1.5 Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin.....	237

1.6 Laki maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä.....	238
1.7 Laki hyödyllisyysmallioikeudesta.....	238
1.8 Laki yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin.....	241
1.9 Tavaramerkkilaki.....	244
1.10 Yhteismerkkilaki.....	248
1.11 Mallioikeuslaki.....	250
1.12 Toiminimilaki.....	254
1.13 Kaupparekisterilaki.....	257
1.14 Laki patenti- ja rekisterihallituksesta.....	258
1.15 Laki patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain kumoamisesta.....	261
1.16 Laki kasvinjalostajanoikeudesta.....	262
1.17 Verkkotunnuslaki.....	264
1.18 Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa.....	265
1.19 Tekijänoikeuslaki.....	269
1.20 Oikeudenkäymiskaari.....	271
7 luku. Turvaamistoimista.....	271
1.21 Laki tuomareiden nimittämisestä.....	272
1.22 Valtion virkamieslaki.....	273
1.23 Arvopaperimarkkinalaki.....	273
10 luku. Erinäisiä säännöksiä.....	273
1.24 Laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä.....	274
1.25 Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista.....	275
2 Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	276
3 Voimaantulo.....	277
4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	277

LIITTEET

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki markkinaoikeudesta.....	280
2. Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa.....	291
3. Laki patenttilain muuttamisesta.....	311
4. Laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annetun lain 12 §:n muuttamisesta.....	315
5. Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annetun lain 3 ja 13 §:n muuttamisesta.....	316
6. Laki maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	317
7. Laki hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain muuttamisesta.....	318
8. Laki yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain muuttamisesta.....	320
9. Laki tavaramerkkilain muuttamisesta.....	322
10. Laki yhteismerkkilain muuttamisesta.....	325
11. Laki mallioikeuslain muuttamisesta.....	327
12. Laki toiminimilain muuttamisesta.....	329
13. Laki kaupparekisterilain muuttamisesta.....	331

14. Laki patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain muuttamisesta.....	332
15. Laki patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain kumoamisesta.....	334
16. Laki kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta.....	335
17. Laki verkkotunnuslain muuttamisesta.....	337
18. Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain muuttamisesta.....	338
19. Laki tekijänoikeuslain muuttamisesta.....	340
20. Laki oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4 ja 12 §:n muuttamisesta.....	342
21. Laki tuomareiden nimittämisestä annetun lain 1 ja 11 §:n muuttamisesta.....	344
22. Laki valtion virkamieslain 46 a §:n muuttamisesta.....	345
23. Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta.....	346
24. Laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain muuttamisesta.....	347
25. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	348
LAGFÖRSLAG	
1. Lag om marknadsdomstolen.....	350
2. Lag om rättegång i marknadsdomstolen.....	361

Hallituksen esitys Eduskunnalle markkinaoikeutta ja oikeudenkäyntiä markkinaoikeudessa koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki markkinaoikeudesta ja laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa. Nykyinen markkinaoikeuslaki ja eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annettu laki vastaavasti kumottaisiin. Lisäksi esitykseen sisältyvät ehdotukset laiksi patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain kumoamisesta sekä 22 muun lain muuttamisesta.

Esityksen päätavoitteena on teollisoikeuksien myöntämisen sekä teollis- ja tekijänoikeuksien toteuttamisen tehostaminen kehittämällä mainittuihin asioihin liittyvää tuomioistuinjärjestelmää. Tarkoituksena on vähentää teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittelyn hajaantuneisuutta nykyisestä. Lisäksi keskeisiä tavoitteita ovat tuomioistuin-käsittelyn asiantuntemus, korkea laatu ja nopeus.

Mainitut tavoitteet toteutettaisiin keskittämällä teollis- ja tekijänoikeudellisia asioita koskeva ratkaisutoiminta mahdollisimman suuressa määrin samaan oikeuspaikkaan, markkinaoikeuteen. Ratkaisutoiminnan asiantuntemusta pyrittäisiin parantamaan myös ratkaisukokoonpanoja ja kelpoisuusehtoja koskevalla sääntelyllä.

Esityksessä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin muutoksenhaku teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä sekä lisäksi kaikkien teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittely, kuten myös mainittuihin asioihin liittyvien turvaamistoimiasioiden käsittely. Lisäksi markkinaoikeuteen ohjattaisiin valitukset Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemistä päätöksistä.

Niistä Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) päätöksistä, joista tällä hetkellä valitetaan PRH:n valituslautakuntaan mutta joiden osalta muutoksenhakua ei ehdoteta ohjattavaksi markkinaoikeuteen, valitettaisiin jatkossa Helsingin hallinto-oikeuteen. Tämä mahdollistaisi PRH:n valituslautakunnan lakkauttamisen.

Markkinaoikeus olisi pääsääntöisesti päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä. Patenttia, hyödyllisyysmallia tai piirimallia koskevissa riita-asioissa markkinaoikeus olisi kuitenkin lähtökohtaisesti päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä ja markkinaoikeusinsinööri. Asioissa, joissa valitetaan Patentti- ja rekisterihallituksen patenttia, hyödyllisyysmallia tai piirimallia koskevasta päätöksestä, markkinaoikeus olisi päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu lainoppinut jäsen, markkinaoikeusinsinööri sekä lisäksi toinen markkinaoikeusinsinööri tai sivutoiminen asiantuntijajäsen. Patenttia, hyödyllisyysmallia ja pii-

rimallia koskevista asioissa kokoonpanosäntelyllä turvattaisiin siten myös tekninen asiantuntemus ratkaisutoiminnassa.

Sekä markkinaoikeuden vakinaisilta jäseniltä että sivutoimitoimisilta asiantuntijajäseniltä edellytettäisiin erityisten kelpoisuusvaatimusten täyttämistä.

Valitukset rekisteriviranomaisten teollisoikeuden myöntämisestä tai rekisteröintiä koskevista päätöksistä käsiteltäisiin markkinaoikeudessa hallintolainkäyttölain järjestyksessä. Teollis- ja tekijänoikeudelliset riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin markkinaoikeudessa lähtökohtaisesti oikeudenkäymiskaaren mukaisesti.

Rekisteriviranomaisten päätösten osalta markkinaoikeuden ratkaisuihin olisi mahdollista hakea muutosta edelleen valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen hallintolainkäyttölain järjestyksessä. Työryhmän enemmistön kannan mukaan teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuihin tapahtuisi vastaavalla tavalla kuin nykyään haetaan muutosta käräjäoikeuksien ratkaisuihin. Markkinaoikeuden ratkaisusta valitettaisiin enemmistön kannan mukaan ensin Helsingin hovioikeuteen, jonka ratkaisusta olisi vielä mahdollista hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen nykyistä valituslupajärjestelmää noudattaen.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan samanaikaisesti vuoden 2012 alusta, lukuun ottamatta 15. lakiehdotusta, jonka on tarkoitus työryhmän enemmistön kannan mukaan tulla voimaan kaksi vuotta muita ehdotukseen sisältyviä lakiehdotuksia myöhemmin.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Aineettomat eli immateriaalioikeudet jaetaan perinteisesti tekijänoikeuteen ja teollisoikeuksiin. Varsinaisen kirjallisten ja taiteellisten teosten suojan lisäksi tekijänoikeuteen oikeudenalana kuuluvat tekijänoikeuden lähioikeudet. Teollisoikeuksiin luetaan puolestaan tavanomaisesti patenttioikeus, hyödyllisyysmallioikeus, integroidun piirin piirimallinen suoja, tavaramerkkioikeus, mallioikeus, kasvinjalostajanoikeus, toiminimioikeus sekä maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja. Lisäksi teollisoikeuksiin laajassa mielessä katsotaan kuuluvan myös suoja sopimatonta menettelyä vastaan, johon luetaan vilpillisen kilpailun ehkäiseminen ja salassa pidettävän tiedon suoja. Immateriaalioikeuksista käytetään usein englanninkielistä lyhennettä IPR (intellectual property rights)

Immateriaalioikeuksien jakautuminen eri suojamuotoihin ei merkitse sitä, että konkreettisessa tilanteessa kysymykseen voisi tulla vain yksi ainoa suojamuoto. Eri suojamuodot voivat ja usein myös esiintyvät päällekkäisinä siten, että yhtä ja samaa kohdetta suojataan useammalla suojamuodolla. Esimerkiksi tekijänoikeudellisesti suojattu tietokoneohjelmisto voi saada myös patenttisuojaa. Myös käytännön yritystoiminnassa pyritään hyödyntämään koko immateriaalioikeuden tarjoamaa suojakenttää kytkemällä yritystoiminnan eri osiin useampia suojamuotoja, kuten patentoidun tuotteen nimen suojaaminen tavaramerkillä.

Tekijänoikeus ja tekijänoikeuden lähioikeudet ovat voimassa suoraan lain nojalla. Näiden kohdalla suojan saaminen ei siten edellytä hakemusta ja siihen liittyviä viranomais-toimenpiteitä, esimerkiksi rekisteröintiä, eikä muitakaan muodollisuuksia. Sen sijaan teollisoikeuksien osalta lähtökohtana pääsääntöisesti on, että yksinoikeuden saaminen perustuu hakemuksesta tapahtuvaan toimivaltaisen viranomaisen suorittamaan yksinoikeuden myöntämiseen rekisteröimällä se. Patentin, hyödyllisyysmallin, piirimallin, tavaramerkin ja mallin osalta rekisteriviranomaisena toimii Patentti- ja rekisterihallitus (PRH). Toiminimi puolestaan rekisteröidään kaupparekisteriin, jota myös pitää PRH. Kasvinjalostajanoikeuden osalta toimivaltaisena viranomaisena toimii Elintarviketurvalisuusvirasto (Evira).

Teollisoikeuksien kohdalla suojajärjestelmän luonteenomaisena piirteenä voidaan pitää järjestelmän organisatorista jakautumista yhtäältä rekisteriviranomaisiin ja toisaalta yleisiin tuomioistuimiin. Teollisoikeuksien osalta suojajärjestelmä on organisoitu siten, että kysymys yksinoikeuden myöntämisestä kuuluu rekisteriviranomaisen ratkaistavaksi hallinnollisessa menettelyssä, muutoksenhaun tapahtuessa valittamalla viime kädessä korkeimpaan hallinto-oikeuteen hallintolainkäyttöasiana. Teollisoikeuden loukkausta ja mitättömyyttä koskevien asioiden käsittely kuuluu puolestaan pääsääntöisesti yleisille tuomioistuimille, ensimmäisessä oikeusasteessa lähinnä Helsingin käräjäoikeudelle, joiden ratkaisuihin on mahdollista hakea muutosta valittamalla oikeudenkäymiskaaren mukaisessa järjestyksessä viime kädessä korkeimpaan oikeuteen.

Myös immateriaalioikeuksien toteuttamista koskevien asioiden käsittely ja niihin liittyvän muutoksenhaun järjestäminen on nykyisin keskitettyä kuitenkin vain osittain. Esi-

merkiksi tekijänoikeudelliset riita-asiat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa oikeudenkäymiskaaren yleisten oikeuspaikka- ja muutoksenhakusäännösten mukaisesti. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/1978) mukaiset kieltoasiat käsitellään puolestaan markkinaoikeudessa, kun taas mainittuun lakiin perustuvat vahingonkorvausasiat kuuluvat yleisten tuomioistuinten käsiteltäviksi oikeudenkäymiskaaren yleisten oikeuspaikka- ja muutoksenhakusäännösten mukaisesti.

Immateriaalioikeudellisten asioiden tuomioistuinmenettelyn sääntelyssä mainittuihin asioihin liittyvien erityispiirteiden huomioon ottaminen on rajoittunut lähinnä mahdollisten yksittäisten tuomioistuinmenettelyä koskevien erityissäännösten sisällyttämiseen eri immateriaalioikeudellisia suojamuotoja säänteleviin lakeihin. Kun eri immateriaalioikeuksia koskevat lait on säädetty eri aikoina, eri suojamuotoihin liittyvät tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset eivät aina ole kirjoitusasultaan yhtenäisiä.

Viime vuosien teknologisen kehityksen ja kansainvälistymisen myötä immateriaalioikeuksien käytännöllinen ja taloudellinen merkitys on kasvanut huomattavasti. Yleinen kehitys on kulkenut tavaroihin ja aineellisiin perushyödykkeisiin pohjautuvasta yhteiskunnasta palveluja ja aineettomia arvoja tuottavaan yhteiskuntaan. Lisäksi verkkoympäristö on mahdollistanut suojan kohteiden käyttötapojen huomattavan lisääntymisen. Tekijänoikeuden merkitystä on korostanut erityisesti myös se, että digitaalisessa ympäristössä tekijänoikeudellisesti suojatun aineiston käyttö-, kopiointi- ja levitysmahdollisuudet ovat tehokkaammat kuin koskaan aikaisemmin. Kansainvälisessä kaupassa immateriaalioikeudet ovatkin muodostuneet yritysten merkittäväksi kilpailutekijäksi.

Viimeksi mainittua kehitystä kuvastaa osaltaan myös se, että immateriaalioikeudet ovat viime vuosina olleet aktiivisen huomion kohteina kansainvälisesti. Euroopan unionissa on 1980- ja 1990-lukujen vaihteesta lukien säädetty useita direktiivejä ja asetuksia eri immateriaalioikeuksien aloilta. EU:n piirissä on ensinnäkin pyritty harmonisoimaan jäsenvaltioiden kansallisia suojajärjestelmiä. Tämän ohella EU:ssa on kansallisten suojajärjestelmien rinnalle luotu itsenäiset, koko unionin kattavat suojajärjestelmät yhteisömallista ja yhteisön tavaramerkistä sekä vaihtoehdoksi kansallisille kasvinjalostajanoikeuksille koko unionin kattava yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien järjestelmä. Lisäksi EU:ssa on toteutettu maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja kahdella eri Euroopan unionin neuvoston asetuksella. EU:ssa on myös pitkään käyty neuvotteluja koko unionin laajuisesta patenttisuojaa koskevasta suojajärjestelmästä. Kyseisiä neuvotteluja ei kuitenkaan ole vielä toistaiseksi saatu päätökseen.

Immateriaalioikeudet olivat esillä myös neuvoteltaessa Maailman kauppajärjestön (The World Trade Organization; WTO) perustamisesta. Tämän tuloksena Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen (SopS 5/1995) liitesopimukseksi otettiin sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights; WTO:n perustamissopimus, Liite 1, liite 1 C), jäljempänä TRIPS-sopimus. TRIPS-sopimuksella immateriaalioikeudet on kytketty osaksi kansainvälistä kauppapolitiikkaa. TRIPS-sopimus sisältää määräyksiä eri immateriaalioikeuksien vähimmäissuojan tasosta. Tämän lisäksi sopimus käsittää immateriaalioikeuksien oikeudenhaltijoiden suojaksi myös teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Immateriaalioikeuden osa-alueet

2.1.1.1 Tekijänoikeus

Tekijänoikeuslainsäädännön keskeisenä tavoitteena on edistää henkistä luomistyötä sen eri muodoissa. Tunnustamalla tekijöiden oikeuden määrätä teostensa hyväksikäytöstä yhteiskunta kannustaa luovaa toimintaa. Tekijänoikeus ja tekijänoikeuslainsäädäntöön otetut tekijänoikeuden lähioikeudet edistävät samalla myös henkisten tuotteiden tuotantoa ja levitystä. Tuottajien ja kustantajien asemaa turvaamalla tekijänoikeus tukee myös investointeja ja kauppaa. Kulttuurihyödykkeiden tuotannon ja saatavuuden edellytysten turvaaminen luo pohjaa kansalliselle kulttuurille ja yhteiskunnan kehitykselle.

Tekijänoikeudesta ja tekijänoikeuden lähioikeuksista säädetään tekijänoikeuslaissa (404/1961). Tarkempia säännöksiä tekijänoikeuslain soveltamisesta on annettu tekijänoikeusasetuksella (574/1995).

Tekijänoikeuden kohteena on kirjallinen tai taiteellinen teos. Tekijänoikeuslakiin sisältyvän esimerkkiluettelon mukaan teos voi olla kaunokirjallinen tai selittävä kirjallinen tai suullinen esitys, sävellys- tai näyttämöteos, elokuvateos, valokuvateos tai muu kuvataiteen teos, rakennustaiteen, taidekäsityön tai taideteollisuuden tuote. Kirjallisena teoksena pidetään myös karttaa sekä muuta selittävää piirustusta tai graafista taikka plastillisesti muotoiltua teosta sekä tietokoneohjelmaa. Tekijänoikeutta ei kuitenkaan ole tiettyihin tekijänoikeuslaissa mainittuihin asiakirjoihin, kuten lakeihin tai asetuksiin taikka viranomaisen tai muun julkisen toimielimen päätöksiin tai lausumiin (niin sanotut vapaat teokset).

Tekijänoikeussuojan saamiseksi teoksen tulee ylittää niin sanottu teoskynnys eli yltää teostasoon. Teoksen tulee olla tekijänsä luovan työn omaperäinen tulos.

Tekijänoikeuslain mukaan tekijänä pidetään, jollei näytetä toisin olevan, sitä, jonka nimi taikka yleisesti tunnettu salanimi tai nimimerkki yleiseen tapaan pannaan teoksen kappaleeseen tai ilmaistaan saatettaessa teos yleisön saataviin.

Tekijänoikeus, kuten myös tekijänoikeuden lähioikeudet, on voimassa suoraan lain nojalla. Suojan saaminen ei siten edellytä oikeuden toteamista tarkoittavan hakemuksen tekemistä ja siihen liittyviä viranomaistoimenpiteitä, esimerkiksi rekisteröintiä, eikä muitakaan muodollisuuksia.

Tekijänoikeus tuottaa tekijälle sekä taloudellisia että hänen henkilönsä liittyviä eli niin sanottuja moraalisia oikeuksia.

Taloudellisia oikeuksia koskevan tekijänoikeuslain perussäännöksen mukaan tekijänoikeus tuottaa yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännökseen tai

muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Teoksen kappaleiden valmistamisena pidetään sen valmistamista kokonaan tai osittain, suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi sekä millä keinolla ja missä muodossa tahansa. Kappaleiden valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa. Teos saatetaan yleisön saataviin, kun se välitetään yleisölle johtimitse tai johtimitta, esitetään julkisesti esitystapahtumassa läsnä olevalle yleisölle tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen, tai kun teosta näytetään julkisesti teknistä apuvälinettä käyttämättä. Julkisenä esittämisenä ja yleisölle välittämisenä pidetään myös esittämistä ja välittämistä ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille.

Tekijän moraalisiin oikeuksiin kuuluu ensinnäkin niin sanottu isyysoikeus. Kun teoksesta valmistetaan kappale taikka teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin, tekijä on ilmoitettava sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii. Teosta ei myöskään saa muuttaa tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla eikä myöskään saattaa yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä (niin sanottu respektioikeus).

Tekijänoikeuden tuottamaa yksinoikeutta on rajoitettu säätämällä tekijänoikeuslain 2 luvussa useita rajoituksia tekijänoikeuteen. Rajoitukset perustuvat yhtäältä sivistyksellisiin ja muihin tärkeisiin yhteiskunnallisiin syihin, mutta toisaalta niitä on tehty myös käytännöllisistä syistä. Rajoituksia on myös eriasteisia. Joissakin tapauksissa tekijänoikeus säädetään väistymään ja tietty teoksen käyttäminen sallitaan ilman tekijän lupaa ja korvausta maksamatta (vapaa hyväksikäyttöoikeus). Toisissa tapauksissa teoksen käyttäminen sallitaan ilman tekijän lupaa mutta korvausta vastaan (pakkolisenssijärjestelmä).

Tekijänoikeuslain 2 lukuun sisältyvät myös säännökset sopimuslissenssijärjestelmästä. Sopimuslissenssi on tekijänoikeuden yhteisvalvonnan helpottamiseksi ja käyttäjien suojaamiseksi muotoiltu oikeudellinen järjestely. Kun käyttäjän ja opetusministeriön hyväksymän, lukuisia tietyn alan Suomessa käytettyjen teosten tekijöitä edustavan järjestön välillä on sovittu teoksen käyttämisestä, luvan saanut voi tekijänoikeuslain sopimuslissenssisäännösten nojalla käyttää myös sellaista saman alan teosta, jonka tekijää mainittu järjestö ei edusta.

Tekijänoikeus syntyy teoksen luomishetkellä ja on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta. Jos kaksi tai useammat ovat yhdessä luoneet teoksen heidän osuuksiensa muodostamatta itsenäisiä teoksia, tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta. Teoksen, joka on julkistettu tekijän nimeä taikka yleisesti tunnettua salanimeä tai nimimerkkiä ilmoittamatta, tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona teos julkistettiin. Julkistamattoman teoksen, jonka tekijää ei tunneta, tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona teos luotiin.

Tekijänoikeuden lähioikeudet. Tekijänoikeuslain 5 luvussa säädetään eräistä tekijänoikeutta lähellä olevista oikeuksista, joita kutsutaan yleisesti tekijänoikeuden lähioikeudeksi tai naapurioikeudeksi. Tekijänoikeuden lähioikeuksiin kuuluvat ensinnäkin esittä-

vän taiteilijan, äänitallenteen tuottajan, kuvatallenteen tuottajan, radio- ja televisioyri-
tyksen sekä valokuvaajan oikeudet. Lähioikeuksien suojan kohteena ei ole teos, vaan
muu suoritus tai tuote: esittävän taiteilijan kohdalla teoksen esitys, äänitallenteen tuotta-
jan ja kuvatallenteen tuottajan kohdalla laite, johon ääni tai kuva on otettu, radio- ja
televisioyri-tyksen kohdalla lähetys (signaali) sekä valokuvaajan kohdalla valokuva.
Esittävän taiteilijan, äänitallenteen tuottajan, kuvatallenteen tuottajan, radio- ja televi-
sioyri-tyksen sekä valokuvaajan suoja on tekijänoikeuden kaltainen mutta joissakin suh-
teissa rajoitetumpi. Näiden oikeuksien suoja-aika on 50 vuotta ja se lasketaan esitys-,
tallentamis-, julkaisemis- tai julkistamis- taikka lähettämisen- tai valmistamisvuodesta.

Lisäksi lähioikeuksiin kuuluvan luettelo- ja tietokantasuojan mukaan sellaisen luettelon,
taulukon, ohjelman tai muun työn, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja, ja sellaisen
tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt
huomattavaa panostusta, valmistajalla on yksinomainen oikeus määrätä työn koko sisäl-
löstä tai sen laadullisesti tai määrällisesti arvioiden olennaisesta osasta valmistamalla
siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin. Suoja-aika on 15 vuotta työn valmis-
tumisvuodesta, tai jos työ saatettiin yleisön saataviin ennen kyseisen ajanjakson päättä-
mistä, 15 vuotta siitä vuodesta, jona se saatettiin ensimmäisen kerran yleisön saataviin.
Sanomalehtitiedotuksen suoja puolestaan rajoittaa ulkomaisen uutistoimiston tai kir-
jeenvaihtajan sopimuksen nojalla välittämän sanomalehtitiedotuksen käyttöä ilman ky-
seisen sanomalehden lupaa.

Teknisten toimenpiteiden ja oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen suoja. Tekijänoi-
keuslain 5 a luvussa säädettyyn teknisiä toimenpiteitä koskevaan oikeudelliseen suojaan
kuuluu ensinnäkin teknisten toimenpiteiden kiertämisen kieltö. Sen mukaan tekijänoi-
keuslailla suojatun teoksen suojana olevaa tehokasta teknistä toimenpidettä, jonka teok-
sen tekijä tai joku muu tekijän luvalla teosta yleisön saataviin saattaessaan on teoksen
suojaksi asettanut, ei saa kiertää. Teknisen toimenpiteen kiertämiskeinojen valmistamis-
ja levittämiskiellon mukaan tehokkaan teknisen toimenpiteen kiertämisen mahdollista-
via tai kiertämistä helpottavia laitteita, tuotteita tai osia ei saa valmistaa tai tuoda maa-
han yleisölle levittämistä varten tai Suomen alueelle kolmanteen maahan kuljetettavak-
si, levittää yleisölle, myydä, vuokrata, mainostaa myytäväksi tai vuokrattavaksi eikä
pitää hallussa kaupallisessa tarkoituksessa. Tehokkaan teknisen toimenpiteen kiertämi-
sen mahdollistavia tai sitä helpottavia palveluja ei liioin saa tarjota.

Lukuun sisältyvän oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen suojaa koskevan säännök-
sen mukaan tekijänoikeuslailla suojatun teoksen kappaleessa olevia taikka teosta ylei-
sölle välitettäessä ilmeneviä sellaisia oikeuksien sähköisiä hallinnointitietoja, joilla tun-
nistetaan teos, tekijä tai oikeuksien muu haltija taikka jotka ovat tietoja teoksen käyttö-
ehdoista, ei saa poistaa tai muuttaa. Tekijänoikeuslain mukaan suojatun teoksen kapp-
alletta ei myöskään saa levittää yleisölle tai tuoda maahan yleisölle levittämistä varten
taikka teosta välittää yleisölle siten, että oikeuksien sähköiset hallinnointitiedot on lu-
vatta poistettu teoksesta tai että niitä on luvatta muutettu.

Mitä tekijänoikeuslain 5 a luvussa säädetään teoksesta ja tekijästä, sovelletaan vastaa-
vasti 5 luvun tekijänoikeuden lähioikeuksiin ja niiden oikeuksien haltijoihin.

Seuraamukset. Tekijänoikeuslain vastaisen menettelyn seuraamuksista säädetään lain 7 luvussa.

Tekijänoikeuslain 56 g §:n mukaan jos joku loukkaa tekijänoikeutta, tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

Tekijänoikeuslain vastaisen menettelyn johdosta tuomittavasta kohtuullisesta hyvityksestä sekä menettelyn johdosta aiheutuneen menetyksen, kärsimyksen ja muun haitan korvaamisesta säädetään tekijänoikeuslain 57 §:ssä. Joka vastoin tekijänoikeuslakia tai sen 41 §:n 2 momentin nojalla annettua määräystä käyttää teosta taikka tuo maahan tai Suomen alueelle edelleen kolmanteen maahan kuljetettavaksi teoksen kappaleen on velvollinen suorittamaan tekijälle kohtuullisen hyvityksen. Kohtuullinen hyvitys voi tulla tuomittavaksi tuottamuksesta riippumatta. Sen sijaan kohtuullisen hyvityksen lisäksi tuomittava korvaus muusta menetyksestä, kärsimyksestä ja muusta haitasta edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta. Lisäksi se, joka muutoin kuin teosta käyttämällä syyllistyy rikoslain (39/1889) 49 luvun 1, 3 tai 5 §:n taikka tekijänoikeuslain 56 a §:n, 56 e §:n 1 kohdan tai 56 f §:n mukaan rangaistavaan tekoon, on velvollinen suorittamaan tekijälle korvauksen rikoksesta aiheutuneesta menetyksestä, kärsimyksestä ja muusta haitasta.

Tekijänoikeuslain 58 §:ssä säädetään tuomioistuimelle annetusta oikeudesta, siinä säädettyjen perusteiden ollessa käsillä, määrätä teoksen kappaleen sekä kappaleen valmistukseen tarkoitetun apuvälineen taikka laittoman teknisen suojauksen kiertämiskeinon hävittämisestä, muuttamisesta, luovuttamisesta asianomistajalle valmistuskustannuksia vastaavasta korvauksesta taikka saattamisesta sellaiseksi, ettei sitä voida käyttää väärin. Lain 59 §:n nojalla tuomioistuin kuitenkin voi, siinä mainittujen perusteiden ollessa käsillä, sen estämättä, mitä 58 §:ssä säädetään, antaa luvan siihen, että teoksen kappale asianomistajalle suoritettavaa erityistä korvausta vastaan saatetaan yleisön saataviin tai sitä muutoin käytetään aiottuun tarkoitukseen.

Tekijänoikeuden loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimin vastaajan kustannuksella säädetään tekijänoikeuslain 59 a §:ssä. Sen mukaan tuomioistuin voi tekijänoikeuden loukkausta koskevassa riita-asiassa kantajan vaatimuksesta määrätä, että vastaajan on korvattava kustannukset, jotka kantajalle aiheutuvat siitä, että hän soveltuvin toimin julkistaa tietoja lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu loukanneen tekijänoikeutta. Määräystä ei saa antaa, jos tietojen levittämistä on muussa laissa rajoitettu. Harkitessaan määräyksen antamista ja määräyksen sisältöä tuomioistuimen tulee ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat.

Tekijänoikeuslain vastaista menettelyä koskevien rangaistussäännösten osalta lain 56 §:ään sisältyy viittaussäännös rikoslain 49 luvun 1, 3, 4 ja 5 §:n rangaistussäännöksiin. Rikoslain 49 luvun 1 §:ssä säädetään tekijänoikeusoikeusrikoksesta, 3 §:ssä teknisen suojauksen kiertämisestä, 4 §:ssä teknisen suojauksen kiertämiskeinorikoksesta sekä 5 §:ssä oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen loukkausrikoksesta. Tekijänoikeuslain omat rangaistussäännökset koskevat tekijänoikeusrikkomusta (56 a §), salassapitovelvollisuuden rikkomista (56 b §), tietokoneohjelman suojauksen poistovälineen luvaton levittämistä (56 c §), selvitysvelvollisuuden rikkomista (56 d §), teknisen toimenpiteen

loukkausrikkomusta (56 e §) sekä oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen loukkausrikkomusta (56 f §).

Mitä tekijänoikeuslain 56 a, 56 e–56 g, 57–59 ja 59 a §:ssä säädetään, sovelletaan vastaavasti 5 luvun tekijänoikeuden lähioikeuksiin.

Tekijänoikeutta loukkaavan aineiston saannin estäminen. Tekijänoikeutta loukkaavan aineiston saannin estämisestä säädetään tekijänoikeuslain 60 a–60 d §:ssä. Lain 60 a §:n mukaan tekijällä tai hänen edustajallaan on oikeus tuomioistuimen määräyksellä salassapitosäännösten estämättä yksittäistapauksessa saada lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjältä taikka muulta välittäjänä toimivalta palvelun tarjoajalta yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, josta tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatetaan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijän suostumusta. Tiedot tulee antaa ilman aiheetonta viivytystä. Tietojen luovuttamista koskevan asian käsittelyssä noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Tekijän tai hänen edustajansa on korvattava tietojen luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta aiheutuneet kulut sekä mahdollinen vahinko lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjälle taikka muulle välittäjänä toimivalle palvelun tarjoajalle.

Tekijänoikeuslain 60 b §:n mukaan tekijällä tai hänen edustajallaan on loukkauksen jatkamisen kieltämiseksi oikeus ajaa kannetta sitä vastaan, joka saattaa tekijänoikeutta loukkaavaksi väitettyä aineistoa yleisön saataviin. Hyväksyessään kanteen tuomioistuin on samalla määrättävä, että aineiston saattaminen yleisön saataviin on lopetettava. Tuomioistuin voi asettaa määräyksen tehosteeksi uhkasakon.

Käsitellessään tekijänoikeuslain 60 b §:ssä tarkoitettua kannetta tuomioistuin voi tekijän tai hänen edustajansa vaatimuksesta 60 c §:n 1 momentin nojalla määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän taikka muun välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan sakon uhalla keskeyttämään tekijänoikeutta loukkaavaksi väitetyn aineiston saattamisen yleisön saataviin (keskeyttämismääräys), jollei sitä voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon aineistoa yleisön saataviin saattavan henkilön, välittäjän ja tekijän oikeudet.

Tekijänoikeuslain 60 c §:n 2 momentin mukaan 60 b §:ssä tarkoitettu tuomioistuin voi tekijän tai hänen edustajansa vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen myös ennen 60 b §:ssä tarkoitettua kanteen nostamista, jos määräyksen antamiselle on olemassa 60 c §:n 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että tekijän oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, joka saattaa tekijänoikeutta loukkaavaksi väitettyä aineistoa yleisön saataviin, tilaisuus tulla kuulluksi. Tiedoksianto sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, voidaan toimittaa postitse taikka telekopiota tai sähköpostia käyttäen. Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Tekijänoikeuslain 60 c §:n 3 momentin mukaan tuomioistuin voi pyynnöstä antaa 2 momentissa tarkoitettua keskeyttämismääräyksen myös väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään. Väitetylle loukkaajalle on määräyksen antamisen

jälkeen viipymättä varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Kun väitettyä loukkaajaa on kuultu, tuomioistuimen on viipymättä päätettävä, pidetäänkö määräys voimassa vai peruutetaan se.

Tekijänoikeuslain 60 c §:ssä tarkoitettu keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle säädetyn vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun säännöksistä muuta johdu. Tekijänoikeuslain 60 c §:n 2 tai 3 momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 60 b §:ssä tarkoitettua kannetta nosteta kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Tekijänoikeuslain 60 c §:n 5 momentin mukaan keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava sille, jolle määräys on annettu, samoin kuin väitetylle loukkaajalle määräyksen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut, jos 60 b §:ssä tarkoitettu kanne hylätään tai jätetään tutkimatta taikka jos asian käsittely jätetään silloin sen vuoksi, että kantaja on peruuttanut kanteensa tai jäänyt saapumatta tuomioistuimeen. Sama on voimassa, jos keskeyttämismääräys 60 c §:n 3 momentin nojalla peruutetaan tai 4 momentin nojalla raukeaa. Vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä säädetään.

Tekijänoikeuslain 60 a–60 c §:n säännöksiä sovelletaan vastaavasti 5 luvun tekijänoikeuden lähioikeuden haltijaan ja hänen edustajaansa.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Tekijänoikeuslain mukaisten tuomioistuinasioiden oikeuspaikasta tekijänoikeuslaissa säädetään ainoastaan kahden erityisen asiaryhmän osalta. Lain 54 §:ssä tarkoitettujen teosten käyttölupia ja -korvauksia koskevat asiat säädetään sanotussa pykälässä käsiteltäväksi erimielisyystapauksissa ensisijaisesti välimiesmenettelyssä ja toissijaisesti Helsingin käräjäoikeudessa. Tämän lisäksi 61 §:n mukaan Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin tekijänoikeuslain vastaisten televisio- ja radiolähetyksiä koskevien asioiden osalta. Muilta osin tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevien riita- ja rikosasioiden oikeuspaikka määräytyy siten oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997; ROL) yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaan.

Tekijänoikeuslain mukaisten asioiden tuomioistuinmenettelyä koskevista tekijänoikeuslakiin sisältyvistä säännöksistä on edellä selostettujen 60 a–60 d §:n tekijänoikeutta loukkaavan aineiston saannin estämiseen liittyvien säännösten ohella lähinnä mainittavissa äänitallenteen ja kuvallisen musiikkitallenteen käyttämisestä maksettavaan korvaukseen liittyvä lain 54 b §:n säännös, jossa viitataan puolestaan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4, 5, 7, 8, 11 ja 14 §:n säännösten soveltamiseen. Tämän lisäksi tekijänoikeuslain 6 §:ssä säädetään, että jos kaksi tai useammat ovat yhdessä luoneet teoksen, heidän osuuksiensa muodostamatta itsenäisiä teoksia, kullakin heistä on valta vaatimusten esittämiseen oikeuden loukkauksen johdosta.

Tekijänoikeusneuvosto. Tekijänoikeuslaissa säädetään myös tekijänoikeusneuvoston asettamisesta.

Tekijänoikeusneuvoston tehtävänä on avustaa opetusministeriötä tekijänoikeutta koskevien asioiden käsittelyssä sekä antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta.

2.1.1.2 Patenttioikeus

Patenttilainsäädännön tavoitteena on edistää keksinnöllistä toimintaa sekä teknologian ja elinkeinoelämän kehitystä yhteiskunnassa. Vastineeksi keksinnön julkaisemisesta yhteiskunta myöntää keksinnölle patentin, joka on määräaikainen yksinoikeus suojatun keksinnön ammattimaiseen hyödyntämiseen. Tämä mahdollisuus kannustaa keksijöitä ja yrityksiä uusiin innovaatioihin ja tuotekehitykseen.

Vaikka patentti rajoittaa kilpailua siinä mielessä, etteivät kilpailijat voi kopioida patentoitua keksintöä ilman patentinhaltijan lupaa, patenttijärjestelmän on katsottu olevan yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Patenttijärjestelmän peruseriaatteena oleva suojattavien keksintöjen julkaiseminen vaikuttaa siihen, että tiedeyhteisö ja suuri yleisö voivat seurata teknologian kehitystä. Tiettyjen keksintöjen tai tekniikan alojen sulkeminen patenttijärjestelmän ulkopuolelle johtaisi siihen, että keksintöjä ei julkistettaisi, koska ilman patentti- tai muuta teollisoikeudellista suojaa ne olisivat kilpailijoiden vapaasti hyödynnettävissä. Patenttisuojan ulkopuolelle rajaamisesta aiheutuva keksintöjen salaaminen estäisi muita hyödyntämästä keksintöä, koska sen olemassaoloa ei tunnettaisi.

Patentista säädetään patenttilaissa (550/1967). Tarkempia säännöksiä lain soveltamisesta on annettu patenttiasetuksella (669/1980).

Patenttilainsäädännön kohteena on mihin tekniikan alaan tahansa liittyvä keksintö, jota voidaan käyttää teollisesti. Voimassa oleva patenttilaki ei sinänsä sisällä keksinnön määritelmää. Oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa keksintö on vakiintuneesti määritelty ratkaisuksi tiettyyn tekniseen ongelmaan.

Patentti saadaan hakemuksesta tapahtuvalla rekisteröinnillä. Patentin voi saada joko se, joka on tehnyt keksinnön, tai se, jolle keksijän oikeus on siirtynyt.

Patentin myöntämisen edellytyksenä on, että hakemuksen kohteena oleva keksintö on uusi ja keksinnöllinen. Patentti myönnetään ainoastaan keksintöön, joka on uusi siihen verrattuna, mikä on tullut tunnetuksi ennen patenttihakemuksen tekemispäivää, ja lisäksi olennaisesti eroaa siitä. Keksinnön uutuuden osalta patenttilaissa on omaksuttu niin sanottu absoluuttisen uutuuden vaatimus. Tunnetuksi katsotaan siten kaikki, mikä on tullut julkiseksi koska tahansa ja millä tahansa tavalla ennen patenttihakemuksen tekemispäivää.

Patentti tuottaa haltijalleen yksinoikeuden keksinnön ammattimaiseen hyväksikäyttöön määräajaksi. Tämä yksinoikeus sisältää sen, ettei kukaan muu kuin patentinhaltija ilman

tämän lupaa saa käyttää hyväksi keksintöä valmistamalla, tarjoamalla, saattamalla vaihdantaan tai käyttämällä patentoitua tuotetta tahi tuomalla maahan tai pitämällä hallussaan tällaista tuotetta jotakin edellä sanottua tarkoitusta varten.

Milloin kysymys on patentilla suojatusta menetelmästä, patentin tuottama yksinoikeus sisältää sen, ettei kukaan muu kuin patentinhaltija ilman tämän lupaa saa käyttää hyväksi keksintöä käyttämällä patentoitua menetelmää tahi, jos hän tietää tai jos olosuhteiden perusteella on ilmeistä, ettei menetelmää saa käyttää ilman patentinhaltijan lupaa, tarjoamalla tällaista menetelmää käytettäväksi Suomessa. Lisäksi patentin tuottama yksinoikeus sisältää sen, ettei kukaan muu kuin patentinhaltija ilman tämän lupaa saa käyttää hyväksi keksintöä tarjoamalla, saattamalla vaihdantaan tai käyttämällä patentilla suojatulla menetelmällä valmistettua tuotetta tahi tuomalla maahan tai pitämällä hallussaan tällaista tuotetta jotakin edellä sanottua tarkoitusta varten.

Patentilla saavutettu yksinoikeus ei kuitenkaan käsitä hyväksikäyttöä, joka ei tapahdu ammattimaisesti. Yksinoikeus ei myöskään käsitä sellaisen patentilla suojatun tuotteen hyväksikäyttöä, joka Euroopan talousalueella on saatettu vaihdantaan patentinhaltijan toimesta tai tämän suostumuksella. Edelleen yksinoikeus ei käsitä keksinnön käyttöä kokeissa, jotka koskevat itse keksintöä, lääkevalmisteen myyntilupahakemusta varten tarvittavia tutkimuksia, kokeita tai käytännön vaatimuksista aiheutuvia toimia, jotka koskevat kyseiseen lääkevalmisteseen kohdistuvaa keksintöä, eikä lääkeaineen valmistusta apteekissa lääkärin määräyksen mukaisesti yksittäistapauksissa tai toimenpiteitä täten valmistetuilla lääkeaineilla.

Patentin voimassaoloajan osalta patenttilaissa säädetään, että myönnetty patentti voidaan pitää voimassa, kunnes 20 vuotta on kulunut patenttihakemuksen tekemispäivästä.

Rekisteröintimenettely. Patenttihakemus tehdään kirjallisesti patenttiviranomaiselle, jona toimii PRH.

Patentin voi saada hakemuksesta joko se, joka on tehnyt keksinnön, tai se, jolle keksijän oikeus on siirtynyt. Patentinhaltijalla, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, tulee olla Euroopan talousalueella asuva asiamies, joka on oikeutettu edustamaan häntä hakemusta koskevissa asioissa.

Jos hakija ei ole noudattanut hakemusta koskevia säännöksiä tai jos patenttiviranomainen muutoin katsoo olevan esteen hakemuksen hyväksymiselle, patenttiviranomaisen on välipäätöksellä kehotettava hakijaa antamaan lausumansa tai korjaamaan puutteellisuus määrätyn ajan kuluessa. Jollei hakija välipäätöksessä määrätyn ajan kuluessa anna lausumansa tai ryhdy toimenpiteisiin korjataksaan puutteellisuuden, josta on huomautettu, patenttiviranomaisen on jätettävä hakemus sillensä.

Siinä tapauksessa, että vielä hakijan antaman lausuman jälkeenkin on olemassa este hakemuksen hyväksymiselle ja hakijalla on ollut tilaisuus antaa lausumansa esteestä, patenttiviranomaisen on hylättävä hakemus, jollei ole aihetta antaa hakijalle uutta välipäätöstä.

Jos hakemuksen tarkoittama keksintö täyttää patenttilain mukaiset patentoitavuuden edellytykset eikä estettä patentin myöntämiselle ole ja hakija on lisäksi tehnyt sen, mitä häneltä on vaadittu, patenttiviranomaisen tulee hyväksyä hakemus ja kuuluttaa hakemuksen hyväksymisestä. Patentti katsotaan myönnettyksi sinä päivänä, kun hakemuksen hyväksymisestä on kuulutettu. Myönnetty patentti on merkittävä patenttiviranomaisen pitämään patenttirekisteriin, minkä lisäksi patentinhakijalle on annettava patenttikirja myönnetystä patentista.

Patentin myöntämisestä alkaa mahdollisuus väitteen tekemiseksi myönnettyä patenttia vastaan. Väite patenttia vastaan on tehtävä patenttiviranomaiselle kirjallisesti yhdeksän kuukauden kuluessa patentin myöntämispäivästä. Väitteen myönnettyä patenttia vastaan voi tehdä kuka tahansa. Patentinhaltijalla, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, tulee väittekäsittelyn aikana olla Euroopan talousalueella asuva asiamies, joka on oikeutettu edustamaan häntä hakemusta koskevilla asioilla.

Siinä tapauksessa, että patentin voimassa pysyttämiseksi on olemassa jokin patenttilaissa säädetyistä esteistä, patenttiviranomaisen tulee väitteen johdosta kumota patentti. Jos patentin voimassa pysyttämiseksi ei ole olemassa mitään sanottua estettä, patenttiviranomaisen tulee hylätä väite.

Jos patentinhaltija on väittekäsittelyn aikana muuttanut patenttia siten, ettei patentin pysyttämiseksi voimassa muutetussa muodossa ole mitään patenttilaissa säädettyä estettä, patenttiviranomaisen tulee pysyttää patentti voimassa muutetussa muodossa.

Muutoksenhaku patenttiviranomaisen päätökseen. Patenttiviranomaisen patenttihakemusta koskevaan lopulliseen päätökseen voi patenttilain 26 §:n 1 momentin mukaan hakea muutosta hakija, jos päätös on hänelle vastainen. Patenttiviranomaisen väitteen johdosta tekemään lopulliseen päätökseen voi hakea muutosta patentinhaltija tai väitteentekijä, jos päätös on hänelle vastainen. Jos väitteentekijä peruuttaa valituksensa, voidaan asia kuitenkin tutkia, jos siihen on erityisiä syitä. Pykälän 2 momentin mukaan päätökseen, jolla 15 §:n 3 momentissa tai 19 §:n 3 momentissa tarkoitettu pyyntö hakemuksen ottamisesta uudelleen käsiteltäväksi on hylätty tai 18 §:ssä tarkoitettu vaatimus hakemuksen siirtämisestä on hyväksytty, hakija voi hakea muutosta. Päätökseen, jolla vaatimus hakemuksen siirtämisestä on hylätty, vaatimuksen tekijä voi hakea muutosta. Lain 26 §:n 3 momentin mukaan päätökseen, jolla vaatimus 22 §:n 5 momentissa tarkoitettun määräyksen antamisesta on hylätty, vaatimuksen tekijä voi hakea muutosta.

Patenttilain 27 §:n 1 momentin mukaan 26 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa muutosta haetaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan. Lain 72 §:n mukaan myös patenttiviranomaisen patenttilain nojalla antamaan muuhun kuin 26 §:ssä tarkoitettuun lopulliseen päätökseen sekä 42 §:ssä, 53 a §:n 2 momentissa, 53 d §:n 1 momentissa, 54 §:n 1 momentissa ja 71 a tai 71 b §:ssä tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla PRH:n valituslautakuntaan.

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain (576/1992) 4 §:n 1 momentin mukaan muutosta patenttiviranomaisen päätökseen on haettava 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaan PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Korkeimman hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenistä annetun lain (1266/2006) 1 §:n 2 momentin mukaan patenttia koskevien asioiden käsittelyyn korkeimmassa hallinto-oikeudessa osallistuu kaksi yli-insinöörineuvosta. Tasavallan presidentin neljäksi vuodeksi kerrallaan nimittämällä yli-insinöörineuvoksella tulee olla soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tekniikan alalta ja hänen tulee lisäksi olla perehtynyt patenttiasioihin.

Patentin rajoittaminen patenttiviranomaiselle tehtävän hakemuksen perusteella. Patentin rajoittamisesta patentinhaltijan patenttiviranomaiselle tekemän hakemuksen perusteella säädetään patenttilain 7 luvussa.

Patenttilain 53 a §:n 1 momentin mukaan patentinhaltija voi hakea patentin rajoittamista tekemällä siitä kirjallisen pyynnön patenttiviranomaiselle. Pykälän 3 momentin mukaan jos patenttia koskeva väitekäsittely on kesken tai tuomioistuimessa on vireillä 52 §:n mukainen mitätöintikanne pyyntöä ei kuitenkaan oteta tutkittavaksi.

Jos patenttia vastaan tehdään väite tai nostetaan kanne patentin julistamiseksi mitättömäksi sen jälkeen, kun rajoittamista on pyydetty, mutta ennen kuin rajoittamista koskeva päätös on tullut lainvoimaiseksi, patenttiviranomaisen tulee lopettaa patentin rajoittamisen menettely. Jos patentinhaltija peruuttaa patentin rajoittamista koskevan pyynnön, patenttiviranomaisen tulee keskeyttää rajoittamisen menettely lopullisesti sanotusta päivästä lukien. Rajoittamispyyntöä ei voida peruuttaa, kun patentin rajoittamisen hyväksymistä koskeva lopullinen päätös on tehty.

Patentin rajoittamispyynnön hyväksymisen edellytyksistä säädetään patenttilain 53 b §:ssä.

Jos patenttiviranomainen katsoo, että patentin rajoittamista koskevan pyynnön hyväksymiselle on este, patenttiviranomaisen tulee antaa patentinhaltijalle mahdollisuus antaa lausumansa asiassa. Jos patenttiviranomainen lausumasta huolimatta edelleen katsoo, että pyyntöä ei voida hyväksyä, patenttiviranomaisen tulee hylätä pyyntö ja pysyttää patentti voimassa muuttamattomassa muodossa.

Siinä tapauksessa, että patenttiviranomainen katsoo, ettei patentin rajoittamista koskevan pyynnön hyväksymiselle ole estettä, patenttiviranomaisen tulee rajoittaa patentti pyynnön mukaisesti ja kuuluttaa patentin rajoittamisen hyväksymistä koskevasta päätöksestä. Patenttiviranomaisen antama patentin rajoittamisen hyväksymistä koskeva lainvoimainen päätös on voimassa patenttihakemuksen tekemispäivästä lukien.

Patenttilain 53 d §:n 1 momentin mukaan patenttiviranomaisen patentin rajoittamista koskevan pyynnön johdosta antamaan lopulliseen päätökseen patentinhaltijalla on oikeus hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen.

Patenttiviranomaisen patenttilain 53 d §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan 72 §:n mukaan muutosta valittamalla PRH:n valituslautakuntaan.

Valittamisesta PRH:n valituslautakuntaan on viitattavissa edellä muutoksenhaku patenttiviranomaisen päätökseen -jaksossa selostettuun.

Patentin lakkauttaminen. Jos patentinhaltija ilmoittaa patenttiviranomaiselle kirjallisesti luopuvansa patentista, patenttiviranomaisen on lakkautettava patentti kokonaisuudessaan. Patentin katsotaan lakanneen patenttihakemuksen tekemispäivästä lukien.

Patenttilain 54 §:n 1 momentin mukaan patentinhaltijalla on oikeus hakea muutosta patenttiviranomaisen patentin luopumista koskevan ilmoituksen johdosta antamaan lopulliseen päätökseen, jos päätös on hänelle kielteinen.

Patenttiviranomaisen patenttilain 54 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan 72 §:n mukaan muutosta valittamalla PRH:n valituslautakuntaan.

Valittamisesta PRH:n valituslautakuntaan on viitattavissa edellä muutoksenhaku patenttiviranomaisen päätökseen -jaksossa selostettuun.

Patentin mitättömäksi julistaminen. Patentin mitättömäksi julistamisesta sitä tarkoittavan kanteen johdosta yleisessä tuomioistuimessa säädetään patenttilain 7 luvussa.

Patenttilain 52 §:n 4 momentin mukaan kannetta patentin mitättömäksi julistamiseksi voi ajaa jokainen, jolle patentista on haittaa, tai, jos yleisen edun katsotaan sitä vaativan, viranomainen, josta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Sanotuksi viranomaiseksi on säädetty virallinen syyttäjä, jollei valtioneuvosto erityisestä syystä määrää muuta viranomaista ajamaan kannetta. Pykälän 5 momentin mukaan kannetta, joka perustuu siihen, että patentti on myönnetty toiselle kuin 1 §:n mukaan patenttiin oikeutetulle, voi kuitenkin ajaa ainoastaan se, joka väittää olevansa oikeutettu patenttiin.

Kanne patentin mitättömäksi julistamiseksi on patenttilain 52 §:n 5 momentin mukaan pantava vireille vuoden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut tiedon patentin myöntämisestä ja muista kanteen perusteena olevista seikoista. Jos patentinhaltija on ollut vilpittömässä mielessä, kun patentti myönnettiin tai kun se siirtyi hänelle, kannetta ei saa panna vireille myöhemmin kuin kolme vuotta patentin myöntämisen jälkeen.

Jos tuomioistuin toteaa jonkin patenttilain 52 §:n 1 momentissa säädettyistä perusteista olevan käsillä, sen on julistettava patentti mitättömäksi.

Patenttilain 52 §:n 2 momentin mukaan patentin mitättömäksi julistamista koskevan kanteen käsittelyn yhteydessä patentinhaltija voi pyytää tuomioistuinta rajoittamaan patenttia muutettujen patenttivaatimusten mukaisesti. Rajoittamista koskeva pyyntö on tehtävä ennen asian siirtämistä pääkäsittelyyn. Jos rajoittamista koskeva pyyntö tehdään, sitä koskeva kysymys on ratkaistava erikseen ennen patentin mitättömäksi julistamista koskevan asian käsittelyn jatkamista.

Patentin rajoittamispyynnön hyväksymisen edellytyksistä säädetään patenttilain 53 b §:ssä.

Jos tuomioistuin hyväksyy patentin rajoittamista koskevan pyynnön, näin rajoitettu patentti on patentin mitättömäksi julistamista koskevan asian jatkokäsittelyn perustana. Tuomioistuimen lainvoimainen päätös patentin rajoittamisesta on voimassa patenttihakemuksen tekemispäivästä lukien.

Patenttilain 52 §:n 2 momentin mukaan muutosta patentin rajoittamispyyntöä koskevaan päätökseen voi hakea vasta patentin mitättömäksi julistamista koskevan kanteen johdosta annetun tuomion yhteydessä.

Patentin rekisteröinnin siirtäminen. Patentin rekisteröinnin siirtämisestä sitä tarkoittavan kanteen johdosta yleisessä tuomioistuimessa säädetään patenttilain 5 luvussa.

Patenttilain 53 §:n 1 momentin mukaan jos patentti on myönnetty muulle kuin 1 §:n mukaan siihen oikeutetulle tuomioistuimen on patenttiin oikeutetun kanteesta siirrettävä patentti hänelle.

Patentin rekisteröinnin siirtämistä tarkoittava kanne on patenttilain 53 §:n 1 momentin viittaussäännöksen mukaan pantava vireille vuoden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut tiedon patentin myöntämisestä ja muista kanteen perusteena olevista seikoista. Jos patentinhaltija on ollut vilpittömässä mielessä, kun patentti myönnettiin tai kun se siirtyi hänelle, kannetta ei saa panna vireille myöhemmin kuin kolme vuotta patentin myöntämisen jälkeen.

Patenttilain 53 §:n 2 momentin mukaan sillä, jolta patentti siirretään, on oikeus, mikäli hän vilpittömässä mielessä on alkanut ammatillisesti käyttää hyväksi keksintöä Suomessa tai ryhtynyt sitä varten olennaisiin toimenpiteisiin, kohtuullisesta vastikkeesta ja muutoin kohtuullisilla ehdoilla jatkaa aloitettua hyväksikäyttöä tai aloittaa aiottu käyttö pysyttämällä sen yleinen luonne. Sanottu oikeus on vastaavilla edellytyksillä myös patenttirekisteriin merkityn käyttöluvan haltijalla.

Sen, joka tahtoo nostaa kanteen patentin siirtämisestä, on patenttilain 64 §:n mukaan ilmoitettava siitä patenttiviranomaiselle sekä annettava siitä tieto jokaiselle, jolla patenttirekisterin mukaan on käyttö lupa tai panttioikeus patenttiin. Jos kannetta nostettaessa ei näytetä, että ilmoitus tai tiedoksianto on tapahtunut säännösten mukaisesti, kantajalle on varattava sitä varten tarpeellinen aika. Jos kantaja laiminlyö tämän ajan, kannetta ei oteta tutkittavaksi.

Pakkolupa. Keksinnön ammattimainen hyväksikäyttö edellyttää lähtökohtaisesti patentinhaltijan lupaa. Patentin tarkoittaman keksinnön hyväksikäyttöön on kuitenkin tietyissä tilanteissa patenttilaissa säädettyjen edellytysten täytyessä mahdollista saada pakkolupa. Pakkoluvan myöntää tuomioistuin, joka määrää myös, missä laajuudessa keksintöä saa käyttää hyväksi, sekä vahvistaa vastikkeen ja muut pakkoluvan ehdot. Laissa

säädettyjen edellytysten täytyessä tuomioistuin voi asianomaisen vaatimuksesta kumota pakkoluvan tai vahvistaa sille uudet ehdot.

Patenttilaissa säädetään lisäksi, että jos jalostaja ei voi hankkia tai hyödyntää kasvinjalostajanoikeutta loukkaamatta aiempaa patenttia, hän voi hakea asianmukaista korvausta vastaan pakkolupaa patentilla suojatun keksinnön muulla kuin yksinoikeudella tapahtuvaa käyttöä varten, jos pakkolupa on tarpeen suojattavan kasvinlajikkeen hyödyntämistä varten. Jos jalostajalle myönnetään tällainen pakkolupa, patentinhaltijalla on tällöin oikeus saada kohtuullisin ehdoin vastavuoroinen lupa käyttää suojattua lajiketta.

Seuraamukset. Patenttilain vastaisen menettelyn seuraamuksista säädetään lain 9 luvussa.

Patenttilain 57 §:n 1 momentin mukaan jos joku loukkaa patentin tuottamaa yksinoikeutta (patentinloukkaus), tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

Keskeyttämismääräyksen antamisesta patenttilain 57 b §:ään sisältyy vastaavat säännökset kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 60 c §:n osalta.

Patentinloukkauksen johdosta tuomittavasta keksinnön hyväksikäyttämistä tarkoittavasta kohtuullisesta korvauksesta sekä loukkauksen aiheuttaman muun vahingon korvaamisesta säädetään patenttilain 58 §:ssä. Sen mukaan joka loukkaa patenttia, on velvollinen suorittamaan kohtuullisen korvauksen keksinnön hyväksikäyttämistä sekä korvauksen muusta vahingosta, jonka loukkaus aiheuttaa. Kohtuullinen korvaus keksinnön hyväksikäyttämistä voi tulla tuomittavaksi tuottamuksesta riippumatta. Sen sijaan korvauksen tuomitseminen patentinloukkauksen aiheuttamasta muusta vahingosta edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta. Patentinloukkauksen perusteella korvausta vahingosta voidaan vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireillepanoa. Oikeus korvaukseen vahingosta, jota koskevaa kannetta ei ole pantu vireille sanotun ajan kuluessa, on menetetty.

Patenttilain 59 §:ään sisältyy säännös tuomioistuimelle annetusta oikeudesta toimenpiteisiin loukkauksen jatkumisen estämiseksi. Säännöksen mukaan tuomioistuin voi patentinloukkauksen kärsineen vaatimuksesta, sen mukaan kuin katsotaan kohtuulliseksi, määrätä, että patentilla suojattu tuote, joka on valmistettu patentinhaltijan luvatta, tai esine, jonka käyttäminen sisältäisi patentinloukkauksen, on määrättyllä tavalla muutettava tai pantava talteen jäljellä olevaksi patenttiajaksi tai hävitettävä taikka, jos kysymyksessä on patentilla suojattu tuote, luovutettava loukatulle korvausta vastaan.

Patenttilain 68 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuin voi kantajan pyynnöstä oikeudenkäynnin aikana kieltää käyttämästä patenttia tai määrätä, että 59 §:ssä tarkoitettu omaisuus on oikeudenkäynnin ajaksi pantava väliaikaisesti takavarikkoon. Lain 68 §:n 2 momentin mukaan jos tuomioistuin on päättänyt 1 momentissa tarkoitettusta kiellosta tai takavarikosta kantaja voidaan velvoittaa asettamaan oikeuden hyväksymä vakuus sen vahingon ja haitan korvaamisesta, mikä toimenpiteestä saattaa aiheutua vastapuolelle. Pykälän 3 momentin mukaan oikeudenkäynnin aikana annetusta kielto- ja takavarikoimis päätöksestä tai sen peruuttamisesta voidaan hakea muutosta erikseen valittamalla.

Patenttiloukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimin vastaajan kustannuksella säädetään patenttilain 60 a §:ssä vastaavasti kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 59 a §:n osalta.

Tahallinen patenttiloukkaus voi tulla rangaistavaksi joko rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena tai patenttilain 57 §:n 2 momentissa rangaistavaksi säädettyinä patenttirikkomuksena. Patenttilain 62 §:ssä on lisäksi erityinen rangaistus-säännös 56 §:ssä säädetyn patenttia koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta.

Patenttilain 61 §:n 1 momentin mukaan jos patentti on kumottu lainvoiman saaneella päätöksellä tai julistettu mitättömäksi lainvoiman saaneella tuomiolla 57, 57 a, 57 b, 58–60 ja 60 a §:ssä säädettyä rangaistusta, korvausta tai muuta seuraamusta ei voida tuomiota.

Tuomioistuininmenettelyä koskevat säännökset. Patenttilaissa säädetään erikseen mahdollisuudesta vahvistuskanteen nostamiseen tietyissä tapauksissa. Lain 63 §:n 1 momentin mukaan patentinhaltija tai se, jolla käyttö- tai pakkoluvan perusteella on oikeus käyttää hyväksi keksintöä, voi ajaa vahvistuskannetta siitä, nauttiiko hän patentin perusteella suojaa toista vastaan, jos asiasta ilmenee epäselvyyttä ja siitä aiheutuu hänelle haittaa. Pykälän 2 momentin mukaan se, joka harjoittaa tai aikoo harjoittaa teollista toimintaa, voi samoilla ehdoilla ajaa patentinhaltijaa vastaan vahvistuskannetta siitä, onko patentin johdosta olemassa este sanotulle toiminnalle.

Patenttilain mukaisten tuomioistuinasioiden käsittely on keskitetty pääsääntöisesti ensimmäisessä oikeusasteessa Helsingin käräjäoikeuteen. Lain 65 §:n mukaan Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat parempaa oikeutta keksintöön, johon patenttia on haettu, patentin mitättömyyttä, patentin rajoittamista mitättömäksi julistamista koskevan kanteen käsittelyn yhteydessä tai patentin siirtämistä, pakkoluvan myöntämistä, pakkoluvan ehtojen muuttamista taikka pakkoluvan tai 53 §:n 2 momentissa tarkoitettua oikeuden kumoamista, patenttiloukkausta, 63 §:ssä tarkoitettua vahvistuskannetta sekä 75 §:ssä tarkoitettua korvauksen määräämistä.

Patenttilain 65 §:n 2 momentissa Helsingin käräjäoikeus säädetään myös lailliseksi tuomioistuimeksi niissä asioissa, jotka koskevat oikeutta keksintöön, johon on haettu Eurooppapatenttien myöntämisestä tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 8/1996; jäljempänä Euroopan patenttisopimus) tarkoitettua eurooppapatenttia. Edellytyksenä tällaisen asian käsittelylle Helsingin käräjäoikeudessa on, että vastaajalla on kotipaikka Suomessa tai että kantajalla on kotipaikka Suomessa eikä vastaajalla ole kotipaikkaa Euroopan patenttisopimukseen kuuluvassa valtiossa. Asia käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa myös, jos riidan osapuolet ovat sopineet, että Helsingin käräjäoikeus on toimivaltainen tuomioistuin asiassa.

Rikoslaisissa sen paremmin kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa ei säädetä erikseen rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävien tahallisia patenttiloukkauksia koskevien asioiden oikeuspaikasta eikä myöskään viitata patenttilain 65 §:n oikeuspaikkasäännökseen. Hallituksen esityksessä rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsitteviksi rikoslain ja eräiden muiden

lakien muutoksiksi (HE 94/1993 vp s. 221/II) on toimivaltaisen tuomioistuimen määräytymiseen liittyen kuitenkin todettu, että patenttilaissa tietyn yksinoikeuden loukkausta koskevan syytejutun lailliseksi tuomioistuimeksi on säädetty ensimmäisessä oikeusasenteessa yksinomaisesti Helsingin kärjäoikeus ja että oikeuspaikkasäännöksen on katsottu tarkoittavan ilman eri mainintaakin kaikkia tahallisia yksinoikeuden loukkauksia. Hallituksen esityksessä on edelleen todettu, ettei ehdotuksessa ole pidetty tarpeellisena ehdottaa muutosta patenttilain oikeuspaikkasäännökseen, vaan että myös ehdotettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävän tahallisen patentinloukkausta koskevan syyteasian oikeuspaikka olisi aina Helsingin kärjäoikeus.

Patenttilain 64 §:n mukaan sen, joka aikoo nostaa kanteen patentin julistamisesta mitättömäksi, patentin siirtämisestä tai pakkoluvan myöntämisestä, on ilmoitettava siitä patenttiviranomaiselle sekä annettava siitä tieto jokaiselle, jolla patenttirekisterin mukaan on käyttöluva tai panttioikeus patenttiin. Siinä tapauksessa, että käyttöluvan haltija aikoo nostaa kanteen patentinloukkauksesta tai 63 §:n 1 momentissa tarkoitettun vahvistuskanteen, hänen on annettava siitä tieto patentinhaltijalle. Jos kannetta nostettaessa ei näytetä, että ilmoitus tai tiedoksianto on tapahtunut säännösten mukaisesti, kantajalle on varattava sitä varten tarpeellinen aika. Jos kantaja laiminlyö tämän ajan, kannetta ei oteta tutkittavaksi.

Patenttia koskevissa riita- ja muussa asiassa patentinhaltijaksi katsotaan patenttilain 44 §:n 4 momentin mukaan se, joka patentinhaltijana on viimeksi merkitty patenttirekisteriin.

Patentinhaltijalla, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, tulee patenttilain 71 §:n 1 momentin mukaan olla Euroopan talousalueella asuva asiamies, jolla on oikeus hänen puolestaan ottaa vastaan haasteen tiedoksiantoja, kutsuja ja muita asiakirjoja patenttia koskevissa asioissa, lukuun ottamatta rikosasiaa koskevaa haastetta ja määräystä, jolla asianosainen on velvoitettu henkilökohtaisesti saapumaan oikeuteen. Asiamies on ilmoitettava patenttirekisteriin merkittäväksi.

Patenttilain 61 §:n 2 momentin mukaan milloin patentinloukkausta koskevassa asiassa tehdään väite patentin mitättömyydestä tuomioistuin voi vastaajan vaatimuksesta lykätä asian käsittelyn tai ratkaisemisen siihen saakka, kunnes patentin mitättömäksi julistamista koskeva kanne on lopullisesti ratkaistu. Jollei kannetta ole pantu vireille, tuomioistuimen on asian lykätessään asetettava vastaajalle määräaika, jonka kuluessa tällainen kanne on pantava vireille. Pykälän 3 momentin mukaan tuomioistuin voi harkinnan mukaan lykätä oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 1 §:ssä tarkoitettua pääasian ratkaisua sellaisessa patentin mitättömäksi julistamista koskevassa asiassa, joka on pantu vireille laillisessa tuomioistuimessa ennen kuin patentin myöntämisen jälkeinen väiteaika on päättynyt tai ennen kuin väitteestä on annettu lainvoimainen päätös. Patenttilain 63 §:n 3 momentin mukaan, jos 1 momentissa tarkoitettussa asiassa tehdään väite patentin mitättömyydestä, on vastaavasti sovellettava, mitä 61 §:n 2 momentissa säädetään.

Käsiteltäessä patenttilain 65 §:ssä tarkoitettuja asioita kärjäoikeudella tulee 66 §:n mukaan olla apuna kaksi sen kutsumaa teknisen alan asiantuntijaa. Asiantuntijan on annettava lausunto, joka tulee ottaa tuomioistuimen pöytäkirjaan, tuomioistuimen hänelle tekemistä kysymyksistä. Asiantuntijalla on oikeus tehdä kysymyksiä asianosaisille ja

todistajille. Lain 67 §:n 1 momentin mukaan käräjäoikeus määrää kalenterivuodeksi kerrallaan tarpeellisen määrän 66 §:ssä tarkoitettuja asiantuntijoita. Ennen määräyksen antamista tuomioistuimen on hankittava Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen (VTT) lausunto. Lain 67 §:n 3 momentin mukaan asiantuntijalle maksetaan valtion varoista jokaisesta asiasta tuomioistuimen määräämä kohtuullinen palkkio sekä korvaus matkakustannuksista sen mukaan kuin siitä säädetään tarkemmin asiantuntijoille patenttiasioissa maksettavasta korvauksesta annetussa asetuksessa (615/1969).

Patenttilain 69 §:n 1 momentin mukaan asioissa, jotka koskevat patentin mitättömäksi julistamista, tuomioistuimen on hankittava patenttiviranomaisen lausunto. Pykälän 2 momentin mukaan muissa patenttiasioissa tuomioistuin voi, jos katsoo siihen olevan aihetta, hankkia patenttiviranomaisen lausunnon.

Patenttilain 57 a §:ään sisältyy erityinen menetelmäpatentteja koskeva säännös käännetyistä todistustaakasta. Pykälän 1 momentin mukaan jos patentti on myönnetty menetelmälle uuden tuotteen valmistamiseksi, on ilman patentin haltijan suostumusta valmistettu samanlainen tuote katsottava valmistetuksi patentoidulla menetelmällä, jollei muuta näytetä toteen. Pykälän 2 momentin mukaan esitettäessä vastanäyttöä tulee vastaajan oikeutettu etu hänen liikesalaisuuksiensa suojaamiseksi ottaa huomioon.

Patenttilain 70 §:n mukaan tuomioistuimen on lähetettävä patenttiviranomaiselle jäljennös 65 §:ssä tarkoitettussa asiassa annetusta tuomiosta sekä samalla ilmoitettava, onko tuomio saanut lainvoiman.

Lisäsuojatodistus. Tietyille keksinnöille myönnettävästä niin sanotusta lisäsuojatodistuksesta säädetään patenttilain 9 a luvussa.

Patenttilain 70 a §:n mukaan lisäsuojatodistuksesta säädetään lääkkeiden lisäsuojatodistuksen aikaansaamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1768/92 sekä kasvinsuojeluaineiden lisäsuojatodistuksen käyttöön ottamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1610/96.

Lisäksi mahdollisuudesta saada lastenlääkkeiden lisäsuojatodistuksen voimassaoloaikaan kuuden kuukauden pidennys säädetään lastenlääkkeistä sekä asetuksen (ETY) N:o 1768/92, direktiivin 2001/20/EY, direktiivin 2001/83/EY ja asetuksen (EY) N:o 726/2004 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1901/2006.

Lääkkeiden lisäsuojatodistuksen aikaansaamisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1768/92 on sittemmin korvannut vuonna 2009 annettu lääkkeiden lisäsuojatodistuksesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 469/2009.

Lisäsuojatodistuksista on edellä mainituissa asetuksissa säädetyn lisäksi voimassa, mitä patenttilain 9 a luvussa säädetään.

Patenttilain 70 b §:n mukaan lisäsuojatodistusta koskeva hakemus tehdään PRH:lle. Lain 70 d §:n mukaan lisäsuojatodistuksen tuottaman oikeuden loukkaukseen sovelletaan patentinloukkausta koskevia säännöksiä.

Kansainvälistä patenttihakemusta koskeva 3 luku. Patenttilain 3 luvussa säädetään patenttiyhteistyösopimuksen (SopS 58/1980; Patent Cooperation Treaty; PCT) mukaisesta kansainvälisestä patenttihakemuksesta.

Patenttiyhteistyösopimukseen kuuluvissa sopimusvaltioissa patenttia voi hakea yhdellä kansainvälisellä hakemuksella. Sopimukseen liittyvän kansainvälisen uutuustutkimuksen ja hakijan pyynnöstä suoritettavan kansainvälisen patentoitavuuden esitutkimuksen tarkoituksena on poistaa päällekkäinen tutkimustyö ja siten nopeuttaa sekä yhtenäistää hakemuksen käsittelyä kansallisissa patenttivirastoissa. Kansainvälisten vaiheiden jälkeen siirrytään kansalliseen vaiheeseen kaikissa tai, hakijan valinnan mukaan, joissakin hakemuksessa nimetyissä sopimusvaltioissa. Lopullinen päätös patentin myöntämisestä kuuluu kunkin sopimusvaltion patenttiviranomaiselle.

Eurooppapatenttia koskeva 9 b luku. Euroopan patenttisopimuksella on perustettu sopimusvaltioita koskeva yhteinen patentinmyöntämismenettely: yhdellä hakemuksella voi saada patenttisuojan kaikissa hakemuksessa nimetyissä sopimusvaltioissa (eurooppapatentti). Eurooppapatenttia koskevan hakemuksen käsittelee ja tutkii sekä eurooppapatentin myöntää Euroopan patenttisopimuksella luotu Euroopan patenttivirasto (European Patent Office; EPO). Eurooppapatentin myöntämisen aineelliset edellytykset on määritelty tyhjentävästi Euroopan patenttisopimuksessa. Eurooppapatentin oikeusvaikutukset määräytyvät sen sijaan kunkin sopimusvaltion kansallisen patenttilainsäädännön mukaisesti.

Eurooppapatentista ja eurooppapatenttia koskevasta hakemuksesta säädetään patenttilain 9 b luvussa. Luvussa on säännöksiä eurooppapatenttia koskevan hakemuksen toimittamisesta, eurooppapatentin oikeusvaikutuksista Suomessa sekä eurooppapatenttia koskevista käänösvaatimuksista.

Laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin

Yritystoiminnan ja elinkeinoelämän kannalta on tärkeää henkisten voimavarojen hyödyntäminen siten, että ideat, keksinnöt ja luovuus yleisemminkin saadaan mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön. Työsuhteen aikana tehtyihin keksintöihin liittyviä työoikeudellisia ja immateriaalioikeudellisia jännitteitä ratkaisemaan on säädetty oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annettu laki (656/1967), jäljempänä työsuhdekeksintölaki. Tarkempia säännöksiä työsuhdekeksintölain soveltamisesta on annettu oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annetulla asetuksella (527/1988).

Työsuhdekeksintölakia sovelletaan työ- tai virkasuhteessa olevan henkilön tekemiin patentilla suojattavissa oleviin keksintöihin.

Suomalaisen korkeakoulun palveluksessa olevan henkilön taikka Suomen Akatemian tutkimusvirassa olevan, suomalaisessa korkeakoulussa tutkimusta tekevän henkilön sanotussa ominaisuudessa tekemään keksintöön sovelletaan kuitenkin oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annettua lakia (369/2006). Työsuhdekeksintölaki ei myöskään koske asevelvollisuuslain (1438/2007) nojalla puolustuslaitoksen palveluksessa olevaa henkilöä.

Työsuhdekeksintölain lähtökohtana on, että työntekijällä on keksintöönsä sama oikeus kuin muullakin keksijällä, jollei työsuhdekeksintö- tai muissa laissa olevista säännöksistä muuta johdu. Työsuhdekeksintölaki antaa tietyin edellytyksin työnantajalle mahdollisuuden saada oikeudet työntekijän tekemään keksintöön, mutta velvoittaa toisaalta työnantajan maksamaan työntekijälle kohtuullisen korvauksen.

Jollei korvauskannetta ole pantu vireille kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun työnantaja on ilmoittanut ottavansa oikeuden keksintöön, kanneoikeus on työsuhdekeksintölain 7 §:n 3 momentin mukaan menetetty. Milloin keksintöön on haettu patenttia, kanne voidaan kuitenkin aina panna vireille vuoden kuluessa patentin myöntämisestä.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Työsuhdekeksintölain soveltamiseen liittyviä tuomioistuinasioita koskevien säännösten osalta on viitattavissa edellä patenttiasioita koskevan jakson tuomioistuinmenettelyä koskevien säännösten yhteydessä selostettuun. Työsuhdekeksintölain 12 §:n 1 momentin mukaan työnantajalle tai työntekijälle sanotun lain mukaan kuuluvia oikeuksia koskevat riita-asiat käsitellään Helsingin kärjäoikeudessa, jolloin soveltuvin osin on noudatettava, mitä oikeudenkäynnistä patenttiasioissa säädetään.

Työsuhdekeksintölain 12 §:n 2 momentin mukaan Helsingin kärjäoikeus on laillinen tuomioistuin myös asioissa, jos riita koskee oikeutta työsuhdekeksintölaissa tarkoitettuun keksintöön, johon on haettu Euroopan patenttisopimuksessa tarkoitettua eurooppapatenttia, ja jos työntekijä keksinnön tehdessään pääasiallisesti työskenteli Suomessa. Jos valtiota, jossa työntekijä pääasiallisesti työskenteli, ei voida osoittaa, Helsingin kärjäoikeus on laillinen tuomioistuin, jos työnantajalla keksinnön tekohetkellä oli Suomessa sellainen toimipaikka, jonka palveluksessa keksinnön tehnyt työntekijä oli. Asia voidaan lisäksi käsitellä Helsingin kärjäoikeudessa myös silloin, jos riidan osapuolet ovat suullisesti tai kirjallisesti sopineet, että Helsingin kärjäoikeus on toimivaltainen tuomioistuin asiassa, ja tällainen sopimus on sallittu sen valtion lainsäädännössä, jonka lainsäädäntöä työsopimukseen sovelletaan.

Työsuhdekeksintölautakunta. Työsuhdekeksintölaissa säädetään lisäksi erityisestä keksintölautakunnasta, jäljempänä työsuhdekeksintölautakunta.

Työsuhdekeksintölautakunnassa on puheenjohtaja ja kahdeksan muuta jäsentä. Näistä puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä nimitetään henkilöistä, joiden ei voida katsoa edustavan työnantajain eikä työntekijäin etuja. Puheenjohtajan ja toisen mainituista puolueettomista jäsenistä, joka samalla toimii varapuheenjohtajana, tulee olla tuomarin virkaan vaadittavan tutkinnon suorittaneita ja tuomarin toimeen perehtyneitä. Toisen puo-

lueettomista jäsenistä tulee puolestaan olla teknillisen koulutuksen saanut ja perehtynyt patenttialan asioihin. Muiden työsuhdekeksintölautakunnan jäsenten tulee olla työoloihin ja keksintötoimintaan perehtyneitä ja heistä kolmen tulee edustaa työnantajapuolta ja kolmen työntekijäpuolta. Työsuhdekeksintölautakunnan puheenjohtajan ja puolueettomat jäsenet nimittää valtioneuvosto määrääjäksi. Muut jäsenet nimittää valtioneuvosto kolmeksi vuodeksi kerrallaan asianomaisten järjestöjen ehdotuksesta. Kullakin työsuhdekeksintölautakunnan jäsenellä on yksi valtioneuvoston nimittämä varajäsen, jonka tulee täyttää jäsenestä säädetty vaatimukset.

Työsuhdekeksintölautakunnan tehtävänä on antaa lausuntoja työsuhdekeksintölain tai oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annetun lain soveltamisesta.

Työsuhdekeksintölain 11 a §:n 1 momentin mukaan työsuhdekeksintölautakunnan lausuntoa voivat pyytää työnantaja ja työntekijä sekä tuomioistuin, milloin riita keksinnöstä on saatettu sen ratkaistavaksi. Sama oikeus on myös PRH:lla, jos keksintöä koskeva hakemus on sen käsiteltävänä.

Työsuhdekeksintölautakunta voi työsuhdekeksintölain 11 a §:n 2 momentin mukaan toimia myös välimiesmiesoikeutena, jos työnantaja ja työntekijä ovat niin sopineet. Työsuhdekeksintölautakunnan toimiessa välimiesoikeutena noudatetaan, jos työsuhdekeksintölaista ei muuta johdu, välimiesmenettelystä annettua lakia (967/1992).

Työsuhdekeksintölain 11 b §:n 1 momentin mukaan työsuhdekeksintölautakunnan yhteydessä voi olla jaosto korkeakouluissa tehtäviä keksintöjä koskevia asioita varten. Mitä työsuhdekeksintölaissa säädetään työsuhdekeksintölautakunnan tehtävästä ja toiminnasta, koskee soveltuvin osin myös korkeakoulukeksintöjä käsittelevää jaostoa.

Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin

Korkeakouluissa tehtävien keksintöjen oikeudellisen aseman selkeyttämiseksi sekä kyseisten keksintöjen tunnistamisen, suojaamisen ja oikeudenmukaisen kaupallisen hyödyntämisen edistämiseksi on säädetty oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annettu laki, jäljempänä korkeakoulukeksintölaki.

Korkeakoulukeksintölakia sovelletaan suomalaisten korkeakoulujen palveluksessa olevien henkilöiden palvelussuhteessaan tekemiin, Suomessa patentilla suojattavissa oleviin keksintöihin. Lisäksi korkeakoulukeksintölakia sovelletaan myös Suomen Akatemian tutkimusvirassa olevien henkilöiden suomalaisissa korkeakouluissa tekemiin, Suomessa patentilla suojattavissa oleviin keksintöihin. Korkeakouluilla korkeakoulukeksintölaissa tarkoitetaan sekä yliopistoja että ammattikorkeakouluja

Korkeakoulukeksintölain lähtökohtana on, että sen soveltamisalaan kuuluvan keksinnön tekijällä on keksintöönsä sama oikeus kuin muullakin keksijällä, jollei korkeakoulukeksintö- tai muussa laissa toisin säädetä. Korkeakoulukeksintölaki antaa tietyin edellytyksin korkeakoululle mahdollisuuden saada oikeudet korkeakoulukeksintölain sovelta-

misalan piiriin kuuluvaan keksintöön, mutta velvoittaa toisaalta korkeakoulun maksamaan keksijälle kohtuullisen korvauksen.

Jollei korvauskannetta ole pantu vireille kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun korkeakoulu on ilmoittanut ottavansa oikeuden keksintöön, kanneoikeus on korkeakoulukeksintölain 10 §:n 3 momentin mukaan menetetty. Jos keksintöön on haettu patenttia, kanne voidaan kuitenkin aina panna vireille vuoden kuluessa patentin myöntämisestä.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Korkeakoulukeksintölain soveltamiseen liittyviä tuomioistuinasioita koskevien säännösten osalta on viitattavissa edellä patenttiasioita koskevan jakson tuomioistuinmenettelyä koskevien säännösten yhteydessä selostettuun. Korkeakoulukeksintölain 13 §:n 2 momentin mukaan laillinen tuomioistuin korkeakoulukeksintölain soveltamisalaan koskevissa riitaisuuksissa on Helsingin käräjäoikeus, jolloin soveltuvien osin on noudatettava, mitä oikeudenkäynnistä patenttiasioissa säädetään.

Työsuhdekeksintölautakunta. Korkeakoulukeksintölain 13 §:n 1 momentin viittaus säännöksen mukaan työsuhdekeksintölain 11, 11 a ja 11 b §:ssä mainittu keksintölautakunta on toimivaltainen antamaan lausuntoja korkeakoulukeksintölain soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

Laki maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä

Maanpuolustuksen on vakiintuneesti katsottu asettavan sellaisia erityisiä vaatimuksia, jotka eivät tule riittävässä määrin otetuiksi huomioon patenttilain säännöksissä. Näiden vaatimusten tyydyttämisen varmistamiseksi on säädetty maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annettu laki (551/1967), jäljempänä maanpuolustuskeksintölaki.

Maanpuolustuskeksintölain mukaan voidaan keksintö, jolla pääasiallisesti on merkitystä maanpuolustukselle ja jonka salassapysyminen on maanpuolustuksen kannalta tärkeää, valtioneuvoston päätöksellä pakkolunastaa valtiolle sen jälkeen kun keksintöön on haettu patenttia tai hyödyllisyysmallia.

Maanpuolustuskeksintölain 1 §:n 2 momentin mukaan keksinnöstä, joka sanotun lain nojalla pakkolunastetaan valtiolle, on valtion varoista suoritettava keksinnön haltijalle kohtuullinen korvaus. Jollei korvauksesta sovita, keksinnön haltija voi ajaa siitä erikseen kannetta Helsingin käräjäoikeudessa.

2.1.1.3 Hyödyllisyysmallioikeus

Hyödyllisyysmallilainsäädännön ensisijaisena tavoitteena on antaa suojaa sellaisille keksinnöille, jotka eivät täytä voimassa olevan patenttilainsäädännön mukaan keksin-

nöltä vaadittavaa keksinnöllisyystasoa. Hyödyllisyysmallilainsäädännön tarkoituksena on kannustaa erityisesti pientä ja keskisuurta teollisuutta sekä yksityisiä keksijöitä suojaamaan teknisiä ratkaisuja.

Hyödyllisyysmallien käyttöala voidaan jakaa kahtia. Ensimmäisen ryhmän muodostavat tekniset ideat ja ratkaisut, jotka eivät yllä patentoitavuuden tasolle, mutta joissa on kuitenkin sen verran keksinnöllisyyttä, että ne eivät ole itsestään selviä ammattimiehelle. Toisena ryhmänä ovat pikkukeksinnöt ja laiteparannukset, jotka sinänsä täyttävät patentoitavuuden edellytykset, mutta joille keksinnön laadun tai niiden lyhyen taloudellisen hyödyntämisaajan vuoksi patenttisuojaus on liian hidas ja kallis vaihtoehto. Hyödyllisyysmallin hakemusmenettely on nimittäin yksinkertaisempi ja nopeampi kuin patentin hakemusmenettely eikä hyödyllisyysmallin hakeminen vaadi vastaavia taloudellisia investointeja kuin patentin hakeminen.

Hyödyllisyysmallista säädetään hyödyllisyysmallioikeudesta annetussa laissa (800/1991), jäljempänä hyödyllisyysmallilaki. Tarkempia säännöksiä lain soveltamisesta on annettu hyödyllisyysmallioikeudesta annetulla asetuksella (1419/1991).

Hyödyllisyysmallioikeuden kohteena on keksintö. Keksinnöllä hyödyllisyysmallilain mukaan tarkoitetaan teknistä ratkaisua, jota voidaan käyttää teollisesti. Nykyään hyödyllisyysmallilla voidaan suojata myös sellaisia keksintöjä, jotka ovat vailla konkreettista muotoa, kuten erilaisia kemian teollisuuden tuotteita sekä ravinto- ja lääkeaineita. Hyödyllisyysmallilla ja patentilla suojattavat keksinnöt ovatkin lähentyneet toisiaan. Hyödyllisyysmallilaissa rajataan kuitenkin edelleen menetelmät lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Hyödyllisyysmallioikeus keksintöön saadaan hakemuksesta tapahtuvalla rekisteröinnillä. Hyödyllisyysmallioikeuden keksintöön voi saada se, joka on tehnyt keksinnön, tai se, jolle keksijän oikeus on siirtynyt.

Saadakseen suojaa keksinnön tulee olla uusi siihen verrattuna, mikä on tullut tunnetuksi ennen hyödyllisyysmallioikeutta koskevan hakemuksen tekemispäivää, ja lisäksi selvästi erota siitä. Keksinnön uutuuden osalta hyödyllisyysmallilaissa on omaksuttu sama absoluuttisen uutuuden vaatimus kuin patenttilaissa. Tunnetuksi katsotaan siten kaikki, mikä on tullut julkiseksi koska tahansa ja millä tahansa tavalla ennen hyödyllisyysmallia koskevan hakemuksen tekemispäivää. Hyödyllisyysmallilla suojattavan keksinnön edellytetään lisäksi olevan keksinnöllinen. Hyödyllisyysmallilla suojattavalta tekniseltä ratkaisulta ei kuitenkaan vaadita samaa keksinnöllisyyden tasoa (selvä ero) kuin patenttilain mukaan patentoitavissa olevalta keksinnöltä (olennainen ero). Riittää, että keksintö eroaa selvästi tunnetusta tekniikan tasosta.

Hyödyllisyysmallin rekisteröinti tuottaa haltijalleen yksinoikeuden keksinnön ammattimaiseen hyväksikäyttöön määräajaksi. Tämä yksinoikeus sisältää sen, ettei kukaan muu kuin hyödyllisyysmallioikeuden haltija ilman tämän lupaa saa käyttää hyväksi keksintöä valmistamalla, tarjoamalla, saattamalla vaihdantaan tai käyttämällä hyödyllisyysmallioikeudella suojattua tuotetta taikka tuomalla maahan tai pitämällä hallussaan tällaista tuotetta edellä mainittua tarkoitusta varten.

Yksinoikeus ei kuitenkaan käsitä hyväksikäyttöä, joka ei tapahdu ammattimaisesti. Yksinoikeus ei myöskään käsitä sellaisen hyödyllisyysmallilla suojatun tuotteen hyväksikäyttöä, joka Euroopan talousalueella on saatettu vaihdantaan hyödyllisyysmallioikeuden haltijan toimesta tai tämän suostumuksella, eikä myöskään keksinnön käyttöä kohteissa, jotka koskevat itse keksintöä.

Hyödyllisyysmallin voimassaoloaika voi olla enintään kymmenen vuotta. Hyödyllisyysmallilain mukaan hyödyllisyysmallin rekisteröinti on voimassa neljä vuotta hyödyllisyysmallia koskevan hakemuksen tekemispäivästä. Hakemuksesta kyseinen suoja-aika voidaan uudistaa kahdesti, ensin neljäksi ja sitten kahdeksi vuodeksi.

Rekisteröintimenettely. Hyödyllisyysmallia koskeva hakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle, jona toimii PRH.

Hyödyllisyysmallioikeuden keksintöön voi saada se, joka on tehnyt keksinnön, tai se, jolle keksijän oikeus on siirtynyt. Hyödyllisyysmallioikeuden hakijalla ja haltijalla, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, tulee olla Euroopan talousalueella asuva asiamies, joka on oikeutettu edustamaan häntä hakemusta ja rekisteröityä hyödyllisyysmallia koskevissa asioissa.

Hyödyllisyysmallin rekisteröinti perustuu ilmoitusmenettelyyn. Rekisteriviranomainen ei hyödyllisyysmallia koskevaa hakemusta rekisteröintivaiheessa käsiteltäessä tutki hakemuksen kohteena olevan keksinnön uutuutta tai keksinnöllisyyttä, vaan rekisteröinti perustuu hakemuksen muotoseikkojen täyttymiseen.

Jos hakija ei ole noudattanut hakemusta koskevia säännöksiä tai jos rekisteriviranomainen havaitsee hyödyllisyysmallin rekisteröinnille olevan muita esteitä, rekisteriviranomaisen on kehotettava hakijaa välipäätöksellä antamaan lausumansa tai korjaamaan puutteellisuus. Jollei hakija välipäätöksessä määrätyn ajan kuluessa anna lausumaa tai ryhdy toimenpiteisiin korjatakseen puutteellisuuden, josta on huomautettu, rekisteriviranomaisen on jätettävä hakemus sillensä.

Siinä tapauksessa, että vielä hakijan antaman lausuman jälkeenkin on olemassa este hyödyllisyysmallin rekisteröinnille ja hakijalla on ollut tilaisuus antaa lausumansa esteestä, rekisteriviranomaisen on hylättävä hakemus, jollei ole aihetta antaa hakijalle uutta välipäätöstä.

Jos hakemus täyttää hyödyllisyysmallilaissa säädetyt rekisteröinnin muodolliset edellytykset, rekisteriviranomaisen on merkittävä hyödyllisyysmalli hyödyllisyysmallirekisteriin. Samalla rekisteriviranomaisen on kuulutettava rekisteröinnistä ja annettava hakijalle rekisteröintitodistus.

Muutoksenhaku rekisteriviranomaisen päätökseen. Hyödyllisyysmallilain 22 §:n 1 mukaan rekisteriviranomaisen hyödyllisyysmallin rekisteröintiä koskevaan lopulliseen päätökseen hakija tai hyödyllisyysmallioikeuden haltija voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle kielteinen. Pykälän 2 momentin mukaan päätökseen, jolla 13 §:n 3 momentissa

tarkoitettu pyyntö hakemuksen ottamisesta uudelleen käsiteltäväksi on hylätty tai 16 §:ssä tarkoitettu vaatimus hakemuksen siirtämisestä on hyväksytty, hakija voi hakea muutosta. Päätökseen, jolla vaatimus hakemuksen siirtämisestä on hylätty, vaatimuksen tekijä voi hakea muutosta. Lain 22 §:n 3 momentin mukaan hakija tai hyödyllisyysmallioikeuden haltija voi hakea muutosta rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen, jolla 26 a §:n 1–3 momentissa tarkoitettu esitys on hylätty tai jätetty tutkittavaksi ottamatta. Lain 22 §:n 4 momentin mukaan hyödyllisyysmallioikeuden haltija voi hakea muutosta 33 §:n 1 momentin mukaiseen lopulliseen päätökseen, jos se on hänelle kielteinen.

Muutosta rekisteriviranomaisen hyödyllisyysmallilain nojalla antamaan päätökseen haetaan lain 23 §:n mukaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan. Patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan muutosta rekisteriviranomaiseen päätökseen on haettava 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaan PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Korkeimman hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenistä annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan hyödyllisyysmallia koskevien asioiden käsittelyyn korkeimmassa hallinto-oikeudessa osallistuu patenttiasioiden tavoin kaksi yli-insinööriä.

Rekisteröinnin mitättömäksi julistaminen. Hyödyllisyysmallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamisesta säädetään hyödyllisyysmallilain 3 luvussa.

Vaatimus hyödyllisyysmallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamisesta tulee tehdä kirjallisesti rekisteriviranomaiselle. Vaatimuksen rekisteröinnin mitättömäksi julistamisesta voi tehdä kuka hyvänsä. Rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen tekemiselle ei ole säädetty määräaikaakaan eikä mahdollisuutta kyseisen vaatimuksen tekemiseen ole rajoitettu muutoinkaan. Vaatimusta rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi ei kuitenkaan saa käsitellä, jos riita rekisteröinnin siirtämisestä on vireillä.

Hyödyllisyysmallioikeuden haltija voi hyödyllisyysmallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen tekemisen jälkeen toimittaa rekisteriviranomaiselle uuden suojavaatimuksen. Rekisteriviranomaisen on tällöin tutkittava rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskeva vaatimus toimitetun uuden suojavaatimuksen pohjalta.

Siinä tapauksessa, että hyödyllisyysmallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamiselle on olemassa jokin hyödyllisyysmallilaisissa säädetty peruste, rekisteriviranomaisen on julistettava hyödyllisyysmallin rekisteröinti mitättömäksi joko kokonaan tai osittain.

Jos hyödyllisyysmallioikeuden haltija on toimittanut uuden suojavaatimuksen, se on mitättömäksi julistamisen kohteena. Jos hyödyllisyysmallioikeuden haltijan toimittaman uuden suojavaatimuksen osalta ei ole olemassa mitään hyödyllisyysmallilaisissa säädettyä

perustetta mitättömäksi julistamiselle, hyödyllisyysmallin rekisteröinti tulee pysyttää uuden suojavaatimuksen mukaisena.

Hyödyllisyysmallilain 22 §:n 1 momentin mukaan rekisteriviranomaisen rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevaan lopulliseen päätökseen hakija tai hyödyllisyysmallioikeuden haltija voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle kielteinen. Lisäksi se, joka on esittänyt vaatimuksen hyödyllisyysmallin rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi, voi hakea muutosta päätökseen, jolla vaatimus on hylätty.

Muutosta rekisteriviranomaisen hyödyllisyysmallilain nojalla antamaan päätökseen haetaan lain 23 §:n mukaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan.

Valittamisesta PRH:n valituslautakuntaan on viitattavissa edellä muutoksenhaku rekisteriviranomaiseen päätökseen -jaksossa selostettuun.

Hyödyllisyysmallin rekisteröinnin siirtäminen. Hyödyllisyysmallin rekisteröinnin siirtämisestä sitä tarkoittavan kanteen johdosta yleisessä tuomioistuimessa säädetään hyödyllisyysmallilain 7 luvussa.

Hyödyllisyysmallilain 31 §:n 1 momentin mukaan jos hyödyllisyysmalli on rekisteröity muulle kuin 1 §:n mukaan siihen oikeutetulle tuomioistuimen on hyödyllisyysmalliin oikeutetun kanteesta siirrettävä rekisteröinti hänelle.

Hyödyllisyysmallin rekisteröinnin siirtämistä tarkoittava kanne on hyödyllisyysmallilain 31 §:n 2 momentin mukaan pantava vireille vuoden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut tiedon rekisteröinnistä ja muista kanteen perusteena olevista seikoista. Jos hyödyllisyysmallioikeuden haltija on ollut vilpittömässä mielessä, kun hyödyllisyysmalli rekisteröitiin tai se siirtyi hänelle, kannetta ei saa panna vireille myöhemmin kuin kolme vuotta hyödyllisyysmallin rekisteröinnin jälkeen.

Hyödyllisyysmallilain 32 §:n mukaan jos se, jolta rekisteröinti 31 §:n mukaisesti siirretään, on ollut vilpittömässä mielessä alkaessaan ammattimaisesti hyödyntää hyödyllisyysmallia Suomessa tai ryhtyessään sitä varten olennaisiin toimenpiteisiin, hän saa kohtuullisesta vastikkeesta ja muutoin kohtuullisilla ehdoilla jatkaa hyödyllisyysmallin hyväksikäyttöä tai aloittaa aiotun hyväksikäytön pysyttämällä sen yleinen luonne. Sanoitu oikeus on vastaavilla edellytyksillä myös rekisteriin merkityn käyttöoikeuden haltijalla.

Sen, joka aikoo nostaa kanteen hyödyllisyysmallioikeuden siirtämisestä, on hyödyllisyysmallilain 42 §:n mukaan ilmoitettava siitä rekisteriviranomaiselle sekä annettava siitä tieto jokaiselle, jolla hyödyllisyysmallirekisterin mukaan on käyttö lupa tai panttioikeus hyödyllisyysmallioikeuteen. Jos kannetta nostettaessa ei näytetä, että ilmoitus tai tiedoksianto on tapahtunut säännösten mukaisesti, kantajalle on varattava sitä varten tarpeellinen aika. Jos kantaja laiminlyö tämän ajan, kannetta ei oteta tutkittavaksi.

Pakkolupa. Hyödyllisyysmallin tarkoittaman keksinnön hyväksikäyttöön on tietyissä tilanteissa hyödyllisyysmallilaissa säädettyjen edellytysten täytyessä mahdollista saada pakkolupa. Pakkoluvan myöntää tuomioistuin, joka määrää myös, missä laajuudessa keksintöä saa käyttää hyväksi, sekä vahvistaa vastikkeen ja muut pakkoluvan ehdot. Laissa säädettyjen edellytysten täytyessä tuomioistuin voi asianomaisen vaatimuksesta kumota pakkoluvan tai vahvistaa sille uudet ehdot.

Seuraamukset. Hyödyllisyysmallilain vastaisen menettelyn seuraamuksista säädetään lain 8 luvussa.

Hyödyllisyysmallilain 36 §:n mukaan jos joku loukkaa hyödyllisyysmallioikeuden tuottamaa yksinoikeutta tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

Keskeyttämismääräyksen antamisesta hyödyllisyysmallilain 36 a §:ään sisältyy vastaavat säännökset kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 60 c §:n osalta.

Hyödyllisyysmallioikeuden loukkauksen johdosta tuomittavasta keksinnön hyväksi käyttämisestä tarkoittavasta kohtuullisesta korvauksesta sekä loukkauksen aiheuttaman muun vahingon korvaamisesta säädetään hyödyllisyysmallilain 37 §:ssä. Sen mukaan joka loukkaa hyödyllisyysmallioikeutta, on velvollinen suorittamaan kohtuullisen korvauksen keksinnön hyväksi käyttämisestä sekä korvauksen muusta vahingosta, jonka loukkaus on aiheuttanut. Kohtuullinen korvaus keksinnön hyväksi käyttämisestä voi tulla tuomittavaksi tuottamuksesta riippumatta. Sen sijaan korvauksen tuomitseminen hyödyllisyysmallioikeuden loukkauksen aiheuttamasta muusta vahingosta edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta. Hyödyllisyysmallioikeuden loukkauksen perusteella korvausta vahingosta voidaan vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireillepanoa. Oikeus korvaukseen vahingosta, jota koskevaa kannetta ei ole pantu vireille sanotun ajan kuluessa, on menetetty.

Hyödyllisyysmallilain 38 §:ään sisältyy viittaussäännös edellä patenttioikeutta koskevan jakson seuraamusten yhteydessä selostettuun patenttilain 59 §:n sääntöön tuomioistuimelle annetusta oikeudesta toimenpiteisiin jatkettuna loukkauksen estämiseksi.

Hyödyllisyysmallioikeuden loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimin vastaajan kustannuksella säädetään hyödyllisyysmallilain 38 a §:ssä vastaavasti kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 59 a §:n osalta.

Tahallinen hyödyllisyysmallioikeuden tuottaman yksinoikeuden loukkaus voi tulla rangaistavaksi joko rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena tai hyödyllisyysmallilain 39 §:n 1 momentissa rangaistavaksi säädettyinä hyödyllisyysmallirikokseksi. Hyödyllisyysmallilain 40 §:ssä on lisäksi erityinen rangaistussäännös 35 §:ssä säädetyn hyödyllisyysmallia koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta.

Hyödyllisyysmallilain 41 §:n 1 momentin mukaan jos hyödyllisyysmallin rekisteröinti on lainvoiman saaneella päätöksellä julistettu mitättömäksi rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tai hyödyllisyysmallilain 36–39 §:ssä säädettyä rangaistusta, korvausta tai muuta seuraamusta ei voida tuomita.

Tuomioistuimenmenettelyä koskevat säännökset. Hyödyllisyysmallilain mukaisten tuomioistuinasioiden käsittely on keskitetty pääsääntöisesti ensimmäisessä oikeusasteessa Helsingin käräjäoikeuteen. Lain 43 §:n mukaan Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat parempaa oikeutta keksintöön, johon hyödyllisyysmallioikeutta on haettu, hyödyllisyysmallioikeuden siirtämistä, pakkoluvan myöntämistä, pakkoluvan ehtojen muuttamista taikka 32 §:n 1 momentissa tarkoitetun oikeuden kumoamista, hyödyllisyysmallioikeuden loukkausta ja hyödyllisyysmallia koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiä sekä 37 §:ssä tarkoitetun korvauksen määräämistä. Lisäksi rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävän tahallisen hyödyllisyysmallioikeuden tuottaman yksinoikeuden loukkausta koskevan asian oikeuspaikan osalta on viitattavissa siihen, mitä edellä patenttilain 65 §:n osalta on esitetty rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävän tahallisen patentinloukkausta koskevan syyteasian oikeuspaikasta.

Hyödyllisyysmallilain 42 §:n mukaan sen, joka aikoo nostaa kanteen hyödyllisyysmallioikeuden siirtämisestä tai pakkoluvan myöntämisestä, on ilmoitettava siitä rekisteriviranomaiselle sekä annettava siitä tieto jokaiselle, jolla hyödyllisyysmallirekisterin mukaan on käyttöluva tai panttioikeus hyödyllisyysmallioikeuteen. Siinä tapauksessa, että käyttöluvan haltija aikoo nostaa kanteen hyödyllisyysmallioikeuden loukkauksesta, hänen on annettava siitä tieto hyödyllisyysmallioikeuden haltijalle. Jos kannetta nostettaessa ei näytetä, että ilmoitus tai tiedoksianto on tapahtunut säännösten mukaisesti, kantajalle on varattava sitä varten tarpeellinen aika. Jos kantaja laiminlyö tämän ajan, kannetta ei oteta tutkittavaksi.

Hyödyllisyysmallia koskevissa riita- ja muissa asioissa hyödyllisyysmallioikeuden haltijaksi katsotaan hyödyllisyysmallilain 28 §:n 3 momentin mukaan se, joka sellaisena on viimeksi merkitty hyödyllisyysmallirekisteriin.

Hyödyllisyysmallilain 41 §:n 2 momentin mukaan milloin hyödyllisyysmallioikeuden loukkausta koskevassa asiassa väitetään, että rekisteröinti on hyödyllisyysmallilain vastainen, tuomioistuin voi vastaajan vaatimuksesta lykätä asian käsittelyn tai ratkaisemisen siihen saakka, kunnes rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskeva vaatimus on lopullisesti ratkaistu. Jollei vaatimusta ole esitetty rekisteriviranomaiselle, tuomioistuimen on asian lykätessään asetettava vastaajalle määräaika, jonka kuluessa tällainen vaatimus on esitettävä.

Käsiteltäessä hyödyllisyysmallilain 43 §:ssä mainittuja asioita on 44 §:n viittaussäännöksen nojalla noudatettava, mitä patenttilaissa säädetään teknisen alan asiantuntijoiden käyttämisestä patenttiasioissa.

Hyödyllisyysmallilain 45 §:n mukaan tuomioistuimen on lähetettävä rekisteriviranomaiselle jäljennös 43 §:ssä tarkoitetussa asiassa annetusta tuomiosta sekä samalla ilmoitettava, onko tuomio saanut lainvoiman.

Kansainvälistä hakemusta koskeva 8 a luku. Kansainvälisellä hakemuksella hyödyllisyysmallilaissa tarkoitetaan patenttiyhteistyösopimuksen mukaisesti tehtyä hyödyllisyysmallia koskevaa hakemusta.

Patenttiyhteistyösopimuksessa luotu järjestelmä mahdollistaa sen, että patentti- tai hyödyllisyysmallihakemuksen saa vireille eri sopimusvaltioissa yhtä hakemusta käyttämällä. Kansainvälisten vaiheiden jälkeen siirrytään kansalliseen vaiheeseen kaikissa tai, hakijan valinnan mukaan, joissakin hakemuksessa nimetyissä sopimusvaltioissa. Kansainvälisen hakemuksen jatkaminen kansallisena hyödyllisyysmallihakemuksena edellyttää, että nimetyssä sopimusvaltiossa on voimassa hyödyllisyysmalleja koskeva lainsäädäntö. Lopullinen päätös hyödyllisyysmallin myöntämisestä kuuluu kunkin sopimusvaltion rekisteriviranomaiselle.

2.1.1.4 Integroitujen piirien piirimallien suoja

Piirimallilainsäädännön ensisijaisena tavoitteena on suojata integroitujen piirien tuotantoon liittyviä investointeja. Integroitujen piirien tuotanto edellyttää mittavia investointeja ja muun muassa tutkimukseen ja suunnitteluun, tekniikkaan, valmistukseen, markkinointiin ja levitykseen. Piirien kopiointikustannukset ovat vain murto-osa tuotantokustannuksista. Kopioituja piirejä on siten mahdollista myydä huomattavasti halvempaan hintaan kuin alkuperäisiä, jolloin markkinat ovat vaarassa häiriintyä. Piirien alkuperäinen tuottaja ei tällaisessa tilanteessa saa myöskään ennakoimaansa katetta tuotantokustannuksilleen. Seurauksena saattaa olla kilpailutilanteen vääristyminen ja vähäisempi panostus tutkimus- ja kehitystyöhön.

Integroituja piirejä käyttävän teollisuuden kannalta on toisaalta tärkeää varmistaa piirien saatavuus. Tätä tavoitetta edesauttaa piirien kopiointia ja levitystä turvaavan lainsäädännön olemassaolo.

Integroitujen piirien piirimallien suojasta säädetään yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetussa laissa (32/1991), jäljempänä piirimallilaki. Tarkempia säännöksiä piirimallilain soveltamisesta on annettu yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetulla asetuksella (946/1991).

Piirimallilain mukainen suoja kytkeytyy henkisen luomistyön aineettomaan tulokseen, integroidun piirin piirimalliin. Piirimallilain suojan kohde on integroidun piirin valmistuksen perustana oleva piirimalli. Piirimallilla piirimallilain mukaan tarkoitetaan integroidun piirin osien kolmiulotteista sijoittelua, millä tavoin tahansa toteutettuna tai ilmaistuna. Integroidulla piirillä tarkoitetaan puolestaan virtapiiriä, jossa elementit, joista vähintään yksi on aktiivinen, sekä osa tai kaikki niiden välisistä liitännöistä, on sijoitettu puolijohdealustaan toiminnalliseksi kokonaisuudeksi ja joka on tarkoitettu suorittamaan elektronisia piiritoimintoja.

Yksinoikeus piirimalliin saadaan hakemuksesta tapahtuvalla rekisteröinnillä. Yksinoikeuden piirimalliin voi saada se, joka on luonut piirimallin tai jolle piirimallin luoja oikeus on siirtynyt. Mikäli piirimalli on luotu työ- tai virkasuhteessa, työnantajalla on piirimallilaisissa mainituissa tilanteissa oikeus rekisteröinnillä saada yksinoikeus piirimalliin, jollei toisin ole sovittu.

Saadakseen suojaa piirimallin tulee olla omaperäinen. Piirimallin tulee siten olla itsenäisen ja luovan henkisen työn tulos.

Piirimallin rekisteröinnin haltijalleen tuottama yksinoikeus piirimalliin sisältää oikeuden määrätä piirimallista valmistamalla piirimallista integroitu piiri tai muu piirimallin kappale, levittämällä piirimalli yleisölle tarjoamalla se myytäväksi, vuokrattavaksi, lainattavaksi tai muulla tavoin sekä tuomalla maahan piirimalli levittäväksi yleisölle edellä mainitulla tavalla.

Yksinoikeuden estämättä jokaisella on kuitenkin oikeus valmistaa piirimallista kappaleita yksityistä käyttöä, piirimallia koskevaa opetusta ja piirimallin analysointia varten. Lisäksi integroidun piirin, joka on yksinoikeuden haltijan suostumuksella tai muutoin piirimallilain säännösten mukaisesti levitetty yleisölle, saa levittää edelleen ja tuoda maahan.

Yksinoikeus piirimalliin on voimassa siitä päivästä, jona rekisteröintihakemus tehtiin tai piirimalli ensimmäisen kerran levitettiin yleisölle. Yksinoikeus päättyy, kun kymmenen vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona yksinoikeus alkoi.

Rekisteröintimenettely. Piirimallin rekisteröintihakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle, jona toimii PRH. Suojan saaminen edellyttää, että piirimallin rekisteröintiä haetaan viimeistään kahden vuoden kuluessa siitä päivästä, kun piirimalli ensimmäisen kerran levitettiin yleisölle.

Yksinoikeuden piirimalliin voi saada se, joka on luonut piirimallin tai jolle piirimallin luoja on siirtynyt. Piirimallin rekisteröinnin hakijalla ja yksinoikeuden haltijalla, jolla ei ole kotipaikka Suomessa, tulee olla Suomessa asuva asiamies, joka on oikeutettu edustamaan häntä rekisteriviranomaisessa kaikissa hakemusta ja rekisteröityä piirimallia koskevissa asioissa.

Piirimallin rekisteröinti perustuu ilmoitusmenettelyyn. Rekisteriviranomainen ei piirimallin rekisteröintiä koskevaa hakemusta rekisteröintivaiheessa käsiteltäessä tutki, täyttääkö hakemuksen kohteena oleva piirimalli omaperäisyysvaatimuksen, vaan rekisteröinti perustuu hakemuksen muotoseikkojen täyttymiseen.

Jos hakija ei ole noudattanut hakemusta koskevia säännöksiä tai jos rekisteriviranomainen havaitsee piirimallin rekisteröinnille olevan muita esteitä, rekisteriviranomaisen on kehoitettava hakijaa välipäätöksellä antamaan lausumansa tai korjaamaan puutteellisuuden. Jollei hakija välipäätöksessä määrätyn ajan kuluessa anna lausumaa tai ryhdy toimenpiteisiin korjatakse puutteellisuuden, josta on huomautettu, rekisteriviranomaisen on jätettävä hakemus sillensä.

Siinä tapauksessa, että vielä hakijan antaman lausuman jälkeenkin on olemassa este piirimallin rekisteröinnille ja hakijalla on ollut tilaisuus antaa lausumansa esteestä, rekisteriviranomaisen on hylättävä hakemus, jollei ole aihetta antaa hakijalle uutta välipäätöstä.

Jos hakemus täyttää piirimallilaissa säädetyt rekisteröinnin muodolliset edellytykset, rekisteriviranomaisen on merkittävä piirimalli piirimallirekisteriin. Samalla rekisteriviranomaisen on kuulutettava rekisteröinnistä ja annettava hakijalle rekisteröintitodistus.

Muutoksenhaku rekisteriviranomaisen päätökseen. Piirimallilain 28 §:n 1 momentin mukaan rekisteriviranomaisen piirimallin rekisteröintiä koskevaan lopulliseen päätökseen hakija tai rekisteröinnin haltija voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen. Pykälän 2 momentin mukaan päätökseen, jolla 18 §:n 3 momentissa tarkoitettu pyyntö hakemuksen ottamisesta uudelleen käsiteltäväksi on hylätty tai 21 §:ssä tarkoitettu vaatimus hakemuksen siirtämisestä on hyväksytty, hakija voi hakea muutosta. Päätökseen, jolla vaatimus hakemuksen siirtämisestä on hylätty, vaatimuksen tekijä voi hakea muutosta.

Muutosta rekisteriviranomaisen piirimallilain nojalla antamaan päätökseen haetaan 29 §:n mukaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan. Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan muutosta rekisteriviranomaiseen päätökseen on haettava 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaan PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Korkeimman hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenistä annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan piirimallia koskevien asioiden käsittelyyn korkeimmassa hallinto-oikeudessa osallistuu patentti- ja hyödyllisyysmalliasioiden tavoin kaksi yli-insinöörineuvosta.

Rekisteröinnin mitättömäksi julistaminen. Piirimallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamisesta säädetään piirimallilain 3 luvussa.

Vaatimus piirimallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamisesta tulee tehdä kirjallisesti rekisteriviranomaiselle. Vaatimuksen rekisteröinnin mitättömäksi julistamisesta voi tehdä kuka tahansa. Rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen tekemiselle ei ole säädetty määräaikaa eikä mahdollisuutta kyseisen vaatimuksen tekemiseen ole rajoitettu muutoinkaan. Vaatimusta rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi ei kuitenkaan saa käsitellä, jos riita rekisteröinnin siirtämisestä on vireillä.

Siinä tapauksessa, että piirimallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamiselle on olemassa jokin piirimallilaissa säädetty peruste, rekisteriviranomaisen on julistettava piirimallin rekisteröinti mitättömäksi joko kokonaan tai osittain.

Piirimallilain 28 §:n 1 momentin mukaan rekisteriviranomaisen rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevaan lopulliseen päätökseen hakija tai rekisteröinnin haltija voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen. Lisäksi se, joka on esittänyt vaatimuksen piirimallin rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi, voi hakea muutosta päätökseen, jolla vaatimus on hylätty.

Muutosta rekisteriviranomaisen piirimallilain nojalla antamaan päätökseen haetaan 29 §:n mukaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan.

Valittamisesta PRH:n valituslautakuntaan on viitattavissa edellä muutoksenhaku rekisteriviranomaiseen päätökseen -jaksossa selostettuun.

Piirimallin rekisteröinnin siirtäminen. Piirimallin rekisteröinnin siirtämisestä sitä tarkoittavan kanteen johdosta yleisessä tuomioistuimessa säädetään piirimallilain 5 luvussa.

Piirimallilain 30 §:n 1 momentin mukaan jos piirimalli on rekisteröity muulle kuin 3 §:n mukaan siihen oikeutetulle tuomioistuimen on piirimalliin kohdistuvaan oikeuteen oikeutetun kanteesta siirrettävä rekisteröinti hänelle.

Piirimallin rekisteröinnin siirtämistä tarkoittava kanne on piirimallilain 30 §:n 2 momentin mukaan pantava vireille vuoden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut tiedon rekisteröinnistä ja muista kanteen perusteena olevista seikoista. Jos rekisteröinnin haltija on ollut vilpittömässä mielessä, kun piirimalli rekisteröitiin tai yksinoikeus rekisteröityyn piirimalliin siirtyi hänelle, kannetta ei saa panna vireille myöhemmin kuin kolme vuotta piirimallin rekisteröinnin jälkeen.

Piirimallilain 30 §:n 3 momentin mukaan jos se, jolta rekisteröinti siirretään, on ollut vilpittömässä mielessä alkaessaan käyttää piirimallia 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla Suomessa tai ryhtyessään sitä varten olennaisiin toimenpiteisiin, hän saa kohtuullisesta vastikkeesta tai muutoin kohtuullisilla ehdoilla jatkaa piirimallin käyttöä tai aloittaa aiottu käyttö pysyttämällä sen yleinen luonne. Sanottu oikeus on vastaavilla edellytyksillä myös rekisteriin merkityn käyttöoikeuden haltijalla.

Sen, joka aikoo nostaa kanteen piirimallin rekisteröinnin siirtämisestä, on piirimallilain 41 §:n mukaan ilmoitettava siitä rekisteriviranomaiselle sekä annettava siitä tietojokaiselle piirimallirekisteriin merkitylle käyttö- tai panttioikeuden haltijalle. Jos kannetta nostettaessa ei näytetä, että ilmoitus tai tiedoksianto on tapahtunut säännösten mukaisesti, kantajalle on varattava sitä varten tarpeellinen aika. Mikäli kantaja laiminlyö tämän ajan, kannetta ei oteta tutkittavaksi.

Seuraamukset. Piirimallilain vastaisen menettelyn seuraamuksista säädetään lain 6 luvussa.

Piirimallilain 37 a §:n mukaan jos joku loukkaa piirimallin tuottamaa yksinoikeutta tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

Keskeyttämismääräyksen antamisesta piirimallilain 37 b §:ään sisältyy vastaavat säännökset kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 60 c §:n osalta.

Piirimalliin kohdistuvan yksinoikeuden loukkauksen johdosta tuomittavasta piirimallin käyttämisestä tarkoittavasta kohtuullisesta hyvityksestä sekä loukkauksen aiheuttaman

vahingon korvaamisesta säädetään piirimallilain 38 §:ssä. Sen mukaan joka valmistaa integroidun piirin tai muun piirimallin kappaleen taikka levittää tai tuo maahan piirimallin piirimallilain säännösten vastaisesti on velvollinen suorittamaan yksinoikeuden haltijalle kohtuullisen hyvityksen ja korvaamaan aiheuttamansa vahingon. Kohtuullinen hyvitys piirimallin käyttämisestä voi tulla tuomittavaksi tuottamuksesta riippumatta. Sen sijaan korvauksen tuomitseminen piirimalliin kohdistuvan yksinoikeuden loukkauksen aiheuttamasta vahingosta edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta. Piirimalliin kohdistuvan yksinoikeuden loukkauksen perusteella hyvitystä tai korvausta vahingosta voidaan vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireillepanoa.

Piirimallilain 39 §:ään sisältyy säännös tuomioistuimelle annetusta oikeudesta toimenpiteisiin loukkauksen jatkumisen estämiseksi. Säännöksen mukaan jos joku valmistaa integroidun piirin tai muun piirimallin kappaleen taikka levittää tai tuo maahan piirimallin piirimallilain säännösten vastaisesti tuomioistuin voi yksinoikeuden haltijan vaatimuksesta, sen mukaan kuin katsotaan kohtuulliseksi, loukkauksen jatkumisen estämiseksi määrätä, että integroitu piiri tai muu piirimallin kappale on hävitettävä tai muutettava taikka luovutettava yksinoikeuden haltijalle lunastusta vastaan.

Piirimalliin kohdistuvan yksinoikeuden loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimin vastaajan kustannuksella säädetään piirimallilain 40 a §:ssä vastaavasti kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 59 a §:n osalta.

Piirimallin kohdistuvan yksinoikeuden tahallisen loukkauksen osalta tuomittavasta rangaistuksesta sisältyy piirimallilain 34 §:ään viittaussäännös rikoslain 49 luvun 2 §:n teollisoikeusrikossäännökseen. Piirimallilain 35 §:n piirimallirikkomusta koskevan säännöksen mukaan voidaan puolestaan rangaista tahallisesta tai törkeästä huolimattomuudesta tapahtuvasta piirimallilaissa piirimallin suojaksi annetun säännöksen rikkomisesta, mikäli teko ei ole rangaistava rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena. Piirimallilain 36 §:ssä on lisäksi erityinen rangaistussäännös 33 §:ssä säädetyn piirimallia koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta.

Piirimallilain 40 §:n 1 momentin mukaan jos piirimallin rekisteröinti on lainvoiman saaneella rekisteriviranomaisen päätöksellä julistettu mitättömäksi rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tai piirimallilain 35, 38 tai 39 §:ssä säädettyä rangaistusta, korvausta tai muuta seuraamusta ei voida tuomita.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Piirimallilain mukaisten tuomioistuinasioiden käsittely on keskitetty pääsääntöisesti ensimmäisessä oikeusasteessa Helsingin kärjäoikeuteen. Lain 42 §:n mukaan Helsingin kärjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat oikeutta piirimalliin ja sanotun oikeuden loukkausta. Lisäksi rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävän tahallisen piirimallin tuottaman yksinoikeuden loukkausta koskevan asian oikeuspaikan osalta on viitattavissa siihen, mitä edellä patenttilain 65 §:n osalta on esitetty rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävän tahallisen patentinloukkausta koskevan syyteasian oikeuspaikasta.

Piirimallilain 41 §:n mukaan sen, joka aikoo nostaa kanteen piirimallin rekisteröinnin siirtämisestä, on ilmoitettava siitä rekisteriviranomaiselle sekä annettava siitä tieto jokaiselle piirimallirekisteriin merkitylle käyttö- tai panttioikeuden haltijalle. Siinä tapauksessa, että käyttöoikeuden haltija aikoo nostaa kanteen piirimalliin kohdistuvan yksinoikeuden loukkauksesta, hänen on annettava siitä tieto yksinoikeuden haltijalle. Jos kannetta nostettaessa ei näytetä, että ilmoitus tai tiedoksianto on tapahtunut säännösten mukaisesti, kantajalle on varattava sitä varten tarpeellinen aika. Jos kantaja laiminlyö tämän ajan, kannetta ei oteta tutkittavaksi.

Yksinoikeutta piirimalliin koskevissa riita- ja muissa asioissa yksinoikeuden haltijaksi katsotaan piirimallilain 23 §:n 3 momentin mukaan se, joka sellaisena on viimeksi merkitty piirimallirekisteriin.

Piirimallilain 40 §:n 2 momentin mukaan milloin piirimalliin kohdistuvan yksinoikeuden loukkausta koskevassa asiassa väitetään, että rekisteröinti on piirimallilain vastainen, tuomioistuimien voi vastaajan vaatimuksesta lykätä asian käsittelyn tai ratkaisemisen siihen saakka, kunnes rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskeva vaatimus on lopullisesti ratkaistu. Jollei vaatimusta ole esitetty rekisteriviranomaiselle, tuomioistuimen on asian lykätessään asetettava vastaajalle määräaika, jonka kuluessa tällainen vaatimus on esitettävä.

Käsiteltäessä piirimallilain 42 §:ssä mainittuja asioita on 43 §:n viittaussäännöksen nojalla noudatettava, mitä patenttilaissa säädetään teknisen alan asiantuntijoiden käyttämisestä patenttiasioissa.

Piirimallilain 44 §:n mukaan tuomioistuimen on lähetettävä rekisteriviranomaiselle jäljennös 42 §:ssä tarkoitetussa asiassa annetusta tuomiosta sekä samalla ilmoitettava, onko tuomio saanut lainvoiman.

2.1.1.5 Tavaramerkkioikeus

Tavaramerkillä tarkoitetaan myytäväksi tarjottavien tai muutoin elinkeinotoiminnassa liikkeeseen laskettavien tavaroiden tai palvelujen toisista tavaroista tai palveluista erottamiseksi käytettävää erityistä tunnusmerkkiä.

Tavaramerkistä säädetään tavaramerkkilaisissa (7/1964). Tarkempia säännöksiä lain soveltamisesta on annettu tavaramerkkiasetuksella (296/1964).

Tavaramerkkilain 1 §:n 2 momentin mukaan rekisteröitävissä olevana tavaramerkkinä voi olla mikä tahansa merkki, joka voidaan esittää graafisesti ja jonka avulla elinkeinotoiminnassa liikkeeseen lasketut tavarat tai palvelut voidaan erottaa toisten tavaroista tai palveluista. Tavaramerkkinä voi olla erityisesti sana mukaan lukien henkilönnimi, kuvio, kirjain, numero taikka tavarain tai sen päällyksen muoto.

Yksinoikeus tavaramerkkiin voidaan saada joko hakemuksesta tapahtuvalla rekisteröinnillä tai ilman rekisteröintiäkin, vakiinnuttamalla merkki. Tavaramerkin rekisteröinnin

edellytyksenä on, että kysymyksessä on sellainen merkki, joka ylipäänsä on tavaramerkkinä tavaramerkkilain 1 §:n 2 momentin mukaan rekisteröitävissä, että se on erottamiskykyinen ja että rekisteröimiselle ei ole olemassa laissa säädettyä estettä (niin sanottu rekisteröintieste). Tavaramerkin vakiinnuttamisella voidaan saada yksinoikeus myös muuhun kuin 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun elinkeinotoiminnassa käytettävään erityiseen tavarain tai palvelun tunnusmerkkiin. Tunnusmerkki katsotaan vakiintuneeksi, jos se on Suomessa asianomaisissa elinkeino- tai kuluttajapiireissä yleisesti tunnettu haltijan tavaroiden tai palvelujen erityisenä merkinä.

Yksinoikeus tavaramerkkiin sisältää sen, että elinkeinotoiminnassa kukaan muu kuin merkin haltija ei saa käyttää tavaroidensa tai palvelujensa tunnuksena siihen sekoitettavissa olevaa merkkiä tavarassa tai sen päällyksessä, mainonnassa tai liikeasiakirjassa tai muulla tavalla, siihen luettuna myös suullinen käyttäminen.

Tavaramerkkilain tarkoittamassa mielessä tunnusmerkkien katsotaan olevan toisiinsa sekoitettavissa vain, jos ne tarkoittavat samoja tai samankaltaisia tavaroita tai palveluja. Siitä, että sekoitettavuus edellyttää tavaroiden tai palvelujen samuutta tai samankaltaisuutta, poikkeuksen muodostavat kuitenkin laajalti tunnetut merkit. Jos tunnusmerkin katsotaan olevan Suomessa laajalti tunnettu, sekoitettavuuteen voidaan vedota tällaisen merkin hyväksi, jos toisen samankaltaisen tunnusmerkin käyttäminen ilman hyväksyttävää syytä merkitsisi aikaisemman merkin erottamiskyvyn ja maineen epäoikeudenmukaista hyväksikäyttöä taikka olisi haitaksi aikaisemman merkin erottamiskyvylle tai maineelle.

Yksinoikeus tavaramerkkiin ei kuitenkaan anna tavaramerkin haltijalle oikeutta kieltää tavaramerkin käyttämistä niissä tavaroissa, jotka haltija tai hänen suostumuksellaan joku muu on tätä tavaramerkkiä käyttäen laskenut liikkeeseen Euroopan talousalueella.

Tavaramerkin rekisteröinti on voimassa siitä päivästä, jona hakemus on tehty, siihen saakka kunnes kymmenen vuotta on kulunut rekisteröintipäivästä. Rekisteröinti on uudistettavissa merkin haltijan hakemuksesta, kulloinkin kymmeneksi vuodeksi edellisen rekisteröintikauden päättymisestä.

Rekisteröintimenettely. Tavaramerkin rekisteröintiä koskeva hakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle, jona toimii PRH.

Tavaramerkin hakijalla ja rekisteröidyn tavaramerkin haltijalla, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, tulee olla Suomessa asuva asiamies, jonka velvollisuutena on edustaa häntä kaikessa, mikä koskee merkkiä. Asiamiehenä voi olla myös suomalainen yhteisö. Väitteentekijällä, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, tulee olla Suomessa asuva asiamies, joka edustaa väitteentekijää väiteasiassa.

Jollei hakija noudata, mitä hakemuksen tekemisestä on määrätty, tai jos rekisteriviranomainen havaitsee, ettei hakemusta muusta syystä voida hyväksyä, rekisteriviranomaisen on velvoitettava hakija määrääjässä antamaan lausumansa tai tekemään oikaisuuhalla, että hakemus jätetään sillensä.

Siinä tapauksessa, että rekisteriviranomainen katsoo, että hakemus ei ole hyväksyttävissä lausuman antamisen jälkeenkään, rekisteriviranomaisen on hylättävä hakemus siltä osin kuin on olemassa este sen hyväksymiselle, jollei ole aihetta uuden määräajan antamiseen.

Jos rekisteriviranomainen katsoo hakemuksen täyttävän sille asetetut vaatimukset eikä asiassa ole ilmennyt estettä rekisteröinnille, rekisteriviranomaisen tulee rekisteröidä tavaramerkki ja kuuluttaa merkin rekisteröinnistä.

Tavaramerkin rekisteröinnistä alkaa mahdollisuus väitteen tekemiseksi tavaramerkin rekisteröintiä vastaan. Väite tavaramerkin rekisteröintiä vastaan on tehtävä rekisteriviranomaiselle kirjallisesti kahden kuukauden kuluessa kuuluttamispäivästä.

Siinä tapauksessa, että tavaramerkin rekisteröinnille on olemassa este, rekisteriviranomaisen tulee tehdyn väitteen johdosta kumota rekisteröinti siltä osin kuin rekisteröinnille on olemassa este. Jos estettä rekisteröinnille ei ole, rekisteriviranomaisen tulee hylätä väite.

Muutoksenhaku rekisteriviranomaisen päätökseen. Tavaramerkkilain 51 §:n mukaan muutosta rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen tavaramerkkiasiassa voi hakea hakija, jos päätös on hänelle vastainen tai asia on jätetty sillensä. Rekisteriviranomaisen rekisteröintiä vastaan tehdyn väitteen johdosta tekemään lopulliseen päätökseen muutosta voi hakea se, jolle päätös on vastainen. Vaikka väitteentekijä peruuttaa muutoshakemuksensa, asia voidaan tutkia, jos siihen on erityisiä syitä.

Muutosta rekisteriviranomaisen tavaramerkkilain nojalla antamaan päätökseen haetaan lain 51 a §:n mukaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan. Patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan muutosta rekisteriviranomaisen päätökseen on haettava 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaan PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistaminen. Tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamisesta sitä tarkoittavan kanteen johdosta yleisessä tuomioistuimessa säädetään tavaramerkkilain 3 luvussa.

Tavaramerkkilain 27 §:n 1 momentin mukaan tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamisesta päättää tuomioistuin, kun siitä tehdään kanne merkin haltijaa vastaan. Pykälän 2 momentin kannetta tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamiseksi saa ajaa jokainen, joka kärsii haittaa rekisteröinnistä. Tämän lisäksi tietyissä kyseisessä säännöksessä mainituissa tapauksissa kannetta tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi

julistamiseksi saa ajaa myös virallinen syyttäjä tai asianomaisten elinkeinon- tai ammatinharjoittajien etuja valvova yhteisö.

Siinä tapauksessa, että tavaramerkki on rekisteröity vastoin tavaramerkkilakia, tuomioistuimen tulee 25 §:n mukaan julistaa tavaramerkin rekisteröinti mitättömäksi, jos muuta ei johdu 8 tai 9 §:n säännöksistä tai muusta olosuhteiden muuttumisesta.

Tavaramerkin menettäminen. Tavaramerkkilain 3 luvussa säädetään lisäksi sekä rekisteröidyn että vakiinnutetun tavaramerkin osalta tavaramerkin menettämisestä sitä tarkoittavan kanteen johdosta yleisessä tuomioistuimessa.

Tavaramerkkilain 27 §:n 1 momentin mukaan tavaramerkin menettämisestä päättää tuomioistuin, kun siitä tehdään kanne merkin haltijaa vastaan. Pykälän 2 momentin mukaan kannetta tavaramerkin menettämiseksi saa ajaa jokainen, joka kärsii haittaa rekisteröinnistä. Tämän lisäksi tietyissä kyseisessä säännöksessä mainituissa tapauksissa kannetta tavaramerkin menettämiseksi saa ajaa myös virallinen syyttäjä tai asianomaisten elinkeinon- tai ammatinharjoittajien etuja valvova yhteisö.

Siinä tapauksessa, että tuomioistuin toteaa jonkin tavaramerkkilain 26 §:ssä säädetyistä perusteista olevan käsillä, sen on julistettava yksinoikeus tavaramerkkiin menetetyksi joko kokonaan tai tiettyjen tavaroiden tai palvelujen osalta.

Harhaanjohtavan tavaramerkin käytön kieltäminen. Harhaanjohtavan tavaramerkin käytön kieltämisestä sitä tarkoittavan kanteen johdosta yleisessä tuomioistuimessa säädetään tavaramerkkilain 6 luvussa.

Tavaramerkkilain 36 §:n 1 momentin mukaan jos tavaramerkki luovutuksen tai käyttöluvan antamisen jälkeen tulee harhaanjohtavaksi merkin uuden haltijan tai käyttöluvan saajan käyttämänä tuomioistuin voi siinä laajuudessa kuin tarpeelliseksi havaitaan kieltää häntä käyttämästä merkkiä. Pykälän 2 momentin mukaan käyttö voidaan kieltää muulloinkin, jos tavaramerkki on harhaanjohtava taikka jos sen haltija tai toinen hänen suostumuksellaan käyttää merkkiä sillä tavoin, että yleisöä johdetaan harhaan.

Kannetta tavaramerkin käytön kieltämiseksi tavaramerkkilain 36 §:n perusteella voi pykälän 3 momentin mukaan ajaa jokainen, joka kärsii haittaa tavaramerkin käyttämisestä, virallinen syyttäjä sekä asianomaisten elinkeinon- tai ammatinharjoittajien etuja valvova yhteisö.

Kieltäessään tavaramerkin käyttämisen tavaramerkkilain 36 §:n nojalla tuomioistuin voi 37 §:n mukaan määrätä, sen mukaan kuin havaitaan kohtuulliseksi, että tavaramerkki, joka sanotussa säännöksessä olevan kiellon vastaisesti on pantu tavaraan, päällykseen, mainoslehtiseen, liikeasiakirjaan tai muuhun sellaiseen, on poistettava tai niin muutettava, ettei se enää ole harhaanjohtava. Jollei tällainen toimenpide ole muutoin toteutettavissa, tuomioistuin voi määrätä, että merkitty omaisuus on hävitettävä tai tietyn tavoin muutettava.

Seuraamukset. Tavaramerkkilain vastaisen menettelyn seuraamuksista säädetään lain 7 luvussa.

Tavaramerkkilain 38 §:n 1 momentin mukaan jos joku loukkaa oikeutta tavaramerkkiin tuomioistuimella voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

Ajettaessa tavaramerkkilaisissa tarkoitettua kieltokannetta tuomioistuimella voi tavaramerkkilain 48 §:n 1 momentin nojalla kantajan vaatimuksesta antaa oikeudenkäynnin kestäessä tai tuomiossaan vastaajalle kiellon siksi, kunnes pääasia on lainvoimaisesti ratkaistu tai sitä ennen on toisin määrätty. Ennen kuin tällainen kieltokanta annetaan, kantaja voidaan määrätä asettamaan hyväksyttävä vakuus siitä vahingosta, mikä kiellosta saattaa aiheutua vastaajalle. Pykälän 2 momentin mukaan oikeudenkäynnin aikana annettua päätöksestä, joka koskee kiellon antamista tai peruuttamista, voidaan hakea muutosta erikseen valittamalla.

Keskeyttämismääräyksen antamisesta tavaramerkkilain 48 a §:ään sisältyy vastaavat säännökset kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 60 c §:n osalta.

Tavaramerkin loukkauksen johdosta tuomittavasta merkin käyttämisestä tarkoittavasta kohtuullisesta hyvityksestä sekä loukkauksen aiheuttaman vahingon korvaamisesta säädetään tavaramerkkilain 38 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 40 §:ssä. Lain 38 §:n 2 ja 3 momentin mukaan joka loukkaa oikeutta tavaramerkkiin, on velvollinen suorittamaan loukatulle kohtuullisen hyvityksen merkin käyttämisestä sekä korvauksen kaikesta vahingosta, jonka loukkaus aiheuttaa. Kohtuullinen hyvitys tavaramerkin käyttämisestä voi tulla tuomittavaksi tuottamuksesta riippumatta. Sen sijaan korvauksen tuomitseminen tavaramerkin loukkauksen aiheuttamasta vahingosta edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta. Lain 40 §:n mukaan hyvitystä ja korvausta vahingosta voidaan 38 §:n 2 ja 3 momentin nojalla vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireillepanoa. Oikeus hyvitykseen ja korvaukseen vahingosta on menetetty, jos sitä koskevaa kannetta ei ole pantu vireille mainitun ajan kuluessa. Jos kysymys on rekisteröinnillä suojatusta tavaramerkistä, hyvitystä ja korvausta vahingosta voidaan kuitenkin vaatia ennen rekisteröintipäivää tapahtuneen loukkauksen johdosta, jos kanne pannaan vireille vuoden kuluessa rekisteröintipäivästä.

Tavaramerkkilain 41 §:ään sisältyy säännös tuomioistuimelle annettua oikeudesta toimenpiteisiin loukkauksen jatkumisen estämiseksi. Säännöksen mukaan tuomioistuimella voi sen vaatimuksesta jonka oikeutta tavaramerkkiin on loukattu, jos kohtuulliseksi havaitaan, määrätä, että tunnusmerkki, joka oikeudettomasti on pantu tavaraan, päällykseen, mainoslehtiseen, liikeasiakirjaan tai muuhun sellaiseen, on poistettava tai niin muutettava, ettei sitä enää voida käyttää väärin. Jollei tällainen toimenpide ole muutoin toteutettavissa, tuomioistuimella voi määrätä, että merkitty omaisuus on hävitettävä tai tietyin tavoin muutettava. Tuomioistuimella voi tällöin myös vaatimuksesta määrätä omaisuuden korvauksesta luovutettavaksi loukatulle.

Tavaramerkin loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimin vastaajan kustannuksella säädetään tavaramerkkilain 41 a §:ssä vastaavasti kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 59 a §:n osalta.

Tahallinen tavaramerkkioikeuden loukkaus voi tulla rangaistavaksi joko rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena tai tavaramerkkilain 39 §:n 1 momentissa rangaistavaksi säädettyinä tavaramerkkirikkomuksena.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Tavaramerkkilaisissa säädetään erikseen mahdollisuudesta vahvistuskanteen nostamiseen tietyissä tapauksissa. Tavaramerkkilain 46 §:n 1 momentin mukaan kanne, jolla tarkoitetaan saada todetuksi, onko oikeus tavaramerkkiin olemassa tai onko tietty menettely sellaista oikeutta loukkaava, voidaan ottaa tuomioistuimessa käsiteltäväksi, jos asianlaidasta on epätietoisuutta ja tästä on kantajalle haittaa.

Tavaramerkkilain mukaisten tuomioistuinasioiden käsittely on pääsääntöisesti keskitetty ensimmäisessä oikeusasteessa Helsingin kärjäoikeuteen. Lain 42 §:n 1 momentin mukaan Helsingin kärjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat oikeutta tavaramerkkiin, tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista, tavaramerkin menettämistä, tavaramerkin käytön kieltämistä, 46 §:ssä tarkoitettua vahvistuskannetta tai tavaramerkkioikeuden loukkausta. Helsingin kärjäoikeus on myös säädetty yhteisön tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 40/94 mukaiseksi yhteisön tavaramerkkejä käsitteleväksi tuomioistuimeksi. Lisäksi rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävän tahallisen tavaramerkkioikeuden loukkausta koskevan asian oikeuspaikan osalta on viitattavissa siihen, mitä edellä patenttilain 65 §:n osalta on esitetty rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävän tahallisen patentinloukkausta koskevan syyteasian oikeuspaikasta. Tavaramerkkilain 42 §:n 2 momentin mukaan Helsingin kärjäoikeus käsittelee myös kanteet, jotka ajetaan sellaista tavaramerkin haltijaa vastaan, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa.

Tavaramerkkilain 43 §:ssä säädetään lisäksi, että syytejutun yhteydessä, jota ajetaan rikoslain 49 luvun 2 §:n tai tavaramerkkilain 39 §:n 1 momentin nojalla, voidaan käsitellä myös tavaramerkkilain 38 §:ssä tarkoitettu kieltovaatimus.

Jos jollekulle on annettu yksinomainen oikeus rekisteröidyn tavaramerkin käyttämiseen Suomessa ja tästä käyttöluvasta on tehty merkintä tavaramerkkirekisteriin, on tavaramerkkilain 45 §:n 1 momentin mukaan tavaramerkkioikeuden loukkausta koskevissa asioissa sekä merkin haltijaa että käyttöluvan saajaa pidettävä asianomistajina. Pykälän 2 momentin mukaan milloin pykälän 1 momentissa tarkoitettu käyttöluvan saaja haluaa nostaa loukkauksen, hänen on ilmoitettava siitä tavaramerkin haltijalle uhalla, että kannetta ei muuten oteta tutkittavaksi. Lain 46 §:n 2 momentin mukaan vastaavasti on meneteltävä myös 1 momentissa tarkoitettuun asiaan.

Milloin rekisteröidyn tavaramerkin loukkausta koskevassa asiassa vastaaja väittää, että tavaramerkin rekisteröinti on mitätön, eikä asia ole heti ilmeinen, tuomioistuimen on tavaramerkkilain 44 §:n 1 momentin mukaan määrättävä vastaajalle aika rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan kanteen ajamiseksi eri oikeudenkäynnissä. Tuomioistuimen tulee samalla lykätä asian ratkaiseminen, kunnes kysymys tavaramerkin rekisteröinnin pätevyydestä on lopullisesti ratkaistu. Jos kannetta ei määräajassa nosteta, tuomioistuimen tulee ratkaista asia esitetystä väitteestä huolimatta. Pykälän 2 momentin

mukaan vastaavasti on meneteltävä myös, jos tehdään väite, että tavaramerkki on menetetty.

Tavaramerkkilain 47 §:n mukaan kannetta, jossa on vaadittu tavaramerkin rekisteröinnin julistamista mitättömäksi, saa ajaa alkuperäiseen vastaajaan kohdistettuna siinäkin tapauksessa, että tavaramerkki on oikeudenkäynnin vireille panemisen jälkeen luovutettu toiselle. Tässä tapauksessa tuomio, jolla kanne hyväksytään, on voimassa myös viimeksi mainittua kohtaan. Vastaava on voimassa myös, kun kysymys on tavaramerkin menetetyksi julistamista tarkoittavasta kanteesta.

Tuomioistuimen on tavaramerkkilain 49 §:n mukaan lähetettävä rekisteriviranomaiselle jäljennös tuomiosta tavaramerkin lakkaamista koskevissa asioissa, joita tarkoitetaan 10, 25, 26, 36 ja 46 §:ssä. Lisäksi tuomioistuimen on ilmoitettava Euroopan unionin sisämarkkinoilla toimivalle yhdenmukaistamisvirastolle (tavaramerkit ja mallit), jäljempänä yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirasto, yhteisön tavaramerkin menettämistä ja rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevasta kanteesta sekä lähetettävä tälle jäljennös lainvoimaisesta tuomiosta.

Tavaramerkin kansainvälistä rekisteröintiä koskeva 10 luku. Tavaramerkin kansainvälisellä rekisteröinnillä tarkoitetaan WIPO:n kansainvälisen toimiston suorittamaa tavaramerkin rekisteröintiä, joka on toimitettu tavaramerkkien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan sopimukseen liittyvän Madridin pöytäkirjan mukaisesti (SopS 12/1996).

Madridin pöytäkirjan mukaisen kansainvälisen rekisterijärjestelmän keskeisenä tavoitteena on mahdollistaa suojan saaminen tavaramerkille useassa eri maassa tai eri yhteisöjen alueella yhdellä hakemuksella. Madridin pöytäkirjan mukaisessa järjestelmässä hakemuksen edellytyksenä on vireillä oleva kansallinen rekisteröintihakemus tai rekisteröity kansallinen tavaramerkki siinä pöytäkirjaan liittyneessä valtiossa tai valtioiden välisessä järjestössä, jossa on hakijan kotipaikka tai jossa hänellä on todellinen ja toimiva teollinen tai kaupallinen toimipaikka. Kansainvälistä rekisteröintihakemusta ei siten voi tehdä ilman voimassa olevaa kansallista tai alueellista tavaramerkkiä tai sellaista koskevaa hakemusta. Kansainvälisessä hakemuksessa nimetään ne valtiot tai alueet, joissa suojaa halutaan. Kansainvälisiä rekisteröintihakemuksia käsitellessään kansalliset rekisteriviranomaiset soveltavat kansallista lainsäädäntöä.

Yhteisön tavaramerkkiä koskeva 10 a luku. Yhteisön tavaramerkistä annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 40/94 luotiin koko unionin kattava tavaramerkkijärjestelmä, jossa hakija voi yhdellä hakemuksella saada koko unionin laajuisen tavaramerkkisuojan. Nykyisin yhteisön tavaramerkistä säädetään yhteisön tavaramerkistä annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 207/2009, jolla kumottiin mainittu aikaisempi neuvoston asetukset (EY) N:o 40/94.

Yhteisön tavaramerkkiä koskevan hakemuksen käsittelee ja tutkii sekä yhteisön tavaramerkin myöntää yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirasto. Hakemusta ei saateta erikseen kansallisesti voimaan, vaan yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirastossa tehtävä rekisteröinti kattaa kaikki jäsenvaltiot.

Rekisteröintimenettelyn lisäksi myös yhteisön tavaramerkin menettämistä sekä mitättömäksi julistamista koskevat asiat kuuluvat pääsääntöisesti yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston käsiteltäväksi. Yhteisön tavaramerkkiä koskevat loukkaus- ja vahvistuskanteet sen sijaan käsitellään yhteisön tavaramerkkejä käsittelevissä tuomioistuimissa, jotka ovat kansallisia erikseen nimettyjä ensimmäisen ja toisen asteen tuomioistuimia. Yhteisön tavaramerkkejä käsittelevät tuomioistuimet ovat lisäksi toimivaltaisia käsittelemään yhteisön tavaramerkin loukkauksen yhteydessä esitettävän yhteisön tavaramerkin menettämistä tai mitättömäksi julistamista koskevan vastakanteen. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirastolla sekä yhteisön tavaramerkkejä käsittelevillä tuomioistuimilla on siten osittain jaettu toimivalta yhteisön tavaramerkin menettämisen ja mitättömäksi julistamisen osalta.

Tavaramerkkilain 10 a lukuun sisältyy säännöksiä muun ohella yhteisön tavaramerkkiä koskevan hakemuksen toimittamisesta.

Yhteismerkkilaki

Yhteismerkkilain (795/1980) mukaan yhteismerkkejä ovat yhteisömerkit ja tarkastusmerkit.

Yhteisömerkillä tarkoitetaan tavaramerkkiä, joka on aiottu käytettäväksi yhteisön jäsenen elinkeino- tai ammattitoiminnassa. Yksinoikeuden yhteisömerkin voi saada yhteisö joko tavaramerkkilain mukaisella rekisteröinnillä tai vakiinnuttamisella. Vakiinnuttamisella sanottu yksinoikeus voidaan saada myös yhteisömerkkinä käytettävään muuhun erityiseen tunnusmerkkiin.

Tarkastusmerkillä tarkoitetaan erityistä merkkiä, joka on tarkoitettu käytettäväksi tarkastuksen tai valvonnan kohteena olevia tavaroita ja palveluja varten. Yksinoikeuden tarkastusmerkkiin voi saada viranomaisen, yhteisö tai säätiö, jonka tehtävänä on tavaroitten tai palvelujen tarkastaminen tai valvominen taikka niitä koskevien määräysten antaminen. Yksinoikeus tarkastusmerkkiin on saatavissa ainoastaan rekisteröinnillä.

Yhteismerkkien osalta on lähtökohtaisesti viitattavissa edellä tavaramerkkien osalta selostettuun. Yhteismerkkilain 2 §:ssä säädetään, että mikäli lain säännöksistä ei muuta johdu, yhteismerkeistä ovat soveltuvien osin voimassa tavaramerkkilain säännökset.

Yhteismerkin rekisteröinnin kumoaminen. Yhteismerkin rekisteröinnin kumoamisesta sitä tarkoittavan kanteen johdosta säädetään yhteismerkkilain 5 §:ssä. Pykälän 2 momentin mukaan kannetta yhteismerkin rekisteröinnin kumoamiseksi saa ajaa jokainen, joka kärsii haittaa rekisteröinnistä, sekä lisäksi myös virallinen syyttäjä, kauppa- ja teollisuusministeriön määräämä viranomaisen sekä asianomaisten elinkeino- tai ammatinharjoittajien taikka kuluttajien etua valvova yhteisö.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Yhteismerkkilain 6 §:n mukaan yhteismerkkioikeuden loukkausta koskevassa asiassa katsotaan ainoastaan merkinhaltija asianomistajaksi. Tämä voi ajaa korvauskannetta myös vahingosta, joka on aiheutunut muulle yhteismerkin käyttöön oikeutetulle.

2.1.1.6 Mallioikeus

Mallioikeuslainsäädännön tavoitteena on sekä kannustaa suunnittelijoita uuteen muotoiluun että tukea niitä, jotka ovat halukkaita investoimaan suunnittelun tuloksiin. Mallioikeus on immateriaalioikeudellinen suojamuoto, jolla luovan henkisen työn tuloksena syntyneen mallin luojalle turvataan määrättyissä rajoissa yksinoikeus käyttää ammattimaisesti hyväksensä työnsä tuloksia.

Mallioikeudesta säädetään mallioikeuslaissa (221/1971). Tarkempia säännöksiä lain soveltamisesta on annettu mallioikeusasetuksella (252/1971).

Mallioikeuslain suojan kohde on tavaran ulkomuodon esikuva, ei itse tavara. Mallioikeussuojaa annetaan tavaran ulkomuodon esikuvalle riippumatta siitä, onko ulkomuoto määräytynyt esteettisten vai käytännöllisten näkökohtien mukaan.

Mallilla mallioikeuslain mukaan tarkoitetaan tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka ilmenee tuotteen tai sen koristelun piirteistä kuten linjoista, ääri viivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta tai materiaalista. Tuotteella tarkoitetaan puolestaan teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita, mukaan lukien osat, jotka on tarkoitettu koottavaksi moniosaiseksi tuotteeksi, sekä pakkaukset, pakkauksen ulkoasu, graafiset symbolit ja kirjasintyypit.

Yksinoikeus malliin saadaan hakemuksesta tapahtuvalla rekisteröinnillä. Yksinoikeuden malliin voi saada joko se, joka on luonut mallin, tai se, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt.

Mallioikeussuojan myöntämisen edellytyksenä on, että malli on uusi ja yksilöllinen. Mallia pidetään uutena, jollei samanlainen malli ole tullut julkiseksi ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää. Malleja on pidettävä samanlaisina, jos niiden piirteet eroavat toisistaan vain epäolennaisilta yksityiskohdilta. Yksilöllisenä mallia pidetään, jos asiaan perehtyneen käyttäjän mallista saama kokonaisvaikutelma eroaa ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää tunnetuksi tulleiden mallien kokonaisvaikutelmasta. Yksilöllisyyttä arvioitaessa on otettava huomioon mallin luojan vapaus mallin kehittäessä.

Yksinoikeus malliin tuottaa haltijalleen määrääjäksi sen, ettei kukaan muu kuin mallioikeuden haltija ilman tämän lupaa saa käyttää hyväkseen mallia. Mallioikeuslain mukaan mallin hyväksikäyttämistä on muun muassa mallin mukaisen tai sen sisältävän tuotteen valmistaminen, tarjoaminen, markkinoille saattaminen, käyttäminen, maahantuonti, maastavienti taikka varastoiminen mainittuihin tarkoituksiin.

Mallioikeus ei kuitenkaan käsitä mallin yksityistä käyttöä, jolla ei ole kaupallista tarkoitusta, mallin käyttöä kokeellisiin tarkoituksiin eikä tietyin mallioikeuslaissa säädetyin edellytyksin toimia, joiden tarkoituksena on toisintaa malli lainausten ottamiseksi tai opetustarkoituksiin. Mallioikeus ei myöskään anna sen haltijalle oikeutta kieltää mallioikeudella suojatun tuotteen hyväksikäyttöä, jos mallioikeuden haltija on saattanut tuotteen vaihdantaan Euroopan talousalueella tai se on tämän suostumuksella siellä vaihdantaan saatettu.

Mallioikeuden rekisteröinnin voimassaoloaika voi olla enintään 25 vuotta. Mallioikeuslain mukaan mallin rekisteröinti on voimassa viisi vuotta rekisteröinnin hakemispäivästä lukien, ja se voidaan hakemuksesta uudistaa neljästi viideksi vuodeksi kerrallaan. Jokainen rekisteröintikausi lasketaan edellisen rekisteröintikauden päättymisestä. Mikäli malli on moniosaisen tuotteen osa ja se on tarkoitettu tuotteen korjaamiseksi alkuperäiseen muotoon, suoja-aika on kuitenkin enintään 15 vuotta.

Rekisteröintimenettely. Parhaillaan eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi mallioikeuslain muuttamisesta (HE 225/2008 vp), jossa muun ohella myös mallin rekisteröintimenettelyä ehdotetaan uudistettavaksi osittain. Seuraava rekisteröintimenettelyä koskeva kuvaus on laadittu huomioon ottaen kyseisen hallituksen esityksen sisältö.

Mallin rekisteröintiä koskeva hakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle, jona toimii PRH.

Yksinoikeuden malliin voi saada joko se, joka on luonut mallin, tai se, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt. Hakijalla, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, tulee olla Euroopan talousalueella asuva asiamies, joka on oikeutettu edustamaan häntä hakemusta koskevissa asioissa.

Jos hakija ei ole noudattanut hakemuksesta säädettyjä määräyksiä tai jos rekisteriviranomainen havaitsee olevan muita esteitä hakemuksen hyväksymiselle, rekisteriviranomaisen on kehotettava hakijaa välipäätöksellä määrääjässä antamaan lausumansa tai korjaamaan hakemus. Jollei hakija välipäätöksessä määrätyn ajan kuluessa anna lausumaa tai ryhdy toimenpiteisiin korjataksaan puutteellisuuden, josta on huomautettu, rekisteriviranomaisen on jätettävä hakemus sillensä.

Siinä tapauksessa, että vielä hakijan antaman lausuman jälkeenkin on olemassa este hakemuksen hyväksymiselle ja hakijalla on ollut tilaisuus antaa lausumansa esteestä, rekisteriviranomaisen on hylättävä hakemus siltä osin kuin on olemassa este sen hyväksymiselle, jollei ole aihetta antaa hakijalle uutta välipäätöstä.

Jos hakemusasiakirjat ovat säännösten mukaiset eikä hakemuksen hyväksymiselle katsota olevan estettä, rekisteriviranomaisen on rekisteröitävä malli ja kuulutettava mallin rekisteröinnistä.

Mallin rekisteröinnistä alkaa mahdollisuus väitteen tekemiseksi mallin rekisteröintiä vastaan. Väite mallin rekisteröintiä vastaan on tehtävä rekisteriviranomaiselle kirjallisesti kahden kuukauden kuluessa siitä, kun rekisteröinnistä on kuulutettu Mallioikeuslehdessä.

Siinä tapauksessa, että mallin rekisteröinnille on olemassa este, rekisteriviranomaisen tulee tehdyn väitteen johdosta kumota rekisteröinti siltä osin kuin rekisteröinnille on olemassa este. Jos estettä rekisteröinnille ei ole, rekisteriviranomaisen tulee hylätä väite.

Muutoksenhaku rekisteriviranomaisen päätökseen. Hallituksen esityksessä 225/2008 vp (ks. edellä rekisteröintimenettely-jakso) ehdotettavan mallioikeuslain 21 §:n 1 momentin mukaan muutosta rekisteriviranomaisen mallin rekisteröintihakemusta koskevaan lopulliseen päätökseen voi hakea hakija, jos päätös on hänelle vastainen. Rekisteriviranomaisen rekisteröintiä vastaan tehdyn väitteen johdosta tekemään lopulliseen päätökseen voi hakea muutosta se, jolle päätös on vastainen. Jos väitteentekijä peruuttaa muutoshakemuksensa, asia voidaan kuitenkin tutkia, mikäli siihen on erityistä syytä. Pykälän 2 momentin mukaan päätökseen, jolla 14 §:n 3 momentissa tarkoitettu pyyntö hakemuksen ottamisesta uudelleen käsiteltäväksi on hylätty tai 17 §:ssä tarkoitettu vaatimus hakemuksen siirtämisestä on hyväksytty, hakija voi hakea muutosta. Päätökseen, jolla vaatimus hakemuksen siirtämisestä on hylätty, esityksen tekijä voi hakea muutosta.

Muutosta rekisteriviranomaisen mallioikeuslain nojalla antamaan päätökseen haetaan lain 22 §:n mukaan valittamalla PRH:n valituslautakuntaan. Patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan muutosta rekisteriviranomaisen päätökseen on haettava 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaan PRH:n valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Mallioikeuden lakkaaminen. Mallioikeuden rekisteröinnin kumoamisesta sitä tarkoittavan kanteen johdosta yleisessä tuomioistuimessa säädetään mallioikeuslain 5 luvussa.

Mallioikeuden rekisteröinnin kumoamista tarkoittavan kanteen ajamiseen oikeutettujen piiristä säädetään mallioikeuslain 31 §:n 2–6 momentissa.

Hallituksen esityksessä 225/2008 vp (ks. edellä rekisteröintimenettely-jakso) ehdotettavan 31 a §:n 1 momentin mukaan kanne mallioikeuden rekisteröinnin kumoamiseksi mallioikeuslain 31 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa on pantava vireille vuoden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut tiedon rekisteröinnistä ja muista kanteen perusteena olevista seikoista. Lain 31 a §:n 2 momentin mukaan jos mallioikeuden haltija on ollut vilpittömässä mielessä, kun malli rekisteröintiin tai mallioikeus siirtyi hänelle, kannetta ei saa panna vireille myöhemmin kuin kolme vuotta rekisteröinnin jälkeen.

Siinä tapauksessa, että tuomioistuin toteaa mallioikeuslain 31 §:n 1 momentissa säädettyjen perusteiden olevan käsillä, sen on kumottava mallin rekisteröinti kokonaan tai osittain. Lain 31 b §:n 1 momentin mukaan mallin rekisteröinti voidaan kuitenkin kumota osittain ainoastaan, jos malli kumoamisen jälkeenkin edelleen täyttää mallioikeuslaissa säädetyt rekisteröintiedellytykset eivätkä mallista saatavan kokonaisvaikutelman olennaiset piirteet muutu.

Mallioikeuslain 31 b §:n 2 momentin mukaan asiassa, joka koskee mallin kumoamista osittain, tuomioistuimen on hankittava rekisteriviranomaisen lausunto.

Mallin rekisteröinnin siirtäminen. Mallin rekisteröinnin siirtämisestä sitä tarkoittavan kanteen johdosta yleisessä tuomioistuimessa säädetään mallioikeuslain 5 luvussa.

Mallioikeuslain 32 §:n 1 momentin mukaan jos malli on rekisteröity muulle kuin 1 §:n mukaan siihen oikeutetulle tuomioistuimen on malliin oikeutetun kanteesta siirrettävä rekisteröinti hänelle.

Mallin rekisteröinnin siirtämistä tarkoittava kanne on mallioikeuslain 32 §:n 1 momentin viittaussäännöksen mukaan pantava vireille vuoden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut tiedon rekisteröinnistä ja muista kanteen perusteena olevista seikoista. Jos mallioikeuden haltija on ollut vilpittömässä mielessä, kun malli rekisteröitiin tai mallioikeus siirtyi hänelle, kannetta ei saa panna vireille myöhemmin kuin kolme vuotta rekisteröinnin jälkeen.

Mallioikeuslain 32 §:n 2 momentin mukaan jos se, jonka rekisteröinti julistetaan menetyksi, on ollut vilpittömässä mielessä alkaessaan käyttää mallia Suomessa tai ryhtyessään sitä varten oleellisiin toimenpiteisiin hän saa kohtuullisesta vastikkeesta ja muutoin kohtuullisilla ehdoilla jatkaa mallin käyttöä tai aloittaa aiottu käyttö pysyttämällä sen yleisen luonteen. Sanottu oikeus on vastaavilla edellytyksillä myös rekisteriin merkityn käyttöluvan haltijalla.

Sen, joka tahtoo nostaa kanteen mallin rekisteröinnin siirtämisestä, on mallioikeuslain 42 §:n mukaan ilmoitettava siitä rekisteriviranomaiselle sekä annettava siitä tietojen rekisteriin merkitylle käyttöluvan ja panttioikeuden haltijalle. Jos kannetta nostettaessa ei näytetä, että ilmoitus tai tiedoksianto on tapahtunut säännösten mukaisesti, tuomioistuimen on asetettava kantajalle sitä varten määräaika. Ellei kantaja noudata tätä määräaikaa, kannetta ei oteta tutkittavaksi.

Pakkolupa. Mallin hyväksikäyttöön on tietyissä tilanteissa mallioikeuslaissa säädettyjen edellytysten täytyessä mahdollista saada pakkolupa. Pakkoluvan myöntää tuomioistuin, joka määrää myös, missä laajuudessa mallia saa käyttää, sekä vahvistaa vastikkeen ja muut pakkoluvan ehdot. Laissa säädettyjen edellytysten täytyessä tuomioistuin voi asianomaisen vaatimuksesta kumota pakkoluvan tai vahvistaa sille uudet ehdot.

Seuraamukset. Mallioikeuslain vastaisen menettelyn seuraamuksista säädetään lain 7 luvussa.

Mallioikeuslain 35 §:n 1 momentin jos joku loukkaa mallioikeutta tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

Keskeyttämismääräyksen antamisesta mallioikeuslain 35 a §:ään sisältyy vastaavat säännökset kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 60 c §:n osalta.

Mallioikeuden loukkauksen johdosta tuomittavasta mallin käyttämisestä tarkoittavasta kohtuullisesta korvauksesta sekä loukkauksen aiheuttaman muun vahingon korvaamisesta säädetään mallioikeuslain 36 §:ssä. Sen mukaan joka loukkaa mallioikeutta, on velvollinen suorittamaan kohtuullisen korvauksen mallin käyttämisestä sekä korvauksen muusta vahingosta, jonka loukkaus on aiheuttanut. Kohtuullinen korvaus mallin käyttämisestä voi tulla tuomittavaksi tuottamuksesta riippumatta. Sen sijaan korvauksen tuomitseminen mallioikeuden loukkauksen aiheuttamasta muusta vahingosta edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta. Mallioikeuden loukkauksen perusteella korvauskanne on pantava vireille viiden vuoden kuluessa vahingon syntymisestä uhalla, että oikeus korvaukseen menetetään.

Mallioikeuslain 37 §:ään sisältyy säännös tuomioistuimelle annetusta oikeudesta toimenpiteisiin loukkauksen jatkumisen estämiseksi. Säännöksen mukaan tuomioistuin voi sen vaatimuksesta jonka mallioikeutta on loukattu, sen mukaan kuin kohtuulliseksi katsotaan, määrätä jatkuvan loukkauksen estämiseksi, että tavarat, jotka on valmistettu tai tuotu maahan vastoin toisen mallioikeutta, tai esine, jonka käyttäminen sisältää mallioikeuden loukkauksen, on määrättyllä tavalla muutettava, pantava talteen jäljellä olevaksi suoja-ajaksi tai hävitettävä, taikka, jos kysymyksessä ovat luvattomasti valmistetut tai maahan tuodut tavarat, luovutettava loukatulle korvausta vastaan.

Mallioikeuden loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimin vastaajan kustannuksella säädetään mallioikeuslain 36 a §:ssä vastaavasti kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 59 a §:n osalta.

Tahallinen mallioikeuden loukkaus voi tulla rangaistavaksi joko rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena tai mallioikeuslain 35 §:n 2 momentissa rangaistavaksi säädettyinä mallioikeusrikkomuksena. Mallioikeuslain 40 §:ssä on lisäksi erityinen rangaistussäännös 34 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta.

Mallioikeuslain 40 §:ään sisältyy lisäksi erityinen 34 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden rikkomiseen liittyvä vahingonkorvaussäännös. Lain 40 §:n 3 momentin mukaan joka syyllistyy sanotussa pykälässä mainittuun rikokseen, on velvollinen korvaamaan siitä aiheutuneen vahingon.

Jos mallin rekisteröinti on lainvoiman saaneella tuomiolla kumottu, rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tai mallioikeuslain 35–38 §:ssä säädettyä rangaistusta, korvausta tai muuta seuraamusta ei mallioikeuslain 39 §:n 1 momentin mukaan voida tuomita.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Mallioikeuslaissa säädetään erikseen mahdollisuudesta vahvistuskanteen nostamiseen tietyissä tapauksissa. Mallioikeuslain 41 §:n 1 momentin mukaan mallioikeuden haltija tai se, jolla käyttö- tai pakkoluvan perusteella on oikeus käyttää mallia, voi ajaa vahvistuskannetta siitä, nauttiiko hän rekisteröinnin perusteella suojaa toista vastaan, jos asiasta on epätietoisuutta ja siitä on hänelle haittaa. Pykälän 2 momentin mukaan se, joka harjoittaa tai aikoo harjoittaa liiketoimintaa, voi 1 momentissa säädetyillä edellytyksillä ajaa vahvistuskannetta mallioikeuden haltijaa vastaan siitä, onko tietty mallin rekisteröinti tälle liiketoiminnalle esteenä.

Mallioikeuslain mukaisten tuomioistuinasioiden käsittely on keskitetty ensimmäisessä oikeusasteessa Helsingin kärjäoikeuteen. Lain 43 §:n mukaan Helsingin kärjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat parempaa oikeutta malliin, rekisteröinnin kumoamista, hakemuksen tai rekisteröinnin toiselle siirtämistä, mallioikeuden loukkausta, pakkolupaa, 32 §:n 2 momentissa tarkoitettua oikeutta, 40 §:ssä tarkoitettua mallia koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomusta ja korvausta sekä 41 §:ssä tarkoitettua vahvistuskannetta. Helsingin kärjäoikeus on myös säädetty yhteisömallista annettussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 6/2002 tarkoitetuksi yhteisömalleja käsitteleväksi tuomioistuimeksi. Lisäksi rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävän tahallisen mallioikeuden loukkausta koskevan asian oikeuspaikan osalta on viitattavissa siihen, mitä edellä patenttilain 65 §:n osalta on esitetty rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena käsiteltävän tahallisen patentinloukkausta koskevan syyteasian oikeuspaikasta.

Mallioikeuslain 42 §:n mukaan sen, joka aikoo nostaa kanteen mallin rekisteröinnin kumoamisesta, mallin rekisteröinnin siirtämisestä tai pakkoluvan saamisesta, on ilmoitettava siitä rekisteriviranomaiselle sekä annettava siitä tieto jokaiselle rekisteriin merkitylle käyttöluvan ja panttioikeuden haltijalle. Siinä tapauksessa, että käyttöluvan haltija aikoo nostaa loukkauskanteen tai lain 41 §:n 1 momentissa tarkoitettua vahvistuskanteen, hänen on annettava siitä tieto mallioikeuden haltijalle. Jos kannetta nostettaessa ei näytetä, että ilmoitus tai tiedoksianto on tapahtunut säännösten mukaisesti, tuomioistuimen on asetettava kantajalle sitä varten määräaika. Ellei kantaja noudata tätä määräaikaa, kannetta ei oteta tutkittavaksi.

Mallioikeutta koskevissa riita- ja muissa asioissa mallioikeuden haltijaksi katsotaan mallioikeuslain 27 §:n 4 momentin mukaan se, joka sellaisena on viimeksi merkitty mallirekisteriin.

Mallioikeuden haltijalla, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, tulee hallituksen esityksessä 225/2008 vp (ks. edellä rekisteröintimenettely-jakso) ehdotettavan 45 §:n mukaan olla Euroopan talousalueella asuva asiamies, jolla on oikeus hänen puolestaan ottaa vastaan haasteen tiedoksiantoja, kutsuja ja muita asiakirjoja mallioikeutta koskevissa asioissa, lukuun ottamatta rikosasiaa koskevaa haastetta ja määräystä, jolla asianosainen on velvoitettu henkilökohtaisesti saapumaan oikeuteen. Asiamies on ilmoitettava mallirekisteriin merkittäväksi.

Mallioikeuslain 39 §:n 2 momentin mukaan milloin mallioikeuden loukkausta koskevassa asiassa tehdään väite mallin rekisteröinnin mitättömyydestä, tuomioistuimen on

vastaajan vaatimuksesta lykättävä asian käsittely tai ratkaiseminen siihen saakka, kunnes rekisteröinnin kumoamista koskeva kanne on lopullisesti ratkaistu. Jollei kannetta ole pantu vireille, tuomioistuimen on jutun lykätessään asetettava vastaajalle määräaika, jonka kuluessa kanne on pantava vireille. Lain 41 §:n 3 momentin mukaan vastaavasti on meneteltävä myös, jos 1 momentissa tarkoitettussa asiassa tehdään väite rekisteröinnin mitättömyydestä.

Tuomioistuimen on mallioikeuslain 44 §:n mukaan lähetettävä rekisteriviranomaiselle jäljennös lopullisesta päätöksestä asioissa, joita tarkoitetaan rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tai mallioikeuslain 16, 30–32, 35–38 sekä 41 §:ssä.

Mallin kansainvälistä rekisteröintiä koskeva 8 a luku. Kuten edellä on todettu, eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi mallioikeuslain muuttamisesta (HE 225/2008 vp), jossa ehdotetaan muun ohella että Suomi liittyisi Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjaan ja että sanottuun liittyen mallioikeuslakiin lisättäisiin uusi 8 a luku.

Mallin kansainvälisellä rekisteröinnillä mallioikeuslain 8 a luvussa tarkoitetaan Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) suorittamaa mallirekisteröintiä, joka on toimitettu teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan mukaisesti.

Geneven asiakirja antaa sopimusvaltion kansalaiselle tai siellä toimivalle yritykselle mahdollisuuden hakea mallisuoja yhdellä hakemuksella kaikissa nimeämässään sopimusvaltioissa. Geneven asiakirja ei tavoittele kansallisten mallioikeuslainsäädäntöjen aineellista yhdenmukaistamista eikä vaikuta kansallisiin mallirekisteröinteihin. Geneven asiakirjan mukaisen kansainvälisen rekisteröintihakemuksen tekeminen ei myöskään edellytä vastaavan kansallisen hakemuksen tai rekisteröinnin olemassaoloa.

Geneven asiakirjan mukainen kansainvälinen rekisteröintihakemus toimitetaan joko suoraan WIPO:n kansainväliseen toimistoon tai mahdollisesti kansallisen rekisteriviranomaisen kautta. Hakemuksen saapumisen jälkeen WIPO:n kansainvälinen toimisto tarkastaa hakemuksen muodollisten edellytysten täyttymisen.

Kansainvälisen vaiheen jälkeen kansallisen rekisteriviranomaisen tulee tehdä lainsäädäntönsä mahdollisesti edellyttämä sisällöllinen tutkimus rekisteröinnistä, joka on kohdistettu kyseiseen sopimusvaltioon. Käsitellessään kansainvälistä rekisteröintiä kansalliset rekisterivirastot soveltavat kansallista lainsäädäntöään. Kansallinen viranomainen voi ilmoittaa kansainväliselle toimistolle säädetyssä määräajassa, jos se kieltäytyy myöntämästä alueelleen haettua mallisuoja. Kielteisen päätöksen antaminen ei kuitenkaan voi tapahtua kansallisen lainsäädännön edellyttämien muotoseikkojen perusteella, koska kansainvälinen toimisto on jo tehnyt hakemuksen muodollisen tutkimuksen. Jos rekisteriviranomainen ei ole tehnyt ilmoitusta, jossa se kieltäytyy myöntämästä alueelleen haettua mallisuoja, kansainvälinen rekisteröinti tuottaa kyseisessä hakemuksen

kohteena olevassa jäsenvaltiossa samat oikeusvaikutukset kuin jos malli olisi rekisteröity siellä erikseen.

Yhteisömallia koskeva 5 a luku. Yhteisömallista annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 6/2002 on luotu itsenäinen koko unionin kattava mallioikeusjärjestelmä kansallisten mallioikeusjärjestelmien rinnalle.

Yhteisömalli voidaan suojata joko rekisteröitynä yhteisömallina tai rekisteröimättömänä yhteisömallina.

Rekisteröidyn yhteisömallin osalta yhteisömallisuoja saadaan hakemalla mallin rekisteröintiä yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirastolta, joka toimii yhteisömallista vastaavana rekisteriviranomaisena.

Rekisteröintimenettelyn lisäksi myös rekisteröidyn yhteisömallin mitättömäksi julistamista koskevat asiat kuuluvat pääsääntöisesti yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston käsiteltäviksi. Rekisteröityä yhteisömallia koskevat loukkaus- ja vahvistuskanteet sen sijaan käsitellään yhteisömalleja käsittelevissä tuomioistuimissa, jotka ovat kansallisia erikseen nimettyjä ensimmäisen ja toisen asteen tuomioistuimia. Yhteisömalleja käsittelevät tuomioistuimet ovat lisäksi toimivaltaisia käsittelemään yhteisömallin loukkauskanteen yhteydessä esitettävän rekisteröidyn yhteisömallin mitättömäksi julistamista koskevan vastakanteen. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirastolla sekä yhteisömalleja käsittelevillä tuomioistuimilla on siten osittain jaettu toimivalta rekisteröidyn yhteisömallin mitättömäksi julistamisessa.

Rekisteröimättömän yhteisömallin suoja myönnetään mallille, joka on tehty yhteisömalliasetuksessa säädetyllä tavalla tunnetuksi. Rekisteröimätön malli voi saada suojaa ainoastaan kolmen vuoden ajaksi siitä päivästä lukien, jolloin malli tuli ensimmäistä kertaa tunnetuksi unionissa. Rekisteröimätön yhteisömalli antaa haltijalleen oikeuden estää kolmatta osapuolta käyttämästä sitä ilman lupaa, jos kiistanalainen käyttö johtuu suojatun mallin käyttämisestä.

Rekisteröidyn yhteisömallin tavoin myös rekisteröimätöntä yhteisömallia koskevat loukkaus- ja vahvistuskanteet käsitellään yhteisömalleja käsittelevissä tuomioistuimissa. Tämän lisäksi rekisteröimättömän yhteisömallin osalta myös mitättömäksi julistamista koskevat asiat kuuluvat yksinomaan yhteisömalleja käsittelevien tuomioistuimien toimivaltaan. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirastolla ei siten ole lainkaan toimivaltaa käsitellä rekisteröimätöntä yhteisömallia koskevia mitättömäksi julistamista tarkoittavia hakemuksia.

Mallioikeuslain 5 a lukuun sisältyy säännökset yhteisömallia koskevan hakemuksen toimittamisesta.

2.1.1.7 Kasvinjalostajanoikeus

Monessa maassa kasvilajikkeisiin ei ole mahdollista myöntää patenteja. Suomen osalta kasvilajikkeiden patentointikiellosta on säädetty patenttilaissa (lain 1 §:n 4 momentti) sekä Euroopan patenttisopimuksessa (sopimuksen 53 artiklan b alakohta), johon Suomi on liittynyt.

Kasvinjalostajien työn tulosten turvaamiseksi onkin luotu kokonaan erillinen immateriaalinen oikeus, kasvinjalostajanoikeus. Suomeen kasvinjalostajanoikeus luotiin vuonna 1992 voimaan tulleella kasvinjalostajanoikeudesta annetulla lailla (789/1992). Nykyisin kasvinjalostajanoikeudesta säädetään 1.1.2010 voimaan tulleella kasvinjalostajanoikeudesta annetulla lailla (1279/2009), jäljempänä kasvinjalostajalaki.

Kansallisten kasvinjalostajanoikeuksien vaihtoehdoksi EU:ssa on yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 2100/94 luotu koko unionin kattava yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien järjestelmä. Jalostajalla on siten mahdollisuus hakea joko kansallista kasvinjalostajanoikeutta tai yhteisön kasvinjalostajanoikeutta. Kansallinen ja unionin suojaus eivät kuitenkaan voi olla voimassa yhtä aikaa. Kasvinjalostajalain 2 §:n 2 momentin mukaan yhteisön kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on sama suoja kuin kansallisen kasvinjalostajanoikeuden haltijalla kasvinjalostajalain mukaan, jollei laissa toisin säädetä.

Kasvinjalostajalainsäädännön keskeisenä tavoitteena on suojata kasvinjalostajan oikeus saada korvaus jalostamansa lajikkeen käytöstä. Näin menettelemällä varmistetaan uusien lajikkeiden kehittämisen taloudellinen pohja.

Kasvinjalostajalain soveltamisalaa koskevan säännöksen mukaan mainittua lakia sovelletaan kasvinjalostajan oikeuden (kasvinjalostajanoikeus) suojaamiseen. Kasvinjalostajanoikeus voidaan myöntää kaikkien kasvitieteellisten sukujen ja lajien lajikkeisiin.

Kasvinjalostajanoikeudella kasvinjalostajalaissa tarkoitetaan jalostajan yksinoikeutta lajikkeen ammattimaiseen hyväksikäyttämiseen sen mukaan kuin kasvinjalostajalaissa säädetään. Kasvinjalostajanoikeuden määritelmän mukaan kasvinjalostajanoikeus koskee myös lajikkeita, jotka eivät selvästi eroa suojatusta lajikkeesta, johdannaislajiketta, jos lajike itse ei ole johdannaislajike, sekä lajikkeita, joiden tuottaminen vaatii suojatun lajikkeen toistuvaa käyttöä. Lajikkeella kasvinjalostajalaissa tarkoitetaan yhteen ainoaan alimpaan tunnettuun kasvitieteelliseen taksoniin kuuluvaa kasviryhmää, joka voidaan määritellä tietyn perimätyypin tai perimätyyppiyhdistelmän ominaispiirteiden kuvauksen perusteella, erottaa kaikista muista kasviryhmistä vähintään yhden ominaispiirteen perusteella, sekä katsoa kokonaisuudeksi sillä perusteella, että sitä voidaan lisätä ilman, että se muuttuu. Johdannaislajikkeella kasvinjalostajalaissa tarkoitetaan lajiketta, joka on saatu aikaan käyttämällä olennaisesti hyväksi suojattua lajiketta, sekä lisäysaineistolla kaikkia niitä kasvinosia, joita voidaan käyttää kasvien lisäämiseen.

Kasvinjalostajanoikeuden haltijalla kasvinjalostajalain 3 §:n 3 kohdan määritelmäsäännöksen mukaan tarkoitetaan lajikkeen jalostajaa tai sitä, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt. Kasvinjalostajanoikeuden haltijaksi mainitun määritelmäsäännöksen mukaan kat-

sotaan se, joka viimeksi on merkitty 22 §:ssä tarkoitettuun kasvinjalostajanoikeusrekisteriin kasvinjalostajanoikeuden haltijaksi, jollei muuta näytetä.

Yksinoikeus lajikkeen ammattimaiseen hyväksikäyttämiseen saadaan hakemuksesta tapahtuvalla toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä. Toimivaltaisena viranomaisena kasvinjalostajanoikeuden hyväksymistä, rekisteröimistä ja julkaisemista sekä kasvinjalostajanoikeusrekisterin ylläpitoa koskevissa asioissa toimii Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira).

Kasvinjalostajanoikeus voidaan myöntää vain lajikkeeseen, joka on uusi, muista tunnetuista lajikkeista erottuva, kasvustoltaan yhtenäinen ja tuntomerkeiltään pysyvä. Kasvinjalostajanoikeutta ei kuitenkaan saa myöntää, jos lajikkeella on yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 mukainen yhteisön suoja.

Kasvinjalostajanoikeuden tuottama yksinoikeus sisältää sen, että oikeuden haltijalla on yksinoikeus hyödyntää lajikkeen lisäysaineistoa ammattimaisessa tuottamisessa ja markkinoinnissa. Lisäysaineiston lisäys, lisäysaineiston kunnostus lisäystarkoitukseen, lisäysaineiston markkinointi, vienti ja tuonti sekä lisäysaineiston varastointi mainittuihin tarkoituksiin käytettäväksi edellyttävät kasvinjalostajanoikeuden haltijan lupaa hänen määräämillään ehdoilla.

Yksinoikeus ei kuitenkaan rajoita lajikkeen käyttämistä yksityisluonteisesti muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin, koe- ja tutkimustarkoituksiin, uusien lajikkeiden jalostamiseksi eikä kasvinjalostajalaissa säädetyin edellytyksin oman tilan kylvösiementuotantoon. Lisäksi viljelijällä on kasvinjalostajalaissa säädetyillä edellytyksillä oikeus käyttää ja tuottaa lisäystarkoituksiin hallinnassaan olevalla tilalla suojattujen lajikkeiden lisäysaineistoa.

Kasvinjalostajanoikeus on voimassa siitä päivästä, jona Evira on tehnyt hakemusta koskevan hyväksymispäätöksen. Oikeus voidaan pitää voimassa 30 vuotta hyväksymispäätöstä seuraavan vuoden alusta maksamalla vuosimaksu kalenterivuositain tammikuun loppuun mennessä. Kasvinjalostajanoikeuden voimassaolo kuitenkin päättyy, jos haltijalle myönnetään yhteisön kasvinjalostajanoikeus suojattuun lajikkeeseen.

Hyväksymismenettely. Hakemus kasvinjalostajanoikeuden myöntämiseksi tehdään kirjallisesti toimivaltaiselle viranomaiselle, jona toimii Evira.

Kasvinjalostajanoikeutta voi hakea luonnollinen henkilö, oikeushenkilö ja oikeushenkilöihin niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti rinnastettava toimielin. Jos kasvinjalostajanoikeuden hakijalla tai haltijalla ei ole kotipaikkaa Suomessa, hakijalla tai haltijalla tulee olla Euroopan talousalueella asuva asiamies, joka on oikeutettu edustamaan hakijaa tai haltijaa kaikissa kasvinjalostajanoikeutta koskevissa asioissa.

Siinä tapauksessa, että hakija ei ole toimittanut kaikkia kasvinjalostajalaissa säädettyjä tietoja, Eviran on kehotettava hakijaa korjaamaan hakemuksessa olevat puutteet määräajassa. Jollei hakija korjaa puutteita määräajassa, hakemus jätetään tutkimatta.

Jos hakemuksessa on toimitettu kaikki kasvinjalostajalaissa säädetyt tiedot, Eviran on varattava yleisölle mahdollisuus hakemusta koskevien väitteiden tekemiseen julkaisemalla hakemuksen tunnistetiedot. Hakemusta koskevat väitteet on tehtävä Eviralle kirjallisesti kolmen kuukauden määräajassa hakemuksen julkaisemisesta.

Väitteiden tekemiselle varatun määräajan jälkeen Eviran tulee selvittää, täyttääkö lajike kasvinjalostajalaissa säädetyt vaatimukset, sekä tehdä päätös kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä. Hakemusta koskevat päätökset julkaistaan ja hyväksytyt hakemuksia koskevat päätökset merkitään kasvinjalostajanoikeusrekisteriin.

Muutoksenhaku Eviran päätökseen. Kasvinjalostajalain 45 §:n mukaan sanotun lain nojalla annettuun Eviran päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten, kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Sellaisen viranomaisen päätöksestä, jonka toimialueena on koko maa, valitus hallintolainkäyttölain 12 §:n 2 momentin mukaan tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy sen vuoksi, että tässä tuomiopiirissä sijaitsee pääosa päätöksessä tarkoitettusta alueesta tai kiinteistöstä taikka sen henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, johon päätös pääosin liittyy. Pykälän 3 momentin mukaan jos asiassa ei ole toimivaltaista hallinto-oikeutta 2 momentin perusteella, valitus tehdään Helsingin hallinto-oikeudelle. Lain 22 §:n mukaan valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Hallintolainkäyttölain 9 §:n mukaan hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Lajikenimi. Lajikenimestä säädetään kasvinjalostajalain 5 luvussa.

Kasvinjalostajalain mukaan lajike tulee voida erottaa muista saman tai lähisukuisen lajin lajikkeista lajikenimen perusteella. Lajikkeen nimeä ei saa hyväksyä, jos se on sekoitettavissa tavaramerkkiin, nimeen, toiminimeen tai tunnusmerkkiin, johon muulla kuin hakijalla on suoja siten, että tämä toisella oleva suoja on esteenä lajikenimen rekisteröinnille.

Lajikenimen kumoamisesta ja lajikkeen uudelleen nimeämisestä säädetään kasvinjalostajalain 25 §:ssä.

Jos lajikenimen kumoamiselle on olemassa jokin kasvinjalostajalain 25 §:n 1 momentissa säädetty peruste, Eviran tulee kumota hyväksytyt lajikenimi.

Kasvinjalostajalain 25 §:n 2 momentin mukaan Eviran tulee ilmoittaa kasvinjalostajanoikeuden haltijalle lajikenimen kumoamisvaatimuksesta sekä kehotettava kasvinjalostajanoikeuden haltijaa esittämään uusi ehdotus lajikenimeksi 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon vaatimuksesta. Pykälän 3 momentin mukaan Eviran tulee tutkia

uutta lajikenimeä koskeva ehdotus. Kun uusi lajikenimi on hyväksytty, Eviran tulee julkaista ja rekisteröidä se.

Muutoksenhausta Eviran kasvinjalostajalain nojalla antamaan päätökseen on viitattavissa edellä muutoksenhaku Eviran päätökseen -jaksossa selostettuun.

Kasvinjalostajanoikeuden menetetyksi määrääminen. Kasvinjalostajanoikeuden menetetyksi määräämisestä säädetään kasvinjalostajalain 6 luvussa.

Jos kasvinjalostajanoikeuden menetetyksi määräämiselle on olemassa jokin kasvinjalostajalain 28 §:ssä säädetty peruste, Eviran tulee määrätä kasvinjalostajanoikeus menetetyksi.

Muutoksenhausta Eviran kasvinjalostajalain nojalla antamaan päätökseen on viitattavissa edellä muutoksenhaku Eviran päätökseen -jaksossa selostettuun.

Kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistaminen. Kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamisesta yleisessä tuomioistuimessa säädetään kasvinjalostajalain 6 luvussa.

Kasvinjalostajalain 27 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimen on julistettava kasvinjalostajanoikeus mitättömäksi, jos oikeutta myönnettäessä lajikkeen erotettavuutta tai uutuutta koskevia edellytyksiä ei ole ollut olemassa taikka jos oikeutta myönnettäessä lajikkeen yhtenäisyyttä tai pysyvyyttä koskevia edellytyksiä ei ole ollut olemassa ja päätös kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä on oleelliselta osin perustunut hakijan toimittamiin tietoihin. Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuimen on julistettava kasvinjalostajanoikeus mitättömäksi myös, jos oikeus on myönnetty hakijalle, joka ei ole oikeutettu siihen, ellei Evira siirrä kasvinjalostajanoikeutta sille, joka on siihen oikeutettu.

Pakkolupa. Lajikkeen ammattimaiseen käyttämiseen on tietyissä tilanteissa kasvinjalostajalaissa säädettyjen edellytysten täytyessä mahdollista saada pakkolupa. Pakkoluvan myöntää tuomioistuin, joka määrää, missä laajuudessa suojattua lajiketta saa käyttää, sekä vahvistaa vastikkeen ja muut pakkoluvan ehdot. Laissa säädettyjen edellytysten täytyessä tuomioistuin voi kasvinjalostajanoikeuden haltijan vaatimuksesta kumota pakkoluvan tai vahvistaa sille uudet ehdot.

Kasvinjalostajalaissa säädetään lisäksi, että jos bioteknologisen keksinnön patentin haltija ei voi hyödyntää patenttia loukkaamatta lajiketta koskevaa aiempaa kasvinjalostajanoikeutta, hän voi hakea asianmukaista korvausta vastaan pakkolupaa tuomioistuimelta kyseisen oikeuden suojaaman lajikkeen muulla kuin yksinoikeudella tapahtuvaa käyttöä varten. Jos patentin haltijalle myönnetään tällainen pakkolupa, kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on tällöin oikeus saada kohtuullisin ehdoin vastavuoroinen lupa käyttää suojattua keksintöä.

Seuraamukset. Kasvinjalostajalain vastaisen menettelyn seuraamuksista säädetään lain 8 ja 9 luvussa.

Kasvinjalostajalain 33 §:n mukaan jos joku loukkaa kasvinjalostajanoikeuden tuottamaa yksinoikeutta tuomioistuimien voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

Keskeyttämismääräyksen antamisesta kasvinjalostajalain 34 §:ään sisältyy vastaavat säännökset kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 60 c §:n osalta.

Kasvinjalostajalain vastaisen menettelyn johdosta tuomittavasta lajikkeen hyväksi käyttämisestä tarkoittavasta kohtuullisesta hyvityksestä sekä menettelyn aiheuttaman vahingon korvaamisesta säädetään kasvinjalostajalain 36 §:ssä. Sen mukaan joka loukkaa kasvinjalostajanoikeutta tai lain 24 §:n 3 momentin säännöstä lajikenimen käyttämisestä on velvollinen suorittamaan kohtuullisen hyvityksen lajikkeen hyväksi käyttämisestä sekä korvaamaan vahingon, joka loukkauksesta aiheutuu. Kohtuullinen hyvitys lajikkeen hyväksi käyttämisestä voi tulla tuomittavaksi tuottamuksesta riippumatta. Sen sijaan korvauksen tuomitseminen kasvinjalostajanoikeuden loukkauksen tai lajikenimen käyttämisestä tarkoittavan lain 24 §:n 3 momentin loukkauksen aiheuttamasta vahingosta edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta. Kasvinjalostajanoikeuden loukkauksen tai lajikenimen käyttämisestä tarkoittavan 24 §:n 3 momentin loukkauksen perusteella hyvitystä ja korvausta vahingosta voidaan vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireillepanoa. Jos kasvinjalostajanoikeus on lainvoiman saaneella tuomiolla julistettu mitättömäksi, hyvitys- tai vahingonkorvausvelvollisuutta ei ole.

Viljelijän korvausvelvollisuutta koskevan kasvinjalostajalain 37 §:n mukaan myös viljelijä, joka laiminlyö 6 §:ssä säädetyn velvoitteen, on velvollinen suorittamaan kasvinjalostajanoikeuden haltijalle korvausta. Korvauksen suuruus määräytyy yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetussa neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä annetun komission asetuksen (EY) N:o 1768/95 mukaan.

Kasvinjalostajalain 38 §:ään sisältyy säännös tuomioistuimelle annetusta oikeudesta toimenpiteisiin lajikkeen kasviaineiston palauttamiseksi. Säännöksen mukaan tuomioistuimien voi oikeudenloukkauksen kärsineen kanteesta, sen mukaan kuin on kohtuullista, määrätä, että lajikkeen kasviaineisto, johon oikeudenloukkaus kohdistuu, on luovutettava loukatulle lunastusta vastaan. Sanottu ei kuitenkaan koske sitä, joka vilpittömässä mielessä on saanut lajikkeen kasviaineiston tai erityisen oikeuden siihen eikä itse ole loukannut kasvinjalostajanoikeutta.

Kasvinjalostajanoikeuden loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimin vastaajan kustannuksella säädetään kasvinjalostajalain 40 §:ssä vastaavasti kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 59 a §:n osalta.

Tahallinen kasvinjalostajalain 4 §:ssä säädetyn yksinoikeuden loukkaus voi tulla rangaistavaksi joko rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikoksena tai kasvinjalostajalain 41 §:ssä rangaistavaksi säädettyinä kasvinjalostajanoikeuden loukkaamisena. Kasvinjalostajalaissa on lisäksi erityiset rangaistussäännökset 42 §:ssä rangaista-

vaksi säädetystä kasvinjalostajanoikeusrikkomuksesta sekä 43 §:ssä rangaistavaksi säädetystä suojattua lajiketta koskevien viljelytietojen väärinkäytöstä.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Kasvinjalostajalaissa säädetään erikseen mahdollisuudesta vahvistuskanteen nostamiseen tietyissä tapauksissa. Lain 35 §:n 1 momentin mukaan kasvinjalostajanoikeuden haltija tai se, jolla käyttö- tai pakkoluvan perusteella on oikeus käyttää hyväksi kasvinjalostajanoikeuden nojalla suojattua lajiketta, voi ajaa vahvistuskannetta siitä, nauttiiko hän myönnetyn kasvinjalostajanoikeuden perusteella suojaa toista vastaan, jos asia on epäselvä ja siitä aiheutuu hänelle haittaa. Pykälän 2 momentin mukaan se, joka käyttää tai aikoo käyttää hyväksi kasvinjalostajanoikeuden perusteella suojattua lajiketta, voi samoilla ehdoilla ajaa kasvinjalostajanoikeuden haltijaa vastaan vahvistuskannetta siitä, onko myönnetyn kasvinjalostajanoikeuden johdosta olemassa este sanotulle toiminnalle.

Kasvinjalostajalain mukaisten tuomioistuinasioiden käsittely on keskitetty ensimmäisessä oikeusasteessa Helsingin käräjäoikeuteen. Lain 46 §:n mukaan Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin sanotun lain nojalla käsiteltävissä asioissa. Lisäksi rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikkoksena käsiteltävän tahallisen kasvinjalostajalain 4 §:ssä säädetyn yksinoikeuden loukkausta koskevan asian oikeuspaikan osalta on viitattavissa siihen, mitä edellä patenttilain 65 §:n osalta on esitetty rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettuna teollisoikeusrikkoksena käsiteltävän tahallisen patentinloukkausta koskevan syyteasian oikeuspaikasta.

Kasvinjalostajanoikeuden haltijaksi kasvinjalostajalain 3 §:n 3 kohdan mukaan katsotaan se, joka viimeksi on merkitty 22 §:ssä tarkoitettuun kasvinjalostajanoikeusrekisteriin kasvinjalostajanoikeuden haltijaksi, jollei muuta näytetä.

Kasvinjalostajalain 49 §:n mukaan jos kasvinjalostajanoikeuden hakijalla tai haltijalla ei ole kotipaikkaa Suomessa hakijalla tai haltijalla on oltava Euroopan talousalueella asuva asiamies, joka on oikeutettu edustamaan hakijaa tai haltijaa kaikissa kasvinjalostajanoikeutta koskevissa asioissa.

Asioissa, jotka koskevat kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamista, tuomioistuimen on kasvinjalostajalain 27 §:n 3 momentin mukaan pyydettävä Eviran lausunto. Lain 47 §:n mukaan muissa kasvinjalostajanoikeutta koskevissa asioissa tuomioistuin voi pyytää Eviran lausunnon.

2.1.1.8 Toiminimioikeus

Toiminimestä säädetään toiminimilaisissa (128/1979). Toiminimilain mukaan toiminimellä tarkoitetaan nimeä, jota elinkeinonharjoittaja käyttää toiminnassaan. Kaupparekisteriin merkitty elinkeinonharjoittaja saa kuitenkin harjoittaa osaa toiminnastaan erityisellä nimellä (aputoiminimi). Lisäksi jokainen elinkeinonharjoittaja voi käyttää toiminnassaan toiminimen ohella myös muuta tunnusta (toissijainen tunnus).

Toiminimen tehtävänä on yksilöidä haltijansa yritys. Toiminimen yksilöivyyttä arvoeltaessa on toiminimilain mukaan kiinnitettävä huomiota kaikkiin ilmeneviin asianhaaroihin. Toiminimeä, joka ilmaisee vain toiminnan laadun taikka tarjottavan tavaran tai palvelun yleisen nimityksen tahi yksistään sisältää yleisesti käytetyn paikannimen tai muun sellaisen nimen, voidaan pitää yksilöivänä ainoastaan, milloin se on vakiintunut. Yksilöivyyttä lisääväksi tekijäksi ei ole katsottava sellaista toiminimen osaa, joka ilmaisee ainoastaan yritysmuodon.

Yksinoikeus toiminimeen tai aputoiminimeen saadaan joko rekisteröinnillä tai ilman rekisteröintiäkin, vakiinnuttamalla toiminimi. Sen sijaan toissijaiseen tunnukseseen voidaan saada yksinoikeus vain vakiinnuttamalla. Toiminimen rekisteröinnin edellytyksenä on, että se on toiminimilain mukainen ja että se selvästi erottuu rekisterissä ennestään olevista toiminimistä. Vakiintuneeksi toiminimi katsotaan, jos se on yleisesti tunnettu niiden keskuudessa, joihin elinkeinonharjoittajan toiminta suuntautuu.

Yksinoikeus rekisteröityyn toiminimeen sisältää sen, että toinen elinkeinonharjoittaja ei saa Suomessa käyttää siihen sekoitettavissa olevaa toiminimeä, ellei näytetä, ettei toiminimen haltija saata kärsiä siitä vahinkoa. Rekisteröintiin perustuva yksinoikeus toiminimeen on siten voimassa koko maassa. Vakiinnuttamiseen perustuva yksinoikeus toiminimeen sisältää puolestaan sen, että toinen elinkeinonharjoittaja ei saa sillä alueella, jolla toiminimi on vakiintunut, käyttää siihen sekoitettavissa olevaa toiminimeä.

Toiminimilain tarkoittamassa mielessä toiminimien sekoitettavuudesta katsotaan olevan kysymys ainoastaan silloin, kun sekoitettavissa olevien toiminimien haltijat harjoittavat samaa tai samankaltaista toimintaa. Sekoitettavuuteen voidaan kuitenkin vedota myös toiminimen hyväksi, joka on erittäin hyvin vakiintunut ja yleisesti tunnettu, jos tähän katsoen toisen samankaltaisen toiminimen käyttäminen tietäisi ensiksi mainitun toiminimen liikearvon sopimatonta hyväksikäyttöä, sekä toiminimen hyväksi, joka on vakiintunut, jos toiminnan erityiseen laatuun nähden toisen samankaltaisen toiminimen käyttäminen ilmeisesti vähentäisi ensiksi mainitun liikearvoa.

Ratkaistaessa riitaa, joka koskee oikeutta sekoitettavissa oleviin toiminimiin, on toiminimilain mukaan etusija annettava sille, joka voi vedota aikaisempaan oikeusperusteeseen. Jos toiminimi on vakiintunut eikä siihen sekoitettavissa olevan vanhemman toiminimen haltija ole kohtuullisessa ajassa ryhtynyt toimiin myöhemmän toiminimen käytön estämiseksi, oikeus vakiintuneeseen toiminimeen pysyy kuitenkin vanhemman oikeuden rinnalla. Sekaannusvaaran välttämiseksi tuomioistuimella on tällöin kuitenkin valta osapuolen vaatimuksesta ja sen mukaan kuin havaitaan kohtuulliseksi määrätä, että toiminimeä saadaan käyttää vain erityisellä tavalla, kuten lisäämällä siihen paikannimi tai sitä muutoin selventämällä.

Rekisteröintiin perustuva yksinoikeus toiminimeen on voimassa siitä päivästä, jona ilmoitus on saapunut yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 10 §:ssä mainitulle viranomaiselle. Jos elinkeinonharjoittaja on hakenut rekisteriviranomaiselta ennakkotietoa toiminimen rekisteröimisen edellytyksistä, yksinoikeus toiminimeen on kuitenkin voimassa siitä päivästä, jona hakemus on jätetty rekisteriviranomaiselle. Yksinoikeutta ei kuitenkaan ole, jos rekisteriviranomainen ennakkotietoa koskevaan hakemukseen antamassaan päätöksessä toteaa, ettei ennakkotietoa voida antaa tai jos elinkeinonharjoittaja ei ole

ilmoittanut toiminimeä merkittäväksi rekisteriin kuuden kuukauden kuluessa yksinoikeuden alkamisesta. Toiminimeä ei rekisteröidä määräajaksi, vaan rekisteröinti on voimassa toistaiseksi.

Rekisteröintimenettely ja muutoksenhaku rekisteriviranomaisen päätökseen. Toiminimen rekisteröintimenettelystä toiminimilakiin ei sisälly säännöksiä, vaan toiminimen osalta noudatettavasta rekisteröintimenettelystä säädetään kaupparekisterilaissa (129/1979). Tarkempia säännöksiä kaupparekisterilain soveltamisesta on annettu kaupparekisteriasetuksella (208/1979).

Toiminimi rekisteröidään kaupparekisteriin, jota pitävänä viranomaisena toimii PRH (rekisteriviranomainen). Kaupparekisteriasioissa toimivat lisäksi maistraatit sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset paikallisviranomaisina.

Kaupparekisteriin tehtävän perusilmoituksen ja muutosilmoituksen voi kaupparekisterilain 27 §:n 1 momentin sekä yritys- ja yhteisötietolain 10 ja 11 §:n mukaan toimittaa PRH:een, maistraattiin, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen tai verovirastoon. Kaupparekisteriin tehtävät hakemukset ja tiedonannot tulee kaupparekisterilain 27 §:n 2 momentin mukaan sen sijaan antaa suoraan PRH:lle.

Jos ilmoitus on puutteellinen tai jos rekisteriviranomainen havaitsee muun esteen rekisteröinnille, rekisteriviranomaisen on asetettava ilmoituksen tekijälle kohtuullinen määräaika puutteen poistamista, selityksen antamista ja selvityksen esittämistä varten sekä samalla ilmoitettava, että jollei määräaikaa noudateta, ilmoitus voidaan katsoa rauenneeksi.

Siinä tapauksessa, että rekisteröinnille on olemassa este vielä senkin jälkeen, kun kehoksessa tarkoitettu lausunto on annettu, rekisteriviranomaisen on evättävä rekisteröinti. Rekisteriviranomainen voi kuitenkin antaa uuden kehotuksen, jos siihen on aihetta.

Jos estettä rekisteröinnille ei ole, rekisteriviranomaisen tulee tehdä ilmoituksesta merkintä kaupparekisteriin ja samalla kuuluttaa siitä.

Kaupparekisterilain 29 §:n 1 momentin mukaan muutoksen hakemisesta rekisteriviranomaisen päätökseen, jolla rekisteröiminen on evätty tai rekisteröinti kumottu, säädetään erikseen. Pykälän 2 momentin mukaan haettaessa muutosta paikallisviranomaisen 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen noudatetaan, mitä rekisteriviranomaisen päätöksestä tehtävän valituksen käsittelystä säädetään.

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 3 §:n 6 kohdan mukaan PRH:n päätökseen, jolla on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen, saa hakea muutosta valittamalla PRH:n valituslautakuntaan.

Valitus PRH:n valituslautakuntaan on patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan tehtävä 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Lain 8 §:n 1 momentin mukaan valituslautakunnan päätöksestä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla kor-

keimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Toiminimen rekisteröinnin kumoaminen. Toiminimen rekisteröinnin kumoamisesta sitä tarkoittavan kanteen johdosta yleisessä tuomioistuimessa säädetään toiminimilain 19–21 §:ssä.

Toiminimilain 20 §:n mukaan kannetta toiminimen rekisteröinnin kumoamiseksi saa ajaa jokainen, jolle aiheutuu rekisteröinnistä haittaa. Tämän lisäksi kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi saa ajaa, eräitä sanotussa säännöksessä mainittuja tapauksia lukuun ottamatta, myös kauppa- ja teollisuusministeriön määräämä viranomainen sekä asianomaisten elinkeinonharjoittajien etuja valvova yhteisö.

Siinä tapauksessa, että toiminimen rekisteröinnin kumoamiselle on olemassa jokin toiminimilain 19 §:ssä säädetty peruste, tuomioistuimen on kumottava toiminimen rekisteröinti.

Kun toiminimen rekisteröinnin kumoamista koskeva tuomio on saanut lainvoiman, rekisteriviranomaisen on poistettava toiminimi rekisteristä. Toiminimilain 21 §:n nojalla tuomioistuin voi kuitenkin määrätä, että toiminimi saa olla rekisterissä uuden toiminimen rekisteriin ilmoittamiseen tarvittavan kohtuullisen määräajan.

Toiminimen käytön kieltäminen muissa kuin toiminimen loukkaustapauksissa. Jos toiminimi tai sen käyttö on hyvän tavan vastaista tai vaarantaa yleistä järjestystä taikka johtaa yleisöä harhaan, tuomioistuin voi toiminimilain 18 §:n 1 momentin mukaan, siinä laajuudessa kuin havaitaan tarpeelliseksi, sakon uhalla kieltää toiminimen haltijaa käyttämästä sitä.

Toiminimilain 18 §:n 3 momentin mukaan kieltokannetta saa ajaa jokainen, jolle toiminimestä tai sen käytöstä aiheutuu haittaa, sekä lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriön määräämä viranomainen ja asianomaisten elinkeinonharjoittajien etuja valvova yhteisö. Kannetta uhkasakkoon tuomitsemiseksi saa 4 momentin mukaan ajaa se, jonka vaatimuksesta kiellettu tuomio on annettu, sekä kauppa- ja teollisuusministeriön määräämä viranomainen.

Tuomitessaan elinkeinonharjoittajan toiminimilain 18 §:n 1 momentin perusteella asetettuun uhkasakkoon tuomioistuin voi 24 §:n 1 momentin nojalla sen mukaan kuin havaitaan kohtuulliseksi määrätä, että toiminimi, joka luvattomasti on pantu liikekilpeen, tavaraan, pakkaukseen, mainoslehtiseen, liikeasiakirjaan tai muuhun sellaiseen, on siitä poistettava tai toiminimeä niin muutettava, ettei sitä enää voida käyttää väärin. Jos tällainen toimenpide ei ole muutoin toteutettavissa, tuomioistuin voi määrätä, että omaisuus, johon toiminimi on pantu, on hävitettävä tai että sitä on tarpeellisilta osin muutettava.

Seuraamukset. Toiminimilain 18 §:n 2 momentin mukaan jos joku on loukannut toisen oikeutta toiminimeen tuomioistuin voi antaa 1 momentissa tarkoitetun kieltotuomion ja asettaa sakon uhan. Pykälän 3 momentin mukaan kieltokannetta saa ajaa jokainen, jolle toiminimestä tai sen käytöstä aiheutuu haittaa. Kannetta uhkasakkoon tuomitsemiseksi saa 4 momentin mukaan ajaa se, jonka vaatimuksesta kieltotuomio on annettu.

Keskeyttämismääräyksen antamisesta toiminimilain 18 a §:ään sisältyy vastaavat säännökset kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 60 c §:n osalta.

Toiminimeen kohdistuvan oikeuden loukkauksen johdosta tuomittavasta toiminimen käyttämisestä tarkoittavasta kohtuullisesta hyvityksestä sekä loukkauksen aiheuttaman vahingon korvaamisesta säädetään toiminimilain 23 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan elinkeinonharjoittaja, jonka elinkeinotoiminnassa on loukattu toisen oikeutta toiminimeen, on velvollinen suorittamaan loukatulle kohtuullisen hyvityksen toiminimen käyttämisestä sekä korvaamaan loukkauksesta aiheutuneen vahingon. Kohtuullinen hyvitys toiminimen käyttämisestä voi tulla tuomittavaksi tuottamuksesta riippumatta. Sen sijaan korvauksen tuomitseminen toiminimeen kohdistuvan oikeuden loukkauksen aiheuttamasta vahingosta edellyttää tahallisuutta tai tuottamusta. Pykälän 3 momentin mukaan hyvitystä ja korvausta vahingosta voidaan vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireillepanoa. Oikeus hyvitykseen ja korvaukseen vahingosta on menetetty, jos sitä koskevaa kannetta ei ole pantu vireille mainitun ajan kuluessa.

Toiminimilain 24 §:n 2 momenttiin sisältyy säännös tuomioistuimelle annetusta oikeudesta toimenpiteisiin loukkauksen toistumisen ehkäisemiseksi. Sen mukaan milloin toisen oikeutta toiminimeen on loukattu tuomioistuin saa sen vaatimuksesta jonka oikeutta on loukattu loukkauksen toistumisen ehkäisemiseksi, sen mukaan kuin katsotaan tarpeelliseksi, määrätä, että toiminimi, joka luvattomasti on pantu liikekilpeen, tavaraan, pakkaukseen, mainoslehtiseen, liikeasiakirjaan tai muuhun sellaiseen, on siitä poistettava tai toiminimeä niin muutettava, ettei sitä enää voida käyttää väärin. Jos tällainen toimenpide ei ole muutoin toteutettavissa tuomioistuin voi määrätä, että omaisuus, johon toiminimi on pantu, on hävitettävä tai että sitä on tarpeellisilta osin muutettava.

Toiminimeen kohdistuvan oikeuden loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimin vastajaan kustannuksella säädetään toiminimilain 23 a §:ssä vastaavasti kuin mitä edellä on selostettu tekijänoikeuslain 59 a §:n osalta.

Tahallinen toiminimeen kohdistuvan oikeuden loukkaus voi tulla rangaistavaksi toiminimilain 22 §:n 1 momentissa rangaistavaksi säädettyinä toiminimen loukkauksena.

Toiminimilain 25 §:n mukaan jos oikeutta rekisteröityyn toiminimeen on loukattu, loukkauksesta ei saa tuomita 22–24 §:ssä säädettyä seuraamusta sen jälkeen, kun rekisteröinti on kumottu lainvoiman saaneella tuomiolla.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Toiminimilaissa säädetään erikseen mahdollisuudesta vahvistuskanteen nostamiseen tietyissä tapauksissa. Toiminimilain 27 §:n 1 momentin mukaan kante sen seikan vahvistamiseksi, onko oikeus toiminimeen

olemassa tai loukkaako tietty menettely sellaista oikeutta, voidaan ottaa tuomioistuimessa käsiteltäväksi, jos asiasta on epätietoisuutta ja tästä on kantajalle haittaa.

Toiminimilain mukaisten tuomioistuinasioiden käsittely on pääsääntöisesti keskitetty ensimmäisessä oikeusasteessa Helsingin käräjäoikeuteen. Lain 28 §:n mukaan Helsingin käräjäoikeus on laillinen tuomioistuin asioissa, jotka koskevat oikeutta toiminimeen, toiminimen käytön kieltämistä tai sen rekisteröinnin kumoamista, 27 §:ssä tarkoitettua vahvistuskannetta taikka toiminimen loukkausta.

Milloin rekisteröidyn toiminimen loukkausta koskevassa asiassa vastaaja väittää, että kantajan toiminimi on sellainen, että sen rekisteröinti olisi kumottava, tuomioistuimen on toiminimilain 26 §:n mukaan vastaajan vaatimuksesta lykättävä asian käsittely tai ratkaiseminen siihen saakka, kun rekisteröinnin kumoamista koskeva kanne on lopullisesti ratkaistu. Jollei kannetta ole pantu vireille, tuomioistuimen on asian lykätessään asetettava vastaajalle määräaika, jonka kuluessa kanne on pantava vireille. Lain 27 §:n 2 momentin mukaan vastaavasti on meneteltävä myös, mikäli 1 momentissa tarkoitettua vahvistuskannetta koskevassa asiassa tehdään väite, että rekisteröinti on kumottava.

Toiminimilain 6 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuimen on ennen säännöksessä tarkoitetun määräyksen antamista hankittava asiasta rekisteriviranomaisen lausunto.

Tuomioistuimen tulee toiminimilain 29 §:n mukaan lähettää rekisteriviranomaiselle jäljennös lainvoiman saaneesta tuomiosta asioissa, jotka koskevat toiminimen käytön kieltämistä, toiminimen rekisteröinnin kumoamista, 27 §:ssä tarkoitettua vahvistuskannetta tai toiminimen loukkausta. Kaupparekisterilain 23 §:ssä säädetään puolestaan, että tuomioistuimen tulee lähettää rekisteriviranomaiselle jäljennös lainvoiman saaneesta ratkaisusta asioissa, joissa todetaan, ettei merkintää olisi saanut tehdä rekisteriin tai että rekisteröity päätös on pätemätön taikka että muutoin tietty rekisteriin merkitty tieto ei ole oikea.

2.1.1.9 Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja

Muista immateriaalioikeuksista poiketen maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten osalta ei ole olemassa erillistä kansallista kyseisiä merkintöjä ja nimityksiä koskevaa suojajärjestelmää. Sen sijaan EU:n piirissä on annettu kaksi neuvoston asetusta maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suojasta.

EU:n nimisuojaajärjestelmän tarkoituksena on suojata elintarvikkeita ja maataloustuotteita vakiintuneen nimen väärinkäytöltä. Suoja koskee yleensä tuotteita, joita on valmistettu tai tuotettu perinteisesti tietyllä alueella tai tietyllä valmistusmenetelmällä useamman sukupolven ajan. Suojaus on kuluttajalle tae siitä, että tuotteen raaka-aineet ja valmistusmenetelmä tunnetaan.

Voimassa olevat neuvoston asetukset ovat vuodelta 2006; maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta annettu neuvoston asetus (EY) N:o 510/2006 sekä maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden rekiste-

röimisestä aidoiksi perinteisiksi tuotteiksi annettu neuvoston asetus (EY) N:o 509/2006. Näistä asetuksista neuvoston asetuksella (EY) N:o 510/2006 kumottiin aikaisempi, vuodelta 1992 ollut maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2081/92 sekä neuvoston asetuksella (EY) N:o 509/2006 aikaisempi, myös vuodelta 1992 ollut maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden erityisluonnetta koskevista todistuksista annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2082/92.

Neuvoston asetusten (EY) N:o 510/2006 ja (EY) N:o 509/2006 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä Euroopan unionin komissio on antanut erilliset asetukset kummankin mainitun neuvoston asetuksen osalta (komission asetukset (EY) N:o 1898/2006 ja (EY) N:o 1216/2007). Suomessa neuvoston asetusten mukaisesta kansallisesta hakemus- ja valvontamenettelystä on lisäksi annettu tarkemmat säännökset maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden nimisuojusta annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (907/2007).

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 510/2006 mukaisten suojatun maantieteellisen merkinnän (SMM) ja suojatun alkuperänimityksen (SAN) sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 509/2006 mukaisen erityisluonnetta koskevan todistuksen (aito perinteinen tuote -suojaus, APT) rekisteröinti tapahtuu sitä koskevasta hakemuksesta. Rekisteröinti on kaksivaiheinen prosessi, joka vaatii ensin kansallisen sitä koskevan myönteisen päätöksen, sekä tämän jälkeen hakemuksen lopullinen hyväksyminen vielä käsitellyn EU:n tasolla ja komission sitä koskevan myönteisen päätöksen.

Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden nimisuojusta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen mukaan nimisuojaa koskevissa hakemusasioissa toimivaltaisena kansallisena viranomaisena Suomessa on maa- ja metsätalousministeriö, joka voi tarvittaessa käyttää apunaan työvoima- ja elinkeinokeskuksia.

Rekisteröintimenettely. Neuvoston asetusten (EY) N:o 510/2006 ja (EY) N:o 509/2006 mukaisen nimisuojan rekisteröintiä koskeva hakemus toimitetaan Suomessa maa- ja metsätalousministeriölle.

Hakemuksen tultua vireille maa- ja metsätalousministeriön on tutkittava, onko hakemus perusteltu ja täyttääkö se asetut vaatimukset. Osana tutkimusta maa- ja metsätalousministeriön on pantava vireille kansallinen vastaväitemenettely, jolla taataan hakemuksen riittävä julkaiseminen ja johon sisältyy kohtuullinen aika, jonka kuluessa ne, joiden oikeutettua etua asiaa koskee ja jotka ovat sijoittautuneet jäsenvaltion alueelle tai asuvat siellä, voivat ilmoittaa vastustavansa hakemusta. Kansallisessa vastaväitemenettelyssä hakemus julkaistaan Suomen virallisessa lehdessä ja Tavaramerkkilehdessä siten, että määräaika vastaväitteen tekemiseen on vähintään kuukausi.

Kansallisen vastaväitemenettelyn jälkeen maa- ja metsätalousministeriö tekee hakemusta koskevan kansallisen päätöksen. Nimisuojaa koskeva myönteinen kansallinen päätös julkaistaan Suomen virallisessa lehdessä ja Tavaramerkkilehdessä välittömästi päätöksen antamisen jälkeen.

Hallintolainkäyttölain 7 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston ja ministeriön päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Lain 22 §:n mukaan valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Sen jälkeen kun kansallinen päätös, jolla hakemuksen on todettu täyttävän sille asetetut vaatimukset, on saanut lainvoiman, maa- ja metsätalousministeriö toimittaa hakemuksen komissiolle, jolle kuuluu päättäminen rekisteröintiä koskevan hakemuksen hyväksymisestä lopullisesti.

Nimisuojatyöryhmä. Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden nimisuojusta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö asettaa viideksi vuodeksi kerrallaan työryhmän, jonka tehtävänä on käsitellä asetuksen soveltamisalaan kuuluvien tehtävien toimeenpanossa esille tulleita ongelmia ja tehdä järjestelmiä koskevia kehittämissuhteita sekä antaa maa- ja metsätalousministeriölle pyynnöstä lausuntoja järjestelmien toimeenpanoon liittyvissä kysymyksissä. Työryhmään kuuluu puheenjohtaja sekä enintään kymmenen jäsentä, joilla kullakin on henkilökohtainen varajäsen.

Maantieteellistä alkuperää osoittavat merkinnät ja nimitykset muussa immateriaalioikeuksia koskevassa kansallisessa lainsäädännössä. Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten osalta ei ole olemassa erillistä kansallista kyseisiä merkintöjä ja nimityksiä koskevaa suojajärjestelmää. Maantieteellistä alkuperää osoittavia merkintöjä ja nimityksiä sivutaan kuitenkin tavaramerkkilain tavaramerkin erottamiskykyisyyttä ja rekisteröintiä sekä toiminimilain toiminimen yksilöivyyttä koskevien säännösten yhteydessä.

Tavaramerkkilain 13 §:n mukaan rekisteröitävän tavaramerkin tulee olla omiaan erottamaan haltijan tavarat muiden tavaroista. Säännöksen mukaan tavarantoimittajan valmistuspaikkaa ilmaisevaa merkkiä joko yksinomaan tai ainoastaan vähäisin muuteluin tai lisäksi ei sellaisenaan ole katsottava erottamiskykyiseksi. Lain 14 §:n 1 momentin 11 kohdan mukaan tavaramerkkiä ei puolestaan saa rekisteröidä, jos rekisteröinnille on maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2081/92 tarkoitettu este.

Kuten edellä on todettu, mainitun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2081/92 on sittemmin korvannut vuonna 2006 annettu maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta annettu neuvoston asetus (EY) N:o 510/2006.

Toiminimen yksilöivyyttä koskevan toiminimilain 8 §:n mukaan toiminimen tehtävänä on yksilöidä haltijansa yritys. Toiminimen yksilöivyyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota kaikkiin ilmeneviin asianhaaroihin. Säännöksen mukaan toiminimeä, joka yksistään sisältää yleisesti käytetyn paikannimen, voidaan pitää yksilöivänä ainoastaan, milloin se on vakiintunut.

2.1.1.10 Suoja sopimatonta menettelyä vastaan

Teollisoikeuksiin laajassa mielessä katsotaan kuuluvan myös suoja sopimatonta menettelyä vastaan, johon luetaan vilpillisen kilpailun ehkäiseminen ja salassa pidettävän tiedon suoja. Suojasta sopimatonta menettelyä vastaan säädetään sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä. Kyseisen yleislausekkeen lisäksi sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin on sisällytetty erityissäännökset totuudenvastaisen tai harhaanjohtavan ilmaisun käyttämisen kiellosta elinkeinotoiminnassa (2 §:n 1 momentti), asiaan kuulumattomia seikkoja sisältävän taikka esitystavaltaan tai muodoltaan sopimattoman ilmaisun käyttämisen kiellosta (2 §:n 2 momentti), vertailevan markkinoinnin käyttämisestä (2 a §), arpomisesta riippuvan tai muutoin sattumanvaraisen edun, jonka saaminen edellyttää vastikkeen suorittamista, lupaamisen kiellosta elinkeinotoiminnassa (3 §:n 1 ja 2 momentti) sekä alennusten, kylkiäisten tai muiden erityisten etujen tarjoamisesta markkinoinnissa (3 §:n 3 momentti).

Salassa pidettävän tiedon suoja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa koskee lain 4 §, jossa säädetään liikesalaisuuden, teknisen esikuvan ja teknisen ohjeen suojasta.

Seuraamukset. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan elinkeinonharjoittajaa voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta 1–3 §:n vastaista menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Lain 6 §:n 2 momentin mukaan kieltä voidaan, jos siihen on erityistä syytä, kohdistaa myös 1 momentissa tarkoitetun elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa.

Elinkeinonharjoittajaa, joka vastoin sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 4 §:n säännöksiä on käyttänyt toisen liikesalaisuutta, teknistä esikuvaa tai teknistä ohjetta taikka ilmaissut sen, voidaan 6 §:n 3 momentin mukaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta tällaista menettelyä. Myös tältä osin kieltä on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan 6 §:ssä tarkoitettu kieltä on mahdollista määrätä myös väliaikaisena. Tällöin kieltä on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Määrätessään sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:ssä tarkoitetun kiellon tuomioistuimien voi 8 §:n 1 momentin nojalla velvoittaa elinkeinonharjoittajan määräjässä ryhtymään sopivaan oikaisutoimeen, jos sitä teosta aiheutuvien ilmeisten haittojen vuoksi on pidettävä tarpeellisenä. Kyseistä määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 8 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuimien voi kantajan vaatimuksesta määrätä, että päätös kieltoa koskevassa asiassa on vastaajan kustannuksella julkaistava yhdessä tai useammassa sanoma- tai aikakauslehdessä. Väliaikaista kieltoa koskevaa päätöstä ei kuitenkaan voida määrätä julkaistavaksi.

Tahallista tai törkeää huolimattomuudesta tapahtuva sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 2 tai 3 §:n säännösten rikkominen voi 9 §:n 1 momentin mukaan tulla rangaistavaksi, jollei teosta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta, kilpailumenettelyrikkomuksena. Joka puolestaan tahallaan 2 §:n 1 momentin vastaisesti tekee rikoslain 30 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen, voidaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 9 §:n 2 momentin mukaan tuomita kilpailumenettelyrikkoksesta rikoslain mukaan.

Tahallinen sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 4 §:n vastainen teknisen esikuvan tai teknisen ohjeen käyttäminen taikka sen ilmaiseminen, voi 10 §:n 1 momentin mukaan tulla rangaistavaksi, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, teknisen esikuvan tai ohjeen väärinkäyttönä. Joka puolestaan muuten menettelemällä tahallaan 4 §:n vastaisesti tekee rikoslain 30 luvun 4–6 §:ssä tarkoitetun rikoksen, voidaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 10 §:n 2 momentin mukaan tuomita yritysvakoilusta, yrityssalaisuuden rikkomisesta tai yrityssalaisuuden väärinkäytöstä rikoslain mukaan.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:ssä tarkoitetun kiellon ja 7 §:ssä tarkoitetun väliaikaisen kiellon käsittelee ja määrää ensimmäisessä oikeusasteessa markkinaoikeus.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaisten kieltoasioiden käsittelystä markkinaoikeudessa sisältyy lain 7 §:n 2 momenttiin viittaus siihen, mitä markkinaoikeuslaissa (1527/2001) ja eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa (1528/2001) säädetään.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 11 §:n 1 momentin mukaan syytteen sanotussa laissa tarkoitetusta rikkomuksesta käsittelee ensimmäisessä oikeusasteessa yleinen alioikeus. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa ei ole säännöksiä sanotussa laissa tarkoitettua rikkomusta koskevan syyteasian oikeuspaikasta. Kyseinen oikeuspaikka määräytyy siten ROL:n yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaisesti.

Tuomioistuimen on sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 2 ja 3 §:n mukaisia asioita käsitellessään varattava 11 §:n 2 momentin mukaan kuluttaja-asiamiehelle tilaisuus tulla kuulluksi.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin ei sisälly säännöksiä vahingon korvaamista tarkoittavien riita-asioiden osalta noudatettavasta menettelystä. Sanottuun lakiin perustuvat vahingonkorvausasiat kuuluvat siten yleisten tuomiois-

tuinten käsiteltäviksi oikeudenkäymiskaaren yleisten oikeuspaikka- ja muutoksenhaku-säännösten mukaisesti.

2.1.2 Verkkotunnus

Verkkotunnuslain (228/2003) tarkoituksena on edistää tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamista tietoverkossa ja parantaa suomalaisten verkkotunnusten saatavuutta. Lailla pyritään turvaamaan kaikille suomalaisille internetin käyttäjille tasapuolinen mahdollisuus suomalaiseen verkkotunnukseen.

Verkkotunnuslaki sisältää säännökset verkkotunnuksen muodosta, hakemisesta ja myöntämisestä sekä säännökset, jotka koskevat verkkotunnuksen muuttamista, siirtämistä, uudistamista ja irtisanomista. Laissa on myös säännökset verkkotunnuksen määraikaisestä sulkemisesta tai sen peruuttamisesta ongelmatilanteissa. Lisäksi laissa säädetään verkkotunnuksen haltijan, verkkotunnuspalvelun tarjoajan sekä Viestintäviraston velvollisuuksista.

Verkkotunnuslain soveltamisalasäännöksen mukaan lakia sovelletaan internet-tietoverkossa Suomen maatunnukseen (fi-maatunnus) ja Ahvenanmaan maakuntatunnukseen (ax-maakuntatunnus) päättyviin verkkotunnuksiin ja verkkotunnushallintoon sekä verkkotunnushakemusten välittämiseen.

Verkkotunnuksella verkkotunnuslaissa tarkoitetaan kirjaimista, numeroista tai muista merkeistä taikka niiden yhdistelmästä muodostuvaa internet-tietoverkon nimimuotoista fi-maatunnuksen tai ax-maakuntatunnuksen alaista toisen asteen osoitetietoa.

Verkkotunnuslain mukaan verkkotunnuksessa tulee olla vähintään kaksi merkkiä. Verkkotunnus ei kuitenkaan saa muodostua pelkästä yritys-, säätiö- tai yhteisömuotoa osoittavasta sanasta tai sellaisen lyhenteestä taikka sanasta tavaramerkki eikä pelkästä ensimmäisen asteen maailmanlaajuisena tai maatunnuksena käytettävästä verkkotunnuksesta. Verkkotunnus ei myöskään saa oikeudettomasti perustua toisen suojattuun nimeen tai merkkiin taikka luonnollisen henkilön nimeen.

Verkkotunnusta haetaan kirjallisesti Viestintävirastolta. Jos samaa verkkotunnusta haakee useampi kuin yksi hakija, tunnus myönnetään sitä ensin hakeneelle.

Jos hakemus täyttää verkkotunnuksen hakijaa, muotoa ja sisältöä koskevat vaatimukset, Viestintäviraston on myönnettävä verkkotunnus. Ax-maakuntatunnuksen myöntää kuitenkin Ahvenanmaan maakunnan hallitus, joka käsittelee ja ratkaisee myös muut ax-maakuntatunnukseen liittyvät verkkotunnuslaissa tarkoitetut hallintotehtävät.

Verkkotunnus on voimassa enintään viisi vuotta kerrallaan. Verkkotunnuksen haltija voi uudistaa tunnuksen enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Viestintävirasto voi puuttua verkkotunnuksen käyttöön verkkotunnuksen voimassaoloaikana vain tietyissä, verkkotunnuslaissa luetelluissa poikkeustapauksissa. Viestintävi-

rastolla on käytettävissään kaksi puuttumistapaa, verkkotunnuksen sulkeminen ja verkkotunnuksen peruuttaminen. Näistä kahdesta puuttumistavasta verkkotunnuksen sulkeminen on määräaikainen toimenpide, kun taas verkkotunnuksen peruuttaminen merkitsee lopullista puuttumista verkkotunnuksen käyttämismahdollisuuksiin.

Verkkotunnuslain 11 §:ssä säädetään verkkotunnuksen sulkemisesta. Pykälän 1 momentin mukaan Viestintävirasto voi sulkea verkkotunnuksen enintään yhden vuoden määräajaksi säännöksessä mainituissa tapauksissa. Pykälän 2 momentin mukaan Viestintävirasto voi pyynnöstä jatkaa määräaikaa painavasta syystä. Kun peruste tunnuksen sulkemiselle on poistunut, Viestintäviraston on viipymättä palautettava tunnus fi-juureen.

Verkkotunnuksen peruuttamisesta säädetään verkkotunnuslain 12 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan Viestintävirasto voi peruuttaa verkkotunnuksen, jos verkkotunnuksen peruuttamiselle on olemassa jokin säännöksessä mainituista perusteista. Pykälän 2 momentin mukaan Viestintävirasto voi myöntää peruutetun verkkotunnuksen uudelle hakijalle aikaisintaan kuukauden kuluttua peruutuksesta. Sanotun estämättä Viestintävirasto voi hakemuksesta siirtää 1 momentin 2–4 nojalla peruutetun verkkotunnuksen peruuttamista pyytäneelle laissa säädetyin edellytyksin.

Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemään päätökseen saa lain 18 §:n 1 momentin mukaan hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallintolainkäyttölain 22 §:n mukaan valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Hallintolainkäyttölain 9 §:n mukaan hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Verkkotunnuslain 18 §:n 2 momentin mukaan Viestintävirastolla on oikeus valittaa Helsingin hallinto-oikeuden tekemästä päätöksestä. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Muutoksenhausta Ahvenanmaan maakunnan hallituksen ax-maakuntatunnuksen myöntämistä koskevaan päätökseen säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain 25 §:ssä ja verkkotunnushallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa annetussa tasavallan presidentin asetuksessa (188/2006). Niiden mukaan Ahvenanmaan maakunnan hallituksen mainittuun päätökseen valitetaan Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen, joka on yleinen hallintotuomioistuin Ahvenanmaan maakunnassa ja johon sovelletaan, mitä hallinto-oikeuslaissa (430/1999) tai muussa laissa tai asetuksessa säädetään hallinto-oikeudesta. Valitus Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen on siten tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen päätöksestä saa valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Vaikka verkkotunnuksia ei lueta immateriaalioikeuksien alaan kuuluvaksi, niillä on läheisiä kytkeitä etenkin tavaramerkki- ja toiminimioikeuteen. Viestintävirastolla ei ole toimivaltaa ottaa asiallisesti kantaa siihen, rikkooko tietty verkkotunnus jonkin immateriaalioikeuden haltijan oikeuksia, eikä toimivaltaa esimerkiksi määrätä tällaiseen tilanteeseen liittyviä seuraamuksia taikka päättää vahingonkorvauksista. Verkkotunnuslain 11 ja 12 § antavat Viestintävirastolle kuitenkin toimivaltuuden tilanteesta riippuen joko sulkea immateriaalioikeuksia mahdollisesti rikkova verkkotunnus määräajaksi tai pe-

ruuttaa se lopullisesti. Lopullisesti verkkotunnuksiin liittyvät tavaramerkkioikeudelliset ja muihin immateriaalioikeuksiin perustuvat riitaisuudet ratkaistaan asianomaista immateriaalioikeutta koskevan erityislain, kuten tavaramerkkilain, nojalla edellä selostetun mukaisesti joko käräjäoikeudessa tai markkinaoikeudessa.

2.1.3 Turvaamistoimilainsäädäntö

2.1.3.1 Yleistä

Turvaamistoimi on yleensä määritelty toimenpiteeksi, jonka tarkoituksena on ennakolta ja väliaikaisesti turvata sellaisen todennäköisesti oikeutetun vaateen toteutuminen, joka on oikeudenkäynnin kohteena tai jonka tuleminen oikeudenkäynnin tai täytäntöönpanon kohteeksi on odotettavissa.

Turvaamistoimimenettelyn voidaan katsoa sisältävän kaksi vaihetta: turvaamistoimesta päättämisen ja turvaamistointa koskevan päätöksen täytäntöönpanon. Turvaamistoimesta päättäminen kuuluu ensimmäisessä oikeusasteessa yleisille alioikeuksille. Turvaamistoimesta päättäminen kuuluu tuomioistuimelle sekä tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa että ennen kuin asia on tullut vireille tuomioistuimessa. Turvaamistointa koskevan päätöksen täytäntöönpano kuuluu puolestaan ulosottoviranomaisille.

Turvaamistoimesta päättämistä koskevat yleiset säännökset sisältyvät oikeudenkäymiskaaren 7 lukuun. Turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanosta säädetään puolestaan ulosottokaaren (705/2007) 8 luvussa.

Turvaamistoimen hakemista voidaan pitää hyvin tyypillisenä piirteenä immateriaalioikeudellisille riita-asioille. Erityisesti patentinloukkausta koskevissa riita-asioissa varsin yleistä on loukkaus-oikeudenkäynnin aloittaminen hakemalla turvaamistoimen myöntämistä väliaikaisena vastapuolta kuulematta. Vaikka sekä patentti- että tavaramerkkilakiin sisältyy oma erityissäännös kieltomääräyksen antamisesta väliaikaisena oikeudenkäynnin kestäessä (patenttilain 68 § ja vastaavasti tavaramerkkilain 48 §), myös patentti- ja tavaramerkkilakeihin perustuvissa riita-asioissa turvaamistoimen hakeminen oikeudenkäymiskaaren 7 luvun nojalla on mahdollista.

2.1.3.2 Oikeudenkäymiskaaren 7 luku

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään vastapuolen omaisuuden taikka vastapuolen hallussa olevaan esineen tai muun tietyn omaisuuden määräämisestä takavarikkoon. Näistä säännöksistä luvun 1 § koskee vastapuolen irtaimen tai kiinteän omaisuuden määräämistä takavarikkoon saamisen turvaamiseksi ja luvun 2 § puolestaan vastapuolen hallussa olevaan esineen tai muun tietyn omaisuuden panemista takavarikkoon, mikäli hakija saattaa todennäköiseksi, että hänellä on sanottuun esineeseen tai omaisuuteen parempi oikeus.

Mainittujen takavarikkoa koskevien säännösten lisäksi oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä säädetään niin sanotusta yleisestä turvaamistoimesta. Säännöksen mukaan tuomioistuimien voi pykälässä säädettyjen edellytysten täytyessä sakon uhalla kieltää vastapuolta tekemästä jotakin tai ryhtymästä johonkin, määrätä vastapuolen sakon uhalla tekemään jotakin, oikeuttaa hakijan tekemään tai teettämään vastapuolen kustannuksella jotakin, määrätä vastapuolen omaisuutta pantavaksi toimitsijan haltuun ja hoitoon tai määrätä jostakin muusta toimenpiteestä, joka on tarpeen hakijan oikeuden turvaamiseksi. Päätöksessään kiellon tai määräyksen antamisesta tuomioistuimen tulee kiinnittää huomiota siihen, että vastapuolelle ei aiheudu turvattavaan etuuteen nähden kohtuutonta haittaa. Kiellon tai määräyksen voimaantulo edellyttää, että hakija hakee turvaamistoimen täytäntöönpanoa siten kuin ulosottokaaren 8 luvussa säädetään. Tuomioistuimien voi kuitenkin hakemuksesta vapauttaa hakijan asettamasta luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuutta, jos hakija havaitaan siihen kykenemättömäksi ja jos hänen oikeuttaa voidaan pitää ilmeisen perusteltuna.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa tarkoitettua turvaamistoimesta päättäminen kuuluu yleisille tuomioistuimille.

Turvaamistointa koskevan asian käsittelee oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan se tuomioistuin, jossa hakijan vaatimusta tai oikeutta koskevan pääasian oikeudenkäynti on vireillä. Jos pääasian käsittely on päättynyt eikä muutoksenhakua tai vastauksen antamista varten säädetty aika ole kulunut umpeen, turvaamistointa koskevan asian käsittelee pääasiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin. Jos oikeudenkäyntiä ei ole vireillä, toimivaltainen tuomioistuin määräytyy 10 luvun säännösten perusteella. Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan jos yleinen tuomioistuin ei ole toimivaltainen käsittelemään 1 momentissa tarkoitettua pääasiaa, turvaamistoimesta päättää sen paikkakunnan käräjäoikeus, missä vastapuolella on kotipaikka tai missä kyseinen omaisuus tai huomattava osa siitä sijaitsee tai missä turvaamistoimen tarkoitus voi muutoin toteutua.

Turvaamistointa on haettava kirjallisesti. Jos turvaamistoimi liittyy vireillä olevaan oikeudenkäyntiin, hakemus voidaan tehdä suullisesti istunnossa, jossa pääasiaa käsitellään.

Turvaamistointa koskevaa hakemusta ei voida hyväksyä varaamatta vastapuolelle tilaisuutta tulla kuulluksi. Jos turvaamistoimen tarkoitus saattaa muuten vaarantua, tuomioistuin voi kuitenkin hakijan pyynnöstä antaa väliaikaisen turvaamistoimipäätöksen varaamatta vastapuolelle sanottua tilaisuutta. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään.

Muilta osin turvaamistointa koskevan asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen käsittelystä säädetään.

Kun turvaamistointa koskevaan hakemukseen on suostuttu, hakijan on kuukauden kuluessa päätöksen antamisesta pantava pääasiaa koskeva kanne vireille tuomioistuimessa tai saatettava pääasia käsiteltäväksi muussa sellaisessa menettelyssä, joka voi johtaa ulosottokaaren 2 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun täytäntöönpanokelpoiseen ratkaisuun. Jos

asian käsittelyä ei sanotussa ajassa panna vireille tai jos asian käsittely jää sillensä, turvaamistoimi peruutetaan siten kuin 8 luvun 4 §:ssä säädetään.

Jos syytä, jonka vuoksi turvaamistoimesta on päätetty, ei enää ole, turvaamistoimi on määrättävä peruutettavaksi. Peruuttamisesta päättää asianosaisen vaatimuksesta se tuomioistuin tai muu viranomainen, jonka käsiteltävänä pääasia on. Jollei pääasia ole tuomioistuimen tai sanotun muun viranomaisen käsiteltävänä, peruuttamisesta päättää hakemuksesta se tuomioistuin, joka on ensin päättänyt turvaamistoimesta.

Kun tuomioistuin tai muu viranomainen ratkaisee pääasian, sen tulee samalla määrätä, kuinka kauan turvaamistoimi on voimassa. Jos kanne hylätään tai jätetään tutkimatta, voidaan samalla määrätä, että turvaamistoimi peruuntuu vasta pääasiaa koskevan ratkaisun saatua lainvoiman. Jos kanne peruutetaan, turvaamistoimi on määrättävä peruutettavaksi.

Hakijan, joka on tarpeettomasti hankkinut turvaamistoimen, on korvattava vastapuolelle turvaamistoimesta ja sen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut.

Kanne vahingon ja kulujen korvaamisesta on oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:n 1 momentin mukaan pantava vireille siinä kärjäoikeudessa, jolla on toimivalta tutkia pääasiaa koskeva kanne, taikka, jos kanne ei ole kärjäoikeudessa käsiteltävä, kärjäoikeudessa sillä paikkakunnalla, missä vastapuolen on vastattava sellaisessa riita-asiassa tai missä turvaamistoimi on täytäntöönpantu. Pykälän 2 momentin mukaan kanne vahingon ja kulujen korvaamisesta on puhevallan menettämisen uhalla nostettava vuoden kuluessa päivästä, jona turvaamistoimi peruutettiin, taikka, jos toimenpidettä koskevasta päätöksestä tehty valitus on silloin vielä ratkaisematta, siitä lukien, kun asia on lopullisesti ratkaistu.

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 14 §:n 1 momentin mukaan turvaamistointa koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta myös erikseen. Pykälän 2 momentin mukaan väliaikaista turvaamistointa koskevaan ratkaisuun ei kuitenkaan saa hakea muutosta.

2.1.3.3 Laki todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa

Todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annettu laki (344/2000), jäljempänä todistelunturvaamislaki, koskee lain soveltamisaläsäännöksen mukaan todistelun turvaamista riita-asiassa, joka perustuu tekijänoikeuslaissa, patenttilaissa, hyödyllisyysmallilaissa, piirimallilaissa, tavaramerkkilaisissa, mallioikeuslaissa, kasvinjalostajalaissa, ja toiminimilaissa säädettyjen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaamiseen. Lisäksi lakia sovelletaan myös todistelun turvaamiseen riita-asiassa, jossa on kysymys viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomiseen perustuvan vahingon korvaamisesta lääkelain (395/1987) tai kemikaalilain (744/1989) mukaisissa asioissa, sekä riita-asiassa, jossa on kysymys sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun

lain 4 §:ssä tarkoitetun liikesalaisuuden, teknisen esikuvan tai teknisen ohjeen oikeudettomaan käyttöön tai ilmaisemiseen perustuvan vahingon korvaamisesta tai 6 §:ssä tarkoitetun kiellon määrittämisestä mainitulla perusteella.

Todistelun turvaamislain mukaan toimivaltainen tuomioistuin voi, mainituissa laissa säädettyjen edellytysten ollessa käsillä, todistelun turvaamiseksi määrätä, että sellainen aineisto, jolla voidaan olettaa olevan todisteena merkitystä lain soveltamisalaan kuuluvassa riita-asiassa, pannaan takavarikkoon. Takavarikon lisäksi tai sen sijasta tuomioistuin voi määrätä myös muusta, ei kuitenkaan takavarikkoa ankarammasta toimenpiteestä, joka on todistusaineiston hankkimiseksi tai säilyttämiseksi tarpeen. Päättyessään turvaamistoimen määrittämisestä tuomioistuimen tulee kiinnittää huomiota siihen, että vastapuolelle ei turvattavaan etuuteen nähden aiheudu kohtuutonta haittaa.

Jos turvaamistoimen tarkoitus saattaa muuten vaarantua, tuomioistuin voi hakijan pyynnöstä antaa turvaamistoimipäätöksen väliaikaisena varaamatta vastapuolelle tilaisuutta tulla kuulluksi. Määräys on voimassa, kunnes tuomioistuin toisin määrää.

Tekijänoikeuslaissa, patenttilaissa, hyödyllisyysmallilaissa, piirimallilaissa, tavaramerkkilaisissa, mallioikeuslaissa, kasvinjalostajalaissa, ja toiminimilaissa säädettyjen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaamiseen perustuvassa riita-asian oikeudenkäynnissä tuomioistuin voi myös todistelun turvaamislain 7 a §:n nojalla kantajan vaatimuksesta määrätä vastaajan, jonka on todettu loukanneen tällaista oikeutta kaupallisessa laajuudessa, antamaan tarpeelliset tiedot oikeutta loukkaavien tavaroiden tai palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta. Määräystä ei kuitenkaan saa antaa, jos siitä aiheutuisi vastaajalle tiedonsaannin merkitykseen verrattuna kohtuutonta haittaa. Tuomioistuin voi määrätä vastaajan antamaan sanotussa pykälässä tarkoitetut tiedot sakon uhalla. Vastaajan velvollisuudesta tai oikeudesta kieltäytyä kertomasta seikkaa on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa säädetään todistajista.

Tuomioistuinmenettelyä koskevat säännökset. Todistelun turvaamislakiin ei sisälly erityissäännöksiä todistelun turvaamista koskevien asioiden oikeudenkäyntimenettelyä.

Todistelun turvaamislain 7 §:ään sisältyvän viittaussäännöksen mukaan todistelun turvaamislain mukaisiin todistelun turvaamista koskevien asioiden käsittelyyn tulee soveltaa, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa säädetään turvaamistoimista.

2.1.4 Immateriaalioikeuksien myöntäminen ja niiden toteuttaminen

2.1.4.1 Yleistä

Kuten edellä jaksossa 2.1.1 on todettu, tekijänoikeus ja tekijänoikeuden lähioikeudet ovat voimassa suoraan lain nojalla. Näiden kohdalla suojan saaminen ei siten edellytä hakemusta ja siihen liittyviä viranomastoimenpiteitä, esimerkiksi rekisteröintiä, eikä muitakaan muodollisuuksia.

Teollisoikeuksien osalta lähtökohtana sen sijaan pääsääntöisesti on, että yksinoikeuden saaminen perustuu hakemuksesta tapahtuvaan toimivaltaisen viranomaisen suorittamaan yksinoikeuden myöntämiseen rekisteröimällä se. Tavaramerkin ja toiminimen osalta yksinoikeus on tosin mahdollista saada rekisteröinnin ohella myös vakiinnuttamisella. Patentin, hyödyllisyysmallin, piirimallin, tavaramerkin ja mallin osalta rekisteriviranomaisena toimii PRH. Toiminimi puolestaan rekisteröidään kaupparekisteriin, jota myös pitää PRH (rekisteriviranomainen). Kaupparekisteriasioissa paikallisviranomaisina toimivat lisäksi maistraatit sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Kasvinjalostajanoikeuden osalta toimivaltaisena viranomaisena toimii Evira.

Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten osalta ei ole olemassa erillistä kansallista kyseisiä merkintöjä ja nimityksiä koskevaa suojajärjestelmää (ks. edellä jakso 2.1.1.9). Rekisteröinti on kaksivaiheinen prosessi, joka vaatii ensin kansallisen hakemusta koskevan myönteisen päätöksen, sekä tämän jälkeen hakemuksen lopullinen hyväksyminen vielä käsittelyn EU:n tasolla ja komission sitä koskevan myönteisen päätöksen. Nimisuoja koskevissa hakemusasioissa toimivaltaisena kansallisena viranomaisena Suomessa on maa- ja metsätalousministeriö.

Myös varsinaisiin teollisoikeuksiin sinänsä lukeutumattoman verkkotunnuksen myöntäminen tapahtuu sitä koskevasta hakemuksesta. Fi-maatunnuksen osalta verkkotunnuksen myöntäminen kuuluu Viestintävirastolle ja ax-maakuntatunnuksen osalta Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle.

Teollisoikeuksien kohdalla suojajärjestelmän luonteenomaisena piirteenä voidaan pitää järjestelmän organisatorista jakautumista yhtäältä rekisteriviranomaisiin ja toisaalta yleisiin tuomioistuimiin. Teollisoikeuksien osalta suojajärjestelmä on organisoitu siten, että kysymys yksinoikeuden myöntämisestä kuuluu rekisteriviranomaisten ratkaistavaksi hallinnollisessa menettelyssä, muutoksenhaun tapahtuessa valittamalla viime kädessä korkeimpaan hallinto-oikeuteen hallintolainkäyttöasiana. Teollisoikeuden loukkausta ja mitättömyyttä koskevien asioiden käsittely kuuluu puolestaan pääsääntöisesti yleisille tuomioistuimille, ensimmäisessä oikeusasteessa lähinnä Helsingin kärjäoikeudelle, joiden ratkaisuista on mahdollista hakea muutosta valittamalla oikeudenkäymiskaaren mukaisessa järjestyksessä viime kädessä korkeimpaan oikeuteen.

Myös immateriaalioikeuksien toteuttamista koskevien asioiden käsittely ja niihin liittyvän muutoksenhaun järjestäminen on nykyisin keskitettyä kuitenkin vain osittain. Esimerkiksi tekijänoikeudelliset riita-asiat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa oikeudenkäymiskaaren yleisten oikeuspaikka- ja muutoksenhakusäännösten mukaisesti. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaiset kieltoasiat käsitellään puolestaan markkinaoikeudessa, kun taas mainittuun lakiin perustuvat vahingonkorvausasiat kuuluvat yleisten tuomioistuinten käsiteltäviksi oikeudenkäymiskaaren yleisten oikeuspaikka- ja muutoksenhakusäännösten mukaisesti.

Immateriaalioikeudellisten asioiden tuomioistuinmenettelyn sääntelyssä mainittuihin asioihin liittyvien erityispiirteiden huomioon ottaminen on rajoittunut lähinnä mahdollisten yksittäisten tuomioistuinmenettelyä koskevien erityissäännösten sisällyttämiseen eri immateriaalioikeudellisia suojamuotoja säänteleviin lakeihin.

2.1.4.2 Yksinoikeuden saaminen ja hallinnollinen mitättömyys

Rekisteröintimenettely. Patentin, hyödyllisyysmallin, piirimallin, tavaramerkin, mallin, kasvinjalostajanoikeuden ja toiminimen myöntämisen osalta noudatettavasta menettelystä säädetään pääsääntöisesti asianomaisia teollisoikeuksia koskevissa laeissa sekä niitä täydentävissä asetuksissa. Poikkeuksen tästä muodostaa toiminimi, jonka rekisteröintimenettelyn osalta toiminimilakiin ei sisälly säännöksiä, vaan noudatettavasta rekisteröintimenettelystä säädetään kaupparekisterilaisissa ja sitä täydentävässä kaupparekisteriasetuksessa.

PRH:n myönnettäviin kuuluvien eri teollisoikeuksien rekisteröintimenettelyt eivät ole täysin identtisiä, minkä lisäksi myös rekisteriviranomaisen suorittamassa hakemuksen tutkimisen laajuudessa on eroavaisuuksia eri teollisoikeuksien osalta. Pääpiirteissään itse menettely kaikkien mainittujen teollisoikeuksien rekisteröintiä haettaessa on kuitenkin hyvin samantyyppinen.

Jos hakija ei ole noudattanut hakemusta koskevia säännöksiä tai jos rekisteriviranomainen havaitsee rekisteröinnille olevan muita esteitä, rekisteriviranomaisen on ensin välipäätöksellä kehotettava hakijaa antamaan lausumansa tai korjaamaan puutteellisuus. Jollei hakija välipäätöksessä määrätyn ajan kuluessa anna lausumaa tai ryhdy toimenpiteisiin korjatakseen puutteellisuuden, josta on huomautettu, rekisteriviranomaisen on jätettävä hakemus sillensä.

Siinä tapauksessa, että vielä hakijan antaman lausuman jälkeenkin on olemassa este rekisteröinnille ja hakijalla on ollut tilaisuus antaa lausumansa esteestä, rekisteriviranomaisen on hylättävä hakemus, jollei ole aihetta antaa hakijalle uutta välipäätöstä. Jos hakemus täyttää säädetyt rekisteröinnin edellytykset, rekisteriviranomaisen on merkittävä haettu yksinoikeus sitä koskevaan rekisteriin ja samalla kuulutettava rekisteröinnistä.

Huomattavin eroavaisuus PRH:n myönnettäviin kuuluvien eri teollisoikeuksien rekisteröintimenettelyissä koskee patentin, mallin ja tavaramerkin rekisteröintiin liittyvää niin sanottua väitemenettelyä.

Väitemenettelyn tarkoituksena on varmistaa kaikkien mahdollisten yksinoikeuden myöntämisen esteiden tuleminen otetuksi huomioon jo yksinoikeuden myöntämisvaiheessa ennen kuin viranomaisen suorittama yksinoikeuden myöntämisestä tarkoittava rekisteröinti tulee lopullisesti pysyväksi. Väitemenettelyssä väitteentekijä voi tuoda rekisteriviranomaisen tietoon sellaisen seikan, jota rekisteriviranomainen ei ole hakemusta käsitellessään omissa tutkimuksissaan joko havainnut tai voinutkaan havaita ja jolla väitteentekijän mielestä on merkitystä rekisteröinnin pysyvyyden kannalta.

Edellyttäen, että parhaillaan eduskunnassa käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen HE 225/2008 (ks. edellä jakso 2.1.1.6) sisältyvät ehdotukset mallin rekisteröintimenettelyn uudistamiseksi hyväksytään, niin paitsi patentin ja tavaramerkin myös mallin kohdalla rekisteriin merkitseminen tapahtuu – muiden PRH:n myönnettäviin kuuluvien teollisoikeuksien tavoin – jo siinä vaiheessa, kun rekisteriviranomainen katsoo, että hakemus täyttää rekisteröinnin edellytykset ja tekee päätöksen hakemuksen hyväksymisestä. Patentin, tavaramerkin ja mallin osalta rekisteriviranomaisen suorittamasta hake-

muksen hyväksymistä koskevasta kuuluttamisesta alkaa kuitenkin kulua erityinen niin sanottu väiteaika. Kyseisenä väiteaikana, joka patentin kohdalla on yhdeksän kuukautta sekä tavaramerkin ja mallin kohdalla kaksi kuukautta, on mahdollista tehdä rekisteriviranomaiselle väite patentin, tavaramerkin ja mallin rekisteröintiä vastaan.

Jos väite tehdään, rekisteriviranomaisen tulee tutkia väite. Siinä tapauksessa, että rekisteröinnille on olemassa este, rekisteriviranomaisen tulee tehdyn väitteen johdosta kumota rekisteröinti. Jos estettä rekisteröinnille ei ole, rekisteriviranomaisen tulee hylätä väite.

Vaikka patentin, tavaramerkin tai mallin rekisteröintiä vastaan tehdään väite, rekisteröinti pysyy tehdystä väitteestä huolimatta voimassa. Siinä tapauksessa, että rekisteröinti tehdyn väitteen johdosta kumotaan, myönnetty yksinoikeus menettää vaikutuksensa niin kuin se ei olisi lainkaan syntynyt.

Kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisen osalta toimivaltaisena viranomaisena toimii Evira. Verrattuna PRH:n myönnettäviin kuuluvien eri teollisoikeuksien rekisteröintimenettelyihin suurin ero kasvinjalostajanoikeuden myöntämistä koskevassa hakemusmenettelyssä liittyy siihen, että Eviran tulee varata mahdollisuus väitteiden tekemiseen heti sen jälkeen, kun hakemuksen kasvinjalostajanoikeuden myöntämiseksi on todettu sisältävän kaikki kasvinjalostajalaissa säädetyt tiedot, ja että vasta väitteiden tekemiselle varatun määräajan jälkeen Evira selvittää, täyttääkö lajike kasvinjalostajalaissa säädetyt vaatimukset, sekä tekee päätöksen kasvinjalostajanoikeuden hyväksymisestä.

Patentin hallinnollinen rajoittaminen. Patentin osalta patenttilakiin on sisällytetty erityiset säännökset patentinhaltijalle annetusta mahdollisuudesta hakea patentin rajoittamista patenttiviranomaiselle tehtävän hakemuksen perusteella (ks. edellä jakso 2.1.1.2).

Hallinnollinen mitättömäksi julistaminen. Mahdollisuus vaatia teollisoikeuden rekisteröinnin kumoamista on lähtökohtaisesti järjestetty tapahtuvaksi sitä tarkoittavan kanteen perusteella yleisissä tuomioistuimissa, ensimmäisessä oikeusasteessa Helsingin kärjäoikeudessa. Näin on tehty niin patentin, rekisteröidyn tavaramerkin ja kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamisen kuin mallioikeuden ja toiminimen rekisteröinnin kumoamisen osalta. Myös tavaramerkin menetetyksi julistamista sekä rekisteröidyn että vakiinnutetun tavaramerkin osalta on mahdollista vaatia yleisissä tuomioistuimissa, ensimmäisessä oikeusasteessa Helsingin kärjäoikeudessa, ajettavalla kanteella.

Hyödyllisyysmallin ja piirimallin kohdalla mahdollisuus vaatia rekisteröinnin mitättömäksi julistamista on sen sijaan järjestetty edellä esitetystä poikkeavasti. Sekä hyödyllisyysmallin että piirimallin osalta rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskeva vaatimus tulee nimittäin tehdä rekisteriviranomaiselle, jolle rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen käsittely ensimmäisessä asteessa kuuluu.

Vaatimus rekisteröinnin mitättömäksi julistamisesta tulee tehdä rekisteriviranomaiselle kirjallisesti. Vaatimuksen rekisteröinnin mitättömäksi julistamisesta voi tehdä kuka hyvänsä. Rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen tekemiselle ei

ole säädetty määräaikaan eikä mahdollisuutta kyseisen vaatimuksen tekemiseen ole rajoitettu muutoinkaan. Vaatimusta rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi ei kuitenkaan saa käsitellä, jos riittävä rekisteröinnin siirtämisestä on vireillä.

Jos hyödyllisyysmallin tai piirimallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamiselle on olemassa jokin laissa säädetty peruste, rekisteriviranomaisen on julistettava hyödyllisyysmallin tai piirimallin rekisteröinti mitättömäksi joko kokonaan tai osittain.

Myös kasvinjalostajanoikeuden osalta lajikenimen kumoaminen ja lajikkeen uudelleen nimeäminen sekä kasvinjalostajanoikeuden menetetyksi määrääminen on järjestetty kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamisesta poikkeavasti. Lajikenimen kumoamista ja lajikkeen uudelleen nimeämistä sekä kasvinjalostajanoikeuden menetetyksi määräämistä koskevien asioiden käsittely on nimittäin järjestetty tapahtuvaksi ensimmäisessä asteessa Evirassa.

Muutoksenhaku. PRH:n päätökseen patenti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, tavaramerkki- ja malliasiassa haetaan muutosta valittamalla PRH:n yhteydessä toimivaan PRH:n valituslautakuntaan. Myös kaupparekisteriä pitävän PRH:n (rekisteriviranomainen) päätökseen, jolla on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen, haetaan muutosta valittamalla PRH:n yhteydessä toimivaan PRH:n valituslautakuntaan. Lisäksi kaupparekisterilain 29 §:n 2 momentin mukaan haettaessa muutosta kaupparekisteriasiassa paikallisviranomaisena toimivan viranomaisen päätökseen, jolla rekisteröiminen on evätty, noudatetaan, mitä rekisteriviranomaisen päätöksestä tehtävän valituksen käsittelystä säädetään.

Valitusmenettelystä ja asian käsittelystä PRH:n valituslautakunnassa säädetään patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa. Tarkempia säännöksiä lain soveltamisesta on annettu patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetulla asetuksella (800/1992).

Hallintolainkäyttölain 1 §:n soveltamisalaa koskevan säännöksen mukaan hallintolainkäyttölakia sovelletaan lainkäyttöön yleisissä hallintotuomioistuimissa sekä kun hallintoasiassa tehtyyn päätökseen haetaan muutosta valittamalla tai ylimääräisellä muutoksenhakuksella hallintoviranomaiselta tai muutoksenhakuasioita käsittelemään perustetulta lautakunnalta tai muulta tähän rinnastettavalta erityiseltä viranomaiselta. Patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain ja asetuksen lisäksi valitusmenettelyyn ja asian käsittelyyn PRH:n valituslautakunnassa tulee siten sovellettavaksi myös hallintolainkäyttölaki.

Hallintolainkäyttölain 3 §:n sanotun lain suhdetta muihin säännöksiin koskevan säännöksen mukaan, jos muussa laissa tai ennen hallintolainkäyttölain voimaantuloa annetussa asetuksessa on hallintolainkäyttölaista poikkeavia säännöksiä, sovelletaan niitä hallintolainkäyttölain asemesta. Näin ollen siltä osin kuin patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annettu laki ja asetus sisältävät hallintolainkäyttölaista poikkeavia säännöksiä, sovelletaan niitä hallintolainkäyttölain asemesta.

Hallintolainkäyttölain soveltamisen osalta on kuitenkin huomattava, että sen 2 §:n 1 momentin lain soveltamisalan rajoitusta koskevan säännöksen mukaan hallintolainkäyttölain 37–50 §:ää sovelletaan ainoastaan tuomioistuimessa. Valitusmenettelyyn ja asian käsittelyyn PRH:n valituslautakunnassa ei näin ollen sovelleta hallintolainkäyttölain 37–50 §:ää, eli lain 7 lukuun sisältyviä säännöksiä suullisen käsittelyn toimittamisesta (37 §), suullisesta käsittelystä asianosaisen pyynnöstä (38 §), todistajan kuulemisesta (39 §), asiantuntijan kuulemisesta (40 §), katselmuksesta (41 §) sekä asiakirjan ja esineen esittämisestä (42 §), eikä 8 luvun täydentäviä säännöksiä asian käsittelystä (43–50 §).

Muutosta PRH:n päätökseen patentti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, tavaramerkki- ja malliasiassa sekä PRH:n päätökseen, jolla on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen, on patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan haettava 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

PRH:n valituslautakunnassa on patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä. Pykälän 2 momentin mukaan PRH:n valituslautakunta on päätösvaltainen täysijäsenisenä. Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain mukaan PRH:n valituslautakunnan puheenjohtajana toimii sen mukaan kuin asetuksella säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen virkamies, jolla on kokemusta tuomarintehtävien hoidosta tai hallintolainkäytöstä. PRH:n valituslautakunnan jäseninä toimivat puolestaan sen mukaan kuin asetuksella säädetään valtion virkamiehet, joilla on ylempi korkeakoulututkinto ja jotka ovat perehtyneitä käsiteltävää asiaa koskevaan lainsäädännön alaan.

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun asetuksen mukaan PRH:n valituslautakunnan puheenjohtajana toimii PRH:n pääjohtaja tai linjanjohtaja taikka muu patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 5 §:ssä säädetyn pätevyyden ja kokemuksen omaava virkamies sen mukaan kuin pääjohtaja määrää. PRH:n valituslautakunnan jäseninä voivat puolestaan olla patentti-, hyödyllisyysmalli- tai piirimalliasioita käsiteltäessä patentti- ja innovaatiolinjan linjanjohtaja, linjan muu yksikön päällikkö, PRH:n valituslautakuntaan nimitetty yli-insinööri ja muu valtion virkamies, jolla on mainitun lain 5 §:ssä säädetty pätevyys, sekä tavaramerkki-, malli- ja kaupparekisteriasioita käsiteltäessä tavaramerkki- ja mallilinjan sekä yritys- ja yhteisölinjan linjanjohtaja, viraston muu yksikön päällikkö ja muu valtion virkamies, jolla on sanotun lain 5 §:ssä säädetty pätevyys.

Valitusasiaa PRH:n valituslautakunnassa käsiteltäessä noudatetaan patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan laillista oikeudenkäyntijärjestystä. Pykälän 2 momentin mukaan jollei asiaa jätetä tutkimatta tai esitettyä vaatimusta hylätä heti tulee asianosaiselle, joka ei ole valittajana, varata tilaisuus selityksen tai vastineen antamiseen.

Asian ratkaiseminen PRH:n valituslautakunnassa tapahtuu istunnossa, johon valituslautakunnan jäsenet kutsuu puheenjohtaja. Päätöksenteko istunnossa tapahtuu esittelystä. Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun asetuksen mukaan

asian esittelijänä PRH:n valituslautakunnan istunnossa toimii puheenjohtajan määräämä jäsen tai puheenjohtajan määräämä muu virkamies.

PRH:n valituslautakunta voi patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 7 §:n mukaan toimittaa suullisen käsittelyn. Suullisessa käsittelyssä voidaan asianosaista kuulustella myös totuusvakuutuksen nojalla sekä todistajia ja asian-tuntijoita valan tai vakuutuksen nojalla.

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaan PRH:n valituslautakunnan päätöksestä saa, jollei toisin säädetä, hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen 60 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Pykälän 2 momentin mukaan PRH:n valituslautakunnan päätökseen, jolla todistaja on tuomittu rangaistukseen poissaolosta tai muusta niskoittelusta tai joka koskee korvauksen maksamista todistajalle, haetaan muutosta eri valituksella 1 momentissa säädettyssä järjestyksessä.

Korkeimman hallinto-oikeuden asiantuntijajäsenistä annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan patenttia, hyödyllismallia tai piirimallia koskevien asioiden käsittelyyn korkeimmassa hallinto-oikeudessa osallistuu kaksi yli-insinöörineuvosta. Tasavallan presidentin neljäksi vuodeksi kerrallaan nimittämällä yli-insinöörineuvoksella tulee olla soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tekniikan alalta ja hänen tulee lisäksi olla perehtynyt patenttiasioihin.

Muutoin teollisoikeudellisten asioiden käsittelystä korkeimmassa hallinto-oikeudesta ei ole olemassa erityissäännöksiä.

Eviran kasvinjalostajalain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Kasvinjalostajalain 45 §:n mukaan mainitun lain nojalla annettuun Eviran päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten, kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Sellaisen viranomaisen päätöksestä, jonka toimialueena on koko maa, valitus hallintolainkäyttölain 12 §:n 2 momentin mukaan tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy sen vuoksi, että tässä tuomiopiirissä sijaitsee pääosa päätöksessä tarkoitettu alueesta tai kiinteistöstä taikka sen henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, johon päätös pääosin liittyy. Pykälän 3 momentin mukaan jos asiassa ei ole toimivaltaista hallinto-oikeutta 2 momentin perusteella, valitus tehdään Helsingin hallinto-oikeudelle. Lain 22 §:n mukaan valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Kasvinjalostajanoikeutta koskevien asioiden käsittelystä hallinto-oikeudessa ei ole olemassa erityissäännöksiä.

Hallintolainkäyttölain 9 §:n mukaan hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Kasvinjalostajanoikeutta koskevien asioiden käsittelystä korkeimmassa hallinto-oikeudessa ei ole olemassa erityissäännöksiä.

PRH:n valituslautakunta ja sen toiminta käytännössä. PRH:n valituslautakunnassa on viime vuosina työskennellyt päätoimisesti viisi henkilöä, jotka päätoimisesti ovat osallistuneet valitusasioiden ratkaisutoimintaan, sekä lisäksi kansliahenkilökuntaan kuuluvana yksi päätoiminen osastosihteeri. PRH:n valituslautakunnan päätoimisen puheenjohtajan jäätyä vuonna 2008 eläkkeelle, valituslautakunnan puheenjohtajan tehtävä on vireillä olevan valituslautakunnan aseman tarkastamisen johdosta ollut jaettuna kolmen henkilön kesken ja valituslautakunnassa tällä hetkellä työskentelee päätoimisesti vain neljä henkilöä, jotka päätoimisesti osallistuvat valitusasioiden ratkaisutoimintaan.

Tällä hetkellä PRH:n valituslautakunnassa työskentelee päätoimisesti toimistopäällikkö ja jaostopäällikkö, kaksi yli-insinööriä sekä kansliahenkilökuntaan kuuluvana yksi osastosihteeri. Toimistopäällikkö ja jaostopäällikkö ovat molemmat lakimiehiä. Tällä hetkellä toimistopäällikkönä ja jaostopäällikkönä toimivat henkilöt ovat molemmat aikaisemmin työskennelleet PRH:ssa sen eri linjoilla / osastoilla. Molemmat yli-insinöörit ovat koulutukseltaan diplomi-insinöörejä. Tällä hetkellä yli-insinööreinä toimivista henkilöistä toinen on koulutukseltaan konetekniikan diplomi-insinööri ja toinen sähkötekniikan diplomi-insinööri. Molemmat mainituista yli-insinööreistä ovat toimineet aiemmin tutkijoina PRH:n patenttiosastolla.

Puheenjohtajana PRH:n valituslautakunnassa toimii tällä hetkellä joko PRH:n ylijohtaja, valituslautakunnan toimistopäällikkö tai PRH:n tavaramerkki- ja mallioikeuslinjan apulaisjohtaja.

Kun valitus saapuu PRH:n valituslautakuntaan, se kirjataan ja PRH:n valituslautakunnan osastosihteeri tarkastaa, että valitus on saapunut määräajassa ja valitusmaksu on suoritettu. Alustavan muodollisen tarkastuksen jälkeen pyydetään, jos asiaa ei jätetä tutkimatta tai vaatimusta hylätä heti, PRH:lta lausunto ja väiteasiassa vastapuolelta selitys sekä mahdollisesti vielä valittajalta vastaselitys. Tämän jälkeen asia siirtyy valmisteltavaksi asiaan esittelijäksi nimetyille, joka tarvittaessa hankkii asiassa vielä lisäselvitystä. Valitusasiakirjat kiertävät kaikkien asian ratkaisukokoonpanoon kuuluvien jäsenten keskuudessa ennen istuntoa. Ratkaisukokoonpanon jäsenten tutustuttua valitusasiakirjoihin puheenjohtaja kutsuu koolle PRH:n valituslautakunnan istunnon, jossa asia ratkaistaan.

Valitusasian käsittelyyn PRH:n valituslautakunnassa osallistumisen ratkaisee henkilöiden perehtyneisyys. Pääsääntöisesti patenti-, hyödyllisyysmalli- ja piirimalliasioissa puheenjohtajana toimii lakimies ja kokoonpanon kaksi muuta jäsentä ovat teknisen koulutuksen saaneita, kun taas tavaramerkki-, malli- ja kaupparekisteriasioissa ratkaisukokoonpanon kaikki kolme jäsentä ovat lakimiehiä.

PRH:n valituslautakunnassa esittelijänä voi toimia myös henkilö, joka ei ole ratkaisukokoonpanon jäsen. Tällä hetkellä pääsääntöisesti valitusasian käsittelyyn PRH:n valituslautakunnassa osallistuu vain kolme henkilöä, toisin sanoen yhden ratkaisukokoonpanon jäsenistä toimiessa samalla asian esittelijänä.

Patentti-, hyödyllisyysmalli- ja piirimalliasioissa puheenjohtajana toimii PRH:n tavaramerkki- ja mallioikeuslinjan apulaisjohtaja. Kokoonpanon muista jäsenistä toisena jäsenenä on pääsääntöisesti jompikumpi PRH:n valituslautakunnan yli-insinööreistä, joka samalla toimii myös valitusasian esittelijänä. PRH:n valituslautakunnan yli-insinöörin toimiessa valitusasian esittelijänä kokoonpanon toisena muuna jäsenenä toimii PRH:n patentti- ja innovaatiolinjan asianomaista tekniikan alaa koskevan toimiston (kone-, rakennus-, sähkö- tai kemian toimisto) toimistopäällikkö tai sähkötoimiston apulaistoitistopäällikkö. Esiteltävät asiat PRH:n valituslautakunnan yli-insinöörien kesken ja kautuvat näiden osaamisalueiden mukaisesti.

Edellä mainitusta poiketen kemian alan valitusasioissa kokoonpanon muista jäsenistä toisena jäsenenä on PRH:n patentti- ja innovaatiolinjan kemian toimiston toimistopäällikkö, joka samalla toimii myös asian esittelijänä. Kokoonpanon toisena muuna jäsenenä mainituissa asioissa toimii puolestaan PRH:n valituslautakunnan yli-insinööri.

Tavaramerkki-, malli- ja kaupparekisteriasioissa puheenjohtajana toimii PRH:n ylijohdaja tai PRH:n valituslautakunnan toimistopäällikkö. PRH:n ylijohdaja toimii puheenjohtajana valitusasioissa, joissa asian esittelijänä ja pääsääntöisesti samalla myös kokoonpanon muista jäsenistä toisena jäsenenä on PRH:n valituslautakunnan toimistopäällikkö. Kokoonpanon toisena muuna jäsenenä mainituissa asioissa on yleensä PRH:n yritys- ja yhteisölinjan jaostopäällikkö, PRH:n apulaisjohtaja tai PRH:n tavaramerkki- ja mallioikeuslinjan apulaisjohtaja.

Muissa tavaramerkki-, malli- ja kaupparekisteriasioissa puheenjohtajana toimii PRH:n valituslautakunnan toimistopäällikkö. Kokoonpanon muista jäsenistä toisena jäsenenä on tällöin pääsääntöisesti PRH:n valituslautakunnan jaostopäällikkö, joka samalla toimii myös valitusasian esittelijänä. Kokoonpanon toisena muuna jäsenenä mainituissa asioissa on yleensä PRH:n yritys- ja yhteisölinjan jaostopäällikkö tai apulaisjohtaja, PRH:n ylijohdaja tai PRH:n tavaramerkki- ja mallioikeuslinjan apulaisjohtaja.

Yhdessä tavaramerkkiasiansa PRH:n valituslautakunnassa on jäsenenä toiminut myös PRH:n ulkopuolinen valtion virkamies.

Korkeimman hallinto-oikeuden sille tehdyn valituksen johdosta PRH:n valituslautakunnalta pyytämät lausunnot käsitellään PRH:n valituslautakunnassa samassa kokoonpanossa kuin missä kyseinen asia valituslautakunnassa ratkaistiin.

PRH:n valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden lukumääristä ja käsittelyajoista. PRH:n valituslautakunnasta saatujen tietojen mukaan PRH:n valituslautakunnassa on tullut vireille vuosina 2000–2008 vuosittain 18–65 patenttiasiaa (yhteensä 315 asiaa, keskimäärin 35 asiaa/vuosi), 4–14 hyödyllisyysmalliasiaa (yhteensä 65 asiaa, keskimäärin 7 asiaa/vuosi), 0–22 malliasiaa (yhteensä 61 asiaa, keskimäärin 7 asiaa/vuosi) sekä 102–172 tavaramerkkiasiaa (yhteensä 1.297 asiaa, keskimäärin 144 asiaa/vuosi). Kaupparekisteri-, yhdistys- ja säätiöasioiden määrä on rajoittunut vuosittain enemmillään vain muutama kappaleeseen. Yhteensä sanottuna ajanjaksona PRH:n valituslautakunnassa on tullut vireille 143–235 asiaa (yhteensä 1 763 asiaa, keskimäärin 196 asiaa/vuosi).

Alla olevasta taulukosta ilmenee tarkemmin PRH:n valituslautakunnassa vuosina 2000–2008 vireilletulleiden, ratkaistujen sekä kunkin vuoden lopussa ratkaisematta olleiden kaikkien asioiden lukumäärät.

Asiaryhmä	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Patenttiasiat									
- saapuneet	44	34	39	37	65	26	32	20	18
- ratkaistut	62	45	37	38	36	34	30	29	28
- vuoden lopussa ratkaisematta	39	28	30	29	58	50	52	43	33
Hyödyllisyysmalliasiat									
- saapuneet	5	14	4	4	11	6	6	9	6
- ratkaistut	3	11	8	4	9	5	7	6	6
- vuoden lopussa ratkaisematta	4	7	3	3	5	6	5	8	8
Mallioikeusasiat									
- saapuneet	22	18	2	5	6	3	-	2	3
- ratkaistut	19	6	34	5	3	11	3	-	-
- vuoden lopussa ratkaisematta	28	40	8	8	11	3	-	2	5
Tavaramerkkiasiat									
- saapuneet	159	169	110	172	144	127	102	168	146
- ratkaistut	123	105	132	144	114	141	118	139	129
- vuoden lopussa ratkaisematta	202	267	245	273	303	289	273	301	318
Kaupparekisteriasiat									
- saapuneet	3	-	2	2	2	1	3	1	4
- ratkaistut	-	1	2	2	2	-	3	3	3
- vuoden lopussa ratkaisematta	3	2	2	2	2	3	3	1	2

Muut asiat									
- saapuneet	1	-	-	2	2	3	-	-	-
- ratkaistut	-	-	2	-	2	-	5	-	-
- vuoden lopussa ratkaisematta	2	2	-	2	2	5	-	-	-
Kaikki asiat yhteensä									
- saapuneet	234	235	157	222	230	165	143	200	177
- ratkaistut	207	168	215	193	166	191	166	177	166
- vuoden lopussa ratkaisematta	278	346	288	317	381	356	333	355	366

PRH:n valituslautakunnasta saatujen tietojen mukaan PRH:n valituslautakunnan käsitteilyaikojen keskiarvo on ollut vuosina 2000–2008 vuosittain hyödyllisyysmalliasioiden osalta pääsääntöisesti jonkin verran alle vuoden, patentti- ja malliasioiden osalta 1–2 vuotta sekä tavaramerkkiasioissa kahden vuoden molemmin puolin.

Alla olevasta taulukosta ilmenee tarkemmin PRH:n valituslautakunnassa vuosina 2000–2008 ratkaistujen kaikkien asioiden keskimääräiset käsittelyajat (käsittelyajat/vuosi).

Asiaryhmä	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Patenttiasiat	1,3	1,3	0,9	0,8	0,9	1,0	1,3	1,6	2,1
Hyödyllisyysmalliasiat	0,7	0,5	0,8	0,7	0,7	0,7	0,9	0,7	1,4
Mallioikeusasiat	1,7	1,3	1,7	2,2	2,5	1,7	1,5	(0,8)	(1,0)
Tavaramerkkiasiat	1,7	1,5	1,7	1,8	1,9	2,1	2,3	2,2	2,1
Kaupparekisteriasiat	(1,7)	0,8	1,5	0,7	1,1	1,1	1,9	0,5	0,3
Yhdistysrekisteriasiat	(0,4)	(2,5)	2,9	(0,9)	1,4	1,2	1,6	-	-
Säätiöasiat				(0,2)	0,7	1,5	1,3	-	-

Teollisoikeuksia koskevien asioiden käsittelymääristä korkeimmassa hallinto-oikeudessa. PRH:n valituslautakunnan päätöksestä saa edellä todetulla tavalla pääsääntöisesti valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Korkeimmasta hallinto-oikeudesta saatujen tietojen mukaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa on tullut vireille vuosina 2000–2008 vuosittain 11–32 patentti- ja hyödyllisyysmalliasiaa (yhteensä 188 asiaa, keskimäärin 21 asiaa/vuosi) sekä 18–55 malli- ja tavaramerkkiasiaa (yhteensä 265 asiaa, keskimäärin 29 asiaa/vuosi). Yhteensä sanottuna ajanjaksona korkeimmassa hallinto-oikeudessa on tullut vireille vuosittain 36–80 teollisoikeuksia koskevaa valitusasiaa (yhteensä 453 asiaa, keskimäärin 50 asiaa/vuosi).

Verkkotunnusasioiden käsittelymääristä Helsingin hallinto-oikeudessa. Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemään päätökseen saa edellä todetulla tavalla valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen.

Helsingin hallinto-oikeudesta saatujen tietojen mukaan Helsingin hallinto-oikeudessa on tullut vireille vuosina 2003–2008 vuosittain 1–12 verkkotunnusasiaa (yhteensä 31 asiaa, keskimäärin 5 asiaa/vuosi).

Kokemuksia PRH:n valituslautakunnan toiminnasta. Työryhmä päätti osana tehtäväänsä toimittaa kyselytutkimuksen patentti- ja tavaramerkkiasiamiehille sekä elinkeinoelämän palveluksessa työskenteleville henkilöille selvittääkseen yhtäältä kokemuksia immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelystä muutoksenhakuvaiheessa PRH:n valituslautakunnassa sekä toisaalta näkemyksiä mainittujen valitusasioiden käsittelyn järjestämisestä vastaisuudessa markkinaoikeudessa. Tämän lisäksi kyselytutkimukseen sisältyi erillinen osio, jossa pyrittiin selvittämään kokemuksia liittyen hallinnollisten muutoksenhakuasioiden ja samaan aikaan yleisissä tuomioistuimissa vireillä olevien riita-asioiden muodostamien niin sanottujen rinnakkaisten prosessien tilanteista sekä näkemyksiä mainittujen kysymysten ratkaisemisesta vastaisuudessa markkinaoikeudessa.

Kyselytutkimukseen saatujen vastausten valossa suurimpana PRH:n valituslautakuntaprosessiin liittyvänä epäkohtana on pidettävä PRH:n valituslautakunnan pitkiä asioiden käsittelyaikoja. Tämän lisäksi saaduissa vastauksissa kiinnitettiin yleisesti huomiota tarpeeseen parantaa PRH:n valituslautakunnan ratkaisujen perustelujen laatua. Myös PRH:n valituslautakunnassa valitusasioiden käsittelyssä noudatettavan prosessin johdon osalta nähtiin parantamisen varaa, minkä lisäksi PRH:n valituslautakuntaprosessia koskevana epäkohtana pidettiin myös sitä, ettei PRH:n valituslautakunta toimita suullisia käsittelyjä riittävässä määrin.

Toisaalta kyselytutkimukseen saaduissa vastauksissa nähtiin PRH:n valituslautakuntamenettelyssä myös hyviä puolia. Saaduissa vastauksissa pidettiin yleisesti hyvänä asiana sitä, että menettely PRH:n valituslautakunnassa on pääsääntöisesti kirjallista. Tämän lisäksi PRH:n valituslautakuntamenettelyn hyvinä puolina saaduissa vastauksissa nähtiin menettelyn halpuus ja sen tietynlainen keveys. Hyvänä asiana pidettiin myös sitä, ettei menettely PRH:n valituslautakunnassa edellytä ulkopuolisen oikeudellisen asiamiehen käyttämistä. Kyselytutkimukseen saatujen vastausten valossa myöskään PRH:n

valituslautakunnan asiantuntemukseen teknistä osaamista edellyttävien kysymysten osalta ei yleisesti ottaen nähty huomauttamista.

2.1.4.3 Immateriaalioikeuksien toteuttaminen

2.1.4.3.1 Yleistä

Immateriaalioikeuksien toteuttamiseen liittyvien asioiden, kuten eri immateriaalioikeuksien loukkausta sekä teollisoikeuksien osalta myös niiden mitättömäksi julistamista koskevat asiat, käsittely kuuluu pääsääntöisesti yleisille tuomioistuimille. Mainittujen asioiden käsittely ja niihin liittyvän muutoksenhaun järjestäminen on nykyisin keskitettyä kuitenkin vain osittain

Tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevien asioiden käsittely kuuluu yleisille tuomioistuimille. Niiden käsittelyä ei pääsääntöisesti ole kuitenkaan keskitetty lainkaan, vaan tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden osalta oikeuspaikka määräytyy oikeudenkäymiskaaren 10 luvun yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaan ja rikosasioiden osalta ROL 4 luvun oikeuspaikkasäännösten mukaan. Poikkeuksen tästä muodostavat ainoastaan tekijänoikeuslain 54 §:ssä tarkoitettujen teosten käyttöluvia ja -korvauksia koskevat asiat, jotka mainituissa pykäläissä säädetään käsiteltäväksi erimielisyystapauksissa ensisijaisesti välimiesmenettelyssä ja toissijaisesti Helsingin käräjäoikeudessa, sekä tekijänoikeuslain vastaisia televisio- ja radiolähetyksiä koskevat asiat, joiden osalta laillinen tuomioistuin mainitun lain 61 §:n mukaan on Helsingin käräjäoikeus.

Teollisoikeuksiin liittyvistä asioista patenttia, hyödyllisyysmallia, piirimallia, tavaramerkkiä, mallia, kasvinjalostajanoikeutta ja toiminimeä koskevien asioiden käsittely, niin riita- ja hakemusasioiden kuin rikosasioidenkin osalta, on pääsääntöisesti keskitetty ensimmäisessä oikeusasteessa Helsingin käräjäoikeuteen. Sen sijaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaiset kieltoasiat on keskitetty markkinaoikeuteen, kun taas mainittuun lakiin perustuvat vahingonkorvaus- ja rikosasiat kuuluvat yleisten tuomioistuinten käsiteltäviksi, vahingonkorvausasiat oikeudenkäymiskaaren 10 luvun yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaan ja rikosasiat ROL 4 luvun oikeuspaikkasäännösten mukaan.

Myös oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa tarkoitetuista turvaamistoimista päättäminen kuuluu yleisille tuomioistuimille. Turvaamistointa koskevan asian käsittelee luvun 4 §:n 1 momentin mukaan se tuomioistuin, jossa hakijan vaatimusta tai oikeutta koskevan pääasian oikeudenkäynti on vireillä. Jos pääasian käsittely on päättynyt eikä muutoksenhakua tai vastauksen antamista varten säädetty aika ole kulunut umpeen, turvaamistointa koskevan asian käsittelee pääasiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin. Jos oikeudenkäyntiä ei ole vireillä, toimivaltainen tuomioistuin määräytyy 10 luvun säännösten perusteella. Jos yleinen tuomioistuin ei ole toimivaltainen käsittelemään 7 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua pääasiaa, turvaamistoimista päättää 2 momentin mukaan sen paikkakunnan käräjäoikeus, missä vastapuolella on kotipaikka tai missä kyseinen omaisuus tai huomattava osa siitä sijaitsee tai missä turvaamistoimen tarkoitus voi muutoin toteutua. Todistelunturvaamislain sisältyvän viittaussäännöksen perusteella on sanotun

lain mukaisten todistelun turvaamista koskevien asioiden oikeuspaikan osalta sovellettava, mitä edellä on selostettu oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa tarkoitettujen turvaamistoimiasioiden oikeuspaikasta.

2.1.4.3.2 Yleiset tuomioistuimet

Yleistä. Yleisiä tuomioistuinta ovat alioikeutena kärjäoikeus, joita on 27, ylioikeutena hovioikeus, joita on kuusi, sekä ylimpänä oikeusasteena korkein oikeus.

Oikeudenkäyntimenettelyä yleisissä tuomioistuimissa koskevat säännökset on suurelta osin koottu oikeudenkäymiskaareen.

Rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyn osalta on säädetty erillinen laki, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettu laki. Sen lisäksi, mitä ROL:ssa säädetään, rikosasioiden käsittelyssä ja muutoksenhaussa tulee noudattaa oikeudenkäymiskaaren säännöksiä, jollei ROL:ssa toisin säädetä.

Oikeudenkäynti riita-asiassa kärjäoikeudessa. Kärjäoikeus on riita-asiassa päätösvaltainen, kun siinä on kolme lainoppinutta jäsentä. Kärjäoikeudessa on kuitenkin vain puheenjohtaja valmistelussa sekä riita-asian pääkäsittelyssä, jos tuomarina toimii valmistelusta vastannut tuomari eikä asian laatu tai laajuus edellytä asian käsittelyä täysilukuisessa kokoonpanossa. Kärjäoikeudessa on vain puheenjohtaja myös otettaessa vastaan todistelua pääkäsittelyn ulkopuolella.

Riita-asia pannaan vireille kärjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella haastehakemuksella. Jos haastehakemus on puutteellinen, kärjäoikeuden on kehotettava kantajaa määräajassa korjaamaan puute, jos korjaaminen on oikeudenkäynnin jatkamiseksi tai vastauksen antamista varten välttämätöntä. Kärjäoikeuden on samalla ilmoitettava kantajalle, millä tavoin haastehakemus on puutteellinen, ja että kanne voidaan jättää tutkimatta tai hylätä, jos kantaja ei noudata kehotusta.

Jollei kannetta ole jätettävä heti tutkimatta tai haastetta antamatta hylättävä, kärjäoikeuden on viipymättä annettava haaste, jossa vastaajaa kehoitetaan vastaamaan kanteeseen.

Jos asiassa, jossa sovinto on sallittu, vastaaja ei ole antanut pyydettyä vastausta määräajassa tai ei ole esittänyt vastauksessaan kanteen vastustamiselle perustetta tai vetoa ainoastaan sellaiseen perusteeseen, jolla selvästi ei ole vaikutusta asian ratkaisemiseen, asia ratkaistaan valmistelua jatkamatta. Kanne hyväksytään tällöin yksipuolisella tuomiolla. Siltä osin kuin kantaja on luopunut kanteesta tai se on selvästi perusteeton, kanne hylätään tuomiolla.

Siinä tapauksessa, että asiaa ei ratkaista valmistelua jatkamatta, kärjäoikeuden on jatkettava asian valmistelua joko kirjallisesti tai suullisesti istunnossa (valmisteluistunto) taikka siirrettävä asia suoraan pääkäsittelyyn.

Käräjäoikeuden on toimitettava valmistelu siten, että asia voidaan käsitellä pääkäsitteilyssä yhtäjaksoisesti. Valmistelussa on selvitettävä asianosaisten vaatimukset ja niiden perusteet, se, mistä asianosaiset ovat erimielisiä, sekä se, mitä todisteita tullaan esittämään ja mitä kullakin todisteella aiotaan näyttää toteen. Lisäksi valmistelussa on selvitettävä sovinnon edellytysten olemassaolo. Käräjäoikeuden on valmistelun kuluessa tehtävä kirjallinen yhteenveto asianosaisten vaatimuksista ja niiden perusteista sekä lisäksi tarvittaessa yhteenveto todisteista ja siitä, mitä kullakin todisteella aiotaan näyttää toteen.

Kun valmistelussa on tullut selvitettyksi edellä mainitut valmistelussa selvitettävät seikat tai kun valmistelua ei muusta syystä ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa, käräjäoikeuden on todettava valmistelu päättyneeksi ja siirrettävä asia pääkäsitteilyyn.

Määrätyissä tilanteissa käräjäoikeus voi valmistelussa myös ratkaista asian, jossa sovinto on sallittu, sekä vahvistaa sovinnon tai jättää kanteen tutkimatta. Lisäksi käräjäoikeus voi yksin kirjallisen valmistelun perusteella ratkaista riitaisen asian, jos se on laadultaan sellainen, ettei asian ratkaiseminen edellytä pääkäsitteilyn toimittamista, eikä kukaan asianosaisista vastusta asian ratkaisemista kirjallisessa menettelyssä.

Pääkäsitteily käräjäoikeudessa on suullinen. Pääkäsitteilyssä käräjäoikeuden on ensin lyhyesti yhteenvetona avulla selostettava, mihin asian valmistelussa on päädytty, sekä tiedusteltava, vastaavatko valmistelussa esitetyt vaatimukset edelleen asianosaisten kantaan. Tämän jälkeen asianosaisten on vuorollaan perusteltava kantaansa ja lausuttava vastapuolen perustelujen johdosta, käräjäoikeuden otettava vastaan todistelu sekä asianosaisten esitettävä loppulausuntonsa. Käräjäoikeuden on pääkäsitteilyssä valvottava, että asian käsitteilyssä noudatetaan selvyyttä ja järjestystä sekä että asia tulee perusteellisesti käsitellyksi eikä asiaan sekoiteta mitään siihen kuulumatonta.

Pääkäsitteilyn päätyttyä käräjäoikeuden on pidettävä päätösneuvottelu heti käsittelyn päätyttyä tai viimeistään seuraavana arkipäivänä.

Päätösneuvottelun päätyttyä käräjäoikeuden on julistettava asiassa ratkaisu. Jos laajassa tai vaikeassa asiassa käräjäoikeuden jäsenten neuvottelu tai ratkaisun laatiminen sitä vaatii, ratkaisu saadaan kuitenkin antaa käräjäoikeuden kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsitteilyn päättymispäivästä. Jos ratkaisua ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista.

Immateriaalioikeudellisten riita-asioiden käsittelystä käräjäoikeudessa on olemassa lähinnä eri immateriaalioikeudellisia suojamuotoja säänteleviin lakeihin sisältyviä joitakin erityissäännöksiä.

Patentti-, hyödyllisyysmalli- ja piirimallilakien mukaisten asioiden osalta patentti-, hyödyllisyysmalli- ja piirimallilaeissa säädetään, että mainittuja asioita käräjäoikeudessa käsiteltäessä käräjäoikeudella tulee olla apuna kaksi sen kutsumaa teknisen alan asiantuntijaa. Vastaavasti työsuhdekeksintölaissa työnantajalle tai työntekijälle sanotun lain mukaan kuuluvia oikeuksia koskevien riita-asioiden osalta sekä korkeakoulukeksintölaissa kyseisen lain soveltamisalaan koskevien riitaisuuksien osalta säädetään soveltuvin osin noudatettavaksi, mitä oikeudenkäynnistä patenttiasioissa säädetään.

Käräjäoikeuden kutsuman asiantuntijan on annettava lausunto, joka tulee ottaa tuomioistuimen pöytäkirjaan, tuomioistuimen hänelle tekemistä kysymyksistä. Asiantuntijalla on oikeus tehdä kysymyksiä asianosaisille ja todistajille.

Patenttilain 67 §:n 1 momentin mukaan käräjäoikeus määrää kalenterivuodeksi kerrallaan tarpeellisen määrän edellä mainittuja asiantuntijoita. Ennen määräyksen antamista tuomioistuimen on hankittava VTT:n lausunto. Pykälän 3 momentin mukaan asiantuntijalle maksetaan valtion varoista jokaisesta asiasta tuomioistuimen määräämä kohtuullinen palkkio sekä korvaus matkakustannuksista sen mukaan siitä säädetään tarkemmin asiantuntijoille patenttiasioissa maksettavasta korvauksesta annetussa asetuksessa.

Edellä mainitun lisäksi patentti-, kasvinjalostaja- ja toiminimilakeihin sisältyvät säännökset lausunnon pyytämisestä rekisteriviranomaiselta tietyissä tapauksissa.

Patenttilain 69 §:n 1 momentin mukaan asioissa, jotka koskevat patentin mitättömäksi julistamista, tuomioistuimen on hankittava patenttiviranomaisen lausunto. Pykälän 2 momentin mukaan muissa patenttiasioissa tuomioistuin voi, mikäli katsoo siihen olevan aihetta, hankkia patenttiviranomaisen lausunnon.

Asioissa, jotka koskevat kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamista, tuomioistuimen on kasvinjalostajalain 27 §:n 3 momentin mukaan pyydettävä Eviran lausunto. Lain 47 §:n mukaan muissa kasvinjalostajanoikeutta koskevissa asioissa tuomioistuin voi pyytää Eviran lausunnon.

Toiminimilain 6 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuimen on ennen säännöksessä tarkoitetun määräyksen antamista hankittava asiasta rekisteriviranomaisen lausunto.

Oikeudenkäynti rikosasiassa käräjäoikeudessa. Erityisesti immateriaalioikeudellisten rikosasioiden käsittelyä käräjäoikeudessa koskevia erityissäännöksiä ei ole olemassa. Patentti-, hyödyllisyysmalli- ja piirimallilakien mukaisten asioiden osalta on tässä yhteydessä viitattavissa kuitenkin siihen, mitä edellä oikeudenkäynti riita-asiassa käräjäoikeudessa -jaksossa on selostettu teknisen alan asiantuntijan käyttämisestä käräjäoikeudessa. Lisäksi patentti- ja kasvinjalostajalakien mukaisten asioiden osalta on viitattavissa siihen, mitä edellä oikeudenkäynti riita-asiassa käräjäoikeudessa -jaksossa on selostettu tuomioistuimen mahdollisuudesta pyytää rekisteriviranomaisen lausunto.

Oikeudenkäynti hakemusasiassa käräjäoikeudessa. Hakemusasioiden käsittelystä säädetään oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa.

Käräjäoikeus on hakemusasiassa päätösvaltainen, kun siinä on kolme lainoppinutta jäsentä. Asiassa, jonka käsittelyä ei jatketa riita-asian käsittelystä säädettyssä järjestyksessä, käräjäoikeudessa on kuitenkin vain puheenjohtaja.

Hakemusasia pannaan vireille käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella hakemuksella. Hakemus saadaan kuitenkin esittää myös suullisesti, jos asia käy selvästi

ilmi esitetyistä asiakirjoista. Lisäksi asia voidaan panna vireille myös kärjäoikeuden istunnossa.

Hakemusasian käsittely tapahtuu joko kirjallisesti kansliassa tai suullisesti hakemusasian istunnossa. Asia on käsiteltävä hakemusasian istunnossa, jos siinä kuullaan asiaan osallista tai todistajaa taikka muuta henkilöä henkilökohtaisesti. Lisäksi riitainen asia on käsiteltävä hakemusasian istunnossa, jos asiaan osallinen sitä vaatii tai kärjäoikeus asian tai sen osan selvittämiseksi pitää asian käsittelyä hakemusasian istunnossa tarpeellisenä. Hakemusasian käsittelyä on jatkettava riita-asian käsittelyä koskevassa järjestyksessä, jos asia on riitainen ja kyseessä on yhteiselämän lopettamista, avioeroa tai puolison elatusta koskeva asia, lapsen huoltoa, tapaamisoikeutta tai lapsen elatusta koskeva asia, lapseksiottamista koskeva asia taikka holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettu asia. Lisäksi muussakin riitaisessa hakemusasiassa kärjäoikeus voi päättää, että asian käsittelyä jatketaan riita-asian käsittelystä säädettyssä järjestyksessä.

Siinä tapauksessa, että asiaan osalliselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, kärjäoikeuden on kehotettava häntä antamaan kirjallinen lausuma hakemuksen johdosta. Jos voidaan olettaa, että lausuman antaminen suullisesti nopeuttaa asian käsittelyä, asiaan osallista voidaan kehottaa antamaan lausumansa suullisesti hakemusasian istunnossa.

Oikeudenkäymiskaaren 8 lukuun sisältyy myös säännökset hakemusasian ja riita-asian sekä hakemusasian ja rikosasian käsittelystä samassa oikeudenkäynnissä. Hakemusasia ja riita-asia voidaan käsitellä samassa oikeudenkäynnissä, jos asioilla on yhteyttä keskenään ja niiden käsitteleminen yhdessä käy haitatta päinsä. Hakemusasia voidaan käsitellä myös rikosasian yhteydessä, jos asioilla on yhteyttä keskenään ja niiden käsitteleminen yhdessä käy haitatta päinsä.

Hakemusasia ratkaistaan päätöksellä tai tekemällä hakemuksessa tarkoitettu muu toimenpide. Päätös hakemusasiassa annetaan kansliassa tai julistetaan istunnossa. Päätös saadaan antaa kansliassa myös istunnossa käsitellyssä laajassa tai vaikeassa asiassa, jos päätöstä ei kärjäoikeuden jäsenten neuvottelun tai päätöksen laatimisen vuoksi voida julistaa heti käsittelyn päätyttyä. Kansliassa päätös on annettava viimeistään 14 päivänä kansliassa tai istunnossa toimitetun käsittelyn päättymisestä.

Hakemusasioiden käsittelyn osalta on oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa hakemusasioiden käsittelystä säädetyn lisäksi muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä riita-asian käsittelystä säädetään.

Immateriaalioikeudellisten hakemusasioiden käsittelystä kärjäoikeudessa ei ole olemassa erityissäännöksiä lukuun ottamatta, mitä keskeyttämismääräyksen antamisesta on selostettu edellä tekijänoikeuslain 60 c §:n yhteydessä.

Menettely turvaamistoimihakemusta käsiteltäessä. Käsiteltäessä erikseen oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaista turvaamistointa tai todistelunturvaamislain mukaista todistelun turvaamista koskevaa asiaa kärjäoikeudessa on vain puheenjohtaja.

Turvaamistointa koskeva hakemus on tehtävä kirjallisesti. Jos turvaamistoimi liittyy vireillä olevaan oikeudenkäyntiin, hakemus voidaan tehdä myös suullisesti istunnossa, jossa pääasiaa käsitellään.

Turvaamistointa koskevaa hakemusta ei voida hyväksyä varaamatta vastapuolelle tilaisuutta tulla kuulluksi. Jos turvaamistoimen tarkoitus saattaa muuten vaarantua, kärjäoikeus voi kuitenkin hakijan pyynnöstä antaa väliaikaisen turvaamistoimipäätöksen varaamatta vastapuolelle sanottua tilaisuutta. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään.

Turvaamistointa koskevan päätöksen täytäntöönpanosta säädetään ulosottokaaren 8 luvussa. Kärjäoikeus voi kuitenkin hyväksyessään oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 1 tai 2 §:n mukaisen takavarikkohakemuksen tarvittaessa määrätä tietyn omaisuuden pantavaksi toimitsijan haltuun ja hoitoon sekä turvaamistoinimesta 1, 2 tai 3 §:n nojalla päättäessään muutoinkin antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä sen täytäntöönpanosta.

Muilta osin turvaamistointa koskevan asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen käsittelystä on säädetty.

Kärjäoikeuden turvaamistointa koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta myös erikseen. Väliaikaista turvaamistointa koskevaan päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku hovioikeuteen. Parhailaan eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys muutoksenhakua kärjäoikeudesta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 105/2009 vp), jossa muun ohella ehdotetaan uudistettavaksi eräiltä osin muutoksenhakua hovioikeuteen koskevia oikeudenkäymiskaaren säännöksiä. Seuraava muutoksenhakua hovioikeuteen koskeva kuvaus on laadittu huomioon ottaen kyseisen hallituksen esityksen sisältö.

Muutoksenhausta kärjäoikeudesta hovioikeuteen säädetään oikeudenkäymiskaaren 25 luvussa.

Muutosta kärjäoikeuden ratkaisuun haetaan hovioikeudelta valittamalla. Muutosta saa hakea rajoituksetta: pääasiaratkaisuihin aina ja useimpiin asian käsittelyn aikana tehtyihin ratkaisuihin samalla kuin pääasiaan. Kärjäoikeuden oikeudenkäynnin aikana tekemään ratkaisuun saa hakea muutosta erikseen valittamalla vain, jos se on nimenomaisesti sallittu.

Asianosaisen, joka aikoo hakea muutosta kärjäoikeuden ratkaisuun, on ilmoitettava siihen tyytymättömyyttään puhevallan menettämisen uhalla. Tyytymättömyyttä on ilmoitettava viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona kärjäoikeuden ratkaisu julistettiin tai annettiin. Tyytymättömyyden ilmoitus voidaan tehdä joko suullisesti tai kirjallisesti asian ratkaisseelle tuomioistuimelle tai sen kansliaan.

Määräaika valituksen perilleajamiseksi kärjäoikeuden ratkaisusta on 30 päivää siitä päivästä, jona kärjäoikeuden ratkaisu julistettiin tai annettiin.

Käräjäoikeuden ratkaisuun tyytynyt asianosainen voi vastapuolen valitettua tyytymättömyyttään ilmoittamatta valittaa osaltaan käräjäoikeuden tuomiosta (vastavalitus). Määräaika vastavalitusta varten on kaksi viikkoa valittajalle asetetun valitusmääräajan päättymisestä.

Valitusasian käsittelyn aloittamisesta hovioikeudessa ja jatkokäsittelyluvasta säädetään oikeudenkäymiskaaren 25 a luvussa.

Valitusasian valmistelusta hovioikeudessa vastaa yksi jäsen (valmistelusta vastaava jäsen).

Jos valitus on puutteellinen ja sen täydentäminen on oikeudenkäynnin jatkamiseksi tarpeen, hovioikeuden on kehotettava valittajaa määrääjässä korjaamaan puute. Hovioikeuden on samalla ilmoitettava valittajalle, mikä seuraamus kehotuksen laiminlyönnistä voi olla.

Jollei valitusta ole jätettävä heti tutkimatta, hovioikeuden on oikeudenkäymiskaaren 25 a luvussa säädettyissä tilanteissa päätettävä ensin, myönnetäänkö valittajalle jatkokäsittelylupa. Riita-asiassa jatkokäsittelylupa tarvitaan, jos käräjäoikeuden ratkaisu on asianosaiselle vastainen vain saamisen osalta, ja valituskirjelmässä esitetyn vaatimuksen ja käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen välinen erotus (häviöarvo) ei ole yli 10 000 euroa. Rikosasiassa vastaaja tarvitsee luvan, jos häntä ei ole tuomittu ankarampaan rangaistukseen kuin neljä kuukautta vankeutta. Virallinen syyttäjä ja asianomistaja tarvitsevat luvan puolestaan, jos valitus koskee rikosta, josta ei ole syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Jatkokäsittelylupajärjestelmää sovelletaan ainoastaan riita- ja rikosasioihin edellä mainituissa tapauksissa, järjestelmää ei siten sovelleta muun ohella hakemusasioihin eikä muihin kuin saamista koskeviin riita-asioihin.

Ennen jatkokäsittelyluvan myöntämistä koskevan kysymyksen ratkaisemista hovioikeuden on tarvittaessa kehotettava valittajan vastapuolta antamaan kirjallinen vastaus valitukseen.

Hovioikeus päättää jatkokäsittelyluvan myöntämisestä kirjallisessa menettelyssä. Luvan myöntämistä koskevaa kysymystä käsitellessään hovioikeus on päätösvaltainen kolmijäsenisenä. Yksi jäsen voi kuitenkin päättää luvan myöntämisestä. Luvan myöntämättä jättäminen edellyttää, että ratkaisukokoonpanon kaikki jäsenet ovat asiasta yksimielisiä.

Hovioikeuden päätös jatkokäsittelyluvan myöntämättä jättämisestä päättää asian käsittelyn hovioikeudessa. Päätökseen, jolla jatkokäsittelylupaa ei ole myönnetty, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Sen sijaan päätökseen, jolla jatkokäsittelylupa on myönnetty, ei saa hakea muutosta.

Siinä tapauksessa, että hovioikeus myöntää jatkokäsittelyluvan tai jatkokäsittelylupaa ei lainkaan tarvita, valitusasian käsittelyä jatketaan tavanomaisessa valitusasian käsittelyjärjestyksessä.

Valitusasian käsittelyn jatkamisesta hovioikeudessa säädetään oikeudenkäymiskaaren 26 luvussa.

Seuraavana toimenpiteenä valitusasian käsittelyjärjestyksessä hovioikeuden tulee kehoittaa valittajan vastapuolta antamaan kirjallinen vastaus valitukseen hovioikeuden määräämässä ajassa. Jos vastaus on pyydetty jo käsiteltäessä kysymystä jatkokäsittelyluvan myöntämisestä, vastausta ei yleensä tarvitse pyytää toistamiseen.

Vastauksen pyytämisen jälkeen hovioikeus voi tarvittaessa vielä jatkaa valitusasian valmistelua.

Siinä tapauksessa, että hovioikeus toimittaa asiassa pääkäsittelyn, hovioikeuden on istunnon alussa tarpeellisilta osin selostettava käräjäoikeuden ratkaisu ja se, mihin asian valmistelussa on päädytty, sekä tiedusteltava, vastaavatko valmistelussa esitetyt vaatimukset edelleen asianosaisten kantaa. Tämän jälkeen valittajan ja vastaajan on vuorollaan perusteltava kantaansa ja lausuttava vastapuolen perustelujen johdosta, hovioikeuden otettava vastaan todistelu sekä valittajan ja vastaajan esitettävä loppulausuntonsa.

Jos hovioikeus ei toimita asiassa pääkäsittelyä, valitusasia ratkaistaan hovioikeudessa esittelystä kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella.

Pääkäsittelyssä hovioikeus tekee ratkaisut ilman esittelyä. Pääkäsittelyssä ratkaistavassa asiassa oikeudenkäyntiaineistona otetaan huomioon se aineisto, joka esitetään pääkäsittelyssä. Jos asia ratkaistaan valittajan vastapuolen poissaolosta huolimatta, oikeudenkäyntiaineistona otetaan huomioon hänen aikaisemmin esittämänsä oikeudenkäyntiaineisto.

Hovioikeus on päätösvaltainen kolmijäsenisenä. Yksi jäsen voi kuitenkin päättää, että asiassa toimitetaan pääkäsittely.

Pääkäsittelyn päätyttyä hovioikeuden on pidettävä päätösneuvottelu heti käsittelyn päätyttyä tai viimeistään seuraavana arkipäivänä.

Hovioikeuden ratkaisu julistetaan päätösneuvottelun päätyttyä tai annetaan hovioikeuden kansliassa. Hovioikeuden ratkaisu on annettava 30 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Jos ratkaisua ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista.

Immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelystä hovioikeudessa ei ole olemassa erityissäännöksiä.

Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen. Hovioikeuden ratkaisuun on pääsääntöisesti mahdollista hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen. Muutoksenhausta hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen säädetään oikeudenkäymiskaaren 30 luvussa. Korkein oikeus toimii nykyisin pääsääntöisesti ennakkopäätöstuomioistuimena.

Kun valitus koskee hovioikeuden muutoksenhakuasteena ratkaisemaa asiaa tai tällaisen asian yhteydessä antamaa ratkaisua, hovioikeuden ratkaisusta valittamista varten on pyydettävä korkeimmalta oikeudelta valittamista varten valituslupa.

Oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n mukaan valituslupa voidaan myöntää ainoastaan, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman oikeuden ratkaistavaksi taikka jos siihen on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen sellaisen oikeudenkäynti- tai muun virheen takia, jonka perusteella ratkaisu olisi purettava tai poistettava, tahi jos valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen on 60 päivää siitä päivästä, jona hovioikeuden ratkaisu annettiin. Hakijan on puhevallan menettämisen uhalla viimeistään määräajan päättymispäivänä toimitettava hovioikeuden kirjaamoon korkeimmalle oikeudelle osoitettu muutoksenhakukirjelmä, johon on sisällytettävä valituslupahakemus ja valitus.

Jos määräajassa toimitettua valituslupahakemusta tai valitusta ei ole laadittu säädetyllä tavalla taikka muutoksenhakukirjelmään ei ole liitetty asiakirjoja, joihin hakija viittaa perusteinaan, korkeimman oikeuden on kehotettava hakijaa korjaamaan puute määräamässään ajassa, jollei täydentäminen ole asian käsittelyn kannalta tarpeetonta.

Korkein oikeus voi tarvittaessa ennen valituslupahakemuksen ratkaisemista pyytää hakijan vastapuolelta vastauksen muutoksenhakemukseen.

Valitusluvan myöntämistä koskevat asiat käsitellään ja ratkaistaan korkeimmassa oikeudessa jaostossa, jossa on kaksi tai kolme jäsentä. Jos asia käsitellään kaksijäsenisessä jaostossa, se on siirrettävä kolmijäsenisen jaoston ratkaistavaksi, jos jaoston jäsenet niin päättävät tai jolleivät he ole ratkaisusta yksimielisiä.

Jos valituslupa myönnetään, korkeimman oikeuden on pyydettävä vastapuolelta aina kirjallinen vastaus, jollei sitä ole tehty jo lupahakemusta käsiteltäessä.

Korkein oikeus toimittaa tarvittaessa suullisen käsittelyn, jossa voidaan kuulla asianosaisia, todistajia ja asiantuntijoita sekä vastaanottaa muuta selvitystä. Suullinen käsittely saadaan rajoittaa koskemaan vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta asiasta.

Jollei asiassa toimiteta suullista käsittelyä, asia ratkaistaan kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella. Jos suullinen käsittely toimitetaan, huomioon otetaan myös siinä esitetty aineisto.

Korkein oikeus on tuomionvoipa viisijäsenisenä. Viisijäsenisessä jaostossa voi olla päätösvaltaisuuden turvaamiseksi lisäjäsen.

Immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelystä korkeimmassa oikeudessa ei ole olemassa erityissäännöksiä.

Ennakkopäätösvalitus. Kuten edellä on todettu, eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys muutoksenhakua käräjäoikeudesta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 105/2009 vp). Kyseisessä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että oikeudenkäymiskaaren lisättäisiin uusi 30 a luku, jossa säädettäisiin menettelystä, joka mahdollistaa muutoksenhaun käräjäoikeudesta hovioikeusaste ohittaen suoraan korkeimpaan oikeuteen (ennakkopäätösvalitus).

Immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelystä Helsingin käräjäoikeudessa käytännössä. Immateriaalioikeudelliset riita-, rikos- ja hakemusasiat on Helsingin käräjäoikeudessa keskitetty 3. osastolle.

Helsingin käräjäoikeuden 3. osastolla on käräjäoikeuden laamannin käräjäoikeuden vakinaisista käräjätuomareista vuodeksi kerrallaan määräämä osastonjohtaja sekä 11 muuta käräjätuomaria. Kyseisiin virkoihin, kuten muihinkin käräjätuomarin virkoihin, sovelletaan tuomareiden yleisiä kelpoisuusvaatimuksia ja nimitysperusteita.

Edellä mainitun lisäksi Helsingin käräjäoikeuden 3. osastolla on kansliahenkilökuntaan kuuluvina osastosihteerit sekä niin sanottuja kärjäsihteereitä. Riita-asioita hoitavien tuomareiden ja kärjäsihteerien suhdeluku Helsingin käräjäoikeudessa on tällä hetkellä keskimäärin kolme tuomaria / kaksi kärjäsihteeriä.

Immateriaalioikeudellisten riita-, rikos- ja hakemusasioiden ohella Helsingin käräjäoikeuden 3. osastolla käsitellään meri-, kuljetus- ja huolintoikeudellisia asioita, kilpailuoikeudellisia riita-asioita, työoikeudellisia riita-asioita, asuin- ja liikehuoneiston vuokrasuhteisiin liittyviä riita-asioita sekä yleisiä niin sanottuja laajoja riita-asioita.

Helsingin käräjäoikeudessa on voimassa niin sanottu tuomareiden kiertojärjestelmä. Sen mukaan tuomarin tulee kolmen–viiden vuoden välein vaihtaa osastoa pääsääntöisesti siten, että kunkin tuomarin käsiteltäväksi tulee ajoittain riita- ja rikosasioita.

Toisaalta Helsingin käräjäoikeudessa on olemassa myös niin sanottu vastuutuomarijärjestelmä. Sen mukaisesti keskeisille oikeudenaloille voidaan määrätä yksi tai useampi vastuutuomari, jonka toimenkuvana on lainkäytön yhdenmukaisuuden seuraaminen ja kehittäminen, asianomaisen oikeudenalan kehityksen seuraaminen ja siitä tiedottaminen sekä koulutuksen suunnittelu. Käräjäoikeuden 3. osastolla on määrätty kolme vastuutuomaria, joista yhdelle kuuluu patentti- ja hyödyllisyysmallioikeus, toiselle muu immateriaalioikeus ja kolmannelle turvaamistoimiasiat.

Helsingin käräjäoikeuden 3. osastolla käsiteltävien immateriaalioikeudellisten asioiden osalta valmistelusta vastaavana tuomarina toimii tällä hetkellä osaston käräjätuomareista kaikkiaan kahdeksan käräjätuomaria. Immateriaalioikeudellisissa asioissa valmistelusta vastaavina tuomareina toimivista tuomareista usealla on kokemusta immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelystä tuomioistuineläytöksen piirissä yli kymmenen vuoden ajalta. Tämän lisäksi osaston tuomarit ovat osallistuneet alan koulutukseen niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Immateriaalioikeudellisista riita-asioista käytännössä kaikki patenttia koskevat asiat sekä lisäksi pääosa tavaramerkkiä koskevista asioista ratkaistaan kolmen käräjätuomarin kokoonpanossa. Kokoonpanon puheenjohtajana toimii asian valmistelusta vastannut jäsen ja kokoonpanon kahtena muuna jäsenenä kaksi osaston käräjätuomareista. Valmisteluvaiheessa asian valmistelusta vastaava jäsen tekee yksin päätökset asian valmisteluun ja pääkäsittelyn järjestämiseen liittyvistä kysymyksistä (muun ohella päätökset asiakirjan esittämistä sekä asiantuntijan määräämistä koskevien vaatimusten osalta). Lisäksi immateriaalioikeudellisiin asioihin liittyvät turvaamistoimiasiat käsitellään ja ratkaistaan käytännössä lähes aina yhden tuomarin kokoonpanossa.

Vaikka immateriaalioikeudellisten asioiden valmistelusta vastaavana tuomarina toimivien käräjätuomareiden vuosittain valmistelemista asioista immateriaalioikeudelliset asiat lukumääräisesti muodostavat reilusti alle puolet, muodostaa immateriaalioikeudellisten asioiden vaatima työmäärä arviolta ainakin puolet mainittujen käräjätuomareiden vuosittaisesta kokonaistyömäärästä.

Patenttia, hyödyllisyysmallia ja piirimallia koskevissa asioissa käräjäoikeudella on apunaan kaksi patenttilain 66 §:ssä tarkoitettua käräjäoikeuden määräämää teknisen alan asiantuntijaa. Käytännössä myös muutamassa patenttia koskevaan asiaan liittyvässä turvaamistoimiasissa käräjäoikeus on kirjallisen aineiston perusteella pyytänyt lausunnon teknisen alan asiantuntijoilta.

Asiantuntijat määrätään kalenterivuodeksi kerrallaan yleensä VTT:n tekemän esityksen pohjalta. Kalenterivuodeksi kerrallaan määrättäviä asiantuntijoita on ollut yleensä 40–60. Osassa patenttia, hyödyllisyysmallia ja piirimallia koskevista asioista joudutaan kuitenkin turvautumaan myös muihin kuin käräjäoikeuden etukäteen kalenterivuodeksi kerrallaan määräämiin asiantuntijoihin. Tällaisissa tapauksissa asiantuntijaksi kaavailusta henkilöstä pyydetään ensin lausunto VTT:ltä, minkä jälkeen hänelle annetaan erillinen määräys asiantuntijana toimimista varten.

Kunkin asian kohdalla käräjäoikeus ja asiantuntija sopivat etukäteen asiantuntijan tehtävän suorittamiseen liittyvistä yksityiskohdista sekä valtion varoista asiantuntijalle suoritettavan palkkion perusteista. Tällä hetkellä asiantuntijalle suoritetaan tuntipalkkiona 120 euroa tunnissa.

Asiantuntijat osallistuvat käräjäoikeuden istuntoihin (sekä valmisteluistunto että pääkäsittely). Istunnoissa asiantuntijat voivat esittää kysymyksiä asianosaisille ja todistajille. Asiantuntijat saavat olla läsnä myös päätösneuvotteluissa, minkä ohella jäsenten ja asiantuntijoiden kesken voidaan käydä neuvotteluita. Pääkäsittelyn päättymisen jälkeen asiantuntijat antavat kirjallisen lausunnon heille esitettyjen yksilöityjen kysymysten perusteella. Lausunto annetaan aina pääkäsittelyn päättymisen jälkeen, eikä asianosaisille varata enää tilaisuutta lausua lausunnon johdosta.

Yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävien immateriaalioikeudellisten riita-asioiden lukumääristä ja käsittelyajoista käräjäoikeuksissa. Tilastokeskuksen tilastojen mukaan Helsingin käräjäoikeudessa on tullut vireille vuosina 2000–2008 vuosittain 6–37 tekijänoikeudellista riita-asiaa (tekijänoikeutta koskevat riita-asiat + oikeutta valokuvaan koske-

vat riita-asiat; yhteensä 102 asiaa, keskimäärin 11 asiaa/vuosi), 12–39 patenttia tai hyödyllisyysmallia koskevaa riita-asiaa (yhteensä 177 asiaa, keskimäärin 20 asiaa/vuosi), 0–6 työsuhdekeksintöä koskevaa riita-asiaa (yhteensä 18 asiaa, keskimäärin 2 asiaa/vuosi), 1–8 mallia koskevaa riita-asiaa (yhteensä 32 asiaa, keskimäärin 4 asiaa/vuosi), 19–41 tavaramerkkiä koskevaa riita-asiaa (yhteensä 264 asiaa, keskimäärin 29 asiaa/vuosi), 9–13 toiminimeä koskevaa riita-asiaa (yhteensä 97 asiaa, keskimäärin 11 asiaa/vuosi) sekä 0–9 kauppamerkisterimerkintää koskevaa riita-asiaa (yhteensä 48 asiaa, keskimäärin 5 asiaa/vuosi). Sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaisten riita-asioiden sekä muuta immateriaalioikeutta koskevien riita-asioiden määrä on rajoittunut vuosittain enemmillään vain muutamaan kappaleeseen. Yhteensä mainittuna ajanjaksona Helsingin käräjäoikeudessa on tullut vireille 60–117 immateriaalioikeudellista riita-asiaa (yhteensä 760 asiaa, keskimäärin 84 asiaa/vuosi).

Alla olevasta taulukosta ilmenee tarkemmin Helsingin käräjäoikeudessa vuosina 2000–2008 vireilletulleiden, ratkaistujen sekä kunkin vuoden lopussa ratkaisematta olleiden immateriaalioikeudellisten riita-asioiden lukumäärät. Taulukon vuoden 2008 tekijänoikeudellisten asioiden lukumäärätietojen osalta on huomattava, että mainittuihin tietoihin sisältyy myös tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaisten tiedonsaantia koskevien hakemusasioiden lukumäärätietoja.

Asiaryhmä	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Tekijänoikeutta koskeva riita									
- saapuneet	10	10	8	6	7	7	9	8	37
- ratkaistut	16	6	13	10	4	11	5	12	33
- vuoden lopussa ratkaisematta	11	15	10	6	9	5	8	6	11
Patenttia tai hyödyllisyysmallioikeutta koskeva riita									
- saapuneet	19	22	15	21	22	13	12	14	39
- ratkaistut	17	17	13	24	26	13	11	13	15
- vuoden lopussa ratkaisematta	34	40	44	41	35	34	37	33	58
Työsuhdekeksintöä koskeva riita									
- saapuneet	1	6	2	-	-	2	1	4	2
- ratkaistut	-	7	3	1	2	1	1	1	3
- vuoden lopussa ratkaisematta	5	5	4	3	1	2	2	5	4

Kasvinjalostajanoikeutta koskeva riita									
- saapuneet	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- ratkaistut	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- vuoden lopussa ratkaisematta	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mallioikeutta koskeva riita									
- saapuneet	3	2	3	3	2	8	3	1	7
- ratkaistut	1	3	1	7	2	4	3	6	3
- vuoden lopussa ratkaisematta	6	5	6	2	2	6	7	2	6
Tavaramerkkioikeutta koskeva riita									
- saapuneet	40	41	31	34	23	28	19	27	21
- ratkaistut	83	48	38	39	27	33	25	22	20
- vuoden lopussa ratkaisematta	52	45	38	33	30	27	20	27	28
Toiminimeä koskeva riita									
- saapuneet	13	9	10	10	10	13	10	13	9
- ratkaistut	14	8	5	13	12	9	13	13	13
- vuoden lopussa ratkaisematta	5	6	11	8	6	12	9	9	5
Kaupparekisterimerkintää koskeva riita									
- saapuneet	6	6	9	7	7	1	4	8	-
- ratkaistut	11	7	5	10	8	6	4	5	4
- vuoden lopussa ratkaisematta	5	5	9	6	4	-	1	4	-
Sopimaton menettely elinkeinotoiminnassa									
- saapuneet	2	2	3	-	1	-	1	1	1
- ratkaistut	-	3	2	2	-	1	-	2	1
- vuoden lopussa ratkaisematta	3	2	3	1	1	1	2	1	1

Muu immateriaalioikeuksia koskeva riita									
- saapuneet	-	3	-	1	-	3	1	2	1
- ratkaistut	1	-	1	-	3	1	3	2	1
- vuoden lopussa ratkaisematta	1	4	3	4	1	3	-	-	-
Immateriaalioikeudelliset riita-asiat yhteensä									
- saapuneet	94	101	81	82	72	75	60	78	117
- ratkaistut	143	99	81	106	84	79	65	76	93
- vuoden lopussa ratkaisematta	122	127	128	104	89	90	86	87	113

Verrattuna edellä mainittuja asiamääriä Tilastokeskuksen tilastojen mukaan koko maan kärjäoikeuksissa vuosina 2000–2008 vuosittain vireille tulleiden immateriaalioikeudellisten riita-asioiden asiamääriin on todettavissa, että muualla kuin Helsingin kärjäoikeudessa on vuosittain tullut vireille noin 5–6 tekijänoikeudellista riita-asiaa sekä muutama muu immateriaalioikeudellinen riita-asia. Koko maan kärjäoikeuksissa vuosina 2000–2008 on tullut vireille 11–41 tekijänoikeudellista riita-asiaa (tekijänoikeutta koskevat riita-asiat + oikeutta valokuvaan koskevat riita-asiat; yhteensä 150 asiaa, keskimäärin 17 asiaa/vuosi). Vastaavasti yhteensä mainittuna ajanjaksona koko maan kärjäoikeudessa on tullut vireille 67–124 immateriaalioikeudellista riita-asiaa (yhteensä 854 asiaa, keskimäärin 95 asiaa/vuosi).

Alla olevasta taulukosta ilmenee tarkemmin koko maan kärjäoikeuksissa vuosina 2000–2008 vireilletulleiden, ratkaistujen sekä kunkin vuoden lopussa ratkaisematta olleiden immateriaalioikeudellisten riita-asioiden lukumäärät. Taulukon vuoden 2008 tekijänoikeudellisten asioiden lukumäärätietojen osalta on huomattava, että mainittuihin tietoihin sisältyy myös tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaisten tiedonsaantia koskevien hakemusasioiden lukumäärätietoja.

Asiaryhmä	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Tekijänoikeutta koskeva riita									
- saapuneet	15	15	11	19	11	13	13	12	41
- ratkaistut	20	8	16	17	14	20	10	19	37
- vuoden lopussa ratkaisematta	13	20	16	18	15	10	13	8	13

Kaupparekisterimerkintää koskeva riita									
- saapuneet	6	6	11	7	8	2	4	8	2
- ratkaistut	11	7	7	10	8	8	4	5	5
- vuoden lopussa ratkaisematta	5	5	9	6	5	-	1	4	1
Sopimaton menettely elinkeinotoiminnassa									
- saapuneet	2	2	4	1	1	-	1	1	1
- ratkaistut	3	3	3	3	1	1	-	2	1
- vuoden lopussa ratkaisematta	3	2	3	1	1	1	2	1	1
Muu immateriaalioikeuksia koskeva riita									
- saapuneet	5	11	3	6	2	4	2	2	1
- ratkaistut	5	7	3	7	6	2	4	2	1
- vuoden lopussa ratkaisematta	3	7	7	5	1	3	-	-	-
Immateriaalioikeudelliset riita-asiat yhteensä									
- saapuneet	106	116	93	102	80	84	67	82	124
- ratkaistut	156	110	92	122	99	92	73	83	98
- vuoden lopussa ratkaisematta	127	136	139	117	96	95	91	89	117

Tilastokeskuksen tilastojen valossa lähinnä toiminimeä koskevia riita-asioita lukuun ottamatta immateriaalioikeudellisten riita-asioiden keskimääräisille käsittelyajoille on ollut leimallista niiden suuri vaihtelu. Lyhyimmät keskimääräiset käsittelyajat ovat olleet lähinnä toiminimeä sekä kaupparekisterimerkintää koskevissa riita-asioissa. Pisimmät keskimääräiset käsittelyajat ovat olleet keksintöihin liittyvissä riita-asioissa (patenttia tai hyödyllisyysmallia koskevat riita-asiat sekä työsuhdekeksintöä koskevat riita-asiat).

Alla olevasta taulukosta ilmenee tarkemmin Helsingin käräjäoikeudessa vuosina 2000–2008 ratkaistujen immateriaalioikeudellisten riita-asioiden keskimääräiset käsittelyajat (käsittelyajat/kuukausi). Taulukon vuoden 2008 tekijäoikeudellisten asioiden keskimääräisten käsittelyaikatietojen osalta on huomattava, että mainittuihin tietoihin sisältyy myös tekijäoikeuslain 60 a §:n mukaisten tiedonsaantia koskevien hakemusasioiden käsittelyaikatietoja. Näissä asioissa ei yleensä ole tarvetta jatkaa asiaa pääkäsittelyyn, minkä vuoksi niiden käsittelyajat jäävät hyvin lyhyiksi.

Asiaryhmä	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Tekijäoikeutta koskeva riita	12,0	19,4	6,7	37,2	6,3	10,9	9,1	15,0	2,4
Oikeus valokuvaan	-	-	2,1	11,5	-	5,7	-	-	-
Patenttia tai hyödyllisyysmallioikeutta koskeva riita	23,4	19,8	22,6	25,9	23,8	15,2	26,9	15,9	27,1
Työsuhdekeksintöä koskeva riita	-	9,1	35,8	52,4	26,4	1,0	37,7	8,1	15,1
Kasvinjalostajanoikeutta koskeva riita	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mallioikeutta koskeva riita	12,0	5,0	46,9	18,8	29,9	6,0	11,3	16,5	14,5
Tavaramerkkioikeutta koskeva riita	15,1	15,6	14,7	18,1	14,8	13,7	9,9	14,7	14,1
Toiminimeä koskeva riita	9,8	12,2	8,0	14,9	8,0	6,5	9,7	7,2	13,4
Kaupparekisterimerkintää koskeva riita	13,2	7,3	9,7	13,1	6,5	9,1	5,2	4,2	12,0
Sopimaton menettely elinkeinotoiminnassa	-	10,7	11,5	16,6	-	43,9	-	25,6	8,3
Muu immateriaalioikeuksia koskeva riita	10,1	-	38,2	-	30,1	15,7	4,6	4,2	0,3
Immateriaalioikeudelliset riita-asiat yhteensä	15,0	14,8	15,3	20,6	16,6	12,0	12,6	13,0	11,7

Alla olevasta taulukosta ilmenee vastaavasti tarkemmin Tilastokeskuksen tilastojen mukaiset koko maan käräjäoikeuksissa vuosina 2000–2008 ratkaistujen immateriaalioikeudellisten riita-asioiden keskimääräiset käsittelyajat (käsittelyajat/kuukausi). Taulukon vuoden 2008 tekijänoikeudellisten asioiden keskimääräisten käsittelyaikatietojen osalta on huomattava, että mainittuihin tietoihin sisältyy myös tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaisten tiedonsaantia koskevien hakemusasioiden käsittelyaikatietoja. Näissä asioissa ei yleensä ole tarvetta jatkaa asiaa pääkäsittelyyn, minkä vuoksi niiden käsittelyajat jäävät hyvin lyhyiksi.

Asiaryhmä	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Tekijänoikeutta koskeva riita	11,2	16,1	8,5	24,3	8,8	16,4	10,0	15,8	3,2
Oikeus valokuvaan	-	-	2,1	11,5	16,7	7,3	-	-	-
Kaupparekisterimerkintää koskeva riita	13,2	7,3	7,9	13,1	6,5	7,4	5,2	4,2	11,3
Sopimaton menettely elinkeinotoiminnassa	13,3	10,7	10,1	14,5	8,0	43,9	-	25,6	8,3
Muu immateriaalioikeuksia koskeva riita	5,2	2,5	16,5	7,8	18,7	8,1	3,5	4,2	0,3
Immateriaalioikeudelliset riita-asiat yhteensä	14,4	13,6	14,6	19,0	15,5	12,3	12,0	13,4	11,6

Immateriaalioikeudellisten riita-asioiden lukumääristä Helsingin hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa. Helsingin hovioikeudesta saatujen tietojen mukaan Helsingin hovioikeudessa on tullut vireille vuosina 2000–2008 vuosittain 0–6 tekijänoikeudellista riita-asiaa (tekijänoikeutta koskevat riita-asiat + oikeutta valokuvaan koskevat riita-asiat; yhteensä 29 asiaa, keskimäärin 3 asiaa/vuosi), 2–9 patenttia tai hyödyllisyysmallia koskevaa riita-asiaa (yhteensä 46 asiaa, keskimäärin 5 asiaa/vuosi) sekä 3–12 tavaramerkkiä koskevaa riita-asiaa (yhteensä 54 asiaa, keskimäärin 6 asiaa/vuosi). Työsuhdekeksintöä, mallia, toiminimeä ja kaupparekisterimerkintää koskevien riita-asioiden, sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaisten riita-asioiden sekä muuta immateriaalioikeutta koskevien riita-asioiden määrä on rajoittunut vuosittain enemmillään vain muutamaan kappaleeseen. Yhteensä mainittuna ajanjaksona Helsingin hovioikeudessa on tullut vireille 14–30 immateriaalioikeudellista riita-asiaa (yhteensä 191 asiaa, keskimäärin 21 asiaa/vuosi).

Korkeimmasta oikeudesta saatujen tietojen mukaan korkeimmassa oikeudessa on tullut vireille vuosina 2000–2008 vuosittain 3–23 immateriaalioikeudellista riita-asiaa (yhteensä 110 asiaa, keskimäärin 12 asiaa/vuosi).

2.1.4.3.3 Markkinaoikeus

Yleistä. Markkinaoikeus on 1.3.2002 toimintansa aloittanut erityistuomioistuim, joka alun perin perustettiin käyttämään tuomiovaltaa lähinnä kilpailuneuvoston ja markkinaoikeustuimien toimivaltaan aikaisemmin kuuluneilla toimialoilla. Sittemmin markkinaoikeuden toimivalta on laajentunut koskemaan muun ohella myös eräitä sähkömarkkinalaissa (386/1995) ja maakaasumarkkinalaissa (508/2000) säädettyjä asioita. Markkinaoikeuden toimipaikka sijaitsee Helsingissä.

Markkinaoikeuden toimivallasta, henkilöstöstä, asioiden käsittelystä sekä erinäisistä muista asioista säädetään markkinaoikeuslaissa. Tarkempia säännöksiä markkinaoikeuslain täytäntöönpanosta on annettu markkinaoikeudesta annetulla oikeusministeriön asetuksella (144/2002). Tämän lisäksi työskentelyn tarkemmasta järjestämisestä markkinaoikeudessa määrätään markkinaoikeuden työjärjestyksessä, jonka vahvistaminen kuuluu markkinaoikeuden ylituomarille. Tällä hetkellä voimassa oleva markkinaoikeuden työjärjestys on tullut voimaan 1.1.2003.

Markkinaoikeuden toimivallasta ja henkilöstöstä. Markkinaoikeuslain mukaan markkinaoikeus käsittelee ne asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi kilpailunrajotuksista annetussa laissa (480/1992), julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007), sähkömarkkinalaissa, maakaasumarkkinalaissa, eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa tai muussa laissa.

Markkinaoikeudessa on jäsenenä ylituomari sekä muina jäsenenä markkinaoikeustuomareita. Markkinaoikeuden ylituomari johtaa tuomioistuinta ja vastaa sen tuloksellisuudesta.

Markkinaoikeuden ylituomarin ja markkinaoikeustuomareiden kelpoisuusvaatimuksista sekä nimittämisestä säädetään tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa (205/2000), kuten muidenkin tuomarin virkojen osalta. Ylituomarin ja markkinaoikeustuomarin virkoihin sovelletaan tuomareiden yleisiä kelpoisuusvaatimuksia ja nimitysperusteita. Ylituomarin ja markkinaoikeustuomarin virkaan voidaan siten nimittää oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut oikeamielinen Suomen kansalainen, joka aikaisemmalla toiminnallaan tuomioistuimessa tai muussa tehtävässä on osoittanut, että hänellä on täytettävänä olevan viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämä perehtyneisyys viran tehtävään sekä tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Tämän lisäksi ylituomarilta ja markkinaoikeustuomarilta edellytetään erityisenä kelpoisuusvaatimuksena, että hän on perehtynyt kilpailu- tai markkinalainsäädännön alaan. Ylituomarin virkaan nimitetävältä edellytetään lisäksi johtamistaitoa.

Markkinaoikeuden lainoppineiden jäsenten lisäksi asian käsittelyyn markkinaoikeudessa osallistuu sivutoimisia asiantuntijajäseniä. Markkinaoikeuden sivutoimiset asiantuntijajäsenet määrää valtioneuvosto neljän vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Asiantuntijajäsenen tehtävän vapautuessa kesken toimikauden määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Asiantuntijajäsenten oikeudesta pysyä tehtävässä on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista säädetään.

Kilpailunrajoituksista annetussa laissa, julkisista hankinnoista annetussa laissa, sähkömarkkinalaissa ja maakaasumarkkinalaissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädettyjen asioiden käsittelyyn osallistuvilta asiantuntijajäseniltä edellytetään, että he ovat suorittaneet soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja ovat perehtyneet kilpailuoikeuteen, hankintatoimeen, energiamarkkinoihin, taloustieteeseen, elinkeinoelämään tai taloudellisiin kysymyksiin. Eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa tai muussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädettyjen asioiden käsittelyyn osallistuvilta asiantuntijajäseniltä edellytetään puolestaan, että he ovat suorittaneet soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja ovat perehtyneet kuluttajansuojaan, markkinointiin, elinkeinoelämään tai taloudellisiin kysymyksiin.

Markkinaoikeuslain mukaan markkinaoikeudessa on lainoppineiden jäsenten ja sivutoimisten asiantuntijajäsenten lisäksi tarpeellinen määrä markkinaoikeussihteereitä. Markkinaoikeussihteerit nimittää markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen mukaan markkinaoikeuden täysistunto. Markkinaoikeussihteerin kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto.

Markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen mukaan markkinaoikeudessa voi ylituomarin, markkinaoikeustuomarien ja markkinaoikeussihteerin virkojen lisäksi olla myös muita virkoja ja työsopimussuhteista henkilökuntaa. Kyseisen henkilökunnan nimittää tai ottaa markkinaoikeuden ylituomari.

Markkinaoikeuslain ja markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen asioiden käsittelyä markkinaoikeudessa koskevista säännöksistä. Markkinaoikeuslain mukaan markkinaoikeus toimii jaostoihin jakautuneena siten kuin markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määrätään. Jaostot huolehtivat ensisijaisesti kilpailu-, hankinta- ja energiamarkkinalainsäädännön tai markkinaoikeudellisen lainsäädännön alaan kuuluvien asioiden käsittelystä.

Markkinaoikeuslain 9 §:n 1 momentin mukaan yksi lainoppinut jäsen voi tehdä ratkaisun, jos valitus, hakemus tai asiassa esitetyt vaatimukset on peruutettu kokonaisuudessaan taikka asia jätetään tutkimatta tai sillensä. Lainoppinut jäsen voi yksin päättää myös väliaikaisista kielloista ja valmistelussa tarpeellisista toimista. Lisäksi lainoppinut jäsen voi yksin päättää kilpailunrajoituksista annetun lain 20 a §:ssä tarkoitetuista asioista. Markkinaoikeuslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuista asioista päätettäessä markkinaoikeuden kokoonpanoon voi kuulua myös enintään kaksi muuta lainoppinutta jäsentä.

Muutoin markkinaoikeus on päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä. Kilpailunrajoituksista annetussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädettyjä asioita käsiteltäessä asioiden käsittelyyn osallistuu kuitenkin lainoppineiden jäsenten lisäksi vähintään yksi ja enintään kolme sivutoimista asiantuntijajäsentä.

Julkisista hankinnoista annetussa laissa, sähkömarkkinalaissa, maakaasumarkkinalaissa, eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa tai muussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädettyjä asioita käsiteltäessä asioiden kä-

sittelyyn voi, jos asian laatu sitä edellyttää, lainoppineiden jäsenten ohella osallistua myös vähintään yksi ja enintään kolme sivutoimista asiantuntijajäsentä.

Jos ratkaistavassa asiassa oikeuskäytäntö on vakiintunutta, markkinaoikeus on lisäksi päätösvaltainen kokoonpanossa, jossa asian käsittelyyn osallistuu kaksi lainoppinutta jäsentä ja enintään kaksi asiantuntijajäsentä.

Sivutoimiset asiantuntijajäsenet määrää osallistumaan asian käsittelyyn istunnon puheenjohtaja markkinaoikeudesta annetussa oikeusministeriön asetuksessa ja markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määriteltyjen perusteiden mukaisesti ottaen huomioon asian käsittelyssä tarvittavan asiantuntemuksen laatu. Markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen mukaan asiantuntijajäsenten palkkioiden perusteet vahvistaa oikeusministeriö.

Markkinaoikeus voi käsitellä ja ratkaista lainkäyttöasian myös vahvennetussa istunnossa. Vahvennettu istunto on päätösvaltainen, kun siihen osallistuu neljä lainoppinutta jäsentä ja enintään neljä sivutoimista asiantuntijajäsentä.

Asia voidaan siirtää vahvennetun istunnon käsiteltäväksi lainkäytön yhdenmukaisuuden turvaamiseksi, jos asialla saattaa olla periaatteellista merkitystä lain soveltamisen kannalta tai jos ratkaisu tulisi poikkeamaan aikaisemmasta käytännöstä. Asian siirtämisestä vahvennetun istunnon käsiteltäväksi päättää markkinaoikeuden ylituomari. Päättäessään asian siirtämisestä vahvennetun istunnon käsiteltäväksi ylituomarin on samalla määrättävä asian käsittelyyn osallistuvat lainoppineet jäsenet ja asiantuntijajäsenet. Asian aikaisempaan käsittelyyn osallistuneet jäsenet ja asiantuntijajäsenet osallistuvat asian käsittelyyn myös vahvennetussa istunnossa.

Lainkäyttöasioiden käsittelyn osalta markkinaoikeuslaissa säädetään, että asioiden valmistelusta markkinaoikeudessa huolehtivat lainoppineet jäsenet. Markkinaoikeussihteerit osallistuvat asioiden valmisteluun lainoppineiden jäsenten ohjeiden mukaisesti. Muutoin markkinaoikeuslaissa lainkäyttöasioiden käsittelyn osalta säädetään ainoastaan, että asioiden käsittelyssä markkinaoikeudessa noudatettavasta menettelystä sekä muutoksenhausta markkinaoikeuden päätökseen on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen mukaan markkinaoikeuden ylituomarin tehtävänä on hänen johtaessaan markkinaoikeuden toimintaa huolehtia markkinaoikeuden toimintakyvystä ja sen kehittämisestä sekä tulostavoitteiden saavuttamisesta, valvoa oikeusperiaatteiden soveltamisen ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta markkinaoikeuden ratkaisutoiminnassa, asettaa markkinaoikeuden tulostavoitteet kaikkia henkilöstöryhmiä kuultuaan, antaa lausunto markkinaoikeustuomarin virkavapaus-hakemuksesta, kun päätösvalta kuuluu korkeimmalle hallinto-oikeudelle, sekä tehdä tarvittaessa esitys markkinaoikeustuomarin viran hoitamisesta korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Hallintoasioiden osalta markkinaoikeuden ylituomarin toimivaltaan kuuluu markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen mukaan ratkaista ne hallintoasiat, joita ei ole säädetty tai määrätty markkinaoikeuden täysistunnon tai markkinaoikeuden muun virkamiehen ratkaistavaksi. Ylituomari voi myös ottaa ratkaistavakseen hallintoasian,

joka olisi markkinaoikeuden muun virkamiehen ratkaistava. Ylituomari voi siirtää ratkaistavakseen kuuluvan hallintoasian markkinaoikeuden täysistunnon ratkaistavaksi.

Markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen mukaan markkinaoikeudessa on lisäksi johtoryhmä, joka toimii ylituomarin apuna markkinaoikeuden toiminnan johtamisessa ja kehittämisessä.

Johtoryhmään kuuluvat markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen mukaan puheenjohtajana ylituomari sekä hallintopäällikkönä toimiva virkamies, jos sellainen on määrätty. Johtoryhmään kuuluu myös muuta markkinaoikeuden henkilöstöä sen mukaan kuin markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määrätään. Työjärjestyksessä tulee määrätä myös näiden henkilöiden valitsemisesta johtoryhmään sekä heidän toimikaudestaan.

Johtoryhmässä käsiteltäviin asioihin kuuluvat: esitys markkinaoikeuden työjärjestykseksi, esitys markkinaoikeuden tulostavoitteiksi, markkinaoikeuden tulostavoitteiden toteutumisen seuranta, esitys markkinaoikeuden talousarvioksi, henkilöstön koulutussuunnitelma, markkinaoikeuden työjärjestyksessä määrättyt muut asiat sekä muut markkinaoikeuden ylituomarin määräämät asiat.

Markkinaoikeuslain mukaan markkinaoikeudessa on hallintoasioiden käsittelyä varten myös täysistunto. Täysistunto on päätösvaltainen, kun puheenjohtajana toimii markkinaoikeuden ylituomari tai tämän sijainen ja ratkaisuun ottaa osaa vähintään kolme markkinaoikeuden jäsentä.

Markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen mukaan täysistunnolle kuuluu markkinaoikeussihteerin nimittäminen. Täysistunnon ratkaistavaksi kuuluu myös asia, joka koskee markkinaoikeustuomarin nimittämistä kahta kuukautta pidemmäksi määräajaksi.

Markkinaoikeuden ylituomari voi lisäksi määrätä markkinaoikeuden henkilökuntaan kuuluvan virkamiehen toimimaan markkinaoikeuden hallintopäällikkönä. Markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen mukaan hallintopäällikön tehtävänä on ratkaista ylituomarin hänelle siirtämät hallintoasiat, johtaa ja valvoa markkinaoikeuden toimistotöiden suorittamista, huolehtia sisäisestä tiedottamisesta ja tiedottamisesta markkinaoikeuden toiminnasta julkisuuteen, huolehtia koulutuksen suunnittelusta ja järjestämisestä sekä valmistella ja esitellä täysistunnolle ja ylituomarille markkinaoikeuden hallintoa koskevat asiat.

Kilpailunrajoituksista annetussa laissa, julkisista hankinnoista annetussa laissa, sähkömarkkinalaissa ja maakaasumarkkinalaissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädettyt asiat. Kilpailunrajoituksista annetussa laissa säädetty markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluva kilpailunrajoitusta koskeva asia tulee markkinaoikeudessa vireille sille toimitettavalla kirjallisella esityksellä, valituksella tai hakemuksella. Asian käsitteelyyn ja selvittämiseen markkinaoikeudessa sovelletaan sen lisäksi, mitä kilpailunrajoituksista annetussa laissa säädetään, muutoin hallintolainkäyttölakia. Markkinaoikeuden kilpailunrajoituksista annetun lain nojalla antamaan päätökseen saa pääsääntöisesti ha-

kea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Julkisista hankinnoista annetussa laissa säädetty markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluva hankintaa koskeva asia tulee markkinaoikeudessa vireille sille toimitettavalla kirjallisella hakemuksella. Asian käsittelyyn markkinaoikeudessa sovelletaan sen lisäksi, mitä julkisista hankinnoista annetussa laissa säädetään, muutoin hallintolainkäyttölakia, ei kuitenkaan hallintolainkäyttölain 74 §:n 3 momenttia. Markkinaoikeuden julkisista hankinnoista annetun lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Lisäksi vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain (349/2007) soveltamisalaan kuuluvissa hankinnoissa on oikeusturvakeinojen osalta voimassa, mitä julkisista hankinnoista annetussa laissa säädetään.

Sähkömarkkinalaissa ja vastaavasti maakaasumarkkinalaissa säädetty markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluva asia tulee markkinaoikeudessa vireille sille toimitettavalla kirjallisella valituksella. Valituksen käsittelyyn markkinaoikeudessa sovelletaan hallintolainkäyttölakia. Markkinaoikeuden sähkömarkkinalain ja vastaavasti maakaasumarkkinalain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädettyt asiat. Eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain mukaan markkinaoikeus käsittelee asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

- kuluttajansuojalaissa (38/1978),
- sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa,
- elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä annetussa laissa (1062/1993),
- Kuluttajavirastosta annetussa laissa (1056/1998),
- arvopaperimarkkinalaissa (495/1989),
- Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008),
- osuuskuntalaissa (1488/2001),
- televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998),
- saatavien perinnästä annetussa laissa (513/1999),
- alkoholilaissa (1143/1994),
- toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetussa laissa (693/1976),
- rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetussa laissa (1189/2000), sekä
- muussa laissa.

Eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa säädetään sanotussa laissa viitattujen markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi säädettyjen asioiden (jäljempänä myös markkinaoikeudelliset asiat) vireilletulosta ja käsittelystä markkinaoikeudessa.

Markkinaoikeudelliset asiat tulevat markkinaoikeudessa vireille sille toimitettavalla kirjallisella hakemuksella.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaisten asioiden vireillepanosta eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa säädetään, että sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain nojalla käsiteltävä asia tulee vireille sen elinkeinonharjoittajan hakemuksella johon mainitun lain 1–3 §:ssä tarkoitettu menettely kohdistuu tai jonka toimintaa se saattaa vahingoittaa taikka jonka liikesalaisuuksia, teknisiä esikuvia tai teknisiä ohjeita toinen elinkeinonharjoittaja on vastoin lain 4 §:ää käyttänyt tai ilmaissut taikka elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimivan rekisteröidyn yhdistyksen hakemuksella.

Markkinaoikeuden on annettava markkinaoikeudellista asiaa koskeva hakemus tiedoksi sille elinkeinonharjoittajalle tai muulle, johon vaatimus kohdistuu. Jos hakemuksessa on kysymys viranomaisen päätöksestä tai määräyksestä, markkinaoikeuden annettava hakemus lisäksi tiedoksi sille viranomaiselle, jonka päätöstä tai määräystä hakemus koskee. Tiedoksiannossa markkinaoikeuden on kehotettava vastaanottajaa vastaamaan hakemukseen määräajassa.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain nojalla käsiteltävien asioiden osalta eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa säädetään, että markkinaoikeuden on heti annettava hakemus tiedoksi kuluttaja-asiamiehelle, jonka on 30 päivän kuluttua hakemuksesta tiedon saatuaan ilmoitettava markkinaoikeudelle, aikooko hän kuluttajansuojalain tai Kuluttajavirastosta annetun lain nojalla ryhtyä toimenpiteisiin asian johdosta. Jos kuluttaja-asiamies ilmoittaa ryhtyvänsä toimenpiteisiin asiassa, markkinaoikeuden on lykättävä valmisteleviin toimenpiteisiin ryhtymistä, kunnes kuluttaja-asiamies ilmoittaa, että hän on päättänyt asian käsittelyn. Siinä tapauksessa, että kuluttaja-asiamies saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi, elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhdistyksen hakemus on otettava käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Asian valmistelun osalta eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa säädetään, että ennen varsinaista käsittelyä asia on valmisteltava markkinaoikeuden ylituomarin tai markkinaoikeustuomarin johdolla siten, että se voidaan viivytyksettä ratkaista. Lain mukaan valmistelu voi olla kirjallista tai suullista. Valmistelussa on erityisesti pyrittävä erottamaan riidanalaiset seikat niistä, joita asiassa on pidettävä riidattomina.

Eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain mukaan markkinaoikeuden istuntoon on kutsuttava hakija ja tämän vastapuoli sekä muut asianosaisasemassa olevat henkilöt ja valvontaviranomaiset. Asian käsittelystä markkinaoikeuden istunnossa ei eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annettuun lakiin sisälly tarkempia säännöksiä.

Asian selvittämisen osalta eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa säädetään, että markkinaoikeus voi hankkia asiassa selvitystä omasta aloitteestaan sekä velvoittaa elinkeinonharjoittajan antamaan asian selvittämiseksi tarpeellisia tietoja. Liike- tai ammattisalaisuutta ei kuitenkaan saa velvoittaa ilmaisemaan, ellei sii-

hen ole erityisiä syitä. Muuton asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäynnistä riita-asioissa säädetään.

Markkinaoikeuden päätös markkinaoikeudellisissa asioissa on annettava tiedoksi haastetiedoksianto tai saantitodistusmenettelyä käyttäen, jollei päätöstä julisteta.

Eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain mukaan asianosaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluistaan markkinaoikeudessa. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaisissa asioissa sovelletaan kuitenkin oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevia oikeudenkäymiskaaren säännöksiä.

Markkinaoikeudellista asiaa koskevaan markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan. Muutoksenhakukirjelmä, johon on sisällytettävä lupahakemus ja valitus, on yhdessä markkinaoikeuden päätöksen kanssa toimitettava markkinaoikeuden kirjaamoon. Menettelyyn valituslupaa haettaessa ja asiaa käsiteltäessä sovelletaan muutoin oikeudenkäymiskaaren 30 luvun säännöksiä muutoksenhausta hovioikeuden toisena oikeusasteena käsittelemissä asioissa.

Markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä korkeimmassa oikeudessa ei ole olemassa erityissäännöksiä.

Eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annettuun lakiin sisältyvän säännöksen mukaan sanotun lain mukaiset asiat on käsiteltävä kiireellisinä.

Markkinaoikeus ja sen toiminta käytännössä. Markkinaoikeudessa on sen perustamisesta lähtien ollut ylituomarin ja neljä markkinaoikeustuomarin vakituista virkaa, eli yhteensä viisi vakituista tuomarin virkaa. Tämän lisäksi markkinaoikeudessa on neljä markkinaoikeussihteerin vakituista virkaa sekä kansliahenkilökuntaan kuuluvina osastosihteerin ja neljä toimistosihteerin vakituista virkaa.

Markkinaoikeuden henkilöstöresursseja on viime vuosina lisätty määräaikaisilla viroilla. Vuonna 2009 markkinaoikeudessa oli kaikkiaan kahdeksan markkinaoikeustuomarin, viisi markkinaoikeussihteerin sekä kaksi notaarin määräaikaista virkaa, eli siten kaikkiaan 13 tuomarin virkaa, yhdeksän markkinaoikeussihteerin sekä seitsemän kansliahenkilökuntaan kuuluvaa virkaa.

Osaksi vuoden 2010 tammikuun alusta ja osaksi vuoden 2010 maaliskuun alusta edellä mainituista määräaikaisista viroista on vakinaistettu kolme markkinaoikeustuomarin ja kolme markkinaoikeussihteerin virkaa sekä molemmat notaarin virat. Tällä hetkellä markkinaoikeudessa on siten kahdeksan vakinaista ja viisi määräaikaista tuomarin virkaa, seitsemän vakinaista ja kaksi määräaikaista markkinaoikeussihteerin virkaa sekä seitsemän vakinaista kansliahenkilökuntaan kuuluvaa virkaa.

Markkinaoikeus ei tällä hetkellä toimi muodollisesti jaostoihin jakautuneena. Käytännössä lainkäyttöasioiden käsittely ja myös koko lainkäyttöhenkilöstö on kuitenkin jaettu pitkälti yhtäältä julkisista hankinnoista annetun lain mukaisiin asioihin sekä toisaalta

muihin asioihin (kilpailunrajoituksista annetun lain mukaiset asiat, sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain mukaiset asiat sekä markkinaoikeudelliset asiat).

Julkisista hankinnoista annetun lain mukaista asiaa tarkoittavan hakemuksen saavuttua markkinaoikeuteen markkinaoikeuden kansliassa nimetään yksi tuomareista asiaan valmistelusta vastaavaksi jäseneksi. Samalla kansliassa nimetään yksi markkinaoikeussihteereistä asiaan valmistelusta vastaavaksi valmistelijaksi sekä lisäksi jompikumpi notaareista suorittamaan muun ohella asian kirjeenvaihtoon, selvitysten hankkimiseen ja yhteydenottoihin liittyviä tehtäviä. Tämän jälkeen asiakirjat toimitetaan notaarille, jolle julkisista hankinnoista annetun lain mukaisten hakemusten osalta kuuluu varsinainen asian kirjeenvaihtoon liittyvien vaiheiden suorittaminen. Vasta kirjeenvaihdon päättyä asia siirtyy valmisteltavaksi markkinaoikeussihteerille, jolle kuuluu päätöskonseptiluonnoksen laatiminen. Saatuaan tehtävänsä suoritettua markkinaoikeussihteeritoimittaa asiakirjat ja päätöskonseptiluonnoksen valmistelusta vastaavalle tuomarille varsinaista ratkaisuehdotusta varten valmisteltavaksi sekä vietäväksi istuntoon asian ratkaisemista varten.

Myös muiden asioiden (kilpailunrajoituksista annetun lain mukaiset asiat, sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain mukaiset asiat sekä markkinaoikeudelliset asiat) osalta niitä tarkoittavan esityksen, valituksen tai hakemuksen saavuttua markkinaoikeuteen, markkinaoikeuden kansliassa nimetään yksi tuomareista asiaan valmistelusta vastaavaksi jäseneksi. Tämän jälkeen asiakirjat toimitetaan tuomarille, jolle sanotusta eteenpäin kuuluu asiaan valmisteluun liittyvistä toimenpiteistä huolehtiminen aina kirjeenvaihdosta lähtien.

Markkinaoikeuden tuomarit toimivat tällä hetkellä siten käsiteltävien asioiden perusteella jakautuneena niin, että osa tuomareista toimii joko yksinomaisesti tai pääsääntöisesti valmistelusta vastaavana jäsenenä julkisista hankinnoista annetun lain mukaisissa asioissa ja osa toimii vastaavasti yksinomaisesti tai pääsääntöisesti valmistelusta vastaavana jäsenenä kilpailunrajoituksista annetun lain mukaisissa asioissa, sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain mukaisissa asioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa. Markkinaoikeussihteerit ja notaarit toimivat puolestaan asioiden valmisteluun liittyvissä tehtävissä yksinomaan julkisista hankinnoista annetun lain mukaisissa asioissa.

Markkinaoikeudessa käsiteltävien asioiden lukumääristä ja käsittelyajoista. Markkinaoikeudesta saatujen tietojen mukaan markkinaoikeudessa on tullut vireille vuosina 2002–2008 vuosittain 8–26 sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaista asiaa (yhteensä 119 asiaa, keskimäärin 17 asiaa/vuosi) sekä 0–13 muuta markkinaoikeudellisten asioiden ryhmään kuuluvaa asiaa (yhteensä 41 asiaa, keskimäärin 6 asiaa/vuosi). Yhteensä mainittuna ajanjaksona markkinaoikeudessa on tullut vireille kaikkiaan 198–608 asiaa (yhteensä 2 846 asiaa, keskimäärin 407 asiaa).

Alla olevasta taulukosta ilmenee tarkemmin markkinaoikeudessa vuosina 2002–2008 vireilletulleiden, ratkaistujen sekä kunkin vuoden lopussa ratkaisematta olleiden kaikkien asioiden lukumäärät.

Asiaryhmä	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kilpailunrajoitusasiat							
- saapuneet	8	7	13	9	13	8	7
- ratkaistut	12	9	5	5	7	2	12
- vuoden lopussa ratkaisematta	12	10	18	22	28	34	29
Hankinta-asiat							
- saapuneet	156	232	308	508	392	386	451
- ratkaistut	161	200	242	262	265	425	516
- vuoden lopussa ratkaisematta	42	74	140	386	513	471	405
Sähkömarkkina-asiat							
- saapuneet	-	-	-	77	-	11	97
- ratkaistut	-	-	-	-	77	11	92
- vuoden lopussa ratkaisematta	-	-	-	77	-	-	5
Maakaasumarkkina-asiat							
- saapuneet	-	-	-	-	-	-	1
- ratkaistut	-	-	-	-	-	-	-
- vuoden lopussa ratkaisematta	-	-	-	-	-	-	1
Sopimaton menettely elinkeinotoiminnassa							
- saapuneet	21	8	26	14	13	15	22
- ratkaistut	13	26	7	19	13	9	18
- vuoden lopussa ratkaisematta	20	2	21	16	16	22	26

Muut markkinaoikeudelliset asiat							
- saapuneet	13	6	10	-	-	5	7
- ratkaistut	1	12	6	6	2	3	3
- vuoden lopussa ratkaisematta	12	6	10	4	2	4	8
Muut asiat							
- saapuneet	-	-	-	-	-	-	2
- ratkaistut	-	-	-	-	-	-	2
- vuoden lopussa ratkaisematta	-	-	-	-	-	-	-
Kaikki asiat yhteensä							
- saapuneet	198	253	357	608	418	425	587
- ratkaistut	187	247	260	292	364	450	643
- vuoden lopussa ratkaisematta	86	92	189	505	559	531	474

Markkinaoikeudesta saatujen tietojen mukaan markkinaoikeuden käsittelyaikojen keskiarvo on vuosina 2002–2008 ollut sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaisissa asioissa pääsääntöisesti yhden vuoden molemmin puolin.

Alla olevasta taulukosta ilmenee tarkemmin markkinaoikeudessa vuosina 2002–2008 ratkaistujen kaikkien asioiden keskimääräiset käsittelyajat (käsittelyajat/kuukausi).

Asiaryhmä	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kilpailunrajoitusasiat	18,6	15,6	15,3	15,2	29,5	26,5	32,4
Hankinta-asiat	4,0	2,9	4,5	5,4	10,2	14,2	14,0
Sähkömarkkina-asiat	-	-	-	-	23	4,2	11,6
Maakaasumarkkina-asiat	-	-	-	-	-	-	-
Sopimaton menettely elinkeinotoiminnassa	11,0	9,0	4,8	12,0	13,6	12,3	17,8
Kuluttajansuoja-asiat	4,8	6,9	11,3	14,5	22,5	24,6	12,3
Alkoholilaki	-	-	7,1	11,2	-	-	-
Arvopaperimarkkina-laki	-	5,9	5,8	-	-	-	-
Laki saatavien perinnästä	-	-	-	-	-	-	4,7
Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi	-	-	-	-	-	-	13,0
Muut asiat	-	-	-	-	-	-	7,7
Kaikki asiat yhteensä	5,5	4,2	4,8	6,2	13,5	14,1	14,1

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

2.2.1 Yleistä

Immateriaalioikeus on hyvin kansainvälinen oikeudenala. Immateriaalioikeuden alalla on jo 1800-luvun loppupuolelta lähtien tehty kansainvälisiä sopimuksia, joilla on pyritty harmonisoimaan kansallisia suojajärjestelmiä. Tämä harmonisointi on koskenut ennen kaikkea aineellista lainsäädäntöä, esimerkiksi kansainvälisiä sopimuksia eri suojamuotojen osalta oikeudenhaltijan suojan minimitasosta. Mainitut sopimukset eivät siten sisällä säännöksiä siitä, miten tuomioistuinmenettely on järjestettävä. Muun ohella patentti- ja tavaramerkkioikeuden alalla on kuitenkin tehty myös sopimuksia kansainvälistä rekisteröintiä koskevista järjestelyistä.

Immateriaalioikeudet on nykyisin kytketty myös osaksi kansainvälistä kauppapolitiikkaa. Immateriaalioikeudet olivat esillä neuvoteltaessa WTO:n perustamisesta, minkä tuloksena WTO:n perustamissopimuksen liitesopimukseksi otettiin sopimus teollis-

tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (TRIPS-sopimus), joka tuli voimaan Suomessa 1.1.1996.

TRIPS-sopimuksen kaksi pääperiaatetta ovat kansallisen kohtelun periaate ja suosituimmuusperiaate. Kansallisen kohtelun periaatteen mukaan toisen sopimukseen liittyneen jäsenvaltion kansalaiselle on annettava sama kohtelu kuin oman maan kansalaiselle. Suosituimmuusperiaate tarkoittaa puolestaan sitä, että kaikki ne edut, jotka jäsenvaltio on myöntänyt jollekin toiselle sopimukseen liittyneelle jäsenvaltiolle, tulee myöntää myös muille jäsenvaltioille.

TRIPS-sopimus sisältää määräyksiä eri immateriaalioikeuksien vähimmäissuojan tasosta. Tämän ohella sopimus käsittää immateriaalioikeuksien oikeudenhaltijoiden suojaksi myös teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä.

Myös EU:n piirissä on 1980- ja 1990-lukujen vaihteesta lukien pyritty harmonisoimaan jäsenvaltioiden kansallisia suojajärjestelmiä eri immateriaalioikeuksien aloilla. EU-lainsäädännöstä on aiheutunutkin vaatimuksia erityisesti kansallisille immateriaalioikeuksia koskeville aineellisille säännöksille. Tämän ohella EU:n piirissä on kansallisten suojajärjestelmien rinnalle luotu itsenäiset, koko unionin kattavat yhteisömallia ja yhteisön tavaramerkkiä koskevat järjestelmät sekä vaihtoehdoksi kansallisille kasvinjalostajanoikeuksille koko unionin kattava yhteisön kasvinjalostajanoikeuden järjestelmä. Lisäksi EU:ssa on toteutettu maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja kahdella eri neuvoston asetuksella. EU:ssa on myös pitkään käyty neuvotteluja koko unionin laajuisen patenttisuojaa koskevan suojajärjestelmän toteuttamisesta, mikä lisäksi vireillä on hanke uuden eurooppalaisen patenttituomioistuinjärjestelmän perustamisesta. Neuvottelut yhteisöpatentista kuin myös patenttituomioistuinjärjestelmästä ovat vielä kesken.

2.2.2 Kansainvälinen kehitys

Tekijänoikeus. Tekijänoikeuden alalla keskeisin kansainvälinen sopimus on jo vuonna 1886 tehty Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta, jäljempänä Bernin yleissopimus. Sopimusta on sittemmin tarkistettu useita kertoja, viimeksi vuonna 1979. Bernin yleissopimuksen pääperiaatteina ovat kansallisen kohtelun periaate ja vähimmäissuoja. Muista sopimusvaltioista peräisin oleville teoksille on myönnettävä sama suoja kuin omien kansalaisten teoksille. Lisäksi sopimusvaltioiden on taattava tekijänoikeuden haltijoille yleissopimuksessa määritetty vähimmäissuoja. Suomi on liittynyt Bernin yleissopimukseen vuonna 1928 ja sittemmin vuonna 1986 ratifioinut yleissopimuksen vuodelta 1971 olevan Pariisin sopimuskirjan (SopS 79/1986).

Tekijänoikeuden alan toinen yleissopimus on yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus, joka tehtiin Genevessä vuonna 1952. Sopimus tehtiin aikanaan sillaksi Euroopan korkean ja Yhdysvaltojen matalamman suojatason välille. Suojan tasoon liittyvät vaatimukset ovat yleismaailmallisessa tekijänoikeussopimuksessa matalammat kuin Bernin yleissopimuksessa. Yleismaailmallisen tekijänoikeussopimuksen merkitys on sittemmin vähen-

tynyt Yhdysvaltojen, Kiinan ja Venäjän liittyttyä Bernin yleissopimuksen. Suomi on liittynyt yleismaailmalliseen tekijänoikeussopimukseen vuonna 1963 ja sittemmin vuonna 1986 ratifioinut sen vuoden 1971 sopimusasiakirjan (SopS 81/1986).

Myös lähioikeuksien osalta kansainvälistä suojaa on järjestetty valtioiden välisillä sopimuksilla. Esittävien taiteilijoiden, äänitetuottajien sekä radio- ja televisioyri-tysten oikeuksien osalta keskeisin sopimus on vuonna 1961 tehty Rooman yleissopimus esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien ja radioyri-tysten suojaamisesta, jäljempänä Rooman sopimus. Rooman sopimuksessa on kullekin mainitulle oikeuksien haltijaryhmälle myönnetty tietyt vähimmäisoikeudet. Tämän lisäksi sopimus velvoittaa antamaan siinä erityisesti taattuun suojaan nähden kansallisen kohtelun. Suomi on liittynyt Rooman sopimukseen vuonna 1983 (SopS 56/1983).

Laajaksi kansainväliseksi ongelmaksi paisunutta piratismia vastaan tehtiin lisäksi vuonna 1971 Genevessä yleissopimus äänitteiden valmistajien suojaamiseksi heidän äänitteidensä luvattomalta jäljentämiseltä, jäljempänä Geneven äänitesopimus. Suomi on liittynyt Geneven äänitesopimukseen vuonna 1973 (SopS 17/1973).

Tekijänoikeuden alan kansainvälistä sopimusjärjestelmää on sittemmin täydennetty Maailman henkisen omaisuuden järjestön (World Intellectual Property Organization; WIPO) puitteissa laadituilla WIPOn tekijänoikeussopimuksella (WCT) ja WIPOn esitys- ja äänitesopimuksella (WPPT), jotka molemmat hyväksyttiin vuonna 1996. Näiden niin sanottujen internet-sopimusten tarkoituksena on saattaa kansainvälinen tekijänoikeusjärjestelmä vastaamaan paremmin digitaalisen ympäristön sekä sisältöjen sähköisen levityksen ja kaupan vaatimuksia. Sopimuksilla on muun ohella selvennetty ja täsmennetty tietoverkoissa tapahtuvaan välittämiseen liittyviä oikeuksia sekä lisätty kansainvälisiin velvoitteisiin teknisiä suojakeinoja ja oikeuksien hallinnointitietoja koskevat määräykset. Suomessa eduskunta on syksyllä 2005 hyväksynyt sopimukset lainsäädännön alaan kuuluvilta osilta. Suomen osalta sopimukset ovat tulleet voimaan 14.3.2010.

Näiden erityisesti tekijänoikeuden alaa koskevien sopimusten lisäksi on mainittavissa, että tekijänoikeuden alaan liittyviä määräyksiä sisältyy myös WTO:n perustamissopimuksen liitesopimukseksi otettuun TRIPS-sopimukseen. TRIPS-sopimuksen II osan (tekijän- ja teollisoikeuksien saatavuutta, laajuutta ja käyttöä koskevat vaatimukset) 1 lukuun sisältyy säännökset niin tekijänoikeuden kuin myös esittävien taiteilijoiden, äänitetuottajien ja yleisradio-organisaatioiden suojasta.

Patenttioikeus. Myös patenttioikeus on ollut kansainvälisen sääntelyn kohteena jo pitkään. Vuonna 1883 allekirjoitettu teollisoikeuden suojelemista koskeva Pariisin yleissopimus (Paris Convention for the Protection of Industrial Property), jäljempänä Pariisin yleissopimus, muodostaa edelleen paitsi patenttioikeuden osalta niin teollisoikeuksien alalla yleisemminkin yhden keskeisimmistä ja merkittävimmistä kansainvälisistä sopimuksista. Pariisin yleissopimusta on sen laatimisen jälkeen sittemmin tarkastettu useita kertoja, viimeksi vuonna 1967. Suomi on liittynyt Pariisin yleissopimukseen vuonna 1921 sekä sittemmin vuosina 1970 ja 1975 ratifioinut yleissopimuksen vuodelta 1967 olevan Tukholman asiakirjan (SopS 36/1970 ja 43/1975).

Pariisin yleissopimus sisältää patenttien ohella säännökset myös mallien, tavaramerkkien, kaupallisten nimien, alkuperää osoittavien merkintöjen sekä vilpillisen kilpailun ehkäisemisen suojasta. Bernin yleissopimuksen tavoin myös Pariisin yleissopimus rakentuu kansallisen kohtelun ja vähimmäissuojan periaatteille. Pariisin yleissopimukseen liittynyt valtio on siten velvollinen antamaan toisen jäsenvaltion kansalaisille sopimuksen piiriin kuuluvissa asioissa saman kohtelun kuin omille kansalaisilleen. Yleissopimuksen säännösten mukainen suoja muodostaa puolestaan sen vähimmäissuojan, joka jäsenvaltion on taattava oikeudenhaltijoille.

Muista immateriaalioikeuksien harmonisointia yleisemminkin koskevista kansainvälisistä sopimuksista, jotka koskevat paitsi patenttioikeuden alaa niin myös muita immateriaalioikeuden osa-alueita, on Pariisin yleissopimuksen ohella mainittavissa lähinnä WTO:n perustamissopimuksen liitesopimukseksi otettu TRIPS-sopimus. TRIPS-sopimuksen II osan (tekijän- ja teollisoikeuksien saatavuutta, laajuutta ja käyttöä koskevat vaatimukset) 5 lukuun sisältyy säännökset patenttien suojasta.

Erityisesti patenttioikeuden alaan liittyvistä kansainvälisistä sopimuksista on mainittavissa lähinnä patenttiyhteistyösopimus (Patent Cooperation Treaty; PCT), patenttilakisopimus (Patent Law Treaty; PLT) sekä Eurooppapatenttien myöntämisestä tehty yleissopimus eli Euroopan patenttisopimus (Convention on the Grant of European Patents; European Patent Convention; EPC).

Vuonna 1970 tehty patenttiyhteistyösopimus koskee yhteistyötä patenttia haettaessa. Patenttiyhteistyösopimuksessa on kysymys eräänlaisesta kansallisia patenteja koskevasta kansainvälisestä hakujärjestelmästä, jolla on pyritty yksinkertaistamaan patenttien hakemusmenettelyä. Järjestelmän pääajatuksena on, että yhdellä hakemuksella on mahdollista saada patenttihakemus vireille kaikissa patenttiyhteistyösopimukseen liittyneissä maissa. Sopimukseen kuuluvan kansainvälisen uutuustutkimuksen ja hakijan pyynnöstä suoritettavan kansainvälisen patentoitavuuden esitutkimuksen tarkoituksena on poistaa päällekkäinen tutkimustyö ja siten nopeuttaa sekä yhtenäistää hakemuksen käsittelyä kansallisissa patenttiovirastoissa. Kansainvälisten vaiheiden jälkeen siirrytään kansalliseen vaiheeseen kaikissa tai, hakijan valinnan mukaan, joissakin hakemuksessa nimetyissä sopimusvaltioissa. Lopullinen päätös patentin myöntämisestä on kunkin sopimusvaltion patenttioviranomaisella. Patenttiyhteistyösopimus on Suomen osalta tullut voimaan vuonna 1980 (SopS 58/1980).

Vuodelta 2000 olevalla patenttilakisopimuksella on pyritty kehittämään kansainvälistä yhteistyötä yhdenmukaistamalla patenttihakemuksia sekä patenteja koskevia muodollisia vaatimuksia. Patenttilakisopimuksella on pyritty varmistamaan tietyt periaatteet ja säännöt, jotka koskevat Pariisin yleissopimuksen ja patenttiyhteistyösopimuksen sopimusvaltiossa haettuja tai voimaansaattettuja patenteja. Suomen osalta patenttilakisopimus on tullut voimaan vuonna 2006 (SopS 7/2006).

Vuonna 1973 tehdyllä ja sittemmin vuonna 1977 voimaantulleella Euroopan patenttisopimuksella on luotu järjestelmä patenttisuojan (eurooppapatentti) myöntämiseksi ja hallinnoimiseksi keskitetysti sekä perustettu samalla Euroopan patenttijärjestö (European Patent Organization). Järjestön toimielimiä ovat Euroopan patenttiovirasto (European Patent Office; EPO) sekä sopimusvaltioiden edustajista koostuva hallintoneuvosto. Eu-

roopan patenttijärjestö on hallinnollisesti ja taloudellisesti itsenäinen kansainvälinen järjestö. Suomi on liittynyt Euroopan patenttisopimukseen vuonna 1996 (SopS 8/1996). Euroopan patenttisopimusta on sittemmin uudistettu vuonna 2000 tehdyllä Euroopan patenttisopimuksen uudistamiskirjalla, joka on tullut voimaan vuonna 2007 (SopS 93/2007).

Euroopan patenttisopimuksella perustetulla patentin myöntämistä koskevalla järjestelmällä hakija voi yhdellä hakemuksella voi saada eurooppapatentin kaikissa hakemuksessa nimetyissä sopimusvaltioissa. Eurooppapatentti ei kuitenkaan ole ylikansallinen patentti, vaan joukko kansallisia patenteja. Näin ollen sen jälkeen kun eurooppapatentti on myönnetty, se on vielä saatettava voimaan hakemuksessa nimetyissä sopimusvaltioissa.

Eurooppapatentin myöntämistä koskevat aineelliset edellytykset määritetään tyhjentävästi Euroopan patenttisopimuksessa. Eurooppapatenttia koskevat hakemukset käsittelee ja tutkii keskitetysti Euroopan patenttivirasto, joka toimii myös eurooppapatentin myöntävänä tahona. Euroopan patenttiviraston myönnettyä eurooppapatentti se tulee voimaan samansisältöisenä kaikissa niissä sopimusvaltioissa, joissa se saatetaan voimaan. Kansallisella tasolla ei voida enää tutkia eurooppapatentin myöntämisen edellytyksiä.

Euroopan patenttiviraston toimivalta päättyy, kun eurooppapatentti on myönnetty. Siinä tapauksessa, että myönnettyä eurooppapatenttia vastaan tehdään väite yhdeksän kuukauden väiteajan kuluessa, Euroopan patenttiviraston toimivalta kuitenkin palautuu väittekäsittelyn ajaksi. Euroopan patenttivirasto voi väitemenettelyssä pysyttää eurooppapatentin voimassa tai kumota sen kokonaan tai osittain.

Euroopan patenttiviraston myöntämällä eurooppapatentilla on hakemuksessa nimetyissä sopimusvaltioissa sama oikeusvaikutus kuin sopimusvaltion kansallisen patenttiviranomaisen myöntämällä patentilla. Euroopan patenttisopimuksessa määritetään kuitenkin myös ne perusteet, joiden perusteella sopimusvaltioissa voidaan maakohtaisesti julistaa eurooppapatentti mitättömäksi. Kansallisten päätösten oikeusvaikutukset koskevat siten ainoastaan kyseessä olevaa valtiota. Näin ollen jos eurooppapatentti julistetaan yhden sopimusvaltion tuomioistuimen toimesta mitättömäksi, patentin oikeusvaikutus ei lakkaa muissa sopimusvaltioissa, joissa se on saatettu voimaan. Vastaavasti jos eurooppapatenttia koskevan loukkauksen katsotaan tapahtuneen yhdessä sopimusvaltiossa, patentinloukkauksen seuraamukset rajoittuvat ainoastaan kyseiseen valtioon.

Hyödyllisyysmallioikeus. Hyödyllisyysmallit eivät varsinaisesti ole olleet kansainvälisen sääntelyn kohteena. Patenteja koskevia kansainvälisiä sopimuksia sovelletaan kuitenkin osittain myös hyödyllisyysmalleihin.

Pariisin yleissopimus mahdollistaa hyödyllisyysmallihakemuksen käyttämisen etuoikeusperusteena patenttihakemukselle ja päinvastoin. Patenttiyhteistyösopimuksen mukainen kansainvälinen patentinhakujärjestelmä mahdollistaa puolestaan sen, että patenttitaik hyödyllisyysmallihakemuksen saa vireille eri sopimusvaltioissa yhtä hakemusta käyttämällä. Patenttiyhteistyösopimuksen mukaisen kansainvälisen hakemuksen jatka-

minen kansallisena hyödyllisyysmallihakemuksena edellyttää kuitenkin, että nimetyssä sopimusvaltiossa on voimassa hyödyllisyysmalleja koskeva lainsäädäntö. Myös patenttilakisopimuksen, Euroopan patenttisopimuksen sekä TRIPS-sopimuksen patenteja koskevia määräyksiä voidaan soveltuvin osin soveltaa hyödyllisyysmalleihin.

Integroitujen piirien piirimallien suoja. Integroitujen piirien piirimallien suoja koskien allekirjoitettiin vuonna 1989 Washingtonissa integroitujen piirien suojaamista tarkoittava yleissopimus. Yleissopimus ei kuitenkaan ole saavuttanut merkittävää kannatusta alan tärkeimpien maiden, lähinnä Japanin ja Yhdysvaltojen, ilmoittua jäävänsä sopimuksen ulkopuolelle. Sopimus ei olekaan toistaiseksi tullut voimaan.

Piirimallien suoja koskevasta kansainvälisestä harmonisoinnista onkin mainittavissa lähinnä TRIPS-sopimus, jonka II osan (tekijän- ja teollisoikeuksien saatavuutta, laajuutta ja käyttöä koskevat vaatimukset) 6 lukuun sisältyy säännökset integroitujen piirien piirimallien (topografiat) suojasta.

Tavaramerkkioikeus. Immateriaalioikeuksien harmonisointia yleisemminkin koskevista kansainvälisistä sopimuksista, jotka koskevat paitsi tavaramerkkioikeuden alaa niin myös muita immateriaalioikeuden osa-alueita, on mainittavissa lähinnä Pariisin yleissopimus sekä WTO:n perustamissopimuksen liitesopimukseksi otettu TRIPS-sopimus.

Pariisin yleissopimukseen sisältyy muun ohella säännökset vähimmäissuojasta tavaramerkkien osalta. Tämän lisäksi tavaramerkkien oikeudellisesta suojasta säädetään TRIPS-sopimuksen II osan (tekijän- ja teollisoikeuksien saatavuutta, laajuutta ja käyttöä koskevat vaatimukset) 2 luvussa.

Erityisesti tavaramerkkioikeuden alaan liittyvistä kansainvälisistä sopimuksista on mainittavissa lähinnä vuodelta 1891 oleva tavaramerkkien kansainvälistä rekisteröintiä koskeva Madridin sopimus (Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks) ja vuonna 1989 tehty mainitun sopimuksen lisäpöytäkirja (Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks), kansainvälinen tavaramerkkilakisopimus (Trademark Law Treaty; TLT) sekä tavaramerkkilainsäädäntöä koskeva Singaporen sopimus (Singapore Treaty on the Law of Trademarks).

Tavaramerkkien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaa Madridin sopimusta, jäljempänä Madridin sopimus, on sen laatimisen jälkeen sittemmin tarkistettu useasti. Suomi ei ole liittynyt sopimukseen.

Tavaramerkkien kansainvälistä rekisteröintiä koskevan Madridin sopimuksen lisäpöytäkirja, jäljempänä Madridin pöytäkirja, on tehty Madridin sopimusta osin täydentäväksi, mutta osin myös korvaavaksi järjestelmäksi tavaramerkkien kansainväliselle rekisteröinnille. Madridin pöytäkirjan mukaisen kansainvälisen rekisteröintijärjestelmän keskeisenä tavoitteena on mahdollistaa suojan saaminen tavaramerkille useassa eri maassa tai eri yhteisöjen alueella yhdellä hakemuksella. Nimestään huolimatta Madridin pöytäkirja on itsenäinen sopimus, ja useat valtiot ovatkin sopijapuolia pöytäkirjassa, mutta

eivät ole sopijapuolia sopimuksessa. Näin myös Suomi, joka on liittynyt Madridin pöytäkirjaan vuonna 1996 (SopS 12/1996).

Madridin pöytäkirjan mukaisessa järjestelmässä hakemuksen edellytyksenä on vireillä oleva kansallinen rekisteröintihakemus tai rekisteröity kansallinen tavaramerkki siinä pöytäkirjaan liittyneessä valtiossa tai valtioiden välisessä järjestössä, jossa on hakijan kotipaikka tai jossa hänellä on todellinen ja toimiva teollinen tai kaupallinen toimipaikka. Kansainvälistä rekisteröintihakemusta ei siten voi tehdä ilman voimassa olevaa kansallista tai alueellista tavaramerkkiä tai sellaista koskevaa hakemusta. Kansainvälisessä hakemuksessa nimetään ne valtiot tai alueet, joissa suojaa halutaan. Kansainvälisiä rekisteröintihakemuksia käsitellessään kansalliset rekisteriviranomaiset soveltavat kansallista lainsäädäntöä.

Vuonna 1994 tehdyllä kansainvälisellä tavaramerkkilakisopimuksella tavoiteltiin alun perin sopimusvaltioiden tavaramerkkilainsäädäntöjen melko pitkälle menevää harmonisointia. Neuvottelujen kuluessa tavoitetaso kuitenkin hiljalleen aleni, ja aikaansaatu sopimus sisältääkin lähinnä teknisluonteisia määräyksiä tavaramerkkien rekisteröintimenettelyyn liittyen. Suomi ei ole liittynyt kansainväliseen tavaramerkkilakisopimukseen.

Tavaramerkkioikeuden alan uusimpana kansainvälisenä sopimuksena on mainittavissa vuonna 2006 tehty kansainvälinen Singaporen sopimus (Singapore Treaty on the Law of Trademarks). Suomi ei ole liittynyt siihen.

Mallioikeus. Immateriaalioikeuksien harmonisointia yleisemminkin koskevista kansainvälisistä sopimuksista, jotka koskevat paitsi mallioikeuden alaa niin myös muita immateriaalioikeuden osa-alueita, on mainittavissa lähinnä Pariisin yleissopimus sekä WTO:n perustamissopimuksen liitesopimukseksi otettu TRIPS-sopimus.

Pariisin yleissopimukseen sisältyy muun ohella säännökset vähimmäissuojasta mallien osalta. Tämän lisäksi mallien oikeudellisesta suojasta säädetään TRIPS-sopimuksen II osan (tekijän- ja teollisoikeuksien saatavuutta, laajuutta ja käyttöä koskevat vaatimukset) 4 luvussa.

Erityisesti mallioikeuden alaan liittyvänä kansainvälisenä sopimuksena on mainittavissa lähinnä vuodelta 1925 oleva Haagin sopimus teollismallien kansainvälisestä tallettamisesta, jolla on luotu kansainvälinen hallinnollinen mallien rekisteröintijärjestelmä. Sopimusta on sittemmin tarkistettu useasti ja sopimukseen liittyen ovatkin voimassa myös vuodelta 1934 oleva Lontoon asiakirja sekä Haagin asiakirja vuodelta 1960. Suomi ei ole liittynyt kyseiseen rekisteröintijärjestelmään.

Viimeksi Haagin sopimusta teollismallien kansainvälisestä tallettamisesta on tarkistettu vuonna 1999 Genevessä (jäljempänä Geneven asiakirja). Samassa yhteydessä myös teollismallien kansainvälistä tallettamista koskevan Haagin sopimuksen nimi muutettiin nuotoon Haagin sopimus teollismallien kansainvälisestä rekisteröinnistä.

Geneven asiakirja antaa sopimusvaltion kansalaiselle tai siellä toimivalle yritykselle mahdollisuuden hakea mallisuoja yhdellä hakemuksella kaikissa nimeämässään sopimusvaltioissa. Asiakirjan mukainen rekisteröintimenettely perustuu yhteen hakemukseen, joka kansainvälisen rekisteröinnin jälkeen käsitellään nimetyissä sopimusvaltioissa kansallisen lainsäädännön edellyttämällä tavalla, jolloin sopimusvaltio voi kieltäytyä myöntämästä alueelleen haettua mallisuoja. Geneven asiakirja ei sen sijaan tavoittele kansallisten mallioikeuslainsäädäntöjen aineellista yhdenmukaistamista eikä myöskään vaikuta kansallisiin mallirekisteröinteihin.

Geneven asiakirjan mukaan kansainvälisen vaiheen jälkeen kansallisen rekisteriviranomaisen tulee tehdä lainsäädäntönsä mahdollisesti edellyttämä sisällöllinen tutkimus rekisteröinnistä, joka on kohdistettu kyseiseen sopimusvaltioon. Käsitellessään kansainvälistä rekisteröintiä kansalliset rekisterivirastot soveltavat kansallista lainsäädäntöään. Kaikki mallioikeuden substanssiin liittyvät kysymykset, erityisesti kansallisen rekisteriviranomaisen tutkimus mallisuojan ehdoista ja suojan laajuudesta, ratkaistaan siten kunkin sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan. Kansallinen viranomainen voi ilmoittaa WIPO:n kansainväliselle toimistolle säädetyssä määräajassa, jos se kieltäytyy myöntämästä alueelleen haettua mallisuoja. Kielteisen päätöksen antaminen ei kuitenkaan voi tapahtua kansallisen lainsäädännön edellyttämien muotoseikkojen perusteella, koska WIPO:n kansainvälinen toimisto on jo tehnyt hakemuksen muodollisen tutkimuksen. Jos rekisteriviranomainen ei ole tehnyt ilmoitusta, jossa se kieltäytyy myöntämästä alueelleen haettua mallisuoja, kansainvälinen rekisteröinti tuottaa kyseisessä hakemuksen kohteena olevassa jäsenvaltiossa samat oikeusvaikutukset kuin jos malli olisi rekisteröity siellä erikseen.

Kuten edellä jaksossa 2.1.1.6 on todettu, eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi mallioikeuslain muuttamisesta (HE 225/2008 vp), jossa ehdotetaan muun ohella että Suomi liittyisi Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjaan.

Kasvinjalostajanoikeus. Uusien kasvilajikkeiden suojaamista koskeva kansainvälinen yleissopimus tehtiin alun perin vuonna 1961, jolloin perustettiin myös uusia kasvilajikkeita suojaava liitto (Union pour la Protection des Obentions Végétales; UPOV). Liiton jäseneksi voivat liittyä valtiot, joilla on sopimuksessa määrätyt vaatimukset täyttävä lainsäädäntö. Yleissopimusta on sittemmin tarkistettu kolmesti, viimeksi vuonna 1991. Suomi on liittynyt UPOV:n jäseneksi vuonna 1993 ja sittemmin vuonna 2001 ratifioinut yleissopimuksen vuoden 1991 sopimuskirjan (SopS 50/2001).

Toiminimioikeus. Toiminimioikeutta koskevasta kansainvälisestä harmonisoinnista on mainittavissa lähinnä Pariisin yleissopimus ja TRIPS-sopimus.

Pariisin yleissopimukseen sisältyy muun ohella säännökset kaupallisten nimien (toiminimi) suojasta.

TRIPS-sopimukseen ei sinänsä sisälly nimenomaisia toiminimen suojaa koskevia määräyksiä. TRIPS-sopimuksen 2 artiklan 1 kohtaan sisältyy kuitenkin määräys, jonka mukaan jäsenten tulee muun ohella sopimuksen II osan tekijän- ja teollisoikeuksien saatavuutta, laajuutta ja käyttöä koskevien vaatimusten suhteen mukauttaa lainsäädäntönsä Pariisin yleissopimuksen (1967) 1–12 ja 19 artiklan mukaiseksi. Muun ohella Pariisin yleissopimuksen kaupallisten nimien suojaa koskevat säännökset on siten mainitun viittaussäännöksen kautta sisällytetty myös TRIPS-sopimukseen.

Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja. Immateriaalioikeuksien harmonisointia yleisemminkin koskevista kansainvälisistä sopimuksista, jotka koskevat paitsi alkuperää osoittavien merkintöjen suojan alaa niin myös muita immateriaalioikeuden osa-alueita, on mainittavissa lähinnä Pariisin yleissopimus sekä WTO:n perustamissopimuksen liitesopimukseksi otettu TRIPS-sopimus.

Pariisin yleissopimukseen sisältyy muun ohella säännökset alkuperää osoittavien merkintöjen suojasta. Tämän lisäksi maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten oikeudellisesta suojasta säädetään TRIPS-sopimuksen II osan (tekijän- ja teollisoikeuksien saatavuutta, laajuutta ja käyttöä koskevat vaatimukset) 3 luvussa.

Erityisesti maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen suojaa koskevista kansainvälisistä sopimuksista on mainittavissa lähinnä vuodelta 1891 oleva Madridin sopimus (Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods) sekä Lissabonin sopimus (Lisbon Agreement for the Protection of Origin and their International Registration) vuodelta 1958. Suomi ei ole liittynyt kumpaankaan sopimukseen.

Suoja sopimatonta menettelyä vastaan. Sopimattoman menettelyn vastaista suojaa koskevasta kansainvälisestä harmonisoinnista on mainittavissa lähinnä Pariisin yleissopimus ja TRIPS-sopimus.

Pariisin yleissopimukseen sisältyy muun ohella säännökset vilpillisen kilpailun ehkäisemisestä.

TRIPS-sopimukseen ei sisälly nimenomaisia vilpillisen kilpailun ehkäisemistä koskevia määräyksiä. Edellä selostetun TRIPS-sopimuksen 2 artiklan 1 kohdan viittaussäännöksen kautta muun ohella Pariisin yleissopimuksen vilpillisen kilpailun ehkäisemistä koskevat säännökset sisältyvät kuitenkin myös TRIPS-sopimukseen. Tämän lisäksi TRIPS-sopimuksen II osan (tekijän- ja teollisoikeuksien saatavuutta, laajuutta ja käyttöä koskevat vaatimukset) 7 lukuun sisältyy säännökset julkistamattoman tiedon suojasta.

TRIPS-sopimus. Kuten edellä on todettu, TRIPS-sopimus käsittää immateriaalioikeuksien oikeudenhaltijoiden suojaksi myös teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä.

TRIPS-sopimuksen III osa (41–61 artikla) koskee teollis- ja tekijänoikeuksien toteuttamista. Sopimuksen III osan 1 lukuun sisältyvän 41 artiklan yleisiä velvoitteita koskevan säännöksen mukaan jäsenten tulee varmistaa, että sopimuksen III osassa määritellyt menettelyt ovat käytettävissä jäsenten kansallisen lainsäädännön mukaisesti siten, että ne mahdollistavat tehokkaat toimet sopimuksessa tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksia vastaan mukaan lukien joutuisat oikeuskeinot loukkausten torjumiseksi samoin kuin oikeuskeinot vastaisten loukkausten ehkäisemiseksi. TRIPS-sopimuksen III osan 2 luku sisältää määräykset siviilioikeudellisista ja hallinnollisista menettelyistä sekä oikeuskeinoista, jotka jäsenmaiden tulee sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöönsä oikeudenhaltijoiden suojaamiseksi. Lukuun sisältyvän oikeudenmukaista ja tasapuolista menettelyä koskevan 42 artiklan mukaan jäsenten tulee antaa oikeudenhaltijoille mahdollisuus turvautua siviilioikeudenkäyntiin sopimuksessa tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuksien toteuttamiseksi.

TRIPS-sopimuksen III osa ei kuitenkaan sisällä varsinaisesti tarkempia määräyksiä siitä, miten itse tuomioistuinmenettely jäsenvaltioissa on järjestettävä.

Menettelystä EPO:n valituslautakunnassa. Kuten edellä on todettu, eurooppapatenttia koskevat hakemukset käsittelee ja tutkii keskitetysti Euroopan patenttivirus, joka toimii myös eurooppapatentin myöntävänä tahona.

Euroopan patenttiviruson eurooppapatentin myöntämistä koskevaan lopulliseen ratkaisuun on mahdollista hakea muutosta valittamalla EPO:n valituslautakuntaan.

EPO:n valituslautakunta ei muodostu vain yhdestä valituslautakunnasta, vaan se on itse asiassa joukko valituslautakuntia. Tällä hetkellä EPO:n valituslautakuntaan kuuluu kaikkiaan 26 niin sanottua teknistä valituslautakuntaa (technical board of appeal), minkä lisäksi EPO:n valituslautakuntaan kuuluvat oikeudellinen valituslautakunta (legal board of appeal), laajennettu valituslautakunta (enlarged board of appeal) ja kurinpitolautakunta (disciplinary board of appeal).

Valitukset Euroopan patenttiviruson eurooppapatentin myöntämistä koskevista lopullisista ratkaisuksista käsitellään ja ratkaistaan pääsääntöisesti jossakin EPO:n valituslautakunnan teknisessä valituslautakunnassa tai EPO:n valituslautakunnan oikeudellisessa valituslautakunnassa. EPO:n valituslautakunnan teknisten valituslautakuntien kesken toimivallanjako määräytyy eri tekniikan alojen mukaisesti.

Siinä tapauksessa, että Euroopan patenttiviruson lopullista ratkaisua koskeva valitus liittyy materiaalisen patenttioikeuden soveltamiseen (esimerkiksi kysymykseen keksinnön uutuudesta tai keksinnöllisyydestä), EPO:n valituslautakunnan ratkaisukokoonpanoon kuuluu lähtökohtaisesti kaksi teknistä jäsentä ja yksi lainoppinut jäsen. Jos ratkaisu Euroopan patenttivirusossa on kuitenkin tehty jaostossa, johon on kuulunut neljä jäsentä, tai milloin valituksen luonne muutoin sitä edellyttää, EPO:n valituslautakunnan ratkaisukokoonpanoon kuuluu kolme teknistä jäsentä ja kaksi lainoppinutta jäsentä. Muiden kuin edellä mainittujen valitusten osalta EPO:n valituslautakunnan ratkaisukokoonpanoon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä.

Euroopan patenttiviraston väitejaoston ratkaisua koskevien valitusten osalta EPO:n valituslautakunnan ratkaisukokoonpanoon kuuluu lähtökohtaisesti kaksi teknistä jäsentä ja yksi lainoppinut jäsen. Jos ratkaisu Euroopan patenttiviraston väitejaostossa on kuitenkin tehty jaostossa, johon on kuulunut neljä jäsentä, tai milloin valituksen luonne muutoin sitä edellyttää, EPO:n valituslautakunnan ratkaisukokoonpanoon kuuluu kolme teknistä jäsentä ja kaksi lainoppinutta jäsentä.

Yksittäinen oikeuskysymys on mahdollista siirtää myös EPO:n laajennetun valituslautakunnan ratkaistavaksi, milloin se on tarpeen lainkäytön yhtenäisyyden varmistamiseksi, tai kun ilmenee muu merkittävä lain soveltamista koskeva kysymys. Kysymyksen EPO:n laajennetun valituslautakunnan ratkaistavaksi voi siirtää joko EPO:n valituslautakunta tai EPO:n pääjohtaja. Tämän lisäksi myös asianosainen voi valitusasian käsittelyn missä vaiheessa tahansa tehdä EPO:n laajennetulle valituslautakunnalle pyynnön asian saattamisesta sen käsiteltäväksi asiassa tapahtuneen merkittävän menettelyvirheen perusteella.

Euroopan patenttiviraston eurooppapatentin myöntämistä koskevasta lopullisesta ratkaisusta voi valittaa kuka tahansa, jolle päätös on kielteinen. Menettelystä EPO:n valituslautakunnassa on todettavissa, että EPO:n valituslautakunta toimittaa asiassa suullisen käsittelyn aina, jos asianosainen sitä pyytää. EPO:n valituslautakunta julistaa tällöin ratkaisun asiassa suullisen käsittelyn päättyttyä.

2.2.3 Ulkomaiden lainsäädäntö

2.2.3.1 Ruotsi

Yksinoikeuksien myöntäminen. Patenttia, tavaramerkkiä ja mallia koskevat hakemukset käsittelee ja mainitut yksinoikeudet myöntää Ruotsin patentti- ja rekisterivirasto (Patent- och registreringsverket; PRV). Kasvinjalostajanoikeuksia koskevat hakemukset käsittelee ja kasvinjalostajanoikeuden myöntää puolestaan Ruotsin maatalousvirasto (Statens jordbruksverket; SJV).

Sekä PRV:n että SJV:n ratkaisuihin voi hakea muutosta valittamalla patenttivalitusoi-
keuteen (Patentbesvärsträtten, PBR), joka on hallintolainkäytön alalla toimiva itsenäinen erityistuomioistuin.

PBR on tuomionvoipa kolmijäsenisenä. PBR:ssä on jäseninä sekä lainoppineita että teknisiä jäseniä. Niin sanottuja teknisiä patenttiasioita sekä kasvinjalostajanoikeutta koskevissa valitusasioissa ratkaisukokoonpanossa tulee olla vähintään kaksi teknistä jäsentä. Niin sanottuja juridisia patenttiasioita sekä tavaramerkkiä ja mallia koskevissa valitusasioissa ratkaisukokoonpanossa tulee puolestaan olla vähintään kaksi lainoppinutta jäsentä. Teknisiä patenttiasioita koskevissa valitusasioissa asian valmistelusta vastaavana jäsenenä toimii, tiettyjä prosessuaalisia ja muita oikeudellisuonteisia tapauksia lukuun ottamatta, tekninen jäsen. Muissa valitusasioissa asian valmistelusta vastaavana jäsenenä toimii lainoppinut jäsen.

Menettely PBR:ssä on pitkälti samanlaista kuin yleisissä hallintotuomioistuimissa Ruotsissa. Menettely PBR:ssä on lähtökohtaisesti kirjallista. Suullinen käsittely voidaan kuitenkin toimittaa, jos PBR pitää sitä tarpeellisena. Lisäksi suullinen käsittely on toimitettava, jos asianosainen vaatii sitä eikä suullista käsittelyä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Käytännössä suullisen käsittelyn toimittaminen onkin varsin yleistä.

PBR:n ratkaisusta voidaan valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen (Regeringsrätten; RR), jos RR myöntää valituslupa. Valituslupa voidaan myöntää, jos valituksen tutkiminen on tärkeää lainkäytön ohjaamiseksi tai jos muuten on olemassa erityinen syy valituksen tutkimiseen.

Toiminimen rekisteröintiä koskevien asioiden käsittely kuuluu Ruotsin yhtiövirastolle (Bolagsverket). Viraston toiminimen rekisteröintiä koskevaan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla yleisiin hallintotuomioistuihin, ensimmäisessä asteessa läänioikeuteen (länsrätt) ja sieltä edelleen kamarioikeuteen (kammarrätt), jos kamarioikeus myöntää valituslupa. Kamarioikeuden päätöksestä voidaan valittaa vielä korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valituslupa. Ruotsissa on 15.2.2010 tullut voimaan yleisiä hallintotuomioistuihin koskeva uudistus, jolla 23 läänioikeuden tilalle on tullut 12 hallinto-oikeutta (förvaltningsrätt).

Immateriaalioikeuksien toteuttaminen. Yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävistä immateriaalioikeudellisista asioista patenttia koskevat riita-asiat on pääsääntöisesti keskitetty ensimmäisessä oikeusasteessa Tukholman käräjäoikeuteen (Stockholms tingsrätt). Muun ohella sekä patentin loukkausta että sen mitättömäksi julistamista koskevat asiat käsitellään ensimmäisessä oikeusasteessa Tukholman käräjäoikeudessa.

Tukholman käräjäoikeudessa käsiteltävissä patenttia koskevissa riita-asioissa käräjäoikeus on tuomionvoipa kokoonpanossa, johon kuuluu neljä jäsentä. Näistä kaksi on lainoppineita jäseniä ja kaksi tekniikan alaan perehtyneitä jäseniä. Tämän lisäksi kokoonpanoon voi kuulua enintään yksi muu lainoppinut jäsen ja enintään yksi muu tekniikan alaan perehtynyt jäsen.

Patenttia koskevien riita-asioiden käsittelyyn Tukholman käräjäoikeudessa sovelletaan lähtökohtaisesti Ruotsin oikeudenkäymiskaaren (rättegångsbalken; RB) dispositiivisten riita-asioiden käsittelyä koskevia yleisiä säännöksiä siltä osin kuin Ruotsin patenttilaissa (patentlagen) ei toisin säädetä.

Tukholman käräjäoikeuden patenttia koskevassa riita-asiassa antamasta ratkaisusta voidaan valittaa Svean hovioikeuteen (Svea hovrätt). Ruotsissa hiljattain toteutetun yleisen muutoksenhaun järjestämistä koskeneen uudistuksen myötä valittaminen hovioikeuteen riita-asiassa edellyttää nykyään yleisesti, että hovioikeus myöntää valituslupa. Valitusluvasta laissa käytetty käsite – ”prövningstillstånd” – on sama sekä hovioikeusmenettelyä että oikeudenkäyntimenettelyä korkeimmassa oikeudessa koskevassa lainsäädännössä.

Hovioikeuteen valitettaessa on käytössä kolme valituslupaperustetta. Valituslupa voidaan myöntää, jos on aihetta epäillä käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeelli-

suutta taikka jos ilman luvan myöntämistä ei ole mahdollista arvioida käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta, jos valituksen tutkiminen on tärkeää lainkäytön ohjaamiseksi tai jos muuten on olemassa erityinen syy valituksen tutkimiseen.

Jos Tukholman käräjäoikeudessa patenttia koskevan riita-asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen on osallistunut tekniikan alaan perehtynyt jäsen, Svean hovioikeus on tuomionvoipa kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä ja kaksi tekniikan alaan perehtynyttä jäsentä. Jos patenttia koskevan riita-asian ratkaisemiseen käräjäoikeudessa on osallistunut kolme lainoppinutta jäsentä, hovioikeudessa asian ratkaisukokoonpanoon tulee kuitenkin kuulua vähintään neljä lainoppinutta jäsentä. Enemmillään hovioikeuden ratkaisukokoonpanoon patenttia koskevassa riita-asiassa voi kuulua viisi lainoppinutta jäsentä ja kolme tekniikan alaan perehtynyttä jäsentä.

Patenttia koskevien riita-asioiden käsittely Svean hovioikeudessa tapahtuu alioikeusmenettelyn tavoin lähtökohtaisesti RB:n dispositiivisia riita-asioita koskevia säännöksiä noudattaen.

Sven hovioikeuden patenttia koskevan riita-asian ratkaisuihin voidaan valittaa Ruotsin korkeimpaan oikeuteen (Högsta domstolen; HD), jos HD myöntää valitusluvan. Valituslupa voidaan myöntää, jos valituksen tutkiminen on tärkeää lainkäytön ohjaamiseksi tai jos muuten on olemassa erityinen syy valituksen tutkimiseen. Ruotsin korkein oikeus toimii nykyisin, Suomen korkeimman oikeuden tavoin, ensisijaisesti prejudikaattituomioistuimena.

Ruotsin korkein oikeus on lähtökohtaisesti tuomionvoipa viisijäseninenä. HD:ssa patenttia koskevat riita-asiat käsitellään ja ratkaistaan tuomioistuimen tavanomaisessa ratkaisukokoonpanossa, eli ilman että kokoonpanoon kuuluu tekniikan alaan perehtyneitä jäseniä.

Muista teollisoikeuksista tavaramerkkiä, mallia ja kasvinjalostajanoikeutta koskevien riita-asioiden osalta tuomioistuinten toimivallasta ei ole olemassa erityissäännöksiä. Mainittujen riita-asioiden käsittely tapahtuu siten yleisissä tuomioistuimissa, ensimmäisessä oikeusasteessa käräjäoikeuksissa (tingsrätt), RB:n yleisten oikeuspaikka- ja muutoksenhakusäännösten mukaisesti. Yhteisön tavaramerkin loukkausta koskevissa asioissa toimivaltainen tuomioistuin ensimmäisessä oikeusasteessa on kuitenkin yksinomaisesti Tukholman käräjäoikeus.

Käräjäoikeuden ratkaisuihin voidaan hakea muutosta valittamalla hovioikeuteen (hovrätt). Kuten edellä on todettu, Ruotsissa valittaminen käräjäoikeuden ratkaisusta hovioikeuteen riita-asiassa edellyttää nykyään yleisesti, että hovioikeus myöntää valitusluvan.

Hovioikeuden peruskokoonpanoon riita-asiassa kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä. Jos käräjäoikeudessa riita-asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen on osallistunut kolme lainoppinutta jäsentä, asia käsitellään hovioikeudessa kuitenkin kokoonpanossa, johon kuuluu vähintään neljä ja enintään viisi lainoppinutta jäsentä.

Hovioikeuden ratkaisuihin voi valittaa vielä edelleen korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Tavaramerkkiä, mallia ja kasvinjalostajanoikeutta koskevien riita-asioiden käsittely- ja ratkaisukokoonpanoihin sovelletaan RB:n yleisiä riita-asioita koskevia kokoonpanosäännöksiä. Mainittujen asioiden käsittely tapahtuu lähtökohtaisesti RB:n dispositiivisia riita-asioita koskevia säännöksiä noudattaen siltä osin kuin asianomaisia teollisoikeuksia koskevissa laeissa ei toisin säädetä.

Myös tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevat riita-asiat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa, ensimmäisessä oikeusasteessa käräjäoikeuksissa, RB:n yleisten oikeuspaikka- ja muutoksenhakusäännösten mukaisesti.

Vilpillisen kilpailun ehkäisemisestä säädetään Ruotsissa markkinointia yleisemminkin sääntelevässä laissa (marknadsföringslagen). Mainittuun lakiin perustuvien asioiden käsittely kuuluu osaksi ensimmäisenä asteena ja osaksi Tukholman käräjäoikeuden muutoksenhakuasteena Ruotsin markkinatuomioistuimelle (Marknadsdomstolen; MD). MD on PBR:n tavoin itsenäinen erityistuomioistuin. MD:n päätöksiin edellä mainitun lain mukaisissa asioissa ei voi hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakukeinoin.

Uudistushankkeita. Ruotsissa on vuonna 2001 valmistunut selvitys immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn uudelleen järjestämisestä (SOU 2001:33 Betänkande från 1999 års patentprocessutredning). Selvityksessä ehdotettiin teollisoikeudellisten asioiden osalta niiden käsittelyn varsin kattavaa keskittämistä patenttitoomioistuimeen (patentdomstol), joka olisi toiminut Tukholman käräjäoikeuden yhteydessä. Samassa yhteydessä selvitykseen sisältyneen ehdotuksen mukaan PBR olisi lakkautettu.

Vaikka mainittu selvitys ei sellaisenaan johtanut lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin, kysymys immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn uudelleen järjestämisestä on edelleen vireillä Ruotsin oikeusministeriössä. Huhtikuussa 2008 Ruotsin hallitus teki kuitenkin päätöksen antaa erityiselle selvitysmiehelle tehtäväksi tarkastella yleisemmällä tasolla, onko asioiden käsittelyn järjestämisessä tiettyjen asiaryhmien kohdalla tarvetta erityisille toimenpiteille joko organisatorisessa tai prosessuaalisessa suhteessa. Tämän selvitystyön piti alun perin valmistua joulukuussa 2009, mutta selvitystyön määräaika on sittemmin marraskuussa 2009 pidennetty. Tämän hetkisen tiedon mukaan selvitystyön on tarkoitus valmistua kesäkuussa 2010. Myös immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn uudelleen järjestämisestä koskevassa asiassa on tarkoitus edetä vasta viimeksi mainitun selvitystyön valmistuttua.

2.2.3.2 Norja

Yksinoikeuksien myöntäminen. Patenttia, tavaramerkkiä ja mallia koskevat hakemukset käsittelee ja mainitut yksinoikeudet myöntää Styret for det Industrielle Rettsvern -niminen virasto (jäljempänä Patentstyret). Kasvinjalostajanoikeuksia koskevat hakemukset käsittelee ja kasvinjalostajanoikeuden myöntää puolestaan Plantesortsnemnda-niminen lautakunta.

Sekä Patentstyretin että Plantesortsnemndan ratkaisuihin voi hakea muutosta valittamalla Patentstyretin yhteydessä olevalta valituslautakunnalta.

Valituslautakunnan ratkaisuista voidaan valittaa edelleen yleisiin tuomioistuimiin, ensimmäisessä oikeusasteessa Oslon käräjäoikeuteen (Oslo tingrett). Norjassa ei nimittäin ole erillisiä hallintotuomioistuimia.

Oslon käräjäoikeuden ratkaisuista edellä mainittujen teollisoikeuksien rekisteröintiä koskevissa asioissa on mahdollista hakea muutosta valittamalla Oslossa sijaitsevaan Borgating lagmannsrett -nimiseen ylioikeuteen ja sieltä edelleen Norjan korkeimpaan oikeuteen (Høyesterett).

Mainittujen teollisoikeuksien rekisteröintiä koskeva asia voi siten periaatteessa tulla käsiteltäväksi kaikkiaan viidessä eri oikeuspaikassa.

Immateriaalioikeuksien toteuttaminen. Yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävistä immateriaalioikeuksien toteuttamiseen liittyvistä riita-asioista patentin, tavaramerkin ja mallin mitättömäksi julistamista koskevat asiat on keskitetty ensimmäisessä oikeusasteessa Oslon käräjäoikeuteen. Sen sijaan niin patentin, tavaramerkin kuin mallin loukkausta koskevia asioita ei ole keskitetty, vaan mainitut asiat käsitellään ensimmäisessä oikeusasteessa käräjäoikeuksissa (tingrett) yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaisesti.

Myöskään tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevia riita-asioita ei ole keskitetty, vaan kyseiset asiat käsitellään ensimmäisessä oikeusasteessa käräjäoikeuksissa yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaisesti.

Käräjäoikeuden ratkaisuihin voidaan hakea muutosta valittamalla lagmannsrett-nimisiin ylioikeuksiin. Norjassa varsin hiljattain toteutetun muutoksenhaun järjestämistä koskevan yleisen uudistuksen myötä arvoltaan vähäisissä varallisuusoikeudellisissa riita-asioissa valittaminen hovioikeuteen edellyttää, että hovioikeus myöntää valitusluvan.

Ylioikeuden ratkaisuista voidaan valittaa edelleen Norjan korkeimpaan oikeuteen. Suomen ja Ruotsin korkeimpien oikeuksien tavoin myös Norjan korkein oikeus toimii nykyisin ensisijaisesti prejudikaattituomioistuimena.

Uudistushankkeita. Norjan hallitus on joulukuussa 2008 hyväksynyt innovaatiopolitiikkaa koskevan tiedonannon. Tiedonantoon yhtenä osana sisältyy myös huomioon kiittäminen immateriaalioikeusjärjestelmän kehittämiseen.

2.2.3.3 Tanska

Yksinoikeuksien myöntäminen. Patenttia, tavaramerkkiä ja mallia koskevat hakemukset käsittelee ja mainitut yksinoikeudet myöntää Patent- og Varemærkestyrelsen -niminen virasto.

Mainitun viraston patentin, tavaramerkin ja mallin rekisteröintiä koskeviin ratkaisuihin voi hakea muutosta valittamalla Ankenævnet for Patenter og Varemærker -nimiseen valituslautakuntaan.

Valituslautakunnan ratkaisuihin ei saa hakea muutosta edelleen valittamalla hallinnollisessa järjestyksessä. Sen sijaan lautakunnan ratkaisu on mahdollistaa saattaa käsiteltäväksi tuomioistuimessa.

Immateriaalioikeuksien toteuttaminen. Riita-asiat käsitellään Tanskassa ensimmäisessä oikeusasteessa lähtökohtaisesti yleisissä alioikeuksissa (byret). Siinä tapauksessa, että asianosaiset eivät ole muuta sopineet, niin riita-asiat, joissa patentti-, tavaramerkki- tai mallioikeuslainsäädännön soveltamisella on huomattava merkitys, voidaan kuitenkin käsitellä ensimmäisessä oikeusasteessa SØ- og Handelsretten -nimisessä erityistuomioistuimessa.

SØ- og Handelsretten toimii Tanskassa myös ensimmäisen asteen yhteisön tavaramerkejä käsittelevänä tuomioistuimena sekä vastaavasti ensimmäisen asteen yhteisömalleja käsittelevänä tuomioistuimena.

Tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevat riita-asiat käsitellään Tanskassa ensimmäisessä oikeusasteessa yleisissä alioikeuksissa yleisten oikeuspaikkasäännösten mukaisesti.

Alioikeuden ratkaisuihin saa hakea muutosta valittamalla ylioikeuteen (landsret). Arvoltaan vähäisissä varallisuus oikeudellisissa riita-asioissa valittaminen ylioikeuteen edellyttää valituslupaa, jonka myöntämisestä päättää erityinen Procesbevillingsnævnet-niminen lautakunta.

Ylioikeuden ensimmäisen oikeusasteena tai SØ- og Handelsrettenin antamaan ratkaisuun riita-asiassa voidaan hakea muutosta rajoituksetta korkeimmalta oikeudelta (Højesteret). Ylioikeuden toisena oikeusasteena antamaan ratkaisuun riita-asiassa ei sen sijaan saa lähtökohtaisesti hakea muutosta. Procesbevillingsnævnet voi kuitenkin tapauksessa, jossa asialla on periaatteellista merkitystä, myöntää valitusluvan ylioikeuden toisena oikeusasteena ratkaiseman riita-asian käsittelemiseksi vielä korkeimmassa oikeudessa.

2.2.3.4 Saksa

Yksinoikeuksien myöntäminen. Patenttia, tavaramerkkiä ja mallia koskevat hakemukset käsittelee ja mainitut yksinoikeudet myöntää Saksan patenti- ja tavaramerkkivirasto (Deutsches Patent- und Markenamt; DPMA).

DPMA:n ratkaisuihin patentin, tavaramerkin ja mallin myöntämistä/rekisteröintiä koskevissa asioissa voi hakea muutosta valittamalla. Määrättyjen edellytysten täytyessä valituksen käsittely ja ratkaiseminen tapahtuu DPMA:n toimesta. Muissa tapauksissa DPMA:n on siirrettävä valitus Bundespatentgericht-nimisen liittovaltion patenttituomioistuimen ratkaistavaksi.

Bundespatentgerichtin mainituista ratkaisuista saa valittaa liittovaltion korkeimpaan oikeuteen (Bundesgerichtshof; BGH), jos Bundespatentgericht on ratkaisussaan antanut tätä koskevan osoituksen.

Immateriaalioikeuksien toteuttaminen. Saksassa sama tuomioistuin voi toimia asiasta riippuen joko ensimmäisenä oikeusasteena tai muutoksenhakuasteena.

Riita-asiat käsittelee ensimmäisenä oikeusasteena asian laadusta ja kysymyksessä olevan riidan kohteena olevan edun arvosta riippuen joko Amtsgericht- tai Landgericht-niminen yleinen alioikeus. Kummankaan tuomioistuimen varallisuus oikeudellisessa asiassa antamaan ratkaisuun ei saa lainkaan hakea muutosta, jos se, miltä osin tuomioistuimen ratkaisu on asianosaiselle vastainen, jää säädetyn varallisuusarvon alle. Tuomioistuin voi kuitenkin mainitusta poiketen säädettyjen perusteiden ollessa käsillä antaa ratkaisussaan muutoksenhakua koskevan osoituksen.

Valitusasteena Amtsgerichtin ratkaisuun on yleensä Landgericht. Landgerichtin ensimmäisenä oikeusasteena käsittelemistä ja ratkaisemista asioista valitetaan puolestaan Oberlandesgericht-nimiseen ylioikeuteen.

Valitusasioiden käsittelyssä riita-asioiden osalta on voimassa niin sanottu seulontamenettely. Valitus hylätään kirjallisessa menettelyssä ilman suullista käsittelyä, jos ylioikeus yksimielisesti katsoo, ettei valituksella ole menestymisen mahdollisuutta eikä asialla ole periaatteellista merkitystä eikä oikeuskehitys tai lainkäytön yhtenäisyys edellytä valituksen täystutkintaa.

Landgerichtin toisena oikeusasteena käsittelemistä riita-asioista ei saa valittaa Oberlandesgerichtiin. Oberlandesgerichtin valitusasiassa antamaan ratkaisuun on sen sijaan mahdollista Revision-niminen jatkomuutoksenhaku. Jatkomuutoksenhakutuomioistuimena Oberlandesgerichtin ratkaisusta toimii BGH. Jatkomuutoksenhaku on mahdollinen kuitenkin vain, jos jatkomuutoksenhaun kohteena olevan ratkaisun antanut tuomioistuin on itse ratkaisussaan sallinut sen tai jos BGH eri hakemuksesta sallii jatkomuutoksenhaun.

Patenttiasioiden käsittely on niin patentin loukkausta kuin patentin mitättömäksi julistamista koskevien asioiden osalta järjestetty edellä selostetusta poikkeavasti sikäli, että

mainittujen asioiden käsittely on keskitetty ainoastaan tiettyihin patenttiasioita käsitteleviin tuomioistuimiin. Patentin loukkausta ja patentin mitättömäksi julistamista koskevien asioiden käsittely on kuitenkin erotettu täydellisesti toisistaan.

Patentin loukkausta koskevat asiat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa, ensimmäisessä oikeusasteessa keskitetysti 12 Landgericht-alioikeudessa. Landgerichtin patentin loukkausta koskevassa asiassa antamasta ratkaisusta on mahdollista valittaa asianomaiseen ylioikeuteen (Oberlandesgericht), jossa patenttiasioden käsittely on keskitetty niihin erikoistuneelle osastolle. Oberlandesgerichtin ratkaisusta on mahdollista jatkamuutoksenhaku BGH:iin. Myös BGH:ssa patenttiasioden käsittely on keskitetty niihin erikoistuneelle osastolle.

Patentin mitättömäksi julistamista koskevien asioiden käsittely on keskitetty ensimmäisessä oikeusasteessa Bundespatentgerichtiin. Bundespatentgerichtin patentin mitättömäksi julistamista koskevassa asiassa antamasta ratkaisusta saa valittaa BGH:iin.

2.2.3.5 Ranska

Yksinoikeuksien myöntäminen. Patenttia, tavaramerkkiä ja mallia koskevat hakemukset käsittelee ja mainitut yksinoikeudet myöntää Ranskan teollisoikeusvirasto (Institut national de la propriété industrielle; INPI).

INPI:n ratkaisuihin patentin, tavaramerkin ja mallin myöntämistä/rekisteröintiä koskevissa asioissa voi hakea muutosta valittamalla asetuksella tarkemmin määrättyihin hovioikeustasoihin ylioikeuksiin (cour d'appel). Muutoksenhaku INPI:n mainittuihin ratkaisuihin on siten ohjattu tapahtuvaksi yleiseen tuomioistuinlinjaan, eikä hallintotuomioistuinlinjaan.

Ylioikeuden mainituista ratkaisuista on mahdollista hakea muutosta valittamalla edelleen Ranskan korkeimpaan oikeuteen (cour de cassation).

Immateriaalioikeuksien toteuttaminen. Immateriaalioikeudelliset riita-asiat käsitellään Ranskassa lähtökohtaisesti yleisissä tuomioistuimissa, ensimmäisessä oikeusasteessa pääsääntöisesti tribunal de grande instance -alioikeuksissa.

Tribunal de grande instance -alioikeuden riita-asiassa antamasta ratkaisusta on mahdollista pääsääntöisesti hakea muutosta valittamalla ylioikeuteen (cour d'appel).

Ylioikeuden ratkaisusta on puolestaan mahdollista hakea muutosta valittamalla Ranskan korkeimpaan oikeuteen (cour de cassation). Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen eroaa luonteeltaan vastaavasta muutoksenhausta esimerkiksi Suomessa siinä, että Ranskassa korkein oikeus ei pääsääntöisesti ratkaise asiaa aineellisesti vaan todetessaan ylioikeuden soveltaneen lakia väärin, korkein oikeus kumoo ja poistaa valituksenalaisen ratkaisun ja palauttaa asian ratkaistavaksi ylioikeuteen.

Patenttia koskevien riita-asioiden (mukaan luettuna sekä patentin loukkausta että patentin mitättömäksi julkistamista koskevat asiat) käsittely on järjestetty edellä selostetusta poikkeavasti sikäli, että mainittujen asioiden käsittely on keskitetty ensimmäisessä oikeusasteessa kaikkiaan seitsemään tribunal de grande instance -alioikeuteen sekä ylioikeusasteessa vastaavasti kyseisten alioikeuksien muutoksenhakuasteisiin.

2.2.3.6 Englanti ja Wales

Yksinoikeuksien myöntäminen. Patenttia, tavaramerkkiä ja mallia koskevat hakemukset käsittelee ja mainitut yksinoikeudet myöntää Yhdistyneiden kuningaskuntien teollisoikeusvirasto (United Kingdom Intellectual Property Office; UKIPO). UKIPO:n myöntämä/rekisteröimä patentti, tavaramerkki ja/tai malli kattaa Englannin, Walesin, Skotlannin, Pohjois-Irlannin sekä Man-saaren.

UKIPO:n ratkaisuihin patentin, tavaramerkin ja mallin myöntämistä/rekisteröintiä koskevissa asioissa voi hakea muutosta valittamalla High Court of Justice -nimiseen tuomioistuimeen, joka toimii jakautuneena kolmeen osastoon (Queen's Bench Division, Chancery Division ja Family Division). Patentin myöntämistä koskevien UKIPO:n ratkaisujen osalta muutoksenhakuasteena toimii erityinen Patents Court -niminen tuomioistuin, joka sekin kuitenkin muodostaa osan High Courtia.

High Courtin ratkaisuista on mahdollista hakea muutosta valittamalla muutoksenhakuasteena toimivaan Court of Appeal -nimiseen tuomioistuimeen. Valittaminen ratkaisusta edellyttää, että High Court ratkaisussaan tai Court of Appeal erillisestä hakemuksesta antaa siihen luvan.

Court of Appealin ratkaisuista on mahdollista hakea muutosta valittamalla edelleen House of Lordsiin, joka parlamentin ylähuoneen tehtävän lisäksi toimii Englannin ja Walesin osalta riita- ja rikosasioissa ylimpänä muutoksenhakuasteena. Valittaminen House of Lordsiin edellyttää, että Court of Appeal ratkaisussaan tai House of Lords erillisestä hakemuksesta antaa siihen luvan.

High Courtin sijaan UKIPO:n tavaramerkin rekisteröintiä koskeviin ratkaisuihin voi hakea muutosta myös erityiseltä mainittujen asioiden käsittelyä varten nimetyltä taholta (Appointed Person). Kyseisen tahon päätöksiin ei ole mahdollista hakea muutosta valittamalla edelleen.

Immateriaalioikeuksien toteuttaminen. Yhdistyneissä kuningaskunnassa on kaikkiaan kolme erillistä lainkäyttöaluetta: Englannin ja Walesin lainkäyttöalue, Skotlannin lainkäyttöalue sekä Pohjois-Irlannin lainkäyttöalue.

Englannissa ja Walesissa patenttiasioiden käsittely on ensimmäisessä tuomioistuinas- teessa keskitetty kahteen tuomioistuimeen: Patents Courtiin, joka muodostaa osan High Courtia, sekä Patents County Court -tuomioistuimeen. Mainittujen tuomioistuinten vä-

lillä ei ole muodollista toimivaltajakoa. Tavallisesti yksinkertaisemmat asiat käsitellään Patents County Courtissa ja monimutkaisemmat asiat Patents Courtissa.

Patents Courtin ja Patents County Courtin ratkaisuksista on mahdollista hakea muutosta valittamalla Court of Appealiin. Valittaminen ratkaisusta edellyttää, että tuomioistuimien valituksenalaisessa ratkaisussaan tai Court of Appeal erillisestä hakemuksesta antaa siihen luvan.

Court of Appealin ratkaisuksista on mahdollista hakea muutosta valittamalla edelleen House of Lordsiin. Valittaminen House of Lordsiin edellyttää, että Court of Appeal ratkaisussaan tai House of Lords erillisestä hakemuksesta antaa siihen luvan.

Siinä tapauksessa, että patentin mitättömäksi julistamista koskeva asia ei ole tuomioistuimessa vireillä, mainittu asia voidaan laittaa vireille ensimmäisessä asteessa myös UKIPO:ssa. Lisäksi jos osapuolet niin sopivat, myös patentin loukkausta koskeva riita-asia voidaan ensimmäisessä asteessa saattaa vireille UKIPO:ssa.

Tavaramerkkiä koskevien riita-asioiden käsittely on ensimmäisessä oikeusasteessa keskitetty High Courtiin (Chancery Division), Patents County Courtiin sekä määrättyihin kyseisten asioiden käsittelyä varten nimettyihin County Courteihin. Mainittujen tuomioistuinten ratkaisuksista on mahdollista hakea muutosta valittamalla Court of Appealiin ja edelleen House of Lordsiin, kuten edellä patenttiasioiden osalta on selostettu. Lisäksi tavaramerkin mitättömäksi julistamista koskeva asia on mahdollista laittaa ensimmäisessä asteessa vireille myös UKIPO:ssa.

Rekisteröityä mallioikeutta koskevien riita-asioiden käsittely on Englannissa ja Walesissa patenttiasioiden tavoin keskitetty ensimmäisessä oikeusasteessa Patents Courtiin ja Patents County Courtiin, joiden ratkaisuksista on mahdollista hakea muutosta, kuten edellä patenttiasioiden osalta on selostettu. Lisäksi rekisteröidyn mallioikeuden mitättömäksi julistamista koskeva asia on mahdollista laittaa ensimmäisessä asteessa vireille myös UKIPO:ssa.

Tekijänoikeutta koskevat riita-asiat on mahdollista saattaa ensimmäisessä oikeusasteessa vireille joko High Courtissa (Chancery Division) tai jossakin County Courtissa. Mainittujen tuomioistuinten ratkaisuksista on mahdollista hakea muutosta valittamalla Court of Appealiin ja edelleen House of Lordsiin, kuten edellä patenttiasioiden osalta on selostettu.

Isossa-Britanniassa on 1.10.2009 tullut voimaan maan ylintä lainkäyttöä koskeva uudistus, jolla House of Lordsin tehtävä toimia ylimpänä tuomioistuinasteena (parlamentin ylähuoneen tehtävän lisäksi) on lakkautettu. Mainitusta ajankohdasta lukien House of Lordsin ylimpänä tuomioistuinasteena on korvannut erillinen korkein oikeus (Supreme Court). Supreme Courtin toimivalta ylimpänä tuomioistuinasteena on sama kuin House of Lordsilla aikaisemmin sen toimiessa ylimmän tuomioistuinasteen roolissa. Siten mitä edellä on selostettu muutoksenhausta House of Lordsiin, pätee muutoksenhakuun Supreme Courtiin.

2.2.3.7 Alankomaat

Yksinoikeuksien myöntäminen. Alankomaiden patenttivirastona toimii Octrooicentrum Nederland -niminen virasto, joka käsittelee patenttia koskevat hakemukset ja myöntää patentit.

Octrooicentrum Nederlandin ratkaisuihin patentin myöntämisestä koskevissa asioissa voi hakea muutosta valittamalla Haagin alioikeuteen, jossa mainittujen valitusten käsittely kuuluu tuomioistuimen hallinnolliselle osastolle.

Haagin alioikeuden mainituista ratkaisuista on mahdollista hakea muutosta valittamalla edelleen Raad van State -nimisen tuomioistuimen hallinnolliseen osastoon, joka toimii Alankomaissa hallintolainkäytön alalla ylimpänä tuomioistuimena.

Alankomaissa ei ole olemassa lainkaan kansallisia tavaramerkki- ja mallijärjestelmiä. Alankomaat, Belgia ja Luxemburg muodostavat nimittäin yhdessä erityisen yhteisen talousunionin, jonka puitteissa muun ohella tavaramerkin ja mallin osalta kansalliset suojajärjestelmät on korvattu luomalla yhteiset mainitut valtiot kattavat suojajärjestelmät (Benelux-tavaramerkki ja Benelux-malli). Benelux-tavaramerkin ja/tai -mallin rekisteröinti kattaa kaikki Benelux-valtiot; Benelux-tavaramerkin ja/tai -mallin rekisteröintiä ei siis ole mahdollista hakea siten, että se kattaisi vain yhden tai kahden Benelux-maan alueen.

Benelux-tavaramerkkiä ja -mallia koskevat hakemukset käsittelee ja mainitut yksinoikeut myöntää erityinen Benelux-virasto (Benelux Office for Intellectual Property; BOIP).

BOIP:n ratkaisuihin Benelux-tavaramerkin ja/tai -mallin rekisteröintiä koskevissa asioissa voi hakea muutosta valittamalla joko Haagin ylioikeuteen Alankomaissa (Gerechtshof), Brysselin ylioikeuteen Belgiassa (cour d'appel) tai Luxemburgin ylioikeuteen (cour d'appel). Muutoksenhakutuomioistuin määräytyy lähtökohtaisesti hakijan tai hakijan sijaan käytettäessä agenttia viimeksi mainitun hakemuksessa ilmoitetun osoitteen sijaintimaan mukaan. Siinä tapauksessa, että hakijalla tai tämän agentilla ei ole osoitetta Benelux-maiden alueella, hakija voi vapaasti valita sen, mihin tuomioistuimeen toimittaa valituksensa.

Mainittujen ylioikeuksien ratkaisuista on mahdollista hakea muutosta valittamalla edelleen asianomaisten valtioiden korkeimpiin oikeuksiin.

Suunnitteilla on, että BOIP:n ratkaisuihin voisi hakea muutosta valittamalla Benelux-tuomioistuimeen (Benelux Court of Justice).

Immateriaalioikeuksien toteuttaminen. Immateriaalioikeudellisista riita-asioista patenttia koskevien riita-asioiden (mukaan luettuna sekä patentin loukkausta että patentin mittaamiseksi julkistamista koskevat asiat) käsittely on Alankomaissa keskitetty siten, että niiden käsittely kuuluu ensimmäisessä oikeusasteessa yksinomaisesti Haagin alioikeu-

delle. Haagin alioikeudessa mainittujen asioiden käsittely kuuluu muiden riita-asioiden tavoin tuomioistuimen siviiliosastolle.

Haagin alioikeuden mainituista ratkaisuksista on mahdollista hakea muutosta valittamalla Haagin ylioikeuteen, jossa niiden käsittely kuuluu samoin kuin Haagin alioikeudessa tuomioistuimen siviiliosastolle.

Haagin ylioikeuden ratkaisusta patenttia koskevassa riita-asiassa on mahdollista hakea vielä muutosta valittamalla edelleen Alankomaiden korkeimpaan oikeuteen (Hoge Raad). Valittaminen Alankomaiden korkeimpaan oikeuteen on mahdollista vain oikeuskysymyksen osalta.

Muita kansallisia immateriaalioikeuksia koskevien riita-asioiden käsittelyä ei ole edellä selostettua vastaavalla tavalla keskitetty.

2.2.3.8 Italia

Yksinoikeuksien myöntäminen. Patenttia, tavaramerkkiä ja mallia koskevat hakemukset käsittelee ja mainitut yksinoikeudet myöntää Italian patenti- ja tavaramerkkivirasto (Ufficio Italiano Brevetti e Marchi; UIBM).

UIBM:n ratkaisuihin patentin, tavaramerkin ja mallin myöntämistä/rekisteröintiä koskevissa asioissa voi hakea muutosta valittamalla erityiseen valituslautakuntaan.

Valituslautakunnan mainituista ratkaisuksista on mahdollista hakea muutosta valittamalla edelleen Italian korkeimpaan oikeuteen (Corte suprema di cassazione). Muutoksenhaku mainittuihin valituslautakunnan ratkaisuihin on siten ohjattu tapahtuvaksi yleiseen tuomioistuinlinjaan, eikä hallintotuomioistuinlinjaan.

Immateriaalioikeuksien toteuttaminen. Immateriaalioikeuksien toteuttamiseen liittyvien riita-asioiden käsittely on Italiassa varsin laajalti keskitetty.

Niin teollisoikeuksia (patentti, tavaramerkki ja malli) kuin myös tekijänoikeutta sekä vilpillisen kilpailun suojaa koskevien riita-asioiden käsittely on Italiassa keskitetty ensimmäisessä oikeusasteessa yksinomaisesti 12 alioikeuteen (tribunale), joissa niiden käsittely kuuluu erityisille kyseisiin asioihin erikoistuneille osastoille (sezioni).

Alioikeuden ratkaisusta Italiassa on mahdollista hakea muutosta valittamalla ylioikeuteen (corte d'appello). Immateriaalioikeudellisten riita-asioiden käsittelyyn erikoistuneiden alioikeuksien muutoksenhakuasteina toimivissa ylioikeuksissa immateriaalioikeudellisten riita-asioiden käsittely kuuluu alioikeuksia vastaavalla tavalla erityisille kyseisiin asioihin erikoistuneille osastoille.

Ylioikeuden ratkaisusta on mahdollista vielä hakea muutosta valittamalla edelleen Italian korkeimpaan oikeuteen (Corte suprema di cassazione). Samalla tavoin kuin Ranskas-

sa myöskään Italiassa korkein oikeus ei pääsääntöisesti ratkaise asiaa aineellisesti vaan todetessaan ylioikeuden soveltaneen lakia väärin, korkein oikeus kumoaa ja poistaa valituksenalaisen ratkaisun ja palauttaa asian ratkaistavaksi ylioikeuteen.

2.2.4 Euroopan unionin lainsäädäntö

Tekijänoikeus. Euroopan integraatiokehitys on 1990-luvulla ja 2000-luvulla ollut merkittävin kansallisen tekijänoikeuslainsäädännön muutostekijä.

Tekijänoikeuden alalla EU:ssa on tällä hetkellä voimassa seitsemän kansallisia tekijänoikeuslainsäädäntöjä harmonisoivaa direktiiviä:

- tiettyjen satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavien tekijänoikeutta sekä lähioikeuksia koskevien sääntöjen yhteensovittamisesta annettu neuvoston direktiivi (93/83/ETY),
- tietokantojen oikeudellisesta suojasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (96/9/EY),
- tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2001/29/EY), jäljempänä tietoyhteiskuntadirektiivi,
- alkuperäisen taideteoksen tekijän oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2001/84/EY),
- vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2006/115/EY), jäljempänä vuokraus- ja lainausdirektiivi,
- tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2006/116/EY), jäljempänä suoja-aikadirektiivi, sekä
- tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (2009/24/EY), jäljempänä tietokoneohjelmadirektiivi.

Mainituista direktiiveistä vuokraus- ja lainausdirektiivillä on kumottu aikaisempi, vuodelta 1992 ollut vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla annettu neuvoston direktiivi (92/100/ETY), suoja-aikadirektiivillä vuodelta 1998 ollut tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajan yhdenmukaistamisesta annettu neuvoston direktiivi (93/98/ETY) sekä tietokoneohjelmadirektiivillä vuodelta 1991 ollut tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta annettu neuvoston direktiivi (91/250/ETY).

Voimassa olevista tekijänoikeuden alan direktiiveistä tietoyhteiskuntadirektiivi on ainoa niin sanottu ”toisen polven” laaja-alainen direktiivi, joka koskee kaikkien tekijöiden ja lähioikeuksien haltijoiden oikeuksia. Muut tekijänoikeuden alalta tähän mennessä annetut direktiivit ovat koskeneet vain tiettyjä oikeudenhaltijaryhmiä tai tiettyjä tekijänoikeuden osa-alueita, kuten vuokraus- ja lainausoikeuksia, tiettyjä tekijänoikeuden lähioikeuksia, satelliitti- ja kaapelilähetyksiä, tietokantoja tai suoja-aikaa.

Toistaiseksi annettuihin tekijänoikeuden alan direktiiveihin ei sisälly varsinaisia säännöksiä tuomioistuinmenettelystä. Tietoyhteiskuntadirektiivin 8 artiklan 1 kohta sisältää kuitenkin säännöksen, jonka mukaan jäsenvaltioiden tulee säätää direktiivissä säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien loukkauksia koskevista asianmukaisista seuraamuksista ja oikeussuojakeinoista sekä toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että näitä seuraamuksia ja oikeussuojakeinoja sovelletaan. Säännöksessä säädetään lisäksi edelleen, että kyseisten seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia.

Patenttioikeus. Patenttioikeuden alalla EU:ssa on annettu kolme asetusta: vuodelta 1996 oleva kasvinsuojeluaineiden lisäsuojatodistuksen käyttöön ottamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1610/96, vuodelta 2006 oleva kansanterveysongelmista kärsiviin maihin vietävien lääkkeiden valmistusta koskevien patenttien pakkolisensioinnista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 816/2006 sekä vuodelta 2009 oleva lääkkeiden lisäsuojatodistuksesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 469/2009. Näistä asetuksella (EY) N:o 469/2009 on kumottu aikaisempi vuodelta 1992 ollut lääkkeiden lisäsuojatodistuksen aikaansaamisesta annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1768/92.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1610/96 ja (EY) N:o 469/2009 mukaisella lisäsuojatodistuksella patentinhaltija tai hänen oikeudenomistajansa voi hakemuksesta saada asetusten soveltamisalan piiriin kuuluvan, patentilla suojatun tuotteen suojaksi todistuksen, joka lähtökohtaisesti antaa samat oikeudet kuin tuotetta suojaava patentti enintään viiden vuoden ajaksi patentin voimassaolon päättymisestä lukien. Lastenlääkkeiden osalta lisäsuojatodistuksen voimassaoloaikaan on lisäksi mahdollista saada kuuden kuukauden pidennys lastenlääkkeistä sekä asetuksen (ETY) N:o 1768/92, direktiivin 2001/20/EY, direktiivin 2001/(83)/EY ja asetuksen (EY) N:o 726/2004 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1901/2006 säädettyjen ehtojen täytyessä.

Asetusten (EY) N:o 1610/96 ja (EY) N:o 469/2009 mukaisen lisäsuojatodistuksen myöntäminen kuuluu hakemuksen kohteena olevaa tuotetta suojaavan patentin myöntäneen jäsenvaltion patenttivirastolle, jollei jäsenvaltio ole nimennyt toista viranomaista tähän tarkoitukseen. Lisäsuojatodistuksen myöntämisen edellytyksistä säädetään kummassakin asetuksessa. Asetuksissa säädettyjen edellytysten täytyessä mainitun viranomaisen on myönnettävä lisäsuojatodistus ja julkaistava tätä koskeva ilmoitus. Jos hakemus tai tuote, jota hakemus koskee, ei täytä säädettyjä edellytyksiä, viranomaisen tulee hylätä hakemus. Molempien asetusten mukaan sanotun viranomaisen tekemään päätökseen voidaan hakea muutosta samalla tavoin kuin kansallisten patenttien osalta muutoksenhausta vastaaviin päätöksiin on säädetty kansallisessa lainsäädännössä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksiin (EY) N:o 1610/96 ja (EY) N:o 469/2009 on sisällytetty myös säännökset todistuksen julistamisesta mitättömäksi. Näiden säännösten mukaan jokainen voi jättää hakemuksen tai nostaa kanteen todistuksen julistamisesta mitättömäksi siinä toimielimessä, joka kansallisen lainsäädännön nojalla on toimivaltainen julistamaan vastaavan lisäsuojatodistuksen kohteena olevaa tuotetta suojaavan patentin mitättömäksi. Jos mainittu toimielin toteaa jonkin säädetystä perusteista ole-

van käsillä, sen on julistettava lisäsuojatodistus mitättömäksi. Molempien asetusten mukaan toimielimen päätökseen voidaan hakea muutosta samalla tavoin kuin kansallisten patenttien osalta muutoksenhausta vastaaviin päätöksiin on säädetty kansallisessa lainsäädännössä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 816/2006 on mahdollistettu se, että EU:ssa voidaan myöntää pakkolisenssejä myös lääkkeiden viemiseksi sellaisiin kehitysmaihin, joiden oma valmistuskapasiteetti lääkealalla on riittämätön.

EU:ssa on myös pitkään käyty neuvotteluja koko unionin laajuisen patenttisuojaa koskevan suojajärjestelmän toteuttamisesta. Komission vuonna 2000 antaman yhteisöpatenttiasetusta koskevan ehdotuksen käsittely on kuitenkin vielä kesken. Tämän lisäksi vireillä on hanke uuden eurooppalaisen patenttituomioistuinjärjestelmän perustamisesta. Mainittu uusi patenttituomioistuin olisi toimivaltainen käsittelemään ja ratkaisemaan sekä eurooppapatentteja että yhteisöpatentteja koskevat riita-asiat. Suunnitellun patenttituomioistuimen ensimmäinen oikeusaste olisi täysin hajautettu, mikä tarkoittaa jäsenvaltioiden mahdollisuutta perustaa joko oma paikallisjaosto tai aluejaosto yhdessä muiden jäsenvaltioiden kanssa.

Edellä mainittujen kolmen asetusten lisäksi EU:ssa on patenttioikeuden alalla annettu bioteknologian keksintöjen oikeudellisesta suojasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (98/44/EY), jäljempänä bioteknologiadirektiivi. Direktiivi ei sisällä varsinaisia tuomioistuinmenettelyä koskevia säännöksiä. Riippuvuussuhteessa olevien oikeuksien käyttöä tarkoittavien pakkolupien myöntämisen osalta bioteknologiadirektiivin 12 artiklan 4 kohtaan on kuitenkin sisällytetty säännös, jonka mukaan kunkin jäsenvaltion tulee nimetä sanottujen lupien myöntämisestä vastaava viranomainen tai viranomaiset.

Hyödyllisyysmallioikeus. Hyödyllisyysmallioikeuden alalla ei tähän mennessä ole annettu lainsäädäntöä EU:n tasolla.

Integroitujen piirien piirimallien suoja. Integroitujen piirien piirimallien suojan alalla EU:ssa on piirimallien suoja koskien annettu puolijohdetuotteiden piirimallien oikeudellisesta suojasta annettu neuvoston direktiivi (87/54/ETY), jäljempänä piirimallidirektiivi.

Piirimallidirektiiviin ei varsinaisesti sisälly tuomioistuinmenettelyä koskevia säännöksiä. Direktiivin 5 artiklan 6 kohdassa, joka koskee jäsenvaltioiden velvollisuutta varmistaa mahdollisuus määrätä yksinoikeuden haltijan vaatimuksesta suoritettavaksi riittävä korvaus niistä toimenpiteistä, jotka on tehty sen jälkeen, kun puolijohdetuotteen hankinnut on saanut tietää tai hänellä on ollut perusteltu syy epäillä, että puolijohdetuotetta suojaava jäsenvaltion direktiivin mukaisesti myöntämä yksinoikeus, säädetään kuitenkin, että kyseisen korvauksen määrääminen kuuluu tuomioistuimelle.

Tavaramerkkioikeus. Tavaramerkkioikeuden alalla EU:ssa on annettu jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2008/95/EY), jäljempänä tavaramerkkidirektiivi. Direktiivillä on kumottu aikaisempi jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä annettu ensimmäinen neuvoston direktiivi (89/104/ETY).

Tavaramerkkidirektiivi sisältää säännöksiä jäsenvaltioiden kansallisiin tavaramerkkilainsäädäntöihin sisältyvien aineellisten säännösten yhdenmukaistamisesta. Direktiivi ei sisällä varsinaisia tuomioistuimenettä koskevia säännöksiä.

Lisäksi EU:ssa on tavaramerkkioikeuden alalla luotu itsenäinen koko unionin kattava tavaramerkkijärjestelmä kansallisten tavaramerkkijärjestelmien rinnalle. Yhteisön tavaramerkistä säädetään nykyisin yhteisön tavaramerkistä annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 207/2009. Asetuksella on kumottu aikaisempi yhteisön tavaramerkistä annettu neuvoston asetus (EY) N:o 40/94.

Yhteisön tavaramerkki on luonteeltaan jakamaton; tavaramerkkioikeus syntyy ja lakkaa samalla kertaa koko unionin alueella eikä sitä voida jakaa niin, että se olisi voimassa esimerkiksi vain osassa unionin valtioita.

Yhteisön tavaramerkki voidaan saada vain rekisteröinnillä. Rekisteriviranomaisena toimii yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirasto. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston rekisteröintiä koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla viraston valituslautakuntaan ja valituslautakunnan päätöksestä edelleen Euroopan unionin tuomioistuimeen.

Rekisteröintimenettelyn lisäksi myös yhteisön tavaramerkin menettämistä sekä mitättömäksi julistamista koskevat asiat kuuluvat pääsääntöisesti yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston käsiteltäviksi. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston yhteisön tavaramerkin menettämistä tai mitättömäksi julistamista koskevaan päätökseen on mahdollista hakea muutosta valittamalla viraston valituslautakuntaan ja valituslautakunnan päätöksestä edelleen Euroopan unionin tuomioistuimeen.

Yhteisön tavaramerkkiä koskevat loukkaus- ja vahvistuskanteet käsitellään sen sijaan yhteisön tavaramerkkejä käsittelevissä tuomioistuimissa, jotka ovat kansallisia erikseen nimettyjä ensimmäisen ja toisen asteen tuomioistuimia. Yhteisön tavaramerkkejä käsittelevät tuomioistuimet ovat lisäksi toimivaltaisia käsittelemään yhteisön tavaramerkin loukkauksen yhteydessä esitettävän yhteisön tavaramerkin menettämistä tai mitättömäksi julistamista koskevan vastakanteen. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirastolla sekä yhteisön tavaramerkkejä käsittelevillä tuomioistuimilla on siten osittain jaettu toimivalta yhteisön tavaramerkin menettämisen ja mitättömäksi julistamisen osalta.

Mallioikeus. Mallioikeuden alalla EU:ssa on annettu mallien oikeudellisesta suojasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (98/71/EY), jäljempänä mallioikeusdirektiivi.

Mallioikeusdirektiivi sisältää säännöksiä jäsenvaltioiden kansallisiin mallioikeuslain-säädäntöihin sisältyvien aineellisten säännösten yhdenmukaistamisesta. Direktiiviin ei sen sijaan sisälly säännöksiä tuomioistuinmenettelystä.

EU:ssa on mallioikeuden alalla lisäksi yhteisömallista annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 6/2002 luotu itsenäinen koko unionin kattava mallioikeusjärjestelmä kansallisten mallioikeusjärjestelmien rinnalle.

Yhteisömalli on luonteeltaan jakamaton; mallioikeus syntyy ja lakkaa samalla kertaa koko unionin alueella eikä sitä voida jakaa niin, että se olisi voimassa esimerkiksi vain osassa unionin valtioita.

Yhteisömalli voidaan suojata joko rekisteröitynä yhteisömallina tai rekisteröimättömänä yhteisömallina.

Rekisteröidyn yhteisömallin osalta yhteisömallisuoja saadaan hakemalla mallin rekisteröintiä yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirastolta, joka toimii yhteisömallista vastaavana rekisteriviranomaisena. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston rekisteröintiä koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla viraston valituslautakuntaan ja valituslautakunnan päätöksestä edelleen Euroopan unionin tuomioistuimeen.

Rekisteröintimenettelyn lisäksi myös rekisteröidyn yhteisömallin mitättömäksi julistamista koskevat asiat kuuluvat pääsääntöisesti yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston käsiteltäviksi. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston rekisteröidyn yhteisömallin mitättömäksi julistamista koskevaan päätökseen on mahdollista hakea muutosta valittamalla viraston valituslautakuntaan ja valituslautakunnan päätöksestä edelleen Euroopan unionin tuomioistuimeen.

Rekisteröityä yhteisömallia koskevat loukkaus- ja vahvistuskanteet käsitellään sen sijaan yhteisömalleja käsittelevissä tuomioistuimissa, jotka ovat kansallisia erikseen nimettyjä ensimmäisen ja toisen asteen tuomioistuimia. Yhteisömalleja käsittelevät tuomioistuimet ovat lisäksi toimivaltaisia käsittelemään yhteisömallin loukkauskanteen yhteydessä esitettävän rekisteröidyn yhteisömallin mitättömäksi julistamista koskevan vastakanteen. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirastolla sekä yhteisömalleja käsittelevillä tuomioistuimilla on siten osittain jaettu toimivalta rekisteröidyn yhteisömallin mitättömäksi julistamisen osalta.

Rekisteröimättömän yhteisömallin suoja myönnetään mallille, joka on tehty yhteisömalliasetuksessa säädetyllä tavalla tunnetuksi. Rekisteröimätön yhteisömalli voi saada suojaa ainoastaan kolmen vuoden ajaksi siitä päivästä lukien, jolloin malli tuli ensimmäistä kertaa tunnetuksi unionissa. Rekisteröimätön yhteisömalli antaa haltijalleen oikeuden estää kolmatta osapuolta käyttämästä sitä ilman lupaa, jos kiistanalainen käyttö johtuu suojatun mallin käyttämisestä.

Rekisteröidyn yhteisömallin tavoin myös rekisteröimätöntä yhteisömallia koskevat loukkaus- ja vahvistuskanteet käsitellään yhteisömalleja käsittelevissä tuomioistuimissa. Tämän lisäksi rekisteröimättömän yhteisömallin osalta myös mitättömäksi julistamista

koskevat asiat kuuluvat yksinomaan yhteisömalleja käsittelevien tuomioistuinten toimivaltaan. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusvirastolla ei siten ole lainkaan toimivaltaa käsitellä rekisteröimätöntä yhteisömallia koskevia mitättömäksi julistamista koskevia hakemuksia.

Kasvinjalostajanoikeus. Kasvinjalostajanoikeuden alalla EU:ssa on annettu yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2100/94.

Neuvoston asetuksella (EY) N:o 2100/94 on luotu kasvilajikkeiden suojaa koskeva koko unionin kattava suojajärjestelmä. Asetus ei sinänsä rajoita jäsenvaltioiden oikeutta kansallisiin kasvinjalostajanoikeusjärjestelmiin. Asetuksessa kielletään kuitenkin päällekkäissuojan mahdollisuus; mitään yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien suojatuista lajikkeista ei voida suojata kansallisin kasvinjalostajanoikeuksien eikä patentilla. Vastavasti yhteisön kasvinjalostajanoikeutta ei voi saada lajikkeelle, joka on suojattu kansallisella kasvinjalostajanoikeudella.

Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien myöntämisestä vastaa Yhteisön kasvilajikevirasto. Asetuksessa (EY) N:o 2100/94 säädettyjen edellytysten täyttyessä Yhteisön kasvilajikevirasto myöntää kasvinjalostajanoikeuden, joka on voimassa kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Myös yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien mitättömäksi julistamista ja menettämistä koskevat asiat kuuluvat Yhteisön kasvilajikeviraston käsiteltäviksi.

Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien myöntämistä, sitä tarkoittavan hakemuksen hylkäämistä sekä yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien mitättömäksi julistamista ja menettämistä koskevista Yhteisön kasvilajikeviraston päätöksistä on mahdollista hakea muutosta valittamalla viraston valituslautakuntaan. Yhteisön kasvilajikeviraston valituslautakunnan päätöksistä on mahdollista hakea edelleen muutosta valittamalla Euroopan unionin tuomioistuimeen.

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta kansallisen lainsäädännön kasvinjalostajanoikeuden loukkausta koskevia säännöksiä voidaan soveltaa myös yhteisön kasvinjalostajanoikeuden loukkausta koskevissa tapauksissa. Asetuksen mukaan kansallisten tuomioistuinten tulee soveltaa korvausvaatimusten suhteen kansallista oikeutta.

Toiminimioikeus. Toiminimioikeuden alalta ei tähän mennessä ole annettu lainsäädäntöä EU:ssa.

Maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja. EU:n piirissä on annettu kaksi neuvoston asetusta maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suojasta. EU:n nimisuoja järjestelmän tarkoituksena on suojata elintarvikkeita ja maataloustuotteita vakiintuneen nimen väärinkäytöltä. Suoja koskee yleensä tuotteita, joita on valmistettu tai tuotettu perinteisesti tietyllä alueella tai tietyllä valmistusmenetelmällä useamman sukupolven ajan. Suojaus on kuluttajalle tae siitä, että tuotteen raaka-aineet ja valmistusmenetelmä tunnetaan.

Voimassa olevat EU:n piirissä annetut neuvoston asetukset ovat vuodelta 2006; maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta annettu neuvoston asetus (EY) N:o 510/2006 sekä maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden rekisteröimisestä aidoiksi perinteisiksi tuotteiksi annettu neuvoston asetus (EY) N:o 509/2006. Näistä asetuksista neuvoston asetuksella (EY) N:o 510/2006 kumottiin aikaisempi, vuodelta 1992 ollut maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2081/92 sekä neuvoston asetuksella (EY) N:o 509/2006 aikaisempi, myös vuodelta 1992 ollut maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden erityisluonnetta koskevasta todistuksista annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2082/92.

Neuvoston asetusten (EY) N:o 510/2006 ja (EY) N:o 509/2006 mukaisia suojausjärjestelmiä on kolme: asetuksen (EY) N:o 510/2006 mukaiset suojattu maantieteellinen merkintä (SMM) ja suojattu alkuperänimitys (SAN) sekä asetuksen (EY) N:o 509/2006 mukainen erityisluonnetta koskeva todistus (aito perinteinen tuote -suojaus, APT). Näistä suojausjärjestelmistä suojattu alkuperänimitys (SAN) ja suojattu maantieteellinen merkintä (SMM) rajaavat tuotteen valmistamisen ja/tai tuotannon vain sen perinteiselle maantieteelliselle alueelle. Mainittu kolmas suojausjärjestelmä, aito perinteinen tuote (APT), puolestaan suojaa tuotteen perinteisen valmistusmenetelmän.

Neuvoston asetusten (EY) N:o 510/2006 ja (EY) N:o 509/2006 soveltamista koskevasta yksityiskohtaisista säännöistä komissio on antanut erilliset asetukset kummankin mainitun neuvoston asetuksen osalta (komission asetukset (EY) N:o 1898/2006 ja (EY) N:o 1216/2007).

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 510/2006 mukaisten suojatun maantieteellisen merkinnän (SMM) ja suojatun alkuperänimityksen (SAN) sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 509/2006 mukaisen erityisluonnetta koskevan todistuksen (aito perinteinen tuote -suojaus, APT) rekisteröinti tapahtuu sitä koskevasta hakemuksesta. Rekisteröinti on kaksivaiheinen prosessi, joka vaatii ensin kansallisen hakemusta koskevan myönteisen päätöksen, sekä tämän jälkeen hakemuksen lopullinen hyväksyminen vielä käsitellyn EU:n tasolla ja komission sitä koskevan myönteisen päätöksen.

Suoja sopimatonta menettelyä vastaan. Sopimattoman menettelyn vastaisen suojan alalta on EU-lainsäädännön osalta mainittavissa lähinnä harhaanjohtavasta ja vertailevasta mainonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2006/114/EY). Direktiivillä on kumottu aikaisemmin voimassa ollut harhaanjohtavasta ja vertailevasta mainonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (84/450/ETY).

Direktiivin 2006/114/EY 5 artiklan 1 kohta sisältää jäsenvaltioita koskevan yleisen velvoitteen huolehtia siitä, että jäsenvaltioissa on käytettävissä riittävät ja tehokkaat keinot harhaanjohtavan mainonnan torjumiseksi ja vertailevaa mainontaa koskevien säännösten noudattamiseksi elinkeinonharjoittajien ja kilpailijoiden edun edellyttämällä tavalla, minkä lisäksi direktiivi sisältää yksityiskohtaisempia säännöksiä niistä keinoista, joiden tulee olla käytettävissä. Sen sijaan direktiivi ei sisällä varsinaisia säännöksiä tuomiois-

tuinmenettelystä, muutoin kuin että edellä mainituista keinoista päättäminen voi direktiivin mukaan voi kuulua joko tuomioistuimille tai hallintoviranomaisille.

Tuoteväärennösasetus. Edellä selostettujen eri immateriaalioikeuksien osa-alueita koskevien säännösten lisäksi immateriaalioikeuden alaan kuuluvasta EU-lainsäädännöstä on mainittavissa tulliviranomaisten toimenpiteistä epäiltäessä tavaroiden loukkaavan tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia sekä tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden suhteen toteutettavista toimenpiteistä annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1383/2003, jäljempänä tuoteväärennösasetus. Asetuksella on kumottu aikaisemmin voimassa ollut tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden yhteisöön tuontia ja yhteisöstä vientiä ja jälleenvientiä koskevista tietyistä toimenpiteistä annettu neuvoston asetus (EY) N:o 3295/94.

Tuoteväärennösasetuksen tarkoituksena on estää tuoteväärennösten ja laittomasti valmistettujen tavaroiden markkinoille pääsy ja muu levitys sekä antaa tulliviranomaisille tietyissä tapauksissa toimivalta myös oma-aloitteisesti puuttua tällaisten tavaroiden kulkuun. Asetukseen sisältyy myös määräyksiä, jotka koskevat tuoteväärennöksiksi todettujen tavaroiden hävittämistä. Tuoteväärennösasetuksessa määritellään edellytykset, joilla tulliviranomaiset voivat ryhtyä toimenpiteisiin, mikäli tavaroiden epäillään loukkaavan tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia, sekä määritellään nämä toimenpiteet. Asetusta sovelletaan ainoastaan kolmansien maiden kanssa käytävään kauppaan.

Enforcement-direktiivi. Immateriaalioikeuden alaan kuuluvasta EU-lainsäädännöstä on lisäksi mainittavissa vielä teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2004/48/EY), jäljempänä Enforcement-direktiivi.

Enforcement-direktiivin tarkoituksena on ollut yhdenmukaistaa tarvittavat toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot immateriaalioikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Direktiivi sisältää TRIPS-sopimusta osin täydentäviä, mutta osin myös TRIPS-sopimuksen edellyttämää tasoa tiukempia säännöksiä. Enforcement-direktiivi sisältää muun ohella säännökset osapuolen velvoittamisesta esittämään hallussaan oleva todistusaineisto (6 artikla), toimenpiteistä todisteiden suojaamiseksi (7 artikla), tiedoksisaantioikeudesta (8 artikla), turvaamis- ja säilyttämistoimenpiteistä (9 artikla), korjaavista toimenpiteistä eli toimenpiteistä, joilla pyritään palauttamaan markkinatilanne sellaiseksi kuin se olisi ollut ilman loukkausta ja ehkäisemään loukkauksen jatkaminen (10 artikla), kieltotuomioista (11 artikla), vaihtoehtoisista toimenpiteistä eli mahdollisuudesta määrätä rahallinen kertakorvaus vaihtoehtona muille pääasiaa koskevasta tuomiosta johtuville toimenpiteille (12 artikla), vahingonkorvauksesta (13 artikla), oikeudenkäyntikuluista (14 artikla) sekä tuomioistuinten päätösten julkistamisesta (15 artikla).

Enforcement-direktiivi ei sisällä varsinaisesti säännöksiä siitä, miten tuomioistuinmenettely jäsenvaltioissa on järjestettävä. Direktiivin sisältyy kuitenkin jäsenvaltioita koskeva yleinen velvoite huolehtia siitä, että direktiivissä tarkoitettujen toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava oikeudenmukaisia ja tasapuolisia ja että ne eivät saa olla liian monimutkaisia tai kalliita eivätkä ne saa sisältää kohtuuttomia

määräaikoja tai johtaa aiheettomiin viivytyksiin. Edelleen direktiivissä tarkoitettujen toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen tulee olla myös tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, ja niitä on sovellettava siten, että vältetään luomasta esteitä lailiselle kaupankäynnille ja säädetään takeista niiden väärinkäytön estämiseksi.

Menettelystä yhteisön tavaramerkkiviraston valituslautakunnassa. Kuten edellä on todettu, yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston yhteisömallin ja yhteisön tavaramerkin rekisteröintiä koskevaan lopulliseen ratkaisuun on mahdollista hakea muutosta valittamalla viraston valituslautakuntaan.

Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston valituskunta muodostuu tällä hetkellä itse asiassa viidestä valituslautakunnasta (board of appeal), jossa kussakin on puheenjohtaja ja kolme tai neljä varsinaista jäsentä. Tämän lisäksi yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston valituslautakunnassa on laajennettu valituslautakunta (grand board of appeal).

Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston valituslautakunta käsittelee ja ratkaisee valitukset yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston yhteisömallin ja yhteisön tavaramerkin rekisteröintiä koskevasta lopullisesta ratkaisusta pääsääntöisesti kolmen jäsenen kokoonpanossa, joista vähintään kahden jäsenen on oltava lainoppineita. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston laajennettu valituslautakunta on puolestaan tuomiovoipa yhdeksän jäsenen kokoonpanossa, jonka puheenjohtajana on yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston valituslautakunnan yhteinen puheenjohtaja (president of the boards of appeal).

Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston valituslautakunta voi siirtää asian laajennetun valituslautakunnan ratkaistavaksi asian oikeudellisen vaikeaselkoisuuden, sen merkityksen tai muiden erityisten olosuhteiden vuoksi. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston valituslautakunta voi siirtää asian laajennetun valituslautakunnan ratkaistavaksi myös tilanteissa, joissa valituslautakunta katsoo olevan aiheita poiketa aikaisemmasta laajennetun valituslautakunnan ratkaisusta.

Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston yhteisömallin ja yhteisön tavaramerkin rekisteröintiä koskevasta lopullisesta ratkaisusta voi valittaa kuka tahansa, jolle päätös on kielteinen. Menettely valituslautakunnassa on pääsääntöisesti kirjallista. Yhteisön tavaramerkki- ja mallioikeusviraston valituslautakunta voi tarvittaessa toimittaa asiassa suullisen käsittelyn. Asianosaisella ei ole kuitenkaan ehdotonta oikeutta saada suullinen käsittely toimitettavaksi sitä koskevan pyynnön perusteella.

2.3 Suomen perustuslaista ja kansainvälisestä sääntelystä johtuvia reunaehtoja

2.3.1 Yleistä

Arvioitaessa immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn järjestämisvaihtoehtoja on otettava huomioon myös yhtäältä Suomen perustuslain (731/1999), jäljempänä perustuslaki, asettamat vaatimukset sekä toisaalta mahdolliset kansainvälisestä sääntelystä johtuvat reunaehdot.

Immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn eri järjestämisvaihtojen tarkastelun kannalta perustuslain asettamat vaatimukset ovat merkityksellisiä lähinnä kahdessa suhteessa. Ensinnäkin harkittaessa muutoksenhakun järjestämistä rekisteriviranomaisten (PRH, Evira ja Viestintävirasto) päätöksiin vaihtoehtoja voi rajoittaa perustuslakiin kirjattu tuomioistuinorganisaation kahtiajako yleisiin tuomioistuimiin ja hallintotuomioistuimiin. Toiseksi huomioon on otettava perustuslain 21 §:ssä perusoikeutena turvattu oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, joka asettaa muutoksenhaun järjestämiselle omat vaatimuksensa riippumatta siitä, miten organisatorisesta kahtiajaosta johtuviin vaatimuksiin suhtaudutaan.

Oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin säädetään myös kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Näistä erityisesti on mainittavissa Euroopan ihmisoikeussopimus sekä kansalaisyhteiskunnallisia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 8/1976), jäljempänä KP-sopimus.

Immateriaalioikeuden alalla niin EU:n piirissä kuin myös kansainvälisten sopimustenkin kautta tapahtunut lainsäädännön harmonisointi on koskenut ennen kaikkea aineellista lainsäädäntöä. Sen paremmin EU:ssa säädetyissä direktiiveissä ja asetuksissa kuin myöskään kansainvälisissä sopimuksissa ei ole nimenomaisia määräyksiä siitä, että immateriaalioikeudellisten asioiden käsittely tulisi järjestää jollakin määrättyllä tavalla.

Edellä mainitusta huolimatta immateriaalioikeuden alan sääntelyn niin EU:ssa kuin kansainvälisissä sopimuksissakin voidaan katsoa asettavan tiettyjä vaatimuksia immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn järjestämiselle. Tässä suhteessa merkityksellisiä ovat erityisesti WTO:n perustamissopimuksen liitesopimukseksi otettu TRIPS-sopimus sekä EU:n piirissä annettu Enforcement-direktiivi, joissa molemmissa jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus varmistaa, että oikeudenhaltijoilla on käytettävissään tehokkaat toimenpiteet immateriaalioikeuksien loukkauksia vastaan.

2.3.2 Suomen tuomioistuinjärjestelmän kahtiajako ja muutoksenhaku

Suomen tuomioistuinjärjestelmä on perinteisesti perustunut jaolle yleisiin tuomioistuimiin ja hallintotuomioistuimiin. Kyseinen kahtiajako on nykyisin vahvistettu myös perustuslaissa.

Tuomioistuinjärjestelmän kahtiajako yleisiin tuomioistuimiin ja hallintotuomioistuimiin määritellään perustuslain 3 §:n 3 momentissa, jonka mukaan tuomiovaltaa käyttävät

riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuimina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Mainittua säännöstä täydentävät perustuslain 98 ja 99 §:n säännökset. Perustuslain 98 §:n 1 momentin mukaan yleisiä tuomioistuimia ovat korkein oikeus, hovioikeudet ja kärjäoikeudet. Yleisiä hallintotuomioistuimia mainitun pykälän 2 momentin mukaan ovat taas korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet. Perustuslain 99 §:n 1 momentin perusteella ylintä tuomiovaltaa riita- ja rikosasioissa käyttää korkein oikeus sekä hallintolainkäyttöasioissa korkein hallinto-oikeus. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan ylimmät tuomioistuimet valvovat lainkäyttöä omalla toimialallaan.

Perustuslain 98 §:n 3 momentissa säädetään, että tuomiovaltaa erikseen määrätyillä toimialoilla käyttävistä erityistuomioistuimista säädetään lailla.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt valitustien ohjaamista hallintoviranomaisen päätöksestä yleiseen tuomioistuimeen poikkeuksellisenä järjestelynä, kun otetaan huomioon perustuslain 98 ja 99 §:n säännökset tuomioistuinlaitoksen perusrakenteesta ja tuomioistuinten tehtävistä (ks. PeVL 9/2001 vp s. 2/II, PeVL 12/2001 vp s. 3/I, PeVL 54/2001 vp s. 5/II, PeVL 4/2005 vp s. 2/II sekä PeVL 32/2005 vp s. 4/I-II). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin pitänyt valitustien ohjaamista hallintoviranomaisen päätöksestä yleiseen tuomioistuimeen perustellusta syystä mahdollisena (ks. PeVL 9/2001 vp s. 2/II, PeVL 12/2001 vp s. 3/I, PeVL 54/2001 vp s. 5/II sekä PeVL 32/2005 vp s. 4/I-II).

Perustuslakivaliokunta on katsonut valitustien ohjaamisen hallintoviranomaisen päätöksestä yleiseen tuomioistuimeen sen poikkeuksellisesta luonteesta huolimatta perustelluksi tapauksissa, jotka ovat koskeneet rangaistuksen tosiasialliseen pituuteen vaikuttavia vankilaviranomaisen harkinnanvaraisia päätöksiä (HE 13/2001 vp laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi; ks. PeVL 9/2001 vp s. 2/II–3/I), säilöönottoyksikössä tehtyjä säilöön otetun vapauksia rajoittavia päätöksiä (HE 192/2001 vp laiksi säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä sekä laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta; ks. PeVL 54/2001 vp s. 5/II) sekä rajavartiolaitoksen määräämää öljypäästömaksua (HE 77/2005 vp laeiksi aluksista aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta; ks. PeVL 32/2005 vp s. 4/I-II).

Sen sijaan seuraavan ehdotuksen osalta perustuslakivaliokunta ei pitänyt mahdollisena ohjata valitustietä hallintoviranomaisen ratkaisusta markkinaoikeuteen noudattaen oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännöksiä hakemusasioiden käsittelystä sekä markkinaoikeudesta edelleen korkeimpaan oikeuteen:

Hallituksen esityksessä 137/2004 vp laeiksi arvopaperimarkkinalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ehdotettiin muun ohella, että Rahoitustarkastuksesta annettuun lakiin lisättäisiin säännökset kahdesta uudesta hallinnollisesta seuraamuksesta: Rahoitustarkastuksen määräämästä rikemaksusta ja markkinaoikeuden Rahoitustarkastuksen esityksestä määräämästä seuraamusmaksusta. Rikemaksuun määrätty olisi voinut saattaa Rahoitustarkastuksen päätöksen markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Rikemaksua ja seuraamusmaksua koskevan asian käsitte-

lyssä olisi markkinaoikeudessa noudatettu oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännöksiä hakemusasioiden käsittelystä. Markkinaoikeuden ratkaisuun olisi saanut hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Perustuslakivaliokunta totesi valitustien ohjaamisen hallintoviranomaisen päätöksestä korkeimpaan oikeuteen edellä selostetulla tavalla poikkeukselliseksi järjestelyksi. Valiokunnan mukaan valitus hallintoviranomaisen päätökseen määrätä hallinnollinen seuraamus oli ymmärrettävä hallintolainkäyttö- eikä riita- tai rikosasiaksi. Viitaten kilpailunrajoituksesta annetun lain 21 §:ään ja julkisista hankinnoista annetun lain (1505/1992) 12 §:ään valiokunta totesi, että ”lainsäädäntökäytännössä valitustie tällaisissa asioissa onkin ollut tapana ohjata korkeimpaan hallinto-oikeuteen”. Valiokunnan mukaan Suomen hallinto-oikeudelliseen oikeusturvajärjestelmään pääsääntönä kuuluvasta oikeudesta valittaa korkeimmalle hallinto-oikeudelle ei tullut poiketa kevein perustein. Kun muutoksenhaun kohteena oli julkisen vallan käyttöön perustuva päätös hallinnollisen seuraamuksen määräämisestä, tasavertaisten osapuolten välisten riita-asioiden käsittelyyn soveltuva tavanomaista summaarisempi siviiliprosessi ei valiokunnan mielestä ollut oikeusturvan kannalta asianmukainen menettelylaji, vaan tällaisten asioiden käsittelyyn oli sovellettava hallintolainkäyttölakia. Perustuslakivaliokunta siten katsoi, että ehdotettu sääntely muodostui sanotulta osin kaikkiaan ongelmalliseksi perustuslain 21 §:n sekä perustuslain 98 ja 99 §:n näkökulmasta. Valiokunnan mukaan sääntelyä oli tarkistettava niin, että, että viranomaisen päätökseen haetaan muutosta markkinaoikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään ja että markkinaoikeuden päätökseen haetaan muutosta niin ikään hallintolainkäyttölaissa säädetyllä tavalla eli valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen (PeVL 4/2005 vp s. 2/II–3/I-II).

Ottaen huomioon perustuslain 98 ja 99 §:n säännökset tuomioistuinlaitoksen perusrakenteesta ja tuomioistuinten tehtävistä muutoksenhaun ohjaamista rekisteriviranomaisen (PRH, Evira ja Viestintävirasto) päätöksistä yleisiin tuomioistuihin ei voida pitää ongelmattomana.

Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan valitustien ohjaamista hallintoviranomaisen päätöksestä yleiseen tuomioistuimeen on pidettävä poikkeuksellisena järjestelynä. Valiokunnan käytännön valossa muutoksenhaku hallintoviranomaisen päätöksestä voitaisiin ohjata yleiseen tuomioistuimeen ainakin, jos hallintoviranomaisen ratkaisu liittyy tai vaikuttaa yleisessä tuomioistuimessa muutoin käsiteltävään asiaan. Tästä ei kuitenkaan nyt ole kysymys, sillä yksittäisellä PRH:n, Eviran ja Viestintäviraston rekisteröintiä tai sen mitättömäksi julistamista koskevalla asialla ei olisi asiallista liityntää yleisessä tuomioistuimessa käsiteltävään asiaan muutoin kuin niissä tapauksissa, joissa asianomaiseen yksinoikeuteen perustuva riita-asia olisi tosiasiallisesti vireillä.

Sen sijaan muutoksenhaun ohjaaminen rekisteriviranomaisten päätöksistä markkinaoikeuteen ei ole vastaavalla tavalla ongelmallista.

Markkinaoikeus ei ole sen paremmin yleinen tuomioistuin kuin hallintotuomioistuinkaan, vaan perustuslain 98 §:n 3 momentissa tarkoitettu erityistuomioistuin, joka käyttää tuomiovaltaa erikseen lailla säädetyillä toimialoilla.

Markkinaoikeuden osalta noudatettava muutoksenhakujärjestelmä jakautuu jo nykyisellään kahteen eri tuomioistuinlinjaan käsiteltävien asioiden oikeudellisen laadun perusteella. Markkinaoikeuden päätöksistä kilpailunrajoitusasioissa, julkisia hankintoja koskevissa asioissa sekä sähkömarkkinalaissa ja maakaasumarkkinalaissa markkinaoikeuden toimivaltaan säädetyissä asioissa haetaan muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Markkinaoikeuden päätöksiin markkinaoikeudellisissa asioissa saa puolestaan hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Markkinaoikeuden perustamista koskeneessa hallituksen esityksessä markkinaoikeuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi mainittuun muutoksenhakujärjestelmään liittyen esityksen säätämisyjärjestys-jaksossa lausuttiin:

Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Perustuslain 98 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään yleisistä tuomioistuinista ja hallintotuomioistuinista. Erikseen määrätyillä toimialoilla tuomiovaltaa käyttävistä erityistuomioistuinista säädetään perustuslain 98 §:n 3 momentin mukaan lailla. Ylimpien tuomioistuinten tehtävistä säädetään perustuslain 99 §:ssä.

Ehdotuksessa tarkoitettu uusi tuomioistuin olisi ensi asteen erityistuomioistuin, joka käsitelisi sekä riitatyyppejä että hallintolainkäyttötyyppejä asioita. Käsiteltävien asioiden erilaisen oikeudellisen laadun vuoksi myös muutoksenhaku jakautuisi kahteen eri tuomioistuinlinjaan. Ylintä tuomiovaltaa käyttäisivät korkein oikeus valitusluvanvaraisesti ja korkein hallinto-oikeus ilman vastaavia rajoitteita.

Ehdotettu järjestely muistuttaa aikaisemmin toimineita vesituomioistuinta. Vesiylioikeuden ratkaisusta haettiin muutosta riita- ja rikosasioiden osalta valitusluvanvaraisesti korkeimmalta oikeudelta ja hakemus- ja virka-apuasioiden osalta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Muutoksenhakua korkeimpaan hallinto-oikeuteen rajoitettiin myös viime vaiheessa valituslupajärjestelmällä.

Erityistuomioistuimen toimivalta määriteltäisiin tarkasti rajattuihin asiaryhmiin ja sen toimivalta olisi hyvin kapea suhteessa yleisiin tuomioistuihin ja hallintotuomioistuihin. Uuden tuomioistuimen tehtävistä säädettäisiin lailla. Ehdotettu sääntely ei siten ole perustuslain 98 §:n säännösten vastainen.

Ehdotus täyttää muutoinkin perustuslain edellä mainittujen säännösten vaatimukset (HE 105/2001 vp s. 71/II–72/I).

Mainitun hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn aikana esitettiin, että ehdotettu muutoksenhakujärjestelmä olisi ollut perustuslain periaatteiden vastainen, minkä johdosta lakivaliokunta pyysi ehdotuksesta perustuslakivaliokunnan lausunnon. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta totesi, että käsittelyn julkisuutta koskevia säännöksiä tuli muuttaa, jotta esitys voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Sen sijaan muilta osin perustuslakivaliokunta totesi yhtyvänsä esityksen säätämisyjärjestyksestä koskeviissa perusteluissa todettuihin loppupäätelmiin (PeVL 35/2001 vp s. 2/I-II).

2.3.3 Oikeus muutoksenhakuun

Perustuslaki. Perustuslain 21 §:n 1 momentin nojalla jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet, kuten käsittelyn julkisuus, oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta, turvataan pykälän 2 momentin mukaan lailla.

Perustuslaki ei estä säätämästä lailla vähäisiä poikkeuksia perustuslain 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin, kunhan tällaiset poikkeukset eivät muuta oikeusturvatakeiden asemaa pääsääntönä eivätkä vaaranna yksilön oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin (ks. HE 309/1993 vp s. 74/II).

Perustuslain 21 §:ssä lailla turvattaviin oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin kuuluvan oikeuden hakea muutosta kannalta täysin ongelmattomana ei ole pidettävä ratkaisuvaihtoa, jossa keskitettäessä immateriaalioikeudellisten riita- ja hakemusasioiden (jotka nykyisin käsitellään yleisissä tuomioistuimissa, ensimmäisessä oikeusasteessa lähinnä Helsingin käräjäoikeudessa) käsittely markkinaoikeuteen muutoksenhakutienä olisi valittaminen markkinaoikeuden ratkaisusta korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n mukainen valituslupajärjestelmä ei tosin merkitse valituskieltoa eikä myöskään perustuslakivaliokunta ole pitänyt valituslupajärjestelmää sinänsä perustuslain 21 §:n vastaisena (PeVL 4/2005 vp s. 3/I). Perustuslakivaliokunta on muutoksenhakulupajärjestelmän käyttöönottamista hovioikeuksissa koskeneen hallituksen esityksen HE 33/1997 vp yhteydessä kuitenkin todennut, ettei muutoksenhakulupajärjestelmän noudattaminen jo hovioikeusasteessa aivan vaikeuksista sovi suomalaiseen oikeusperinteeseen (PeVL 9/1997 vp s. 2/I).

Viimeksi mainitussa suhteessa erityistuomioistuinten voidaan katsoa olevan jossain määrin eri asemassa. Eri erityistuomioistuinten osalta muutoksenhaun rajoitukset niin sanottuihin tavanomaisiin valitusteihin verrattuna ja jopa valituskiellot ovat olleet perin-

teisesti yleisiä ja niitä esiintyy myös nykyisin. Esimerkiksi työtuomioistuimen ratkaisuihin ei nykyisin saa hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakekeinoin.

Erityisesti markkinaoikeuden osalta on lisäksi huomattava, että markkinaoikeuden päätöksiin markkinaoikeudellisissa asioissa, siis esimerkiksi markkinaoikeuden ensimmäisenä oikeusasteena käsittelemissä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaisissa asioissa, saa edellä esitetyn mukaisesti nykyisinkin hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Markkinaoikeuden perustamista koskeneessa hallituksen esityksessä markkinaoikeuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi mainittuun muutoksenhakusääntelyyn liittyen esityksen säätämisyjärjestys-jaksossa lausuttiin:

Ylimmän tuomiovallan käyttömahdollisuuksilla on myös liittymäkohtia perustuslain 21 §:n vaatimukseen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamisesta. Tässä ehdotuksessa markkinaoikeudellisten asioiden käsittelyjärjestelmä saatettaisiin vastaamaan muiden asioiden käsittelyjärjestelmiä avaamalla ensi asteen tuomioistuimen päätöksestä muutoksenhakumahdollisuus valitusluvanvaraisesti korkeimpaan oikeuteen (HE 105/2001 vp s. 72).

Kuten edellä on esitetty, perustuslakivaliokunta lakivaliokunnan pyynnön johdosta antamassaan lausunnossa totesi mainitun hallituksen esityksen osalta, että käsittelyn julkisuutta koskevia säännöksiä tuli muuttaa, jotta esitys voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Sen sijaan muilta osin perustuslakivaliokunta totesi yhtyvänsä esityksen säätämisyjärjestystä koskevissa perusteluissa todettuihin loppupäätelmiin (PeVL 35/2001 vp s. 2/I-II).

Euroopan ihmisoikeussopimus ja KP-sopimus. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa säädetään oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artikla ei sisällä määräyksiä muutoksenhakuoikeuden turvaamisesta. Muutoksenhakuoikeuden turvaamisesta rikosasioissa on kuitenkin määräys ihmisoikeussopimuksen seitsemännen lisäpöytäkirjan 2 artiklassa. Jokaisella rikoksesta tuomitulla on artiklan 1 kappaleen mukaan oikeus saada syyllisyyskysymys tai tuomittu rangaistus tutkittavaksi ylemmässä tuomioistuimessa. Muutoksenhakuoikeuteen voidaan kuitenkin artiklan 2 kappaleen perusteella tehdä poikkeuksia lain määrittämien vähäisten rikosten kohdalla ja kappaleessa mainituissa eräissä muissa tapauksissa.

Myös KP-sopimus sisältää määräyksiä oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Määräykset oikeudenmukaisesta ja julkisesta oikeudenkäynnistä ovat sisällytetty KP-sopimuksen 14 artiklan 1 kappaleeseen. Kappaleen mukaan päätettäessä rikossyytteenä henkilöä vastaan tai hänen oikeuksistaan tai velvoituksiaan riita-asiassa jokaisella

on oikeus rehelliseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetun toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman tuomioistuimen edessä.

Syytettyjen vähimmäisoikeuksista määrätään 14 artiklan 3 kappaleessa. Toisin kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastaavaan säännökseen on KP-sopimuksen 14 artiklaan sisällytetty myös määräys oikeudesta muutoksenhakuun. Sanotun artiklan 5 kappaleen mukaan rikoksesta tuomitulla on oikeus saada syyllisyyskysymys ja tuomittu rangaistus tutkittaviksi ylemmässä tuomioistuimessa lain mukaisesti. Sopimusmääräys koskee kuitenkin vain rikosasian vastaajaa silloin, kun hänen on ensimmäisessä oikeusasteessa todettu syyllistyneen rikokseen. Määräys ei siten koske asianomistajaa, virallista syyttäjää tai riita-asian asianosaisia.

TRIPS-sopimus. WTO:n jäsenenä Suomi on sitoutunut WTO:n perustamissopimuksen liitesopimukseksi otettuun TRIPS-sopimukseen.

TRIPS-sopimuksen 32 artiklan mukaan jokainen päätös, jolla patentti mitätöidään tai jonka nojalla se menetetään, tulee voida saattaa oikeudelliseen tarkasteluun. Sopimuksen 41 artiklan 4 kohdan mukaan asianosaisilla tulee olla oikeus saattaa lopullinen hallinnollinen päätös tuomioistuimen tutkittavaksi. Asianosaisilla tulee olla oikeus saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi myös tuomioistuimen ensimmäisen asteen antama tuomio oikeuskysymyksen osalta ottaen kuitenkin huomioon kansalliset säännökset, joiden mukaan tuomioistuimen toimivalta voi määräytyä asian merkittävyyden mukaan. Velvollisuutta ei kuitenkaan ole tarjota mahdollisuutta saattaa tutkittavaksi vapauttavaa tuomiota rikosjutussa.

Muutoksenhakujärjestelmää, jossa markkinaoikeuden ensimmäisenä oikeusasteena käsittelemissä asioissa saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan, ei ole pidettävä myöskään mainittujen TRIPS-sopimuksen määräysten valossa ongelmallisena. TRIPS-sopimuksen 41 artiklan 4 kohta edellyttää, että ensimmäisen asteen tuomioistuimen ratkaisun oikeuskysymysten osalta (the legal aspects of initial judicial decision on the merits of a case) asianosaisella on käytettävissään ainoastaan ”opportunity for review by a judicial authority”. Tämän ei voida katsoa merkitsevän, että ensimmäisen asteen tuomioistuimen ratkaisu olisi voitava saattaa sellaisen muutoksenhaun kohteeksi, jossa ylempi tuomioistuin tutkii asian uudelleen ja antaa siinä uuden asiaratkaisun. Lisäksi on huomattava, että 41 artiklan 4 kohdassa on vielä nimenomainen viittaus siihen, että kansallisten säännösten mukaan tuomioistuimen toimivalta voi määräytyä asian merkittävyyden mukaan (”subject to jurisdictional provisions in a Member's law concerning the importance of a case”).

2.4 Nykytilan arviointi

Lukumääräisesti immateriaalioikeudelliset asiat muodostavat varsin pienen asiaryhmän. Tämän vastapainoksi on todettava, että immateriaalioikeudellisissa asioissa on usein kysymys huomattavista taloudellisista intresseistä, minkä lisäksi niiden käsittely ja ratkaiseminen on vaativaa ja edellyttää erityisasiantuntemusta.

Kuten edellä jaksossa 2.1 selostetusta ilmenee, immateriaalioikeudellisten sekä niihin läheisesti liittyvien asioiden käsittely on nykyisin hajaantunut käsiteltäväksi useissa eri oikeuspaikoissa eri muutoksenhakujärjestyksiä noudattaen.

Koko teollisoikeuksien suojajärjestelmälle luonteenomaista on järjestelmän organisatorinen jakautuminen yhtäältä rekisteriviranomaisiin ja toisaalta yleisiin tuomioistuimiin. Kysymys yksinoikeuden myöntämisestä kuuluu rekisteriviranomaisten ratkaistavaksi hallinnollisessa menettelyssä, muutoksenhaun tapahtuessa valittamalla viime kädessä korkeimpaan hallinto-oikeuteen hallintolainkäyttöasiana. Teollisoikeuden loukkausta ja mitättömyyttä koskevien asioiden käsittely kuuluu taas pääsääntöisesti yleisille tuomioistuimille, joiden ratkaisusta on mahdollista hakea muutosta valittamalla oikeudenkäymiskaaren mukaisessa järjestyksessä viime kädessä korkeimpaan oikeuteen.

Tämä merkitsee, että samaan yksinoikeuteen liittyvä samantyyppinen tai jopa identtinen kysymys voi olla käsiteltävänä samanaikaisesti molemmilla puolin edellä kuvattua organisatorista kahtiajakoa, mahdollisesti jopa niin, että samat osapuolet esiintyvät asianosaisina sanotuissa asioissa. Hyödyllisyysmallin ja piirimallin osalta tilanne on jopa se, että koko kyseisten oikeuksien voimassaoloajan loukkaus- ja mitättömyyskysymykset joudutaan käsittelemään eri oikeuspaikoissa ja eri oikeudenkäyntimenettelyä noudattaen.

Edellä mainittu asioiden käsittelyn hajaantuneisuus pätee myös immateriaalioikeuksien toteuttamista koskevien asioiden käsittelyyn ja niihin liittyvän muutoksenhaun järjestämiseen.

Ensinnäkin myös riita-asioiden osalta teollisoikeuksia koskevien asioiden käsittely on nykyisin, edellä jaksossa 2.1 selostetusta keskittämistä huolimatta, keskitettyä vain osittain. Tältä osin suurimmat ongelmat ovat liittyneet sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaisten asioiden järjestämiseen. Esimerkiksi sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa säädetyn vilpillisen kilpailun ehkäisemisen ja tunnusmerkkien suojan osalta nykyisellään varsin yleistä on, että joko samanaikaisesti tai peräkkäin haetaan sekä suojaa tavaramerkkilain nojalla Helsingin käräjäoikeudessa että kieltoa sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain nojalla markkinaoikeudessa. Epätarkoituksenmukaisena voidaan pitää myös sitä, että sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaiset kieltoasiat käsitellään ja ratkaistaan markkinaoikeudessa, kun taas mainittuun lakiin perustuvat vahingonkorvausasiat kuuluvat yleisten tuomioistuinten käsiteltäviksi.

Tekijänoikeudellisten riita-asioiden käsittelyä ei puolestaan ole keskitetty lainkaan. Vaikka osaa tekijänoikeudellisista riita-asioista voidaankin pitää luonteeltaan sellaisina, ettei niiden käsittelyyn nykyisellään juuri liity mainittavia ongelmia, osa mainituista

asioista on kuitenkin sellaisia, jotka edellyttävät paitsi tekijänoikeuslainsäädännön niin myös sen taustalla olevan tekijänoikeusjärjestelmän perinpohjaista hallitsemista ja ymmärtämistä. Immateriaalioikeudellisia riita-asioita koskevista erilaisista oikeuspaikkasäännöksistä aiheutuu lisäksi, että eri immateriaalioikeudellisia suojamuotoja koskevien asioiden käsittely joudutaan toteuttamaan joko samanaikaisina tai peräkkäisinä prosesseina eri tuomioistuimissa tai että viimeksi mainitun vaihtoehdon ”sanelemana” joudutaan hakemaan suojaa vain tietyn suojamuodon perusteella.

Edellä mainittu immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn hajaantuneisuus merkitsee myös immateriaalioikeutta koskevan asiantuntemuksen pirstoutumista eri oikeuspaikkoihin. Kun mainittuun seikkaan yhdistetään immateriaalioikeudellisten asioiden lukumääräinen vähäisyys, nykyinen käsittelyjärjestelmä ei parhaalla tavalla tue immateriaalioikeudellisen asiantuntemuksen kehittämistä ja syventämistä järjestelmän piirissä.

Edellä jaksossa 2.1 selostetulla tavalla PRH:n päätökseen patenti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, tavaramerkki- ja malliasiassa sekä PRH:n päätökseen, jolla on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen, haetaan muutosta valittamalla PRH:n yhteydessä toimivaan PRH:n valituslautakuntaan.

PRH:n valituslautakunta perustettiin vuonna 1992 korvaamaan PRH:n valitusosasto. Tätä perusteltiin aikoinaan sillä, että PRH:n valituslautakunnan tarkoituksena on toimia riippumattoman hallintotuomioistuimen tavoin. Huomioon ottaen muun ohella PRH:n valituslautakunnan asema PRH:n yhteydessä sekä sen kokoonpanojen määräytyminen, PRH:n valituslautakunta ei kuitenkaan täytä niitä edellytyksiä, joita riippumattomalta tuomioistuimelta edellytetään.

Myös siihen, miten PRH:n valituslautakunta käytännössä toimii, liittyy nykyisellään ongelmia. Kuten edellä jaksossa 2.2 selostetusta ilmenee, PRH:n valituslautakunta on nykyisellään pahoin ruuhkautunut. Vuoden 2008 lopussa PRH:n valituslautakunnassa oli vireillä 366 ratkaisematonta asiaa, kun vuoden 2008 ratkaistujen asioiden kokonaismäärä oli 166. PRH:n valituslautakunnan pitkät käsittelyajat tulivat esiin suurimpana PRH:n valituslautakuntaprosessiin liittyvänä epäkohtana myös työryhmän suorittamaan kyselytutkimukseen saaduissa vastauksissa. Tämän lisäksi saaduissa vastauksissa kiinnitettiin yleisesti huomiota tarpeeseen parantaa PRH:n valituslautakunnan ratkaisujen perustelujen laatua, minkä ohella parantamisen varaa nähtiin myös PRH:n valituslautakunnan noudattamissa menettelytavoissa.

Mainittuun kyselytutkimukseen saaduissa vastauksissa pidettiin toisaalta yleisesti hyvänä asiana sitä, että menettely PRH:n valituslautakunnassa on pääsääntöisesti kirjallista ja että menettely on nykyisellään edullista.

Patenttia, hyödyllisyysmallia ja piirimallia koskevassa riita-asiassa käräjäoikeudella on edellä jaksossa 2.4 selostetulla tavalla apunaan kaksi patenttilain 66 §:ssä tarkoitettua käräjäoikeuden määräämää teknisen alan asiantuntijaa, jotka eivät ole tuomioistuimen jäseniä eivätkä siten kuulu asian ratkaisukokoonpanoon, vaan asiantuntijoiden tehtävänä on antaa kirjallinen lausunto tuomioistuimen heille esittämien yksilöityjen kysymysten perusteella. Nykyisellään asiantuntijat antavat lausuntonsa aina pääkäsittelyn päättymisen jälkeen, eikä asianosaisille varata enää tilaisuutta lausua asiantuntijoiden lausunto-

jen johdosta ennen asian ratkaisemista. Tätä menettelyä voidaan pitää ongelmallisena oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevien periaatteiden valossa.

Rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen teollisoikeusrikosasioiden oikeuspaikasta ei rikoslaissa sen paremmin kuin ROL:ssa säädetä erikseen eikä viitata myöskään eri teollisoikeuslakien oikeuspaikkasäännöksiin. Hallituksen esityksessä rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi (HE 94/1993 vp s. 221/II) on toimivaltaisen tuomioistuimen määräytymiseen liittyen todettu, että eri teollisoikeuslakeihin sisältyvän oikeuspaikkasäännöksen on katsottu tarkoittavan ilman eri mainintaakin kaikkia tahallisia yksinoikeuden loukkauksia, minkä vuoksi ehdotuksessa ei ole pidetty tarpeellisena ehdottaa muutosta eri teollisoikeuslakien oikeuspaikkasäännöksiin. Käytännössä kysymys rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen teollisoikeusrikosasioiden oikeuspaikasta on kuitenkin aiheuttanut epäselvyyttä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Osana kansallisen immateriaalioikeusjärjestelmän tehostamisohjelmaa tällä esityksellä pyritään tehostamaan immateriaalioikeuksien myöntämistä ja toteuttamista kehittämällä immateriaalioikeudellisiin asioihin liittyvää tuomioistuinjärjestelmää niin hallinnollisessa menettelyssä tapahtuvan teollisoikeuksien myöntämiseen liittyvän muutoksenhaun kuin myös immateriaalioikeuksien toteuttamista tarkoittavien tuomioistuinasioiden osalta. Tämän kannalta keskeisiä tavoitteita ovat tuomioistuinkäsittelyn korkea laatu ja nopeus.

Tarkoituksena on ensinnäkin vähentää immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn hajaantuneisuutta nykyisestä. Tämän myötä oikeudenhaltijoiden olisi jatkossa mahdollista nykyistä huomattavasti laajemmassa määrin hakea suojaa eri immateriaalioikeudellisten suojamuotojen perusteella yhdessä ja samassa menettelyssä samassa oikeuspaikassa.

Ratkaisutoiminnan laadun ja ratkaisujen ennustettavuuden kannalta merkittävässä asemassa on korkeatasoinen asiantuntemus. Keskittämällä immateriaalioikeudellisiä asioita koskeva ratkaisutoiminta mahdollisimman suuressa määrin samaan oikeuspaikkaan tavoitteena on myös luoda edellytykset immateriaalioikeuksiin liittyvän osaamisen kehittämiseksi ratkaisutoiminnassa. Ratkaisutoiminnan asiantuntemusta pyritään toisaalta osaltaan parantamaan myös ratkaisukokoonpanoja ja kelpoisuusehtoja koskevalla sääntelyllä. Ratkaisutoiminnaltaan korkeatasoinen immateriaalioikeuksiin keskittyvä tuomioistuin antaisi Suomelle myös valmiudet mahdollisesti perustettavan eurooppalaisen patenttituomioistuinjärjestelmän paikallis- tai aluejaoston perustamiselle.

Antamalla oikeussuojaa eri immateriaalioikeuksien osalta samassa oikeuspaikassa voitaisiin lisäksi saavuttaa tehokkuus- ja synergiaetuja. Tämän seurauksena olisi mahdollista myös nopeuttaa immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyä nykyisestä.

Sillä, että keskitetyssä oikeuspaikassa on korkea immateriaalioikeudellinen asiantuntemus, voi olla myös se merkitys, että ajan kuluessa asianosaisten tuntiessa aikaisempaa suurempaa luottamusta ratkaisutoiminnan laatuun ja ennustettavuuteen muutoksenhakuherkkyyks keskitetyn oikeuspaikan ratkaisuihin alenee.

Teollisoikeuden myöntämistä koskevien asioiden osalta päämääränä voidaan pitää myös valitusasioita koskevan menettelyn kehittämistä nykyiseen verrattuna muun ohella kiinnittämällä huomiota asioiden valmistelun ja prosessin johdon merkitykseen sekä alentamalla suullisten käsittelyjen toimittamisen kynnyksiä. Edelleen päämääränä voidaan pitää, että oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevat periaatteet turvataan jo ensimmäisessä muutoksenhakuasteessa ohjaamalla muutoksenhaku riippumattomaan tuomioistuimeen.

Harkittaessa sitä, miten edellä mainitut tavoitteet voidaan toteuttaa, on toisaalta otettava huomioon perustuslaista ja kansainvälisestä sääntelystä johtuvat reunaehdot. Erityisesti pohdittaessa sitä, millaisia organisatorisia järjestelyjä ehdotetaan, on rekisteriviranomaisten päätöksiin kohdistuvan muutoksenhaun järjestämisen osalta otettava huomioon perustuslakiin kirjattu tuomioistuinoorganisaation kahtiajako yleisiin tuomioistuihin ja hallintotuomioistuihin.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot ja keskeiset ehdotukset

3.2.1 Keskittäminen markkinaoikeuteen

Työryhmän asettamispäätöksen mukaan työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus aineettomia oikeuksia koskevien asioiden tuomioistuinkäsittelyn keskittämisestä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa. Asettamispäätöksen mukaan lähtökohtana on, että asiat keskitetään markkinaoikeuteen työryhmämietinnössä IPR-asioiden tuomioistuinkäsittelyn keskittäminen (oikeusministeriön työryhmämietintö 2007:20) ehdotetussa laajuudessa kuitenkin niin, että muutoksenhaku PRH:n nykyisin käsittelemistä immateriaalioikeudellisista asioista keskitetään kokonaisuudessaan markkinaoikeuteen, jolloin PRH:n valituslautakunta voidaan lakkauttaa.

Edellä jaksossa 2.4 esitetyn valossa immateriaalioikeudellisiin asioihin liittyvän tuomioistuinjärjestelmän kehittämisen kannalta keskeisimmän tekijän muodostaa näitä asioita koskevan ratkaisutoiminnan keskittäminen mahdollisimman suuressa määrin samaan oikeuspaikkaan. Myös asian aikaisempien valmisteluvaiheiden yhteydessä esitetyissä kannanotoissa immateriaalioikeudellisten asioiden keskittämisestä on yleisesti pidetty toivottavana kehityksenä.

Keskittämisen kannalta keskeisessä asemassa ovat nykyään PRH:n valituslautakunnassa käsiteltävät asiat, joissa on kysymys muutoksenhausta PRH:n päätöksiin patentti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, malli- ja tavaramerkkiasioissa. Kuten edellä jaksossa 2.1.4 esitetyistä käsittelymäärätiedoista ilmenee, mainitut asiat muodostavat lukumääräisesti ylivoimaisesti suurimman ryhmän immateriaalioikeudellisia asioita. Näiden asioiden sisällyttäminen keskittämisen piiriin on siten avainasemassa, jotta keskitettyyn oikeus-

paikkaan turvattaisiin riittävä asiamäärä (niin sanottu kriittinen massa) edellä selostettujen keskittämällä tavoiteltavien hyötyjen saavuttamiseksi.

Erityisesti rekisteriviranomaisten päätöksiin liittyvän muutoksenhaun järjestämisen näkökulmasta tavoite ratkaisutoiminnan keskittämistä mahdollisimman suuressa määrin samaan oikeuspaikkaan tulee parhaiten turvatuksi keskittämällä immateriaalioikeudellisten asioiden käsittely markkinaoikeuteen. Markkinaoikeuden valitseminen keskitetyksi oikeuspaikaksi vastaa myös asiaa edellisessä vaiheessa selvittäneen oikeusministeriön asettaman työryhmän joulukuussa 2007 valmistuneessa mietinnössä (IPR-asioiden tuomioistuinkäsittelyn keskittäminen, Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2007:20) esitettyä.

Tätä edeltäneessä työryhmämietinnössä (Aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittely, Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2005:2) työryhmän enemmistö sinänsä katsoi, että immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn keskittäminen olisi mahdollista toteuttaa keskittämällä Helsingin kärjäoikeuden yhteyteen yhtäältä kaikki immateriaalioikeudelliset riita- ja rikosasiat sekä toisaalta valitukset rekisteriviranomaisten päätöksistä. Kuten edellä jaksossa 2.3.2 on todettu, muutoksenhaun ohjaamista rekisteriviranomaisten päätöksistä yleisiin tuomioistuihin ei ole kuitenkaan pidettävä ongelmattomana perustuslain 98 ja 99 §:n säännökset huomioon ottaen. Sen sijaan muutoksenhaun ohjaaminen rekisteriviranomaisten päätöksistä markkinaoikeuteen, joka on erityistuomioistuin, ei ole vastaavalla tavalla ongelmallista.

PRH:n valituslautakunnan lakkauttaminen

Asiat, joissa on kysymys muutoksenhausta PRH:n päätöksiin patenti-, tavaramerkki- ja mallioikeusasioissa, ovat periaatteessa jaettavissa kahteen ryhmään: oikeuksien hakijoiden valituksiin heille kielteisistä rekisteröintipäätöksistä yhtäältä sekä oikeuksien hakijoiden/haltijoiden tai väitteentekijöiden valituksiin väitteisiin annetuista ratkaisuista toisaalta. Molemmissa tapauksissa pohjimmiltaan on kuitenkin kysymys samasta (immateriaali)oikeudellisesta arvioinnista, eli siitä, täyttääkö hakemus asianomaisissa immateriaalioikeuslaeissa rekisteröinnille säädetyt edellytykset. Tämän vuoksi on perusteltua, että kaikki valitukset patenti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, tavaramerkki- ja mallioikeusasioissa keskitettäisiin markkinaoikeuteen.

Edellä mainittu tarkoittaa, että PRH:n valituslautakuntaan jäisi käsiteltäväksi vain pari hyvin pientä asiaryhmää, kuten valitukset PRH:n päätöksistä yhdistys- ja säätiöasioissa. Edellä jaksossa 2.1.4.2 selostettujen käsittelymäärätietojen valossa muita kuin patenti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, tavaramerkki- ja mallioikeusasioihin liittyneitä valituksia on PRH:n valituslautakunnassa viime vuosina ollut vuosittain keskimäärin vain muutamia. Tämän johdosta työryhmä ehdottaakin, että immateriaalioikeusasioiden markkinaoikeuteen keskittämisen yhteydessä muutoksenhaku mainittujen muiden asioiden osalta ohjattaisiin PRH:n valituslautakunnan sijaan Helsingin hallinto-oikeuteen, mikä näin mahdollistaisi PRH:n valituslautakunnan lakkauttamisen.

Oman kysymyksensä muodostaa PRH:n valituslautakunnassa vireillä olevia asioita koskevat siirtymäjärjestelyt sekä tähän liittyen kysymys PRH:n valituslautakunnan lakkauttamisen ajankohdasta. On nimittäin huomattava, että PRH:n valituslautakunta on nykyisellään pahoin ruuhkautunut, kuten edellä jaksosta 2.4 ilmenee. Koska tiedossa ei myöskään ole sellaisia seikkoja, joiden nojalla olisi perusteltua ennakoita, että PRH:n valituslautakunnan tilanne olisi kehittymässä ainakaan merkittävästi parempaan suuntaan seuraavien noin kahden vuoden aikana, työryhmä on joutunut perustamaan siirtymäjärjestelyjen toteuttamista koskevan arviointinsa siihen, että immateriaalioikeudellisten asioiden keskittämisen toteuttamisen ajankohtana PRH:n valituslautakunta ei tule olemaan ainakaan merkittävästi nykyistä vähempää ruuhkautunut. Tämän johdosta työryhmä on viimeksi mainitun lähtökohdan pohjalta tarkastellut seuraavia kahta eri vaihtoehtoa toteuttaa kyseiset siirtymäjärjestelyt.

Näistä ensimmäisen vaihtoehdon muodostaisi se, että immateriaalioikeudellisten asioiden markkinaoikeuteen keskittämisen yhteydessä markkinaoikeuteen (ja osaltaan vastaavasti myös Helsingin hallinto-oikeuteen) siirrettäisiin myös PRH:n valituslautakunnassa tuolloin vireillä olevat asiat. Tämä merkitsisi, että PRH:n valituslautakunta voisi tulla lakkautettavaksi samanaikaisesti kuin immateriaalioikeudelliset asiat keskitetään markkinaoikeuteen.

Toisena vaihtoehtona olisi puolestaan se, että immateriaalioikeudellisten asioiden markkinaoikeuteen keskittämisen voimaantulon ajankohtana PRH:n valituslautakunnassa vireillä olevat asiat jäisivät lautakunnan käsiteltäviksi ja että PRH:n valituslautakunta tulisi lakkautettavaksi kahta vuotta myöhemmin.

Mainitun ensimmäisen vaihtoehdon huomattavimpana etuna olisi, että valitukset PRH:n päätöksistä säilyisivät koko ajan jo ensimmäisessä muutoksenhakuasteessa yhden tahon käsiteltävinä ja ratkaistavina. Vaihtoehdon mukainen järjestelmä olisi ulkopuolisille selkeä. Vaihtoehto myös pienentäisi vaaraa epätasapuoლისista käsittelyajoista ja epäyhtenäisestä ratkaisukäytännöstä. Merkittävin vaihtoehdon toteuttamiseen liittyvä ongelma on edellä mainittu PRH:n valituslautakunnan huomattava ruuhkautuneisuus ja ruuhkan siirtämisestä markkinaoikeuteen mahdollisesti aiheutuvat seuraukset. Ottaen huomioon, että markkinaoikeuteen saapuneiden asioiden lukumäärä on viime vuosina vaihdellut noin 400–600 asian välillä, PRH:n valituslautakunnassa tällä hetkellä vireillä olevan asiamäärän siirtäminen yhdellä kertaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi merkitsisi markkinaoikeuden kannalta lähes yhden vuoden suuruista lisätyömäärää. Lisäys merkitsisi huomattavaa riskiä sille, että markkinaoikeuden toiminta ruuhkautuisi kaikkien siellä käsiteltävien asioiden osalta.

Edellä selostettuun jälkimmäiseen vaihtoehtoon liittyvänä huomattavimpana etuna olisi sen välttäminen, että käsillä olevalla uudistuksella aiheutettaisiin markkinaoikeuden ruuhkautuminen paitsi nykyisin PRH:n valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden osalta niin kaikkien muidenkin markkinaoikeudessa jatkossa käsiteltävien asioiden osalta immateriaalioikeudellisten asioiden keskittämisen alkuvaiheessa. Sinänsä vaihtoehto merkitsee, että jonkin aikaa ensimmäisen asteen muutoksenhakuinstansseina PRH:n päätöksistä toimisi kaksi eri tahoja, mikä voisi merkitä muun ohella vaaraa tietystä epäyhtenäisyydestä ratkaisukäytännössä. On kuitenkin huomattava, että sekä PRH:n vali-

tuslautakunnan että markkinaoikeuden ratkaisusta olisi aina olemassa jatkomuutoksen hakumahdollisuus korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Arvioidessaan näitä kahta eri vaihtoehtoa työryhmän jäsenten enemmistö (Leppänen, Mikkola, Harenko ja Tchernych) on päättänyt kannattamaan edellä selostettua jälkimmäistä, vasta siirtymäkauden jälkeen tapahtuvaan PRH:n valituslautakunnan lakkauttamiseen perustuvaa vaihtoehtoa, kun taas vähemmistö (Liljeroos, Honkapää ja Waldén) on kannattanut vaihtoehtoa, jossa PRH:n valituslautakunta tulisi lakkautettavaksi samanaikaisesti kuin immateriaalioikeudelliset asiat keskitetään markkinaoikeuteen. Työryhmän mietintöön sisältyvät varsinaiset säännösehdotukset on näin ollen laadittu kyseisen siirtymäkauteen perustuvan vaihtoehdon mukaan. Hakasulkeissa mietintöön on kuitenkin oheistettu myös vähemmistön kannattaman vaihtoehdon mukaiset säännösehdotukset.

3.2.2 Keskittämisen laajuus

Keskittämisen piiriin kuuluisivat ensinnäkin immateriaalioikeuksiin luettavat eri teollisoikeuksia koskevat asiat. Markkinaoikeuteen keskitettäisiin siten patentti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, tavaramerkki-, mallioikeus-, toiminimi- sekä kasvinjalostajaoikeusasiat kuin myös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaiset asiat. Tämän lisäksi keskittämiseen piiriin kuuluisivat patenttiasioihin rinnastuvat työsuhtekeksintö-, korkeakoulukeksintö- ja maanpuolustuskeksintöasiat.

Kuten edellä on todettu, teollisoikeuksien ohella toisen immateriaalioikeuksien pääryhmän muodostaa tekijänoikeus, johon varsinaisen kirjallisten ja taiteellisten teosten suojan lisäksi kuuluvat myös tekijänoikeuden lähioikeudet. Työryhmän asettamispäätöksen mukaisesti markkinaoikeuteen keskitettävien asioiden piiriin kuuluisivat edellä mainittujen teollisoikeusasioiden lisäksi myös tekijänoikeusasiat. Ottaen erityisesti huomioon, että eri immateriaalioikeudelliset suojamuodot voivat ja usein myös esiintyvät päällekkäisinä siten, että yhtä ja samaa kohdetta suojataan useammalla suojamuodolla, myös tekijänoikeusasioiden sisällyttäminen keskittämisen piiriin on tärkeää edellä selostettujen keskittämisen tavoiteltavien hyötyjen saavuttamiseksi. Tekijänoikeusasioiden keskittämistä tukee myös se, että eri suojamuotojen välisistä tietyistä eroavaisuuksista huolimatta esimerkiksi seuraamusjärjestelmät eri immateriaalioikeuksien osalta ovat pitkälti samankaltaiset.

Immateriaalioikeudellisista asioista keskittäminen koskisi ensinnäkin kaikkia riita- ja hakemusasioita. Näitä keskittämiseen piiriin kuuluvia teollis- ja tekijänoikeudellisia riita- ja hakemusasioita olisivat kaikki riita- ja hakemusasiat, joissa vaaditaan eri teollisoikeus- tai tekijänoikeuslakeihin perustuvaa seuraamusta tai joissa muutoin on kysymys mainittuihin lakeihin perustuvasta asiasta. Tällaisesta asiasta ei sen sijaan olisi kysymys asioissa, joissa on kysymys puhtaasti sopimusoikeudellisesta riidasta, jossa ei edes väitetä loukatun teollis- tai tekijänoikeuslakien säännöksiä.

Markkinaoikeuteen keskitettäisiin myös immateriaalioikeudellisiin asioihin liittyvien turvaamistoimiasioiden käsittely (oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaiset turvaamis-

toimiasiat sekä todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetun lain mukaiset todistelun turvaamista koskevat asiat).

Tämän lisäksi työryhmä ehdottaa, että markkinaoikeus voisi immateriaalioikeudellisen riita-asian yhteydessä käsitellä myös muun riita-asian, jos kantaja nostaa kanteet samanaikaisesti ja kanteet johtuvat olennaisesti samasta perusteesta. Tämä on asianosaisten kannalta tarkoituksenmukaista, sillä immateriaalioikeudellisten riita-asioihin saattaa usein liittyä esimerkiksi erilaisia sopimuksia, joissa on sovittu sopimukseen perustuvista seuraamuksista.

Edellä mainittujen riita- ja hakemusasioiden lisäksi markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Työryhmä ei kuitenkaan ehdota muutettavaksi muutoksenhakua maa- ja metsätalousministeriön kansallisista päätöksistä, jotka koskevat EU-nimisuojan rekisteröintiä tarkoittavia hakemuksia, vaan tältä osin muutosta haettaisiin edelleen valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen sen mukaan kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Kuten edellä jaksossa 2.1.1.8 on selostettu, toiminimen rekisteröinti on säädetty tapahtuvaksi osana kaupparekisteriin tehtävää ilmoitusmenettelyä. Vaikka ilmoitukseen sisältyvän toiminimen toiminimilain mukaisuuden arviointi muodostaa vain yhden ilmoituksen rekisteröimiseen liittyvän seikan, työryhmä on lähtenyt siitä, että myös muutoksenhaku päätöksistä, joilla on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen, ohjattaisiin PRH:n valituslautakunnan sijaan kokonaisuudessaan markkinaoikeuteen. Työryhmä ei ensinnäkään ole pitänyt perusteltuna, että muutoksenhaku eriytettäisiin sen mukaan, onko kysymys toiminimeen liittyvästä vai jostakin muusta epäämisperusteesta, sillä ilmoituksen epääminen voi tapahtua useammalla kuin yhdellä perusteella, joista yksi liittyy rekisteröitäväksi haettuun toiminimeen ja toinen johonkin muuhun seikkaan. Arvioidessaan kysymystä muutoksenhaun ohjaamisesta joko markkinaoikeuteen tai Helsingin hallinto-oikeuteen työryhmä on päätenyt ensiksi mainittuun vaihtoehtoon, sillä työryhmän saamien selvitysten valossa käytännössä suurin osa aikaisemmista ilmoituksen epäämistä koskeneista valituksista on liittynyt nimenomaan ilmoitetun toiminimen toiminimilain mukaisuuden arviointiin. Muutoksenhaku PRH:n muista päätöksistä (esimerkiksi päätökset yhdistys- ja säätiöasioissa) ehdotetaan puolestaan ohjattavaksi Helsingin hallinto-oikeuteen.

Vaikka verkkotunnuksia ei lueta varsinaisten immateriaalioikeuksien alaan kuuluvaksi, työryhmä ehdottaa, että myös valitukset Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemistä päätöksistä ohjattaisiin vastaisuudessa Helsingin hallinto-oikeuden sijaan markkinaoikeuteen. Työryhmä katsoo, että verkkotunnusasioiden sisällyttäminen keskittämisen piiriin olisi perusteltua ottaen huomioon verkkotunnusasioiden läheiset yhteydet etenkin tavaramerkki- ja toiminimioikeuteen. Työryhmä ei kuitenkaan ehdota muutettavaksi muutoksenhakua ax-maakuntatunnuksen myöntämisestä koskevien Ahvenanmaan maakunnan hallituksen päätösten osalta, vaan tältä osin muutosta haettaisiin edelleen valittamalla sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolain 25 §:ssä ja verkkotunnushallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa annetussa tasavallan presidentin asetuksessa säädetään.

Immateriaalioikeudelliset rikosasiat eivät varsinaisesti ole kuuluneet työryhmän tehtävään. Ottaen huomioon, että käytännössä rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen teollisoikeusrikosasioiden oikeuspaikasta on vallinnut epäselvyyttä (ks. edellä jaksossa 2.4 esitettyä), työryhmä kuitenkin ehdottaa, että kyseistä asiaa selvennettäisiin säätämällä nimenomaisesti laissa, että syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitetuista teollisoikeusrikoksista käsiteltäisiin Helsingin käräjäoikeudessa. Tämän lisäksi työryhmä ehdottaa selvyyden vuoksi säädettävän nimenomaisesti myös siitä, että vaikka keskittämisen myötä markkinaoikeus vastaisuudessa olisi lähtökohtaisesti yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään immateriaalioikeudelliset riita- ja hakemusasiat, niin tämä ei kuitenkaan estäisi sitä, että käsiteltäessä eri immateriaalioikeuslakeihin tai rikoslain 49 lukuun perustuvaa syyteasiaa on tällaisen asian yhteydessä mahdollista käsitellä myös syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuvat yksityisoikeudelliset vaatimukset. Tämä on myös tarkoituksenmukaista asianosaisen aseman kannalta.

3.2.3 Markkinaoikeuden ratkaisukokoonpanot ja jäsenten kelpoisuusvaatimukset

Ratkaisutoiminnan asiantuntemuksen turvaamisen kannalta asioiden ratkaisukokoonpanoja ja jäsenten kelpoisuusvaatimuksia koskevilla säännöksillä on huomattava merkitys.

Pohtiessaan markkinaoikeuden ratkaisukokoonpanojen peruslinjauksia keskittämisen piiriin kuuluvissa immateriaalioikeudellisissa asioissa työryhmä on ensinnäkin lähtenyt siitä, että markkinaoikeus olisi lähtökohtaisesti päätösvaltainen monijäsenisessä kokoonpanossa (kollegio). Paitsi että kollegion voi katsoa turvaavan monipuolisemman asiantuntemuksen, mainittua lähtökohtaa voi pitää myös siinä mielessä perusteltuna, että markkinaoikeus tälläkin hetkellä toimii kollegiaalisena tuomioistuimena.

Toisena ratkaisukokoonpanoja koskevana lähtökohtana työryhmä on pitänyt teknisen asiantuntemuksen turvaamisen tärkeyttä patenttia, hyödyllisyysmallia ja piirimallia koskevissa asioissa. Tältä osin työryhmä on päätenyt ehdottamaan, että asiantuntemus turvattaisiin vastaisuudessa siten, että patenttia, hyödyllisyysmallia ja piirimallia koskevissa asioissa markkinaoikeuden ratkaisukokoonpanoon kuuluisi lainoppineiden jäsenten lisäksi lähtökohtaisesti myös teknisen asiantuntemuksen omaavia jäseniä. Nämä jäsenet voisivat olla joko markkinaoikeuden vakinaisena jäsenenä toimivia markkinaoikeusinsinöörejä tai sivutoimisesti toimivia asiantuntijajäseniä.

Tämä tarkoittaisi, että markkinaoikeuden osalta ei enää olisi tarvetta nykyisille patenttilain 66 ja 67 §:n mukaisten käräjäoikeuden teknisen alan asiantuntijoiden käyttämiselle. Kun otetaan lisäksi huomioon mainittujen asiantuntijoiden käyttämiseen liittyvä ongelmallisuus oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevien periaatteiden kannalta (ks. edellä jakso 2.4), työryhmä ehdottaa asiantuntijoista luopumista myös patenttia, hyödyllisyysmallia ja piirimallia koskevien rikosasioiden osalta. Asiantuntijajärjestelmän ylläpitäminen olisi myös epätarkoituksenmukaista näin pienen asiaryhmän vuoksi. Patenttia, hyödyllisyysmallia ja piirimallia koskevissa rikosasioissa käräjäoikeus voisi vastaisuudessa turvata asiantuntemuksen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun mukaisen asiantuntijatodistelun ja rekisteriviranomaiselta pyydettyjen lausuntojen avulla. Tämän lisäksi

jatkovalmistelussa voisi lähemmin selvittää mahdollisuutta hyödyntää – tavalla tai toisella – markkinaoikeuden teknistä asiantuntemusta omaavia jäseniä myös patenttia, hyödyllisyysmallia ja piirimallia koskevien rikosasioiden käsittelyssä.

Ratkaisukokoonpanojen osalta työryhmä siten ehdottaa, että markkinaoikeus olisi pääsääntöisesti päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä. Patenttia, hyödyllisyysmallia tai piirimallia koskevissa riita-asioissa markkinaoikeus olisi kuitenkin lähtökohtaisesti päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä ja markkinaoikeusinsinööri. Asioissa, joissa valitetaan PRH:n patenttia, hyödyllisyysmallia tai piirimallia koskevasta päätöksestä, markkinaoikeus olisi puolestaan päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu lainoppinut jäsen, markkinaoikeusinsinööri sekä markkinaoikeusinsinööri tai sivutoiminen asiantuntijajäsen.

Markkinaoikeuden toiminnan tehokkuuden turvaamiseksi työryhmä toisaalta ehdottaa, että asioissa, joissa oikeusturvanäkökohdat eivät sitä edellytä, markkinaoikeus olisi päätösvaltainen myös edellä selostettua suppeammissa kokoonpanoissa.

Ratkaisutoiminnan asiantuntemus pyrittäisiin turvaamaan myös edellyttämällä sekä markkinaoikeuden vakinaisilta jäseniltä (niin lainoppineet jäsenet kuin markkinaoikeusinsinöörit) että sivutoimitoimisilta asiantuntijajäseniltä erityisten kelpoisuusvaatimusten täyttämistä.

3.2.4 Keskittämisen piiriin kuuluvien immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn järjestäminen markkinaoikeudessa

Keskittämisen piiriin kuuluvat valitukset rekisteriviranomaisten teollisoikeuden myöntämistä tai rekisteröintiä koskevista päätöksistä käsiteltäisiin markkinaoikeudessa hallintolainkäyttölain järjestyksessä. Kuten edellä jaksossa 2.3.2 on selostettu, hallintolainkäyttölain soveltamisen markkinaoikeudessa ei ole katsottu olevan ongelmallista perustuslain näkökulmasta. Myös nykyisellään markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvista asioista kilpailu- ja hankinta-asiat käsitellään hallintolainkäyttölain järjestyksessä.

Mainitut valitusasiat ovat erityislaatuista ja poikkeavat tavanomaisista hallintolainkäyttöasioista. Näissä asioissa yksityinen intressi on korostunut ja niissä on usein selkeä kaksiasianosaissuhde. Teollisoikeudellisissa valitusasioissa asiamiehinä toimivat yleensä mainittujen asioiden hoitamiseen erikoistuneet patenttiasiamiehet, joista useimmat eivät ole juristeja. Lisäksi teollisoikeudellisten valitusasioiden käsittelyä, erityisesti valmistelua, on tarpeen tehostaa ja nopeuttaa nykyiseen valituslautakuntamenettelyyn nähden. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan otettavaksi erityissäännöksiä näiden asioiden käsittelystä (2. lakiehdotuksen 3 luvun 2–17 §). Siltä osin kuin toisin ei säädetä, valitusasioiden käsittelyyn sovellettaisiin hallintolainkäyttölakia.

Keskittämisen piiriin kuuluvat immateriaalioikeudelliset riita- ja hakemusasiat sekä näihin liittyvät riita-asiat käsiteltäisiin markkinaoikeudessa lähtökohtaisesti sen mukaan kuin oikeudenkäymiskaassa riita- ja hakemusasian käsittelystä käräjäoikeudessa säädetään.

Työryhmän tehtävään ei varsinaisesti ole kuulunut markkinaoikeudessa nykyisin käsiteltävien asioiden tarkastelu. Tämän vuoksi markkinaoikeudessa nykyisin käsiteltävien kilpailu- ja hankinta-asioiden sekä markkinaoikeudellisten asioiden käsittelyn osalta työryhmä ei lähtökohtaisesti ehdota muutoksia nykytilaan. Poikkeuksen tästä muodostaa sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaisia kieltoasioita koskeva sääntely. Jotta mahdollistettaisiin mainittujen asioiden mahdollisimman ongelmattoman käsittely muiden immateriaalioikeudellisten riita-asioiden kanssa, työryhmä ehdottaa, että sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaiset kieltoasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa samaa menettelyä noudattaen kuin muut immateriaalioikeudelliset riita-asiat. Sen sijaan työryhmä ei ehdota, että ainakaan tässä vaiheessa nykyisistä markkinaoikeudellisista asioista muiden asioiden, kuten elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä annetun lain ja saatavien perinnästä annetun lain mukaiset asiat, käsittelyn osalta tehtäisiin vastaavaa muutosta niissä noudatettavaan menettelyyn.

Keskittämisen piiriin kuuluvien immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn tarkempi organisointi jäisi markkinaoikeuden tehtäväksi. Tältä osin työryhmä ehdottaa ainoastaan säädettäväksi, että markkinaoikeus voi toimia jaostoihin jakautuneena siten kuin markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määrätään (1. lakiehdotuksen 12 §).

Rekisteriviranomaisten päätöksiin kohdistuvien valitusasioiden ja immateriaalioikeudellisten riita-asioiden yhdistämisen mahdollisuus

Edellä jaksossa 2.4 kuvattua teollisoikeuksien suojajärjestelmän jakautumista yhtäältä rekisteriviranomaisiin ja toisaalta yleisiin tuomioistuimiin erillisine muutoksenhakujärjestelmineen voidaan pitää tietyssä mielessä jo periaatteellisesti ongelmallisena. Kun kysymykset teollisoikeuksien myöntämisestä ja mitättömäksi julistamisesta kuuluvat nykyisin viime kädessä eri tahoille (korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja vastaavasti korkeimmalle oikeudelle), merkitsee sanottu riskiä siitä, että oikeuskäytäntö alalla voi muodostua epäyhtenäiseksi.

Kyseisen järjestelmien erillisyyden voi katsoa merkitsevän, ettei immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyä ole nykyään myöskään käytännön näkökohdista asiaa tarkasteltuna organisoitu tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Samaan yksinoikeuteen liittyvä samantyyppinen tai jopa identtinen kysymys voi nimittäin olla käsiteltävänä samankaltaisesti sekä rekisteriviranomaisessa että yleisessä tuomioistuimessa, mahdollisesti jopa niin, että samat osapuolet esiintyvät asianosaisina sanotuissa asioissa (niin sanotut rinnakkaisten prosessien tilanteet).

Keskitettäessä sekä valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä että immateriaalioikeudelliset riita-asiat vastaisuudessa yhteen ja samaan tuomioistuimeen ei sinänsä olisi enää ainakaan järjestelmän organisatorisesta jakautuneisuudesta johtuvaa estettä sille, että mahdollistettaisiin mainittujen asioiden käsittelyn yhdistäminen (kumulaatio). Kumuloinnin mahdollistaminen olisi kuitenkin muutoin jo periaatteellisessa mielessä ongelmallista, sillä valituksissa rekisteriviranomaisten pää-

töksistä on kysymys hallintolainkäyttöasioista, kun taas immateriaalioikeudelliset riita-asiat käsitellään oikeudenkäymiskaaren mukaan. Tämän vuoksi työryhmä on tässä yhteydessä päätenyt lähtemään siitä, että vaikka kumuloinnin mahdollistaminen olisi sinänsä perusteltua asioiden käsittelyn tarkoituksenmukaisimman järjestämisen kannalta, kumuloinnin mahdollistaminen edellyttäisi kuitenkin eri yhteydessä suoritettavaa perusteellisempaa pohdintaa.

Toisaalta on todettava, että pelkästään jo rekisteriviranomaisten päätöksiin kohdistuvien valitusasioiden ja immateriaalioikeudellisten riita-asioiden käsittelyn keskittäminen samaan tuomioistuimeen parantaa asioiden käsittelyn hallinnoinnin mahdollisuuksia. Lisäksi rinnakkaisten prosessien tilanteiden vähentämiseksi työryhmä ehdottaa, ettei teollisoikeuden mitättömäksi julistamista tarkoittavaa kannetta olisi eräissä tilanteissa mahdollista nostaa, jos määräaika väitteen tekemiselle rekisteröintiä vastaan ei ole päättenyt tai jos väitteen käsittely rekisteriviranomaisessa on vielä kesken (2. lakiehdotuksen 3 luvun 20–21 §).

3.2.5 Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuihin keskittämisen piiriin kuuluvissa asioissa

Rekisteriviranomaisten teollisoikeuden myöntämistä tai rekisteröintiä koskevien päätösten osalta ylimpänä muutoksenhakuasteena toimii nykyään korkein hallinto-oikeus. Vaikka hallintolainkäyttöasioiden osalta valituslupajärjestelmää on pidetty poikkeuksellisenä järjestelynä (ks. esim. PeVL 4/2005 vp s. 3/I), työryhmä ei sinänsä ole pitänyt poissuljettuna ajatuksena sitä, että valituslupajärjestelmä voisi olla mahdollinen mainittujen asioiden osalta. Ottaen huomioon, että hallintolainkäyttötoimikunta on parhaillaan pohtimassa koko hallintolainkäyttölain uudistamista, työryhmä ei tässä yhteydessä ole kuitenkaan katsonut aiheelliseksi ehdottaa nykytilaa muutettavaksi, vaan lähtenyt siitä, että edellä mainituissa asioissa muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuihin valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen olisi mahdollista rajoitusta.

Pohtiessaan muutoksenhaun järjestämistä markkinaoikeuden ratkaisuihin keskittämiseen piiriin kuuluvien immateriaalioikeudellisten riita- ja hakemusasioiden sekä näihin liittyvien riita-asioiden osalta työryhmä on tarkastellut kaikkiaan kolmea eri vaihtoehtoa.

Näistä ensimmäisenä vaihtoehtona olisi muutoksenhaun järjestäminen valittamalla markkinaoikeuden ratkaisuihin suoraan korkeimpaan oikeuteen voimassa olevaa oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n mukaista valituslupajärjestelmää noudattaen.

Vaihtoehtoon liittyvä hyvänä puolena olisi ensinnäkin se, ettei vaihtoehto muuttaisi markkinaoikeuden asemaa ja luonnetta nykyiseen verrattuna, vaan muutoksenhaku olisi järjestetty samalla tavalla kuin nykyisin markkinaoikeudellisten asioiden osalta. Lisäksi yhden valitusasteen vähenemisen nykyisestä voisi katsoa merkitsevän mahdollisuutta immateriaalioikeudellisten asioiden kokonaiskestoajan huomattavalle lyhentämiseksi kuin myös oikeudenkäynnistä aiheutuvien kustannusten säästöön. Perustuslain 21 §:ssä säädetyn muutoksenhakuoikeuden näkökulmasta vaihtoehtoon ongelmattomuutta ei toi-

saalta voida pitää selvänä korkeimman oikeuden ennakkopäätöstuomioistuinluonne huomioon ottaen. Joka tapauksessa vaihtoehto merkitsisi yhden valitusasteen vähentämistä nykyisestä ja siten muutoksenhakumahdollisuuksien kaventumista.

Toisena vaihtoehtona olisi muutoksenhaun järjestäminen valittamalla markkinaoikeuden ratkaisuihin korkeimpaan oikeuteen kuitenkin siten, että samalla oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n mukaisia valituslupaperusteita laajennettaisiin näissä asioissa. Perusteisiin voitaisiin esimerkiksi sisällyttää erityinen puheena olevia asioita koskeva lupaperuste, joka liittyisi markkinaoikeuden ratkaisun lopputuloksen selvään virheellisuuteen.

Vaihtoehdon hyvänä puolena olisi ensinnäkin se, että valituslupaperusteet olisivat ensimmäistä vaihtoehtoa laajemmat. Vaihtoehto voisi lisäksi tarjota ratkaisun mahdollisten ensimmäiseen vaihtoehtoon liittyvien perustuslaillisten ongelmien välttämiseksi. Toisaalta vaihtoehtoon liittyvänä periaatteellisena ongelmana olisi korkeimman oikeuden aseman ja tehtävien muuttuminen – ainakin jossain laajuudessa – pelkästään yhden yksittäisen asiaryhmän vuoksi. Lisäksi voidaan esittää, ettei ehdotetun hovioikeuksien jatkokäsittelylupamenettelyn kaltainen tarkastelu välttämättä parhaiten sovellu immateriaalioikeudellisiin riita-asioihin niiden luonne ja vaativuus huomioon ottaen.

Kolmas vaihtoehto olisi muutoksenhaun järjestäminen vastaavalla tavalla kuin nykyään haetaan muutosta käräjäoikeuksien ratkaisuihin eli muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuihin valittamalla ensin Helsingin hovioikeuteen, jonka ratkaisuihin olisi vielä mahdollista hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n mukaista valituslupajärjestelmää noudattaen.

Vaihtoehdon hyvänä puolena olisi se, että vaihtoehto olisi perustuslaissa turvatun muutoksenhakuoikeuden näkökulmasta ongelmaton. Vaihtoehto myös mahdollistaisi markkinaoikeuden ratkaisun lopputuloksen saattamisen asiallisesti muutoksenhakuasteen tutkittavaksi kuten nykyäänkin puheena olevien asioiden osalta. Vaihtoehtoon liittyvänä periaatteellisena ongelmana olisi puolestaan markkinaoikeuden aseman ja tehtävien muuttuminen jopa sillä tavalla olennaisesti, että se ei välttämättä ole ongelmaton perustuslain 98 §:n tuomioistuimia ja tuomioistuinjärjestelmää koskevan säännöksen kannalta. Kuten edellä jaksossa 2.3.3 on todettu, yksi erityistuomioistuimien erityispiirteistä on tyypillisesti liittynyt muutoksenhakujärjestelyihin näiden ratkaisujen osalta; eri erityistuomioistuimien osalta muutoksenhaun rajoitukset niin sanottuihin tavanomaisiin valitustehin verrattuna, jopa valituskiellot, ovat olleet perinteisesti yleisiä ja näitä molempia esiintyy myös nykyisin. Vaihtoehto tarkoittaisi myös poikkeusta siihen, että mahdollinen muutoksenhaku erityistuomioistuinten ratkaisuihin on yleisesti järjestetty tapahtuvaksi valittamalla suoraan korkeimpiin oikeuksiin. Vaihtoehdon mukaan markkinaoikeus muutoksenhakujärjestelyjen valossa rinnastuisikin asiallisesti käräjäoikeuksiin. Vaihtoehto merkitsisi lisäksi muutoksenhakuasteiden lukumäärän säilymistä ennallaan, tai eräissä tapauksissa jopa niiden lisääntymistä. Vaihtoehdolla ei näin ollen olisi saavutettavissa ainakaan merkittävää asioiden kokonaiskestoajan lyhentymistä eikä myöskään säästöä oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin, vaan eräissä tapauksissa jopa päinvastoin. Lisäksi on huomattava, ettei hovioikeustasolla sen paremmin hovioikeuden ratkaisukokoonpanojen kuin myöskään hovioikeuden jäsenten kelpoi-

suusvaatimusten osalta ole otettu huomioon immateriaalioikeudellisen asiantuntemuksen turvaamista.

Työryhmä on tiedustellut mainittujen ratkaisuvaihtoehtojen osalta myös yhtäältä tekijänoikeuden alan sekä toisaalta elinkeinoelämän näkemyksiä. Tekijänoikeuden alan toimijat pääsääntöisesti kannattivat kolmatta vaihtoehtoa, kun taas elinkeinoelämän järjestöt kannattivat ensimmäistä vaihtoehtoa.

Arvioidessaan edellä mainittuja vaihtoehtoja työryhmän jäsenten enemmistö (Leppänen, Waldén, Harenko ja Tchernych) on päätenyt kannattamaan edellä selostettua kolmatta vaihtoehtoa, kun taas vähemmistö (Mikkola, Liljeroos ja Honkapää) on kannattanut ensimmäistä vaihtoehtoa. Näin ollen työryhmän mietintöön sisältyvät säännösehdotukset on laadittu kyseisen kolmannen, hovioikeuteen valittamiselle perustuvan vaihtoehdon mukaan. Hakasulkeissa mietintöön on kuitenkin oheistettu myös vähemmistön kannattaman vaihtoehdon mukaiset säännösehdotukset.

3.2.6 Lainsäädännölliset ratkaisut

Markkinaoikeuden toimivallasta, henkilöstöstä, asioiden käsittelystä sekä erinäisistä muista asioista säädetään nykyisin markkinaoikeuslaissa, minkä lisäksi tarkempia säännöksiä markkinaoikeuslain täytäntöönpanosta on annettu markkinaoikeudesta annetulla oikeusministeriön asetuksella ja markkinaoikeuden työjärjestyksellä. Immateriaalioikeusasioiden keskittäminen markkinaoikeuteen aiheuttaisi jo sinänsä tarpeen muuttaa markkinaoikeuslakia monilta osin. Tämän lisäksi on huomattava, että tuomioistuimia koskevan lainsäädännön osalta on viime vuosina omaksuttu lähtökohta, jonka mukaan keskeiset säännökset tuomioistuinten tehtävistä, lainkäyttöasioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta, lainkäyttöhenkilökunnasta ja sen palvelussuhteen väliaikaisesta järjestelystä tulisi ottaa lakiin, mutta muista seikoista voitaisiin antaa määräyksiä yksinomaan tuomioistuimen työjärjestyksessä. Työryhmä katsoo, että immateriaalioikeudellisten asioiden keskittäminen markkinaoikeuteen tarjoaisi luontevan tilaisuuden uudistaa markkinaoikeutta koskeva lainsäädäntö vastaamaan mainittuja periaatteita. Näiden seikkojen vuoksi työryhmä on päätenyt ehdottamaan, että nykyinen markkinaoikeuslaki ja sitä täydentävä markkinaoikeudesta annettu oikeusministeriön asetus kumottaisiin kokonaisuudessaan ja niitä korvaamaan säädettäisiin kokonaan uusi markkinaoikeutta koskeva laki (1. lakiehdotus). Tämän lisäksi tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa markkinaoikeuden työjärjestyksellä.

Immateriaalioikeudellisten asioiden keskittämisestä markkinaoikeuteen aiheutuu tarve säädellä kyseisten asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa. Sen sijaan, että mainittuja asioita koskien säädettäisiin erillinen laki immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa, työryhmä on päätenyt ehdottamaan, että säädettäisiin kokonaan uusi laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus), joka koskisi kootusti kaikkia markkinaoikeudessa käsiteltäviä asioita, siis myös markkinaoikeudessa jo nykyisin käsiteltäviä asioita. Viimeksi mainittu vaihtoehto olisi jo systemaattisesti selkeämpi kuin se, että jokaisen eri asiaryhmän käsittelystä markkinaoikeudessa säädettäisiin aina erikseen. Koska työryhmän tehtävään on kuulunut ainoastaan immateriaalioikeu-

dellisten asioiden käsittelyn tarkastelu, työryhmä on kuitenkin tässä yhteydessä nykyään jo markkinaoikeuden käsiteltäviin kuuluvien asioiden osalta rajoittunut lähtökohtaisesti ehdottamaan ainoastaan lakitekniisiä muutoksia, jotka johtuvat ehdotettavan uuden lain säätämisestä.

3.2.7 Muiden uudistamistarpeiden kartoittaminen

Työryhmän tehtävänä on ollut valmistella ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden tuomioistuinkäsittelyn keskittämisestä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelystä tässä tuomioistuimessa. Työryhmän tehtävään ei siten varsinaisesti ole kuulunut markkinaoikeudessa nykyisin käsiteltävien asioiden tarkastelu lainkaan.

Vaikka työryhmä toimeksiantonsa mukaisesti on rajannut tarkastelunsa ulkopuolelle markkinaoikeudessa jo nykyisin käsiteltävät asiat, työryhmä haluaa tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, että immateriaalioikeudellisten asioiden markkinaoikeuteen keskittämisen myötä olisi jatkossa sopivassa yhteydessä syytä tarkastella mahdollisia asioiden käsittelyn uudistamistarpeita myös markkinaoikeudessa jo nykyään käsiteltävien asioiden osalta.

Ottaen huomioon, että työryhmän ehdotuksen mukaan immateriaalioikeudellisten asioiden markkinaoikeuteen keskittämisen myötä markkinaoikeudessa jatkossa käsiteltäisiin, toisin kuin nykyään, oikeudenkäymiskaaren mukaan käsiteltäviä riita- ja hakemusasioita, on ensinnäkin markkinaoikeudellisten asioiden käsittelyyn liittyen kysyttävissä, onko ja missä määrin tarvetta kokonaan erilliselle markkinaoikeudellisten asioiden asiaryhmälle ja missä määrin niiden käsittelyssä on syytä poiketa riita-asioiden käsittelyjärjestyksestä.

Kilpailu- ja hankinta-asioiden käsittelyn järjestämiseen liittyvänä seikkana on puolestaan mainittavissa, että ehdotuksen mukaan teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksiä koskevien valitusten käsittelystä otettaisiin erityissäännöksiä ehdotettuun lakiin. Ainakin joidenkin näistä täydentävistä säännösehdoituksista voisi ajatella soveltuvan hyvin myös kilpailu- ja hankinta-asioiden käsittelyyn.

Lisäksi nyt keskitettävien immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn osalta työryhmä toteaa, että se on tässä yhteydessä, osaksi jo puhtaasti aikataulusyistä johtuen, joutunut keskittymään ennen kaikkea mainittujen asioiden markkinaoikeuteen keskittämisen edellyttämien säännösehdoitusten valmistelemiseen. Tämän johdosta ei tässä vaiheessa ole ollut mahdollista toteuttaa eri immateriaalioikeuslakeihin sisältyvien menettelysääntöjen säännönmukaista läpikäyntiä ja yhdenmukaistamista.

Työryhmän tehtäviin ei myöskään ole kuulunut teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden tuomioistuinkäsittelyn markkinaoikeuteen keskittämisestä mahdollisesti aiheutuvien muita tuomioistuimia koskevien muutostarpeiden tarkastelu. Jos markkinaoikeuden osalta perittäviä oikeudenkäyntimaksuja korotettaisiin tässä mietinnössä ehdotettavalla tavalla, jatkovalmistelussa tulisi harkita myös oikeudenkäyntimaksujen joh-

donmukaisuutta ja mahdollista korottamista vastaavalla tavalla muutoksenhakuasteiden osalta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset

Ehdotetun uudistuksen toteuttamisella olisi myönteisiä taloudellisia vaikutuksia, joiden voidaan arvioida selvästi ylittävän ehdotuksista aiheutuvat kustannukset. Ehdotettu oikeussuojajärjestelmän parantaminen tukisi osaltaan suomalaista innovaatiotoimintaa ja sitä kautta taloudellista kehitystä. Näiden uudistuksen myönteisten välittömien ja välillisten taloudellisten vaikutusten euromääräistä suuruusluokkaa on kuitenkin vaikea arvioida.

Ehdotusten toteuttaminen edellyttää toisaalta markkinaoikeuden voimavarojen merkittävää lisäämistä nykyisestä. Tärkeimmät keskittämisen piiriin kuuluvat asiaryhmät olisivat PRH:n valituslautakunnassa nykyisin käsiteltävät teollisoikeudelliset muutoksenhakuasiat, Helsingin käräjäoikeudessa käsiteltävät teollisoikeudelliset riita- ja hakemusasiat sekä kaikissa käräjäoikeuksissa nykyisin käsiteltävät tekijänoikeudelliset riita- ja hakemusasiat. Nykyisten asiamäärien perusteella arvioituna markkinaoikeuden asiamäärä kasvaisi keskimäärin noin 300 asialla vuodessa. Tästä teollisoikeudellisten valitusasioiden osuus olisi noin 200 asiaa sekä immateriaalioikeudellisten riita- ja hakemusasioiden osuus noin 100 asiaa vuodessa.

PRH:n valituslautakunnassa työskentelee tällä hetkellä viisi päätoimista henkilöä, joista kaksi on lakimiehiä, kaksi diplomi-insinööriä ja yksi osastosihteeri. Valituslautakunnan ratkaisukokoonpanoon kuuluu kuitenkin kussakin asiassa kolme jäsentä, joista yksi tai kaksi jäsentä on PRH:n muita virkamiehiä kuin valituslautakunnassa päätoimisesti työskenteleviä. Markkinaoikeudessa ratkaisukokoonpanoon kuuluisi yleensä kolme päätoimista jäsentä. Valituslautakunnan nykyiset resurssit ovat riittämättömät, ja lautakunta on pahasti ruuhkautunut. Tuomioistuinkäsittely markkinaoikeudessa edellyttäisi lisäksi jonkin verran enemmän voimavaroja kuin käsittely valituslautakunnassa, koska esimerkiksi suullisten käsittelyiden määrä lisääntyisi selvästi nykyiseen verrattuna. Näillä perusteilla markkinaoikeuden lisäresurssitarpeeksi arvioidaan teollisoikeudellisten valitusasioiden osalta 8–8,5 tuomaria.

Immateriaalioikeudellisista riita- ja hakemusasioista selvästi suurin osa käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa. Käräjäoikeuden näitä asioita käsittelevällä osastolla on 12 tuomaria, joista kahdeksan tuomaria toimii immateriaalioikeuksia koskevien asioiden valmistelusta vastaavana tuomarina. Osastolla käsitellään myös muita asioita. Immateriaalioikeuksia, erityisesti keksintöjä (patentti, hyödyllisyysmalli, työsuhdekeksintö) koskevat asiat ovat usein tavanomaisia riita-asioita vaikeampia. Markkinaoikeudessa ratkaisukokoonpanoon kuuluisi kaikissa asioissa yleensä kolme markkinaoikeustuomaria ja lisäksi keksintöä koskevissa asioissa markkinaoikeusinsinööri. Markkinaoikeuden lisäresurssitarpeeksi arvioidaan teollis- ja tekijänoikeudellisten riita-asioiden osalta 5,5–6 tuomaria.

Uudistuksen toteuttaminen edellyttää siten, että markkinaoikeuteen tulee nykyisten tuomareiden lisäksi yhteensä noin 14 uutta vakinaista tuomaria. Näistä 2–3 olisi markkinaoikeusinsinöörejä ja loput lainoppineita markkinaoikeustuomareita. Asioiden laadun vuoksi 2–3 tuomaria kohti tulisi olla yksi sihteeri, jolloin markkinaoikeuden nykyistä kansliahenkilökuntaa olisi lisättävä 6 henkilöllä. Markkinaoikeuden lisähenkilöstötarve on siten yhteensä 20 vakinaista henkilötyövuotta. Tästä aiheutuisi valtiolle vuoden 2009 tasolla laskettuna palkka- ja muina kustannuksina noin 1,6 miljoonan euron vuotuiset kustannukset. Markkinaoikeuden henkilöstömäärän kasvu lisäisi myös tarvetta päätoimisen hallintopäällikön ja muun avustavan henkilökunnan palkkaamiseen markkinaoikeuteen.

Lisäksi markkinaoikeudessa käytettäisiin nykyistä enemmän sivutoimisia asiantuntijajäseniä, erityisesti teknisiä asiantuntijoita keksintöjä koskevissa asioissa. Keksintöjä koskevia asioita on ollut vuosittain keskimäärin noin 60, joista valitusasioita kaksi kolmasosaa. Markkinaoikeuden sivutoimisista asiantuntijajäsenistä aiheutuvien kustannusten arvioidaan nousevan noin 100 000 eurolla vuodessa, jolloin kokonaiskustannukset olisivat yhteensä noin 1,7 miljoonaa euroa. Toisaalta säästettäisiin Helsingin kärjäoikeuden nykyisistä patenttiasiantuntijoista aiheutuvat kustannukset.

Vain osa markkinaoikeuteen tarvittavista lisäresursseista olisi mahdollista siirtää muualta oikeusministeriön hallinnonalalta. Helsingin kärjäoikeudessa voitaisiin säästää markkinaoikeuteen siirtyvää työmäärää vastaavat voimavarat, arviolta 4 kärjätuomarin ja 2 kärjäsihteerin virkaa. Ehdotetusta uudistuksesta aiheutuvat kustannukset pienentyisivät tällöin 1,3 miljoonaan euroon vuodessa. Uudistuksen toteuttaminen edellyttää, että tämä lisämääräraharatarve otetaan huomioon oikeusministeriön hallinnonalan menokehyksessä ja valtion talousarvioissa. Lisääntyvät 14 henkilötyövuotta on vastaavasti otettava huomioon oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuustavoitteissa.

PRH on nettobudjetoitu virasto, mikä tarkoittaa, että se ei pääsääntöisesti saa määrärahoja valtion budjetista vaan sen tulee hankkia kustannuksia vastaavat tulot asiakasmaksuilla. PRH:n valituslautakunnan kokonaiskustannukset ovat viime vuosina olleet noin 415 000 euroa, joista sen maksuilla on katettu vain noin seitsemän prosenttia. PRH:n valituslautakunnan alijäämää ei ole katettu valtion budjettivaroin vaan asiakasmaksuin. Uudistuksen myötä PRH:sta säästyy jatkossa 5 henkilötyövuotta, jolloin valtion henkilöstön nettolisäys on 9 henkilötyövuotta.

Ehdotettu oikeudenkäyntimaksujen korottaminen markkinaoikeudessa lisäisi jonkin verran valtion maksutuloja. Nykyisten asiamäärien perusteella arvioituna lisäys olisi noin 60 000 euroa. Uudistuksen nettokustannusvaikutus valtiolle olisi siten yhteensä noin 1 200 000 euroa.

4.2 Yritysvaikutukset

Uudistuksella saavutettavat yritysvaikutukset voidaan arvioida myönteisiksi. Immateriaalioikeudellisten asioiden kattava keskittäminen markkinaoikeuteen merkitsisi yrityksille ratkaisutoiminnan nopeutumisen lisäksi sitä, että markkinaoikeudessa näitä asioita

käsittävillä tuomareilla olisi vahvaa osaamista ja mahdollisuus osaamisen jatkuvaan kehittämiseen. Kuten valtioneuvoston aineettomia oikeuksia koskevassa strategiassakin (ks. jakso 5.1) on todettu, aineettomien oikeuksien tehokkaan käytön kannalta korkeatasoinen tuomioistuintoiminta on keskeistä. Kaikkien immateriaalioikeudellisten riita-asioiden keskittäminen ensiasteessa yhteen tuomioistuimeen edistäisi ratkaisutoiminnan asiantuntevuutta. Esimerkiksi kun melko harvalukuiset tekijänoikeudelliset riita-asiat käsitellään nykyisin kaikissa käräjäoikeuksissa, yksittäisille tuomareille ei kerry näistä asioista merkittävää kokemusta.

Tuomioistuintoiminnan tason tulee myös olla kilpailukykyinen EU:n tasolla. Uudistuksen yritysvaikutuksia kartoitettaessa on kiinnitetty myös huomiota EU:ssa vireillä olevaan hankkeeseen, jonka tarkoituksena on uuden kansainvälisen patenttituomioistuimen perustaminen. Hankkeen toteutuessa Suomeen olisi mahdollista perustaa ensimmäisen oikeusasteen paikallisjaosto tai jopa aluejaosto yhdessä muiden EU-jäsenvaltioiden kanssa. Korkeatasoinen immateriaalioikeuksiin keskittyvä tuomioistuin antaisi Suomelle hyvät valmiudet paikallis- tai aluejaoston perustamiseen ja sitä kautta vahvistaisi kotimaisten yritysten toimintaedellytyksiä alati kansainvälistyvässä toimintaympäristössä.

Uudistuksen toteuttamisella on arvioitu olevan yrityksille ja erityisesti pk-sektorille myönteisiä taloudellisia vaikutuksia, jotka selvästi ylittäisivät ehdotuksista aiheutuvat kustannukset. Uudistuksesta ei aiheutuisi merkittäviä lisäkustannuksia immateriaalioikeudellisten asioiden asianosaisille. Oikeudenkäyntimaksuihin ei ehdoteta suuria korotuksia muissa kuin teollisoikeudellisissa riita-asioissa, joissa asioiden laatu on peruste korkeammalle maksulle. Korotuksista huolimatta oikeudenkäyntimaksut säilyisivät maltillisina. Myöskään oikeudenkäynnin muut kustannukset eivät merkittävästi kasvaisi. Tekijänoikeudellisissa riita-asioissa matkakulut saattaisivat kasvaa keskittämisen seurauksena. Lisääntyvät suulliset käsittelyt lisääisivät joissakin tapauksissa asianosaisten kustannuksia teollisoikeudellisissa valitusasioissa.

Toisaalta asioiden keskittäminen muun muassa vähentäisi rinnakkaisten prosessien tarvetta ja niistä aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi, jos valitusasteiden määrä riita-asioissa vähenisi nykyisestä (ks. jakso 3.2.5.), merkitsisi tämä yrityksille immateriaalioikeudellisten asioiden kokonaiskeston huomattavaa lyhentymistä sekä tuntuvaa säästöä oikeudenkäynnistä aiheutuvissa kustannuksissa.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetun uudistuksen toteuttaminen merkitsisi olennaisia muutoksia markkinaoikeudessa ja sen toiminnassa. Aineettomia oikeuksia koskevien asioiden keskittämisen myötä markkinaoikeuteen tulisi uusi, suuri ja uudenlainen asiaryhmä. Markkinaoikeus toimisi jatkossa nykyisten asiaryhmien lisäksi teollisoikeudellisten valitusasioiden muutoksenhakuasteena sekä teollis- ja tekijänoikeudellisten riita-asioiden ensimmäisenä oikeusasteena. Jälkimmäiset asiat käsiteltäisiin tavanomaisessa siviiliprosessuaalisessa järjestyksessä, jolloin markkinaoikeus toimisi käräjäoikeuden tapaan. Markkinaoikeuden asiamäärä lisääntyisi nykyisestä noin puolella, ja henkilöstömäärä kahdella kolmasosalla.

Ehdotuksen mukaan kaikki nykyisin PRH:n valituslautakunnassa käsiteltävät asiat siirretään käsiteltäviksi markkinaoikeuteen tai Helsingin hallinto-oikeuteen, jolloin valituslautakunta voidaan lakkauttaa. Eniten kannatusta saaneen ehdotuksen mukaan valituslautakunta jatkaisi toimintaansa vielä kahden vuoden siirtymäkauden ajan sen jälkeen, kun markkinaoikeuden aineettomia oikeuksia koskeva toiminta on alkanut vuonna 2012. Markkinaoikeuteen valitettaisiin lakien voimaantulon vuonna 2012 jälkeen tehdyistä PRH:n ratkaisuksista, ja valituslautakunta käsitelisi loppuun siellä vireillä olevat asiat. Valituslautakunta lakkautettaisiin vuonna 2014, jolloin vielä vireillä olevat loput asiat siirrettäisiin markkinaoikeuteen tai hallinto-oikeuteen. Vaihtoehtona (ks. kohta 3.2.1) on pohdittu ratkaisumallia, jossa siirtymäkautta ei olisi, ja joka näin ollen vastaisi muun muassa markkinatuomioistuimen ja kilpailuneuvoston lakkauttamisen yhteydessä noudatettua mallia.

Perustuslain 102 §:n mukaan tasavallan presidentti nimittää vakinaiset tuomarit laissa säädetyn menettelyn mukaisesti. Muiden tuomarien nimittämisestä säädetään lailla. PRH:n virkamiehet, jotka toimivat päätoimisesti valituslautakunnassa, eivät ole tuomarin virassa eikä heitä näin ollen voida siirtää vakinaiseen tuomarin virkaan markkinaoikeuteen. Kaikki markkinaoikeuteen tulevat uudet markkinaoikeustuomarin tai -insinöörin virat täytettäisiin normaalin hakumenettelyn kautta. Ehdotuksen mukaan valituslautakunnan jäsenet voitaisiin kuitenkin lautakunnan lakatessa siirtää suostumuksellaan määrääjäksi markkinaoikeuteen, jolloin heidän asiantuntemuksensa tulisi markkinaoikeuden käyttöön ja he voisivat pätevyitä mahdollista tuomarin viran hakua varten. Valituslautakunnan osastosihteeri ja hänen virkansa sen sijaan siirrettäisiin lain nojalla markkinaoikeuteen virkamiehen suostumusta edellyttämättä. Osastosihteerin työskentelypaikkakunta ei muuttuisi.

Teollisoikeudelliset riita-asiat ja suurin osa tekijänoikeudellisista riita-asioista käsitellään nykyisin Helsingin käräjäoikeudessa. Uudistuksen myötä käräjäoikeuden työmäärä vähentyisi. Mahdolliset virkasiirrot toteutettaisiin virkojen vapautuessa. Muiden käräjäoikeuksien työmäärän kannalta uudistuksen merkitys olisi pieni. Lakien voimaantullessa vireillä olevat asiat käsiteltäisiin loppuun käräjäoikeuksissa. Aineettomia oikeuksia koskevissa rikosasioissa toimivaltaisina olisivat jatkossakin käräjäoikeudet.

Hallinto-oikeuksien osalta ehdotetut muutokset koskevat pieniä asiaryhmiä (verkkotunnus, kasvinjalostajanoikeus, yhdistys- ja säätiörekisteri), ja uudistuksen vaikutus hallinto-oikeuksien toimintaan olisi siten vähäinen.

Eniten kannatusta saaneen ehdotuksen mukaan jatkomuutoksenhaku markkinaoikeuden aineettomia oikeuksia koskevista ratkaisuksista toteutettaisiin vastaavasti kuin nykyisessä järjestelmässä. Uudistus ei siten vaikuttaisi Helsingin hovioikeuden, korkeimman oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden toimintaan. Tekijänoikeudellisten riita-asioiden keskittämisen myötä myös niitä koskeva muutoksenhaku tosin keskittyisi Helsingin hovioikeuteen. Kuitenkin jo nykyisin suurin osa näistä asioista käsitellään Helsingin hovioikeuspiirissä. Toisaalta vaihtoehtoisen mallin toteutuessa uudistuksella olisi vaikutuksia Helsingin hovioikeuden toimintaan ja resursointiin, kun muutoksenhaku järjestettäisiin valittamalla markkinaoikeuden ratkaisuksista suoraan korkeimpaan oikeuteen nykyistä valituslupajärjestelmää noudattaen. Tämän vaihtoehdon toteutumisella saavutettaisiin resurssisäästöjä.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Aineettomia oikeuksia koskevien riita-asioiden keskittäminen markkinaoikeuteen parantaisi aineettomien oikeuksien oikeussuojajärjestelmää ja asianosaisten oikeusturvaa. Kaikki teollisoikeudelliset valitusasiat käsiteltäisiin jo ensimmäisessä muutoksenhakuasteessa riippumattomassa tuomioistuimessa. Käsitteleminen täyttäisi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset sekä olisi nykyistä nopeampaa ja tehokkaampaa. Tuomioistuimen korkeatasoinen ratkaisutoiminta tukisi koko aineettomien oikeuksien järjestelmää.

Ehdotetusta tuomioistuin- ja oikeudenkäyntijärjestelmästä ei muodostuisi asianosaisten kannalta nykyistä raskaampaa. Asianosaisten kulurasitus ei siten olennaisesti kasvaisi eikä muodostaisi estettä oikeuden saatavuudelle.

Tekijänoikeudellisten riita-asioiden osalta keskittäminen saattaisi merkitä asianosaisille jossain määrin matkakustannusten lisääntymistä. Toisaalta markkinaoikeus voi tarvittaessa toimittaa istunnon myös muualla kuin sen sijaintipaikkakunnalla Helsingissä, mikä lisäksi matkustustarvetta voidaan osaltaan vähentää myös hyödyntämällä nykyisiä teknisiä tiedonvälitystapoja istuntojen toimittamisessa.

5 Asian valmistelu

5.1 Aikaisempi valmistelu

Oikeusministeriö asetti 17.6.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn liittyvät uudistustarpeet ja tehdä tarvittavat muutosehdotukset siten, että immateriaalioikeudelliset asiat käsitellään asialähtöisesti tarkoituksenmukaisessa ratkaisuelimessä ja mahdollisuuksien mukaan kaikki näitä oikeuksia koskevat tai niihin perustuvat vaatimukset käsitellään samassa toimielimessä ja mahdollisimman samanlaisessa menettelyssä.

Huhtikuussa 2005 oikeusministeriölle luovuttamassa mietinnössään (Aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittely, Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2005:2) työryhmä keskittyi erityisesti tarkasteluun siitä, missä ratkaisuelimessä ja minkälaisessa menettelyssä immateriaalioikeudellisten asioiden käsittely tulisi järjestää. Keskittämisen osalta työryhmä tarkasteli kolmea päävaihtoehtoa: riita- ja rikosasioiden keskittämiseen perustuvaa vaihtoehtoa, riita-asioiden ja hallinnollisessa menettelyssä käsiteltävien valitusasioiden keskittämiseen perustuvaa vaihtoehtoa sekä riita- ja rikosasioiden sekä hallinnollisessa menettelyssä käsiteltävien valitusasioiden keskittämiseen perustuvaa vaihtoehtoa (niin sanottu kattavaan keskittämiseen perustuva ratkaisuvaihtoehto).

Työryhmän jäsenten enemmistö kannatti kattavaan keskittämiseen perustuvaa ratkaisuvaihtoehtoa. Enemmistö katsoi, että samaan tuomioistuimeen tulisi keskittää yhtäältä kaikki tekijänoikeutta sekä teollisoikeuksia koskevat riita- ja rikosasiat (mukaan luettuna sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaiset riita- ja rikosasiat sekä tekijän- ja teollisoikeusasioihin liittyvät oikeudenkäymiskaaren 7 luvun

mukaiset turvaamistoimiasiat sekä todistelun turvaamisesta annetun lain mukaiset asiat) sekä toisaalta valitukset, jotka koskevat rekisteriviranomaisen päätöstä teollisoikeuksien myöntämisestä koskevan hakemuksen hylkäämisestä taikka rekisteröintiä tai hakemusta vastaan tehdyn väitteen lopullisesta ratkaisemisesta, lukuun ottamatta toiminimiasioita. Lisäksi kyseiseen tuomioistuimeen tulisi enemmistön mukaan keskittää myös valitukset PRH:n lopullisista päätöksistä hyödyllisyysmallin ja piirimallin mitättömäksi julistamista koskevissa asioissa.

Työryhmän jäsenten enemmistö katsoi, että mainittu kattavaan keskittämiseen perustuva ratkaisuvaihtoehto oli myös mahdollinen toteuttaa ja kannatettava, mikäli lähdettiin siitä, että asiat keskitettäisiin Helsingin käräjäoikeuden yhteyteen ja että tekijänoikeusasioiden osalta Helsingin käräjäoikeus olisi vaihtoehtoinen oikeuspaikka tekijänoikeutta koskevissa riita- ja rikosasioissa.

Työryhmän jäsenten vähemmistö sen sijaan katsoi, ettei ollut olemassa riittävästi perusteita poiketa perustuslaissa säädetystä yleisten tuomioistuinten ja yleisten hallintotuomioistuinten asiallisesta toimivaltajaosta ja ohjata valittaminen eräiden hallinnollisessa menettelyssä käsiteltävien asioiden osalta yleiseen tuomioistuimeen, jossa ne olisi käsitelty noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädettiin hakemusasioiden käsittelystä.

Työryhmän mietinnöstä saatu lausuntopalaute oli siinä määrin ristiriitaista, ettei asian valmistelua voitu suoraan jatkaa. Keskittämisen tarkoitusperät saivat palautteessa sinänsä kannatusta. Erityisesti hallinnollisessa menettelyssä käsiteltävien asioiden muutoksenhaun ohjaamisesta yleiseen tuomioistuimen esitettiin kuitenkin epäilyksiä. Mainittujen asioiden siirtämisestä riita-asioiden kanssa samanlaiseen oikeudenkäynti- ja muutoksenhakumenettelyyn arvioitiin aiheutuvan kustannusten kasvamista ja asioiden käsittelyn viipymistä entisestään. Myös perustuslaissa säädetystä tuomioistuinjärjestelmän kahtiajaosta yleisiin tuomioistuihin ja hallintotuomioistuihin aiheutuvista vaatimuksista valittavalle ratkaisuvaihtoehdolle esitettiin lausuntopalautteessa vastakkaisia näkemyksiä.

Huhtikuussa 2007 eduskunnalle tiedonantona annetun Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman mukaan asetetaan laajapohjainen toimikunta laatimaan kansallisen immateriaalioikeusjärjestelmän (IP-järjestelmä) kehittämisohjelma (IP-strategia) ja määritetään Suomen tavoitteet Euroopan unionin IP-politiikan kehittämiseksi. Lisäksi hallitusohjelman mukaan immateriaalioikeudellisten asioiden tuomioistuinkäsittelyä tehostetaan keskittämällä ne näihin asioihin erikoistuneelle tuomioistuimelle, jolle turvataan riittävät resurssit.

Oikeusministeriö asetti 13.4.2007 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn kehittämisvaihtoehtoja oikeusministeriön työryhmämietinnön 2005:2 ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta. Työryhmän tuli selvittää, miten immateriaalioikeudellisten asioiden keskittäminen voitaisiin toteuttaa tarkoituksenmukaisella ja asiantuntemuksen turvaavalla tavalla. Tässä tarkoituksessa työryhmän tuli tarkastella erityisesti seuraavia kysymyksiä:

- 1) missä laajuudessa olisi tarkoituksenmukaista keskittää immateriaalioikeudellisten asioiden käsittely,
- 2) tulisiko immateriaalioikeudellisten asioiden käsittely keskittää Helsingin kärjäoikeuteen vai markkinaoikeuteen,
- 3) minkä asiaryhmien osalta keskittäminen olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa, jos immateriaalioikeudellisten asioiden käsittely keskitettäisiin Helsingin kärjäoikeuteen,
- 4) minkä asiaryhmien osalta keskittäminen olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa, jos immateriaalioikeudellisten asioiden käsittely keskitettäisiin markkinaoikeuteen,
- 5) mitkä olisivat eri toteuttamisvaihtoehtojen taloudelliset, henkilöstöhallinnolliset, organisatoriset ja yhteiskunnalliset vaikutukset.

Joulukuussa 2007 valmistuneessa mietinnössään (IPR-asioiden tuomioistuinkäsittelyn keskittäminen, Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2007:20) työryhmä katsoi, että immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn keskittäminen oli välttämätöntä. Työryhmän mukaan asiantuntemus immateriaalioikeuksien käsittelyssä voitiin turvata vain keskittämällä asiat samaan oikeuspaikkaan. Keskittämällä immateriaalioikeudelliset asiat markkinaoikeuteen niiden ratkaisemisessa tarvittava asiantuntemus keskitettäisiin aidosti yhteen oikeuspaikkaan.

Yksimielisessä mietinnössään työryhmä ehdotti immateriaalioikeudellisten asioiden tuomioistuinkäsittelyn keskittämistä markkinaoikeuteen siten, että keskeisimmät markkinaoikeuteen siirrettävät asiaryhmät olisivat:

- Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnassa käsiteltävistä asioista valitukset väitteisiin ja mitättömäksi julistamista koskeviin vaatimuksiin annetuista lopullisista ratkaisuista,
- Helsingin kärjäoikeudessa käsiteltävistä asioista teollisoikeuksia koskevat riita- ja turvaamistoimiasiat, sekä
- yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävistä asioista tekijänoikeuksia koskevat riita- ja turvaamistoimiasiat.

Edelleen työryhmä ehdotti, että muutosta markkinaoikeuden ratkaisuun haettaisiin yleisistä tuomioistuimista siirrettävissä asioissa korkeimmalta oikeudelta sekä Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnasta siirrettävissä asioissa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Lisäksi työryhmä esitti asian jatkovalmistelua varten myös suuntaviivoja asioiden käsittelyjärjestykseksi markkinaoikeudessa.

Työryhmän mietinnöstä annetuista lausunnoista on koottu lausuntotiivistelmä (IPR-asioiden tuomioistuinkäsittelyn keskittäminen, Lausuntotiivistelmä, Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2008:15). Lausunnoissa immateriaalioikeudellisten asioiden keskittämistä pidettiin yleisesti toivottavana kehityksenä. Keskittämismuutosehdosta markkinaoikeusvaihtoehto sai eniten kannatusta. Eräät lausunnonantajat kannattivat kuitenkin immateriaalioikeudellisten asioiden keskittämistä Helsingin kärjäoikeuteen. Lisäksi eräät lausunnonantajat antoivat lausunnot immateriaalioikeudellisten asioiden keskittämisen puolesta, mutta eivät ottaneet kantaa kummankaan keskittämismuutosehdon puolesta.

Valtioneuvosto hyväksyi 26.3.2009 periaatepäätöksen aineettomia oikeuksia koskevasta strategiasta. Periaatepäätöksen mukaan ollakseen tehokkaita eli tehokkaasti toimeenpan-

tavissa immateriaalioikeuksien tulee olla selkeitä ja oikeasuhteisia. Immateriaalioikeuksien tehokkuuden ja selkeyden kannalta tuomioistuinkäsittelyn korkea laatu ja nopeus ovat keskeisessä asemassa. Aineettomien oikeuksien tehokkaan käytön kannalta korkea-tasoinen riidanratkaisu- ja tuomioistuintoiminta on keskeistä. Korkeatasoinen tuomioistuintoiminta on myös edellytys aineettomiin oikeuksiin liittyvän osaamisen kehittymiselle ja pysymiselle Suomessa.

Periaatepäätöksen mukaan edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden käsittely keskitetään markkinaoikeuteen vuoteen 2012 mennessä. Oikeusministeriölle varmistetaan keskittämisen edellyttämät resurssit.

5.2 Esityksen valmistelu

Tämän ehdotuksen hallituksen esitykseksi on valmistellut oikeusministeriön 9 päivänä kesäkuuta 2009 asettama työryhmä. Työryhmän tehtävänä on ollut laatia ehdotus aineettomia oikeuksia koskevien asioiden tuomioistuinkäsittelyn keskittämisestä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa. Valmistelun pohjana on ollut työryhmämietintö IPR-asioiden tuomioistuinkäsittelyn keskittämisestä (oikeusministeriön työryhmämietintö 2007:20) ja siitä annetut lausunnot. Lähtökohtana on ollut, että asiat keskitetään markkinaoikeuteen mainitussa työryhmämietinnössä ehdotetussa laajuudessa kuitenkin niin, että muutoksenhaku PRH:n nykyisin käsittelemistä immateriaalioikeudellisista asioista keskitetään kokonaisuudessaan markkinaoikeuteen, jolloin PRH:n valituslautakunta voidaan lakkauttaa. Tavoitteena on ollut, että immateriaalioikeudellisten asioiden käsittelyn edellyttämä asiantuntemus eri asiaryhmissä saadaan mahdollisimman hyvin varmistettua ottaen huomioon, että käsittely muodostuu tehokkaaksi ja joutuisaksi. Työryhmä on työnsä aikana kuullut asiantuntijoita.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista annetun lain, vesija energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain ja markkinaoikeuslain muuttamisesta (HE 190/2009 vp) ehdotetaan voimassa olevaa markkinaoikeuslakia muutettavaksi siten, että yhden tuomarin käyttöedellytyksiä selkiinnytään, markkinaoikeuden vahvennetun istunnon kokoonpanoa lisätään ja markkinaoikeudessa otetaan käyttöön täysistunto myös lainkäyttöasioita varten. Kä-sillä olevaan mietintöön sisältyvät säännösehdotukset on laadittu huomioon ottaen ky-seisen hallituksen esityksen sisältö.

Tammikuussa 2010 oikeusministeriölle luovutetussa työryhmämietinnössä (Määräai-kaisten tuomareiden nimittäminen ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän ke-hittäminen, Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 5/2010) ehdotetaan muutettavak-si määräaikaisten tuomareiden nimittämistä, käräjä- ja hallinto-oikeuksien johtamista sekä eräitä hallinto-oikeuden, vakuutus-oikeuden ja markkinaoikeuden kokoonpanoa

koskevia säännöksiä. Käsillä olevaan mietintöön sisältyvät säännösehdotukset vastaavat mainitun työryhmämietinnön sisältöä.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi mallioikeuslain muuttamisesta (HE 225/2008 vp) ehdotetaan mallin rekisteröintimenettelyä uudistettavaksi edellä jaksossa 2.1.1.6 selostetulla tavalla osittain. Käsillä olevaan mietintöön sisältyvät säännösehdotukset on laadittu huomioon ottaen kyseisen hallituksen esityksen sisältö.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 102/2009 vp) ehdotetaan muutettavaksi patenttilakia, hyödyllisyysmallioikeudesta annettua lakia, yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettua lakia, tavaramerkkilakia ja tekijänoikeuslakia sisällyttämällä niihin säännökset tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan. Käsillä olevaan mietintöön sisältyvät säännösehdotukset vastaavat kyseisen hallituksen esityksen sisältöä.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi arpajaislain sekä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta (HE 96/2008 vp) ehdotetaan arpajaislain muuttamisesta johtuvia seurannaismuutoksia eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annettuun lakiin. Käsillä olevaan mietintöön sisältyvät säännösehdotukset vastaavat kyseisen hallituksen esityksen sisältöä.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle maksupalvelulaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 169/2009 vp) ehdotetaan maksupalveluista johtuvia seurannaismuutoksia eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annettuun lakiin. Käsillä olevaan mietintöön sisältyvät säännösehdotukset vastaavat kyseisen hallituksen esityksen sisältöä.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta (HE 123/2009 vp) ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäymiskaaren tiedoksianto koskevia säännöksiä. Käsillä olevaan mietintöön sisältyvät säännösehdotukset on laadittu huomioon ottaen kyseisen hallituksen esityksen sisältö.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki markkinaoikeudesta

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.6 mainituista syistä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki markkinaoikeudesta. Lakiin otettaisiin markkinaoikeuden organisaatiota koskevat säännökset, jotka markkinaoikeudessa nykyisin käsiteltävien asioiden osalta vastaisivat suurelta osin nykytilaa.

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Markkinaoikeuden tehtävä ja toimivalta. Ehdotettu pykälä sisältää yleiset markkinaoikeuden tehtävää ja toimivaltaa koskevat säännökset.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin yleisesti markkinaoikeuden tehtävästä. Säännöksen mukaan markkinaoikeus toimii kilpailu- ja hankinta-asioiden, teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden sekä markkinaoikeudellisten asioiden erityistuomioistuimena.

Momentissa todettaisiin siten ensinnäkin nimenomaisesti se, että markkinaoikeus on perustuslain 98 §:n 3 momentissa tarkoitettu erityistuomioistuin. Tämän lisäksi momentissa säädettäisiin yleisesti niistä aloista, joilla markkinaoikeus käyttää tuomiovaltaa. Se, mitä kilpailu- ja hankinta-asioilla, teollis- ja tekijänoikeudellisilla asioilla sekä markkinaoikeudellisilla asioilla lähemmin tarkoitetaan, määriteltäisiin ehdotetun oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvussa (2. lakiehdotus). Teollis- ja tekijänoikeudellisia asioita lukuun ottamatta momentti vastaa asiallisesti nykytilaa.

Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvista asioista sisältyisi pykälän *2 momenttiin* viittaus ehdotettuun oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettuun lakiin.

Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvien asioiden käsittelystä ja muutoksenhausta markkinaoikeuden ratkaisuun sisältyisi vastaavasti pykälän *3 momenttiin* viittaus ehdotettuun oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettuun lakiin.

2 §. Markkinaoikeuden toimipaikka. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan markkinaoikeuslain 1 §:n 2 momenttia.

2 luku. Henkilöstö

3 §. Vakinaiset jäsenet. Ehdotetun pykälän *1 momentissa* säädetään markkinaoikeuden vakinaisista jäsenistä. Sen mukaan markkinaoikeuden vakinaisia jäseniä ovat markkinaoikeuden ylituomari sekä muina jäseninä markkinaoikeustuomarit ja markkinaoikeusinsinöörit.

Siltä osin kuin 1 momentissa säädetään, että markkinaoikeudessa on vakinaisina jäseninä ylituomari ja markkinaoikeustuomareita, säännös vastaa voimassa olevan markkinaoikeuslain 2 §:n 1 momenttia. Lisäksi markkinaoikeudessa olisi ehdotetun säännöksen mukaan vastaisuudessa vakinaisina jäseninä myös markkinaoikeusinsinöörejä.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.3 todetulla tavalla yhtenä immateriaalioikeudellisten asioiden markkinaoikeuteen keskittämiseen liittyvänä tärkeänä seikkana on pidetty teknisen asiantuntemuksen turvaamista patenttia, hyödyllisyysmallia ja piirimallia koskevien asioiden ratkaisukokoonpanoissa siten, että mainituissa asioissa markkinaoikeuden ratkaisukokoonpanoon kuuluisi lainoppineiden jäsenten lisäksi lähtökohtaisesti myös teknisen asiantuntemuksen omaavia jäseniä. Ottaen huomioon, että keksintöjä koskevia asioita on ollut 2000-luvulla vuosittain keskimäärin noin 60 asiaa/vuosi, jo markkinaoikeuden ratkaisukokoonpanojen muodostamisen ja tuomioistuimen häiriöttömän toiminnan järjestämisen kannalta ei ole tarkoituksenmukainen järjestelmä, joka perustuisi yksinomaan teknistä asiantuntemusta edustavien sivutoimisten asiantuntijoiden varaan. Myös Patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnassa työskentelee tällä hetkellä päätoimisia yli-insinöörejä.

Markkinaoikeusinsinöörien nimikkeen osalta muotoilussa on otettu huomioon jo tällä hetkellä olemassa olevat markkinaoikeuden lainoppineiden jäsenten virkanimikkeet. Tämän lisäksi nimike ilmaisisi sen, että kysymys on muista kuin markkinaoikeuden lainoppineista jäsenistä. Insinööri-ilmaisu puoltaa sekin, että ilmaisu sisältyy myös korkeimmassa hallinto-oikeudessa patenttia, hyödyllisyysmallia ja piirimallia koskevien asioiden käsittelyyn osallistuvien sivutoimisten asiantuntijajäsenten nimikkeeseen yli-insinöörineuvos.

Markkinaoikeusinsinöörin virka olisi kokonaan uusi perustuslain 102 §:ssä tarkoitettu vakainainen tuomarin virka, johon tasavallan presidentti nimittää laissa säädetyn menettelyn mukaisesti. Tämän vuoksi myös tuomareiden nimittämisestä annettua lakia ehdotetaan samalla muutettavaksi siten, että markkinaoikeusinsinöörin virka sisällytetään lain 1 §:n 2 momentin tuomarinvirkojen luetteloon (21. lakiehdotus).

Ehdotetun pykälän 2 *momentti* vastaa voimassa olevan markkinaoikeuslain 2 §:n 2 momenttia.

4 §. Jäsenten kelpoisuus ja nimittäminen. Ehdotetussa pykälässä säädetään markkinaoikeuden vakinaisten jäsenten kelpoisuudesta ja nimittämisestä, pykälän 1 momentissa lainoppineiden jäsenten ja 2 momentissa markkinaoikeusinsinöörien osalta.

Pykälän 1 *momentin* ensimmäinen virke vastaa voimassa olevan markkinaoikeuslain 3 §:n ensimmäistä virkettä.

Pykälän 1 momentin jälkimmäisen virkkeen mukaan ylituomarin ja markkinaoikeustuomarin kelpoisuusvaatimuksena on tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa säädetyn lisäksi se, että hän on perehtynyt kilpailu- tai hankinta-asioihin, teollis- tai tekijänoikeudellisiin asioihin tai markkinaoikeudellisiin asioihin. Markkinaoikeuden lainoppineilta jäseniltä edellytettäisiin siten lisäksi erityisten kelpoisuusvaatimusten täyttä-

mistä, kuten voimassa olevassakin markkinaoikeuslaissa säädetään. Mainittu erityisosaaminen on luonnollisesti myös merkittävä ansio lainoppineita jäseniä markkinaoikeuteen nimitettäessä. Ehdotetussa säännöksessä markkinaoikeuden lainoppineiden jäsenten kelpoisuusvaatimuksia laajennettaisiin vastaamaan immateriaalioikeudellisten asioiden markkinaoikeuteen keskittämisen aiheuttamaa muutosta markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Uudistuksen edellyttämiä uusia tuomareita markkinaoikeuteen valitettaessa juuri immateriaalioikeudelliselle osaamiselle tulisi antaa merkittävä painoarvo. Muilta osin säännös vastaisi asiallisesti voimassa olevan markkinaoikeuslain 3 §:n jälkimmäisen virkkeen säännöstä.

Vastaavasti kuin 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään ylituomarin ja markkinaoikeustuomarin nimittämisestä, pykälän 2 momentin 1 virke sisältää markkinaoikeusinsinöörin nimitysmenettelyn osalta viittauksen tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin.

Tuomareiden nimittämisestä annetun lain 11 §:n 1 momentin mukaan erityisalan asiantuntemusta vaativien tuomarinvirkojen kelpoisuusvaatimuksista voidaan säätää erikseen. Markkinaoikeusinsinöörin kelpoisuusvaatimuksista ehdotetaan säädettäväksi tyhjentävästi tuomareiden nimittämisestä annetun lain sijaan ehdotetun pykälän 2 momentin 2 ja 3 virkkeessä.

Pykälän 2 momentin 2 virkkeen mukaan markkinaoikeusinsinööriksi voitaisiin nimittää soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon tekniikan alalta suorittanut oikeamielinen Suomen kansalainen, joka on perehtynyt patenttiasioihin ja jolla on tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet.

Markkinaoikeusinsinöörin viran kelpoisuusedellytyksenä olisi siten ensinnäkin soveltuva korkeakoulututkinto tekniikan alalta. Soveltuvaa korkeakoulututkintoa määrittävällä ilmaisulla ”tekniikan alalta” viitataan suoritetun tutkinnon alaan (pääaineeseen). Ilmaisu ei siten tule ymmärtää niin, että kelpoisuusedellytyksen täyttäisi ainoastaan teknisessä korkeakoulussa suoritettu tutkinto, vaan kysymykseen voisi tulla esimerkiksi yliopistossa suoritettu luonnontieteiden alan, kuten kemian, tutkinto. Koska patenttilainsäädännön kohteena voi ainakin lähtökohtaisesti olla mihin tahansa tekniikan alaan liittyvä keksintö, työryhmä ei ole pitänyt perusteltuna ryhtyä rajaamaan myöskään kelpoisuusedellytykset täyttävää tutkintoa mainittua yksityiskohtaisemmin.

Pykälän 2 momentin 2 virkkeen mukaan markkinaoikeusinsinöörin tulee toiseksi olla oikeamielinen Suomen kansalainen. Kyseinen edellytys vastaa, mitä tuomareiden nimittämisestä annetun lain 11 §:n 1 momentissa säädetään tuomareiden yleisistä kelpoisuusvaatimuksista.

Kolmanneksi markkinaoikeusinsinööriltä edellytettäisiin, että hän on perehtynyt patenttiasioihin. Sen sijaan sitä, miten mainittu perehtyneisyys on hankittu, säännöksessä ei määritellä tarkemmin. Edellytettyä perehtyneisyyttä voi osoittaa henkilön aiempi työkokemus, esimerkiksi osallistuminen patenttihakemusten käsittelyyn ja ratkaisemiseen Patentti- ja rekisterihallituksessa tai toimiminen patenttiasiamiehenä patenttiasiamiestoimistossa tai teollisuudessa. Joissakin tapauksissa perehtyneisyyttä voi osoittaa myös

henkilön laajamittainen oma patentointitoiminta. Patenttiasioihin perehtyneisyyttä voi osoittaa myös vastaava toiminta hyödyllisyysmallien parissa.

Pykälän 2 momentin 2 virkkeen mukaan markkinaoikeusinsinööriä tulee neljänneksi olla tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Myös kyseinen edellytys vastaa, mitä tuomareiden nimittämisestä annetun lain 11 §:n 1 momentissa säädetään tuomareiden yleisistä kelpoisuusvaatimuksista.

Pykälän 2 momentin 3 virkkeen mukaan markkinaoikeusinsinööriksi nimitettävällä tulee lisäksi olla suomen kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito. Mainittu kielitaitovaatimus vastaa asiallisesti sitä, mitä tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa edellytetään markkinaoikeuden lainoppineiden jäsenten kielitaidosta.

5 §. Sivutoimiset asiantuntijajäsenet. Ehdotetussa pykälässä säädetään voimassa olevaa markkinaoikeuslain 4 §:ää vastaavasti, että vakinaisten jäsenten lisäksi markkinaoikeudessa on sivutoimisia asiantuntijajäseniä.

6 §. Asiantuntijajäsenten määrääminen. Ehdotetun pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan markkinaoikeuslain 5 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä.

Pykälän 2 momentti sisältäisi tarkempia säännöksiä asiantuntijajäsenten määräämistä koskevasta menettelystä. Asiantuntijajäsenten määräämisestä sisältyy voimassa olevaan markkinaoikeuslakiin ainoastaan edellä mainittu 5 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen säännös siitä, että asiantuntijajäsenet määrää valtioneuvosto neljän vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Ottaen huomioon, että kysymys on tuomarin tehtäviin määräämisestä määrääjäksi, on perusteltua, että asiantuntijajäsenten määräämistä koskevan menettelyn pääasiallisesta kulusta säädetään lain tasolla. Ehdotettu 2 momentti vastaa asiantuntijajäsenten määräämisessä viime vuosina käytännössä noudatettua menettelyä, joka olisi jatkossakin perusteltu.

Pykälän 3 momentti vastaa voimassa olevan markkinaoikeuslain 5 §:n 1 momentin toista ja kolmatta virkettä.

7 §. Asiantuntijajäsenten kelpoisuus. Ehdotetussa pykälässä säädetään asiantuntijajäsenten kelpoisuudesta erikseen kilpailu- ja hankinta-asioiden, teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden sekä markkinaoikeudellisten asioiden käsittelyyn osallistuvien asiantuntijajäsenten osalta. Siinä tapauksessa, että asianomainen henkilö täyttää esimerkiksi sekä kilpailu- ja hankinta-asioiden että markkinaoikeudellisten asioiden asiantuntijajäsenen kelpoisuusehdot, hänet voidaan määrätä asiantuntijajäseneksi molempiin mainittuihin asiaryhmiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kilpailu- ja hankinta-asioiden käsittelyyn osallistuvien asiantuntijajäsenten kelpoisuusehdoista. Asiallisesti säännös vastaa voimassa olevan markkinaoikeuslain 5 §:n 2 momenttia.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittelyyn osallistuvien asiantuntijajäsenten kelpoisuusehdoista. Säännöksen mukaan mainitun asiantuntijajäsenen tulee olla soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut, sekä lisäksi perehtynyt asianomaiseen tekniikan alaan tai patentointiin liittyviin kysymyksiin. Asiantuntijajäseneltä ei siten edellytettäisi, että hän on perehtynyt sekä asianomaiseen tekniikan alaan että patentointiin liittyviin kysymyksiin. Asiantuntemuksen monipuolisuuden turvaamiseksi on tärkeää, että markkinaoikeuteen saadaan rekrytoitua sivutoimisesti henkilöitä, joilla on korkeatasoista osaamista jollakin tekniikan osa-alueella. Vaikka sivutoimisten asiantuntijoiden käyttäminen tulee todennäköisesti olemaan yleisintä patenttioikeudellisissa asioissa, on huomattava, että säännöksessä tarkoitettut asiantuntijat voivat osallistua kaikkien markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvien teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittelyyn kokoonpanosäännösten mukaisesti. Tekijänoikeudellisissa asioissa asiantuntijajäsenten käyttäminen voisi tulla kysymykseen erityisesti tietokoneohjelmistoihin, tietotekniikkaan tai viestintäteknologiaan liittyvissä asioissa.

Asiantuntijajäsenten käyttäminen ei luonnollisestikaan poista mahdollisuutta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun mukaisen asiantuntijatodistelun käyttämiseen.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin markkinaoikeudellisten asioiden käsittelyyn osallistuvien asiantuntijajäsenten kelpoisuusehdoista. Asiallisesti säännös vastaa voimassa olevan markkinaoikeuslain 5 §:n 3 momenttia.

8 §. *Asiantuntijajäsenen kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset.* Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan markkinaoikeuslain 5 a §:ää.

9 §. *Tuomarivala ja -vakuutus.* Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan markkinaoikeuslain 6 §:ää.

10 §. *Markkinaoikeussihteerit.* Ehdotetun pykälän 1 *momentti* vastaa asiallisesti voimassa olevan markkinaoikeuslain 7 §:n 1 momenttia. Koska markkinaoikeussihteerit eivät ole esittelijöitä, heidän kielitaitoaan koskevista vaatimuksista ei ole tarpeen säätää erikseen puheena olevassa laissa. Tältä osin on siten voimassa, mitä valtion virkamieslaissa säädetään.

Pykälän 2 *momentti* vastaa markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen 2 §:ää, sellaisena kuin sitä ehdotetaan muutettavaksi tammikuussa 2010 oikeusministeriölle luovutetussa työryhmämietinnössä (Määräaikaisten tuomareiden nimittäminen ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittäminen, Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 5/2010).

Säännöksen nostaminen asetustasolta lain tasolle liittyy edellä jaksossa 3.2.6 selostettuun lainsäädännölliseen ratkaisuun siitä, että markkinaoikeutta koskevassa sääntelyssä ehdotetaan siirryttäväksi kolmiportaisesta (laki, asetus ja työjärjestys) sääntelystä kaksiportaiseen (laki ja työjärjestys).

11 §. Markkinaoikeuden muu henkilöstö. Ehdotettu pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen 1 §:ää.

3 luku. Asioiden käsittely

12 §. Jaostot. Ehdotetussa pykälässä säädetään, että markkinaoikeus voisi toimia jaostoihin jakautuneena siten kuin markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

Voimassa olevan markkinaoikeuslain 8 §:n mukaan markkinaoikeus toimii jaostoihin jakautuneena siten kuin markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määrätään. Säännöksen sanamuodon mukaan jaostoihin jakautuneena toimiminen ei siten ole harkinnanvaraista. Kuten edellä jaksossa 2.1.4.3.3 on todettu, markkinaoikeus ei tällä hetkellä käytännössä kuitenkaan toimi muodollisesti jaostoihin jakautuneena. Syynä tähän on ollut se, ettei jaostojaon toteuttamista ole nähty markkinaoikeuden toiminnan järkevän ja tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta mahdolliseksi markkinaoikeuden henkilöstön lukumäärä huomioon ottaen.

Tuomioistuimen toiminnan järjestäminen jakautumalla muodollisesti yhtä useampaan jaostoon edellyttää lukumääräisesti riittävän suuruista henkilöstöä. Joka tapauksessa kysymys on perusteltua jättää markkinaoikeuden itsensä ratkaistavaksi. Tämän vuoksi 12 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että markkinaoikeuden toiminta jaostoihin jakautuneena olisi harkinnanvaraista.

13 §. Markkinaoikeuden päätösvaltaisuus. Ehdotettuun ja sitä seuraaviin pykäliin ehdotetaan otettaviksi säännökset markkinaoikeuden ratkaisukokoonpanojen päätösvaltaisuudesta. Ehdotetussa pykälässä ilmaistaisiin pääsääntö markkinaoikeuden päätösvaltaisuuden määräytymiselle. Patenttiasioiden osalta markkinaoikeuden päätösvaltaisuus määräytyisi kuitenkin 14 §:n mukaan. Näitä seuraavissa pykälissä säädettäisiin markkinaoikeuden kahden ja yhden jäsenen kokoonpanon päätösvaltaisuudesta, päätösvaltaisuudesta asian kiireelliseksi määräämistä koskevissa asioissa, kokoonpanon puheenjohtajan määräytymisestä, lainoppineen jäsenen esteestä, lisäjäsenen osallistumisesta kokoonpanoon, asiantuntijajäsenen osallistumisesta kokoonpanoon sekä asian siirtämisestä vahvennettuun istuntoon tai täysistuntoon ja vahvennetun istunnon ja täysistunnon päätösvaltaisuudesta.

Ehdotetun pykälän mukaan markkinaoikeus on päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä, jollei jäljempänä toisin säädetä. Pykälä ilmaisee markkinaoikeuden päätösvaltaisuutta koskevan pääsäännön: markkinaoikeus on lähtökohtaisesti päätösvaltainen aina kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanossa niin kilpailu- ja hankinta-asioissa, teollis- ja tekijänoikeudellisissa asioissa kuin markkinaoikeudellisissa asioissakin.

Tällä hetkellä markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta ehdotettu 13 §:n säännös vastaa pääosin nykytilaa. Ainoan poikkeuksen muodostaa se, että ehdotettujen säännösten mukaan markkinaoikeus olisi vastaisuudessa päätösvaltainen kolmen

lainoppineen jäsenen kokoonpanossa myös kilpailunrajoituksista annetussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan säädetyissä asioissa, kun nykyisin mainittujen asioiden käsittelyyn tulee lainoppineiden jäsenten lisäksi osallistua vähintään yksi asiantuntijajäsen. Ottaen huomioon, että kilpailunrajoituksista annetun lain mukaisissakaan asioissa asiantuntijajäsenen käyttäminen ei aina ole ehdottoman tarpeen (esimerkiksi päätöksen valituskelpoisuutta tai valittajan valitusoikeutta koskevat asiat), ehdotettu muutos olisi omiaan joustavoittamaan asioiden käsittelyä markkinaoikeudessa.

14 §. *Markkinaoikeuden päätösvaltaisuus patenttiasiaissa.* Ehdotetussa pykälässä säädetään patenttia, hyödyllisyysmallia ja integroidun piirin piirimallia koskevien sekä eräiden näihin rinnastettavien asioiden päätösvaltaisesta kokoonpanosta.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.3 todetulla tavalla yhtenä immateriaalioikeudellisten asioiden markkinaoikeuteen keskittämiseen liittyvänä tärkeänä seikkana työryhmä on pitänyt teknisen asiantuntemuksen turvaamista patenttia, hyödyllisyysmallia ja piirimallia koskevien asioiden ratkaisukokoonpanoissa siten, että mainituissa asioissa markkinaoikeuden ratkaisukokoonpanoon kuuluisi lainoppineiden jäsenten lisäksi lähtökohdaisesti myös teknisen asiantuntemuksen omaavia jäseniä. Tämän lähtökohdan mukaisesti pykälässä tarkoitettuihin kokoonpanoihin kuuluisi pääsääntöisesti lainoppineiden jäsenten lisäksi myös teknisen asiantuntemuksen omaavia jäseniä niin edellä mainittuja asioita koskevissa riita- ja hakemusasioissa kuin myös valitusasioissa Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksiin.

Pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan markkinaoikeus olisi päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä ja markkinaoikeusinsinööri, ehdotetun oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 4 §:n 1–6 kohdassa tarkoitettua patenttia, hyödyllisyysmallia tai integroidun piirin piirimallia koskevassa riita- tai hakemusasiassa. Kyseinen kokoonpano koskisi siten lähtökohtaisesti kaikkia riita- ja hakemusasioita, jotka patenttilaissa, oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annetussa laissa, oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annetussa laissa, maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetussa laissa, hyödyllisyysmallioikeudesta annetussa laissa sekä yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetussa laissa säädetään markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi.

Pykälän 1 momentin jälkimmäisen virkkeen mukaan markkinaoikeus olisi edellä mainituissa asioissa päätösvaltainen kuitenkin myös kokoonpanossa, johon kuuluu vain kolme lainoppinut jäsentä, jos asian ratkaiseminen ei edellytä teknistä asiantuntemusta. Tällaisena asiana, joka välttämättä ei edellytä teknistä asiantuntemusta, voisi esimerkiksi olla parempaa oikeutta keksintöön koskeva riita-asia.

Pykälän 2 momentti sisältäisi selvyuden vuoksi täydentävän säännöksen siitä, että käsiteltäessä 1 momentissa tarkoitettua riita- tai hakemusasiaa yhdessä muun markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvan riita- tai hakemusasian kanssa markkinaoikeus on päätösvaltainen 1 momentissa tarkoitettua kokoonpanossa. Markkinaoikeuden päätösvaltainen kokoonpano mainituissa tapauksissa määräytyy siten pykälän 1 momentin mukaan eikä 13 §:n mukaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin markkinaoikeuden päätösvaltaisesta kokoonpanosta asioissa, joissa valitetaan patenttia, hyödyllisyysmallia sekä integroidun piirin piirimallia koskevasta Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksestä. Mainituissa asioissa markkinaoikeus olisi päätösvaltainen joko kokoonpanossa, johon kuuluu lainoppinut jäsen ja kaksi markkinaoikeusinsinööriä, tai kokoonpanossa, johon kuuluu lainoppinut jäsen, markkinaoikeusinsinööri ja 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu asiantuntijajäsen. Tämä vaihtoehtoisuus mahdollistaisi joustavuuden kokoonpanojen muodostamisessa, jotta ratkaisukokoonpanon asiantuntemus vastaisi aina mahdollisimman hyvin sitä tekniikan alaa, mihin ratkaistavana oleva asia liittyy.

15 §. *Kahden jäsenen päätösvaltaisuus.* Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädetään markkinaoikeuden mahdollisuudesta siinä säädettyjen edellytysten täytyessä käsitellä ja ratkaista muu kuin riita- tai hakemusasia kahden jäsenen kokoonpanossa.

Markkinaoikeus on voimassa olevan markkinaoikeuslain mukaan päätösvaltainen säädettyjen edellytysten täytyessä kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa. Tässä suhteessa pykälä ei siten merkitsisi muutosta nykytilaan. Kahden jäsenen kokoonpanon soveltamisalaa koskeva kriteeri on ehdotetussa pykälässä ilmaistu sanonnallisesti nykyistä hieman yleisemmin.

Pykälän 2 momentin mukaan markkinaoikeus voisi toimia joko kahden lainoppineen jäsenen tai lainoppineen ja markkinaoikeusinsinöörin muodostamassa kahden jäsenen kokoonpanossa. Lainoppineen jäsenen ja markkinaoikeusinsinöörin kokoonpanossa markkinaoikeus on toimivaltainen 14 §:n 3 momentissa tarkoitettussa asiassa, jossa valitetaan patenttia, hyödyllisyysmallia tai piirimallia koskevasta Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksestä, ja kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa muissa pykälän soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös siitä, että kahden jäsenen kokoonpanossa käsitelty asia on siirrettävä 13 §:ssä tai 14 §:n 3 momentissa tarkoitettuun kokoonpanoon, jos kokoonpanon jäsenet eivät ole ratkaisusta yksimieliset tai jos jäsenet muutoin niin päättävät.

16 §. *Yhden jäsenen päätösvaltaisuus teollis- tai tekijänoikeudellisessa riita- tai hakemusasiassa.* Ehdotetussa pykälässä säädetään markkinaoikeuden päätösvaltaisuudesta yhden jäsenen kokoonpanossa teollis- tai tekijänoikeudellisessa riita- tai hakemusasiassa tai teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvässä riita-asiassa.

Mainituissa asioissa yhden jäsenen kokoonpanon muodostaisi aina markkinaoikeuden lainoppinut jäsen. Yhden jäsenen toimivalta vastaisi pääosin oikeudenkäymiskaaren 2 luvun käräjäoikeutta koskevia säännöksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan markkinaoikeudessa olisi vain yksi lainoppinut jäsen hakemusasiassa, jonka käsittelyä ei jatketa riita-asian käsittelystä säädetyssä järjestyksessä, valmistelussa, otettaessa vastaan todistelua pääkäsittelyn ulkopuolella sekä käsiteltävässä erikseen oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaista turvaamistointia koskevaa asiaa.

Momentin 4 kohta koskisi myös todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetun lain mukaisia turvaamistoimia mainittuun lakiin sisältyvän viittaussäännöksen perusteella. Riita-asian pääkäsittelyä ei voitaisi toimittaa markkinaoikeudessa yhden tuomarin kokoonpanossa.

Säännöksessä luetelluissa tilanteissa markkinaoikeudessa olisi lähtökohtaisesti aina vain yksi lainoppinut jäsen. Tästä lähtökohdasta pykälän 2 ja 3 momentissa säädetään kuitenkin eräitä poikkeuksia.

Pykälän 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädettäisiin niin sanotun jatkuvuusperiaatteen noudattamisesta. Sen mukaan markkinaoikeus voi jatkaa asian käsittelyä kolmen lainoppineen jäsenen tai kolmen lainoppineen jäsenen ja markkinaoikeusinsinöörin kokoonpanossa, vaikka asia käsittelyn aikana muuttuisi sellaiseksi, että se pykälän 1 momentin mukaan olisi käsiteltävä yhden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa.

Pykälän 2 momentin jälkimmäisen virkkeen mukaan markkinaoikeuden olisi puolestaan mahdollista jatkaa asian käsittelyä kolmen lainoppineen jäsenen tai kolmen lainoppineen jäsenen ja markkinaoikeusinsinöörin kokoonpanossa niissä tapauksissa, joissa samaan oikeudenkäyntiin yhdistetään käsiteltäväksi myöhemmin vireille tullut yhden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa käsiteltävä asia.

Pykälän 3 momentti koskisi 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja hakemusasioita, joiden käsittelyä ei jatketa riita-asian käsittelystä säädettyssä järjestyksessä, sekä 4 kohdassa tarkoitettuja erikseen käsiteltäviä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaisia turvaamistoimiasioita. Mainituissa asioissa markkinaoikeus on päätösvaltainen myös kahden tai kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanossa taikka asioiden liittyessä 14 §:n mukaiseen patenttia koskevaan riita-asiaan myös kahden tai kolmen jäsenen kokoonpanossa, jolloin kokoonpanoon voisi kuulua markkinaoikeusinsinööri.

Ottaen huomioon edellä jaksossa 3.2.3 mainittu markkinaoikeuden luonne monijäsenisenä tuomioistuimena on perusteltua, että mainitut hakemus- ja turvaamistoimiasiat on mahdollista käsitellä ja ratkaista useamman jäsenen kokoonpanossa. Patenttiasioissa voitaisiin käyttää teknistä asiantuntemusta.

17 §. *Yhden jäsenen päätösvaltaisuus muussa asiassa.* Ehdotetussa pykälässä säädetään markkinaoikeuden päätösvaltaisuudesta yhden jäsenen kokoonpanossa muussa kuin riita- tai hakemusasiassa. Pykälän 1 momentti koskisi yhden jäsenen päätösvaltaisuutta, kun kokoonpanon muodostaa markkinaoikeuden lainoppinut jäsen, ja pykälän 2 momentti yhden jäsenen päätösvaltaisuutta, kun kokoonpanon muodostaa markkinaoikeusinsinööri.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, milloin markkinaoikeuden lainoppinut jäsen voi yksin muodostaa markkinaoikeuden kokoonpanon. Säännöksen mukainen yhden lainoppineen jäsenen päätösvaltaisuus ei siten syrjäytä ehdotettujen 13, 14 ja 15 §:n säännösten mukaisten kokoonpanojen päätösvaltaisuutta, toisin kuin edellä 16 §:n 1 momentissa säädetään.

Pykälän 1 momentin mukainen yhden lainoppineen jäsenen päätösvaltaisuus vastaa asiallisesti pääosin markkinaoikeuslain säännöksiä yhden lainoppineen jäsenen toimivaltaasta, sellaisina kuin mainittuja säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi hallituksen esityksessä HE 190/2009 vp. Kokoonpanosääntelyä on luettelomuotoa käyttämällä pyritty selkeyttämään sekä samalla mainitsemaan lain tasolla myös eräistä sellaisista seikoista, joista tällä hetkellä ei nimenomaisesti säädetä laissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, milloin markkinaoikeusinsinööri voi yksin muodostaa markkinaoikeuden kokoonpanon. Myöskään ehdotetun 2 momentin mukainen markkinaoikeusinsinöörin päätösvaltaisuus ei syrjäyttäisi ehdotettujen 13, 14 ja 15 §:n säännösten mukaisten kokoonpanojen päätösvaltaisuutta.

Toisin kuin lainoppinut jäsen markkinaoikeusinsinööri voisi yksin muodostaa päätösvaltaisen kokoonpanon vain asioissa, joissa valitetaan patenttia, hyödyllisyysmallia tai piirimallia koskevasta Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksestä.

18 §. *Asian kiireelliseksi määrittäminen koskeva päätösvaltaisuus.* Pykälässä säädetään oikeudenkäymiskaaren 19 luvussa tarkoitettujen asioiden kiireelliseksi määrittäminen koskevasta päätösvaltaisuudesta. Pykälän mukaan mainittua asiaa koskevan hakemuksen ratkaisee ylituomari tai, jos siihen on aihetta, markkinaoikeustuomari sen mukaan kuin markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

Pykälästä ilmeni ensinnäkin, että hakemus ratkaistaan aina yhden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa. Yksi lainoppinut jäsen voisi sekä hyväksyä että hylätä hakemuksen.

Kuten hallituksen esityksessä laiksi oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 233/2008 vp) on todettu, asioiden kiireellistä määrittäminen koskeva asia on luonteeltaan sellainen, joka yleensä kuuluu tuomioistuimen päällikkötuomarille. Markkinaoikeuden työjärjestyksessä tulisi kuitenkin määrätä ainakin siitä, kuka asiat ratkaisee, kun ylituomari on loman tai muun syyn vuoksi estynyt.

19 §. *Kokoonpanon puheenjohtaja.* Ehdotetussa pykälässä säädetään kokoonpanon puheenjohtajasta kun kokoonpanoon kuuluu useampi kuin yksi jäsen.

Pykälän mukaan kokoonpanon puheenjohtajana toimisi aina lainoppinut jäsen. Kyseinen jäsen voisi olla joko kokoonpanon lainoppineista jäsenistä virassa vanhin tai lainoppinut jäsen, joka on valmistellut asian. Ehdotettu pykälä vastaa markkinaoikeudessa viime vuosina noudatettua menettelyä. Selvyyden vuoksi asiassa ehdotetaan kuitenkin säädettävän laissa.

20 §. *Lainoppineen jäsenen este.* Ehdotetussa pykälässä säädetään kolmen lainoppineen jäsenen tai kolmen lainoppineen jäsenen ja markkinaoikeusinsinöörin kokoonpanon päätösvaltaisuuden säilymisestä niissä tilanteissa, joissa kokoonpanon yhdelle lainoppineelle jäsenelle tulee este pääkäsittelyn tai suullisen käsittelyn aloittamisen jälkeen. Py-

kälän mukaan markkinaoikeus säilyttäisi päätösvaltaisuuden, jos lainoppineita jäseniä on vähintään kaksi.

Säännös mahdollistaisi pääkäsittelyn tai suullisen käsittelyn jatkamisen lainoppineen jäsenen esteestä huolimatta sekä näin lisäkustannusten ja muiden haittojen välttämisen.

21 §. Lisäjäsenen osallistuminen kokoonpanoon. Ehdotetussa pykälässä säädetään mahdollisuudesta vahvistaa markkinaoikeuden kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanoa yhdellä lainoppineella jäsenellä, jos sitä asian laajuuden tai muun syyn vuoksi on pidettävä perusteltuna. Kokoonpanon vahvistaminen lisäjäsenellä voisi olla perusteltua esimerkiksi varauduttaessa pitkäkestoiseen suulliseen käsittelyyn tai pääkäsittelyyn. Samoin edellytyksin 14 §:n 1 ja 2 momentin mukaisten patenttiasioiden kokoonpanoja voitaisiin vahvistaa joko yhdellä lainoppineella jäsenellä tai toisella markkinaoikeusinsinöörillä taikka molemmilla.

22 §. Asiantuntijajäsenen osallistuminen kokoonpanoon. Ehdotetussa pykälässä säädetään sivutoimisten asiantuntijajäsenten osallistumisesta markkinaoikeuden ratkaisukokoonpanoihin.

Pykälän *1 momentin* mukaan asiantuntijajäsenten käyttäminen olisi mahdollista ensinnäkin markkinaoikeuden toimiessa 13 §:ssä tarkoitetussa kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanossa tai 14 §:n mukaisissa patenttiasioiden kokoonpanoissa. Tämän lisäksi asiantuntijajäsenten käyttäminen olisi mahdollista myös 16 tai 17 §:ssä tarkoitetuissa kokoonpanoissa. Esimerkiksi sinänsä yhden jäsenen toimivaltaan kuuluvan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaisen kemian patenttiin liittyvän turvaamistoimihakemuksen käsittelyyn ja ratkaisemiseen voisi näin osallistua myös ehdotetussa 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu markkinaoikeuden sivutoiminen asiantuntijajäsen.

Momentti vastaa pääosin sitä, mitä sivutoimisten asiantuntijajäsenten käyttämisestä säädetään voimassa olevan markkinaoikeuslain 9 §:ssä. Poikkeuksen tästä muodostaa ensinnäkin se, että kokoonpanoon osallistuvien asiantuntijajäsenten enimmäismäärä olisi vastaisuudessa kaksi nykyisen kolmen sijaan. Tämän lisäksi toisen poikkeuksen muodostaa se, että asiantuntijajäseniä ei vastaisuudessa olisi mahdollista käyttää edellä 15 §:ssä tarkoitetuissa kahden jäsenen kokoonpanoissa. Käytännössä mainitut muutokset eivät kuitenkaan merkitse muutosta markkinaoikeuden käyttämiin ratkaisukokoonpanoihin. Kolmea asiantuntijajäsentä on viime vuosina käytetty vain muutamassa markkinaoikeuden ratkaisemassa asiassa. Kahden jäsenen muodostamassa kokoonpanossa asiantuntijajäsentä ei ilmeisesti ole käytetty kertaakaan.

Pykälän *2 momentti* vastaa asiallisesti voimassa olevan markkinaoikeuslain 9 §:n 4 momenttia.

23 §. *Asian siirtäminen vahvennettuun istuntoon tai täysistuntoon.* Ehdotetussa pykälässä säädetään lainkäyttöasian siirtämisestä vahvennettuun istuntoon tai täysistuntoon.

Pykälä ilmaisisi siten ensinnäkin sen, että markkinaoikeudessa olisi lainkäyttöasioita varten sekä vahvennettu istunto että täysistunto. Lainkäyttöasian käsitteleminen vahvennetussa istunnossa on mahdollista jo voimassa olevan markkinaoikeuslain 10 §:n nojalla. Eduskunnassa parhaillaan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä laeiksi julkisista hankinnoista annetun lain, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain ja markkinaoikeuslain muuttamisesta (HE 190/2009 vp) ehdotetaan markkinaoikeuslakia puolestaan muutettavaksi siten, että lainkäyttöasian käsitteleminen olisi vastaisuudessa mahdollista myös täysistunnossa.

Puheena olevassa pykälässä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joilla lainkäyttöasia tai sen osa voitaisiin siirtää vahvennettuun istuntoon tai täysistuntoon, sekä siitä, että siirtämisestä päättäisi ylituomari. Mainituilta osin pykälä vastaa pääosin markkinaoikeuslain 10 §:n 2 momenttia ja 11 §:n 2 momenttia, sellaisina kuin niitä ehdotetaan muutettaviksi hallituksen esityksessä HE 190/2009 vp.

24 §. *Vahvennetun istunnon päätösvaltaisuus.* Ehdotetussa pykälässä säädetään vahvennetun istunnon päätösvaltaisuudesta.

Pykälän *1 momentin* mukaan vahvennettu istunto olisi päätösvaltainen, kun siihen osallistuu seitsemän lainoppinutta jäsentä. Edellä 14 §:ssä tarkoitetuissa patenttia, hyödyllisyysmallia ja integroidun piirin piirimallia koskevissa sekä eräissä näihin rinnastettavissa asioissa vahvennettu istunto on kuitenkin päätösvaltainen, kun siihen osallistuu viisi lainoppinutta jäsentä ja kaksi markkinaoikeusinsinööriä. Pykälän 1 momentin jälkimmäinen virke koskisi siten sekä 14 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja riita- ja hakemusasioita että 3 momentin mukaisia valitusasioita Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksiin.

Pykälän *2 momentin* mukaan lainkäyttöasiaa vahvennetussa istunnossa käsiteltäessä vahvennettuun istuntoon voisi markkinaoikeuden vakinaisten jäsenten lisäksi osallistua enintään kaksi asiantuntijajäsentä, jos asian laatu sitä edellyttää.

Pykälän *3 momentti* vastaa asiallisesti nykyisen markkinaoikeuslain 10 §:n 3 momenttia, sellaisena kuin sitä ehdotetaan muutettavaksi hallituksen esityksessä HE 190/2009 vp.

25 §. *Täysistunnon päätösvaltaisuus.* Ehdotetussa pykälässä säädetään täysistunnon päätösvaltaisuudesta.

Pykälän *1 momentin* mukaan täysistunto olisi päätösvaltainen, kun siihen osallistuu vähintään puolet markkinaoikeuden jäsenistä. Koska ehdotuksen mukaan vastaisuudessa markkinaoikeudessa olisi lainoppineiden jäsenten lisäksi vakinaisina jäseninä myös markkinaoikeusinsinöörejä, täysistunnon päätösvaltaisuus määräytyisi markkinaoikeuden kaikkien jäsenten, ei pelkästään lainoppineiden jäsenten, perusteella. Muutoin sään-

nös asiallisesti vastaa nykyisen markkinaoikeuslain 12 §:n 1 momenttia, sellaisena kuin sitä on ehdotettu muutettavaksi hallituksen esityksessä HE 190/2009 vp.

Pykälän 2 *momentin* mukaan täysistuntoon voi markkinaoikeuden vakinaisten jäsenten lisäksi osallistua enintään kaksi asiantuntijajäsentä, jos asian laatu sitä edellyttää.

Pykälän 3 *momentti* vastaa asiallisesti markkinaoikeuslain 12 §:n 2 momentin 2 ja 3 virkettä, sellaisina kuin niitä ehdotetaan muutettaviksi hallituksen esityksessä HE 190/2009 vp.

26 §. Asian valmistelu ja ratkaiseminen. Ehdotetun pykälän 1 *momentissa* säädetään, että asian valmistelusta markkinaoikeudessa vastaa markkinaoikeuden jäsen.

Voimassa olevan markkinaoikeuslain 13 §:n ensimmäisen virkkeen mukaan asioiden valmistelusta markkinaoikeudessa huolehtivat lainoppineet jäsenet. Markkinaoikeudessa ei tällä hetkellä ole muita kuin lainoppineita jäseniä. Ehdotuksen mukaan markkinaoikeudessa olisi lainoppineiden jäsenten ohella myös markkinaoikeusinsinöörejä, jotka ovat markkinaoikeuden jäseniä. Ehdotuksessa lähdetään siitä, että markkinaoikeusinsinööri markkinaoikeuden jäsenenä rinnastuisi tarkasteltavana olevassa suhteessa markkinaoikeuden lainoppineisiin jäseniin. Ehdotetussa 1 momentissa käytetäänkin ainoastaan ilmaisua markkinaoikeuden jäsen. Muilta osin säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan markkinaoikeuslain 13 §:n ensimmäistä virkettä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan markkinaoikeussihteeri voi osallistua asian valmisteluun sen mukaan kuin markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määrätään. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan markkinaoikeuslain 13 §:n jälkimmäistä virkettä. Ehdotuksella ei siten ole tarkoitus muuttaa markkinaoikeussihteerien asemaa nykyisestä. Ehdotetun teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden markkinaoikeuteen keskittämisen aiheuttaman markkinaoikeuden toimivallan laajentumisen myötä markkinaoikeussihteerit voisivat luonnollisesti jatkossa osallistua myös mainittujen asioiden valmisteluun.

Siitä, ettei asioita markkinaoikeudessa ratkaista monijäsenisissä tuomioistuimissa yleiseen tapaan esittelystä, ehdotetaan pykälän 3 *momenttiin* otettavan nimenomainen säännös, jotta kyseinen asia ilmenisi myös laista. Asiallista muutosta nykytilaan tämä ei merkitse.

27 §. Määrääjäksi nimitetyn tuomarin osallistuminen asioiden käsittelyyn. Määrääjäksi nimitetyn tuomarin osallistumisesta asioiden käsittelyyn ei nykyisin sisälly säännöksiä voimassa olevaan markkinaoikeuslakiin. Ottaen huomioon, että hovioikeuksien, hallinto-oikeuksien ja vakuutusosoikeuden osalta kyseisestä asiasta on säädetty lain tasolla mainittuja tuomioistuimia koskevissa laeissa (ks. hovioikeuslain (56/1994) 7 §, hallinto-oikeuslain (430/1999) 11 § ja vakuutusosoikeuslain (132/2003)15 §), asiasta ehdotetaan selkeyden vuoksi otettavan nimenomainen säännös myös markkinaoikeuden osalta.

Ehdotetussa pykälässä säädetään määrääjäksi nimitetyn tuomarin osallistumisesta sellaisen asian käsittelyyn, jonka valmisteluun tai käsittelyyn hän on osallistunut aikana, joksi

hänet on nimitetty. Säännöksen sanamuodossa korostetaan, että kysymys on yksittäisistä asioista.

Markkinaoikeudessa on tällä hetkellä useita määräaikaista tuomareita ja on todennäköistä, että myös jatkossa tulee olemaan tarvetta nimittää määräaikaista tuomareita markkinaoikeuteen. Ratkaisutoiminnan tarkoituksenmukainen järjestäminen edellyttää, että määrääjäksi nimitetty tuomari voi osallistua määräajan päätyttyä edelleen niiden asioiden käsittelyyn, joiden valmisteluun tai käsittelyyn hän on osallistunut sinä aikana, joksi hänet on nimitetty.

28 §. Hallintoasiat. Ehdotetun pykälän *1 ja 2 momentti* vastaa markkinaoikeuslain 12 §:n 1 ja 2 momenttia, sellaisena kuin niitä ehdotetaan muutettaviksi tammikuussa 2010 oikeusministeriölle luovutetussa työryhmämietinnössä (Määräaikaisten tuomareiden nimittäminen ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittäminen, Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 5/2010). Hallintoasioita ei yleensä enää ratkaistaisi täysistunnossa.

Pykälän *3 momentin* mukaan ylituomarin oikeudesta siirtää hallintoasia muun virkamiehen ratkaistavaksi määrätään markkinaoikeuden työjärjestyksessä. Säännös vastaa asiallisesti markkinaoikeuslain 12 §:n 3 momenttia, sellaisena kuin sitä ehdotetaan muutettavaksi edellä mainitussa työryhmämietinnössä, paitsi siltä osin, että mahdollisesta siirtämisestä määrättäisiin vastaisuudessa markkinaoikeuden työjärjestyksessä oikeusministeriön asetuksella säätämisen sijaan. Mainittu muutos liittyy edellä jaksossa 3.2.6 selostettuun lainsäädännölliseen ratkaisuun siitä, että markkinaoikeutta koskevassa sääntelyssä siirrytään kolmiportaisesta (laki, asetus ja työjärjestys) sääntelystä kaksiportaiseen (laki ja työjärjestys).

4 luku. **Erinäiset säännökset**

29 §. Ylituomarin virkavapaus. Ehdotetun pykälän *1 momentti* vastaa voimassa olevan markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen 3 §:n 1 momenttia.

Pykälän *2 momentti* vastaa asiallisesti voimassa olevan markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen 3 §:n 1 momenttia muutoin paitsi, että ylituomarin sijaiseksi voitaisiin markkinaoikeuden työjärjestyksessä vastaisuudessa määrätä myös muu markkinaoikeustuomari kuin vanhin virantoimituksessa oleva markkinaoikeustuomari.

Molempien edellä mainittujen säännösten nostaminen asetustasolta lain tasolle liittyy edellä jaksossa 3.2.6 selostettuun lainsäädännölliseen ratkaisuun siitä, että markkinaoikeutta koskevassa sääntelyssä siirrytään kolmiportaisesta (laki, asetus ja työjärjestys) sääntelystä kaksiportaiseen (laki ja työjärjestys).

30 §. Markkinaoikeustuomarin ja markkinaoikeusinsinöörin virkavapaus ja viranhoito. Ehdotetun pykälän *1 momentti* vastaa markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen 4 §:n 1 momenttia, sellaisena kuin sitä ehdotetaan muutettavaksi tammikuus-

sa 2010 oikeusministeriölle luovutetussa työryhmämietinnössä (Määräaikaisten tuomareiden nimittäminen ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittäminen, Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 5/2010).

Pykälän 2 *momentti* vastaa voimassa olevan markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen 4 §:n 2 momenttia.

31 §. Markkinaoikeussihteerin virkavapaus ja viranhoito. Ehdotetussa pykälässä säädetään markkinaoikeussihteerin virkavapaudesta ja viranhoidosta. Tältä osin säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen 4 §:n 3 momenttia.

32 §. Virkasyyte. Ehdotetussa pykälässä säädetään markkinaoikeuden lainkäyttöön osallistuvan henkilöstön virkasyytepaikasta. Koska ehdotuksen mukaan markkinaoikeudessa olisi vastaisuudessa nykyisten lainoppineiden jäsenten ja sivutoimisten asiantuntijajäsenten lisäksi myös markkinaoikeusinsinöörejä vakinaisina jäseninä, pykälä selvyuden vuoksi ehdotetaan muotoiltavan hieman voimassa olevasta markkinaoikeuslain 16 §:stä poikkeavasti.

33 §. Tarkemmat määräykset. Ehdotetun pykälän 1 *momentin* mukaan tarkemmat määräykset lainkäyttö- ja hallintoasioiden käsittelystä ja muusta työskentelyn järjestämisestä markkinaoikeudessa annetaan markkinaoikeuden työjärjestyksessä.

Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan markkinaoikeuslain 17 §:n 2 momenttia. Sen sijaan lakiin ei enää ehdoteta sisällytettävän voimassa olevan markkinaoikeuslain 17 §:n 1 momenttia vastaavaa säännöstä tarkempien säännösten antamisesta oikeusministeriön asetuksella, sillä edellä jaksossa 3.2.6 selostetulla tavalla markkinaoikeutta koskevassa sääntelyssä on tarkoitus siirtyä kolmiportaisesta (laki, asetus ja työjärjestys) sääntelystä kaksiportaiseen (laki ja työjärjestys).

Pykälän 1 momentissa säädetään edelleen, että työjärjestyksen vahvistaa ylituomari henkilöstöä kuultuaan. Tältä osin säännös vastaa voimassa olevan markkinaoikeuslain 17 §:n 2 momenttia ja muita tuomioistuimia koskevaa sääntelyä.

Pykälän 2 *momentti* vastaa voimassa olevan markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen 18 §:ää.

34 §. Asiantuntijajäsenen palkkio. Voimassa olevassa markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen 16 §:ssä säädetään, että oikeusministeriö vahvistaa asiantuntijajäsenten palkkioiden perusteet.

Ehdotetun pykälän 1 *momentin* mukaan asiantuntijalle maksetaan valtion varoista kohtuullinen palkkio, kohtuullinen korvaus ansionmenetyksestä sekä matkakustannusten korvaus ja päiväraha. Säännöksessä ehdotetaan siten lain tasolla säädettävän nykyistä

tarkemmin siitä, mistä eri tekijöistä asiantuntijoille maksettava palkkio ja korvaus muodostuvat. Markkinaoikeuden asiantuntemuksen turvaamiseksi on tärkeää, että palkkiot ja korvaukset ovat riittävällä tasolla.

Ehdotetun 2 *momentin* mukaan oikeusministeriö vahvistaa asiantuntijajäsenen palkkion ja korvausten tarkemmat perusteet ja määrät. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan markkinaoikeudesta annetun oikeusministeriön asetuksen 16 §:ää.

5 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

35 §. Voimaantulo. Ehdotetun pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin lain voimaantuloajankohdasta.

Pykälän 2 *momentissa* säädetään, että nykyinen markkinaoikeuslaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja markkinaoikeudesta annettu oikeusministeriön asetus siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen kumotaan.

Vaikka pykälässä ei nimenomaisesti säädetä niin sanotun jatkuvuusperiaatteen noudattamisesta, on selvää, että mikäli asiaa on ehditty jo käsittelemään markkinaoikeuslain mukaan toimivaltaisessa kokoonpanossa, kyseinen kokoonpano säilyttää toimivaltansa käsitellä ja ratkaista asia.

Pykälän 3 *momentti* vastaa voimassa olevan markkinaoikeuslain 18 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 *momentin* mukaan ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Tällaisia toimenpiteitä ovat muun ohella toimitilajärjestelyt, virkojen täyttämisyjärjestelyt sekä muut käytännön järjestelyt.

1.2 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.6 mainituista syistä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa. Laki koskisi kaikkia markkinaoikeuden toimivaltaan vastaisuudessa kuuluvien asioiden käsittelyä. Tällä hetkellä markkinaoikeudessa käsiteltävien asioiden osalta säännökset vastaisivat suurelta osin nykytilaa.

1 luku. Yleiset säännökset

Lukuun otettaisiin yleiset säännökset lain soveltamisalasta sekä markkinaoikeuden toimivallasta. Tämän lisäksi luvussa toteutettaisiin markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvien asioiden jako neljään eri asiaryhmään: kilpailuasioihin, hankinta-asioihin, teollis- ja tekijänoikeudellisiin asioihin sekä markkinaoikeudellisiin asioihin, mille ryhmittelylle lakiin sisältyvät säännökset asioiden käsittelystä ja muutoksenhausta perustuisivat. Jaotteluun nojaututaan myös ehdotetussa laissa markkinaoikeudessa (1. lakiehdotus).

1 §. Soveltamisala. Ehdotetun pykälän *1 momentti* sisältää yleisen lain soveltamisalaa koskevan säännöksen. Sen mukaan laissa säädettäisiin markkinaoikeuden toimivallasta, asioiden vireilletulosta ja käsittelystä markkinaoikeudessa sekä muutoksenhausta markkinaoikeuden ratkaisuun.

Pykälän *2 momentti* sisältäisi viittaussäännöksen siitä, että markkinaoikeuden päätösvaltaisuudesta ja toiminnasta säädetään ehdotetussa laissa markkinaoikeudesta (1. lakiehdotus).

2 §. Toimivalta kilpailuasioissa. Ehdotettu pykälä sisältää yleisen säännöksen markkinaoikeuden toimivallasta kilpailuasioissa.

Pykälästä ilmeni ensinnäkin, että siinä tarkoitetuista asioista käytettäisiin nimitystä kilpailuasiat. Säännöksessä tarkoitettuihin markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviin asioihin sisältyisi sinänsä muitakin kuin vain kilpailunrajoituksista annetun lain mukaisia kansallisten ja EU:n kilpailusääntöjen soveltamiseen perustuvia asioita. Ottaen huomioon, että pykälässä tarkoitetuissa muissa kuin kilpailunrajoituksista annetun lain mukaisissa asioissa on pääsääntöisesti kysymys viimeksi mainittuihin asioihin varsin läheisesti rinnastuvista asioista, on pykälässä tarkoitettujen asioiden osalta päädytty ehdotamaan käytettäväksi nimitystä kilpailuasiat.

Markkinaoikeuden toimivallan osalta pykälässä viitattaisiin niihin lakeihin, joissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvista pykälässä tarkoitetuista kilpailuasioista varsinaisesti säädetään. Ehdotettu pykälä ei siten loisi markkinaoikeudelle toimivaltaa, vaan siitä olisi säädettävä erikseen. Näitä lakeja olisivat ensinnäkin kilpailunrajoituksista annettu laki, sähkömarkkinalaki, maakaasumarkkinalaki ja rautatielaki. Tämän lisäksi kilpailuasioihin kuuluisivat televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 36 a §:ssä ja viestintämarkkinalain 122 §:ssä tarkoitettut seuraamusmaksun määräämistä koskevat asiat, jotka tulevat markkinaoikeudessa vireille toimivaltaisen viranomaisen esityksellä.

Pykälän luetteloon on otettu kaikki ne lait, joissa tällä hetkellä säädetään pykälässä tarkoitettuja kilpailuasioita markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi. Pykälän luettelo on tyhjentävä. Jos markkinaoikeudelle säädetään vastaisuudessa uusia tehtäviä, luettelo tulee täydentää. Jokaisen asian osalta on tiedettävä, mihin asiaryhmään se kuuluu.

3 §. Toimivalta hankinta-asioissa. Ehdotettu pykälä sisältää yleisen säännöksen markkinaoikeuden toimivallasta hankinta-asioissa.

Pykälästä ilmeni, että siinä tarkoitetuista asioista käytettäisiin nimitystä hankinta-asiat. Markkinaoikeuden toimivallan osalta pykälässä viitattaisiin niihin lakeihin, joissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvista pykälässä tarkoitetuista hankinta-asioista varsinaisesti säädetään. Mainittuja lakeja ovat julkisista hankinnoista annettu laki, vesija energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettu laki sekä joukkoliikennelaki.

Pykälän luetteloon on otettu kaikki ne lait, joissa tällä hetkellä säädetään pykälässä tarkoitettuja hankinta-asioita markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi. Pykälän luettelo on tyhjentävä.

4 §. *Toimivalta teollis- ja tekijänoikeudellisissa asioissa.* Ehdotettu pykälä sisältää yleisen säännöksen markkinaoikeuden toimivallasta teollis- ja tekijänoikeudellisissa asioissa. Asiaryhmä olisi markkinaoikeudessa uusi.

Pykälän *1 momentista* ilmeni, että pykälässä tarkoitetuista asioista käytettäisiin nimitystä teollis- ja tekijänoikeudelliset asiat. Nimitys teollis- ja tekijänoikeudelliset asiat on yhdenmukainen sen kanssa, että lainsäädännössä aineettomista eli immateriaalioikeuksista on käytetty nimitystä teollis- ja tekijänoikeudet. Näin on tehty esimerkiksi todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetussa laissa.

Markkinaoikeuden toimivallan osalta pykälässä viitattaisiin niihin lakeihin, joissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvista pykälässä tarkoitetuista teollis- ja tekijänoikeudellisista asioista varsinaisesti säädettäisiin. Nämä uudet toimivaltasäännökset sisältyvät 3.–14. sekä 16.–19. lakiehdotuksiin.

Pykälän *1 momentissa* markkinaoikeuden toimivallan osalta viitattaisiin patenttilakiin, oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annettuun lakiin, oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annettuun lakiin, maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annettuun lakiin, hyödyllisyysmallioikeudesta annettuun lakiin, yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettuun lakiin, tavaramerkkilakiin, yhteismerkkilakiin, mallioikeuslakiin, toiminimilakiin, kaupparekisterilakiin, kasvinjalostajanoikeudesta annettuun lakiin, verkkotunnuslakiin, sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin sekä tekijänoikeuslakiin. Kuten edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 on todettu, mainituilta osin markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluisivat kaikki teollis- ja tekijänoikeudelliset riita- ja hakemusasiat sekä lisäksi valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä, kuten myös Viestintäviraston verkkotunnuksen myöntämistä koskevista päätöksistä. Sen sijaan teollis- ja tekijänoikeudelliset rikosasiat kuuluisivat käsiteltäviksi edelleen yleisissä tuomioistuimissa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.4 todetulla tavalla puheena olevaan teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden ryhmään kuuluisivat myös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaiset kieltoasiat, jotka tällä hetkellä käsillään eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain mukaisina hakemusasioina.

Pykälän *2 momentin* mukaan pykälässä tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden ryhmään kuuluisivat myös ehdotetussa *1 momentissa* tarkoitettuihin asioihin liittyvät turvaamistoimia koskevat asiat, jotka säädettäisiin markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa (20. lakiehdotus) sekä todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetussa laissa.

5 §. *Toimivalta teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvässä riita-asiassa.* Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan markkinaoikeus olisi toimivaltainen lain 1 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeudellisten riita-asioiden yhteydessä käsittelemään myös muun riita-asian, jos kantaja nostaa kanteet samanaikaisesti ja kanteet johtuvat olennaisesti samasta perusteesta. Kuten edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 on todettu, tämä on asianosaisten kannalta tarkoituksenmukaista, sillä immateriaalioikeudellisiin riita-asioihin saattaa usein liittyä esimerkiksi erilaisia sopimuksia, joissa on sovittu sopimukseen perustuvista seuraamuksista. Mainitun seikan vuoksi on perusteltua tehdä mahdolliseksi kanteen nostaminen myös muuta kuin lain 1 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua teollis- tai tekijänoikeudellisen asian vastaajaa vastaan.

Vastaavasti kuin oikeudenkäymiskaaren 18 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään, kanteet olisi käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä, kun ne ”johtuvat olennaisesti samasta perusteesta”.

Säännöksessä tarkoitettu muu riita-asia voidaan nostaa lain 1 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua teollis- ja tekijänoikeudellisen riita-asian vastaajaa vastaan taikka eri vastaajaa tai eri vastaajia vastaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että markkinaoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään lain 1 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeudellisten riita-asioiden yhteydessä myös vastaajan kantajaa vastaan nostaman muuta kuin lain 1 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua teollis- tai tekijänoikeudellista asiaa koskevan vastakanteen, jos se koskee samaa tai samaan yhteyteen kuuluvaa asiaa kuin alkuperäinen kanne. On tarkoituksenmukaista, että markkinaoikeus voi tutkia myös tällaisen vastakanteen.

Ehdotettuun pykälään otettu edellytys vastaa oikeudenkäymiskaaren 18 luvun 3 §:ssä olevaa edellytystä.

Pykälän 3 momentin selventävän säännöksen mukaan mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, edellyttää kuitenkin, ettei asianosaisten oikeuspaikkasopimuksesta tai muun tuomioistuimen yksinomaisesta toimivallasta muuta johdu.

6 §. *Toimivalta markkinaoikeudellisissa asioissa.* Ehdotettu pykälä sisältää yleisen säännöksen markkinaoikeuden toimivallasta markkinaoikeudellisissa asioissa.

Markkinaoikeudellisten asioiden nimike vastaisi voimassa olevassa eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa käytettyä nimikettä. Myös markkinaoikeudellisiksi asioiksi luettavien asioiden osalta ehdotettu pykälä vastaa pääosin eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 2 §:n markkinaoikeudellisia asioita koskevaa säännöstä, sellaisena kuin se on hallituksen esityksessä laeiksi arpajaislain sekä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta (HE 96/2008 vp) sekä hallituksen esityksessä maksupalvelulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 169/2009 vp).

Poikkeuksen edellä mainitusta muodostaisivat sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaiset kieltoasiat, jotka edellä yleisperustelujen kohdassa

3.2.4 todetulla tavalla vastaisuudessa kuuluisivat teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden asiaryhmään.

2 luku. **Kilpailu- ja hankinta-asioiden käsittely**

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.4 mainituista syistä tässä vaiheessa ei ole tarkasteltu nykyisin jo markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvien kilpailu- ja hankinta-asioiden käsittelyn järjestämistä. Koska yleisperustelujen jaksossa 3.2.6 todetulla tavalla ajatuksena on, että ehdotettu laki koskisi kaikkien markkinaoikeuden toimivaltaan vastaisuudessa kuuluvien asioiden käsittelyä markkinaoikeudessa, on lain rakenteen ja systematiikan luomisessa tässä vaiheessa otettu kuitenkin huomioon myös kilpailu- ja hankinta-asiat sekä lisäksi tehty lain systematiikan puolesta mahdolliseksi kilpailu- ja hankinta-asioiden käsittelyä koskevan mahdollisen erityissääntelyn toteuttaminen vastaisuudessa myös puheena olevassa laissa. Lukuun ehdotetut säännökset eivät merkitse muutosta nykytilaan.

1 §. *Kilpailuasioiden käsittely.* Ehdotettu pykälä sisältää kilpailuasioiden käsittelyä markkinaoikeudessa koskevan viittaussäännöksen. Sen mukaan siltä osin kuin lain 1 luvun 2 §:ssä mainituissa laeissa ei toisin säädetä, kilpailuasiat käsitellään markkinaoikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

2 §. *Hankinta-asioiden käsittely.* Ehdotettu pykälä sisältää hankinta-asioiden käsittelyä markkinaoikeudessa koskevan viittaussäännöksen. Sen mukaan siltä osin kuin lain 1 luvun 3 §:ssä mainituissa laeissa ei toisin säädetä, hankinta-asiat käsitellään markkinaoikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

3 luku. **Teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittely**

Lukuun otettaisiin teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittelyä koskevat säännökset. Nämä säännökset jakaantuisivat yhtäältä säännöksiin, jotka koskevat markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvien oikeuden myöntämisen tai rekisteröintiin liittyvien valitusasioiden käsittelyä, sekä toisaalta säännöksiin, jotka koskevat teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden sekä lain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettujen teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvien riita-asioiden käsittelyä.

1 §. *Luvun säännösten soveltamisala.* Ehdotetussa pykälässä säädetään luvun säännösten soveltamisalasta, 1 momentissa valitusasioiden osalta ja 2 momentissa teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden osalta.

Pykälän 1 momentin mukaan valitusasioilla tarkoitettaisiin markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvia asioita, joissa valitetaan Patentti- ja rekisterihallituksen tai muun toimivaltaisen viranomaisen teollisoikeutta tai rekisteröintiä koskevasta päätöksestä. Patentti- ja rekisterihallituksesta ja säännöksessä viitatuista muista toimivaltaisista viranomaisista

käytettäisiin nimitystä rekisteriviranomainen. Muita viranomaisia ovat Viestintävirasto, Evira sekä kaupparekisteriasioissa paikallisviranomaisina toimivat maistraatit sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan valitusasiat käsiteltäisiin markkinaoikeudessa siten kuin luvun 2–17 §:ssä säädetään. Pykälän 1 momentin jälkimmäinen virke sisältäisi viittaussäännöksen 1 luvun 4 §:n 1 momentissa mainittuihin lakeihin.

Pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan 1 luvun 4 §:ssä tarkoitetut teollis- ja tekijänoikeudelliset riita- ja hakemusasiat sekä mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitetut teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvät riita-asiat käsiteltäisiin markkinaoikeudessa siten kuin puheena olevan luvun 18–25 §:ssä säädetään. Pykälän 2 momentin jälkimmäinen virke sisältäisi viittaussäännöksen, jonka mukaan teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittelyssä noudatettaisiin lisäksi, mitä 1 luvun 4 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa säädetään.

Valitus rekisteriviranomaisen päätöksestä

Kuten edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.4 on todettu, teollisoikeudelliset valitusasiat ovat erityislaatuisia ja ne poikkeavat tavanomaisista hallintolainkäyttöasioista. Näissä asioissa yksityinen intressi on korostunut ja niissä on usein selkeä kaksiasianosaissuhde. Teollisoikeudellisissa valitusasioissa asiamiehinä toimivat yleensä mainittujen asioiden hoitamiseen erikoistuneet patenttiasiamiehet, joista useimmat eivät ole juristeja. Lisäksi teollisoikeudellisten valitusasioiden käsittelyä, erityisesti valmistelua, on tarpeen tehostaa ja nopeuttaa nykyiseen valituslautakuntamenettelyyn nähden. Tämän vuoksi puheena olevaan jaksoon ehdotetaan otettavaksi erityissäännöksiä näiden asioiden käsittelystä. Tämän työryhmä katsoo välttämättömäksi, vaikka hallintolainkäyttötoimikunta parhaillaan pohtiikin hallintolainkäyttölain uudistamista. Toimikunnan työn valmistumisen jälkeen olisi luonnollisesti mahdollista pohtia puheena olevien säännösten suhdetta uudistettuun yleislakiin. Säännösehdoituksissa työryhmä on kiinnittänyt huomiota yhtäältä mainitun toimikunnan välimietinnössä esitettyyn sekä toisaalta asioiden käsittelyn järjestämiseen Euroopan patenttivirusossa. Siltä osin kuin toisin ei säädetä, valitusasioiden käsittelyyn sovellettaisiin hallintolainkäyttölakia.

2 §. *Valitusasian käsittely markkinaoikeudessa.* Ehdotettu pykälä sisältäisi yleisen valitusasioiden käsittelyä markkinaoikeudessa koskevan säännöksen. Pykälästä ilmenisi se, että valitusasiat käsitellään lähtökohtaisesti kirjallisesti.

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin, että rekisteriviranomaisen päätöstä koskeva valitusasia käsitellään ja ratkaistaan markkinaoikeudessa valituksen, valituksen kohteena olevan päätöksen ja muun kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan valitusasian käsittelyä voitaisiin täydentää toimittamalla asiassa valmisteluistunto, suullinen käsittely tai katselmus.

3 §. Valmistelun aloittaminen. Ehdotetussa pykälässä säädetään valitusasian valmistelun aloittamisesta.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että valitusasian valmistelu markkinaoikeudessa alkaa, kun valitus saapuu markkinaoikeuteen. Nimenomaisen säännöksen ottamisella lakiin korostettaisiin valmistelun alkamista heti valituksen saavuttua markkinaoikeuteen.

Selvyyden vuoksi pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että markkinaoikeus voi valmistella erikseen valitusasian erillisen osan tai oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen.

4 §. Valmistelun tavoitteet. Ehdotettu pykälä sisältäisi yleisen valitusasian valmistelun tavoitteita koskevan säännöksen. Kuten edellä yleisperustelujen jaksossa 2.1.4.2 on todettu, työryhmän suorittamaan kyselytutkimukseen saaduissa vastauksissa yhtenä suurimpana PRH:n valituslautakuntamenettelyyn liittyvänä epäkohtana pidettiin valitusasioiden käsittelyssä noudatettavan prosessin johdon heikkoutta. Nimenomaisen säännöksen ottamisella lakiin korostettaisiin asian valmistelun tärkeyttä.

Pykälän mukaan valitusasian valmistelussa on asian laadun mukaan selvitettävä, miltä kohdin rekisteriviranomaisen päätökseen haetaan muutosta, mitä vaatimuksia markkinaoikeudessa esitetään ja mihin perusteisiin vaatimusten tueksi vedotaan, mistä asianosaiset ovat markkinaoikeudessa erimielisiä sekä mitä todisteita markkinaoikeudessa esitetään ja mitä kullakin todisteella aiotaan näyttää toteen.

Asianosaisella tarkoitettaisiin valittajaa ja tämän mahdollista vastapuolta, esimerkiksi rekisteröinnin hakijan ollessa valittajana väitteentekijää. Sen sijaan rekisteriviranomainen ei ole valitusasian asianosainen.

5 §. Valituksen täydentäminen. Ehdotetun pykälän *1 momentti* sisältäisi valituksen täydentämisen osalta viittaussäännöksen hallintolainkäyttölain 28 §:ään.

Hallintolainkäyttölain 28 §:ssä säädetyn lisäksi pykälän *2 momentissa* säädettäisiin selvyyden vuoksi markkinaoikeuden mahdollisuudesta varata asianosaiselle uusi tilaisuus valituksen täydentämiseen. Säännöksen mukaan markkinaoikeus voisi varata asianosaiselle, jonka valitus on täydennyksen jälkeenkin puutteellinen, erityisestä syystä uuden tilaisuuden valituksen täydentämiseen markkinaoikeuden määräämässä ajassa.

Pykälän *3 momentin* ensimmäisen virkkeen mukaan valitus jätettäisiin tutkimatta, jos valittaja ei noudata kehotusta täydentää valitusta ja valitus on niin puutteellinen, ettei se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi markkinaoikeudessa. On oletettavaa, että momentissa tarkoitettut tapaukset jäävät varsin harvinaislukuisiksi. Säännös on kuitenkin tarpeen valmistelun tavoitteiden toteutumisen sekä mahdollisen vastapuolen aseman turvaamiseksi.

Momentin jälkimmäisessä virkkeessä säädettäisiin, että kehottaessaan valittajaa täydentämään valitustaan markkinaoikeuden on samalla ilmoitettava, mikä seuraamus kehoituksen laiminlyömisestä voi olla.

6 §. Kirjallinen vastaus. Ehdotetun pykälän *1 momentin* mukaan markkinaoikeuden on kehotettava valittajan vastapuolena olevaa asianosaista antamaan kirjallinen vastaus valitukseen markkinaoikeuden määräämässä ajassa. Momentin säännös kehottamisesta kirjallisen vastauksen antamiseen koskisi vain valittajan vastapuolena mahdollisesti olevaa asianosaista, mutta ei rekisteriviranomaista. Esimerkiksi väitteentekijän ollessa valittajana vastapuoli on rekisteröinnin haltija.

Momentin mukaan markkinaoikeus voisi kehottaessaan antamaan vastauksen määrätä, mistä kysymyksestä vastauksessa on erityisesti lausuttava. Kehotuksessa markkinaoikeuden olisi samalla ilmoitettava, että asia voidaan ratkaista määrääjän jälkeen, vaikka vastausta ei ole annettu. Kehotuksen yhteydessä markkinaoikeuden olisi lisäksi annettava valittajan vastapuolelle tiedoksi valitus ja siihen liitetyt asiakirjat.

Pykälän *2 momentin* mukaan markkinaoikeuden ei tarvitsisi pyytää vastausta, jos valitus jätetään tutkimatta tai hylätään heti taikka jos vastauksen pyytäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Ilman nimenomaista säännöstäkin on yleisen kuulemisperiaatteen mukaisesti selvää, että vastaus on lähetettävä tiedoksi valittajalle.

7 §. Vastauksen sisältö. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin vastauksen sisällöstä. Pykälän *1 momentin* mukaan markkinaoikeudelle osoitettavassa vastauskirjelmässä on ilmoitettava asia, jossa vastaus annetaan, vastauksen antajan käsitys valittajan vaatimuksista ja niiden perusteista, perusteet, joihin vastauksen antaja nojautuu, sekä todisteet, jotka vastauksen antaja aikoo esittää ja mitä kullakin todisteella aiotaan näyttää toteen.

Vastaukseen ja sen antajaan olisi pykälän *2 momentin* ensimmäisen virkkeen mukaan sovellettava *1 momentin* lisäksi, mitä hallintolainkäyttölain 24 §:ssä valituksesta ja valittajasta säädetään. Viitatussa pykälässä säädetään valittajan henkilö- ja osoitetietojen ilmoittamisesta sekä valituskirjelmän allekirjoittamisesta. Ehdotetun pykälän *2 momentin* jälkimmäisen virkkeen mukaan vastauskirjelmään olisi lisäksi liitettävä ne asiakirjat, joihin vastauksen antaja vetoaa, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu rekisteriviranomaiselle.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin selvyyden vuoksi, että markkinaoikeus voi tarvittaessa varata vastauksen antajalle tilaisuuden markkinaoikeuden määräämässä ajassa täydentää vastausta.

8 §. Rekisteriviranomaisen lausunto valitusasiassa. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin lausunnon pyytamisestä rekisteriviranomaiselta.

Pykälän *1 momentin* mukaan markkinaoikeuden olisi tarvittaessa pyydettävä rekisteriviranomaiselta lausunto valituksesta markkinaoikeuden määräämässä ajassa. Markkinaoikeudella ei siten olisi aina velvollisuutta pyytää rekisteriviranomaisen lausunto. Jos lausunto on tarpeen, se olisi pyydettävä. Tapauksissa, joissa valitus jätetään tutkimatta tai hylätään, lausunnon pyytäminen olisi pääsääntöisesti tarpeetonta.

Momentin mukaan rekisteriviranomaisen tulisi lausunnossaan esittää käsityksensä valituksessa esitetyistä vaatimuksista ja niiden perusteista. Tämän lisäksi markkinaoikeus voisi lausuntoa pyytäessään määrätä, mistä kysymyksestä lausunnossa on erityisesti lausuttava.

Momentissa säädettäisiin vielä selvyuden vuoksi, että markkinaoikeus voisi ratkaista asian, vaikka rekisteriviranomainen ei ole toimittanut pyydettyä lausuntoa määräaikaan mennessä. Lähtökohtana on, että markkinaoikeuden pyytäessä lausunnon rekisteriviranomaiselta tämä viranomaisena noudattaa markkinaoikeuden kehotusta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin erikseen valituksen kohteena olevan päätöksen perusteena olleiden ja muiden rekisteriviranomaisen hallussa olevien tarvittavien asiakirjojen toimittamisesta. Säännöksen mukaan rekisteriviranomaisen olisi markkinaoikeuden pyynnöstä toimitettava markkinaoikeudelle valituksen kohteena olevan päätöksen perusteena olleet ja muut tarvittavat asiakirjat.

9 §. Kirjallinen lausuma. Ehdotetun pykälän mukaan markkinaoikeus voisi vastauksen tai lausunnon lisäksi pyytää asianosaiselta tai rekisteriviranomaiselta kirjallista lausumaa markkinaoikeuden määräämässä ajassa. Kehottaessaan antamaan lausuman markkinaoikeuden olisi nimenomaisesti määrättävä, mistä kysymyksestä asianosaisen tai rekisteriviranomaisen on lausuttava. Samalla markkinaoikeuden olisi ilmoitettava, että asia voidaan ratkaista määräajan jälkeen, vaikka lausumaa ei ole annettu.

10 §. Valmisteluistunto. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin valmisteluistunnon toimittamisesta valitusasioissa. Suullisen valmisteluistunto tarjoaa kirjallista valmistelua paremmat edellytykset asian perusteelliselle käsittelylle ja paremmat mahdollisuudet kysymyksittäin etenevään keskusteluun ja tuomioistuimen aktiiviseen prosessijohtoon, näin erityisesti selvitetessä, mihin perusteisiin vaatimusten tueksi vedotaan ja mistä asianosaiset ovat markkinaoikeudessa erimielisiä. Tämän vuoksi mahdollisuus valmisteluistunnon toimittamiseen on perusteltu.

Pykälän *1 momentin* mukaan markkinaoikeus voisi toimittaa valmisteluistunnon edellä 4 §:ssä mainittujen valmistelun tavoitteiden saavuttamiseksi. Markkinaoikeus voisi siten tarvittaessa toimittaa valmisteluistunnon, jos se katsoo valmisteluistunnon toimittamisen olevan eduksi valmistelun tavoitteiden saavuttamisen kannalta, esimerkiksi selvitetessä, mihin perusteisiin vaatimusten tueksi vedotaan, tai sitä, keitä henkilöitä suullisessa käsittelyssä on tarpeen kuulla.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että markkinaoikeus voisi pitää valmisteluistunnon myös puhelimitse tai käyttäen muuta soveltuvaa tiedonvälitystapaa, jossa istuntoon

osallistuvilla on puheyhteys keskenään, jos se on istunnossa käsiteltävien kysymysten laatu ja laajuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista. Mahdollisuus on perusteltu ottaen huomioon, että valmisteluistunnon järjestäminen puhelimitse on yleensä asianosaisten kannalta tuomioistuimessa tapahtuvaa istutokäsittelyä vaivattomampaa ja halvempaa. Näin on erityisesti silloin, kun asianosaiset tai heidän avustajansa asuvat kaukana markkinaoikeuden toimipaikasta Helsingistä. Edellytyksenä valmisteluistunnon pitämiseksi puhelinta tai muuta vastaavaa tiedonvälitystapaa käyttäen olisi, että se istunnossa käsiteltävien asioiden laatu ja laajuus huomioon ottaen olisi tarkoituksenmukaista.

11 §. *Asian käsittely valmisteluistunnossa.* Ehdotetussa pykälässä säädetään asian käsittelystä valmisteluistunnossa.

Pykälän *1 momentin* mukaan valmisteluistuntoon on kutsuttava asianosaiset. Tämän lisäksi valmisteluistuntoon on tarvittaessa kutsuttava rekisteriviranomaisen edustaja. Se, milloin rekisteriviranomaisen edustajan kutsumisen valmisteluistuntoon katsotaan olevan tarpeen, jää ratkaistavaksi tapauskohtaisesti. Sekä asianosaiset että rekisteriviranomaisen edustaja kutsutaan valmisteluistuntoon uhalla, että poissaolo ei estä asian käsittelyä.

Pykälän *2 momentti* sisältäisi kutsun tiedoksiannon ja pöytäkirjan pitämisen osalta viitauksäännöksen hallintolainkäyttölain 43 §:n 3 momenttiin ja 45 §:ään.

12 §. *Muut toimenpiteet valmistelussa.* Ehdotetun pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että markkinaoikeus päättäisi valmistelussa myös asiantuntijan lausunnon hankkimisesta, asiakirjan tai esineen esittämisestä, katselmuksen toimittamisesta tai muuhun tarvittavaan toimenpiteeseen ryhtymisestä. Markkinaoikeuden päätösvaltaisesta kokoonpanosta säädettäisiin ehdotetussa laissa markkinaoikeudesta (1. lakiehdotus).

Pykälän *2 momentin* mukaan markkinaoikeus päättäisi valmistelussa lisäksi suullisen käsittelyn toimittamisesta ja siitä, onko asianosaisia kuultava henkilökohtaisesti, sekä keitä todistajia, asiantuntijoita ja muita todistelutarkoituksessa kuultavia henkilöitä suullisessa käsittelyssä kuullaan. Myös mainituilta osin markkinaoikeuden päätösvaltaisesta kokoonpanosta säädettäisiin ehdotetussa laissa markkinaoikeudesta.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin kirjallisen yhteenvedon laatimisesta. Säännöksen mukaan markkinaoikeus tekisi valmistelun kuluessa kirjallisen yhteenvedon asiassa esitetyistä vaatimuksista ja niiden perusteista sekä todisteista ja siitä, mitä kullakin todisteella aiotaan näyttää toteen, jos tämän katsotaan edistävän valmistelua. Siinä tapauksessa, että markkinaoikeus laatii yhteenvedon, markkinaoikeuden tulee varata asianosaisille ja tarvittaessa rekisteriviranomaiselle tilaisuus lausua käsityksensä yhteenvedosta.

13 §. Määräajan asettaminen oikeudenkäyntiaineiston esittämiseen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi markkinaoikeuden mahdollisuudesta asettaa määräaika oikeudenkäyntiaineiston esittämiseksi.

Kuten edellä yleisperustelujen jaksossa 2.1.4.2 on todettu, työryhmän suorittamaan kyselytutkimukseen saaduissa vastauksissa suurimpana PRH:n valituslautakuntamenettelyyn liittyvänä epäkohtana pidettiin PRH:n valituslautakunnan pitkiä asioiden käsittelyaikoja. Tämän lisäksi saaduissa vastauksissa suurena epäkohtana pidettiin valitusasioiden käsittelyssä noudatettavan prosessinjohton heikkoutta. Edellä ehdotetuilla säännöksillä pyritään korostamaan asian valmistelun ja tuomioistuimen prosessinjohton merkitystä. Toisaalta jotta markkinaoikeus voisi onnistua asian tehokkaassa valmistelussa ja prosessinjohtossa, sillä tulee olla riittävät oikeudenkäynnin johtamista tukevat keinot käytettävissä. Tämän vuoksi ehdotettu säännös mahdollisuudesta asettaa määräaika on välttämätön. Myös Euroopan patenttivirastossa (EPO) suhtautuminen määräaikojen noudattamiseen on tiukkaa; uusien perusteiden, tosiseikkojen tai todisteiden esittäminen määräajan jälkeen on sallittua vain poikkeuksellisesti.

Säännösehdoituksissa työryhmä on kiinnittänyt huomiota yhtäältä mainitun toimikunnan välimietinnössä esitettyyn sekä toisaalta asioiden käsittelyn järjestämiseen EPO:ssa.

Ehdotetun pykälän *1 momentin* mukaan markkinaoikeus voisi viivästyksen estämiseksi tai muusta perustellusta syystä kehottaa asianosaista määräajassa esittämään vaatimuksensa ja niiden perusteet, ilmoittamaan kaikki todisteet, jotka hän aikoo esittää, ja mitä kullakin todisteella hän aikoo näyttää toteen, sekä esittämään kaikki kirjalliset todisteet, joihin hän vetoaa uhalla, ettei hän määräajan jälkeen saa vedota uuteen vaatimukseen tai seikkaan taikka ilmoittaa uutta todistetta, ellei hän saata todennäköiseksi, että hänen menettelynsä johtuu pätevistä syistä. Tällainen voi olla, että asianosainen on saanut tiedon uudesta seikasta tai selvityksestä vasta määräajan jälkeen taikka että seikan tai selvityksen esittäminen on tullut tarpeelliseksi vasta vastapuolen esityksen johdosta.

Säännös antaisi markkinaoikeudelle mahdollisuuden, siinä säädettyjen edellytysten täytyessä, antaa asianosaiselle kehotuksen ilmoittaa määräajassa vaatimuksensa, perusteensa taikka todisteensa. Valitusasiassa aikaisemmin esitettyjen vaatimusten rajoittaminen olisi luonnollisesti mahdollista aina mainitusta markkinaoikeuden antamasta kehotuksesta huolimatta.

Markkinaoikeuden antaman kehotuksen laiminlyönnistä huolimatta asianosainen voisi kuitenkin vedota uuteen vaatimukseen tai seikkaan taikka todisteeseen, jos hän saattaa todennäköiseksi, että hänen menettelynsä johtuu pätevistä syistä. Tällainen pätevä syy voisi olla, että asianosainen on vasta jälkikäteen saanut tiedon ulkomaisesta patenttijulkaisusta, joka muodostaa esteen kysymyksessä olevan patentin myöntämiselle.

Pykälän *2 momentin* mukaan jos asianosainen tahtoo markkinaoikeuden asettaman määräajan jälkeen vedota uuteen vaatimukseen tai seikkaan taikka ilmoittaa uuden todisteen, hänen on viipymättä saatettava asia markkinaoikeuden tietoon ja samalla esitettävä selvitys siitä, minkä vuoksi hän ei ole noudattanut markkinaoikeuden kehotusta.

14 §. Suullinen käsittely. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin suullisesta käsittelystä valitusasioissa.

Pykälän *1 momentissa* sisältäisi viittaussäännössäännöksen hallintolainkäyttölain 37 ja 38 §:ään. Ottaen huomioon, että asianosaisen pyynnöstä tapahtuvan suullisen käsittelyn toimittamista koskevassa hallintolainkäyttölain 38 §:n 1 momentissa sen sanamuodon mukaan säädetään vain hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden velvollisuudesta suullisen käsittelyn toimittamiseen, tämä on käytännössä aiheuttanut epäselvyyttä, onko säännös sovellettavissa myös markkinaoikeuden velvollisuuteen toimittaa suullinen käsittely. Ehdotettuun 1 momenttiin ehdotetaan siten otettavaksi selvyyden vuoksi nimenomainen viittaussäännös hallintolainkäyttölain suullisen käsittelyn toimittamista koskeviin säännöksiin.

Valitusasian käsittelystä markkinaoikeuden suullisen käsittelyssä pykälän *2 momenttiin* sisältyisi viittaussäännös hallintolainkäyttölain säännöksiin asian käsittelystä suullisessa käsittelyssä. Tämän lisäksi momentissa säädettäisiin, että markkinaoikeus voisi uskoa todistajan ja asiantuntijan sekä muun todistelutarkoituksessa kuultavan henkilön kutsun asianosaisen tai rekisteriviranomaisen tehtäväksi, jos markkinaoikeus katsoo siihen olevan perusteltua aihetta.

15 §. Päätöksen antaminen tai julistaminen. Ehdotetun pykälän *1 momentti* sisältäisi päätöksen tiedoksiannon osalta viittaussäännöksen hallintolainkäyttölain 55 §:ään.

Edellä mainitun lisäksi pykälän *2 momentissa* säädettäisiin markkinaoikeuden mahdollisuudesta julistaa päätös valitusasiassa, jossa markkinaoikeus pitää päätösneuvottelun heti suullisen käsittelyn päätyttyä. Tällöin markkinaoikeus voi kuitenkin julistaa päätöksen päätösneuvottelun päätyttyä. Mahdollisuus ratkaisun julistamiseen merkitsisi, että asianosaiset ja rekisteriviranomainen voisivat saada tiedon ratkaisusta heti suullisen käsittelyn päätyttyä. Menettely olisi yksi keino lyhentää valitusasioiden käsittelyaikoja. Myös EPO suullisia käsittelyjä toimittaessaan julistaa ratkaisunsa aina suullisen käsittelyn päätyttyä. Edellä yleisperustelujen jaksossa 2.1.4.2 mainittuun kyselytutkimukseen saaduissa vastauksissa ilmeni, että kyseistä EPO:n menettelyä pidettiin yleisesti hyvänä.

Säännöksen mukaan päätöstä julistettaessa olisi ilmoitettava sen perustelut ja lopputulos, jollei päätöksen julistaminen kokonaisuudessaan ole tarpeen. Asianosaisten siihen suostuessa perustelut voitaisiin tällöin ilmoittaa ainoastaan pääpiirteittäin.

Pykälän *3 momentin* mukaan markkinaoikeuden julistaessa päätöksen 2 momentin mukaisesti katsottaisiin niiden asianosaisten sekä rekisteriviranomaisen, jotka ovat edustettuina suullisessa käsittelyssä päätöstä julistettaessa, saaneen päätöksestä tiedon silloin kun päätös julistettiin. Markkinaoikeuden päätöksen jäljennöksen olisi tällöin oltava asianosaisten ja rekisteriviranomaisen saatavana 30 päivän kuluessa siitä, kun päätös julistettiin.

16 §. *Ilmoitukset rekisteriviranomaiselle valitusasiassa.* Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädetäisiin markkinaoikeuden velvollisuudesta ilmoittaa asianomaiselle rekisteriviranomaiselle välittömästi valitusasian vireilletulosta. Kyseisen tiedon ilmoittaminen rekisteriviranomaiselle on tarpeen, jotta rekisteriviranomaisilla olisi mahdollista pitää ylläpitämiensä rekisterien tiedot ajan tasalla.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin markkinaoikeuden velvollisuudesta lähettää asianomaiselle rekisteriviranomaiselle jäljennös valitusasian päätöksestä sekä samalla ilmoittaa, onko päätös saanut lainvoiman. Myös valitusasian päätöksen sekä päätöksen lainvoimaisuutta koskevan tiedon toimittaminen rekisteriviranomaiselle on tarpeen rekisteriviranomaisten ylläpitämien rekisterien tietojen ajantasaisuuden varmistamiseksi.

17 §. *Hallintolainkäyttölain soveltaminen.* Ehdotettu pykälä sisältäisi valitusasioiden käsittelyn osalta yleisen viittaussäännöksen hallintolainkäyttölain säännösten soveltamiseen siltä osin kuin ehdotetussa laissa ei toisin säädetä.

Riita- ja hakemusasiat

Kuten edellä luvun 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, puheena olevassa jaksossa säädetäisiin 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden sekä mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettujen teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvien riita-asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa. Jakson säännökset (18–24 §) on laadittu puhtaasti kansallisiin teollis- ja tekijänoikeudellisiin suojamuotoihin perustuvien riita- ja hakemusasioiden käsittelyä silmällä pitäen. Jakson viimeinen pykälä (25 §) sisältää säännökset Euroopan patenttivistön myöntämään eurooppapatenttiin sekä Euroopan unionin teollisoikeudellisiin suojajärjestelmiin perustuvien riita- ja hakemusasioiden käsittelystä.

18 §. *Oikeudenkäymiskaaren soveltaminen.* Ehdotetussa pykälässä säädetäisiin, että luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen riita- ja hakemusasioiden käsittelyyn markkinaoikeudessa sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaarella riita- ja hakemusasioiden käsittelystä käräjäoikeudessa säädetään, jollei markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvien teollisoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden osalta luvussa jäljempänä toisin säädetä. Noudatettaviksi tulisivat muun ohella siten oikeudenkäymiskaaren asioiden vireillepääntö, valmistelu, pääkäsittely, todistelua ja ratkaisua koskevat säännökset.

Periaatteessa ei ole estettä, että myös tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittelystä olisi erityissäännöksiä. Koska tällä hetkellä tällaisia säännöksiä ei ole eikä myöskään tässä mietinnössä niitä ehdoteta säädetäväksi, puheena oleva säännös ehdotetaan sijoitettavaksi käsillä olevan jakson alkuun ja muotoiltavan siten, että itse säännöksestä on havaittavissa, että jakson loput säännökset koskevat vain teollisoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittelyä.

19 §. Tiedonantovelvollisuus. Ehdotetussa pykälässä säädetään kanteen nostajan velvollisuudesta ilmoittaa eräissä tapauksissa rekisteröityyn teollisoikeuteen liittyvästä kanteesta toimivaltaiselle rekisteriviranomaiselle sekä lisäksi velvollisuudesta antaa kanteesta tieto määrättyille tahoille. Sitä, mitä toimivaltaisella rekisteriviranomaisella tarkoitetaan, on käsitelty edellä luvun 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Pykälässä säädettäisiin itse tiedonantovelvollisuudesta, sen täyttämisestä ja laiminlyönnin seuraamuksista. Sen sijaan siitä, milloin pykälässä tarkoitettujen kanteiden nostaminen on mahdollista, määrättyisi asianomaisia teollisoikeuksia koskevien lakien mukaan.

Pykälä vastaa asiallisesti pääosin nykytilaa. Sen sijaan, että tiedonantovelvollisuudesta säädettäisiin asianomaisia teollisoikeuksia koskevissa laeissa kunkin teollisoikeuden osalta erikseen, kuten nykyisin, ehdotetaan kuitenkin, että asiasta säädettäisiin puheena olevassa menettelylaissa kaikkia teollisoikeuksia koskien kootusti ja yhdenmukaisesti yhdessä pykälässä. Eri teollisoikeuksia koskevissa laeissa olevat nykyiset säännökset ehdotetaan vastaavasti kumottaviksi (3., 7.–9. ja 11. lakiehdotukset). Muutoksena nykyiseen nähden tiedonantovelvollisuus koskisi myös kasvinjalostajanoikeutta. Tämän lisäksi tavaramerkin osalta tiedonantovelvollisuus laajentuisi jossain määrin nykyiseen verrattuna.

Pykälän *1 momentin* ensimmäisessä virkkeessä säädettäisiin, että sen, joka aikoo nostaa kanteen 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1, 5–9 ja 12 kohdassa mainituissa laeissa tarkoitetun rekisteröidyn teollisoikeuden tai teollisoikeuden rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi, menettämisestä tai kumoamisesta taikka mainitun oikeuden siirtämisestä tai pakkoluvan myöntämisestä, on ilmoitettava siitä toimivaltaiselle rekisteriviranomaiselle sekä lisäksi annettava siitä tieto jokaiselle rekisteriin merkitylle käyttöluvan tai panttioikeuden haltijalle. Mainittu tiedonantovelvollisuus liittyisi siten patenttiin, hyödyllisyysmalliin, piirimalliin, tavaramerkkiin, yhteismerkkiin, malliin ja kasvinjalostajanoikeuteen.

Säännöksen jälkimmäisen virkkeen mukaan, jos käyttöluvan haltija aikoo nostaa kanteen rekisteröidyn teollisoikeuden loukkauksesta, hänen on annettava siitä tieto mainitun oikeuden haltijalle.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin 1 momentissa tarkoitetun tiedoksiantovelvollisuuden täyttämisestä. Ehdotetun säännöksen mukaan tiedoksiantovelvollisuus katsotaan täytetyksi, kun ilmoitus on kirjattuna lähetyksenä annettu postin kuljetettavaksi asianomaista teollisoikeutta koskevaan rekisteriin merkityllä osoitteella.

Pykälän *3 momentin* mukaan, jos kannetta nostettaessa ei näytetä, että ilmoitus tai tiedoksianto on tapahtunut 1 ja 2 momentin mukaisesti, markkinaoikeuden on asetettava kantajalle sitä varten tarpeellinen aika. Jos kantaja laiminlyö määräajan noudattamisen, kannetta ei oteta tutkittavaksi.

20 §. Väitemenettelyn ensisijaisuus. Kuten edellä yleisperustelujen jaksossa 2.1.4.2 on selostettu, patentin, tavaramerkin ja mallin rekisteröintimenettelyyn liittyy niin sanottu väitemenettely, jonka tarkoituksena on varmistaa kaikkien mahdollisten yksinoikeuden

myöntämisen esteiden tuleminen otetuksi huomioon jo yksinoikeuden myöntämisvaiheessa ennen kuin viranomaisen suorittama yksinoikeuden myöntämistä tarkoittava rekisteröinti tulee lopullisesti pysyväksi. Ehdotetussa pykälässä työryhmä on mallin rekisteröintimenettelyn osalta ottanut edellä yleisperustelujen jaksossa 2.1.1.6 todetulla tavalla huomioon parhaillaan eduskunnassa käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi mallioikeuslain muuttamisesta (HE 225/2008 vp).

Tällä hetkellä ei ole säädetty rajoituksia sen suhteen, että patentin mitättömäksi julistamista, tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista tai mallin rekisteröinnin kumoamista ei voitaisi vaatia kanteella tuomioistuimessa ennen kuin määräaika väitteen tekemistä varten on päättynyt tai Patentti- ja rekisterihallitukselle esitetty väite myönnettyä patenttia taikka tavaramerkin tai mallin rekisteröintiä vastaan on ratkaistu. Tätä on pidetty epäkohtana, koska se mahdollistaa, että tuomioistuimessa voi samaan aikaan tulla vireille kanne patentin mitättömäksi julistamisesta, vaikka samaa asiaa tarkoittava väite on vielä käsiteltävänä ja ratkaistavana PRH:ssa.

Päällekkäisten prosessien rajoittamiseksi pykälässä ehdotetaan säädeettäväksi, että jos määräaika väitteen tekemiselle myönnettyä patenttia taikka tavaramerkin tai mallin rekisteröintiä vastaan ei ole vielä päättynyt, patentin mitättömäksi julistamista, tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista tai mallioikeuden rekisteröinnin kumoamista tarkoittavaa kannetta ei voi nostaa (1 momentti). Lisäksi jos asianosainen on tehnyt PRH:lle väitteen myönnettyä patenttia taikka tavaramerkin tai mallin rekisteröintiä vastaan, hän ei voi samalla perusteella nostaa patentin mitättömäksi julistamista, tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista tai mallioikeuden rekisteröinnin kumoamista tarkoittavaa kannetta ennen kuin PRH on antanut ratkaisun väitteen johdosta (2 momentti). Kanteen nostamiselle ei olisi myöhemmin estettä.

Jäljempänä 21 ja 22 §:ssä kuitenkin asianosaisten oikeusturvan vuoksi säädettäisiin, että patentin mitättömäksi julistamista, tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista tai mallioikeuden rekisteröinnin kumoamista tarkoittavan kanteen nostaminen olisi mahdollista loukkauskanteen tai 22 §:ssä tarkoitetun vahvistuskanteen vastakanteena, vaikka väiteaika ei olisi vielä päättynyt tai vaikka asianosainen olisi tehnyt väitteen ja PRH ei olisi antanut ratkaisua väitteeseen.

21 §. *Mitättömäksi julistamista koskevan vastakanteen nostaminen.* Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin patenttiin, tavaramerkkiin, yhteismerkkiin, malliin, toiminimeen tai kasvinjalostajanoikeuteen liittyen, että jos rekisteröidyn teollisoikeuden loukkausta koskevassa asiassa tehdään väite siitä, että teollisoikeus olisi julistettava mitättömäksi taikka sen rekisteröinti olisi julistettava mitättömäksi tai kumottava, markkinaoikeuden on, jollei sitä tarkoittavaa kannetta ole markkinaoikeudessa vireillä, asetettava määräaika, jonka kuluessa kanne on pantava vireille, uhalla, että väitettä ei tutkita.

Edellä mainittu säännös vastaisi siinä tarkoitettujen rekisteröityjen teollisoikeuksien osalta asiallisesti pääosin nykytilaa. Sen sijaan, että asiasta säädettäisiin asianomaisia

teollisoikeuksia koskevissa laeissa kunkin teollisoikeuden osalta erikseen, kuten nykyisin, ehdotetaan kuitenkin, että vastakanteen nostamisesta säädettäisiin puheena olevassa menettelylaissa kaikkia teollisoikeuksia koskien kootusti ja yhdenmukaisesti yhdessä pykälässä. Eri teollisoikeuksia koskevissa laeissa olevat nykyiset säännökset ehdotetaan vastaavasti kumottaviksi (3., 7.–9., 11. ja 12. lakiehdotukset). Muutoksena nykyiseen nähden säännös koskisi myös kasvinjalostajanoikeutta.

Momentin jälkimmäisessä virkkeessä säädettäisiin, että lainkohdassa tarkoitettu vastakanteen nostaminen voidaan nostaa sen estämättä, mitä luvun 20 §:ssä säädetään. Patentin mitättömäksi julistamista, tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista tai mallioikeuden rekisteröinnin kumoamista tarkoittavan kanteen nostaminen olisi siten mahdollista, jos se tapahtuu vastakanteena patentin, tavaramerkin tai mallioikeuden loukkaukskanteelle, vaikka määräaika väitteen tekemistä varten ei olisi päättynyt tai vaikka Patentti- ja rekisterihallitukselle olisi esitetty väite myönnettyä patenttia taikka tavaramerkin tai mallin rekisteröintiä vastaan.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin, että markkinaoikeus käsittelee ja ratkaisee 1 momentissa tarkoitetun loukkaukskanteen vastakanteen esittämisestä huolimatta. Mitättömäksi julistamista koskevan kanteen nostaminen ei siten lähtökohtaisesti vaikuttaisi loukkaukskanteen käsittelyyn ja ratkaisemiseen. Momentin jälkimmäisen virkkeen mukaan markkinaoikeus voisi kuitenkin erityisestä syystä keskeyttää loukkaukskanteen käsittelyn siihen saakka, kunnes vastakanteen on lopullisesti ratkaistu. Tällainen tilanne voisi esimerkiksi olla, jos mitättömyyskanteen menestyminen vaikuttaa todennäköiseltä tai loukkaukskanteeseen liittyy poikkeuksellisen laajan henkilötodistelun vastaanottaminen.

Ehdotettu 2 momentin säännös merkitsisi säännöstasolla poikkeusta nykytilaan siinä, että eri teollisoikeuksia koskevissa laeissa tällä hetkellä lähtökohtana on yleisesti se, että mitättömäksi julistamista koskevan kanteen nostaminen pysäyttää loukkaukskanteen käsittelyn. Helsingin käräjäoikeudessa on viime vuosina patenttiasioiden osalta kuitenkin jo pyritty muuttamaan tätä käytäntöä siten, että käräjäoikeus käsittelee patentin loukkaukskanteen ja mitättömäksi julistamista koskevan kanteen lähtökohtaisesti yhdessä.

Se, tulisiko loukkaukskanteen käsittely keskeyttää mitättömäksi julistamista koskevan vastakanteen nostamisen johdosta, kuuluisi viime kädessä aina markkinaoikeuden harkintaan. Ennen asiasta päättämistä markkinaoikeuden tulisi luonnollisesti varata asianosaisille tilaisuus lausua siitä.

Pykälän 3 *momentin* mukaan se, mitä puheena olevassa pykälässä säädetään rekisteröidystä teollisoikeudesta, koskisi soveltuvin osin myös hyödyllisyysmallia ja integroidun piirin piirimallia. Hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain ja yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain mukaisesti hyödyllisyysmallin ja piirimallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskeva vaatimus olisi kuitenkin tehtävä asianomaiselle toimivaltaiselle rekisteriviranomaiselle, eli Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Tavaramerkin menettämistä koskevan väitteen esittäminen ja sitä tarkoittavan kanteen nostaminen tavaramerkin loukkausta koskevassa asiassa rinnastetaan myös nykyisin tavaramerkin rekisteröinnin mitättömyyttä koskevan väitteen esittämiseen ja rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan kanteen nostamiseen. Koska tavaramerkin

menettämisen kohteena voi olla sekä rekisteröity että vakiinnutettu tavaramerkki, ehdotetaan pykälän *4 momenttiin* otettavaksi erillinen säännös siitä, että mitä pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee myös, jos tavaramerkin loukkausta koskevassa asiassa tehdään väite siitä, että tavaramerkki olisi julistettava menetetyksi.

22 §. *Vahvistuskanne.* Ehdotetun pykälän mukaan, mitä 19 ja 21 §:ssä säädetään rekisteröidyn teollisoikeuden loukkausta koskevasta asiasta, koskisi soveltuvin osin myös asiaa, jossa ajetaan vahvistuskannetta siitä, nauttiiko kantaja teollisoikeuden myöntämisen tai rekisteröinnin perusteella suojaa toista vastaan. Myös ehdotettu sääntely vastaisi asiallisesti pääosin nykytilaa.

Pykälän perusteella siinä tarkoitettuihin vahvistuskanteisiin tulisi siten ensinnäkin sovellettavaksi 19 §:n säännös tiedonantovelvollisuudesta, jonka mukaan, jos käyttöluvan haltija aikoo nostaa kanteen, hänen on annettava siitä tieto mainitun oikeuden haltijalle.

Tämän lisäksi pykälän perusteella siinä tarkoitettuihin vahvistuskanteisiin tulisi sovellettavaksi myös 21 §:n säännös vastakanteen nostamisesta. Näin ollen se, mitä 21 §:ssä säädetään väitteen esittämisestä siitä, että teollisoikeus olisi julistettava mitättömäksi taikka sen rekisteröinti olisi julistettava mitättömäksi tai kumottava, koskisi myös asioita, joissa rekisteröidyn teollisoikeuden haltija tai se, jolla käyttö- tai pakkoluvan perusteella on oikeus käyttää hyväksi mainittua oikeutta, ajaa vahvistuskannetta siitä, nauttiiko hän teollisoikeuden myöntämisen tai rekisteröinnin perusteella suojaa toista vastaan.

23 §. *Rekisteriviranomaisen lausunto riita- ja hakemusasiassa.* Ehdotetussa pykälässä säädetään markkinaoikeuden mahdollisuudesta pyytää rekisteriviranomaisen lausunto. Pykälä vastaa asiallisesti pääosin nykytilaa. Huomattavimman asiallisen poikkeuksen muodostaisi se, että vastaisuudessa kaikissa teollisoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa lausunnon pyytäminen olisi markkinaoikeuden harkinnassa, kun tällä hetkellä asioissa, jotka koskevat mitättömäksi julistamista, lausunnon pyytäminen on useimmiten pakollista. Muutoksella olisi tarkoitus lähinnä joustavoittaa asioiden käsittelyä, vapauttamalla markkinaoikeus velvollisuudesta hankkia lausunto esimerkiksi tilanteissa, joissa ilman rekisteriviranomaisen lausunnon hankkimistakin on ilmeistä, että mitättömäksi julistamista koskeva kanne ei tulisi menestymään. Jos lausunto on tarpeen, se tulisi jatkossakin pyytää. Tämän lisäksi sen sijaan, että lausunnon pyytamisestä säädettäisiin asianomaisia teollisoikeuksia koskevissa laeissa kunkin teollisoikeuden osalta erikseen, kuten nykyisin, ehdotetaan, että asiasta säädettäisiin puheena olevassa menettelylaissa kaikkia teollisoikeuksia koskien kootusti ja yhdenmukaisesti yhdessä pykälässä. Eri teollisoikeuksia koskevissa laeissa olevat nykyiset säännökset vastaavasti kumottaisiin.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että markkinaoikeus voi puheena olevassa luvussa tarkoitettussa teollisoikeudellisessa riita- tai hakemusasiassa pyytää toimivaltaisen rekisteriviranomaisen lausunnon. Lausunnon pyytäminen olisi siten säännöksen mukaan mahdollista sekä teollisoikeudellisissa riita-asioissa että teollisoikeudellisissa hakemusasioissa.

Pykälän 2 momentin mukaan lausuntopyynnössä markkinaoikeuden tulisi yksilöidä ne kysymykset, joista lausuntoa pyydetään.

24 §. Ilmoitukset rekisteriviranomaiselle riita-asiassa. Ehdotetussa pykälässä säädetään markkinaoikeuden ilmoituksista rekisteriviranomaisille (1 momentti) sekä markkinaoikeuden velvollisuudesta ilmoittaa muutoin ratkaisustaan (2 momentti). Pykälä vastaa asiallisesti pääosin nykytilaa, sellaisena kuin sitä ehdotetaan muutettavaksi hallituksen esityksessä laiksi oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 102/2009 vp). Sen sijaan, että asiasta säädettäisiin asianomaisia teollisoikeuksia koskevissa laeissa kunkin teollisoikeuden osalta erikseen, kuten nykyisin, ehdotetaan kuitenkin, että siitä säädettäisiin puheena olevassa menettelylaissa kaikkia teollisoikeuksia koskien kootusti ja yhdenmukaisesti yhdessä pykälässä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin markkinaoikeuden ilmoituksista rekisteriviranomaisille riita-asioissa. Momentin mukaan markkinaoikeuden on lähetettävä toimivaltaiselle rekisteriviranomaiselle jäljennös puheena olevassa luvussa tarkoitetun teollisoikeudellisen riita-asian ratkaisusta sekä samalla ilmoitettava, onko ratkaisu saanut lainvoiman. Säännöksessä tarkoitettu toimivaltainen rekisteriviranomainen olisi useimmissa tapauksissa PRH, paitsi kasvinjalostajanoikeutta koskevissa riita-asioissa Evira.

Pykälän 2 momentti vastaisi asiallisesti hallituksen esityksessä HE 102/2009 vp muun ohella patenttilain 70 §:n 2 momenttiin ehdotettavaksi otettavaa säännöstä.

25 §. Eurooppapatentti ja Euroopan unionin teollisoikeudelliset suojajärjestelmät. Patenttilaissa ehdotetaan säädettäväksi, että vastaisuudessa markkinaoikeus olisi Helsingin käräjäoikeuden sijaan toimivaltainen käsittelemään ne eurooppapatenttia koskevat riita- ja hakemusasiat, joissa suomalainen tuomioistuin on kansainvälisesti toimivaltainen (3. lakiehdotus).

Tavaramerkkilaisissa, mallioikeuslaissa ja kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa ehdotetaan puolestaan säädettäväksi, että markkinaoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään ne yhteisön tavaramerkkiä, yhteisömallia ja yhteisön kasvinjalostajanoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat, joissa suomalainen tuomioistuin on kansainvälisesti toimivaltainen (9., 11. ja 16. lakiehdotus).

Ehdotettu pykälä sisältäisi säännökset eurooppapatenttia, yhteisön tavaramerkkiä, yhteisömallia ja yhteisön kasvinjalostajanoikeuksia koskevien riita- ja hakemusasioiden käsittelystä markkinaoikeudessa.

Patenttilain 70 g §:ssä sinänsä säädetään, että Suomea koskevalla eurooppapatentilla on sama oikeusvaikutus kuin Suomen patenttiviranomaisen myöntämällä patentilla ja siihen sovelletaan Suomessa myönnettyä patenttia koskevia säännöksiä, jollei tässä luvussa muuta säädetä. Mainitusta säännöksestä huolimatta ehdotetaan, että selvyiden vuoksi myös puheena olevaan teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittelyä markkinaoikeudessa sääntelevään lakiin otetaan nimenomainen säännös eurooppapatenttia koskevien riita- ja hakemusasioiden käsittelystä. Tämä on perusteltua sillä ni-

menomaan menettelyllisessä suhteessa väitemenettely eurooppapatentin ja kansallisen patentin osalta on järjestetty toisistaan poikkeavasti. Eurooppapatentin myöntävänä patenttiviranomaisena toimivan Euroopan patenttiviraston toimivalta voi nimittäin palauttaa vielä eurooppapatentin myöntämisen jälkeenkin väitemenettelyn ajaksi ja sijoittua näin ajallisesti päällekkäin tuomioistuinmenettelyn kanssa.

Puheena olevan pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan siten sen ensimmäiseksi virkkeeksi otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että mitä puheena olevassa luvussa säädetään patenttia koskevan riita- tai hakemusasian käsittelystä markkinaoikeudessa, koskisi myös eurooppapatenttia.

Mainitun viittaussäännöksen perusteella muun ohella se, mitä luvun 20 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, koskisi soveltuvin osin myös eurooppapatentin mitättömäksi julistamista tarkoittavan kanteen nostamista. Luvun 20 §:n 2 momentin tapauksissa kannetta patentin mitättömäksi julistamisesta samalla perusteella ei voisi nostaa ennen kuin Euroopan patenttiviraston väitejaosto olisi antanut ratkaisun väitteen johdosta.

Siinä tapauksessa, että eurooppapatenttiin liittyvän väiteasian käsittely on vielä kesken Euroopan patenttivirastossa, eurooppapatenttia koskevaa riita-asiaa käsittelevällä tuomioistuimella olisi mahdollisuus esittää pyyntö väiteasian käsittelyn kiirehtimisestä.

Momentin jälkimmäisen virkkeen mukaan mitä luvun 19 §:n tiedonantovelvollisuutta, 23 §:n rekisteriviranomaisen lausuntoa ja 24 §:n ilmoituksia rekisteriviranomaiselle koskevissa pykälässä säädetään toimivaltaisesta rekisteriviranomaisesta, koskisi eurooppapatenttien osalta Patentti- ja rekisterihallitusta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin yhteisön tavaramerkkiä ja yhteisömallia koskevien riita- ja hakemusasioiden käsittelystä.

Momentin ensimmäisessä virkkeessä todettaisiin lähinnä informaatiotarkoituksessa, että markkinaoikeuden käsiteltäväksi kuuluvan yhteisön tavaramerkkiä ja yhteisömallia koskevan riita- tai hakemusasian käsittelystä on voimassa, mitä yhteisön tavaramerkistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 207/2009 ja yhteisömallista annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 6/2002 säädetään. Mainitut asetukset ovat sinänsä Suomessa suoraan sovellettavaa oikeutta.

Neuvoston asetuksissa (EY) N:o 207/2009 ja (EY) N:o 6/2002 säädetään muun ohella tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa mitättömäksi julistamista koskevan vastakan- teen vireilletulosta sekä lainvoimaisen ratkaisun toimittamisesta.

Momentin toisessa virkkeessä säädettäisiin, että mainittujen asetusten lisäksi yhteisön tavaramerkkiä ja yhteisömallia koskevien riita- ja hakemusasioiden käsittelyssä noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä puheena olevan luvun 18, 21 ja 22 §:ssä säädetään. Ottaen huomioon, että yhteisön tavaramerkkiä rekisteröitäessä väitteiden tekeminen on järjestetty tapahtuvaksi ennen tavaramerkin lopullista rekisteröintiä ja että yhteisömallin rekisteröintimenettelyyn ei liity lainkaan tilaisuutta väitteiden tekemiseen, puheena olevan väitemenettelyn ensisijaisuutta koskeva säännös ei voi tulla sovellettavaksi yhteisön tavaramerkin ja yhteisömallin kohdalla. Viittaus 3 luvun 22 §:n mukaisesti vahvistuskan-

teisiin tarkoittaisi puolestaan ainoastaan siinä mainittuja luvun 21 §:n tarkoittamia tilanteita.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin yhteisön kasvinjalostajanoikeuksia koskevien riita- ja hakemusasioiden käsittelystä.

Momentin ensimmäisessä virkkeessä todettaisiin lähinnä informaatiotarkoituksessa, että markkinaoikeuden käsiteltäväksi kuuluvan yhteisön kasvinjalostajanoikeuksia koskevan riita- tai hakemusasian käsittelystä on voimassa, mitä yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2100/94 säädetään. Mainittu asetus on sinänsä Suomessa suoraan sovellettavaa oikeutta.

Momentin toisessa virkkeessä säädettäisiin, että mainitun asetuksen lisäksi yhteisön kasvinjalostajanoikeuksia koskevien riita- ja hakemusasioiden käsittelyssä noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä puheena olevan luvun 18, 21 ja 22 §:ssä säädetään. Ottaen huomioon, että yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien mitättömäksi julistamisen osalta yhteisön kasvilajikevirastolla on yksinomainen toimivalta, kyseinen väitemenettelyn ensisijaisuutta koskeva säännös ei voi tulla sovellettavaksi yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien kohdalla. Tästä huolimatta luvun 21 §:n säännös voisi tulla sovellettavaksi samaan tapaan kuin pykälän 3 momentissa säädetään hyödyllisyysmallin ja integroidun piirin piirimallin osalta. Viittaus 3 luvun 22 §:n mukaisesti vahvistuskanteisiin tarkoittaisi puolestaan ainoastaan siinä mainittuja luvun 21 §:n tarkoittamia tilanteita.

4 luku. **Markkinaoikeudellisten asioiden käsittely**

Lukuun otettaisiin markkinaoikeudellisten asioiden käsittelyä koskevat säännökset, jotka vastaisivat suurelta osin nykyisiä säännöksiä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa.

1 §. *Markkinaoikeudellisen asian vireilletulo.* Ehdotetussa pykälässä todetaan nimenomaisesti, että puheena olevassa luvussa tarkoitettu markkinaoikeudellinen asia pannaan vireille markkinaoikeuteen toimitettavalla kirjallisella hakemuksella. Kirjallisen hakemuksen sisällöstä säädettäisiin lähemmin jäljempänä luvun 4 §:ssä.

2 §. *Asian vireillepanoon oikeutetut.* Ehdotetussa pykälässä säädetään markkinaoikeudellisten asioiden vireillepanoon oikeutetuista.

Pykälä vastaisi asiallisesti voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 3 sekä 5–7 §:ää, sellaisina kuin ne ovat hallituksen esityksessä laeiksi arpajaislain sekä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta (HE 96/2008 vp) sekä hallituksen esityksessä maksupalvelulaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 169/2009 vp).

Säännökset asiaan vireillepanoon oikeutetuista ehdotetaan sääntelyn selkeyttämiseksi koottavaksi yhteen pykälään. Samassa yhteydessä voimassa olevaan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 3 §:n 1 momentin 2 kohtaan sisältyvä viittaus ennen lailla 561/2008 toteutettua kuluttajansuojalain 2 luvun kokonaisuudistusta voimassa olleeseen mainitun luvun 8 a §:ään ehdotetaan tarkennettavaksi koskemaan voimassa olevaa kuluttajansuojalain 2 luvun 18 §:ää. Lisäksi voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 3 §:n 1 momentin 5 kohdan osalta ehdotetaan otettavaksi huomioon lailla 891/2008 toteutetusta arvopaperimarkkinain muuttamisesta aiheutunut muutos, jonka seurauksena markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvassa arvopaperimarkkinain mukaisessa asiassa asian vireille panijana on nykyisin se Finanssivalvonnasta annetun lain 4 tai 5 §:ssä tarkoitettu, jota asia koskee, eikä Finanssivalvonta.

3 §. *Toissijainen vireillepano-oikeus.* Ehdotettu pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 4 §:ää.

4 §. *Hakemus.* Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 8 §:ää.

5 §. *Asian valmistelu.* Ehdotetussa pykälässä säädetään markkinaoikeudellisten asioiden valmistelusta. Pykälän ensimmäisessä virkkeen mukaan asian valmistelu alkaa, kun hakemus saapuu markkinaoikeuteen. Pykälän 2 ja 3 virke vastaavat voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 14 §:n 2 momenttia.

6 §. *Hakemuksen antaminen tiedoksi.* Ehdotetun pykälän 1 ja 2 momentti vastaavat voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 9 §:n 1 ja 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädetään hakemuksen tiedoksiantotavasta. Säännöksessä ehdotetaan, että voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 9 §:n 3 momentin mukaisten tiedoksiantotapojen lisäksi hakemuksen tiedoksianto olisi vastaisuudessa mahdollista toimittaa myös oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 b §:ssä tarkoitettuna puhelintiedoksiantona, sellaisena kuin säännös ehdotetaan lisättäväksi oikeudenkäymiskaaren 11 lukuun hallituksen esityksessä laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta (HE 123/2009 vp).

7 §. *Hakemuksen antaminen tiedoksi eräissä tapauksissa.* Ehdotetun pykälän 1 momentti vastaa eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 11 §:ää ja 2 momentti lain 12 §:ää.

8 §. *Kuluttaja-asiamiehen väliaikaista kieltoa koskevan vaatimuksen käsittely.* Ehdotetussa pykälässä säädetään kuluttaja-asiamiehen väliaikaista kieltoa koskevan vaatimuksen käsittelystä.

Asiasta sisältyy erityissäännös myös voimassa olevaan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 13 §:ään. Kyseisestä säännöksestä poiketen ehdotetun pykälän mukaan säännöksessä tarkoitettuja väliaikaista kieltoa tarkoittavia vaatimuksia olisi kuitenkin vastaisuudessa mahdollista käsitellä ja ratkaista myös yksinomaan kirjallisessa menettelyssä. Väliaikaista kieltoa tarkoittavien vaatimusten käsittely myös markkinaoikeuden istunnossa olisi luonnollisesti edelleen mahdollista.

Edellä mainittu muutos joustavoittaisi pykälässä tarkoitettujen asioiden käsittelyä. Voimassa olevaan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 13 §:ään sisältyvä lähtökohta, että markkinaoikeuden on käsiteltävä väliaikaista kieltoa koskeva asia aina istunnossa, on turhan ehdoton. Kuten nykyisinkin, tiedoksiannon epäonnistuminen ei estäisi asian ratkaisemista.

Voimassa olevasta eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 13 §:stä poiketen ehdotettuun pykälään ei sisältyisi enää nimenomaista säännöstä siitä, missä ajassa väliaikaista kieltoa koskeva asia on otettava käsiteltäväksi. Tältä osin ehdotettu pykälä ei merkitse asiallista muutosta nykytilaan kuitenkaan siinä, että väliaikaista kieltoa tarkoittavat asiat ovat jo luonteeltaan pääsääntöisesti ehdotetussa 6 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla erittäin kiireellisiä.

9 §. *Istunto.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi nykyistä tarkemmat säännökset istunnon toimittamisesta markkinaoikeudellisissa asiassa. Ehdotetun pykälän *1 momentti* ilmaisisi sen pääsäännön, että markkinaoikeuden olisi toimitettava puheena olevassa luvussa tarkoitetuissa markkinaoikeudellisissa asioissa istunto.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin poikkeuksista 1 momentin mukaiseen velvollisuuteen toimittaa asiassa istunto. Ehdotetun 2 momentin mukaan markkinaoikeuden ei tarvitsisi toimittaa istuntoa siltä osin kuin asia jätetään tutkimatta tai sillensä taikka asiassa vahvistetaan sovinto. Tämän lisäksi markkinaoikeus voisi ratkaista asian istuntoa toimittamatta, jos asia on laadultaan sellainen, ettei sen ratkaiseminen edellytä istunnon toimittamista, eikä kukaan asianosaisista vastusta asian ratkaisemista kirjallisessa menettelyssä.

Pykälän *3 momentti* sisältäisi markkinaoikeudellisissa asioissa toimitettavan istunnon sisältöä koskevan säännöksen. Erityisesti asianosaisten kannalta on tärkeää, että sisältö on yksiselitteinen. Momentin mukaan markkinaoikeus voisi valmistelun jälkeen päättää, että asian käsittelyä jatketaan siten kuin oikeudenkäymiskaaren 6 luvussa riita-asian pääkäsittelystä säädetään. Muussa tapauksessa istunnossa asiaa voitaisiin käsitellä yksinomaan jonkin tai joidenkin kysymysten selvittämiseksi, jolloin asian käsittelyä olisi mahdollista jatkaa istunnon jälkeen kansliassa tai uudessa istunnossa. Asianosaisille tulisi etukäteen ilmoittaa, onko istunto pääkäsittelyn tyyppinen.

10 §. *Istuntoon kutsuminen.* Ehdotetun pykälän *1 ja 2 momentti* vastaa voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 15 §:n 1 ja 2 momenttia.

Pykälän *3 momentissa* säädetään istuntoon kutsumisen tiedoksiantotavasta. Säännöksessä ehdotetaan, että voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 15 §:n 4 momentin mukaisten tiedoksiantotapojen lisäksi istuntoon kutsumisen tiedoksianto olisi vastaisuudessa mahdollista toimittaa myös oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 b §:ssä tarkoitettuna puhelintiedoksiantona, sellaisena kuin säännös ehdotetaan lisättäväksi oikeudenkäymiskaaren 11 lukuun hallituksen esityksessä laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta (HE 123/2009 vp).

11 §. *Asian selvittäminen.* Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 16 §:n 1 momenttia.

12 §. *Päätös.* Ehdotetun pykälän *1 momentti* vastaa asiallisesti voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 17 §:n 1 momenttia. Sanonnallisesti säännöstä ehdotetaan ainoastaan selkeytettäväksi siten, että ehdotetun 1 momentin ensimmäisessä todettaisiin nimenomaisesti, että markkinaoikeuden ratkaisu markkinaoikeudellisessa asiassa on nimeltään päätös.

Pykälän *2 momentti* vastaa voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 17 §:n 2 momenttia.

13 §. *Päätöksen julistaminen tai antaminen.* Ehdotetun pykälän *1 momentin* mukaan markkinaoikeuden päätös voidaan julistaa päätösneuvottelun päätyttyä tai antaa markkinaoikeuden kansliassa. Julistettu ratkaisu päivätään julistamispäivälle ja kansliassa annettu päätös sille päivälle, jona se on asianosaisten saatavissa.

Pykälän *2 momentissa* säädetään, että markkinaoikeuden on ilmoitettava asianosaisille päätöksen antamispäivä hyvissä ajoin ennen sen antamista. Ilmoitus voitaisiin tehdä kirjallisesti tai suullisesti istunnossa, jonka mukaan jos päätöstä ei julisteta, se on annettava tiedoksi haastetiedoksianto tai saantitodistusmenettelyä käyttäen. Ottaen huomioon, ettei haastetiedoksiannon tai saantitodistusmenettelyn käyttämistä edellytetä 3 luvun mukaisten riita- ja hakemusasioiden osalta, ei vaatimus mainitun menettelyn käyttämisestä ole perusteltu myöskään markkinaoikeudellisten asioiden osalta.

14 §. *Korvaus valtion varoista.* Ehdotettu pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 19 §:ää.

15 §. Oikeudenkäyntikulut ja maksut. Ehdotetun pykälän *1 momentti* vastaa voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 20 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä.

Pykälän *2 momentti* vastaa voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 20 §:n 2 momentin jälkimmäistä virkettä.

16 §. Oikeudenkäymiskaaren soveltaminen. Ehdotettu pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 16 §:n 3 momenttia.

5 luku. **Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuun**

Lukuun otettaisiin kootusti kaikkien markkinaoikeudessa käsiteltävien asioiden osalta säännökset muutoksenhausta markkinaoikeuden ratkaisuihin. Markkinaoikeudessa nykyisin käsiteltävien asioiden osalta säännökset vastaisivat asiallisesti nykytilaa.

1 §. Muutoksenhaku kilpailu- ja hankinta-asioissa. Ehdotettu pykälä koskisi muutoksenhakua kilpailu- ja hankinta-asioissa. Pykälässä säädettäisiin, että muutoksenhaku tapahtuu valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muilta osin pykälässä viitattaisiin lain 1 luvun 2 ja 3 §:ssä mainituissa laeissa säädettyyn.

2 §. Muutoksenhaku teollisoikeudellisissa valitusasioissa. Ehdotetussa pykälässä säädetään muutoksenhausta markkinaoikeuden päätökseen lain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetussa teollisoikeutta tai rekisteröintiä koskevassa valitusasiassa.

Pykälän *1 momentin* mukaan pykälässä tarkoitetuissa asioissa haettaisiin muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Säännös vastaisi asiallisesti nykytilaa lukuun ottamatta valitusaikaa tällä hetkellä PRH:n valituslautakunnassa käsiteltävien ja ratkaistavien asioiden osalta. Patenti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 8 §:n mukaan valitusaika mainittujen asioiden osalta on nykyään 60 päivää, kun hallintolainkäyttölain mukaan se on 30 päivää siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä. Valitusajan lyhentäminen tavanomaiseksi on perusteltua asioiden kokonaiskestoajan lyhentämiseksi.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin markkinaoikeuden mahdollisuudesta asettaa uusi määräaika muutoksenhakua varten. Momentin mukaan markkinaoikeus voisi asettaa hakemuksesta uuden määräajan muutoksenhakua varten, jos laillisen esteen vuoksi tai muusta hyväksyttävästä syystä muutoksenhaku 1 momentissa säädettyssä ajassa ei ole mahdollista. Mahdollisuus uuden määräajan asettamiseen olisi asianosaisen oikeusturvan takaava vastapaino edellä mainitulle valitusajan lyhentämiselle 60 päivästä 30 päivään.

Mainittuna muuna hyväksyttävänä syynä voisi tulla kysymykseen esimerkiksi muutoksenhaun valmistelun edellyttämä tavallista pidempi aika tapauksissa, joissa yhteydenpito ulkomaiseen päämieheen edellyttää muun ohella ylimääräisiä käännöstoimenpiteitä.

Uutta määräaika olisi pyydetävä ennen alkuperäisen määräajan päättymistä markkinaoikeudelta kirjallisella hakemuksella. Hakemukseen olisi liitettävä selvitys hakijaa kohdanneesta esteestä tai muusta hakemuksen perusteena olevasta syystä.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi viittaussäännöksen, jonka mukaan pykälässä tarkoitettujen asioiden käsittelyyn korkeimmassa hallinto-oikeudessa sovelletaan, mitä lain 3 luvun 13 §:ssä säädetään. Korkein hallinto-oikeus voisi siten asettaa mainitussa pykälässä tarkoitettua määräajan asianosaiselle, ja markkinaoikeuden asettama määräaika säilyttäisi vaikutuksensa myös korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

3 §. *Muutoksenhaku teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita-asioissa.* Ehdotetussa pykälässä säädetään muutoksenhausta markkinaoikeuden ratkaisuun teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa sekä tällaisiin asioihin liittyvissä riita-asioissa.

Pykälän 1 *momentin* mukaan pykälässä tarkoitetuissa asioissa haettaisiin muutosta valittamalla Helsingin hovioikeuteen. Muutoin muutoksenhaussa noudatettaisiin, mitä oikeudenkäymiskaassa muutoksenhausta käräjäoikeuden ratkaisuun säädetään. Viittaussäännöksen perusteella myös hallituksen esitykseen muutoksenhakua käräjäoikeudesta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 105/2009 vp) sisältyvät ehdotukset oikeudenkäymiskaaren muuttamiseksi tulevat, eduskunnan ne hyväksyessä, noudatettaviksi myös pykälässä tarkoitettujen asioiden osalta.

Pykälän 2 *momentin* mukaan lainvoimaa vailla oleva pykälässä tarkoitettu markkinaoikeuden tuomio voitaisiin panna täytäntöön noudattaen, mitä ulosottoaaren 2 luvussa käräjäoikeuden tuomiosta säädetään.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi viittaussäännöksen, jonka mukaan pykälässä tarkoitettujen asioiden käsittelyyn hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa sovelletaan, mitä tämän lain 3 luvun 21–25 §:ssä säädetään.

Työryhmän vähemmistön kannan mukaan markkinaoikeuden ratkaisuun pykälässä tarkoitetuissa asioissa tulisi hakea muutosta suoraan korkeimmalta oikeudelta valituslupaa pyytämällä. Tämän sisältöinen vaihtoehtoinen pykäläehdotus on merkitty luvun loppuun.

4 §. *Muutoksenhaku markkinaoikeudellisissa asioissa.* Ehdotetussa pykälässä säädetään muutoksenhausta markkinaoikeudellisissa asioissa. Pykälä vastaa voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 21 §:ää.

6 luku. Erinäiset säännökset

Lukuun otettaisiin erinäisiä säännöksiä kaikkia markkinaoikeudessa käsiteltäviä asioita koskien.

1 §. Oikeudenkäynnin julkisuus. Ehdotettu pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan markkinaoikeuslain 15 §:ää.

2 §. Oikeudenkäynnin joutuisuus ja asioiden käsittelyjärjestys. Ehdotettu pykälä sisältäisi kaikkia markkinaoikeudessa käsiteltäviä asioita koskevan yleisen oikeudenkäynnin joutuisuutta ja asioiden käsittelyjärjestystä koskevan säännöksen.

Pykälän *1 momentin* mukaan asiat olisi käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä kohtuullisen ajan kuluessa. Säännös ilmaisisi yleisen oikeudenkäynnin joutuisuutta koskevan velvoitteen. Sanonnallisesti säännös on muotoiltu vastaamaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleeseen sisältyvää velvoitetta oikeudenkäynnin tapahtumisesta ”kohtuullisen ajan kuluessa”. Säännös ei siten merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan.

Pykälän *2 momentin* mukaan, jollei erikseen ole toisin säädetty, asiat käsiteltäisiin markkinaoikeudessa niiden vireilletulon järjestyksessä, jollei siitä ole aihetta poiketa ottaen erityisesti huomioon asian käsittelyn kesto, asian laatu ja merkitys asianosaiselle.

Asioiden kiireellisyyden ja käsittelyjärjestyksen osalta momentissa ehdotetaan lähdeettävän yleisestä kunkin asian kiireellisyyden tapauskohtaisesta arvioinnista sen sijaan, että kiinnitettäisiin huomiota vain käsillä olevan asiatyypin yleiseen kiireellisyysluokitukseen. Tilanteessa, jossa kiireelliseksi säädettyjä asioita on suuri määrä, on vaara, että asiatyypikohtainen kiireellisyys menettää osaksi merkitystään, koska tuomioistuimien käytännössä kuitenkin aina pysty turvaamaan kyseisille asioille tavanomaista joutuisampaa käsittelyä. Esimerkiksi voimassa olevassa eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa kaikki laissa tarkoitetut asiat on määrätty kiireellisiksi. Tämän vuoksi on hyödyllisempää pyrkiä määrittämään niitä seikkoja, joihin asioiden kiireellisyyttä ja käsittelyjärjestystä harkittaessa tulisi kiinnittää huomiota.

Momentti ilmaisi ensinnäkin, että lähtökohtana asioiden kiireellisyysjärjestykselle on niiden vireilletulojärjestys. Tästä voitaisiin ja tulisi kuitenkin poiketa, jos siihen on aihetta. Seikkoina, jota erityisesti voivat antaa aiheen poiketa asioiden vireilletulon järjestyksestä, on säännöksessä mainittu asian käsittelyn kesto, asian laatu ja merkitys asianosaiselle. Mainitut seikat eivät kuitenkaan muodosta tyhjentävää luetteloa siitä, millä perusteella poikkeaminen vireilletulojärjestyksestä on mahdollista.

Asian kesto ei viittaisi ainoastaan asian käsittelyn kestoon markkinaoikeudessa, vaan markkinaoikeuden tulisi kiinnittää huomiota asian käsittelyn kokonaiskestoan paitsi muutoksenhakutilanteissa (esimerkiksi tilanteissa, joissa markkinaoikeus toimii valitusasteena Kilpailuviraston päätökselle, tai tilanteissa, jossa asia on palautettu ylemmältä tuomioistuimelta markkinaoikeuteen), myös asian kestoon sen selvittämisvaiheessa

ennen asian saattamista vireille markkinaoikeudessa (esimerkiksi Kilpailuviraston esitykset seuraamusmaksun määräämiseksi).

Esimerkkinä asiasta, joka jo laatunsa vuoksi olisi yleensä käsiteltävä erityisen kiireellisenä, voidaan mainita turvaamistoimiasiat.

Myös asian merkitys asianosaiselle voisi olla peruste vireilletulon järjestyksestä poikkeamiselle, jos kyseinen merkitys on objektiivisesti arvioituna huomattava.

Markkinaoikeuden työjärjestykseen voitaisiin ottaa käsittelyjärjestystä tarkentavia määräyksiä.

Pykälän *3 momentti* sisältäisi lain 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettujen teollis- tai tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden, mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettujen teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvien riita-asioiden sekä mainitun luvun 6 §:ssä tarkoitettujen markkinaoikeudellisten asioiden osalta viittaussäännöksen oikeudenkäymiskaaren 19 luvun säännösten noudattamiseen mahdollisuudesta määrätä asia kiireelliseksi. Sääntelyä ei tässä yhteydessä ehdoteta laajennettavaksi markkinaoikeuden muihin asiaryhmiin, koska hallintolainkäytön osalta kysymys on harkittavana hallintolainkäyttötoimikunnassa.

7 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Lukuun otettaisiin säännökset lain voimaantulosta sekä siirtymäsäännökset markkinaoikeudessa lain voimaantullessa vireillä olevien asioiden käsittelystä.

1 §. Voimaantulo. Ehdotetun pykälän *1 momentissa* säädettäisiin lain voimaantuloajan kohdasta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että nykyinen eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annettu laki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen kumotaan.

Pykälän *3 momentin* mukaan, jos muussa laissa tai asetuksessa viitataan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annettuun lakiin, sovelletaan ehdotetun lain vastaavaa säännöstä.

2 §. Siirtymäsäännökset. Ehdotetun pykälän *1 momentissa* säädetään, että asia, joka on tullut markkinaoikeudessa vireille ennen lain voimaantuloa, käsitellään lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. Lain voimaan tullessa markkinaoikeudessa vireillä olevien eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain mukaisten markkinaoikeudellisten asioiden osalta tämä tarkoittaa sitä, että mainitut asiat käsitellään markkinaoikeudessa loppuun eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain säännösten mukaisesti, eikä tämän lain 4 luvun säännösten mukaisesti.

Pykälän 2 *momentin* mukaan ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.3 Patenttilaki

22 §. Pykälän voimassa oleva 8 *momentti* ehdotetaan kumottavaksi ja säännös siirrettäväksi sellaisenaan ehdotettuun 22 a §:n 1 momenttiin.

22 a §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Tämän mukaisesti ehdotetun pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin, että patenttiviranomaisen mainitussa lainkohdassa tarkoitettuun päätökseen haettaisiin muutosta vastaisuudessa valittamalla markkinaoikeuteen. Muilta osin pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 22 §:n 8 momenttia (ehdotetun pykälän 1 momentti) sekä patenttiasetuksen 25 d §:n 1 ja 2 momenttia (ehdotetun pykälän 2 ja 3 momentti). Koska voimassa olevan patenttiasetuksen 25 d §:n 2 momentissa säädetään valituskiellosta, asetuksen 25 d §:n 1 ja 2 momentin säännökset ehdotetaan otettaviksi patenttilakiin.

26 §. Pykälän voimassa olevaa 1 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin lainkohdan nykyiseen viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka mukaan, jos väitteentekijä peruuttaa valituksensa, asia voidaan kuitenkin tutkia, jos siihen on erityisiä syitä.

Ottaen huomioon, että muutoksenhaku PRH:n ratkaisusta vastaisuudessa tapahtuisi PRH:n valituslautakunnan sijaan markkinaoikeuteen, jonka tehtävänä on itsenäisenä ja riippumattomana tuomioistuimena käsitellä ja ratkaista sen toimivaltaan kuuluvat valitukset, työryhmä katsoo, ettei valituksen tutkiminen edellä mainitun säännöksen tarkoittamalla tavalla viran puolesta olisi vastaisuudessa mahdollista.

Jos valituksessa on vedottu uuteen seikkaan tai todisteeseen PRH:n patentin myöntämistä koskevan päätöksen kumoamiseksi ja valitus sittemmin peruutetaan, niin mainittu seikka tai todiste voisi kuitenkin vastaisuudessakin tulla otettavaksi huomioon mahdollisesti tehtävän ylimääräisen muutoksenhaun kautta.

27 §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Tämän mukaisesti pykälän voimassa olevaa 1 *momenttia* muutettaisiin siten, että patenttiviranomaisen mainitussa lainkohdassa tarkoitettuun päätökseen haettaisiin muutosta vastaisuudessa valittamalla markkinaoikeuteen. Siitä, miten valitus markkinaoikeuteen on tehtävä, lainkohta sisältäisi viittaussäännöksen patentti- ja rekisterihallituksesta annettuun lakiin (14. lakiehdotus).

Pykälän 2 *momentti* sisältäisi viittaussäännöksen siitä, että asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus). Kyseinen viittaussäännös koskisi kaikkia markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvia patenttilaissa tarkoitettuja asioita.

Pykälän voimassa olevaan 3 *momenttiin* tehtäisiin edellä mainitusta valitusasioiden käsittelyn siirtämisestä markkinaoikeuteen aiheutuva muutos. Muutoin ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 27 §:n 3 momenttia.

56 §. Pykälän voimassa olevassa 1 *momentissa* viitataan lain 22 §:n 8 momenttiin. Edellä 22 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetulla tavalla mainitun pykälän 8 momentti ehdotetaan siirrettäväksi 22 a §:n 1 momentiksi. Tämän vuoksi myös ehdotetun pykälän 1 momenttiin tehtäisiin mainitusta siirtämisestä aiheutuva tekninen muutos. Muutoin ehdotettu lainkohta vastaa voimassa olevan lain 56 §:n 1 momenttia.

57 b §. Pykälän voimassa olevaa 2 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin tarpeettomana lainkohdan nykyiseen viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka mukaan asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Kuten edellä 27 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädettäisiin ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus), jonka 3 luvun 18 § sisältäisi nimenomaisen viittauksen oikeudenkäymiskaaren säännösten soveltamiseen teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittelyn osalta.

Pykälän voimassa olevan 4 *momenttiin* sisältyvä viittaus sittemmin kumottuun ulosottolain 7 luvun 16 §:ään korvattaisiin viittauksella nykyisin voimassa olevaan ulosottokaaren 8 luvun 2 §:ään. Ulosottokaaren voimaantulo- ja siirtymäsäännösten mukaan, jos muussa laissa tai asetuksessa viitataan ulosottolakiin, sovelletaan ulosottokaaren vastaavaa säännöstä. Ehdotettu 4 momenttiin tehtävä muutos viittaamisesta uloskaaren 8 luvun 2 §:ään ei siten merkitse asiallista muutosta nykytilaan.

61 §. Pykälän voimassa olevassa 2 ja 3 momentissa säädetään tuomioistuimen mahdollisuudesta lykätä patentin loukkausta ja vastaavasti patentin mitättömäksi julistamista koskevan asian käsittelyä. Pykälän 2 momentissa säädetään mahdollisuudesta lykätä patentin loukkausta koskevan asian käsittelyä, kunnes patentin mitättömäksi julistamista koskeva kanne on lopullisesti ratkaistu, ja 3 momentissa mahdollisuudesta lykätä patentin mitättömäksi julistamista koskevan asian käsittelyä.

Pykälän voimassa olevan 2 momentin säännös ehdotetaan kumottavaksi, sillä patentin mitättömäksi julistamista koskevan vastakanteen nostamisesta patentin loukkausta koskevassa asiassa koskisi vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 21 § (2. lakiehdotus).

Pykälän voimassa olevan 3 momentin säännös ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 20 §:n mukaan patentin

mitättömäksi julistamista tarkoittavan kanteen nostaminen ei enää olisi mahdollista, jos määräaika väitteen tekemiselle myönnettyä patenttia vastaan ei ole vielä päättynyt tai jos asianosainen on tehnyt PRH:lle väitteen myönnettyä patenttia vastaan ja PRH ei ole antanut vielä ratkaisua väitteeseen.

63 §. Pykälän voimassa olevassa 3 momentissa säädetään pykälän 1 momentissa tarkoitettuihin vahvistuskanteisiin liittyen, että jos mainitussa asiassa tehdään väite patentin mitättömyydestä, noudatetaan vastaavasti, mitä 61 §:n 2 momentissa säädetään.

Pykälän voimassa olevan 3 momentin säännös ehdotetaan kumottavaksi, sillä patentin mitättömäksi julistamista koskevan vastakanteen nostamista asiassa, jossa ajetaan vahvistuskannetta siitä, nauttiiko kantaja patentin perusteella suojaa toista vastaan, koskisivat vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 21 ja 22 § (2. lakiehdotus).

64 §. Pykälässä säädetään kanteen nostamista koskevasta tiedonantovelvollisuudesta eräissä tapauksissa.

Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä mainittua tiedonantovelvollisuutta koskisi vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 19 ja 22 § (2. lakiehdotus). Patenttilain mukaisten asioiden osalta tämä ei merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan.

65 §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollisoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Puheena olevassa pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden toimivallasta patenttia koskevissa riita- ja hakemusasioissa. Pykälän voimassa oleva *1 momentti* muutettaisiin kuulumaan siten, että patenttilakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa markkinaoikeudessa. Hakemusasialla tarkoitetaan säännöksessä siiviliprosessuaalista hakemusasiaa.

Säännöksessä käytetty ilmaisu ”käsitellään” osoittaisi, että markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään lainkohdassa tarkoitetut asiat.

Käytetyllä ilmaisulla ”tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat” tarkoitettaisiin viitata kaikkiin asioihin, joissa vaaditaan patenttilakiin perustuvaa seuraamusta tai joissa muutoin on kysymys patenttilakiin perustuvasta asiasta, esimerkiksi kysymys paremmasta oikeudesta keksintöön. Sen sijaan säännös ei tarkoittaisi asioita, joissa on kysymys puhtaasti sopimusoikeudellisesta riidasta, jossa ei edes väitetä loukatun patenttilain säännöksiä.

Edellä mainittu patenttilakiin perustuvien riita- ja hakemusasioiden käsittelyn siirtäminen markkinaoikeuteen tarkoittaa, että markkinaoikeus olisi vastaisuudessa yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään mainitut asiat myös eurooppapatenttien osalta. Pykä-

län voimassa oleviin *2 ja 3 momenttiin* tehtäisiin tästä aiheutuva muutos. Muutoin ehdotetut säännökset vastaavat lain voimassa olevia 65 §:n 2 ja 3 momenttia.

Pykälän *4 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi lähinnä selventävässä tarkoituksessa viittaussäännös siitä, että markkinaoikeuden kansainvälisestä toimivallasta säädetään tai määrätään muutoin erikseen.

66 §. Pykälässä säädetään Helsingin käräjäoikeudessa tällä hetkellä käytössä olevien teknisen alan asiantuntijoiden osallistumisesta patenttiasioiden käsittelyyn.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.3 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuden tekninen asiantuntemus patenttiasioissa turvattaisiin vastaisuudessa siten, että patenttia koskevissa asioissa markkinaoikeuden ratkaisukokoonpanoon kuuluisi lainoppineiden jäsenten lisäksi lähtökohtaisesti myös teknisen asiantuntemuksen omaavia jäseniä. Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvien patenttia koskevien riita- ja hakemusasioiden osalta voimassa olevassa pykälässä tarkoitetuille teknisen alan asiantuntijoille ei siten enää ole tarvetta.

Ottaen huomioon edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.3 todettu teknisten asiantuntijoiden käyttämiseen liittyvä ongelmallisuus oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevien periaatteiden kannalta, työryhmä ehdottaa mainituista asiantuntijoista luopumista myös patenttia koskevien rikosasioiden osalta. Asiantuntijajärjestelmän yllä pitäminen olisi myös epätarkoituksenmukaista näin pienen asiaryhmän vuoksi. Patenttia koskevien rikosasioiden osalta käräjäoikeus voisi vastaisuudessa turvata asiantuntemuksen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun mukaisen asiantuntijatodistelun ja rekisteriviranomaiselta pyydettyjen lausuntojen avulla.

Pykälässä ehdotetaan vastaisuudessa säädettäväksi patenttia koskevien rikosasioiden käsittelystä. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettua patentin tuottamaa yksinoikeutta loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta sekä patenttilain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettua patenttirikkomuksesta ja 62 §:ssä tarkoitettua rikoksesta käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mainittu säännös vastaa nykytilaa. Säännöksessä ainoastaan selvyuden vuoksi säädettäisiin nimenomaisesti, että myös syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettua patentin tuottamaa yksinoikeutta loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta käsiteltäisiin Helsingin käräjäoikeudessa.

Yleisperustelujen edellä mainitussa jaksossa todetulla tavalla pykälän *2 momentissa* ehdotetaan selvyuden vuoksi säädettävän nimenomaisesti myös siitä, että vaikka keskitämisen myötä markkinaoikeus vastaisuudessa olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään patentteja koskevat riita- ja hakemusasiat, niin tämä ei kuitenkaan estäisi sitä, että käsiteltäessä patenttilakiin tai rikoslain 49 lukuun perustuvaa syyteasiaa on tällaisen asian yhteydessä mahdollista käsitellä myös syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuvat yksityisoikeudelliset vaatimukset. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siten, että ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettua syyteasian yhteydessä käräjäoikeus olisi toimivaltainen

käsittelymään myös syytteessä tarkoitettusta rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen sen estämättä, mitä ehdotetussa 65 §:n 1 momentissa säädetään.

Ehdotetussa momentissa on käytetty samaa ilmaisua ”syytteessä tarkoitettusta rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus” kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 1 §:ssä. Vaatimuksen käsittelyssä noudatettaisiin mainitun luvun säännöksiä.

Pykälän 3 momentti sisältäisi lausunnon pyytämisestä patenttiviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta patenttiviranomaiselle viittaussäännöksen ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 ja 24 §:ään (2. lakiehdotus).

67 §. Pykälässä säädetään lain 66 §:ssä tarkoitettujen asiantuntijoiden määräämisestä ja palkkiosta.

Koska edellä 66 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että teknisen alan asiantuntijoista luovuttaisiin, tulisi myös puheena oleva pykälä tarpeettomana kumottavaksi.

68 §. Pykälässä säädetään tuomioistuimen mahdollisuudesta kieltää oikeudenkäynnin aikana käyttämästä patenttia tai määrätä lain 59 §:ssä tarkoitettu omaisuus pantavaksi väliaikaisesti takavarikkoon oikeudenkäynnin ajaksi.

Patenttilain säätämisen jälkeen oikeudenkäymiskaaren 7 lukuun on otettu turvaamistoimia koskevat säännökset, joista erityisesti on mainittava oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n niin sanottua yleistä turvaamistoimea koskeva säännös. Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaisten turvaamistoimien myöntäminen on mahdollista jo ennen oikeudenkäyntiä, minkä lisäksi turvaamistoimen täytäntöönpano edellyttää, että hakija asettaa ulosottomiehelle vakuuden vahingosta, joka voi syntyä vastaajalle turvaamistoimesta.

Patenttia koskevissa asioissa turvaamistoimen hakeminen perustetaankin tällä hetkellä käytännössä yksinomaan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun säännöksiin, jotka ovat siten tehneet puheena olevan patenttilain 68 §:n käytännössä tarpeettomaksi. Tämän vuoksi mainittu pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

69 §. Pykälässä säädetään tuomioistuimen yhtäältä velvollisuudesta ja toisaalta mahdollisuudesta lausunnon pyytämiseen patenttiviranomaiselta. Teollisoikeuksia koskevien riita- ja hakemusasioiden osalta asiasta ehdotetaan säädettäväksi vastaisuudessa yhteisesti kaikkia mainittuja asioita koskien ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 §:ssä (2. lakiehdotus), johon puheena olevan lain ehdotettu 66 § sisältäisi viittaussäännöksen rikosasioiden osalta. Tämän vuoksi puheena oleva pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Patenttilain mukaisten asioiden osalta tämä ei merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan, lukuun ottamatta sitä, että vastaisuudessa myös patentin mittäjänä julistamista koskevissa asioissa lausunnon pyytäminen olisi harkinnanvaraisista, kun se tällä hetkellä on pakollista.

70 §. Pykälässä säädetään tuomioistuimen velvollisuudesta lähettää jäljennös ratkaisusta patenttiviranomaiselle. Teollisoikeuksia koskevien riita-asioiden osalta asiasta ehdotetaan säädettäväksi vastaisuudessa yhteisesti kaikkia mainittuja asioita koskien ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 24 §:ssä (2. lakiehdotus), johon puheena olevan lain ehdotettu 66 § sisältäisi viittaussäännöksen rikosasioiden osalta. Tämän vuoksi puheena oleva pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Patenttilain mukaisten asioiden osalta tämä ei merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan.

72 §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Tämän mukaisesti pykälän voimassa olevaa *1 momenttia* muutettaisiin siten, että patenttiviranomaisen mainitussa lainkohdassa tarkoitettuun päätökseen haettaisiin muutosta vastaisuudessa valittamalla markkinaoikeuteen. Siitä, miten valitus markkinaoikeuteen on tehtävä, lainkohta sisältäisi viittaussäännöksen patentti- ja rekisterihallituksesta annettuun lakiin.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Patenttiviranomaisen päätökseen, joka on tehty ennen ehdotetun lain voimaantuloa, haettaisiin muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämä tarkoittaa sitä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa tehtyyn Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla PRH:n valituslautakunnalta ja että vasta lain voimaantulon jälkeen tehtyihin PRH:n päätöksiin haettaisiin muutosta markkinaoikeudelta.

Riita-, hakemus- tai rikosasia, joka on tullut kärjäoikeudessa vireille ennen ehdotetun lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Riita- ja hakemusasioiden osalta tämä tarkoittaa ensinnäkin, että kärjäoikeus säilyttää toimivaltansa käsitellä ja ratkaista loppuun patenttilain mukaisen riita- tai hakemusasian, joka on tullut kärjäoikeudessa vireille ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Riita-, hakemus- ja rikosasiat, jotka ovat tulleet vireille ennen ehdotetun lain voimaantuloa, myös käsiteltäisiin noudattaen ennen ehdotetun lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä, soveltaen siten muun ohella säännöksiä teknisen alan asiantuntijoiden käytämisestä.

Edellä mainitun lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.4 Laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin

12 §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollisoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Puheena olevassa pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden toimivallasta työsuhdekeksintöjä koskevissa riita- ja hakemusasioissa. Pykälän voimassa oleva *1 momentti* muutettaisiin kuulumaan siten, että oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annettuun lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa markkinaoikeudessa.

Säännöksessä käytetty ilmaisu ”käsitellään” osoittaisi, että markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään lainkohdassa tarkoitettut asiat.

Pykälän voimassa olevaan *2 momenttiin* tehtäisiin edellä mainitusta työsuhdekeksintöjä koskevien riita-asioiden käsittelyn siirtämisestä markkinaoikeuteen aiheutuva muutos. Muutoin ehdotettu säännös vastaa lain voimassa olevaa 12 §:n 2 momenttia.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Riita- ja hakemusasioiden osalta laissa olisi lisäksi vastaava siirtymäsäännös kuin edellä patenttilaissa (3. lakiehdotus).

Tämän lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.5 Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 kohdassa korkeakoulujen määritelmän osalta viitataan muun ohella yliopistolain (645/1997) 1 §:ään ja puolustusvoimista annetun lain (402/1974) 4 §:ään. Mainitut säännökset on sittemmin kumottu, minkä vuoksi pykälän voimassa olevaa *1 kohtaa* ehdotetaan muutettavaksi siten, että kyseiset viittaukset korvattaisiin viittauksilla yliopistolain (558/2009) 1 §:ään ja Maanpuolustuskorkeakoulusta annettuun lakiin (1121/2008). Ehdotettu muutos ei merkitse asiallista muutosta nykytilaan.

13 §. Riitojen ratkaisusta. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollisoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Puheena olevassa pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden toimivallasta korkeakoulukeksintöjä koskevissa riita- ja hakemusasioissa. Pykälän voimassa oleva *2 momentti* muutettaisiin kuulumaan siten, että oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annettuun lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa markkinaoikeudessa.

Säännöksessä käytetty ilmaisu ”käsitellään” osoittaisi, että markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään lainkohdassa tarkoitettut asiat.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Riita- ja hakemusasioiden osalta laissa olisi lisäksi vastaava siirtymäsäännös kuin edellä patenttilaissa (3. lakiehdotus).

Tämän lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.6 Laki maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä

1 §. Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa säädetään, että keksinnöstä, joka pykälän 1 momentin mukaan pakkolunastetaan valtiolle, on keksinnön haltijalle maksettava kohutuullinen korvaus valtion varoista. Jollei korvauksesta sovita, voi keksinnön haltija ajaa siitä erikseen kannetta Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollisoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Tämän mukaisesti pykälän voimassa olevaa 2 momenttia muutettaisiin siten, että keksinnön haltija voisi ajaa mainitussa lainkohdassa tarkoitettua kannetta vastaisuudessa markkinaoikeudessa. Säännöksessä käytetty ilmaisu ”voisi” viittaisi ainoastaan keksinnön haltijan kanneoikeuteen. Muiden teollis- ja tekijänoikeudellisten riita-asioiden tavoin myös mainitussa lainkohdassa tarkoitettujen kanteiden osalta markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään ne.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Riita- ja hakemusasioiden osalta laissa olisi lisäksi vastaava siirtymäsäännös kuin edellä patenttilaissa (3. lakiehdotus).

Tämän lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.7 Laki hyödyllisyysmallioikeudesta

23 §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Tämän mukaisesti pykälän voimassa olevaa 1 momenttia

muutettaisiin siten, että rekisteriviranomaisen puheena olevan lain nojalla tekemään päätökseen haettaisiin muutosta vastaisuudessa valittamalla markkinaoikeuteen. Siitä, miten valitus markkinaoikeuteen on tehtävä, lainkohta sisältäisi viittaussäännöksen patentti- ja rekisterihallituksesta annettuun lakiin (14. lakiehdotus).

Pykälän 2 *momentti* sisältäisi viittaussäännöksen siitä, että asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus). Kyseinen viittaussäännös koskisi kaikkia markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvia hyödyllisyysmallioikeudesta annetussa laissa tarkoitettuja asioita.

36 a §. Pykälän voimassa olevaa 2 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin tarpeettomana lainkohdan nykyiseen viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka mukaan asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Kuten edellä 23 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädettäisiin ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus), jonka 3 luvun 18 § sisältäisi nimenomaisen viittauksen oikeudenkäymiskaaren säännösten soveltamiseen teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittelyn osalta.

Pykälän voimassa olevan 4 *momenttiin* sisältyvä viittaus sittemmin kumottuun ulosottolain 7 luvun 16 §:ään korvattaisiin viittauksella nykyisin voimassa olevaan ulosottokaaren 8 luvun 2 §:ään. Ulosottokaaren voimaantulo- ja siirtymäsäännösten mukaan, jos muussa laissa tai asetuksessa viitataan ulosottolakiin, sovelletaan ulosottokaaren vastaavaa säännöstä. Ehdotettu 4 momenttiin tehtävä muutos viittaamisesta uloskaaren 8 luvun 2 §:ään ei siten merkitse asiallista muutosta nykytilaan.

41 §. Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa säädetään tuomioistuimen mahdollisuudesta lykätä hyödyllisyysmallin loukkausta koskevan asian käsittelyä, kunnes hyödyllisyysmallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskeva vaatimus on lopullisesti ratkaistu.

Pykälän voimassa olevan 2 momentin säännös ehdotetaan kumottavaksi, sillä hyödyllisyysmallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan väitteen esittämisestä hyödyllisyysmallin loukkausta koskevassa asiassa koskisi vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 21 § (2. lakiehdotus).

42 §. Pykälässä säädetään kanteen nostamista koskevasta tiedonantovelvollisuudesta eräissä tapauksissa.

Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä mainittua tiedonantovelvollisuutta koskisi vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 19 ja 22 § (2. lakiehdotus). Hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain mukaisten asioiden osalta tämä ei merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan.

43 §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollisoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Puheena olevassa pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden toimivallasta hyödyllisyysmallia koskevissa riita- ja hakemusasioissa. Voimassa oleva pykälä muutettaisiin kuulumaan siten, että hyödyllisyysmallioikeudesta annettuun lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa markkinaoikeudessa. Hakemusasialla tarkoitetaan säännöksessä siviiliprosessuaalista hakemusasiaa.

Säännöksessä käytetty ilmaisu ”käsitellään” osoittaisi, että markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään lainkohdassa tarkoitettut asiat.

Käytetyllä ilmaisulla ”tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat” tarkoitettaisiin viitata kaikkiin asioihin, joissa vaaditaan hyödyllisyysmallioikeudesta annettuun lakiin perustuvaa seuraamusta tai joissa muutoin on kysymys mainittuun lakiin perustuvasta asiasta, esimerkiksi kysymys paremmasta oikeudesta keksintöön. Sen sijaan säännös ei tarkoittaisi asioita, joissa on kysymys puhtaasti sopimusoikeudellisesta riidasta, jossa ei edes väitetä loukatun hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain säännöksiä.

44 §. Pykälä sisältää viittaussäännöksen patenttilain 66 ja 67 §:n säännöksiin teknisen alan asiantuntijoiden käyttämisestä hyödyllisyysmallia koskevissa asioissa.

Edellä patenttilain 66 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (3. lakiehdotus) todetulla tavalla kyseisestä asiantuntijajärjestelmästä ehdotetaan luovuttavaksi.

Pykälässä ehdotetaan vastaisuudessa säädettäväksi hyödyllisyysmallia koskevien rikosasioiden käsittelystä. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettua hyödyllisyysmallioikeutta loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta sekä hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 39 §:n 1 momentissa tarkoitettua hyödyllisyysmallirikkomuksesta ja 40 §:ssä tarkoitettua rikoksesta käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mainittu säännös vastaa nykytilaa. Säännöksessä ainoastaan selvyyden vuoksi säädettäisiin nimenomaisesti, että myös syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettua hyödyllisyysmallioikeutta loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta käsiteltäisiin Helsingin käräjäoikeudessa.

Yleisperustelujen edellä mainitussa jaksossa todetulla tavalla pykälän *2 momentissa* ehdotetaan selvyyden vuoksi säädettävän nimenomaisesti myös siitä, että vaikka keskitämisen myötä markkinaoikeus vastaisuudessa olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään hyödyllisyysmalleja koskevat riita- ja hakemusasiat, niin tämä ei kuitenkaan estäisi sitä, että käsiteltäessä hyödyllisyysmallioikeudesta annettuun lakiin tai rikoslain 49 lukuun perustuvaa syyteasiaa on tällaisen asian yhteydessä mahdollista käsitellä myös syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuvat yksityisoikeudelliset vaatimukset. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siten, että ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettua syyteasian yhteydessä käräjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään myös syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen sen estämättä, mitä ehdotetussa 43 §:ssä säädetään.

Ehdotetussa momentissa on käytetty samaa ilmaisua ”syytteessä tarkoitetusta rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus” kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 1 §:ssä. Vaatimuksen käsittelyssä noudatettaisiin mainitun luvun säännöksiä.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi lausunnon pyytämisestä rekisteriviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle viittaussäännöksen ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 ja 24 §:ään (2. lakiehdotus).

45 §. Pykälässä säädetään tuomioistuimen velvollisuudesta lähettää jäljennös ratkaisusta rekisteriviranomaiselle. Teollisoikeuksia koskevien riita-asioiden osalta asiasta ehdotetaan säädettäväksi vastaisuudessa yhteisesti kaikkia mainittuja asioita koskien ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 24 §:ssä (2. lakiehdotus), johon puheena olevan lain ehdotettu 44 § sisältäisi viittaussäännöksen rikosasioiden osalta. Tämän vuoksi puheena oleva pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain mukaisten asioiden osalta tämä ei merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Rekisteriviranomaisen päätökseen liittyvän muutoksenhaun kuin myös riita-, hakemus- ja rikosasioiden osalta laissa olisi lisäksi vastaava siirtymäsäännös kuin edellä patenttilaissa (3. lakiehdotus).

Tämän lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.8 Laki yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin

29 §. *Muutoksenhaku rekisteriviranomaisen päätökseen.* Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Tämän mukaisesti pykälän voimassa olevaa *1 momenttia* muutettaisiin siten, että rekisteriviranomaisen puheena olevan lain nojalla tekemään päätökseen haettaisiin muutosta vastaisuudessa valittamalla markkinaoikeuteen. Siitä, miten valitus markkinaoikeuteen on tehtävä, lainkohta sisältäisi viittaussäännöksen patentti- ja rekisterihallituksesta annettuun lakiin (14. lakiehdotus).

Pykälän 2 *momentti* sisältäisi viittaussäännöksen siitä, että asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus). Kyseinen viittaussäännös koskisi kaikkia markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvia yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetussa laissa tarkoitettuja asioita.

37 b §. *Keskeyttämismääräys välittäjälle.* Pykälän voimassa olevaa 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin tarpeettomana lainkohdan nykyiseen viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka mukaan asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Kuten edellä 29 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädettäisiin ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus), jonka 3 luvun 18 § sisältäisi nimenomaisen viittauksen oikeudenkäymiskaaren säännösten soveltamiseen teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittelyn osalta.

Pykälän voimassa olevan 4 momenttiin sisältyvä viittaus sittemmin kumottuun ulosottolain 7 luvun 16 §:ään korvattaisiin viittauksella nykyisin voimassa olevaan ulosottokaaren 8 luvun 2 §:ään. Ulosottokaaren voimaantulo- ja siirtymäsäännösten mukaan, jos muussa laissa tai asetuksessa viitataan ulosottolakiin, sovelletaan ulosottokaaren vastaavaa säännöstä. Ehdotettu 4 momenttiin tehtävä muutos viittaamisesta uloskaaren 8 luvun 2 §:ään ei siten merkitse asiallista muutosta nykytilaan.

40 §. *Rekisteröinnin mitättömäksi julistamisen vaikutus.* Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa säädetään tuomioistuimen mahdollisuudesta lykätä piirimallin loukkausta koskevan asian käsittelyä, kunnes piirimallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskeva vaatimus on lopullisesti ratkaistu.

Pykälän voimassa olevan 2 momentin säännös ehdotetaan kumottavaksi, sillä piirimallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevan väitteen esittämisestä piirimalliin kohdistuvan yksinoikeuden loukkausta koskevassa asiassa koskisi vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 21 § (2. lakiehdotus).

41 §. *Tiedonantovelvollisuus.* Pykälässä säädetään kanteen nostamista koskevasta tiedonantovelvollisuudesta eräissä tapauksissa.

Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä mainittua tiedonantovelvollisuutta koskisi vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 19 ja 22 § (2. lakiehdotus). Yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain mukaisten asioiden osalta tämä ei merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan.

42 §. *Oikeuspaikka riita-asioissa.* Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollisoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Puheena olevassa pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden toimivallasta piirimallia koskevissa riita- ja hakemusasioissa. Voimassa oleva pykälä muutettaisiin kuulumaan siten, että yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettuun lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa markkinaoikeudessa. Hakemusasialla tarkoitetaan säännöksessä siviiliprosessuaalista hakemusasiaa.

Säännöksessä käytetty ilmaisu ”käsittelään” osoittaisi, että markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään lainkohdassa tarkoitettut asiat.

Käytetyllä ilmaisulla ”tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat” tarkoitettaisiin viitata kaikkiin asioihin, joissa vaaditaan yksinoikeudesta integroidun piirin piirimallin annettuun lakiin perustuvaa seuraamusta tai joissa muutoin on kysymys mainittuun lakiin perustuvasta asiasta, esimerkiksi kysymys paremmasta oikeudesta piirimalliin. Sen sijaan säännös ei tarkoittaisi asioita, joissa on kysymys puhtaasti sopimusoikeudellisesta riidasta, jossa ei edes väitetä loukatun yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain säännöksiä.

43 §. *Oikeuspaikka rikosasioissa.* Pykälä sisältää viittaussäännöksen patenttilain 66 ja 67 §:n säännöksiin teknisen alan asiantuntijoiden käyttämisestä piirimallia koskevissa asioissa.

Edellä patenttilain 66 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (3. lakiehdotus) todetulla tavalla kyseisestä asiantuntijajärjestelmästä ehdotetaan luovuttavaksi.

Pykälässä ehdotetaan vastaisuudessa säädettäväksi piirimallia koskevien rikosasioiden käsittelystä. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettu oikeutta piirimalliin loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta sekä yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu piirimallirikkomuksesta ja 36 §:ssä tarkoitettu ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mainittu säännös vastaa nykytilaa. Säännöksessä ainoastaan selvyuden vuoksi säädettäisiin nimenomaisesti, että myös syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettu oikeutta piirimalliin loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta käsiteltäisiin Helsingin käräjäoikeudessa.

Yleisperustelujen edellä mainitussa jaksossa todetulla tavalla pykälän *2 momentissa* ehdotetaan selvyuden vuoksi säädettävän nimenomaisesti myös siitä, että vaikka keskitämisen myötä markkinaoikeus vastaisuudessa olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään piirimalleja koskevat riita- ja hakemusasiat, niin tämä ei kuitenkaan estäisi sitä, että käsiteltäessä yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettuun lakiin tai rikoslain 49 lukuun perustuvaa syyteasiaa on tällaisen asian yhteydessä mahdollista käsitellä myös syytteessä tarkoitettu rikoksesta johtuvat yksityisoikeudelliset vaatimukset. Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin siten, että ehdotetussa *1 momentissa* tarkoitettu syyteasian yhteydessä käräjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään myös syytteessä tarkoitettu rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen sen estämättä, mitä ehdotetun 42 §:ssä säädetään.

Ehdotetussa *momentissa* on käytetty samaa ilmaisua ”syytteessä tarkoitettu rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus” kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 1 §:ssä. Vaatimuksen käsittelyssä noudatettaisiin mainitun luvun säännöksiä.

Pykälän *3 momentti* sisältäisi lausunnon pyytämisestä rekisteriviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle viittaussäännöksen ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 ja 24 §:ään (2. lakiehdotus).

44 §. *Ilmoitukset rekisteriviranomaiselle.* Pykälässä säädetään tuomioistuimen velvollisuudesta lähettää jäljennös ratkaisusta rekisteriviranomaiselle. Teollisoikeuksia koskevien riita-asioiden osalta asiasta ehdotetaan säädettäväksi vastaisuudessa yhteisesti kaikkia mainittuja asioita koskien ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 24 §:ssä (2. lakiehdotus), johon puheena olevan lain ehdotettu 43 § sisältäisi viittaussäännöksen rikosasioiden osalta. Tämän vuoksi puheena oleva pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain mukaisten asioiden osalta tämä ei merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Rekisteriviranomaisen päätökseen liittyvän muutoksenhaun kuin myös riita-, hakemus- ja rikosasioiden osalta laissa olisi lisäksi vastaava siirtymäsäännös kuin edellä patenttilaissa (3. lakiehdotus).

Tämän lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.9 Tavaramerkkilaki

42 §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollisoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Puheena olevassa pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden toimivallasta tavaramerkkiä koskevissa riita- ja hakemusasioissa. Pykälän voimassa oleva *1 momentti* muutettaisiin kuulumaan siten, että tavaramerkkilakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa markkinaoikeudessa. Hakemusasialla tarkoitetaan säännöksessä siviiliprosessuaalista hakemusasiaa.

Säännöksessä käytetty ilmaisu ”käsitellään” osoittaisi, että markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään lainkohdassa tarkoitetut asiat.

Käytetyllä ilmaisulla ”tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat” tarkoitettaisiin viitata kaikkiin asioihin, joissa vaaditaan tavaramerkkilakiin perustuvaa seuraamusta tai joissa muutoin on kysymys tavaramerkkilakiin perustuvasta asiasta, esimerkiksi kysymys tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamisesta tai tavaramerkin menettämisestä tai paremmasta oikeudesta tavaramerkkiin. Sen sijaan säännös ei tarkoittaisi asioita, joissa on kysymys puhtaasti sopimusoikeudellisesta riidasta, jossa ei edes väitetä loukatun tavaramerkkilain säännöksiä.

Pykälän voimassa olevan 2 momentin mukaan sellaista merkin haltijaa vastaan ajettavan kanteen, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, käsittelee Helsingin käräjäoikeus. Koska markkinaoikeus edellä todetulla tavalla olisi vastaisuudessa yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään kaikki tavaramerkkilakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat, mark-

kinaoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään mainitut asiat myös silloin, kun vastaajalla ei ole kotipaikkaa Suomessa, ilman tätä koskevaa erillistä säännöstä.

Edellä mainitun johdosta pykälän 2 *momentiksi* ehdotetaan siirrettäväksi voimassa oleva 3 momentin säännös, jonka mukaan yhteisön tavaramerkkituomioistuimien on Helsingin käräjäoikeus, kuitenkin siten muutettuna, että edellä mainitusta kaikkia teollisoikeuksia koskevien riita- ja hakemusasioiden käsittelyn keskittämisestä markkinaoikeuteen johtuen markkinaoikeus toimisi vastaisuudessa myös yksinomaisena yhteisön tavaramerkistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 207/2009 tarkoitettuna yhteisön tavaramerkkiä käsittelevänä ensimmäisen asteen tuomioistuimena.

Koska markkinaoikeus olisi vastaisuudessa yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään kaikki tavaramerkkilakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat, on ilman nimenomaista säännöstäkin selvää, että markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään myös edellä mainitun neuvoston asetuksen (EY) N:o 207/2009 X osaston 3 jaksossa tarkoitettut muut yhteisön tavaramerkkejä koskevat riita-asiat.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi viittaussäännöksen siitä, että asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus). Kyseinen viittaussäännös koskisi kaikkia markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvia tavaramerkkilaisissa tarkoitettuja asioita.

43 §. Pykälässä säädetään mahdollisuudesta käsitellä kieltovaatimus tavaramerkkilain 39 §:ään tai rikoslain 49 luvun 2 §:ään perustuvan rikosasian yhteydessä.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi myös muut säännökset tavaramerkkiä koskevien rikosasioiden käsittelystä. Pykälän 1 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettusta oikeutta tavaran tunnusmerkkiin loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta sekä tavaramerkkilain 39 §:n 1 momentissa tarkoitettusta tavaramerkkirikkomuksesta käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mainittu säännös vastaa nykytilaa. Säännöksessä ainoastaan selvyiden vuoksi säädettäisiin nimenomaisesti, että myös syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettusta oikeutta tavaran tunnusmerkkiin loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta käsiteltäisiin Helsingin käräjäoikeudessa.

Yleisperustelujen edellä mainitussa jaksossa todetulla tavalla pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan selvyiden vuoksi säädettävän nimenomaisesti myös siitä, että vaikka keskittämisen myötä markkinaoikeus vastaisuudessa olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään tavaramerkkejä koskevat riita- ja hakemusasiat, niin tämä ei kuitenkaan estäisi sitä, että käsiteltäessä tavaramerkkilakiin tai rikoslain 49 lukuun perustuvaa syyteasiaa on tällaisen asian yhteydessä mahdollista käsitellä myös syytteessä tarkoitettusta rikoksesta johtuvat yksityisoikeudelliset vaatimukset. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siten, että ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettuna syyteasian yhteydessä käräjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään myös syytteessä tarkoitettusta rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen sen estämättä, mitä ehdotetussa 42 §:ssä säädetään.

Ehdotetussa momentissa on käytetty samaa ilmaisua ”syytteessä tarkoitetusta rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus” kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 1 §:ssä. Vaatimuksen käsittelyssä noudatettaisiin mainitun luvun säännöksiä.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi lausunnon pyytämisestä rekisteriviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle viittaussäännöksen ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 ja 24 §:ään (2. lakiehdotus).

44 §. Pykälässä säädetään tavaramerkin loukkausta koskevan asian käsittelyn lykkäämisestä tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista ja vastaavasti tavaramerkin menettämistä koskevan kanteen johdosta.

Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista ja vastaavasti tavaramerkin menettämistä koskevan vastakanteen nostamisesta tavaramerkin loukkausta koskevassa asiassa koskisi vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 21 § (2. lakiehdotus).

45 §. Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa säädetään käyttöluvan saajan kanteen nostamista koskevasta tiedonantovelvollisuudesta.

Lainkohta ehdotetaan kumottavaksi, sillä mainittua tiedonantovelvollisuutta koskisi vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 19 ja 22 § (2. lakiehdotus). Kyseisen tiedonantovelvollisuuden osalta tämä ei merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan.

48 §. Pykälässä säädetään tuomioistuimen mahdollisuudesta antaa oikeudenkäynnin kestäessä tai tuomioissa kieltomääräys väliaikaisesti.

Tavaramerkkilain säätämisen jälkeen oikeudenkäymiskaaren 7 lukuun on otettu turvaamistoimia koskevat säännökset, joista erityisesti on mainittava oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n niin sanottua yleistä turvaamistoimea koskeva säännös. Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaisten turvaamistoimien myöntäminen on mahdollista jo ennen oikeudenkäyntiä, minkä lisäksi turvaamistoimen täytäntöönpano edellyttää, että hakija asettaa ulosottomiehelle vakuuden vahingosta, joka voi syntyä vastaajalle turvaamistoimesta.

Tavaramerkkiä koskevissa asioissa turvaamistoimen hakeminen perustetaankin tällä hetkellä käytännössä yksinomaan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun säännöksiin, jotka ovat siten tehneet puheena olevan tavaramerkkilain 48 §:n käytännössä tarpeettomaksi. Tämän vuoksi mainittu pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

48 a §. Pykälän voimassa olevaa *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin tarpeettomana lainkohdan nykyiseen viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka mukaan asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Kuten edellä 42 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädettäisiin ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus), jonka 3 luvun 18 § sisältäisi nimenomaisen viittauksen oikeudenkäymiskaaren säännösten soveltamiseen teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittelyn osalta.

Pykälän voimassa olevan *4 momenttiin* sisältyvä viittaus sittemmin kumottuun ulosottolain 7 luvun 16 §:ään korvattaisiin viittauksella nykyisin voimassa olevaan ulosottokaaren 8 luvun 2 §:ään. Ulosottokaaren voimaantulo- ja siirtymäsäännösten mukaan, jos muussa laissa tai asetuksessa viitataan ulosottolakiin, sovelletaan ulosottokaaren vastaavaa säännöstä. Ehdotettu 4 momenttiin tehtävä muutos viittaamisesta uloskaaren 8 luvun 2 §:ään ei siten merkitse asiallista muutosta nykytilaan.

49 §. Pykälässä säädetään ensinnäkin tuomioistuimen velvollisuudesta lähettää jäljennös ratkaisusta PRH:lle. Teollisoikeuksia koskevien riita-asioiden osalta asiasta ehdotetaan säädettäväksi vastaisuudessa yhteisesti kaikkia mainittuja asioita koskien ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 24 §:ssä (2. lakiehdotus), johon puheena olevan lain ehdotettu 43 § sisältäisi viittaussäännöksen rikosasioiden osalta.

Tämän lisäksi voimassa olevan pykälän jälkimmäisessä virkkeessä säädetään, että tuomioistuimen on ilmoitettava 57 §:n 1 momentissa tarkoitetulle yhteisön tavaramerkkivirastolle yhteisön tavaramerkin menettämistä ja rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevasta kanteesta ja lähetettävä mainitulle virastolle jäljennös lainvoimaisesta tuomiosta. Mainitusta tuomioistuimen velvollisuudesta säädetään yhteisön tavaramerkistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 207/2009, joka on Suomessa suoraan sovellettavaa oikeutta.

Edellä mainitun vuoksi puheena oleva pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Tavaramerkkilain mukaisten asioiden osalta tämä ei merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan.

51 §. Pykälän voimassa olevaa *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin lainkohdan nykyiseen viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka mukaan, jos väitteentekijä peruuttaa valituksensa, asia voidaan kuitenkin tutkia, jos siihen on erityisiä syitä.

Ottaen huomioon, että muutoksenhaku PRH:n ratkaisusta vastaisuudessa tapahtuisi PRH:n valituslautakunnan sijaan markkinaoikeuteen, jonka tehtävänä on itsenäisenä ja riippumattomana tuomioistuimena käsitellä ja ratkaista sen toimivaltaan kuuluvat valitukset, työryhmä katsoo, ettei valituksen tutkiminen edellä mainitun säännöksen tarkoittamalla tavalla viran puolesta olisi vastaisuudessa mahdollista.

Jos valituksessa on vedottu uuteen seikkaan tai todisteeseen PRH:n tavaramerkin myöntämistä koskevan päätöksen kumoamiseksi ja valitus sittemmin peruutetaan, niin mai-

nittu seikka tai todiste voisi kuitenkin vastaisuudessa tulla otettavaksi huomioon mahdollisesti tehtävän ylimääräisen muutoksenhaun kautta.

Edellä mainittua vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi myös patenttilain 26 §:n 1 momenttiin (3. lakiehdotus).

51 a §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Tämän mukaisesti voimassa olevaa pykälää muutettaisiin siten, että rekisteriviranomaisen puheena olevan lain nojalla antamaan päätökseen haettaisiin muutosta vastaisuudessa valittamalla markkinaoikeuteen. Siitä, miten valitus markkinaoikeuteen on tehtävä, lainkohta sisältäisi viittaussäännöksen patenti- ja rekisterihallituksesta annettuun lakiin (14. lakiehdotus).

57 §. Pykälän voimassa olevassa *1 momentissa* säädetään, että yhteisön tavaramerkillä tarkoitetaan Euroopan yhteisön sisämarkkinoilla toimivan yhdenmukaistamisviraston (yhteisön tavaramerkkivirasto) yhteisön tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen ((EY) 40/94) nojalla rekisteröimää tavaramerkkiä. Mainittu neuvoston asetus on sittemmin korvattu yhteisön tavaramerkistä annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 207/2009, minkä vuoksi lainkohtaa ehdotetaan muutettavaksi tarkistamalla viittaus nykyisin voimassa olevaan asetukseen.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Rekisteriviranomaisen päätökseen liittyvän muutoksenhaun kuin myös riita-, hakemus- ja rikosasioiden osalta laissa olisi lisäksi vastaava siirtymäsäännös kuin edellä patenti-laissa (3. lakiehdotus).

Tämän lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.10 Yhteismerkkilaki

5 §. Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa säädetään pykälän 1 momentissa tarkoitetun kumoamiskanteen nostamiseen oikeutetuista. Pykälän 2 momentin jälkimmäisen virkkeen mukaan kannetta saa ajaa myös virallinen syyttäjä, kauppa- ja teollisuusministeriön määräämä viranomainen sekä asianomaisten elinkeinon- tai ammatinharjoittajien taikka kuluttajien etua valvova yhteisö.

Lainkohdassa mainittu kauppa- ja teollisuusministeriö on sittemmin lakkautettu ja sen sijaan on tullut työ- ja elinkeinoministeriö (laki valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n

muuttamisesta; 970/2007). Tämän vuoksi puheena olevan pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tätä vastaava muutos.

6 a §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollisoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Puheena olevan uuden pykälän 1 momentissa säädettäisiin markkinaoikeuden toimivallasta yhteismerkkiä koskevissa riita- ja hakemusasioissa. Sen mukaan yhteismerkkilakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa markkinaoikeudessa. Hakemusasiolla tarkoitetaan säännöksessä siviiliprosessuaalista hakemusasiaa.

Säännöksessä käytetty ilmaisu ”käsitellään” osoittaisi, että markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään lainkohdassa tarkoitettut asiat.

Käytetyllä ilmaisulla ”tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat” tarkoitettaisiin viitata kaikkiin asioihin, joissa vaaditaan yhteismerkkilakiin perustuvaa seuraamusta tai joissa muutoin on kysymys yhteismerkkilakiin perustuvasta asiasta, esimerkiksi kysymys yhteismerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamisesta tai yhteismerkin menettämisestä.

Pykälän 2 momentti sisältäisi viittaussäännöksen siitä, että asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus). Kyseinen viittaussäännös koskisi kaikkia markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvia yhteismerkkilaisissa tarkoitettuja asioita.

6 b §. Puheena olevassa uudessa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yhteismerkkiä koskevien rikosasioiden käsittelystä. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että syyte yhteismerkkiin liittyvästä rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettusta oikeutta tavaran tunnusmerkkiin loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta sekä tavaramerkkilain 39 §:n 1 momentissa tarkoitettusta rikkomuksesta käsitellään Helsingin kärjäoikeudessa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mainittu säännös vastaa nykytilaa. Säännöksessä ainoastaan selvyyden vuoksi säädettäisiin nimenomaisesti, että myös syyte yhteismerkkiin liittyvästä rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettusta oikeutta tavaran tunnusmerkkiin loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta käsiteltäisiin Helsingin kärjäoikeudessa.

Yleisperustelujen edellä mainitussa jaksossa todetulla tavalla pykälän 2 momentissa ehdotetaan selvyyden vuoksi säädettävän nimenomaisesti myös siitä, että vaikka keskitämisen myötä markkinaoikeus vastaisuudessa olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään yhteismerkkejä koskevat riita- ja hakemusasiat, niin tämä ei kuitenkaan estäisi sitä, että käsiteltäessä tavaramerkkilakiin tai rikoslain 49 lukuun perustuvaa, yhteismerkkiin liittyvää syyteasiaa on tällaisen asian yhteydessä mahdollista käsitellä myös syytteessä tarkoitettusta rikoksesta johtuvat yksityisoikeudelliset vaatimukset. Puheena olevan pykälän 2 momentissa säädettäisiin siten, että ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettun syyteasian yhteydessä kärjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään myös syyt-

teessä tarkoitetusta rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen sen estämättä, mitä ehdotetussa yhteismerkkilain 6 a §:ssä säädetään.

Ehdotetussa momentissa on käytetty samaa ilmaisua ”syytteessä tarkoitetusta rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus” kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 1 §:ssä. Vaatimuksen käsittelyssä noudatettaisiin mainitun luvun säännöksiä.

Pykälän 3 momentti sisältäisi lausunnon pyytämisestä rekisteriviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle viittaussäännöksen ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 ja 24 §:ään (2. lakiehdotus).

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Riita-, hakemus- ja rikosasioiden osalta laissa olisi lisäksi vastaava siirtymäsäännös kuin edellä patenttilaissa (3. lakiehdotus).

Tämän lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.11 Mallioikeuslaki

21 §. Ehdotetun pykälän osalta työryhmä on ottanut edellä yleisperustelujen jaksossa 2.1.1.6 todetulla tavalla huomioon parhaillaan eduskunnassa käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen eduskunnalle teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi mallioikeuslain muuttamisesta (HE 225/2008 vp).

Puheena olevan pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin lainkohdan viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka mukaan, jos väitteentekijä peruuttaa valituksensa, asia voidaan kuitenkin tutkia, jos siihen on erityisiä syitä.

Ottaen huomioon, että muutoksenhaku PRH:n ratkaisusta vastaisuudessa tapahtuisi PRH:n valituslautakunnan sijaan markkinaoikeuteen, jonka tehtävänä on itsenäisenä ja riippumattomana tuomioistuimena käsitellä ja ratkaista sen toimivaltaan kuuluvat valitukset, työryhmä katsoo, ettei valituksen tutkiminen edellä mainitun säännöksen tarkoittamalla tavalla viran puolesta olisi vastaisuudessa mahdollista.

Jos valituksessa on vedottu uuteen seikkaan tai todisteeseen PRH:n mallin myöntämistä koskevan päätöksen kumoamiseksi ja valitus sittemmin peruutetaan, niin mainittu seikka tai todiste voisi kuitenkin vastaisuudessakin tulla otettavaksi huomioon mahdollisesti tehtävän ylimääräisen muutoksenhaun kautta.

Edellä mainittua vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi myös patenttilain 26 §:n 1 momenttiin ja tavaramerkkilain 51 §:n 1 momenttiin (3. ja 9. lakiehdotus).

22 §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Tämän mukaisesti voimassa olevaa pykälän *1 momenttia* muutettaisiin siten, että rekisteriviranomaisen puheena olevan lain nojalla antamaan päätökseen haettaisiin muutosta vastaisuudessa valittamalla markkinaoikeuteen. Siitä, miten valitus markkinaoikeuteen on tehtävä, lainkohta sisältäisi viittaussäännöksen patenti- ja rekisterihallituksesta annettuun lakiin (14. lakiehdotus).

Pykälän *2 momentti* sisältäisi viittaussäännöksen siitä, että asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus). Kyseinen viittaussäännös koskisi kaikkia markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvia mallioikeuslaissa tarkoitettuja asioita.

31 b §. Pykälän 2 momentissa säädetään tuomioistuimen velvollisuudesta pyytää rekisteriviranomaisen lausunto asiassa, joka koskee mallin kumoamista osittain.

Teollisoikeuksia koskevien riita- ja hakemusasioiden osalta tuomioistuimen mahdollisuudesta pyytää lausunto toimivaltaiselta rekisteriviranomaiselta ehdotetaan säädettäväksi vastaisuudessa yhteisesti kaikkia mainittuja asioita koskien ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 §:ssä (2. lakiehdotus), johon tämän lain ehdotettu 44 § sisältäisi viittaussäännöksen rikosasioiden osalta. Tämän vuoksi puheena oleva lainkohta ehdotetaan kumottavaksi. Mallioikeuden osittaista mitättömäksi julistamista koskevien asioiden osalta tämä merkitsisi, että vastaisuudessa myös mainituissa asioissa lausunnon pyytäminen olisi harkinnanvaraista, kun se tällä hetkellä on pakollista.

35 a §. Pykälän voimassa olevaa *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin tarpeettomana lainkohdan nykyiseen viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka mukaan asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Kuten edellä 22 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädettäisiin ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus), jonka 3 luvun 18 § sisältäisi nimenomaisen viittauksen oikeudenkäymiskaaren säännösten soveltamiseen teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittelyn osalta.

Pykälän voimassa olevan *4 momenttiin* sisältyvä viittaus sittemmin kumottuun ulosottolain 7 luvun 16 §:ään korvattaisiin viittauksella nykyisin voimassa olevaan ulosottokaaren 8 luvun 2 §:ään. Ulosottokaaren voimaantulo- ja siirtymäsäännösten mukaan, jos muussa laissa tai asetuksessa viitataan ulosottolakiin, sovelletaan ulosottokaaren vastaavaa säännöstä. Ehdotettu 4 momenttiin tehtävä muutos viittaamisesta uloskaaren 8 luvun 2 §:ään ei siten merkitse asiallista muutosta nykytilaan.

39 §. Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa säädetään mallioikeuden loukkausta koskevan asian käsittelyn lykkäämisestä mallin rekisteröinnin kumoamista koskevan kanteen johdosta.

Pykälä voimassa olevan 2 momentin säännös ehdotetaan kumottavaksi, sillä mallin rekisteröinnin kumoamista koskevan vastakanteen nostamisesta mallioikeuden loukkausta koskevassa asiassa koskisi vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 21 § (2. lakiehdotus).

41 §. Pykälän voimassa olevassa 3 momentissa säädetään pykälän 1 momentissa tarkoitettuihin vahvistuskanteisiin liittyen, että jos mainitussa asiassa tehdään väite mallin rekisteröinnin mitättömyydestä, noudatetaan vastaavasti, mitä 39 §:n 2 momentissa säädetään.

Pykälän voimassa oleva 3 momentin säännös ehdotetaan kumottavaksi, sillä mallin rekisteröinnin kumoamista koskevan vastakanteen nostamista asiassa, jossa ajetaan vahvistuskannetta siitä, nauttiiko kantaja mallioikeuden rekisteröinnin perusteella suojaa toista vastaan, koskisivat vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 21 ja 22 § (2. lakiehdotus).

42 §. Pykälässä säädetään kanteen nostamista koskevasta tiedonantovelvollisuudesta eräissä tapauksissa.

Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä mainittua tiedonantovelvollisuutta koskisi vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 19 ja 22 § (2. lakiehdotus). Mallioikeuslain mukaisten asioiden osalta tämä ei merkitsisi asiallista muutosta nykytilaan.

43 §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollisoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Puheena olevassa pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden toimivallasta mallia koskevissa riita- ja hakemusasioissa. Pykälän voimassa oleva *1 momentti* muutettaisiin kuulumaan siten, että mallioikeuslakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa markkinaoikeudessa. Hakemusasialla tarkoitetaan säännöksessä siviiliprosessuaalista hakemusasiaa.

Säännöksessä käytetty ilmaisu ”käsitellään” osoittaisi, että markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään lainkohdassa tarkoitettut asiat.

Käytetyllä ilmaisulla ”tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat” tarkoitettaisiin viitata kaikkiin asioihin, joissa vaaditaan mallioikeuslakiin perustuvaa seuraamusta tai joissa muutoin on kysymys mallioikeuslakiin perustuvasta asiasta, esimerkiksi kysymys mallin rekisteröinnin kumoamisesta tai paremmasta oikeudesta malliin. Sen sijaan säännös ei tarkoittaisi asioita, joissa on kysymys puhtaasti sopimusoikeudellisesta riidasta, jossa ei edes väitetä loukatun mallioikeuslain säännöksiä.

Pykälän voimassa olevan 2 *momentin* mukaan yhteisömalliasioita käsittelevänä tuomioistuimena toimii Helsingin käräjäoikeus. Edellä mainitusta kaikkia teollisoikeuksia koskevien riita- ja hakemusasioiden käsittelyn keskittämisestä markkinaoikeuteen johtuen lainkohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että markkinaoikeus toimisi vastaisuudessa myös yksinomaisena yhteisömallista annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 6/2002 tarkoitettuna yhteisömalleja käsittelevänä ensimmäisen asteen tuomioistuimena.

Koska markkinaoikeus olisi vastaisuudessa yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään kaikki mallioikeuslakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat, on ilman nimenomaista säännöstäkin selvää, että markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään myös edellä mainitun neuvoston asetuksen (EY) N:o 6/2002 IX osaston 3 jaksossa tarkoitettuja muut yhteisömalleja koskevat riita-asiat.

44 §. Voimassa olevassa pykälässä säädetään tuomioistuimen velvollisuudesta lähettää jäljennös ratkaisusta PRH:lle.

Koska teollisoikeuksia koskevien riita-asioiden osalta tuomioistuimen velvollisuudesta lähettää jäljennös ratkaisusta toimivaltaiselle rekisteriviranomaiselle ehdotetaan säädettäväksi vastaisuudessa yhteisesti kaikkia mainittuja asioita koskien ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 24 §:ssä (2. lakiehdotus), johon rikosasioiden osalta ehdotetaan viitattavaksi puheena olevassa laissa, mainittu säännös on vastaisuudessa tarpeeton.

Pykälässä ehdotetaan vastaisuudessa säädettäväksi mallioikeutta koskevien rikosasioiden käsittelystä. Pykälän 1 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettua mallioikeutta loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta sekä mallioikeuslain 35 §:n 2 *momentissa* tarkoitettua mallioikeusrikkomuksesta ja 40 §:ssä tarkoitettua rikoksesta käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mainittu säännös vastaa nykytilaa. Säännöksessä ainoastaan selvyuden vuoksi säädettäisiin nimenomaisesti, että myös syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettua mallioikeutta loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta käsiteltäisiin Helsingin käräjäoikeudessa.

Yleisperustelujen edellä mainitussa jaksossa todetulla tavalla pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan selvyuden vuoksi säädettävän nimenomaisesti myös siitä, että vaikka keskittämisen myötä markkinaoikeus vastaisuudessa olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään malleja koskevat riita- ja hakemusasiat, niin tämä ei kuitenkaan estäisi sitä, että käsiteltäessä mallioikeuslakiin tai rikoslain 49 lukuun perustuvaa syyteasiaa on tällaisen asian yhteydessä mahdollista käsitellä myös syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuvat yksityisoikeudelliset vaatimukset. Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin siten, että ehdotetussa 1 *momentissa* tarkoitettua syyteasian yhteydessä käräjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään myös syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen sen estämättä, mitä ehdotetussa 43 §:ssä säädetään.

Ehdotetussa *momentissa* on käytetty samaa ilmaisua ”syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus” kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun

lain 3 luvun 1 §:ssä. Vaatimuksen käsittelyssä noudatettaisiin mainitun luvun säännöksiä.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi lausunnon pyytämistä rekisteriviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle viittaussäännöksen ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 ja 24 §:ään (2. lakiehdotus).

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Rekisteriviranomaisen päätökseen liittyvän muutoksenhaun kuin myös riita-, hakemus- ja rikosasioiden osalta laissa olisi lisäksi vastaava siirtymäsäännös kuin edellä patenttilaissa (3. lakiehdotus).

Tämän lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.12 Toiminimilaki

6 §. Pykälän voimassa olevan 2 *momentin* viimeisessä virkkeessä säädetään tuomioistuin velvollisuudesta pyytää rekisteriviranomaisen lausunto ennen lainkohdassa tarkoitettua määräyksen antamista.

Teollisoikeuksia koskevien riita- ja hakemusasioiden osalta tuomioistuimen mahdollisuudesta pyytää lausunto toimivaltaiselta rekisteriviranomaiselta ehdotetaan säädettäväksi vastaisuudessa yhteisesti kaikkia mainittuja asioita koskien ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 §:ssä (2. lakiehdotus). Tämän vuoksi puheena olevaa lainkohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin edellä mainittu lainkohdan viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös. Lainkohdassa tarkoitettujen asioiden osalta tämä merkitsisi, että vastaisuudessa myös mainituissa asioissa lausunnon pyytäminen olisi harkinnanvaraista, kun se tällä hetkellä on pakollista.

18 a §. Pykälän voimassa olevaa 2 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin lainkohdan nykyiseen viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka mukaan asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Mainittu poistettavaksi ehdotettava säännös olisi tarpeeton, sillä lain 28 §:n 2 *momenttia* ehdotetaan samalla muutettavaksi siten, että se sisältäisi viittaussäännöksen, jonka mukaan asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus), jonka 3 luvun 18 § sisältäisi nimenomaisen viittauksen oikeudenkäymiskaaren säännösten soveltamiseen teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittelyn osalta.

Pykälän voimassa olevan 4 *momenttiin* sisältyvä viittaus sittemmin kumottuun ulosottolain 7 luvun 16 §:ään korvattaisiin viittauksella nykyisin voimassa olevaan ulosottokaa-

ren 8 luvun 2 §:ään. Ulosottokaaren voimaantulo- ja siirtymäsäännösten mukaan, jos muussa laissa tai asetuksessa viitataan ulosottolakiin, sovelletaan ulosottokaaren vastaavaa säännöstä. Ehdotettu 4 momenttiin tehtävä muutos viittaamisesta uloskaaren 8 luvun 2 §:ään ei siten merkitse asiallista muutosta nykytilaan.

20 §. Voimassa olevassa pykälässä säädetään rekisteröinnin kumoamista tarkoittavan kanteen nostamiseen oikeutetuista. Pykälän jälkimmäisen virkkeen mukaan kannetta saa ajaa muun ohella kauppa- ja teollisuusministeriön määräämä viranomainen.

Lainkohdassa mainittu kauppa- ja teollisuusministeriö on sittemmin lakkautettu ja sen sijaan on tullut työ- ja elinkeinoministeriö (laki valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta; 970/2007). Tämän vuoksi puheena olevaan pykälään ehdotetaan tehtäväksi tätä vastaava muutos.

26 §. Voimassa olevassa pykälässä säädetään rekisteröidyn toiminimen loukkausta koskevan asian käsittelyn lykkäämisestä toiminimen rekisteröinnin kumoamista koskevan kanteen johdosta.

Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä toiminimen rekisteröinnin kumoamista koskevan vastakanteen nostamisesta rekisteröidyn toiminimen loukkausta koskevassa asiassa koskisi vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 21 § (2. lakiehdotus).

27 §. Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa säädetään pykälän 1 momentissa tarkoitettuihin vahvistuskanteisiin liittyen, että jos mainitussa asiassa tehdään väite toiminimen rekisteröinnin kumoamisesta, noudatetaan vastaavasti, mitä 26 §:ssä säädetään.

Pykälän voimassa oleva 2 momentin säännös ehdotetaan kumottavaksi, sillä toiminimen rekisteröinnin kumoamista koskevan vastakanteen nostamista asiassa, jossa ajetaan vahvistuskannetta siitä, onko nauttiiko kantaja toiminimen rekisteröinnin perusteella suojaa toista vastaan, koskisivat vastaisuudessa ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 21 ja 22 § (2. lakiehdotus).

28 §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollisoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Puheena olevassa pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden toimivallasta toiminimeä koskevissa riita- ja hakemusasioissa. Pykälän voimassa oleva 1 momentti muutettaisiin kuulumaan siten, että toiminimilakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa markkinaoikeudessa. Hakemusasialla tarkoitetaan säännöksessä siviiliprosessuaalista hakemusasiaa.

Säännöksessä käytetty ilmaisu ”käsitellään” osoittaisi, että markkinaoikeus olisi yksinomaaisesti toimivaltainen käsittelemään lainkohdassa tarkoitettut asiat.

Käytetyllä ilmaisulla ”tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat” tarkoitettaisiin viitata kaikkiin asioihin, joissa vaaditaan toiminimilakiin perustuvaa seuraamusta tai joissa muutoin on kysymys toiminimilakiin perustuvasta asiasta, esimerkiksi kysymys toiminimen rekisteröinnin kumoamisesta.

Pykälän 2 *momentti* sisältäisi viittaussäännöksen siitä, että asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus). Kyseinen viittaussäännös koskisi kaikkia markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvia toiminimilaissa tarkoitettuja asioita.

29 §. Voimassa olevassa pykälässä säädetään tuomioistuimen velvollisuudesta lähettää jäljennös ratkaisusta rekisteriviranomaiselle.

Koska teollisoikeuksia koskevien riita-asioiden osalta tuomioistuimen velvollisuudesta lähettää jäljennös ratkaisusta toimivaltaiselle rekisteriviranomaiselle ehdotetaan säädettäväksi vastaisuudessa yhteisesti kaikkia mainittuja asioita koskien ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 24 §:ssä (2. lakiehdotus), johon rikosasioiden osalta ehdotetaan viitattavaksi puheena olevassa laissa, mainittu säännös on vastaisuudessa tarpeeton.

Pykälässä ehdotetaan vastaisuudessa säädettäväksi toiminimeä koskevien rikosasioiden käsittelystä. Pykälän 1 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että syyte toiminimilain 22 §:n 1 momentissa tarkoitetusta toiminimen loukkauksesta käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa. Asiallisesti säännös ei merkitse muutosta nykytilaan.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan selvyuden vuoksi säädettävän nimenomaisesti myös siitä, että vaikka keskittämisen myötä markkinaoikeus vastaisuudessa olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään toiminimiä koskevat riita- ja hakemusasiat, niin tämä ei kuitenkaan estäisi sitä, että käsiteltäessä lain 22 §:n 1 momenttiin perustuvaa syyteasiaa on tällaisen asian yhteydessä mahdollista käsitellä myös syytteessä tarkoitettu rikoksesta johtuvat yksityisoikeudelliset vaatimukset. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siten, että ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettua syyteasian yhteydessä käräjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään myös syytteessä tarkoitettu rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen sen estämättä, mitä ehdotetussa 28 §:ssä säädetään.

Ehdotetussa momentissa on käytetty samaa ilmaisua ”syytteessä tarkoitettu rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus” kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 1 §:ssä. Vaatimuksen käsittelyssä noudatettaisiin mainitun luvun säännöksiä.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi lausunnon pyytämisestä rekisteriviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle viittaussäännöksen ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 ja 24 §:ään (2. lakiehdotus).

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Riita-, hakemus- ja rikosasioiden osalta laissa olisi lisäksi vastaava siirtymäsäännös kuin edellä patenttilaissa (3. lakiehdotus).

Tämän lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.13 Kaupparekisterilaki

22 §. Pykälän voimassa olevan *2 momentin* mukaan, joka katsoo muun kuin toiminimeä koskevan kaupparekisterimerkinnän aiheuttavan haittaa, saa ajaa rekisterimerkinnän kumoamista ja vahingon korvaamista koskevaa kannetta elinkeinonharjoittajaa vastaan oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa tuomioistuimessa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 esitetyillä perusteilla työryhmä ehdottaa, että muutoksenhaku päätöksistä, joilla on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen, ohjattaisiin PRH:n valituslautakunnan sijaan vastaisuudessa kokonaisuudessaan markkinaoikeuteen. Tästä lähtökohdasta johtuen työryhmä ehdottaa, että markkinaoikeus toimisi vastaisuudessa myös yksinomaisena puheena olevassa lainkohdassa tarkoitettujen asioiden oikeuspaikkana. Tämän mukaisesti lainkohtaa muutettaisiin siten, että siinä tarkoitettua kannetta tulisi vastaisuudessa ajaa markkinaoikeudessa.

29 §. Kuten edellä 22 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, mietinnössä ehdotetaan, että muutoksenhaku rekisteriviranomaisen päätöksistä, joilla on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen, ohjattaisiin PRH:n valituslautakunnan sijaan vastaisuudessa kokonaisuudessaan markkinaoikeuteen. Tämän mukaisesti voimassa olevaa pykälän *1 momenttia* muutettaisiin siten, että rekisteriviranomaisen päätökseen, jolla rekisteröiminen on evätty tai rekisteröinti kumottu, haettaisiin muutosta vastaisuudessa valittamalla markkinaoikeuteen. Siitä, miten valitus markkinaoikeuteen on tehtävä, lainkohta sisältäisi viittaussäännöksen patentti- ja rekisterihallituksesta annettuun lakiin (14. lakiehdotus).

Pykälän *2 momentti* sisältäisi viittaussäännöksen siitä, että asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus). Kyseinen viittaussäännös koskisi kaikkia markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvia kaupparekisterilaissa tarkoitettuja asioita.

Pykälän *3 momentti* vastaisi asiallisesti pykälän voimassa olevaa *2 momenttia*.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Rekisteriviranomaisen päätökseen liittyvän muutoksenhaun kuin myös riita- ja hakemusasioiden osalta laissa olisi lisäksi vastaava siirtymäsäännös kuin edellä patenttilaissa (3. lakiehdotus). Ehdotettuun 29 §:n 3 momenttiin sisältyvän säännöksen mukaisesti myös voimaantulo- ja siirtymäsäännöksen osalta se, mitä valittamisesta rekisteriviranomaisen päätökseen säädetään, koskisi myös muutoksenhakua paikallisviranomaisen päätökseen.

Tämän lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.14 Laki patenti- ja rekisterihallituksesta

Edellä yleisperustelujen jaksoissa 3.2.1 ja 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. PRH:n valituslautakunnan osalta tämä tarkoittaisi, että valituslautakuntaan jäisi käsiteltäväksi vain pari hyvin pientä asiaryhmää, kuten valitukset PRH:n päätöksistä yhdistys- ja säätiöasioissa. Mainituissa yleisperustelujen jaksoissa todetulla tavalla työryhmä ehdottaa, että muiden kuin markkinaoikeuteen keskitettävien, tällä hetkellä PRH:n valituslautakunnassa käsiteltävien valitusasioiden osalta muutoksenhaku PRH:n päätöksistä ohjattaisiin valituslautakunnan sijaan Helsingin hallinto-oikeuteen, mikä näin mahdollistaisi PRH:n valituslautakunnan lakkauttamisen.

5 §. *Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen teollisoikeudellisissa ja kaupparekisteriasioissa.* Pykälän voimassa oleva 1 momentti sisältää viittaussäännöksen, jonka mukaan PRH:n päätökseen saa hakea muutosta PRH:n valituslautakunnalta sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään. Voimassa olevassa 2 momentissa kuitenkin säädetään, että PRH:n päätökseen asiassa, joka ei kuulu PRH:n valituslautakunnan käsiteltäväksi, saa, jollei toisin säädetä, hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen.

Voimassa olevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että puheena olevassa pykälässä säädettäisiin vastaisuudessa muutoksenhausta PRH:n päätökseen teollisoikeudellisissa asioissa ja lakiin lisättäväksi ehdotettavassa 5 a §:ssä säädettäisiin muutoksenhausta PRH:n päätöksiin muissa asioissa.

Tämän mukaisesti pykälän voimassa olevaa *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että lainkohdassa säädettäisiin niistä PRH:n käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi kuuluvista asioista, joista muutoksenhaku vastaisuudessa tapahtuu valittamalla markkinaoikeuteen.

Säännöksen mukaan markkinaoikeuteen valitettaisiin PRH:n päätöksestä, jolla on:

- ratkaistu patenttihakemus tai muu patenttia koskeva asia,
- ratkaistu hakemus mallin rekisteröimisestä tai muu mallia koskeva asia,
- ratkaistu hakemus integroidun piirin piirimallin rekisteröimisestä tai muu piirimallia koskeva asia,
- ratkaistu hakemus hyödyllisyysmallin rekisteröimisestä tai muu hyödyllisyysmallia koskeva asia,
- ratkaistu hakemus tavaramerkin tai yhteismerkin rekisteröimisestä tai muu tavaramerkkiä tai yhteismerkkiä koskeva asia, tai
- evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen tai kumottu rekisteröinti.

Markkinaoikeuteen keskitettäisiin siten ensinnäkin kaikki valitukset PRH:n päätöksistä patentti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, tavaramerkki- ja mallioikeusasioissa. Tämän lisäksi yleisperustelujen jaksossa 3.3.2 esitetyillä perusteilla markkinaoikeuteen keskitettäisiin muutoksenhaku, jolla on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen. Puheena olevan momentin 6 kohdan mukaan markkinaoikeuteen valitettaisiin kaupparekisterilain 29 §:n 1 momentin säännöstä (13. lakiehdotus) vastaavasti myös PRH:n päätöksestä, jolla on kumottu rekisteröinti.

Edellä mainittua vastaavat muutoksenhakua koskevat säännökset otettaisiin 3., 7.–11. ja 13. lakiehdotukseen.

Lainkohdan mukaan valittaminen markkinaoikeuteen tapahtuisi siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Poikkeuksen tästä muodostaisi 2 *momentin* säännös, jonka mukaan valitettaessa 1 momentissa tarkoitettua päätöksestä valitus on tehtävä 60 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun. Mainittu 60 päivän valitusaika vastaisi nykytilaa valitettaessa PRH:n valituslautakuntaan. Tämä hallintolainkäyttölain mukaiseen 30 päivän valitusaikaan nähden pidempi valitusaika on perusteltu, sillä mainituissa asioissa päämiehet ovat usein ulkomaisia. Ottaen huomioon, että kysymys on muutoksenhausta rekisteriviranomaisen päätöksestä tuomioistuimeen, 60 päivän valitusajan mukainen vaihtoehto on sekä asianosaisten että rekisteriviranomaisen kannalta selkeämpi kuin vaihtoehto, jossa valitusaika olisi 30 päivää ja johon liittyisi mahdollisuus valitusajan pidentämiseen rekisteriviranomaisen päätöksellä.

5 a §. *Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muissa asioissa.* Ehdotetun 5 a §:n 1 *momentin* mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen asiassa, joka ei kuulu markkinaoikeuden käsiteltäväksi saa, jollei toisin säädetä, hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitusaika on tällöin 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.

Tästä muodostaisivat kuitenkin poikkeuksen pykälän 2 *momentissa* mainitut yrityskiinnyttämissä tarkoitettut asiat, joiden osalta muutoksenhausta säädettäisiin erikseen. Asiallisesti säännös ei merkitsisi muutosta nykytilaan.

5 b §. Muutoksenhakuoikeuden rajoitukset. Ehdotetun pykälän osalta työryhmä on ottanut edellä yleisperustelujen jaksossa 2.1.1.6 todetulla tavalla huomioon parhaillaan eduskunnassa käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen eduskunnalle teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä Haagin sopimukseen liittyvän Geneven asiakirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi mallioikeuslain muuttamisesta (HE 225/2008 vp).

Tämän mukaisesti ehdotetun pykälän 1 momentti on laadittu sitä silmällä pitäen, että mallin osaltakin väitteen tekeminen tapahtuu vasta sen jälkeiseen ajankohtaan, kun rekisteriviranomainen on tehnyt päätöksen hakemuksen hyväksymisestä.

Muutoin ehdotettu pykälä vastaa nykyisen patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 4 §:n 2 ja 3 momenttia.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.1 todetulla tavalla työryhmän enemmistö ehdottaa, että PRH:n valituslautakunnan lakkauttaminen tapahtuisi vasta kahden vuoden siirtymäkauden jälkeen siitä, kun valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisen päätöksistä on keskitetty markkinaoikeuteen. Koska patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annettu laki sisältää säännöksiä valitusasioiden käsittelystä PRH:n valituslautakunnassa, mainittu laki ei voisi tulla kumottavaksi kokonaisuudessaan vielä samaan aikaan, kun PRH:n valituslautakunnassa tällä hetkellä käsiteltävien valitusasioiden muutoksenhakutie ohjataan PRH:n valituslautakunnasta markkinaoikeuteen ja vastaavasti Helsingin hallinto-oikeuteen. Sen sijaan jo tässä yhteydessä tulee kumota nykyiset muutoksenhakutietä sääntelevät patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain voimassa olevat 3 ja 4 §:n säännökset.

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen, joka on tehty ennen ehdotetun lain voimaantuloa, haettaisiin muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämä tarkoittaa sitä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa tehtyyn Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla PRH:n valituslautakunnalta ja että vasta lain voimaantulon jälkeen tehtyihin PRH:n päätöksiin haettaisiin muutosta ehdotetun 5 §:n tapauksissa markkinaoikeudelta ja 5 a §:n 1 momentin tapauksissa Helsingin hallinto-oikeudelta.

Edellä mainitun lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Työryhmän vähemmistön kannan mukaan PRH:n valituslautakunnan lakkauttaminen tulisi suorittaa ilman edellä mainittua siirtymäkautta. Tämän vaihtoehdon tapauksessa osa ehdotetun voimaantulo- ja siirtymäsäännöksen säännöksistä olisi tarpeettomia. Mainitut tarpeettomat säännökset on osoitettu hakasulkein.

1.15 Laki patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain kumoamisesta

Edellä yleisperustelujen jaksoissa 3.2.1 ja 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Mainituissa yleisperustelujen jaksoissa todetulla tavalla työryhmä ehdottaa, että muiden kuin markkinaoikeuteen keskitettävien asioiden osalta muutoksenhaku PRH:n päätöksistä ohjattaisiin PRH:n valituslautakunnan sijaan Helsingin hallinto-oikeuteen, mikä näin mahdollistaisi PRH:n valituslautakunnan lakkauttamisen. Lakkauttaminen toteutettaisiin kumoamalla puheena oleva laki patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä.

1 §. Ehdotetussa pykälässä säädetään, että voimassa oleva patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annettu laki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annettu asetukseen siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen kumotaan.

2 §. Ehdotetussa pykälässä säädetään, että ehdotetun lain voimaan tullessa PRH:n valituslautakunnassa vireillä olevat patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 5 §:ssä, sellaisena kuin lainkohta ehdotetaan muutettavaksi mietintöön sisältyvässä 14. lakiehdotuksessa, tarkoitetut asiat siirtyisivät markkinaoikeuden käsiteltäviksi. Muut ehdotetun lain voimaan tullessa PRH:n valituslautakunnassa vireillä olevat asiat siirtyisivät Helsingin hallinto-oikeuden käsiteltäviksi.

3 §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 4.3 todetulla tavalla PRH:n virkamiehiä, jotka toimivat päätoimisesti valituslautakunnassa, ei voida siirtää vakinaiseen tuomarin virkaan markkinaoikeuteen. Kaikki markkinaoikeuteen tulevat uudet markkinaoikeustuomarin tai -insinöörin virat täytettäisiin siten normaalin vakinaisen tuomarin virkaa koskevan hakumenettelyn kautta.

Ehdotetun pykälän *1 momentin* mukaan PRH:n valituslautakunnan jäsenet voitaisiin kuitenkin valituslautakunnan lakatessa siirtää suostumuksellaan määrääjäksi markkinaoikeuteen, jolloin heidän asiantuntemuksensa tulisi markkinaoikeuden käyttöön ja he voisivat pätevästi mahdollista tuomarin viran hakua varten.

Lainkohdan mukaan PRH:n valituslautakunnan palveluksessa päätoimisesti olevat, ehdotetun lain markkinaoikeudesta 4 §:ssä (1. lakiehdotus) säädetty kelpoisuusehdot täyttävät virkamiehet voitaisiin suostumuksellaan siirtää ehdotetun lain voimaan tullessa hoitamaan markkinaoikeuden markkinaoikeustuomarin tai markkinaoikeusinsinöörin virkaa enintään kahden vuoden määräajaksi. Siirtämisestä päättäisi oikeusministeriö. Ilman nimenomaista säännöstäkin on selvää, että oikeusministeriön tulisi kuulla asiasta markkinaoikeutta.

Pykälän *2 momentin* mukaan PRH:n valituslautakunnan osastosihteeri ja hänen virkansa siirrettäisiin ehdotetun lain voimaan tullessa markkinaoikeuteen oikeusministeriön pää-

töksellä. Siirtäminen ei edellyttäisi virkamiehen suostumusta, sillä osastosihteerin työskentelypaikkakunta ei muuttuisi.

4 §. Ehdotetun pykälän *1 momentissa* säädettäisiin lain voimaantuloajankohdasta. Työryhmän enemmistön kannan mukaan tarkoitus on, että puheena oleva laki tulee voimaan kaksi vuotta muita ehdotukseen sisältyviä lakiehdotuksia myöhemmin.

Pykälän *2 momentin* mukaan ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.16 Laki kasvinjalostajanoikeudesta

27 §. *Mitättömäksi julistaminen.* Pykälän 3 momentissa säädetään tuomioistuimen velvollisuudesta pyytää Eviran lausunto asioissa, jotka koskevat kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamista.

Teollisoikeuksia koskevien riita- ja hakemusasioiden osalta tuomioistuimen mahdollisuudesta pyytää lausunto toimivaltaiselta rekisteriviranomaiselta ehdotetaan säädettäväksi vastaisuudessa yhteisesti kaikkia mainittuja asioita koskien ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 §:ssä (2. lakiehdotus), johon tämän lain ehdotettu 47 § sisältäisi viittaussäännöksen rikosasioiden osalta. Tämän vuoksi puheena oleva lainkohta ehdotetaan kumottavaksi. Kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamista koskevien asioiden osalta tämä merkitsisi, että vastaisuudessa myös mainituissa asioissa lausunnon pyytäminen olisi harkinnanvaraista, kun se tällä hetkellä on pakollista.

34 §. *Keskeyttämismääräys välittäjälle.* Pykälän voimassa olevaa *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin lainkohdan nykyiseen viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka mukaan asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Mainittu poistettavaksi ehdotettava säännös olisi tarpeeton, sillä lain 45 §:n 2 momenttia ehdotetaan samalla muutettavaksi siten, että se sisältäisi viittaussäännöksen, jonka mukaan asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus), jonka 3 luvun 18 § sisältäisi nimenomaisen viittauksen oikeudenkäymiskaaren säännösten soveltamiseen teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittelyyn osalta.

45 §. *Muutoksenhaku Eviran päätökseen.* Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todettulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Tämän mukaisesti voimassa olevaa pykälää muutettaisiin siten, että sen *1 momentin* mukaan puheena olevan lain nojalla annettuun Eviran päätökseen haettaisiin muutosta vastaisuudessa valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Pykälän 2 *momentti* sisältäisi viittaussäännöksen siitä, että asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus). Kyseinen viittaussäännös koskisi kaikkia markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvia kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa tarkoitettuja asioita.

46 §. Oikeuspaikka riita-asioissa. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollisoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Puheena olevassa pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden toimivallasta kasvinjalostajanoikeutta koskevissa riita- ja hakemusasioissa. Voimassa oleva pykälä muutettaisiin kuulumaan siten, että kasvinjalostajanoikeudesta annettuun lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa markkinaoikeudessa. Hakemusasialla tarkoitetaan säännöksessä siviiliprosessuaalista hakemusia.

Säännöksessä käytetty ilmaisu ”käsitellään” osoittaisi, että markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään lainkohdassa tarkoitettut asiat.

Käytetyllä ilmaisulla ”tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat” tarkoitettaisiin viitata kaikkiin asioihin, joissa vaaditaan kasvinjalostajanoikeudesta annettuun lakiin perustuvaa seuraamusta tai joissa muutoin on kysymys mainittuun lakiin perustuvasta asiasta, esimerkiksi kysymys paremmasta oikeudesta suojattuun lajikkeeseen. Sen sijaan säännös ei tarkoittaisi asioita, joissa on kysymys puhtaasti sopimusoikeudellisesta riidasta, jossa ei edes väitetä loukatun kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain säännöksiä.

47 §. Oikeuspaikka rikosasioissa. Voimassa olevassa pykälässä säädetään tuomioistuimen mahdollisuudesta pyytää Eviran lausunto kasvinjalostajanoikeutta koskevissa asioissa.

Edellä 27 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetulla tavalla teollisoikeuksia koskevien riita- ja hakemusasioiden osalta tuomioistuimen mahdollisuudesta pyytää lausunto toimivaltaiselta rekisteriviranomaiselta ehdotetaan säädettäväksi vastaisuudessa yhteisesti kaikkia mainittuja asioita koskien ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 §:ssä (2. lakiehdotus), johon rikosasioiden osalta ehdotetaan viitattavaksi puheena olevassa laissa.

Pykälässä ehdotetaan vastaisuudessa säädettäväksi kasvinjalostajanoikeutta koskevien rikosasioiden käsittelystä. Pykälän 1 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettu kasvinjalostajanoikeutta loukkaavasta teollisuusrikoksesta sekä kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain 41–43 §:ssä tarkoitettu rikkomuksesta käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mainittu säännös vastaa nykytilaa. Säännöksessä ainoastaan selvyuden vuoksi säädettäisiin nimenomaisesti, että myös syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettu kasvinjalostajanoikeutta loukkaavasta teollisuusrikoksesta käsiteltäisiin Helsingin käräjäoikeudessa.

Yleisperustelujen edellä mainitussa jaksossa todetulla tavalla pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan selvyyden vuoksi säädettävän nimenomaisesti myös siitä, että vaikka keskitämisen myötä markkinaoikeus vastaisuudessa olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään kasvinjalostajanoikeutta koskevat riita- ja hakemusasiat, niin tämä ei kuitenkaan estäisi sitä, että käsiteltäessä kasvinjalostajanoikeudesta annettuun lakiin tai rikoslain 49 lukuun perustuvaa syyteasiaa on tällaisen asian yhteydessä mahdollista käsitellä myös syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuvat yksityisoikeudelliset vaatimukset. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siten, että ehdotetun 1 momentissa tarkoitettun syyteasian yhteydessä käräjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään myös syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen sen estämättä, mitä ehdotetun 46 §:ssä säädetään.

Ehdotetussa momentissa on käytetty samaa ilmaisua ”syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus” kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 1 §:ssä. Vaatimuksen käsittelyssä noudatettaisiin mainitun luvun säännöksiä.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi lausunnon pyytämisestä Eviralta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta Eviralle viittaussäännöksen ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 3 luvun 23 ja 24 §:ään (2. lakiehdotus).

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Eviran päätökseen liittyvän muutoksenhaun kuin myös riita-, hakemus- ja rikosasioiden osalta laissa olisi lisäksi vastaava siirtymäsäännös kuin edellä patenttilaissa (3. lakiehdotus).

Tämän lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.17 Verkkotunnuslaki

18 §. Muutoksenhaku. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Vaikka verkkotunnuksia ei lueta varsinaisten teollis- ja tekijänoikeuksien alaan kuuluvaksi, työryhmä mainitussa yleisperustelujen jaksossa esitetyillä perusteilla ehdottaa, että myös muutoksenhaku Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemistä päätöksistä ohjattaisiin vastaisuudessa Helsingin hallinto-oikeuden sijaan markkinaoikeuteen.

Edellä mainitun mukaisesti pykälän voimassa olevaa 1 *momenttia* muutettaisiin siten, että Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemään päätökseen haettaisiin muutos vastaisuudessa valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Pykälän voimassa olevaan 2 momenttiin tehtäisiin edellä mainitusta valitusasioiden käsittelyn siirtämisestä markkinaoikeuteen aiheutuva muutos. Muutoin ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 18 §:n 2 momenttia.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Viestintäviraston päätökseen, joka on tehty ennen ehdotetun lain voimaantuloa, haettaisiin muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämä tarkoittaa sitä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa tehtyyn Viestintäviraston päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeudelta ja että vasta lain voimaantulon jälkeen tehtyihin Viestintäviraston päätöksiin haettaisiin muutosta markkinaoikeudelta.

Edellä mainitun lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.18 Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa

7 §. Pykälän voimassa olevassa 1 momentissa säädetään, että lain 6 §:ssä tarkoitetun kiellon määrää markkinaoikeus. Säännöksen mukaan markkinaoikeus voi määrätä kiellon myös väliaikaisena.

Siitä, että markkinaoikeus käsittelee myös vastaisuudessa kieltovaatimusta tarkoittavat riita-asiat, ehdotetaan vastaisuudessa säädettävän lain 10 a §:ssä. Momentin ensimmäisen virkkeen säännös on siten mainitussa suhteessa tarpeeton. Lisäksi 6 §:ssä tarkoitetun kiellon voi markkinaoikeuden ohella velvoittaa myös sen muutoksenhakuaste tai käräjäoikeus syyteasiaa käsitellessään.

Ottaen huomioon edellä patenttilain 68 §:n ja tavaramerkkilain 48 §:n (3. ja 9. lakiehdotus) esitetty lähtökohta teollisoikeuslaissa olevien väliaikaiskieltosäännösten kumoamisesta oikeudenkäymiskaaren 7 luvun säännösten valossa tarpeettomina, työryhmä ehdottaa kumottavaksi myös puheena olevan momentin jälkimmäisen virkkeen säännöstä väliaikaisen kiellon määrittämisestä. Samassa yhteydessä muutettavaksi ehdotettavan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4 §:n perusteella (20. lakiehdotus) myös markkinaoikeus voisi vastaisuudessa antaa kiellon väliaikaisena oikeudenkäymiskaaren 7 luvun säännösten nojalla.

Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa säädetään, että markkinaoikeudesta ja asian käsittelystä siinä säädetään markkinaoikeuslaissa ja eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetussa laissa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.4 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että myös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnasta annetun lain mukaiset kiello-asiat käsiteltäisiin vastaisuudessa samaa menettelyä noudattaen kuin muut teollis- ja

tekijänoikeudelliset riita-asiat, eikä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain mukaisina hakemuksina kuten nykyisin. Momentin säännös on siten tämän vuoksi tarpeeton.

Kuten edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 on todettu, mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollis- ja tekijänoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin perustuvien vahingonkorvausasioiden saattamiseksi mainitun keskittämisen piiriin puheena olevaan pykälään ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös, jonka mukaan vahingonkorvauksesta sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain vastaisesta menettelystä on voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa säädetään. Sen sijaan vahingonkorvausvastuun sisältöön sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain vastaisen menettelyn johdosta mainitun viittaussäännöksen ottamisella puheena olevaan pykälään ei olisi merkitystä.

8 §. Pykälän voimassa olevassa *1 momentissa* säädetään markkinaoikeuden mahdollisuudesta velvoittaa oikaisutoimeen ryhtymiseen. Lainkohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä vastaisuudessa markkinaoikeuden sijaan puhuttaisiin tuomioistuimesta.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä sinänsä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollis- ja tekijänoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat ja että tästä markkinaoikeuden toimivallasta säädettäisiin 10 a §:ssä. Koska oikaisutoimeen voisi kuitenkin velvoittaa markkinaoikeuden ohella myös markkinaoikeuden muutoksenhakuaste tai käräjäoikeus syyteasiaa käsitellessään, lainkohtaa ehdotetaan muutettavaksi edellä todetulla tavalla. Muutoin ehdotettu säännös vastaa lain voimassa olevaa 8 §:n 1 momenttia.

Pykälän voimassa olevassa *2 momentissa* säädetään markkinaoikeuden mahdollisuudesta määrätä sen kieltoa koskeva päätös julkaistavaksi vastaajan kustannuksella. Koska asiasta ehdotetaan otettavaksi uusi 8 a §:n säännös, puheena oleva lainkohta ehdotetaan kumottavaksi.

8 a §. Puheena olevaan uuteen pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset tuomioistuinten mahdollisuudesta määrätä tuomio julkistettavaksi.

Ehdotettu pykälä poikkeaa hieman nykyisin voimassa olevasta sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 8 §:n 2 momentin tuomion julkistamista säännöksestä, joka samassa yhteydessä ehdotetaan kumottavaksi. Sen sijaan ehdotettu säännös vastaisi sisällöltään muiden teollis- ja tekijänoikeuslakien säännöstä tuomion julkistamisesta. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain tuomion julkistamista koskevan säännöksen saattaminen vastaamaan muiden teollis- ja tekijänoikeuslakien vastaavia säännöksiä on perusteltua, ottaen huomioon mahdollisuus kanneen ajamiseen useampaan eri teollis- ja tekijänoikeudelliseen suojamuotoon perustettuna.

10 a §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaiset riita- ja hakemusasiat. Puheena olevassa uudessa pykälässä säädettäisiin markkinaoikeuden mainitusta toimivallasta. Sen mukaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin markkinaoikeudessa. Hakemusasialla tarkoitetaan säännöksessä siviiliprosessuaalista hakemusasiasiaa.

Säännöksessä käytetty ilmaisu ”käsitellään” osoittaisi, että markkinaoikeus olisi yksinomaaisesti toimivaltainen käsittelemään lainkohdassa tarkoitettut asiat.

Käytetyllä ilmaisulla ”tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat” tarkoitettaisiin viitata kaikkiin asioihin, joissa vaaditaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin perustuvaa seuraamusta, kuten esimerkiksi 6 §:n mukaista kieltoa tai ehdotetun 7 §:n mukaista vahingonkorvausta.

Pykälän 2 *momentti* sisältäisi viittaussäännöksen siitä, että asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus). Kyseinen viittaussäännös koskisi kaikkia markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvia sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa tarkoitettuja asioita.

10 b §. Puheena olevassa uudessa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin perustuvien riita- ja hakemusasioiden vireillepanoon oikeutetuista. Pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 3 §:n 1 momentin 3 kohtaa.

10 c §. Voimassa olevassa eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 10 §:n 1 momentissa säädetään sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin perustuvan hakemuksen antamisesta tiedoksi kuluttaja-asiamiehelle sen harkitsemista varten, aikooko kuluttaja-asiamies kuluttajansuojalain tai Kuluttajavirastosta annetun lain nojalla ryhtyä toimenpiteisiin asian johdosta. Jos kuluttaja-asiamies ilmoittaa ryhtyvänsä toimenpiteisiin asiassa, markkinaoikeuden on pykälän 2 momentin mukaan lykättävä valmisteleviin toimenpiteisiin ryhtymistä, kunnes kuluttaja-asiamies ilmoittaa, että hän on päättänyt asian käsittelyn. Pykälän 3 momentin mukaan, jos kuluttaja-asiamies saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi, elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhdistyksen hakemus on otettava käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.4 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että myös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnasta annetun lain mukaiset kieltoasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa samaa menettelyä noudattaen kuin muut teollis- ja tekijänoikeudelliset riita-asiat, eikä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain mukaisina hakemuksina kuten nykyisin. Tämän vuoksi työryhmä ehdottaa luovuttavaksi edellä mainitusta eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 10 §:n mukaisesta menettelystä.

Jotta turvattaisiin kuluttaja-asiamiehen tiedonsaanti asioista, joissa mahdollisesti on tarvetta ryhtyä toimenpiteisiin kuluttajansuojalain tai Kuluttajavirastosta annetun lain nojalla, myös jatkossa, puheena olevassa uudessa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että tuomioistuimen on sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaisen riita-asian tultua vireille lähetettävä viipymättä jäljennös haastehakemuksesta kuluttaja-asiamiehelle tiedoksi.

11 §. Vaikka keskittämisen myötä markkinaoikeus vastaisuudessa olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaiset riita- ja hakemusasiat, niin edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla tämä ei tarkoittaisi sitä, että puheena olevan pykälän 1 momentissa tarkoitettua syyteasian käsittelyn yhteydessä ei olisi mahdollista käsitellä myös syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuvat yksityisoikeudelliset vaatimukset. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan selvyuden vuoksi otettavan nimenomainen säännös siitä, että 1 momentissa tarkoitettua syyteasian yhteydessä käräjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään myös syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen sen estämättä, mitä ehdotetun 10 a §:ssä säädetään.

Ehdotetussa momentissa on käytetty samaa ilmaisua ”syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus” kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 1 §:ssä. Vaatimuksen käsittelyssä noudatettaisiin mainitun luvun säännöksiä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Asia, joka on tullut käräjäoikeudessa tai markkinaoikeudessa vireille ennen ehdotetun lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tällä hetkellä käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluvien sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaisten riita- ja hakemusasioiden osalta tämä tarkoittaa, että käräjäoikeus säilyttää toimivaltansa käsitellä ja ratkaista loppuun mainitun asian, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Vastaavasti tällä hetkellä markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvat sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaiset kieltoasiat, jotka ovat tulleet markkinaoikeudessa vireille ennen lain voimaantuloa, käsitellään lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. Lain voimaan tullessa markkinaoikeudessa vireillä olevien asioiden osalta tämä tarkoittaa sitä, että mainitut asiat käsitellään markkinaoikeudessa loppuun eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain säännösten mukaisesti, eikä ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 4 luvun (2. lakiehdotus) säännösten mukaisesti.

Edellä mainitun lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.19 Tekijänoikeuslaki

54 §. Pykälän voimassa olevassa *5 momentissa* säädetään pykälässä tarkoitetut teosten käyttöluvia ja -korvauksia koskevat asiat käsiteltäväksi erimielisyystapauksissa ensisijaisesti välimiesmenettelyssä ja toissijaisesti Helsingin kärjäoikeudessa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollis- ja tekijänoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Tämän mukaisesti puheena olevaa lainkohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä oleva viittaus Helsingin kärjäoikeuteen korvattaisiin viittauksella tuomioistuimeen. Siitä, että markkinaoikeus olisi vastaisuudessa toimivaltainen käsittelemään tekijänoikeuslakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat säädettäisiin 61 §:ssä. Muutoin ehdotettu säännös vastaa lain voimassa olevaa 54 §:n 5 momenttia.

60 a §. Pykälän voimassa olevaa *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin lainkohdan nykyiseen viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka mukaan tietojen luovuttamista koskevan asian käsittelyssä noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Mainittu poistettava ehdotettava säännös olisi tarpeeton, sillä lain 61 §:ää ehdotetaan samalla muutettavaksi siten, että sen 2 momenttiin lisättäisiin viittaussäännös, jonka mukaan asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädettäisiin ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus), jonka 3 luvun 18 § sisältäisi nimenomaisen viittauksen oikeudenkäymiskaaren säännösten soveltamiseen teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittelyn osalta.

60 c §. Pykälän voimassa olevaa *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin lainkohdan nykyiseen viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka mukaan asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään, sillä mainittu poistettava ehdotettava säännös olisi 60 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyistä syistä tarpeeton.

Pykälän voimassa olevan *4 momenttiin* sisältyvä viittaus sittemmin kumottuun ulosottolain 7 luvun 16 §:ään korvattaisiin viittauksella nykyisin voimassa olevaan ulosottokaaren 8 luvun 2 §:ään. Ulosottokaaren voimaantulo- ja siirtymäsäännösten mukaan, jos muussa laissa tai asetuksessa viitataan ulosottolakiin, sovelletaan ulosottokaaren vastaavaa säännöstä. Ehdotettu 4 momenttiin tehtävä muutos viittaamisesta uloskaaren 8 luvun 2 §:ään ei siten merkitse asiallista muutosta nykytilaan.

61 §. Voimassa olevassa pykälässä säädetään, että Helsingin kärjäoikeus on laillinen tuomioistuin tekijänoikeuslain vastaisten televisio- ja radiolähetyksiä koskevien asioiden osalta.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin kaikki teollis- ja tekijänoikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat. Puheena olevassa pykälässä säädettäisiin vastaisuudessa markkinaoikeu-

den toimivallasta kaikissa tekijänoikeuksia ja niiden lähioikeuksia koskevissa riita- ja hakemusasioissa. Voimassa olevan pykälän mukaisia tekijänoikeuslain vastaisia televisi- ja radiolähetyksiä koskevia rikosasioita koskisi vastaisuudessa samalla säädettäväksi ehdotettava uusi 61 a §.

Puheena olevan pykälän *1 momentti* muutettaisiin kuulumaan siten, että tekijänoikeuslakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsiteltäisiin vastaisuudessa markkinaoikeudessa. Hakemusasialla tarkoitetaan säännöksessä siviiliprosessuaalista hakemusasiaa.

Säännöksessä käytetty ilmaisu ”käsitellään” osoittaisi, että markkinaoikeus olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään lainkohdassa tarkoitetut asiat.

Käytetyllä ilmaisulla ”tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat” tarkoitettaisiin viitata kaikkiin asioihin, joissa vaaditaan tekijänoikeuslakiin perustuvaa seuraamusta tai joissa muutoin on kysymys tekijänoikeuslakiin perustuvasta asiasta. Sen sijaan säännös ei tarkoittaisi asioita, joissa on kysymys puhtaasti sopimusoikeudellisesta riidasta, jossa ei edes väitetä loukatun tekijänoikeuslain säännöksiä.

Pykälän *2 momentti* sisältäisi viittaussäännöksen siitä, että asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään ehdotetussa laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (2. lakiehdotus). Kyseinen viittaussäännös koskisi kaikkia markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvia tekijänoikeuslaissa tarkoitettuja asioita.

61 a §. Puheena olevassa uudessa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tekijänoikeutta koskevien rikosasioiden käsittelystä. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että syyte rikoslain 49 luvun 1, 3, 4 ja 5 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta sekä tekijänoikeuslain 56 a–56 f §:ssä tarkoitetusta rikoksesta käsitellään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvussa tarkoitettussa käräjäoikeudessa. Asiallisesti säännös vastaisi pääosin nykytilaa.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla pykälän *2 momentissa* ehdotetaan selvyuden vuoksi säädettävän nimenomaisesti myös siitä, että vaikka keskittämisen myötä markkinaoikeus vastaisuudessa olisi yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään tekijänoikeutta koskevat riita- ja hakemusasiat, niin tämä ei kuitenkaan estäisi sitä, että käsiteltäessä tekijänoikeuslakiin tai rikoslain 49 lukuun perustuvaa syyteasiaa on tällaisen asian yhteydessä mahdollista käsitellä myös syytteessä tarkoitettusta rikoksesta johtuvat yksityisoikeudelliset vaatimukset. Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin siten, että ehdotetussa *1 momentissa* tarkoitettun syyteasian yhteydessä käräjäoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään myös syytteessä tarkoitettusta rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksen sen estämättä, mitä ehdotetussa 61 §:ssä säädetään.

Ehdotetussa momentissa on käytetty samaa ilmaisua ”syytteessä tarkoitettusta rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus” kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 1 §:ssä. Vaatimuksen käsittelyssä noudatettaisiin mainitun luvun säännöksiä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Riita-, hakemus- tai rikosasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen ehdotetun lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Riita- ja hakemusasioiden osalta tämä tarkoittaa, että käräjäoikeus säilyttää toimivaltansa käsitellä ja ratkaista loppuun tekijänoikeuslain mukaisen riita- tai hakemusasian, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen ehdotetun lain voimaantuloa.

Edellä mainitun lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.20 Oikeudenkäymiskaari

7 luku. Turvaamistoimista

4 §. Edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin myös teollis- ja tekijänoikeudellisiin asioihin liittyvien turvaamistoimiasioiden käsittely (oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaiset turvaamistoimiasiat sekä todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riitaasioissa annetun lain mukaiset todistelun turvaamista koskevat asiat).

Pykälän *3 momentiksi* ehdotetaan lisättäväksi edellä mainittua koskeva säännös. Lainkohdan ensimmäisen virkkeen mukaan, jos pääasiana on ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 1 luvun 4 §:n 1 momentissa (2. lakiehdotus) tarkoitettu teollis- tai tekijänoikeudellinen asia, niin sen estämättä, mitä pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään turvaamistoimesta päättää käräjäoikeuden sijaan markkinaoikeus.

Siinä tapauksessa, että pääasian käsittely markkinaoikeudessa on jo päättynyt ja markkinaoikeuden ratkaisusta on valitettu, pääasian ollessa siten vireillä muutoksenhakuasteessa, turvaamistointa koskevan hakemuksen käsittely kuuluisi pykälän 1 momentin mukaisesti luonnollisesti pääasiaa käsittelevälle muutoksenhakuasteelle.

Ehdotetun 3 momentin säännöksen nojalla myös todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetun lain soveltamisalaan kuuluvista asioista muut kuin lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin riita-asioihin liittyvät asiat kuuluisivat markkinaoikeuden käsiteltäviksi mainitun lain 7 §:ään sisältyvän viittaussäännöksen perusteella.

Lisäksi puheena olevan momentin jälkimmäisessä virkkeessä säädettäisiin, että markkinaoikeus päättää turvaamistoimesta myös silloin, kun ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvä muu riita-asia on vireillä. Mainitun asian osalta markkinaoikeuden toimivalta turvaamistoimesta päättämisestä edellyttäisi siten pääasian vireilläoloa.

Uuden 3 momentin lisäämisen seurauksena pykälän voimassa oleva 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi.

12 §. Pykälän voimassa olevaan 1 momenttiin ehdotettavan muutoksen mukaan markkinaoikeus olisi toimivaltainen käsittelemään myös puheena olevan luvun 10 §:ssä tarkoitettujen kulujen korvaamista sekä 11 §:ssä tarkoitettujen vahingon ja kulujen korvaamista koskevan asian, kun markkinaoikeus ehdotetun 4 §:n 3 momentin mukaan olisi toimivaltainen käsittelemään turvaamistoimea koskevan asian. Tämä on perusteltua, sillä turvaamistoimea käsitelleellä tuomioistuimella on yleensä parhaat edellytykset arvioida myös mainittuja 7 luvun 10 §:ssä tarkoitettujen kulujen sekä 11 §:ssä tarkoitettujen vahingon ja kulujen korvaamista.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Asioissa, joissa turvaamistointa on haettu ennen lain voimaantuloa, noudatettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämän mukaisesti kärjäoikeus käsitelisi ja ratkaisisi ennen lain voimaantuloa kärjäoikeudessa vireille tulleen turvaamistoimihakemuksen. Siinä tapauksessa, että kärjäoikeus on suostunut turvaamistoimihakemukseen asiassa, jossa pääasiana on ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 1 luvun 4 §:n 1 momentissa (2. lakiehdotus) tarkoitettu teollis- tai tekijänoikeudellinen asia, kuukauden sisällä ennen ehdotetun lain voimaantuloa, se, missä tuomioistuimessa hakijan tulee panna pääasiaa koskeva kanne vireille, riippuisi siitä, milloin mainittu kanteen vireillepano tapahtuu. Jos vireillepano tapahtuu ennen ehdotetun lain voimaantuloa, pääasia tulisi panna vireille toimivaltaisessa kärjäoikeudessa. Sen sijaan siinä tapauksessa, että kanteen vireillepano tapahtuisi vasta lain voimaantulon jälkeen, pääasiaa koskeva kanne tulisi panna vireille markkinaoikeudessa.

Edellä mainitun lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.21 Laki tuomareiden nimittämisestä

1 §. *Lain soveltamisala.* Edellä säädettäväksi ehdotettavan lain markkinaoikeudesta 3 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (1. lakiehdotus) todetulla tavalla, markkinaoikeudessa olisi vastaisuudessa vakinaisina jäseninä nykyisten markkinaoikeuden ylituomarin ja markkinaoikeustuomarien lisäksi markkinaoikeusinsinöörejä.

Markkinaoikeusinsinöörin virka olisi kokonaan uusi perustuslain 102 §:ssä tarkoitettu vakainainen tuomarin virka, johon tasavallan presidentti nimittää laissa säädetyn menettelyn mukaisesti. Tämän vuoksi puheena olevan pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että markkinaoikeusinsinöörin virka sisällytetään lainkohdan tuomarin virkojen luetteloon.

Puheena olevan pykälän ohella tulisi lisäksi muutettavaksi tuomareiden nimittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 7 kohta siten, että lainkohdan mukaan markkinaoikeus julistaisi haettavaksi markkinaoikeustuomarin virkojen ohella vastaisuudessa myös markkinaoikeusinsinöörin virat.

11 §. *Tuomareiden yleiset kelpoisuusvaatimukset ja nimitysperusteet.* Pykälän voimassa olevassa 3 momentissa säädetään siinä lueteltujen päällikkötuomareiden virkoihin nimitettävien kelpoisuusvaatimuksista. Lainkohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että lueteloon sisältyvä markkinatuomioistuimen ylituomarin virka korvataan markkinaoikeuden ylituomarin viralla. Ehdotettu muutos ei merkitse asiallista muutosta nykytilaan.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Tämän lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin, kuten virkojen täyttämisyjärjestelyihin.

1.22 Valtion virkamieslaki

46 a §. Edellä säädettäväksi ehdotettavan lain markkinaoikeudesta 3 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (1. lakiehdotus) todetulla tavalla, markkinaoikeudessa olisi vastaisuudessa vakinaisina jäseninä nykyisten markkinaoikeuden ylituomarin ja markkinaoikeustuomarien lisäksi markkinaoikeusinsinöörejä.

Markkinaoikeusinsinöörin virka olisi kokonaan uusi perustuslain 102 §:ssä tarkoitettu vakinainen tuomarin virka, johon tasavallan presidentti nimittää laissa säädetyn menettelyn mukaisesti. Tämän vuoksi puheena olevan pykälän 6 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että lainkohdan mukaan markkinaoikeuden ylituomari antaisi kirjallisen varoituksen markkinaoikeustuomarin ohella vastaisuudessa myös markkinaoikeusinsinöörille.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

1.23 Arvopaperimarkkinalaki

10 luku. Erinäisiä säännöksiä

3 a §. Voimassa olevan pykälän mukaan lainkohdassa mainittuihin Finanssivalvonnan päätöksiin haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että lainkohdassa mainitut asiat saatettaisiin markkinaoikeuden käsiteltäväksi ja käsiteltäisiin markkinaoikeudessa vastaisuudessa samalla tavalla muiden markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvien Finanssivalvonnan päätösten kanssa. Tämä on perusteltua ottaen huomioon, että puheena olevassa lainkohdassa mainituissa Finanssivalvonnan päätöksissä on pohjimmiltaan kysymys vastaaventyyppisistä päätöksistä kuin niissä Finanssivalvonnan päätöksistä, jotka voidaan saattaa markkinaoikeuden käsiteltäviksi Finanssivalvonnasta annetun lain 48 ja 49 §:n nojalla.

Pykälän *1 momenttia* muutettaisiin siten, että sen mukaan lainkohdassa mainittuihin päätöksiin ei vastaisuudessa saisi hakea muutosta valittamalla. Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin kuitenkin, että se Finanssivalvonnasta annetun lain 4 tai 5 §:ssä tarkoitettu, jota asia koskee, voisi saattaa päätöksen markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan sen mukaan kuin ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 4 luvussa (2. lakiehdotus) säädetään.

Kuten edellä 2. lakiehdotuksen 6 luvun 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, työryhmä ehdottaa, että markkinaoikeudessa käsiteltävien asioiden kiireellisyyden ja käsittelyjärjestyksen osalta lähdettäisiin vastaisuudessa yleisestä kunkin asian kiireellisyyden tapauskohtaisesta arvioinnista sen sijaan, että kiinnitettäisiin huomiota vain käsillä olevan asiatyypin yleiseen kiireellisyysluokitukseen. Tämän vuoksi myöskään ehdotettuun pykälään ei ehdoteta vastaisuudessa enää sisällytettäväksi säännöstä siitä, että arvopaperimarkkinalain 6 luvun 5 §:ssä ja 7 luvun 1 a §:ssä tarkoitettu asia on käsiteltävä kiireellisenä. Viimeksi mainitut asiat ovat kuitenkin juuri esimerkkejä asioista, jotka jo laatunsa vuoksi yleensä tulee käsitellä erityisen kiireellisenä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Finanssivalvonnan päätökseen, joka on tehty ennen ehdotetun lain voimaantuloa, haettaisiin muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämä tarkoittaa sitä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa tehtyyn Finanssivalvonnan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintokäyttölaissa säädetään.

Edellä mainitun lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.24 Laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä

9 §. Päätös rekisteröinnistä. Edellä yleisperustelujen jaksoissa 3.2.1 ja 3.2.2 todetulla tavalla mietinnössä ehdotetaan, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Yleisperustelujen mainituissa jaksoissa todetulla tavalla työryhmä ehdottaa, että muiden kuin markkinaoikeuteen keskitettävien asioiden osalta muutoksenhaku PRH:n päätöksistä ohjattaisiin PRH:n vali-

tuslautakunnan sijaan Helsingin hallinto-oikeuteen, mikä näin mahdollistaisi PRH:n valituslautakunnan lakkauttamisen.

Edellä mainitun mukaisesti muutoksenhaku pykälän voimassa olevan *4 momentissa* tarkoitettujen päätösten osalta ohjattaisiin vastaisuudessa Helsingin hallinto-oikeuteen. Tämä toteutettaisiin siten, että lainkohdassa viitattaisiin patentti- ja rekisterihallituksesta annettuun lakiin, johon otettavaksi ehdotettavan 5 a §:n (14. lakiehdotus) mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen asiassa, joka ei kuulu markkinaoikeuden käsiteltäväksi saa, jollei toisin säädetä, hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitusaika on tällöin 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

PRH:n päätökseen, joka on tehty ennen ehdotetun lain voimaantuloa, haettaisiin muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämä tarkoittaa sitä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa tehtyyn PRH:n päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla PRH:n valituslautakunnalta ja että vasta lain voimaantulon jälkeen tehtyihin PRH:n päätöksiin haettaisiin muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta.

Edellä mainitun lisäksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksissä säädettäisiin vielä, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.25 Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävästä maksuista

3 §. *Oikeudenkäyntimaksu.* Pykälässä säädetään oikeudenkäyntimaksun suuruudesta tuomioistuimissa, oikeudenkäyntimaksun perimättä jättämisestä ja tilanteista, joissa oikeudenkäyntimaksu peritään alennettuna.

Pykälän voimassa olevaa *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi markkinaoikeuden oikeudenkäyntimaksujen osalta siten, että markkinaoikeudessa vastaisuudessa perittäisiin oikeudenkäyntimaksuna teollisoikeudellisissa riita-asioissa 500 euroa ja muissa pykälässä tarkoitetuissa asioissa 250 euroa.

Teollisoikeudellisella riita-asialla tarkoitettaisiin ehdotetun lain oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 1 luvun 4 §:n 1 momentissa (2. lakiehdotus) tarkoitettuja riita-asioita, lukuun ottamatta tekijänoikeuslakiin perustuvia riita-asioita.

Koska teollisoikeudelliset riita-asiat ovat muihin markkinaoikeudessa käsiteltäviin asioihin verrattuna yleensä niin näytöllisesti kuin oikeudellisestikin vaikeita ja suurta työmäärää vaativia, on perusteltua periä niistä suurempi oikeudenkäyntimaksu kuin muista markkinaoikeudessa käsiteltävistä asioista. Teollisoikeudellisten riita-asioiden osalta ehdotettu oikeudenkäyntimaksun korottaminen nykyisestä olisi perusteltu, kun otetaan

huomioon mietintöön sisältyvät ehdotukset ratkaisutoiminnan laadun kehittämiseksi, muun ohella ratkaisukokoonpanojen monipuolistaminen erityisesti keksintöihin liittyvissä riita-asioissa. Ehdotettu 500 euron oikeudenkäyntimaksu teollisoikeudellisissa riita-asioissa olisi vastaisuudessakin varsin maltillinen, kun otetaan huomioon niihin liittyvät muut oikeudenkäyntikulut.

Lainkohdassa tarkoitettujen muiden kuin teollisoikeudellisten riita-asioiden osalta ehdotettu 250 euron oikeudenkäyntimaksu ei merkitsisi sanottavaa korotusta nykyisiin maksuihin.

Muutoin ehdotettu säännös vastaa puheena olevan pykälän voimassa olevaa 1 momenttia.

Puheena olevan pykälän ohella tulisi lisäksi muutettavaksi tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettu valtioneuvoston asetus ottamalla sen 2 lukuun säännös hakemusmaksusta markkinaoikeudessa erillisellä hakemuksella vireille tulevien asioiden osalta, esimerkiksi erillinen turvaamistoimea tai keskeyttämismääräystä tarkoittava hakemusasia. Mainittu hakemusmaksu olisi selvästi alempi kuin oikeudenkäyntimaksu riita-asiassa. Käräjäoikeudessa, jollei asiasta ole toisin säädetty, ja hovioikeudessa hakemusmaksu on 79 euroa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös. Tämän lisäksi laissa olisi siirtymäsäännös, jonka mukaan asiassa, joka on tullut asianomaisessa tuomioistuimessa vireille ennen ehdotetun lain voimaantuloa, sovellettaisiin ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tarkoitus olisi, että maksuvelvollinen ei joutuisi maksamaan enempää kuin mistä hän on ollut tietoinen asiaa vireille pannessaan.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettu laki markkinaoikeudesta (1. lakiehdotus) sisältää seuraavat valtuussäännökset:

Asiantuntijajäsenen palkkion ja korvausten tarkemmat perusteet ja määrät vahvistettaisiin oikeusministeriön päätöksellä (34 §).

Markkinaoikeuden työjärjestyksessä määrättäisiin tarkemmin:

- Vakinaisten jäsenten ja markkinaoikeussihteerien virkojen lisäksi markkinaoikeudessa olevista muista viroista ja työsopimussuhteisesta henkilökunnasta (11 §);
- Oikeudenkäymiskaaren 19 luvussa tarkoitettun kiireelliseksi määräämistä koskevan hakemuksen ratkaisemisesta markkinaoikeustuomarin toimesta (19 §);
- Asiantuntijajäsenen määräämisessä osallistumaan asian käsittelyyn noudatettavista perusteista ottaen huomioon asian käsittelyssä tarvittavan asiantuntemuksen laatu (22 §);
- Markkinaoikeussihteerin osallistumisesta asian valmisteluun (26 §);

- Ylituomarin oikeudesta siirtää hallintoasia markkinaoikeuden muun virkamiehen ratkaistavaksi (28 §);
- Muun kuin vanhimman virantoimituksessa olevan markkinaoikeustuomarin toimimisesta ylituomarin sijaisena (29 §);
- Lainkäyttö- ja hallintoasioiden käsittelystä ja muusta työskentelyn järjestämisestä markkinaoikeudessa (33 §).

Mainittuja säännöksiä on käsitelty lähemmin edellä 1. lakiehdotuksen kohdalla.

3 Voimaantulo

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2012 alusta, lukuun ottamatta 15. lakiehdotusta, jonka on tarkoitus työryhmän enemmistön kannan mukaan tulla voimaan kaksi vuotta muita ehdotukseen sisältyviä lakiehdotuksia myöhemmin. Aika on tarpeen ehdotettavan teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden markkinaoikeuteen siirron toteuttamisen ja muiden täytäntöönpanotoimien vuoksi. Mainitun 15. lakiehdotuksen myöhempää voimaantuloa muihin ehdotukseen sisältyviin lakiehdotuksiin nähden on käsitelty edellä yleisperustelujen jaksossa 3.2.1. Lakiehdotuksissa on siirtymäsäännökset, joita on käsitelty edellä kunkin lakiehdotuksen kohdalla.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Lakiehdotuksilla on liittymäkohtia useampiin perustuslaissa turvattuihin perusoikeuksiin. Näitä perusoikeuksia ja perustuslakivaliokunnan soveltamiskäytäntöä on tarkasteltu laajemmin edellä yleisperustelujen jaksossa 2.3.

Muutoksenhaku rekisteriviranomaisten päätöksiin

Työryhmän mietinnössä ehdotetaan, että valitukset rekisteriviranomaisten (PRH, Evira ja Viestintävirasto) päätöksistä ohjattaisiin markkinaoikeuteen hallintolainkäyttölain järjestyksessä.

Kuten edellä yleisperustelujen jaksossa 2.3.2 on todettu, muutoksenhaun ohjaamista rekisteriviranomaisten päätöksistä yleisiin tuomioistuimiin ei voitaisi pitää ongelmattomana ottaen huomioon perustuslain 98 ja 99 §:n säännökset tuomioistuinlaitoksen perusrakenteesta ja tuomioistuinten tehtävistä sekä perustuslakivaliokunnan käytäntö.

Sen sijaan muutoksenhaun ohjaaminen rekisteriviranomaisten päätöksistä markkinaoikeuteen ei ole vastaavalla tavalla ongelmallista. Markkinaoikeus ei ole sen paremmin yleinen tuomioistuin kuin hallintotuomioistuinkaan, vaan perustuslain 98 §:n 3 momentissa tarkoitettu erityistuomioistuin, joka käyttää tuomiovaltaa erikseen lailla säädetyillä toimialoilla. Markkinaoikeus jo nykyiselläänkin käsittelee muutoksenhakuasteena vali-

tuksia rekisteriviranomaisten päätöksistä hallintolainkäytön järjestyksessä. Ehdotus ei siten ole ongelmallinen perustuslain 98 ja 99 §:n säännösten kannalta.

Samoin ongelmaton on ehdotus jatkomuutoksenhausta markkinaoikeuden päätöksiin valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen hallintolainkäytön järjestyksessä.

Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuihin teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa

Työryhmän enemmistön kannan mukaan muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuihin teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa järjestettäisiin vastaavalla tavalla kuin nykyään haetaan muutosta käräjäoikeuksien ratkaisuihin eli markkinaoikeuden ratkaisusta valitettaisiin ensin Helsingin hovioikeuteen, jonka ratkaisusta olisi vielä mahdollista hakea muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n mukaista valituslupajärjestelmää noudattaen.

Perustuslain 21 §:ssä lailla turvattaviin oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin kuuluvan oikeuden hakea muutosta kannalta ehdotus on ongelmaton.

Muutoksenhaun ohjaamisella Helsingin hovioikeuteen on liittymäkohta myös perustuslain tuomioistuinjärjestelmän kahtiajakoa koskeviin säännöksiin.

Kuten edellä yleisperustelujen jaksossa 2.3.2 on todettu, tuomioistuinjärjestelmän kahtiajako yleisiin tuomioistuimiin ja hallintotuomioistuimiin määritellään perustuslain 3 §:n 3 momentissa, jonka mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuimina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Mainittua säännöstä täydentävät perustuslain 98 ja 99 §:n säännökset. Perustuslain 98 §:n 1 momentin mukaan yleisiä tuomioistuinta ovat korkein oikeus, hovioikeudet ja käräjäoikeudet. Yleisiä hallintotuomioistuinta mainitun pykälän 2 momentin mukaan ovat taas korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet. Perustuslain 99 §:n 1 momentin perusteella ylintä tuomiovaltaa riita- ja rikosasioissa käyttää korkein oikeus sekä hallintolainkäyttöasioissa korkein hallinto-oikeus. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan ylimmät tuomioistuimet valvovat lainkäyttöä omalla toimialallaan.

Perustuslain 98 §:n 3 momentissa säädetään, että tuomiovaltaa erikseen määräytyillä toimialoilla käyttävistä erityistuomioistuinta säädetään lailla.

Markkinaoikeus ei ole sen paremmin yleinen tuomioistuin kuin hallintotuomioistuintaan, vaan perustuslain 98 §:n 3 momentissa tarkoitettu erityistuomioistuin, joka käyttää tuomiovaltaa erikseen lailla säädetyillä toimialoilla.

Edellä yleisperustelujen jaksossa 2.3.2 todetulla tavalla perustuslakivakiokunnan käytännössä perustuslain 98 ja 99 §:n vaatimukset täyttäväksi on katsottu markkinaoikeuden osalta noudatettava nykyinen muutoksenhakujärjestelmä, jossa muutoksenhaku jakautuu kahteen eri tuomioistuinlinjaan käsiteltävien asioiden oikeudellisen laadun perusteella.

Käsillä oleva ehdotus on mainitun järjestelmän mukainen siinä, että se noudattaa muutoksenhaun jakautumista eri tuomioistuinlinjoihin käsiteltävien asioiden oikeudellisen laadun perusteella. Ehdotettavat lait ovat siten perustuslain säännösten kanssa sopusoinnussa. Lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ehdotus poikkeaa markkinaoikeuden nykyisestä muutoksenhakujärjestelmästä siinä, että muutoksenhaku tapahtuisi korkeimman oikeuden sijasta Helsingin hovioikeuteen. Nykyisen tuomioistuinjärjestelmän ja perustuslain säännösten kannalta on kuitenkin ongelmallista, voiko muutoksenhakutie kulkea erityistuomioistuimesta yleisenä ylioikeutena toimivaan hovioikeuteen. Tämän vuoksi olisi suotavaa, että ehdotuksen suhteesta perustuslain 98 ja 99 §:n säännöksiin saataisiin eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto. Viime kädessä kysymys on punninnasta yhtäältä perustuslain 21 §:n sekä toisaalta 98 ja 99 §:n välillä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.**Laki
markkinaoikeudesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku**Yleiset säännökset****1 §***Markkinaoikeuden tehtävä ja toimivalta*

Markkinaoikeus toimii kilpailu- ja hankinta-asioiden, teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden sekä markkinaoikeudellisten asioiden erityistuomioistuimena.

Markkinaoikeus käsittelee asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (/).

Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvien asioiden käsittelystä ja muutoksenhausta markkinaoikeuden ratkaisuun säädetään edellä 2 momentissa mainitussa laissa.

2 §*Markkinaoikeuden toimipaikka*

Markkinaoikeuden toimipaikka sijaitsee Helsingissä.

2 luku**Henkilöstö****3 §***Vakinaiset jäsenet*

Markkinaoikeudessa on markkinaoikeuden ylituomari sekä muina jäseninä markkinaoikeustuomareita ja markkinaoikeusinsinöörejä.

Markkinaoikeutta johtaa ja sen tuloksellisuudesta vastaa ylituomari.

4 §

Jäsenten kelpoisuus ja nimittäminen

Ylituomarin ja markkinaoikeustuomarin kelpoisuusvaatimuksista sekä nimittämisestä säädetään tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa (205/2000). Ylituomarilta ja markkinaoikeustuomarilta edellytetään lisäksi, että hän on perehtynyt kilpailu- tai hankinta-asioihin, teollis- tai tekijänoikeudellisiin asioihin tai markkinaoikeudellisiin asioihin.

Markkinaoikeusinsinöörin nimittämisestä säädetään tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa. Markkinaoikeusinsinööriksi voidaan nimittää soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon tekniikan alalta suorittanut oikeamielinen Suomen kansalainen, joka on perehtynyt patenttiasioihin ja jolla on tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Markkinaoikeusinsinööriksi nimitettävällä tulee lisäksi olla suomen kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

5 §

Sivutoimiset asiantuntijajäsenet

Vakinaisten jäsenten lisäksi markkinaoikeudessa on sivutoimisia asiantuntijajäseniä.

6 §

Asiantuntijajäsenten määrääminen

Valtioneuvosto määrää markkinaoikeuteen riittävän määrän asiantuntijajäseniä neljän vuoden toimikaudeksi kerrallaan.

Markkinaoikeus julistaa asiantuntijajäsenten tehtävät haettaviksi. Markkinaoikeus voi hankkia hakijoista lausunnon tai muuta selvitystä. Markkinaoikeus antaa oikeusministeriölle perustellun ehdotuksen siitä, ketkä hakijoista olisi määrättävä tehtäviin.

Asiantuntijajäsenen tehtävän vapautuessa kesken toimikauden määrätään seuraaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Asiantuntijajäsenen oikeudesta pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista säädetään.

7 §

Asiantuntijajäsenten kelpoisuus

Kilpailu- ja hankinta-asioiden käsittelyyn osallistuvalla asiantuntijajäseneltä edellytetään, että hän on suorittanut soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja perehtynyt kilpailuoikeuteen, hankintatoimeen, energiamarkkinoihin, taloustieteeseen, elinkeinoelämään tai taloudellisiin kysymyksiin.

Teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittelyyn osallistuvalla asiantuntijajäseneltä edellytetään, että hän on suorittanut soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja perehtynyt asianomaiseen tekniikan alaan tai patentointiin liittyviin kysymyksiin.

Markkinaoikeudellisten asioiden käsittelyyn osallistuvalla asiantuntijajäseneltä edellytetään, että hän on suorittanut soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja perehtynyt kuluttajansuojaan, markkinointiin, elinkeinoelämään tai taloudellisiin kysymyksiin.

8 §

Asiantuntijajäsenen kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset

Markkinaoikeuden asiantuntijajäseneksi voidaan määrätä 7 §:ssä tarkoitetut kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö, jolla on suomen kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

9 §

Tuomarinvala ja -vakuutus

Markkinaoikeuden jäsenen ja asiantuntijajäsenen on vannottava tuomarinvala tai annettava tuomarinvakuutus markkinaoikeudessa siten kuin oikeudenkäymiskaaren 1 luvun 6 a ja 7 §:ssä säädetään, jollei hän ole tehnyt sitä aikaisemmin.

10 §

Markkinaoikeussihteerit

Markkinaoikeudessa on tarpeellinen määrä markkinaoikeussihteereitä. Markkinaoikeussihteerin kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tai maisterin tutkinto.

Markkinaoikeussihteerin nimittää ylituomari.

11 §

Markkinaoikeuden muu henkilöstö

Markkinaoikeudessa voi edellä 3 ja 10 §:ssä mainittujen virkojen lisäksi olla muita virkoja ja työsopimussuhteista henkilökuntaa sen mukaan kuin markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määrätään. Tässä tarkoitetun henkilökunnan nimitää tai ottaa ylituomari.

3 luku

Asioiden käsittely

12 §

Jaostot

Markkinaoikeus voi toimia jaostoihin jakautuneena siten kuin markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

13 §

Markkinaoikeuden päätösvaltaisuus

Markkinaoikeus on päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä, jollei jäljempänä toisin säädetä.

14 §

Markkinaoikeuden päätösvaltaisuus patenttiasiaissa

Oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 4 §:n 1–6 kohdassa tarkoitetussa patenttia, hyödyllisyysmallia tai integroidun piirin piirimallia koskevassa riita- tai hakemusasiassa markkinaoikeus on päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä ja markkinaoikeusinsinööri. Jos asian ratkaiseminen ei edellytä teknistä asiantuntemusta, markkinaoikeus on päätösvaltainen myös kokoonpanossa, johon kuuluu kolme lainoppinutta jäsentä.

Käsiteltäessä 1 momentissa tarkoitettua riita- tai hakemusasiaa ja muuta riita- tai hakemusasiaa yhdessä markkinaoikeus on päätösvaltainen 1 momentissa tarkoitettussa kokoonpanossa.

Asiassa, jossa valitetaan patenttia, hyödyllisyysmallia tai integroidun piirin piirimallia koskevasta Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksestä, markkinaoikeus on päätösvaltainen kokoonpanossa, johon kuuluu lainoppinut jäsen ja markkinaoikeusinsinööri sekä lisäksi toinen markkinaoikeusinsinööri tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu asiantuntijajäsen.

15 §

Kahden jäsenen päätösvaltaisuus

Markkinaoikeus on lisäksi muussa kuin riita- tai hakemusasiassa päätösvaltainen kahden jäsenen kokoonpanossa, jos asian laatu tai laajuus ei edellytä 13 §:ssä tai 14 §:n 3 momentissa tarkoitettua kokoonpanoa.

Edellä 14 §:n 3 momentissa tarkoitettussa asiassa markkinaoikeus on tällöin päätösvaltainen lainoppineen jäsenen ja markkinaoikeusinsinöörin kokoonpanossa ja muussa 1 momentissa tarkoitettussa asiassa kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa.

Jos kahden jäsenen muodostaman kokoonpanon jäsenet niin päättävät tai jos he eivät ole ratkaisusta yksimieliset, kahden jäsenen kokoonpanossa käsitelty asia on siirrettävä 13 §:ssä tai 14 §:n 3 momentissa tarkoitettuun kokoonpanoon.

16 §

Yhden jäsenen päätösvaltaisuus teollis- tai tekijänoikeudellisessa riita- tai hakemusasiassa

Riita- tai hakemusasiassa markkinaoikeudessa on yksi lainoppinut jäsen:

- 1) hakemusasiassa, jonka käsittelyä ei jatketa riita-asian käsittelystä säädetyssä järjestyksessä;
- 2) valmistelussa;
- 3) otettaessa vastaan todistelua pääkäsittelyn ulkopuolella; sekä
- 4) käsiteltäessä erikseen oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaista turvaamistointia koskevaa asiaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun riita- tai hakemusasian käsittelyä saadaan jatkaa 13 §:ssä taikka 14 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa kokoonpanossa, vaikka asia käsittelyn aikana muuttuu sellaiseksi, että se tulisi käsitellä 1 momentissa tarkoitettussa kokoonpanossa. Samoin voidaan menetellä, jos samaan oikeudenkäyntiin yhdistetään käsiteltäväksi myöhemmin vireille tullut 1 momentin mukaisessa kokoonpanossa käsiteltävä asia.

Edellä 1 momentin 1 tai 4 kohdassa tarkoitettussa asiassa markkinaoikeus on päätösvaltainen myös kahden tai kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanossa. Jos mainittu asia liittyy 14 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun riita-asiaan, markkinaoikeus on kuitenkin päätösvaltainen myös kahden tai kolmen jäsenen kokoonpanossa.

17 §

Yhden jäsenen päätösvaltaisuus muussa asiassa

Muussa kuin 16 §:ssä tarkoitetussa asiassa markkinaoikeuden lainoppinut jäsen voi yksin:

- 1) päättää valmisteluistunnon, suullisen käsittelyn tai istunnon toimittamisesta ja muista asian valmistelussa tarpeellisista toimenpiteistä sekä toimittaa valmisteluistunnon;
- 2) päättää täytäntöönpanon kieltämisestä tai keskeyttämisestä taikka muusta täytäntöönpanoa tai vastaavaa väliaikaista toimenpidettä koskevasta määräyksestä;
- 3) päättää kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) 11 e §:n 2 momentissa, 14 §:n 2 momentissa tai 20 a §:ssä tarkoitetusta asiasta;
- 4) tehdä ratkaisun, jos valitus, hakemus tai esitys peruutetaan taikka asia jätetään tutkimatta tai sillensä, sekä vahvistaa sovinnon;
- 5) päättää oikeusavun myöntämisestä, muuttamisesta tai lakkaamisesta taikka avustajan määräämisestä, hänen määräyksensä peruuttamisesta tai toisen avustajan määräämisestä markkinaoikeudessa koskevasta asiasta;
- 6) päättää oikeusapua saaneelle maksettavista korvauksista sekä avustajalle tulevan palkkion ja korvauksen määräämisestä, omavastuuosuudesta määräämisestä ja oikeusavun saajan vastapuolen korvausvelvollisuudesta;
- 7) edellä tässä momentissa tarkoitetussa asiassa päättää velvollisuudesta korvata oikeudenkäyntikulut ja todistelukustannukset.

Asiassa, jossa valitetaan patenttia, hyödyllisyysmallia tai integroidun piirin piirimallia koskevasta Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksestä, markkinaoikeusinsinööri voi yksin päättää valmisteluistunnon tai suullisen käsittelyn toimittamisesta ja muista asian valmistelussa tarpeellisista toimenpiteistä sekä toimittaa valmisteluistunnon. Lisäksi mainitussa asiassa markkinaoikeusinsinööri voi yksin tehdä ratkaisun, jos valitus peruutetaan taikka asia jätetään tutkimatta tai sillensä, sekä tällöin päättää myös velvollisuudesta korvata oikeudenkäyntikulut ja todistelukustannukset.

18 §

Asian kiireelliseksi määräämistä koskeva päätösvaltaisuus

Oikeudenkäymiskaaren 19 luvussa tarkoitetun kiireelliseksi määräämistä koskevan hakemuksen ratkaisee ylituomari tai, jos siihen on aihetta, markkinaoikeustuomari sen mukaan kuin markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

19 §

Kokoonpanon puheenjohtaja

Muussa kuin yhden jäsenen kokoonpanossa markkinaoikeuden puheenjohtajana toimii lainoppinut jäsen, joka on valmistellut asian tai joka on kokoonpanon lainoppineista jäsenistä virassa vanhin.

20 §

Lainoppineen jäsenen este

Jos edellä 13 §:ssä taikka 14 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa kokoonpanossa lainoppineelle jäsenelle on tullut este pääkäsittelyn tai suullisen käsittelyn aloittamisen jälkeen, markkinaoikeus on päätösvaltainen, kun lainoppineita jäseniä on vähintään kaksi.

21 §

Lisäjäsenen osallistuminen kokoonpanoon

Edellä 13 ja 14 §:ssä tarkoitettua kokoonpanoa voidaan vahvistaa yhdellä lainoppineella jäsenellä, jos sitä asian laajuuden tai muun syyn vuoksi on pidettävä perusteltuna. Samoin edellytyksin 14 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua kokoonpanoa voidaan vahvistaa toisella markkinaoikeusinsinöörillä.

22 §

Asiantuntijajäsenen osallistuminen kokoonpanoon

Edellä 13, 14, 16 ja 17 §:ssä tarkoitettuun kokoonpanoon voi kuulua lisäksi enintään kaksi asiantuntijajäsentä, jos asian laatu sitä edellyttää. Asiantuntijajäsenet eivät kuitenkaan saa muodostaa kokoonpanon enemmistöä.

Istunnon puheenjohtaja määrää asiantuntijajäsenen osallistumaan asian käsittelyyn markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määriteltyjen perusteiden mukaisesti ottaen huomioon asian käsittelyssä tarvittavan asiantuntemuksen laatu.

23 §

Asian siirtäminen vahvennettuun istuntoon tai täysistuntoon

Ylituomari voi siirtää lainkäyttöasian tarpeellisilta osiltaan käsiteltäväksi vahvennettuun istuntoon tai täysistuntoon, jos asian tai sen osan ratkaisua harkittaessa osoittautuu, että kokoonpanon ratkaisu on poikkeamassa oikeuskäytännössä aikaisemmin omaksutusta kannasta. Ylituomari voi muutoinkin siirtää periaatteellisesti merkittävän tai muuten laajakantoisen lainkäyttöasian tai sen osan käsiteltäväksi vahvennettuun istuntoon tai täysistuntoon.

24 §

Vahvennetun istunnon päätösvaltaisuus

Vahvennettu istunto on päätösvaltainen, kun siihen osallistuu seitsemän lainoppinutta jäsentä. Edellä 14 §:ssä tarkoitettussa asiassa vahvennettu istunto on kui-

tenkin päätösvaltainen, kun siihen osallistuu viisi lainoppinutta jäsentä ja kaksi markkinaoikeusinsinööriä.

Sen lisäksi, mitä edellä 1 momentissa säädetään, vahvennettuun istuntoon voi osallistua enintään kaksi asiantuntijajäsentä, jos asian laatu sitä edellyttää.

Päätäessään lainkäyttöasian siirtämisestä vahvennettuun istuntoon yli-tuomarin on samalla määrättävä asian käsittelyyn osallistuvat jäsenet ja asiantuntijajäsenet. Asian aikaisempaan käsittelyyn osallistuneet jäsenet ja asiantuntijajäsenet osallistuvat asian käsittelyyn myös vahvennetussa istunnossa.

25 §

Täysistunnon päätösvaltaisuus

Täysistunto on päätösvaltainen, kun siihen osallistuu vähintään kaksi kolmasosaa markkinaoikeuden jäsenistä.

Sen lisäksi, mitä edellä 1 momentissa säädetään, täysistuntoon voi osallistua enintään kaksi asiantuntijajäsentä, jos asian laatu sitä edellyttää.

Päätäessään lainkäyttöasian siirtämisestä täysistunnon käsiteltäväksi yli-tuomarin on samalla määrättävä asian käsittelyyn osallistuvat asiantuntijajäsenet. Asian aikaisempaan käsittelyyn osallistuneet asiantuntijajäsenet osallistuvat asian käsittelyyn myös täysistunnossa.

26 §

Asian valmistelu ja ratkaiseminen

Asian valmistelusta markkinaoikeudessa vastaa markkinaoikeuden jäsen.

Markkinaoikeussihteeri voi osallistua asian valmisteluun sen mukaan kuin markkinaoikeuden työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

Asia ratkaistaan markkinaoikeudessa ilman esittelyä.

27 §

Määräajaksi nimitetyn tuomarin osallistuminen asioiden käsittelyyn

Määräajaksi nimitetty tuomari voi määräajan päätyttyä edelleen osallistua jäsenenä sen asian käsittelyyn, jonka valmisteluun tai käsittelyyn hän on osallistunut aikana, joksi hänet on nimitetty.

28 §

Hallintoasiat

Ylituomari ratkaisee markkinaoikeudelle kuuluvat hallintoasiat.

Ylituomari voi määrätä, että asia, joka koskee lausunnon antamista lainsäädäntöasiassa tai lainsäädäntöaloitteen tekemistä, käsitellään ja ratkaistaan täysistunnossa.

Ylituomarin oikeudesta siirtää hallintoasia muun virkamiehen ratkaistavaksi määrätään markkinaoikeuden työjärjestyksessä.

4 luku

Erinäiset säännökset

29 §

Ylituomarin virkavapaus

Ylituomari voi ottaa virkavapautta enintään 30 päivää vuodessa. Tämän ylimenevältä ajalta virkavapauden myöntää korkein hallinto-oikeus.

Ylituomarin ollessa estynyt hoitamasta virkaansa vuosiloman vuoksi tai enintään 30 päivän ajan muusta syystä hänen sijaisenaan toimii vanhin virantoimituksessa oleva markkinaoikeustuomari taikka työjärjestyksessä sijaiseksi määrätty markkinaoikeustuomari.

30 §

Markkinaoikeustuomarin ja markkinaoikeusinsinöörin virkavapaus ja viranhoito

Ylituomari myöntää enintään vuoden virkavapauden markkinaoikeustuomarille ja markkinaoikeusinsinöörille. Vuotta pidemmäksi ajaksi virkavapauden myöntää korkein hallinto-oikeus.

Markkinaoikeustuomarin tai markkinaoikeusinsinöörin viran hoitamisesta virkaa täytettäessä tai virkavapauden aikana päätetään siten kuin tuomareiden nimittämisestä annetussa laissa säädetään.

31 §

Markkinaoikeussihteerin virkavapaus ja viranhoito

Ylituomari päättää virkavapauden myöntämisestä markkinaoikeussihteerille ja viran hoitamisesta virkavapauden aikana tai sinä aikana, jonka viran täyttäminen kestää.

32 §

Virkasyyte

Markkinaoikeuden jäsentä ja asiantuntijajäsentä sekä markkinaoikeussihteerä syytetään virkarikoksesta Helsingin hovioikeudessa.

33 §

Tarkemmat määräykset

Tarkemmat määräykset lainkäyttö- ja hallintoasioiden käsittelystä ja muusta työskentelyn järjestämisestä markkinaoikeudessa annetaan markkinaoikeuden työjärjestyksessä. Ylituomari vahvistaa työjärjestyksen henkilöstöä kuultuaan.

Markkinaoikeuden on toimitettava työjärjestyksensä tiedoksi oikeusministeriölle, korkeimmalle oikeudelle ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

34 §

Asiantuntijajäsenen palkkio

Asiantuntijalle maksetaan valtion varoista kohtuullinen palkkio, kohtuullinen korvaus ansionmenetyksestä sekä matkakustannusten korvaus ja päiväraha.

Oikeusministeriö vahvistaa asiantuntijajäsenen palkkion ja korvausten tarkemmat perusteet ja määrät.

5 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

35 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan 28 päivänä joulukuuta 2001 annettu markkinaoikeuslaki (1527/2001) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja oikeusministeriön 21 päivänä helmikuuta 2002 antama asetus markkinaoikeudesta (144/2002) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Mitä muussa laissa tai asetuksessa säädetään markkinatuomioistuimesta ja kilpailuneuvostosta, koskee tämän lain voimaan tultua markkinaoikeutta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki
oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään markkinaoikeuden toimivallasta, asioiden vireilletulosta ja käsittelystä markkinaoikeudessa sekä muutoksenhausta markkinaoikeuden ratkaisuun.

Markkinaoikeuden päätösvaltaisuudesta ja toiminnasta säädetään markkinaoikeudesta annetussa laissa (/).

2 §

Toimivalta kilpailuasioissa

Markkinaoikeus käsittelee asiat (*kilpailuasiat*), jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

- 1) kilpailunrajoituksista annetussa laissa (480/1992);
- 2) sähkömarkkinalaissa (386/1995);
- 3) maakaasumarkkinalaissa (508/2000);
- 4) televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998);
- 5) viestintämarkkinalaissa (393/2003);
- 6) rautatielaissa (555/2006).

3 §

Toimivalta hankinta-asioissa

Markkinaoikeus käsittelee asiat (*hankinta-asiat*), jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

- 1) julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007);
- 2) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetussa laissa (349/2007);
- 3) joukkoliikennelaissa (869/2009).

4 §

Toimivalta teollis- ja tekijänoikeudellisissa asioissa

Markkinaoikeus käsittelee asiat (*teollis- ja tekijänoikeudelliset asiat*), jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

- 1) patenttilaissa (550/1967);
- 2) oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annetussa laissa (656/1967);
- 3) oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annetussa laissa (369/2006);
- 4) maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetussa laissa (551/1967);
- 5) hyödyllisyysmallioikeudesta annetussa laissa (800/1991);
- 6) yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetussa laissa (32/1991);
- 7) tavaramerkkilaisissa (7/1964);
- 8) yhteismerkkilaisissa (795/1980);
- 9) mallioikeuslaissa (221/1971);
- 10) toiminimilaisissa (128/1979);
- 11) kaupparekisterilaisissa (129/1979);
- 12) kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa (1279/2009);
- 13) verkkotunnuslaissa (228/2003);
- 14) sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa (1061/1978);
- 15) tekijänoikeuslaissa (404/1961).

Markkinaoikeus käsittelee myös edellä 1 momentissa tarkoitettuihin teollis- ja tekijänoikeudellisiin asioihin liittyvät turvaamistoimia koskevat asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa sekä todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetussa laissa (344/2000).

5 §

Toimivalta teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvässä riita-asiaassa

Markkinaoikeus voi edellä 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun riita-asian yhteydessä käsitellä myös muun riita-asian, jos kantaja nostaa kanteet samanaikaisesti samaa vastaajaa tai eri vastaajia vastaan ja kanteet johtuvat olennaisesti samasta perusteesta.

Markkinaoikeus voi edellä 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun riita-asian yhteydessä tutkia myös vastaajan kantajaa vastaan nostaman muuta asiaa koskevan vastakanteen, jos se koskee samaa tai samaan yhteyteen kuuluvaa asiaa kuin alkuperäinen kanne.

Mitä edellä 1 ja 2 momentissa säädetään, edellyttää kuitenkin, ettei asianosaisten oikeuspaikkasopimuksesta tai muun tuomioistuimen yksinomaisesta toimivalta muuta johdu.

6 §

Toimivalta markkinaoikeudellisissa asioissa

Markkinaoikeus käsittelee asiat (*markkinaoikeudelliset asiat*), jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

- 1) kuluttajansuojalaissa (38/1978);
- 2) Kuluttajavirastosta annetussa laissa (1056/1998);
- 3) televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa;
- 4) saatavien perinnästä annetussa laissa (513/1999);
- 5) maksupalvelulaissa (/);
- 6) Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008);
- 7) arvopaperimarkkinalaissa (495/1989);
- 8) viestintämarkkinalaissa;
- 9) arpajaislaissa (1047/2001);
- 10) osuuskuntalaissa (1488/2001);
- 11) elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä annetussa laissa (1062/1993);
- 12) rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetussa laissa (1189/2000);
- 13) alkoholilaissa (1143/1994);
- 14) toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetussa laissa (693/1976).

2 luku

Kilpailu- ja hankinta-asioiden käsittely

1 §

Kilpailuasioiden käsittely

Siltä osin kuin edellä 1 luvun 2 §:ssä mainituissa laeissa ei toisin säädetä, kilpailuasiat käsitellään markkinaoikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

2 §

Hankinta-asioiden käsittely

Siltä osin kuin edellä 1 luvun 3 §:ssä mainituissa laeissa ei toisin säädetä, hankinta-asiat käsitellään markkinaoikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

3 luku

Teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden käsittely

1 §

Luvun säännösten soveltamisala

Edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua teollisoikeutta tai rekisteröintiä koskeva markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluva asia (*valitusasia*), jossa valitaan Patentti- ja rekisterihallituksen tai muun toimivaltaisen viranomaisen (*rekisteriviranomainen*) päätöksestä, käsitellään siten kuin jäljempänä 2–17 §:ssä säädetään. Muutoksenhausta rekisteriviranomaisen päätökseen sekä valittamiseen oikeutetuista ja valituksen tekemisestä säädetään 1 luvun 4 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa.

Edellä 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettu teollis- tai tekijänoikeudellinen riita- tai hakemusasia sekä mainitun luvun 5 §:ssä tarkoitettu mainittuun asiaan liittyvä riita- asia käsitellään siten kuin jäljempänä 18–25 §:ssä säädetään. Teollis- tai tekijänoikeudellisen riita- tai hakemusasian käsittelyssä noudatetaan lisäksi, mitä 1 luvun 4 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa säädetään.

Valitus rekisteriviranomaisen päätöksestä

2 §

Valitusasian käsittely markkinaoikeudessa

Rekisteriviranomaisen päätöstä koskeva valitusasia käsitellään ja ratkaistaan markkinaoikeudessa valituksen, valituksen kohteena olevan päätöksen ja muun kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella.

Valitusasian käsittelyä voidaan täydentää toimittamalla asiassa valmisteluistunto, suullinen käsittely tai katselmus.

3 §

Valmistelun aloittaminen

Valitusasian valmistelu markkinaoikeudessa alkaa, kun valitus saapuu markkinaoikeuteen.

Markkinaoikeus voi erikseen valmistella valitusasian erillisen osan tai oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen.

4 §

Valmistelun tavoitteet

Valmistelussa on asian laadun mukaan selvitettävä:

- 1) miltä kohdin rekisteriviranomaisen päätökseen haetaan muutosta;
- 2) mitä vaatimuksia markkinaoikeudessa esitetään ja mihin perusteisiin vaatimusten tueksi vedotaan;
- 3) mistä asianosaiset ovat markkinaoikeudessa erimielisiä; sekä
- 4) mitä todisteita markkinaoikeudessa esitetään ja mitä kullakin todisteella aiotaan näyttää toteen.

5 §

Valituksen täydentäminen

Puutteellisen valituksen täydentämisessä noudatetaan, mitä hallintolainkäyttölain 28 §:ssä säädetään.

Erityisestä syystä markkinaoikeus voi varata asianosaiselle, jonka valitus on täydennyksen jälkeenkin puutteellinen, uuden tilaisuuden valituksen täydentämiseen markkinaoikeuden määräämässä ajassa.

Jos valittaja ei noudata kehotusta ja valitus on niin puutteellinen, ettei se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi markkinaoikeudessa, valitus jätetään tutkimatta. Kehottaessaan valittajaa täydentämään valitustaan markkinaoikeuden on samalla ilmoitettava, mikä seuraamus kehotuksen laiminlyömisestä voi olla.

6 §

Kirjallinen vastaus

Valittajan vastapuolena olevaa asianosaista on kehotettava antamaan kirjallinen vastaus valitukseen markkinaoikeuden määräämässä ajassa. Markkinaoikeus voi määrätä, mistä kysymyksestä vastauksessa on erityisesti lausuttava. Kehotuksessa on samalla ilmoitettava, että asia voidaan ratkaista määräajan jälkeen, vaikka vastausta ei ole annettu. Kehotuksen yhteydessä on lisäksi annettava tiedoksi valitus ja siihen liitetyt asiakirjat.

Vastausta ei pyydetä, jos valitus jätetään tutkimatta tai hylätään heti tai jos vastauksen pyytäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

7 §

Vastauksen sisältö

Vastauskirjelmässä, joka osoitetaan markkinaoikeudelle, on ilmoitettava:

- 1) asia, jossa vastaus annetaan;

- 2) vastauksen antajan käsitys valittajan vaatimuksista ja niiden perusteista;
- 3) perusteet, joihin vastauksen antaja nojautuu; sekä
- 4) todisteet, jotka vastauksen antaja aikoo esittää ja mitä kullakin todisteella aiotaan näyttää toteen.

Vastaukseen ja sen antajaan sovelletaan lisäksi, mitä hallintolainkäyttölain 24 §:ssä valituksesta ja valittajasta säädetään. Vastauskirjelmään on liitettävä ne asiakirjat, joihin vastauksen antaja vetoaa, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu rekisteriviranomaiselle.

Markkinaoikeus voi tarvittaessa varata vastauksen antajalle tilaisuuden markkinaoikeuden määräämässä ajassa täydentää vastausta.

8 §

Rekisteriviranomaisen lausunto valitusasiassa

Markkinaoikeuden on tarvittaessa pyydettävä rekisteriviranomaiselta lausunto valituksesta markkinaoikeuden määräämässä ajassa. Rekisteriviranomaisen on lausunnossaan esitettävä käsityksensä valituksessa esitetyistä vaatimuksista ja niiden perusteista. Markkinaoikeus voi määrätä, mistä kysymyksestä lausunnossa on erityisesti lausuttava. Markkinaoikeus voi ratkaista asian, vaikka rekisteriviranomainen ei ole toimittanut pyydettyä lausuntoa määräaikaan mennessä.

Rekisteriviranomaisen on markkinaoikeuden pyynnöstä toimitettava markkinaoikeudelle valituksen kohteena olevan päätöksen perusteena olleet ja muut tarvittavat asiakirjat.

9 §

Kirjallinen lausuma

Markkinaoikeus voi kehottaa asianosaista tai rekisteriviranomaista markkinaoikeuden määräämässä ajassa toimittamaan markkinaoikeuteen kirjallisen lausuman. Markkinaoikeuden on tällöin määrättävä, mistä kysymyksestä asianomaisen on lausuttava. Kehotuksessa on samalla ilmoitettava, että asia voidaan ratkaista määräajan jälkeen, vaikka lausumaa ei ole annettu.

10 §

Valmisteluistunto

Markkinaoikeus voi toimittaa valmisteluistunnon 4 §:ssä mainittujen valmistelun tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valmisteluistunto voidaan pitää myös puhelimitse tai käyttäen muuta soveltuvaa tiedonvälitystapaa, jossa istuntoon osallistuvilla on puheysteys keskenään, jos

se on istunnossa käsiteltävien kysymysten laatu ja laajuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista.

11 §

Asian käsittely valmisteluistunnossa

Markkinaoikeuden on kutsuttava valmisteluistuntoon asianosaiset sekä tarvittaessa rekisteriviranomaisen edustaja. Asianomaiset kutsutaan valmisteluistuntoon uhalla, että poissaolo ei estä asian käsittelyä.

Kutsun tiedonannossa ja valmisteluistunnon pöytäkirjan pitämisessä noudatetaan, mitä hallintolainkäyttölain 43 §:n 3 momentissa ja 45 §:ssä säädetään.

12 §

Muut toimenpiteet valmistelussa

Markkinaoikeus päättää valmistelussa asiantuntijan lausunnon hankkimisesta, asiakirjan tai esineen esittämisestä, katselmuksen toimittamisesta tai muuhun tarvittavaan toimenpiteeseen ryhtymisestä.

Markkinaoikeus päättää valmistelussa myös suullisen käsittelyn toimittamisesta ja siitä, onko asianosaisia kuultava henkilökohtaisesti, sekä keitä todistajia, asiantuntijoita ja muita todistelutarkoituksessa kuultavia henkilöitä suullisessa käsittelyssä kuullaan.

Markkinaoikeus tekee valmistelun kuluessa kirjallisen yhteenvedon asiassa esitetyistä vaatimuksista ja niiden perusteista sekä todisteista ja siitä, mitä kullakin todisteella aiotaan näyttää toteen, jos tämän katsotaan edistävän valmistelua. Asianosaisille ja tarvittaessa rekisteriviranomaiselle on varattava tilaisuus lausua käsityksensä yhteenvedosta.

13 §

Määräajan asettaminen oikeudenkäyntiaineiston esittämiseen

Markkinaoikeus voi viivästyksen estämiseksi tai muusta perustellusta syystä kehottaa asianosaista määräajassa

- 1) esittämään vaatimuksensa ja niiden perusteet;
- 2) ilmoittamaan kaikki todisteet, jotka hän aikoo esittää, ja mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen;
- 3) esittämään kaikki kirjalliset todisteet, joihin hän vetoaa,

uhalla, ettei hän määräajan jälkeen saa vedota uuteen vaatimukseen tai seikkaan taikka ilmoittaa uutta todistetta, ellei hän saata todennäköiseksi, että hänen menettelynsä johtuu pätevistä syistä.

Jos asianosainen tahtoo edellä 1 momentissa tarkoitetun määräajan jälkeen vedota uuteen vaatimukseen tai seikkaan taikka ilmoittaa uuden todisteen, hänen on viipymättä saatettava asia markkinaoikeuden tietoon ja samalla esitettävä selvitys siitä, minkä vuoksi hän ei ole noudattanut markkinaoikeuden kehotusta.

14 §

Suullinen käsittely

Suullisen käsittelyn toimittamisessa noudatetaan, mitä hallintolainkäyttölain 37 §:ssä säädetään. Tämän lisäksi suullisen käsittelyn toimittamisessa noudatetaan, mitä hallinto-oikeuden velvollisuudesta toimittaa suullinen käsittely yksityisen asianosaisen pyynnöstä lain 38 §:ssä säädetään.

Asian käsittelyssä suullisessa käsittelyssä noudatetaan, mitä hallintolainkäyttölain 39 ja 40 sekä 43–50 §:ssä säädetään. Markkinaoikeus voi kuitenkin asianosaisen tai rekisteriviranomaisen suostumuksella antaa todistajan ja asiantuntijan sekä muun todistelutarkoituksessa kuultavan henkilön kutsumisen suulliseen käsittelyyn asianomaisen tehtäväksi, jos markkinaoikeus katsoo siihen olevan perustua aihetta.

15 §

Päätöksen antaminen tai julistaminen

Markkinaoikeuden päätös annetaan tai julistetaan päätösneuvottelun päätyttyä. Päätöksen tiedoksiannossa noudatetaan, mitä hallintolainkäyttölain 55 §:ssä säädetään.

Asiassa, jossa markkinaoikeus pitää päätösneuvottelun heti suullisen käsittelyn päätyttyä, markkinaoikeus voi kuitenkin julistaa päätöksen päätösneuvottelun päätyttyä. Jollei päätöksen julistaminen kokonaisuudessaan ole tarpeen, päätöksestä on sitä julistettaessa ilmoitettava sen perustelut ja lopputulos. Asianosaisten siihen suostuessa perustelut voidaan tällöin ilmoittaa ainoastaan pääpiirteittäin. Jos päätöksestä on äänestetty, siitä on ilmoitettava julistamisen yhteydessä

Sen estämättä, mitä edellä 1 momentissa säädetään, 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa asianosaisten ja rekisteriviranomaisen, joka on edustettuna suullisessa käsittelyssä päätöstä julistettaessa, katsotaan tällöin saaneen päätöksestä tiedon. Markkinaoikeuden päätöksen jäljennöksen on tällöin oltava asianosaisten ja rekisteriviranomaisen saatavana 30 päivän kuluessa siitä, kun päätös julistettiin.

16 §

Ilmoitukset rekisteriviranomaiselle valitusasiassa

Markkinaoikeuden on heti ilmoitettava asianomaiselle rekisteriviranomaiselle valitusasian vireilletulosta.

Markkinaoikeuden on lähetettävä asianomaiselle rekisteriviranomaiselle jäljennös valitusasian päätöksestä sekä samalla ilmoitettava, onko päätös saanut lainvoiman.

17 §

Hallintolainkäyttölain soveltaminen

Siltä osin kuin edellä ei toisin säädetä, valitusasian käsittelyyn markkinaoikeudessa sovelletaan muutoin, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Riita- ja hakemusasiat

18 §

Oikeudenkäymiskaaren soveltaminen

Tässä luvussa tarkoitetun riita- tai hakemusasian käsittelyyn markkinaoikeudessa sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaarella riita- ja hakemusasian käsittelystä käräjäoikeudessa säädetään. Teollisoikeudellisten asioiden osalta sovelletaan lisäksi, mitä jäljempänä tässä luvussa säädetään.

19 §

Tiedonantovelvollisuus

Sen, joka aikoo nostaa kanteen edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1, 5–9 ja 12 kohdassa mainituissa laeissa tarkoitetun rekisteröidyn teollisoikeuden tai teollisoikeuden rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi, menettämisestä tai kumoamisesta taikka mainitun oikeuden siirtämisestä tai pakkoluvan myöntämisestä, on ilmoitettava siitä toimivaltaiselle rekisteriviranomaiselle sekä lisäksi annettava siitä tieto jokaiselle rekisteriin merkitylle käyttöluvan tai panttioikeuden haltijalle. Jos käyttöluvan haltija aikoo nostaa kanteen rekisteröidyn teollisoikeuden loukkauksesta, hänen on annettava siitä tieto mainitun oikeuden haltijalle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tiedoksiantovelvollisuus katsotaan täytetyksi, kun ilmoitus on kirjattuna lähetyksenä annettu postin kuljetettavaksi asianomaista teollisoikeutta koskevaan rekisteriin merkityllä osoitteella.

Jos kannetta nostettaessa ei näytetä, että ilmoitus tai tiedoksianto on tapahtunut 1 ja 2 momentin mukaisesti, markkinaoikeuden on asetettava kantajalle sitä varten tarpeellinen aika. Jos hän laiminlyö määräajan noudattamisen, kannetta ei oteta tutkittavaksi.

20 §

Väitemenettelyn ensisijaisuus

Patentin mitättömäksi julistamista, tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista tai mallioikeuden rekisteröinnin kumoamista tarkoittavaa kannetta ei voi nostaa, jos määräaika väitteen tekemiselle myönnettyä patenttia taikka tavaramerkin tai mallin rekisteröintiä vastaan ei ole päättynyt.

Jos asianosainen on esittänyt Patenti- ja rekisterihallitukselle väitteen myönnettyä patenttia taikka tavaramerkin tai mallin rekisteröintiä vastaan, hän ei voi samalla perusteella nostaa patentin mitättömäksi julistamista, tavaramerkin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista tai mallioikeuden rekisteröinnin kumoamista tarkoittavaa kannetta ennen kuin rekisteriviranomainen on antanut ratkaisun väitteen johdosta.

21 §

Mitättömäksi julistamista koskevan vastakanteen nostaminen

Jos edellä 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1, 7–10 ja 12 kohdassa mainituissa laeissa tarkoitetun rekisteröidyn teollisoikeuden loukkausta koskevassa asiassa tehdään väite siitä, että teollisoikeus olisi julistettava mitättömäksi taikka sen rekisteröinti olisi julistettava mitättömäksi tai kumottava, markkinaoikeuden on, jollei sitä tarkoittavaa kannetta ole markkinaoikeudessa vireillä, asetettava määräaika, jonka kuluessa kanne on pantava vireille, uhalla, että väitettä ei tutkita. Vastakanne voidaan nostaa sen estämättä, mitä 20 §:ssä säädetään.

Markkinaoikeus käsittelee ja ratkaisee 1 momentissa tarkoitetun loukkauksen vastakanteen esittämisestä huolimatta. Markkinaoikeus voi kuitenkin erityisestä syystä keskeyttää loukkauksen käsittelyn siihen saakka, kunnes vastakanne on lopullisesti ratkaistu.

Mitä tässä pykälässä säädetään rekisteröidystä teollisoikeudesta, koskee soveltuvin osin myös hyödyllisyysmallia ja integroidun piirin piirimallia. Hyödyllisyysmallin ja integroidun piirin piirimallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskeva vaatimus on kuitenkin tehtävä Patenti- ja rekisterihallitukselle.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee myös, jos tavaramerkin loukkausta koskevassa asiassa tehdään väite siitä, että tavaramerkki olisi julistettava menetyksi.

22 §

Vahvistuskanne

Mitä 19 ja 21 §:ssä säädetään rekisteröidyn teollisoikeuden loukkausta koskevasta asiasta, koskee soveltuvin osin myös asiaa, jossa ajetaan vahvistuskannetta

siitä, nauttiiko kantaja teollisoikeuden myöntämisen tai rekisteröinnin perusteella suojaa toista vastaan.

23 §

Rekisteriviranomaisen lausunto riita- ja hakemusasiassa

Markkinaoikeus voi tässä luvussa tarkoitetussa teollisoikeudellisessa riita- tai hakemusasiassa pyytää toimivaltaisen rekisteriviranomaisen lausunnon.

Lausuntopyynnössä markkinaoikeuden tulee yksilöidä ne kysymykset, joista lausuntoa pyydetään.

24 §

Ilmoitukset rekisteriviranomaiselle riita-asiassa

Markkinaoikeuden on lähetettävä toimivaltaiselle rekisteriviranomaiselle jäljennös tässä luvussa tarkoitetun teollisoikeudellisen riita-asian ratkaisusta sekä samalla ilmoitettava, onko ratkaisu saanut lainvoiman.

Markkinaoikeuden velvollisuudesta ilmoittaa teollisoikeudellisen riita-asian ratkaisustaan tekemällä sitä koskeva merkintä oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tai toimittamalla tiedot Oikeusrekisterikeskukselle niiden välittämiseksi 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille säädetään tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa (/) ja sen nojalla säädetään.

25 §

Eurooppapatentti ja Euroopan unionin teollisoikeudelliset suojajärjestelmät

Mitä edellä tässä luvussa säädetään patenttia koskevan riita- tai hakemusasian käsittelystä markkinaoikeudessa, koskee myös patenttilain 70 f §:ssä tarkoitettua eurooppapatenttia. Mitä edellä 19, 23 ja 24 §:ssä säädetään toimivaltaisesta rekisteriviranomaisesta, sovelletaan Patentti- ja rekisterihallitukseen.

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi kuuluvan yhteisömallia tai yhteisön tavaramerkkiä koskevan riita- tai hakemusasian käsittelystä on voimassa, mitä yhteisömallista annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 6/2002 ja yhteisön tavaramerkistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 207/2009 säädetään. Lisäksi mainittujen asioiden käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä edellä tämän luvun 18, 21 ja 22 §:ssä säädetään.

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi kuuluvan yhteisön kasvinjalostajanoikeuksia koskevan riita- tai hakemusasian käsittelystä on voimassa, mitä yhteisön kasvinja-

lostajanoikeuksista annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2100/94 säädetään. Lisäksi mainittujen asioiden käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä edellä tämän luvun 18, 21 ja 22 §:ssä säädetään.

4 luku

Markkinaoikeudellisten asioiden käsittely

1 §

Markkinaoikeudellisen asian vireilletulo

Edellä 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettu markkinaoikeudellinen asia pannaan vireille markkinaoikeuteen toimitettavalla kirjallisella hakemuksella.

2 §

Asian vireillepanoon oikeutetut

Edellä 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä:

- 1) kuluttajansuojalain mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies, paitsi mainitun lain 2 luvun 18 §:n mukaisissa asioissa elinkeinonharjoittaja;
- 2) Kuluttajavirastosta annetun lain mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies;
- 3) televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies;
- 4) saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies sekä 13 §:n 2 momentin mukaisissa asioissa se elinkeinonharjoittaja, johon mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu menettely kohdistuu, tai elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys;
- 5) maksupalvelulain mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies tai se Finanssivalvonnan valvonnassa oleva, jota asia koskee;
- 6) Finanssivalvonnasta annetun lain mukaisissa asioissa se mainitun lain 4 tai 5 §:ssä tarkoitettu, jota asia koskee;
- 7) arvopaperimarkkinalain mukaisissa asioissa se Finanssivalvonnasta annetun lain 4 tai 5 §:ssä tarkoitettu, jota asia koskee;
- 8) viestintämarkkinalain mukaisissa asioissa se teleyritys, johon Viestintäviraston kieltopäätös kohdistuu;
- 9) osuuskuntalain mukaisissa asioissa säästökassatoimintaa tarkastava tilintarkastaja tai sellainen jäsensijoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys, jonka jäsenistä vähintään puolet on jäsensijoittajia;
- 10) elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä annetun lain mukaisissa asioissa elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys tai se elinkeinonharjoittaja, johon sopimusehdon käyttö kohdistuu;
- 11) rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain mukaisissa asioissa ulkomainen järjestö tai viranomainen sen mukaan kuin mainitussa laissa tarkemmin säädetään.

Kiellon tehosteeksi asetetun uhkasakon tuomitsemista maksettavaksi tar-koittavan hakemuksen voi kuitenkin tehdä kuluttajansuojalain 2 luvun 18 §:ssä mukai-sissa asioissa kuluttaja-asiamies sekä Finanssivalvonnasta annetun lain ja arvopaperi-markkinalain mukaisissa asioissa Finanssivalvonta. Viestintäviraston viestintämarkkina-lain mukaisissa asioissa asettaman uhkasakon tuomitsemista maksettavaksi koskevan hakemuksen voi tehdä Viestintävirasto ja Finanssivalvonnan maksupalvelulain mukai-sissa asioissa asettaman uhkasakon tuomitsemista maksettavaksi koskevan hakemuksen Finanssivalvonta.

Arpajaislain, alkoholilain ja toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain mukaisten asioiden osalta vireillepanoon oikeutetuista säädetään erikseen.

3 §

Toissijainen vireillepano-oikeus

Jos kuluttaja-asiamies kieltäytyy saattamasta markkinaoikeuden käsiteltä-väksi kuluttajansuojalain, Kuluttajavirastosta annetun lain, televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain tai saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaista asiaa, joka koskee markkinointitoimen, sopimusehdon tai perintämenettelyn kieltämistä, ha-kemuksen voi tehdä palkansaajien ja kuluttajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröi-ty yhdistys.

Jos Finanssivalvonta päättää olla saattamatta arvopaperin markkinoinnissa tai hankinnassa noudatettua menettelyä, yhteissijoitusyrityksen rahasto-osuuksien markkinointia koskevaa asiaa tai sopimusehdon kieltämistä koskevaa asiaa markkinaoi-keuden käsiteltäväksi, hakemuksen voi tehdä sijoittajien etujen valvomiseksi rekisteröi-ty yhdistys.

4 §

Hakemus

Hakemuksessa on ilmoitettava:

- 1) sen elinkeinonharjoittajan tai muun henkilön nimi, kotipaikka ja osoite, johon vaatimus kohdistuu;
- 2) vaatimus ja sen perusteet;
- 3) tosiseikat ja asiakirjat, joihin hakija vetoaa;
- 4) hakijan nimi ja yhteystiedot.

Jos asia tulee vireille viranomaisen päätöksen jälkeen, hakemukseen on lii-tettävä myös asiassa tehty päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä sekä todistus päätök-sen tiedoksisaantipäivästä.

Hakijan tai tämän asiamiehen on allekirjoitettava hakemus.

5 §

Asian valmistelu

Asian valmistelu alkaa, kun hakemus saapuu markkinaoikeuteen. Valmistelu voi olla kirjallista tai suullista. Valmistelussa on erityisesti pyrittävä erottamaan riidanalaiset seikat niistä, joita asiassa on pidettävä riidattomina.

6 §

Hakemuksen antaminen tiedoksi

Markkinaoikeuden on annettava hakemus tiedoksi sille elinkeinonharjoittajalle tai muulle, johon vaatimus kohdistuu. Jos hakemuksessa on kysymys viranomaisen päätöksestä tai määräyksestä, hakemus on lisäksi annettava tiedoksi sille viranomaiselle, jonka päätöstä tai määräystä hakemus koskee.

Markkinaoikeuden on tiedoksiannossa kehotettava vastaanottajaa vastamaan hakemukseen määräajassa. Vastauksessa tulee lausua hakijan vaatimuksesta perusteineen. Siinä on myös mainittava ne tosiseikat, joihin vastaus perustuu, sekä ilmoitettava todisteet, joihin vastauksen antaja vetoaa.

Tiedoksianto toimitetaan siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3, 3 b ja 4 §:ssä säädetään.

7 §

Hakemuksen antaminen tiedoksi eräissä tapauksissa

Markkinaoikeuden on annettava 2 §:n 1 momentin 9 kohdassa mainitun yhdistyksen hakemus tiedoksi säästökassaa tarkastavalle osuuskunnan tilintarkastajalle.

Markkinaoikeuden on heti annettava 2 §:n 1 momentin 11 kohdassa mainitun ulkomaisen järjestön tai viranomaisen hakemus tiedoksi kuluttaja-asiamiehelle, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle, Viestintävirastolle ja Finanssivalvonnalle kunkin valvontavaltaan kuuluvassa asiassa. Mainitulle viranomaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei kuuleminen tarpeettomasti viivytä asian ratkaisua.

8 §

Kuluttaja-asiamiehen väliaikaista kieltoa koskevan vaatimuksen käsittely

Kuluttaja-asiamiehen vaatimus väliaikaisen kiellon määräämisestä kuluttajansuojalain, Kuluttajavirastosta annetun lain, televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain tai saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaisessa asiassa voidaan ratkaista, vaikka vaatimusta ei ole saatu annettua tiedoksi sille, johon vaatimus kohdistuu. Vaatimus voidaan käsitellä kirjallisessa menettelyssä.

9 §

Istunto

Markkinaoikeuden on toimitettava markkinaoikeudellisessa asiassa istunto.

Istuntoa ei kuitenkaan tarvitse toimittaa siltä osin kuin asia jätetään tutkimatta tai sillensä taikka asiassa vahvistetaan sovinto. Markkinaoikeus voi ratkaista asian istuntoa toimittamatta myös, jos asia on laadultaan sellainen, ettei sen ratkaiseminen edellytä istunnon toimittamista, eikä kukaan asianosaisista vastusta asian ratkaisemista kirjallisessa menettelyssä.

Markkinaoikeus voi päättää, että valmistelun jälkeen asian käsittelyä jatketaan siten kuin oikeudenkäymiskaaren 6 luvussa riita-asian pääkäsittelystä säädetään. Muussa tapauksessa istunnossa asiaa voidaan käsitellä yksinomaan jonkin tai joidenkin kysymysten selvittämiseksi. Tällöin käsittelyä voidaan istunnon jälkeen jatkaa kansliassa tai uudessa istunnossa.

10 §

Istuntoon kutsuminen

Markkinaoikeuden istuntoon on kutsuttava hakija ja tämän vastapuoli sekä muut asianosaisasemassa olevat henkilöt ja valvontaviranomaiset. Kuluttajansuojalain 2 luvun 18 §:n mukaisissa elinkeinonharjoittajan hakemuksella vireille tulleissa asioissa istuntoon kutsuttava valvontaviranomainen on kuluttaja-asiamies.

Jos hakija jää pois istunnosta, asia jää sillensä. Jos vastapuoli jää pois, asia voidaan poissaolosta huolimatta ratkaista.

Kutsu istuntoon annetaan tiedoksi siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3, 3 b ja 4 §:ssä säädetään.

11 §

Asian selvittäminen

Markkinaoikeus voi hankkia asiassa selvitystä omasta aloitteestaan sekä velvoittaa elinkeinonharjoittajan antamaan asian selvittämiseksi tarpeellisia tietoja. Liike- tai ammattisalaisuutta ei kuitenkaan saa velvoittaa ilmaisemaan, ellei siihen ole erityisiä syitä. Veloitteen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko.

12 §

Päätös

Markkinaoikeuden ratkaisu tässä luvussa tarkoitettussa asiassa on päätös. Päätöksessä tulee olla selostus asiasta, perustelut ja päätöslauselma.

Jos päätös sisältää kiellon taikka määräyksen oikaisutoimenpiteen suorittamiseksi, päätöksessä on yksilöitävä velvoitetut ja ilmoitettava ajankohta, josta lukien kieltoa tai määräystä on noudatettava.

13 §

Päätöksen julistaminen tai antaminen

Päätös julistetaan päätösneuvottelun päätyttyä tai annetaan markkinaoikeuden kansliassa. Julistettu ratkaisu päivätään julistamispäivälle ja kansliassa annettu päätös sille päivälle, jona se on asianosaisten saatavissa.

Markkinaoikeuden on ilmoitettava asianosaisille päätöksen antamispäivä hyvissä ajoin ennen sen antamista. Ilmoitus voidaan tehdä kirjallisesti tai suullisesti istunnossa.

14 §

Korvaus valtion varoista

Markkinaoikeudessa todistajana tai asiantuntijana kuullulle suoritetaan kuluttajansuojalain, Kuluttajavirastosta annetun lain, televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain, saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin sekä rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain mukaisissa asioissa korvausta valtion varoista sen mukaan kuin valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetussa laissa (666/1972) säädetään.

Markkinaoikeus voi päätöksessään velvoittaa muun asianosaisen kuin kuluttaja-asiamiehen taikka 2 §:n 1 momentin 11 kohdassa mainitun ulkomaisen viranomaisen tai järjestön korvaamaan valtiolle sen varoista maksetut 1 momentissa tarkoitetut kustannukset.

15 §

Oikeudenkäyntikulut ja maksut

Asianosaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluistaan markkinaoikeudessa tässä luvussa tarkoitettussa asiassa.

Asianosaisilta ja kuultaviksi kutsutuilta ei peritä toimituskirjamaksuja heille annettavista pöytäkirjan otteista tai päätöksistä.

16 §

Oikeudenkäymiskaaren soveltaminen

Siltä osin kuin edellä tai 1 luvun 6 §:ssä mainituissa laeissa ei toisin säädetä, tässä luvussa tarkoitettut markkinaoikeudelliset asiat käsitellään markkinaoikeudessa

muutoin soveltuvin osin siten kuin oikeudenkäymiskaassa riita-asian käsittelystä säädetään.

5 luku

Muutoksenhaku markkinaoikeuden ratkaisuun

1 §

Muutoksenhaku kilpailu- ja hankinta-asioissa

Markkinaoikeuden päätökseen kilpailu- tai hankinta-asiassa haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin 1 luvun 2 ja 3 §:ssä mainituissa laeissa säädetään.

2 §

Muutoksenhaku teollisoikeudellisissa valitusasioissa

Markkinaoikeuden päätökseen 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa teollisoikeutta tai rekisteröintiä koskevassa valitusasiassa haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Jos 1 momentissa tarkoitettussa asiassa muutosta ei laillisen esteen vuoksi tai muusta hyväksyttävästä syystä voida hakea määräajassa, markkinaoikeus asettaa hakemuksesta uuden määräajan muutoksenhakua varten. Uutta määräaika on pyydettyä ennen alkuperäisen määräajan päättymistä markkinaoikeudelta kirjallisella hakemuksella. Hakemukseen on liitettävä selvitys hakijaa kohdanneesta esteestä tai muusta hakemuksen perusteena olevasta syystä.

Tässä pykälässä tarkoitetun asian käsittelyyn korkeimmassa hallinto-oikeudessa sovelletaan, mitä 3 luvun 13 §:ssä säädetään.

3 §

Muutoksenhaku teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita-asioissa

Markkinaoikeuden ratkaisuun 3 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettussa teollis- tai tekijänoikeudellisissa riita- tai hakemusasiassa taikka sellaiseen asiaan liittyvässä riita-asiassa haetaan muutosta valittamalla Helsingin hovioikeuteen. Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaassa muutoksenhausta käräjäoikeuden ratkaisuun säädetään.

Lainvoimaa vailla oleva markkinaoikeuden tuomio 1 momentissa tarkoitettussa asiassa voidaan panna täytäntöön noudattaen, mitä ulosottoaaren 2 luvussa käräjäoikeuden tuomiosta säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitetun asian käsittelyyn hovioikeudessa tai korkeimmassa oikeudessa sovelletaan, mitä 3 luvun 21–25 §:ssä säädetään.

4 §

Muutoksenhaku markkinaoikeudellisissa asioissa

Markkinaoikeuden päätökseen markkinaoikeudellisessa asiassa haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Muutoksenhakukirjelmä, johon on sisällytettävä lupahakemus ja valitus, on yhdessä markkinaoikeuden päätöksen kanssa toimitettava markkinaoikeuden kirjaimoon. Menettelyyn valituslupaa haettaessa ja asiaa käsiteltäessä sovelletaan muutoin oikeudenkäymiskaaren 30 luvun säännöksiä muutoksenhausta hovioikeuden toisena oikeusasteena käsittelemissä asioissa.

Markkinaoikeuden päätös pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta säädetään. Korkein oikeus voi kuitenkin määrätä, ettei päätöstä toistaiseksi saa panna täytäntöön tai ettei aloitettua täytäntöönpanoa saa jatkaa.

Markkinaoikeudellista asiaa koskevassa ylimääräisessä muutoksenhaussa noudatetaan soveltuvin osin riita-asioita koskevia oikeudenkäymiskaaren 31 luvun säännöksiä kuitenkin niin, että myös kantelu on tehtävä korkeimpaan oikeuteen.

[3 §; vaihtoehto

Muutoksenhaku teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita-asioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa

Markkinaoikeuden ratkaisuun 3 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetussa teollis- tai tekijänoikeudellisessa riita- tai hakemusasiassa taikka sellaiseen asiaan liittyvässä riita-asiaassa sekä päätökseen markkinaoikeudellisessa asiassa haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan.

Muutoksenhakukirjelmä, johon on sisällytettävä lupahakemus ja valitus, on yhdessä markkinaoikeuden ratkaisun kanssa toimitettava markkinaoikeuden kirjaimoon. Menettelyyn valituslupaa haettaessa ja asiaa käsiteltäessä sovelletaan muutoin oikeudenkäymiskaaren 30 luvun säännöksiä muutoksenhausta hovioikeuden toisena oikeusasteena käsittelemissä asioissa.

Markkinaoikeuden ratkaisu pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta säädetään. Korkein oikeus voi kuitenkin määrätä, ettei ratkaisua toistaiseksi saa panna täytäntöön tai ettei aloitettua täytäntöönpanoa saa jatkaa.

Tässä pykälässä tarkoitettua asiaa koskevassa ylimääräisessä muutoksenhaussa noudatetaan soveltuvin osin riita-asioita koskevia oikeudenkäymiskaaren 31 luvun säännöksiä kuitenkin niin, että myös kantelu on tehtävä korkeimpaan oikeuteen.

Edellä 3 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettun teollis- tai tekijänoikeudellisen riita- tai hakemusasian taikka sellaiseen asiaan liittyvän riita-asian käsittelyyn korkeimmassa oikeudessa sovelletaan, mitä mainitun luvun 21–25 §:ssä säädetään.]

6 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Oikeudenkäynnin julkisuus

Oikeudenkäynnin julkisuudesta markkinaoikeudessa on teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita- ja hakemusasioissa ja niihin liittyvissä riita-asioissa sekä markkinaoikeudellisissa asioissa voimassa, mitä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (370/2007) säädetään. Muutoin oikeudenkäynnin julkisuudesta on voimassa, mitä oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetussa laissa (381/2007) säädetään.

2 §

Oikeudenkäynnin joutuisuus ja asioiden käsittelyjärjestys

Asiat on käsiteltävä markkinaoikeudessa ilman aiheetonta viivytystä kohtuullisen ajan kuluessa.

Jollei erikseen ole toisin säädetty, asiat käsitellään markkinaoikeudessa niiden vireilletulon järjestyksessä, jollei siitä ole aihetta poiketa ottaen erityisesti huomioon asian käsittelyn kesto, asian laatu ja merkitys asianosaiselle.

Teollis- tai tekijänoikeudellinen riita- tai hakemusasia, sellaiseen asiaan liittyvä riita-asia ja markkinaoikeudellinen asia voidaan määrätä markkinaoikeudessa kiireelliseksi noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 19 luvussa käräjäoikeudesta säädetään.

7 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

1 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä 28 päivänä joulukuuta 2001 annettu laki (1528/2001), siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Jos muussa laissa tai asetuksessa viitataan eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annettuun lakiin, sovelletaan tämän lain vastaavaa säännöstä.

2 §

Siirtymäsäännökset

Asia, joka on tullut markkinaoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

3.

**Laki
patenttilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 15 päivänä joulukuuta 1967 annetun patenttilain (550/1967) 22 §:n 8 momentti, 61 §:n 2 ja 3 momentti, 63 §:n 3 momentti, 64 §, 67 §, 68 §, 69 § ja 70 §,

muutetaan lain 26 §:n 1 momentti, 27 §, 56 §:n 1 momentti, 57 b §:n 2 ja 4 momentti, 65 §, 66 § ja 72 §, sellaisina kuin ne ovat ..., sekä
lisätään lakiin uusi 22 a §, seuraavasti:

22 a §

Sen, joka haluaa saada näytteen, tulee pyytää sitä kirjallisesti patenttivilanomaiselta ja sitoutua noudattamaan valtioneuvoston asetuksella annettuja näytteen väärinkäytön estämistä koskevia säännöksiä. Jos näyte saadaan luovuttaa ainoastaan erityiselle asiantuntijalle, tulee tämän antaa edellä tarkoitettu sitoumus.

Jos näytettä on pyydetty, eikä estettä tämän lain tai valtioneuvoston asetuksen mukaan ole näytteen saamiselle, patenttivilanomainen antaa tästä todistuksen. Patenttivilanomainen toimittaa näytettä koskevan pyynnön ja todistuksen sille laitokselle, jossa talletus on. Patenttivilanomainen lähettää samanaikaisesti patentinhakijalle tai patentinhaltijalle kopion pyynnöstä ja todistuksesta.

Jos patenttivilanomainen toteaa, ettei se voi antaa 2 momentin mukaista todistusta, patenttivilasto ilmoittaa tästä päätöksestä. Se, joka on näytettä pyytänyt, voi hakea muutosta tällaiseen päätökseen valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Markkinaoikeuden päätöksestä ei voi valittaa.

26 §

Patenttivilanomaisen patenttihakemusta koskevaan lopulliseen päätökseen hakija voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen. Patentinhaltija tai väitteen tekijä voi hakea muutosta patenttivilanomaisen väitteen johdosta antamaan lopulliseen päätökseen, jos päätös on hänelle vastainen.

-----

27 §

Patenttivilanomaisen päätökseen 26 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin patentti- ja rekisterihallituksen ta annetussa laissa (575/1992) säädetään.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (/).

Mitä 22 §:n 5 momentissa säädetään patenttia koskevan asiakirjan julkisuudesta, koskee soveltuvin osin myös asiakirjoja, jotka annetaan markkinaoikeudelle ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

56 §

Jos patentinhakija vetoamalla hakemukseensa esittää vaatimuksen toiselle ennen kuin hakemusasiakirjat ovat 22 §:n mukaan tulleet julkisiksi, hänen on pyynnöstä annettava suostumuksensa siihen, että tämä saa tutustua asiakirjoihin. Jos patenttihakemukseen kuuluu 8 a §:n mukainen biologisen materiaalin talletus, suostumuksen tulee koskea myös oikeutta saada näyte talletuksesta. Lain 22 §:n 6 momentin 2 ja 3 virkkeen ja 7 momentin sekä 22 a §:n 1 momentin säännöksiä sovelletaan myös silloin, kun joku haluaa saada näytteen tällaisen suostumuksen perusteella

-----

57 b §

Ennen 57 §:n 1 momentissa tarkoitetun kanteen nostamista tuomioistuimien voi patentinhaltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että patentinhaltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan patenttia, tilaisuus tulla kuulluksi. Tiedoksianto sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, voidaan toimittaa postitse taikka telekopiota tai sähköpostia käyttäen.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu. Tämän pykälän 2 tai 3 momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 57 §:n 1 momentissa tarkoitettua kannetta nosteta tuomioistuimessa kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

-----

65 §

Tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa.

Markkinaoikeudessa käsitellään myös asiat, jotka koskevat oikeutta keksintöön, johon on haettu Euroopan patenttisopimuksessa (SopS 8/96) tarkoitettua eurooppapatenttia. Edellytyksenä tällaisen asian käsittelylle markkinaoikeudessa on, että vastaajalla on kotipaikka Suomessa tai että kantajalla on kotipaikka Suomessa eikä vastaajalla ole kotipaikkaa Euroopan patenttisopimukseen kuuluvassa valtiossa. Asia käsitellään markkinaoikeudessa myös, jos riidan osapuolet ovat sopineet, että markkinaoikeus on toimivaltainen tuomioistuin asiassa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua riitaa ei saa ottaa käsiteltäväksi markkinaoikeudessa, jos sama riitakysymys samojen osapuolten välillä on vireillä toisen Euroopan patenttisopimuksen jäsenvaltion tuomioistuimessa. Jos tämän ulkomaisen tuomioistuimen toimivalta on kiistetty, markkinaoikeuden on lykättävä asian käsittelyä, kunnes kysymys toimivallasta on ulkomaisessa tuomioistuimessa lainvoimaisesti ratkaistu.

Markkinaoikeuden kansainvälisestä toimivallasta säädetään tai määrätään muutoin erikseen.

66 §

Syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettua patentin tuottamaa yksinoikeutta loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta sekä tämän lain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettua patenttirikkomuksesta ja 62 §:ssä tarkoitettua rikoksesta käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus sen estämättä, mitä 65 §:n 1 momentissa säädetään.

Lausunnon pyytämisestä patenttiviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta patenttiviranomaiselle tässä pykälässä tarkoitettussa asiassa on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 3 luvun 23 ja 24 §:ssä säädetään.

72 §

Patenttiviranomaisen tämän lain nojalla antamaan muuhun kuin 26 §:ssä tarkoitettuun lopulliseen päätökseen sekä 42 §:ssä, 53 a §:n 2 momentissa, 53 d §:n 1 momentissa, 54 §:n 1 momentissa sekä 71 a tai 71 b §:ssä tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin patentti- ja rekisterihallituksesta annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Patenttiviranomaisen päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Riita-, hakemus- tai rikosasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

4.

**Laki
oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annetun
lain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin 29 päivänä joulukuuta 1967 annetun lain (656/1967) 12 §, sellaisena kuin se on laissa 1698/1995, seuraavasti:

12 §

Työnantajalle tai työntekijälle tämän lain mukaan kuuluvia oikeuksia koskevat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava, mitä oikeudenkäynnistä patenttiasioissa säädetään.

Asia käsitellään markkinaoikeudessa, jos riita koskee oikeutta tässä laissa tarkoitettuun keksintöön, johon on haettu Euroopan patenttisopimuksessa (SopS 8/96) tarkoitettua eurooppapatenttia ja jos työntekijä tämän keksinnön tehdessään pääasiallisesti työskenteli Suomessa. Jos valtiota, jossa työntekijä pääasiallisesti työskenteli, ei voida osoittaa, asia käsitellään markkinaoikeudessa, jos työnantajalla oli keksinnön tekohetkellä Suomessa sellainen toimipaikka, jonka palveluksessa keksinnön tehnyt työntekijä oli. Asia voidaan käsitellä markkinaoikeudessa myös silloin, jos riidan osapuolet ovat suullisesti tai kirjallisesti sopineet, että markkinaoikeus on toimivaltainen tuomioistuini asiassa, ja tällainen sopimus on sallittu sen valtion lainsäädännössä, jonka lainsäädäntöä työ sopimukseen sovelletaan.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20 .

Riita- tai hakemusasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

5.

**Laki
oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annetun
lain 3 ja 13 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin 19 päivänä
toukokuuta 2006 annetun lain (369/2006) 3 §:n 1 kohta ja 13 §:n 2 momentti seuraavas-
ti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *korkeakouluilla* yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä mainittuja yliopistoja, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa (1121/2008) tarkoitettua Maanpuolustuskorkeakoulua, ammattikorkeakoululaissa (351/2003) tarkoitettuja ammattikorkeakouluja sekä korkeakoulujen alaisia tai yhteisiä erillislaitoksia;

-----

13 §

Riitojen ratkaisusta

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava, mitä oikeudenkäynnistä patenttiasioissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20 .

Riita- tai hakemusasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

6.

**Laki
maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annetun
lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä 15 päivänä
joulukuuta 1967 annetun lain (551/1967) 1 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 §

Keksinnöstä, joka 1 momentin mukaan pakkolunastetaan valtiolle, on keksinnön haltijalle maksettava kohtuullinen korvaus valtion varoista. Jollei korvauksesta sovita, voi keksinnön haltija ajaa siitä erikseen kannetta markkinaoikeudessa.

_____

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20 .

Riita- tai hakemusasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

7.

Laki
hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan hyödyllisyysmallioikeudesta 10 päivänä toukokuuta 1991 annetun lain (800/1991) 41 §:n 2 momentti, 42 § ja 45 §, sekä
muutetaan lain 23 §, 36 a §:n 2 ja 4 momentti, 43 § ja 44 §, sellaisina kuin ne ovat ..., seuraavasti:

23 §

Rekisteriviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin patenti- ja rekisterihallituksesta annetussa laissa (575/1992) säädetään.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (/).

36 a §

Ennen 36 §:ssä tarkoitetun kanteen nostamista tuomioistuin voi hyödyllisyysmallioikeuden haltijan vaatuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että hyödyllisyysmallioikeuden haltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan hyödyllisyysmallioikeutta, tilaisuus tulla kuulluksi. Tiedoksianto sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, voidaan toimittaa postitse taikka telekopioita tai sähköpostia käyttäen.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu. Tämän pykälän 2 tai 3 momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 36 §:ssä tarkoitettua kannausta nosteta tuomioistuimessa kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

-----

43 §

Tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa.

44 §

Syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitetusta hyödyllisyysmallioikeutta loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta sekä tämän lain 39 §:n 1 momentissa tarkoitetusta hyödyllisyysmallirikkomuksesta ja 40 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitetusta rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus sen estämättä, mitä 43 §:ssä säädetään.

Lausunnon pyytämisestä rekisteriviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle tässä pykälässä tarkoitetussa asiassa on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 3 luvun 23 ja 24 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20 .

Rekisteriviranomaisen päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Riita-, hakemus- tai rikosasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

8.

Laki
yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain
muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin 11 päivänä tam-
mikuuta 1991 annetun lain (32/1991) 40 §:n 2 momentti, 41 § ja 44 §, sekä
muutetaan lain 29 §, 37 b §:n 2 ja 4 momentti, 42 § ja 43 §, sellaisina kuin
ne ovat ..., seuraavasti:

29 §

Muutoksenhaku rekisteriviranomaisen päätökseen

Rekisteriviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan
muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin patentti- ja rekisterihallituksesta
annetussa laissa (575/1992) säädetään.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä
markkinaoikeudessa annetussa laissa (/).

37 b §

Keskeyttämismääräys välittäjälle

Ennen 37 a §:ssä tarkoitetun kanteen nostamista tuomioistuimien voi yksinoi-
keuden haltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1
momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että yksinoikeuden haltijan oikeuk-
sien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä
sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan piiri-
malliin kohdistuvaa yksinoikeutta, tilaisuus tulla kuulluksi. Tiedoksianto sille, jolle
määräystä on haettu annettavaksi, voidaan toimittaa postitse taikka telekopiota tai säh-
köpostia käyttäen.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kol-
mannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan,
kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun 2 §:ssä tarkoite-
tun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu. Tämän pykä-
län 2 tai 3 momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 37 a §:ssä tar-

koitettua kannetta nosteta tuomioistuimessa kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

-----

42 §

Oikeuspaikka riita-asioissa

Tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa.

43 §

Oikeuspaikka rikosasioissa

Syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitetusta oikeutta piirimalliin loukkavasta teollisoikeusrikoksesta sekä tämän lain 35 §:ssä tarkoitetusta piirimallirikkomuksesta ja 36 §:ssä tarkoitetusta ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitetusta rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus sen estämättä, mitä 42 §:ssä säädetään.

Lausunnon pyytämisestä rekisteriviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle tässä pykälässä tarkoitetussa asiassa on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 3 luvun 23 ja 24 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Rekisteriviranomaisen päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Riita-, hakemus- tai rikosasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

9.

**Laki
tavaramerkkilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 10 päivänä tammikuuta 1964 annetun tavaramerkkilain (7/1964)
 44 §, 45 §:n 2 momentti, 48 § ja 49 §, sekä
muutetaan lain 42 §, 43 §, 48 a §:n 2 ja 4 momentti, 51 §, 51 a § ja 57 §:n
 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat ..., seuraavasti:

42 §

Tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa.

Jäljempänä 57 §:n 1 momentissa mainitun neuvoston asetuksen mukainen yhteisön tavaramerkkituomioistuin on markkinaoikeus.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (/).

43 §

Syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettua oikeutta tavaran tunnusmerkkiin loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta sekä tämän lain 39 §:n 1 momentissa tarkoitettua tavaramerkkirikkomuksesta käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus sen estämättä, mitä 42 §:ssä säädetään.

Lausunnon pyytämisestä rekisteriviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle tässä pykälässä tarkoitettussa asiassa on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 3 luvun 23 ja 24 §:ssä säädetään.

48 a §

Ennen 38 §:n 1 momentissa tarkoitettua kanteen nostamista tuomioistuin voi tavaramerkkioikeuden haltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että tavaramerkkioikeuden haltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille,

jonka väitetään loukkaavan oikeutta tavaran tunnusmerkkiin, tilaisuus tulla kuulluksi. Tiedoksianto sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, voidaan toimittaa postitse taikka telekopiota tai sähköpostia käyttäen.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu. Tämän pykälän 2 tai 3 momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 38 §:n 1 momentissa tarkoitettua kannetta nosteta tuomioistuimessa kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

-----

51 §

Muutosta rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen tavaramerkkiasiasa voi hakea hakija, jos päätös on hänelle vastainen tai asia on jätetty sillensä. Rekisteröintiä vastaan tehdyn väitteen johdosta rekisteriviranomaisen tekemään lopulliseen päätökseen saa hakea muutosta se, jolle päätös on vastainen.

51 a §

Rekisteriviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin patenti- ja rekisterihallituksesta annetussa laissa (575/1992) säädetään.

57 §

Yhteisön tavaramerkillä tarkoitetaan Euroopan yhteisön sisämarkkinoilla toimivan yhdenmukaistamisviraston (yhteisön tavaramerkkivirasto) yhteisön tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 207/2009 nojalla rekisteröimää tavaramerkkiä.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Rekisteriviranomaisen päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Riita-, hakemus- tai rikosasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

10.

**Laki
yhteismerkkilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä joulukuuta 1980 annetun yhteismerkkilain
(795/1980) 5 §:n 2 momentti sekä
lisätään lakiin uusi 6 a § ja 6 b §, seuraavasti:

5 §

Kumoamiskannetta saa ajaa jokainen, joka kärsii haittaa rekisteröinnistä. Kannetta saa ajaa myös virallinen syyttäjä, työ- ja elinkeinoministeriön määräämä viranomainen sekä asianomaisten elinkeinon- tai ammatinharjoittajien taikka kuluttajien etua valvova yhteisö.

6 a §

Tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (/).

6 b §

Syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitetusta oikeutta tavaran tunnusmerkkiin loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta sekä tavaramerkkilain 39 §:n 1 momentissa tarkoitetusta rikkomuksesta käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitetusta rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus sen estämättä, mitä 6 a §:ssä säädetään.

Lausunnon pyytämisestä rekisteriviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle tässä pykälässä tarkoitetussa asiassa on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 3 luvun 23 ja 24 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20 .

Riita-, hakemus- tai rikosasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

11.

**Laki
mallioikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 12 päivänä maaliskuuta 1971 annetun mallioikeuslain
 (221/1971) 31 b §:n 2 momentti, 39 §:n 2 momentti, 41 §:n 3 momentti ja 42 §, sekä
muutetaan lain 21 §:n 1 momentti, 22 §, 35 a §:n 2 ja 4 momentti, 43 § ja
 44 §, sellaisina kuin ne ovat ..., seuraavasti:

21 §

Mallin rekisteröintihakemusta koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen hakija voi hakea muutosta, jos päätös on hänelle vastainen. Rekisteriviranomaisen rekisteröintiä vastaan tehdyn väitteen johdosta tekemään lopulliseen päätökseen saa hakea muutosta se, jolle päätös on vastainen.

-----

22 §

Rekisteriviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin patentti- ja rekisterihallituksesta annetussa laissa (575/1992) säädetään.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (/).

35 a §

Ennen 35 §:n 1 momentissa tarkoitetun kanteen nostamista tuomioistuimien voi mallioikeuden haltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että mallioikeuden haltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan mallioikeutta, tilaisuus tulla kuulluksi. Tiedoksianto sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, voidaan toimittaa postitse taikka telekopiota tai sähköpostia käyttäen.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan,

kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu. Tämän pykälän 2 tai 3 momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 35 §:n 1 momentissa tarkoitettua kannetta nosteta tuomioistuimessa kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

-----

43 §

Tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa.

Yhteisömallista annetussa neuvoston asetuksessa tarkoitettuna yhteisömalliasioita käsittelevänä tuomioistuimena toimii markkinaoikeus.

44 §

Syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitettua mallioikeutta loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta sekä tämän lain 35 §:n 2 momentissa tarkoitettua mallioikeusrikkomuksesta ja 40 §:ssä tarkoitettua rikoksesta käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus sen estämättä, mitä 43 §:ssä momentissa säädetään.

Lausunnon pyytämisestä rekisteriviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle tässä pykälässä tarkoitettua asiassa on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 3 luvun 23 ja 24 §:ssä säädetään.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20 .

Rekisteriviranomaisen päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Riita-, hakemus- tai rikosasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

12.

**Laki
toiminimilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun toiminimilain (128/1979) 26 § ja 27 §:n 2 momentti, sekä
muutetaan lain 6 §:n 2 momentti, 18 a §:n 2 ja 4 momentti, 20 §, 28 § ja 29 §, sellaisina kuin ne ovat ..., seuraavasti:

6 §

Jos toiminimi on vakiintunut eikä siihen sekoitettavissa olevan vanhemman toiminimen haltija ole kohtuullisessa ajassa ryhtynyt toimiin myöhemmän toiminimen käytön estämiseksi, pysyy oikeus vakiintuneeseen toiminimeen vanhemman oikeuden rinnalla. Sekaannusvaaran välttämiseksi tuomioistuimella on tällöin kuitenkin valta osapuolen vaatimuksesta ja sen mukaan kuin havaitaan kohtuulliseksi määrätä, että toiminimeä saadaan käyttää vain erityisellä tavalla, kuten lisäämällä siihen paikannimi tai sitä muutoin selventämällä.

18 a §

Ennen 18 §:n 2 momentissa tarkoitetun kanteen nostamista tuomioistuin voi yksinoikeuden haltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että yksinoikeuden haltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan oikeutta toiminimeen, tilaisuus tulla kuulluksi. Tiedoksianto sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, voidaan toimittaa postitse taikka telekopiota tai sähköpostia käyttäen.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7:stä muuta johdu. Tämän pykälän 2 tai 3 momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua kannetta nosteta tuomioistuimessa kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

-----

20 §

Kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi saa ajaa jokainen, jolle aiheutuu rekisteröinnistä haittaa. Niin ikään kannetta saa ajaa työ- ja elinkeinoministeriön määräämä viranomainen sekä 18 §:n 3 momentissa tarkoitettu yhteisö, paitsi milloin kanne perustuu 10 §:n 2–4 kohtaan.

28 §

Tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (/).

29 §

Syyte 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu toiminimen loukkauksesta käsitellään Helsingin kärjäoikeudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitettu rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus sen estämättä, mitä 28 §:ssä momentissa säädetään.

Lausunnon pyytämisestä rekisteriviranomaiselta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle tässä pykälässä tarkoitettu asiassa on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 3 luvun 23 ja 24 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20 .

Riita-, hakemus- tai rikosasia, joka on tullut kärjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

13.

**Laki
kaupparekisterilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain (129/1979) 22 §:n 2 momentti ja 29 §, sellaisena kuin niistä on 29 § laeissa 582/1992 ja 1122/1993, seuraavasti:

22 §

Joka katsoo muun kuin toiminimeä koskevan kaupparekisterimerkinnän aiheuttavan haittaa, saa ajaa rekisterimerkinnän kumoamista ja vahingon korvaamista koskevaa kannetta elinkeinonharjoittajaa vastaan markkinaoikeudessa.

29 §

Rekisteriviranomaisen päätökseen, jolla rekisteröiminen on evätty tai rekisteröinti kumottu, haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin patentti- ja rekisterihallituksesta annetussa laissa (575/1992) säädetään.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (/).

Haettaessa muutosta paikallisviranomaisen 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen noudatetaan, mitä valittamisesta rekisteriviranomaisen päätökseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Rekisteriviranomaisen päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Riita- tai hakemusasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

14.

Laki
patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan patentti- ja rekisterihallituksesta 26 päivänä kesäkuuta 1992 annetun lain (575/1992) 5 §, sellaisena kuin siitä on 2 momentti laissa 714/2005, sekä *lisätään* lakiin uusi 5 a § ja 5 b §, seuraavasti:

5 §

Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen teollisoikeudellisissa ja kaupparekisteriasioissa

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, kun:

- 1) päätöksellä on ratkaistu patenttihakemus tai muu patenttia koskeva asia;
- 2) päätöksellä on ratkaistu hakemus mallin rekisteröimisestä tai muu mallia koskeva asia;
- 3) päätöksellä on ratkaistu hakemus integroidun piirin piirimallin rekisteröimisestä tai muu piirimallia koskeva asia;
- 4) päätöksellä on ratkaistu hakemus hyödyllisyysmallin rekisteröimisestä tai muu hyödyllisyysmallia koskeva asia;
- 5) päätöksellä on ratkaistu hakemus tavaramerkin tai yhteismerkin rekisteröimisestä tai muu tavaramerkkiä tai yhteismerkkiä koskeva asia;
- 6) päätöksellä on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen tai kumottu rekisteröinti.

Valitettaessa 1 momentissa tarkoitettusta päätöksestä valitus on tehtävä 60 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaanti-päivää ei oteta lukuun.

5 a §

Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muissa asioissa

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen asiassa, joka ei kuulu markkinaoikeuden käsiteltäväksi, saa, jollei toisin säädetä, hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Muutoksen hakemisesta Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen yrityskiinnityslaisissa (634/1984) tarkoitettussa asiassa säädetään erikseen.

5 b §

Muutoksenhakuoikeuden rajoitukset

Joka ei säädettyssä ajassa ole tehnyt väitettä tai vaatimusta myönnetyn patentin taikka rekisteröidyn tavaramerkin tai mallin johdosta, ei saa hakea muutosta asiassa annettuun päätökseen.

Joka ei ole tehnyt vaatimusta hyödyllisyysmallin tai integroidun piirin piirimallin rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi, ei saa hakea muutosta asiassa annettuun päätökseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20 .

[Tällä lailla kumotaan patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä 26 päivänä kesäkuuta 1992 annetun lain (576/1992) 3 ja 4 §, niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.]

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

15.

**Laki
patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun
lain kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä 26 päivänä kesäkuuta 1992 annettu laki (576/1992) sekä patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä 21 päivänä elokuuta 1992 annettu asetus (800/1992), niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

2 §

Tämän lain voimaan tullessa Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnassa vireillä olevat patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 5 §:ssä tarkoitetut asiat siirtyvät markkinaoikeuden käsiteltäviksi.

Muut kuin 1 momentissa tarkoitetut tämän lain voimaan tullessa Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnassa vireillä olevat asiat siirtyvät Helsingin hallinto-oikeuden käsiteltäviksi.

3 §

Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan palveluksessa päätoimisesti olevat, markkinaoikeudesta annetun lain (/) 4 §:ssä säädettyt kelpoisuusehdot täyttävät virkamiehet voidaan siirtää tämän lain voimaan tullessa hoitamaan markkinaoikeuden markkinaoikeustuomarin tai markkinaoikeusinsinöörin virkaa enintään kahden vuoden määräajaksi. Siirtämisestä päättää oikeusministeriö. Siirtäminen edellyttää virkamiehen suostumusta.

Valituslautakunnan osastosihteeri ja hänen virkansa siirretään tämän lain voimaan tullessa markkinaoikeuteen oikeusministeriön päätöksellä. Viran siirtäminen ei edellytä virkamiehen suostumusta.

4 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

16.

Laki
kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kasvinjalostajanoikeudesta 22 päivänä joulukuuta 2009 annetun
 lain (1279/2009) 27 §:n 3 momentti, sekä
muutetaan lain 34 §:n 2 momentti, 45 §, 46 § ja 47 § seuraavasti:

34 §

Keskeyttämismääräys välittäjälle

Ennen 33 §:ssä tarkoitetun kanteen nostamista tuomioistuin voi kasvinjalostajanoikeuden haltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että oikeudenhaltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan kasvinjalostajanoikeutta, tilaisuus tulla kuulluksi. Tiedoksianto sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, voidaan toimittaa postitse taikka telekopiota tai sähköpostia käyttäen.

45 §

Muutoksenhaku Eviran päätökseen

Tämän lain nojalla annettuun Eviran päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (/).

46 §

Oikeuspaikka riita-asioissa

Tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa.

47 §

Oikeuspaikka rikosasioissa

Syyte rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tarkoitetusta kasvinjalostajanoikeutta loukkaavasta teollisoikeusrikoksesta sekä tämän lain 41–43 §:ssä tarkoitetusta rikkomuksesta käsitellään Helsingin kärjäoikeudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitetusta rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus sen estämättä, mitä edellä 46 §:ssä säädetään.

Lausunnon pyytämisestä Eviralta ja tuomioistuimen ratkaisusta ilmoittamisesta Eviralle tässä pykälässä tarkoitetussa asiassa on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 3 luvun 23 ja 24 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Eviran päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Riita-, hakemus- tai rikosasia, joka on tullut kärjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

17.

**Laki
verkkotunnuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä maaliskuuta 2003 annetun verkkotunnuslain
(228/2003) 18 § seuraavasti:

18 §

Muutoksenhaku

Viestintäviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Viestintävirasto voi päätöksessään määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei markkinaoikeus toisin määrää.

Viestintävirastolla on oikeus valittaa edellä 1 momentissa tarkoitettusta markkinaoikeuden tekemästä päätöksestä.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Viestintäviraston päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

18.

**Laki
sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain
muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa 22 päivänä
joulukuuta 1978 (1061/1978) 8 §:n 2 momentti,
muutetaan lain 7 §, 8 §:n 1 momentti ja 11 §:n 2 momentti, sellaisina kuin
ne ovat ..., sekä
lisätään lakiin uusi 8 a §, 10 a §, 10 b § ja 10 c §, seuraavasti:

7 §

Vahingonkorvauksesta tämän lain vastaisesta menettelystä on voimassa,
mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

8 §

Määrätessään 6 §:ssä tarkoitetun kiellon tuomioistuin voi velvoittaa elin-
keinonharjoittajan määrääjässä ryhtymään sopivaan oikaisutoimeen, jos sitä teosta ai-
heutuvien ilmeisten haittojen vuoksi on pidettävä tarpeellisena. Määräystä voidaan te-
hostaa uhkasakolla.

-----

8 a §

Tuomioistuin voi tämän lain vastaista menettelyä koskevassa riita-asiassa
kantajan vaatimuksesta määrätä, että vastaajan on korvattava kustannukset, jotka kanta-
jalle aiheutuvat siitä, että hän soveltuvin toimin julkistaa tietoja lainvoimaisesta tuomi-
osta, jossa vastaajan on todettu menelleen tämän lain vastaisesti. Määräystä ei saa an-
taa, jos tietojen levittämistä on muussa laissa rajoitettu. Harkitessaan määräyksen anta-
mista ja määräyksen sisältöä tuomioistuimen tulee ottaa huomioon julkistamisen yleinen
merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut
vastaavat seikat.

Tuomioistuin määrää vastaajan korvattavien kohtuullisten julkistamiskus-
tannusten enimmäismäärän. Kantajalla ei ole oikeutta korvaukseen, jos tietoja tuomiosta
ei ole julkistettu tuomioistuimen määräämässä ajassa tuomion lainvoimaiseksi tulosta.

10 a §

Tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (/).

10 b §

Tähän lakiin perustuvan riita- tai hakemusasian voi panna vireille elinkeinonharjoittaja, johon 1–3 §:ssä tarkoitettu menettely kohdistuu tai jonka toimintaa se saattaa vahingoittaa taikka jonka liikesalaisuuksia, teknisiä esikuvia tai teknisiä ohjeita toinen elinkeinonharjoittaja on vastoin 4 §:ää käyttänyt tai ilmaissut, taikka elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys.

10 c §

Tuomioistuimen on tämän lain mukaisen riita-asian tultua vireille lähetettävä viipymättä jäljennös haastehakemuksesta kuluttaja-asiamiehelle tiedoksi.

11 §

Edellä 1 momentissa tarkoitetun syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitetusta rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus sen estämättä, mitä 10 a §:ssä säädetään.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Asia, joka on tullut tuomioistuimessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

19.

**Laki
tekijänoikeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 54 §:n 5 momentti, 60 a §:n 1 momentti, 60 c §:n 2 ja 4 momentti sekä 61 §, sellaisina kuin ne ovat ..., ja

lisätään lakiin uusi 61 a §, seuraavasti:

54 §

Jos asianosainen kieltäytyy 1 momentissa tarkoitetun asian ratkaisemisesta välimiesmenettelyssä, asia voidaan asianosaisen hakemuksesta saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi. Jos tuomioistuin on myöntänyt momentin 2–4 kohdassa tarkoitetussa asiassa luvan ja päätökseen haetaan muutosta, lupa ja sen ehdot ovat voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu tai ylempi tuomioistuin valitusta käsitellessään toisin määrää.

60 a §

Tekijällä tai hänen edustajallaan on oikeus tuomioistuimen määräyksellä salassapitosäännösten estämättä yksittäistapauksessa saada lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjältä taikka muulta välittäjänä toimivalta palvelun tarjoajalta yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, josta tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatetaan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijän suostumusta. Tiedot tulee antaa ilman aiheutonta viivytystä.

-----

60 c §

Ennen 60 b §:ssä tarkoitetun kanteen nostamista tuomioistuin voi tekijän tai hänen edustajansa vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että tekijän oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, joka saattaa tekijänoikeutta loukkaavaksi väitettyä aineistoa yleisön saataviin, tilaisuus tulla kuulluksi. Tiedoksianto sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, voidaan toimittaa postitse taikka telekopiotia tai sähköpostia käyttäen.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu. Tämän pykälän 2 tai 3 momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 60 b §:ssä tarkoitettua kannetta nosteta tuomioistuimessa kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

-----

61 §

Tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (/).

61 a §

Syyte rikoslain 49 luvun 1, 3, 4 ja 5 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta sekä tämän lain 56 a–56 f §:ssä tarkoitetusta rikoksesta käsitellään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 4 luvussa tarkoitetussa käräjäoikeudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitetusta rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus sen estämättä, mitä 61 §:ssä säädetään.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20 .

Riita-, hakemus- tai rikosasia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

20.

Laki
oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4 ja 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4 §:n 3 momentti ja 12 §:n 1 momentti sekä
lisätään luvun 4 §:ään uusi 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat . . . ., seuraavasti:

7 luku

Turvaamistoimista

4 §

Jos kuitenkin pääasia on oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (/) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu teollis- tai tekijänoikeudellinen asia, turvaamistoimesta päättää käräjäoikeuden sijasta markkinaoikeus. Markkinaoikeus päättää turvaamistoimesta myös silloin, kun oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 5 §:ssä tarkoitettu teollis- tai tekijänoikeudelliseen asiaan liittyvä muu riita-asia on viireillä markkinaoikeudessa.

Aluksen takavarikosta sekä toimivaltaisesta tuomioistuimesta eräissä tapauksissa säädetään merilain (674/94) 4 ja 21 luvussa.

12 §

Kanne 10 §:ssä tarkoitettujen kulujen korvaamisesta silloin, kun pääasia ei ole saatettu 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla viireille, sekä 11 §:ssä tarkoitettujen vahingon ja kulujen korvaamisesta on pantava viireille siinä käräjäoikeudessa, jolla on toimivalta tutkia 6 §:ssä tarkoitettu kanne, taikka, jos kanne ei ole käräjäoikeudessa käsiteltävä, käräjäoikeudessa sillä paikkakunnalla, missä vastapuolen on vastattava sellaisessa riita-asiassa tai missä turvaamistoimi on täytäntöönpantu, tai 4 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa asioissa markkinaoikeudessa.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Asioissa, joissa turvaamistointa on haettu ennen lain voimaantuloa, noudatetaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

21.

Laki
tuomareiden nimittämisestä annetun lain 1 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomareiden nimittämisestä 25 päivänä helmikuuta 2000 annetun lain (205/2000) 1 §:n 2 momentin 8 kohta ja 11 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat ..., seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa tarkoitettuja tuomarinvirkoja ovat:

-----

8) markkinaoikeuden ylituomarin, markkinaoikeustuomarin ja markkinaoikeusinsinöörin virat;

-----

11 §

Tuomareiden yleiset kelpoisuusvaatimukset ja nimitysperusteet

-----

Hovioikeuden presidentiksi, hovioikeuden laamanniksi, kärjäoikeuden laamanniksi, hallinto-oikeuden ylituomariksi, vakuutus-oikeuden ylituomariksi, vakuutus-oikeuden laamanniksi, työtuomioistuimen presidentiksi sekä markkinaoikeuden ylituomariksi voidaan nimittää henkilö, jolla on 1 momentissa säädettyjen edellytysten lisäksi johtamistaitoa.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

22.

Laki
valtion virkamieslain 46 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä elokuuta 1994 annetun valtion virkamieslain 46 a §:n 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 288/2009, seuraavasti:

46 a §

Kirjallisen varoituksen antaa:

-----

6) markkinaoikeustuomarille ja markkinaoikeusinsinöörille markkinaoikeuden ylituomari;

_____

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20 .

23.

Laki
arvopaperimarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun arvopaperimarkkinalain
(495/1989) 10 luvun 3 a §, sellaisena kuin se on laissa 442/1006, seuraavasti:

10 luku

Erinäisiä säännöksiä

-----

3 a §

Finanssivalvonnan 2 luvun 4, 4 a ja 11 §:n, 6 luvun 4, 5, 10 ja 15 §:n sekä
7 luvun 1 a §:n nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Se Finanssivalvonnasta annetun lain 4 tai 5 §:ssä tarkoitettu, jota asia koskee, voi kuitenkin hakemuksella saattaa edellä 1 momentissa tarkoitetun päätöksen markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan sen mukaan kuin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 4 luvussa säädetään. Muutoin päätös jää pysyväksi.

_____

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Finanssivalvonnan päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

24.

Laki
eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain
muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä heinäkuuta 2009 annetun eurooppalaisesta alueelli-
sen yhteistyön yhtymästä annetun lain (554/2009) 9 §:n 4 momentti seuraavasti:

9 §

Päätös rekisteröinnistä

Yhtymän rekisteröintiä koskevaan Patentti- ja rekisterihallituksen päätök-
seen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin patentti- ja rekisterihallituksesta anne-
tussa laissa (575/1992) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20 .

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain
voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita sään-
nöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttä-
miin toimiin.

25.

**Laki
tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista
perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1993 tuomioistuinten ja eräiden oikeus-
hallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993) 3 §:n 1
momentti, sellaisena kuin se on ..., seuraavasti:

3 §

Oikeudenkäyntimaksu

Riita-, rikos-, alistus- ja muutoksenhakuasian, ylimääräistä muutoksenha-
kua koskevan asian sekä hallinto-oikeudessa myös muun lainkäyttöasian käsittelystä
peritään *oikeudenkäyntimaksua* seuraavasti:

Tuomioistuin	euroa
korkein oikeus	
– rikosasia	111
– muu asia	223
korkein hallinto-oikeus	223
hovioikeus	
– rikosasia	89
– muu asia	179
hallinto-oikeus	89
käräjäoikeus	
– rikosasia ja ulosottolain mukainen muutoksenhakuasia	79
– maa-oikeusasia ja riita-asia, jonka käsittely päättyy	
– kirjallisessa valmistelussa	79
– suullisessa valmistelussa	111
– yhden tuomarin kokoonpanossa toimitetussa pääkäsittelyssä	145
– täysilukuisessa kokoonpanossa toimitetussa pääkäsittelyssä	179
markkinaoikeus	
– teollisoikeudellinen riita-asia	500
– muu asia	250
työtuomioistuin	223

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20 .

Asiassa, joka on tullut asianomaisessa tuomioistuimessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

1.**Lag
om marknadsdomstolen**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Uppgifter och behörighet

Marknadsdomstolen är en specialdomstol för konkurrens- och upphandlingsärenden, mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt samt marknadsrättsliga ärenden.

Marknadsdomstolen handlägger de mål och ärenden som hör till dess behörighet enligt lagen om rättegång i marknadsdomstolen (/).

Bestämmelser om handläggning av de mål och ärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet och om sökande av ändring i marknadsdomstolens avgöranden finns i den lag som nämns i 2 mom.

2 §

Verksamhetsställe

Marknadsdomstolen finns i Helsingfors.

2 kap.

Personal

3 §

Ordinarie ledamöter

Marknadsdomstolen har en överdomare och som övriga ledamöter marknadsrättsdomare och marknadsrättsingenjörer.

Överdomaren leder domstolen och svarar för dess resultat.

4 §

Behörighetsvillkor för och utnämning av ledamöter

Bestämmelser om behörighetsvillkor för och utnämning av överdomaren och marknadsrättsdomarna finns i lagen om utnämning av domare (205/2000). Överdomaren och marknadsrättsdomarna förutsätts dessutom vara förtrogna med konkurrens- eller upphandlingsärenden, mål och ärenden som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt eller marknadsrättsliga ärenden.

Bestämmelser om utnämning av marknadsrättsingenjörerna finns i lagen om utnämning av domare. Till marknadsrättsingenjör kan utnämnas en rättrådig finsk medborgare som har avlagt en för uppdraget lämplig högre högskoleexamen inom det tekniska området och som är förtrogen med patentärenden och har de personliga egenskaper som krävs. Den som utnämns till marknadsrättsingenjör ska dessutom ha utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i finska samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i svenska.

5 §

Sakkunnigledamöter i bisyssla

Utöver de ordinarie ledamöterna finns i marknadsdomstolen sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla.

6 §

Förordnande av sakkunnigledamöter

Statsrådet förordnar ett tillräckligt antal sakkunnigledamöter till marknadsdomstolen för en mandattid om fyra år.

Marknadsdomstolen ledigförklarar uppdragen som sakkunnigledamot. Marknadsdomstolen kan skaffa ett utlåtande eller andra upplysningar om sökandena. Marknadsdomstolen ska för justitieministeriet lägga fram ett motiverat förslag om de sökande som ska förordnas till uppdragen.

Om en sakkunnigledamots plats blir ledig under mandattiden, ska en efterträdare förordnas för återstoden av tiden. I fråga om en sakkunnigledamots rätt att kvarstå i uppdraget gäller i övrigt samma bestämmelser som för innehavare av domartjänst.

7 §

Behörighetsvillkor för sakkunnigledamöter

En sakkunnigledamot som deltar i handläggningen av konkurrens- och upphandlingsärenden förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen och vara förtrogen med konkurrensrätt, upphandling, energimarknaden, ekonomiska vetenskaper, näringslivet eller ekonomiska frågor.

En sakkunnigledamot som deltar i handläggningen av mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen och vara förtrogen med frågor som gäller det tekniska området i fråga eller patentering.

En sakkunnigledamot som deltar i handläggningen av marknadsrättsliga ärenden förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen och vara förtrogen med konsumentskydd, marknadsföring, näringslivet eller ekonomiska frågor.

8 §

Behörighetsvillkor som gäller sakkunnigledamöternas språkkunskaper

Den som uppfyller behörighetsvillkoren i 7 § kan förordnas till sakkunnigledamot vid marknadsdomstolen, om han eller hon har goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska och nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i svenska.

9 §

Domared och domarförsäkran

Marknadsdomstolens ledamöter och sakkunnigledamöter ska svära domared eller avge domarförsäkran i marknadsdomstolen på det sätt som bestäms i 1 kap. 6 a och 7 § i rättegångsbalken, om de inte har gjort det tidigare.

10 §

Marknadsrättssekreterare

Vid marknadsdomstolen finns ett tillräckligt antal marknadsrättssekreterare. Behörighetsvillkor för marknadsrättssekreterare är juris kandidatexamen eller magisterexamen.

Marknadsrättssekreterarna utnämns av överdomaren.

11 §

Övrig personal vid marknadsdomstolen

Vid marknadsdomstolen kan utöver de tjänster som nämns i 3 och 10 § också finnas andra tjänster och personal i arbetsavtalsförhållande enligt vad som närmare bestäms i marknadsdomstolens arbetsordning. Den personal som avses här utnämns eller anställs av överdomaren.

3 kap.

Handläggning av mål och ärenden

12 §

Sektioner

Marknadsdomstolen kan vara uppdelad på sektioner så som närmare anges i domstolens arbetsordning.

13 §

Domförhet

Marknadsdomstolen är domför i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter, om inte något annat bestäms nedan.

14 §

Domförhet i patentmål

I ett tvistemål eller ansökningsärende som avses i 1 kap. 4 § 1–6 punkten i lagen om rättegång i marknadsdomstolen och som gäller patent, nyttighetsmodell eller kretsmönster för integrerade kretsar är marknadsdomstolen domför i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter och en marknadsrättsingenjör. Om avgörandet inte förutsätter teknisk sakkunskap, är marknadsdomstolen även domför i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter.

När ett tvistemål eller ansökningsärende som avses i 1 mom. och något annat tvistemål eller ansökningsärende handläggs gemensamt, är marknadsdomstolen domför i den sammansättning som anges i 1 mom.

När ett beslut av Patent- och registerstyrelsen som gäller patent, nyttighetsmodell eller kretsmönster för integrerade kretsar överklagas, är marknadsdomstolen domför i en sammansättning med en lagfaren ledamot och en marknadsrättsingenjör samt ytterligare en marknadsrättsingenjör eller en sakkunnigledamot som avses i 7 § 2 mom.

15 §

Domförhet med två ledamöter

I andra ärenden än tvistemål och ansökningsärenden är marknadsdomstolen dessutom domför i en sammansättning med två ledamöter, om inte ärendets art eller omfattning kräver en sammansättning som anges i 13 § eller 14 § 3 mom.

I ett ärende som avses i 14 § 3 mom. är marknadsdomstolen då domför i en sammansättning med en lagfaren ledamot och en marknadsrättsingenjör och i något annat ärende som avses i 1 mom. i en sammansättning med två lagfarna ledamöter.

Om ledamöterna i en sammansättning med två ledamöter beslutar det eller om de inte är eniga om avgörandet, ska ett ärende som har behandlats i en sammansättning med två ledamöter överföras till den sammansättning som anges i 13 § eller 14 § 3 mom.

16 §

Domförhet med en ledamot i tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt

I tvistemål och ansökningsärenden består marknadsdomstolen av en lagfaren ledamot:

- 1) i ett ansökningsärende vars behandling inte fortsätter på det sätt som föreskrivs för handläggning av tvistemål,
- 2) vid förberedelse,
- 3) när bevisning tas upp utom huvudförhandlingen, samt
- 4) när ett ärende som gäller säkringsåtgärder som avses i 7 kap. i rättegångsbalken handläggs separat.

Handläggningen av ett tvistemål eller ansökningsärende som avses i 1 mom. får fortsätta i den sammansättning som anges i 13 § eller 14 § 1 eller 2 mom., även om målet eller ärendet under rättegången förändras så att det ska behandlas i den sammansättning som anges i 1 mom. Detsamma gäller om ett mål eller ärende som har väckts senare och som ska behandlas i den sammansättning som anges i 1 mom. förenas med huvudsaken för handläggning i samma rättegång.

I ett ärende som avses i 1 mom. 1 eller 4 punkten är marknadsdomstolen även domför i en sammansättning med två eller tre lagfarna ledamöter. Om ärendet i fråga hänför sig till ett tvistemål som avses i 14 § 1 eller 2 mom., är marknadsdomstolen dock även domför i en sammansättning med två eller tre ledamöter.

17 §

Domförhet med en ledamot i andra ärenden

I andra ärenden än de som avses i 16 § får en lagfaren ledamot vid marknadsdomstolen ensam

- 1) besluta om att hålla förberedelsesammanträde, muntlig förhandling eller sammanträde och om andra åtgärder som behövs vid förberedelsen av ärendet samt hålla förberedelsesammanträde,
- 2) besluta om förbud mot eller avbrytande av verkställighet eller om att ge andra bestämmelser om verkställighet eller någon annan motsvarande interimistisk åtgärd,
- 3) besluta om ett ärende som avses i 11 e § 2 mom., 14 § 2 mom. eller 20 a § i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992),
- 4) fatta beslut när besvär, en ansökan eller en framställning återtas eller när ett ärende avvisas eller avskrivs, samt stadfästa förlikning,
- 5) besluta om att bevilja eller ändra rättshjälp eller att rättshjälpen ska upphöra eller om att förordna ett biträde, återkalla ett biträdes förordnande eller förordna ett nytt biträde i marknadsdomstolen,
- 6) besluta om ersättningar till den som fått rättshjälp och om arvode och ersättning till ett biträde, om fastställandet av självriskandelen och ersättningsskyldighet för rättshjälpstagarens motpart,
- 7) i ett ärende som avses ovan i detta moment, besluta om skyldighet att ersätta rättegångskostnader och bevisningskostnader.

När ett beslut av Patent- och registerstyrelsen som gäller patent, nyttighetsmodell eller kretsmönster för integrerade kretsar överklagas, får en marknadsrättsingenjör ensam besluta om att förberedelsesammanträde eller muntlig förhandling ska hållas och om andra åtgärder som behövs vid förberedelsen av ärendet samt hålla förberedelsesammanträde. En marknadsrättsingenjör får dessutom ensam träffa avgörande i ärendet, om besvären återkallas eller ärendet avvisas eller avskrivs, och får då även besluta om skyldighet att ersätta rättegångskostnader och bevisningskostnader.

18 §

Domförhet vid bråds kandeförklaring

En ansökan om bråds kandeförklaring som avses i 19 kap. i rättegångsbalken avgörs av överdomaren eller, om det finns orsak till det, av en marknadsrättsdomare enligt vad som närmare bestäms i marknadsdomstolens arbetsordning.

19 §

Sammansättningens ordförande

I en sammansättning med flera ledamöter är marknadsdomstolens ordförande den lagfarna ledamot som har berett ärendet eller som är den enligt tjänsteår äldsta av de lagfarna ledamöterna i sammansättningen.

20 §

Hinder för en lagfaren ledamot

Om en lagfaren ledamot i den sammansättning som anges i 13 § eller i 14 § 1 eller 2 mom. får förhinder efter det att huvudförhandlingen eller muntlig förhandling har inletts, är marknadsdomstolen domförl med minst två lagfarna ledamöter.

21 §

Extra ledamöter i sammansättningen

Den sammansättning som anges i 13 och 14 § kan förstärkas med ytterligare en lagfaren ledamot, om det ska anses motiverat med hänsyn till målets eller ärendets omfattning eller av någon annan orsak. På samma villkor kan den sammansättning som anges i 14 § 1 eller 2 mom. förstärkas med ytterligare en marknadsrättsingenjör.

22 §

Sakkunnigledamöter i sammansättningen

Till den sammansättning som anges i 13, 14, 16 och 17 § kan dessutom höra högst två sakkunnigledamöter, om målets eller ärendets art kräver det. Sakkunnigledamöterna får dock inte vara i majoritet i sammansättningen.

Ordföranden vid sammanträdet utser, med beaktande av den sakkunskap som krävs vid handläggningen av ett mål eller ärende, sakkunnigledamöter att delta i handläggningen enligt de grunder som närmare bestäms i marknadsdomstolens arbetsordning.

23 §

Överföring av ett ärende till förstärkt sammanträde eller plenum

Överdomaren kan i behövlig omfattning hänskjuta ett rättskipningsärende till förstärkt sammanträde eller plenum, om det vid överläggningen om avgörandet i ärendet eller en del av det visar sig att sammansättningen kommer att avvika från den ståndpunkt som har intagits tidigare i rättspraxis. Överdomaren kan även i andra fall hänskjuta ett rättskipningsärende som är av principiell eller annars av vidsträckt betydelse eller en del av det till förstärkt sammanträde eller plenum.

24 §

När förstärkta sammanträdet är domfört

Det förstärkta sammanträdet är domfört med sju lagfarna ledamöter. I ett mål eller ärende som avses i 14 § är det förstärkta sammanträdet dock domfört med fem lagfarna ledamöter och två marknadsrättsingenjörer.

Utöver vad som bestäms i 1 mom., kan högst två sakkunnigledamöter delta i det förstärkta sammanträdet, om målets eller ärendets art kräver det.

När överdomaren beslutar att ett rättskipningsärende ska hänskjutas till förstärkt sammanträde ska han eller hon samtidigt utse de ledamöter och sakkunnigledamöter som ska delta i handläggningen av ärendet. De ledamöter och sakkunnigledamöter som har deltagit i den tidigare handläggningen av ärendet deltar i handläggningen av ärendet också vid det förstärkta sammanträdet.

25 §

När plenum är domfört

Plenum är domfört med minst två tredjedelar av marknadsdomstolens ledamöter.

Utöver vad som bestäms i 1 mom., kan högst två sakkunnigledamöter delta i plenum, om målets eller ärendets art kräver det.

När överdomaren beslutar att ett rättskipningsärende ska hänskjutas till plenum ska han eller hon samtidigt utse de sakkunnigledamöter som ska delta i handläggningen av ärendet. De sakkunnigledamöter som har deltagit i den tidigare handläggningen av ärendet deltar i handläggningen av ärendet också vid plenum.

26 §

Förberedelse och avgörande av mål och ärenden

En ledamot i marknadsdomstolen ansvarar för förberedelsen av ett mål eller ärende i domstolen.

En marknadsrättssekreterare får delta i förberedelsen enligt vad som närmare bestäms i marknadsdomstolens arbetsordning.

I marknadsdomstolen avgörs målen och ärendena utan föredragning.

27 §

En för viss tid utnämnd domares rätt att delta i handläggningen av mål och ärenden

En domare som har utnämnts för viss tid får även efter det att denna tid har gått ut som ledamot delta i handläggningen av ett mål eller ärende som domaren har varit med om att bereda eller handlägga under den tid som han eller hon utnämnts för.

28 §

Förvaltningsärenden

Överdomaren avgör de förvaltningsärenden som hör till marknadsdomstolen.

Överdomaren kan besluta att ett ärende om att ge utlåtande i ett rättskipningsärende eller att lägga fram ett lagstiftningsinitiativ ska handläggas och avgöras i plenum.

Bestämmelser om överdomarens rätt att överföra ett förvaltningsärende till någon annan tjänsteman för avgörande finns i marknadsdomstolens arbetsordning.

4 kap.

Särskilda bestämmelser

29 §

Tjänstledighet för överdomaren

Överdomaren kan ta ut tjänstledighet högst 30 dagar om året. Tjänstledighet utöver detta beviljas av högsta förvaltningsdomstolen.

Ställföreträdare för överdomaren när han eller hon är förhindrad att sköta sin tjänst på grund av semester eller, under högst 30 dagar, av någon annan orsak är den enligt tjänsteår äldsta marknadsrättsdomaren som är i tjänst eller den marknadsrättsdomare som i arbetsordningen har utsetts till ställföreträdare.

30 §

Tjänstledighet för marknadsrättsdomare och marknadsrättsingenjörer samt skötsel av tjänst

Marknadsrättsdomare och marknadsrättsingenjörer beviljas tjänstledighet för högst ett år av överdomaren. Tjänstledighet för en längre tid än ett år beviljas av högsta förvaltningsdomstolen.

Beslut om hur en tjänst som marknadsrättsdomare eller marknadsrättsingenjör ska skötas när tjänsten tillsätts eller under tjänstledighet fattas enligt vad som bestäms i lagen om utnämning av domare.

31 §

Tjänstledighet för marknadsrättssekreterare och skötsel av tjänst

Överdomaren beslutar om beviljande av tjänstledighet för en marknadsrättssekreterare och om hur tjänsten ska skötas under tjänstledigheten eller så länge den inte har tillsatts.

32 §

Tjänsteåtal

Marknadsdomstolens ledamöter och sakkunnigledamöter samt marknadsrättssekreterare åtalas för tjänstebrott vid Helsingfors hovrätt.

33 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om handläggningen av rättskipnings- och förvaltningsärenden och om hur arbetet i övrigt ska ordnas vid marknadsdomstolen utfärdas i domstolens arbetsordning. Överdomaren fastställer arbetsordningen efter att ha hört personalen.

Marknadsdomstolen ska skicka sin arbetsordning för kännedom till justitieministeriet, högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

34 §

Arvoden till sakkunnigledamöter

Till en sakkunnig betalas av statens medel ett skäligt arvode, en skälig ersättning för inkomstbortfall samt ersättning för resekostnader och dagpenning.

Justitieministeriet fastställer de närmare grunderna för och beloppen av arvoden och ersättningarna till sakkunnigledamöterna.

5 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

35 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den .

Genom denna lag upphävs marknadsdomstolslagen av den 28 december 2001 (1527/2001) jämte ändringar och justitieministeriets förordning av den 21 februari 2002 om marknadsdomstolen (144/2002) jämte ändringar.

Vad som i någon annan lag eller i förordning bestäms om marknadsdomstolen eller konkurrensrådet gäller marknadsdomstolen, efter att denna lag har trätt i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

**Lag
om rättegång i marknadsdomstolen**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om marknadsdomstolens behörighet, om hur ett mål eller ärende väcks och handläggs i domstolen och om överklagande av marknadsdomstolens avgöranden.

Bestämmelser om marknadsdomstolens domförhet och verksamhet finns i lagen om marknadsdomstolen (/).

2 §

Behörighet i konkurrensärenden

Marknadsdomstolen handlägger de ärenden (*konkurrensärenden*) som hör till dess behörighet enligt

- 1) lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992),
- 2) elmarknadslagen (386/1995),
- 3) naturgasmarknadslagen (508/2000),
- 4) lagen om televisions- och radioverksamhet (744/1998),
- 5) kommunikationsmarknadslagen (393/2003),
- 6) järnvägslagen (555/2006).

3 §

Behörighet i upphandlingsärenden

Marknadsdomstolen handlägger de ärenden (*upphandlingsärenden*) som hör till dess behörighet enligt

- 1) lagen om offentlig upphandling (348/2007),
- 2) lagen om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (349/2007),
- 3) kollektivtrafiklagen (869/2009).

4 §

Behörighet i mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt

Marknadsdomstolen handlägger de mål och ärenden (*mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt*) som hör till dess behörighet enligt

- 1) patentlagen (550/1967),
- 2) lagen om rätt till arbetstagares uppfinningar (656/1967),
- 3) lagen om rätt till uppfinningar vid högskolor (369/2006),
- 4) lagen om uppfinningar av betydelse för landets försvar (551/1967),
- 5) lagen om nyttighetsmodellrätt (800/1991),
- 6) lagen om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar (32/1991),
- 7) varumärkeslagen (7/1964),
- 8) lagen om kollektivmärken (795/1980),
- 9) mönsterrättslagen (221/1971),
- 10) firmalagen (128/1979),
- 11) handelsregisterlagen (129/1979),
- 12) lagen om växtförädlarrätt (1279/2009),
- 13) lagen om domännamn (228/2003),
- 14) lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978),
- 15) upphovsrättslagen (404/1961).

Marknadsdomstolen handlägger även ärenden som gäller säkringsåtgärder, när ett sådant ärende har samband med ett mål eller ärende enligt 1 mom. som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt och hör till dess behörighet enligt 7 kap. i rättegångsbalken och lagen om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter (344/2000).

5 §

Behörighet i tvistemål som hänför sig till ett mål som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt

Marknadsdomstolen får även handlägga något annat tvistemål i samband med ett tvistemål som avses i 4 § 1 mom., om käranden väcker talan samtidigt mot samma svarande eller mot olika svarande och käromålen stöder sig på väsentligen samma grund.

I samband med ett tvistemål som avses i 4 § 1 mom. får marknadsdomstolen även pröva ett genkäromål som svaranden har väckt mot käranden i något annat mål, om käromålet gäller samma sak eller en sak som har samband med huvudkäromålet.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. förutsätter dock att något annat inte följer av ett avtal om behörig domstol som parterna har ingått eller av exklusiv behörighet för någon annan domstol.

6 §

Behörighet i marknadsrättsliga ärenden

Marknadsdomstolen handlägger de ärenden (*marknadsrättsliga ärenden*) som hör till dess behörighet enligt

- 1) konsumentskyddslagen (38/1978),
- 2) lagen om Konsumentverket (1056/1998),
- 3) lagen om televisions- och radioverksamhet,
- 4) lagen om indrivning av fordringar (513/1999),
- 5) betaltjänstlagen (/),
- 6) lagen om Finansinspektionen (878/2008),
- 7) värdepappersmarknadslagen (495/1989),
- 8) kommunikationsmarknadslagen,
- 9) lotterilagen (1047/2001),
- 10) lagen om andelslag (1488/2001),
- 11) lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare (1062/1993),
- 12) lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande (1189/2000),
- 13) alkohollagen (1143/1994),
- 14) lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976).

2 kap.

Handläggning av konkurrens- och upphandlingsärenden

1 §

Handläggning av konkurrensärenden

Till den del något annat inte bestäms i de lagar som nämns i 1 kap. 2 §, ska konkurrensärenden handläggas i marknadsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

2 §

Handläggning av upphandlingsärenden

Till den del något annat inte bestäms i de lagar som nämns i 1 kap. 3 §, ska upphandlingsärenden handläggas i marknadsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

3 kap.

Handläggning av mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt

1 §

Kapitlets tillämpningsområde

Ett ärende enligt 1 kap. 4 § 1 mom. som gäller industriella rättigheter eller registrering och hör till marknadsdomstolens behörighet (*besvärsärende*) och som gäller överklagande av ett beslut av Patent- och registerstyrelsen eller av någon annan behörig myndighet (*registermyndighet*) ska handläggas på det sätt som bestäms i 2–17 §. Bestämmelser om överklagande av registermyndighetens beslut samt om vem som får överklaga beslutet och hur besvär ska anföras finns i de lagar som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom.

Ett tvistemål eller ansökningsärende som avses i 1 kap. 4 § och som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt samt ett tvistemål som avses i kapitlets 5 § och som hänför sig till ett sådant mål eller ärende ska handläggas på det sätt som bestäms i 18–25 §. Vid handläggningen av ett tvistemål eller ansökningsärende som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt ska dessutom iakttas vad som bestäms i de lagar som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom.

Överklagande av en registermyndighets beslut

2 §

Handläggning av besvärsärenden i marknadsdomstolen

Ett besvärsärende som gäller ett beslut av en registermyndighet handläggs och avgörs i marknadsdomstolen på grundval av besvären, det överklagade beslutet och det övriga skriftliga rättegångsmaterialet.

Handläggningen av ett besvärsärende kan kompletteras genom att hålla förberedelsesammanträde, muntlig förhandling eller syn.

3 §

Inledande av förberedelsen

Förberedelsen av ett besvärsärende i marknadsdomstolen börjar när besvären kommer in till domstolen.

Marknadsdomstolen kan bereda en särskild del av besvärsärendet eller en rättegångsfråga separat.

4 §

Syftena med förberedelsen

Vid förberedelsen ska beroende på ärendets natur klarläggas

- 1) de delar av registermyndighetens beslut som överklagas,
- 2) de yrkanden som framställs i marknadsdomstolen och de grunder som åberopas till stöd för yrkandena,
- 3) vad parterna är oense om i marknadsdomstolen,
- 4) de bevis som kommer att läggas fram i marknadsdomstolen och vad som ska styrkas med varje bevis.

5 §

Komplettering av besvären

I fråga om komplettering av bristfälliga besvär iakttas vad som bestäms i 28 § i förvaltningsprocesslagen.

Av särskilda skäl får marknadsdomstolen ge en part vars besvär också efter komplettering är bristfälliga ett nytt tillfälle att komplettera dem, inom den tid som domstolen bestämmer.

Om ändringssökanden inte iakttar uppmaningen och besvären är så bristfälliga att de inte kan läggas till grund för rättegång i marknadsdomstolen, ska besvären avvisas. Samtidigt som marknadsdomstolen uppmanar ändringssökanden att komplettera besvären ska den ange påföljden för att uppmaningen försummas.

6 §

Skriftligt bemötande

Ändringssökandens motpart ska uppmanas att skriftligt bemöta besvären inom den tid som marknadsdomstolen bestämmer. Marknadsdomstolen kan bestämma vilken fråga motparten särskilt ska yttra sig om i bemötandet. I uppmaningen ska det samtidigt meddelas att ärendet kan avgöras efter den utsatta tiden, även om inget bemötande har kommit in. I samband med uppmaningen ska dessutom besvären och de handlingar som fogats till dem delges.

Bemötande begärs inte om besvären avvisas eller genast förkastas, eller om det av någon annan orsak är uppenbart onödigt att begära ett bemötande.

7 §

Bemötandets innehåll

I bemötandet, som ska ställas till marknadsdomstolen, ska uppges

- 1) det ärende som bemötandet gäller,

- 2) motpartens åsikt om ändringssökandens yrkanden och om grunderna för dem,
- 3) de grunder som motparten stöder sig på, samt
- 4) de bevis som motparten tänker lägga fram och vad som ska styrkas med varje bevis.

På bemötandet och den som avgett det tillämpas dessutom vad som i 24 § i förvaltningsprocesslagen bestäms om besvär och om ändringssökanden. Till bemötandet ska fogas de handlingar som motparten åberopar, om inte de har lämnats in till registermyndigheten redan tidigare.

Marknadsdomstolen kan vid behov ge motparten tillfälle att komplettera sitt bemötande inom den tid som domstolen bestämmer.

8 §

Registermyndighetens utlåtande i ett besvärsärende

Marknadsdomstolen ska vid behov be registermyndigheten om ett utlåtande om besvären inom den tid som domstolen bestämmer. Registermyndigheten ska i sitt utlåtande yttra sig om de yrkanden som framställs i besvären och grunderna för dem. Marknadsdomstolen kan bestämma vilken fråga myndigheten särskilt ska yttra sig om i utlåtandet. Marknadsdomstolen får avgöra ärendet även om registermyndigheten inte har inkommit med sitt utlåtande inom den utsatta tiden.

Registermyndigheten ska på begäran av marknadsdomstolen ge in de handlingar som det överklagade beslutet grundar sig på och övriga nödvändiga handlingar till domstolen.

9 §

Skriftligt yttrande

Marknadsdomstolen kan uppmana en part eller registermyndigheten att ge in ett skriftligt yttrande till domstolen inom den tid som domstolen bestämmer. Marknadsdomstolen ska då bestämma vilken fråga parten eller myndigheten ska yttra sig om. I uppmaningen ska det samtidigt meddelas att ärendet kan avgöras efter den utsatta tiden, även om inget yttrande har kommit in.

10 §

Förberedelsesammanträde

Marknadsdomstolen får hålla förberedelsesammanträde för att nå de syften med förberedelsen som anges i 4 §.

Förberedelsesammanträdet kan också hållas per telefon eller med hjälp av någon annan lämplig informationsförmedling som möjliggör att de som deltar i sam-

manträdet kan tala med varandra, om detta är ändamålsenligt med hänsyn till arten och omfattningen av de frågor som ska behandlas vid sammanträdet.

11 §

Handläggningen av ett ärende vid förberedelsesammanträde

Till förberedelsesammanträdet ska marknadsdomstolen kalla parterna och vid behov en företrädare för registermyndigheten. Parterna ska kallas till sammanträdet vid äventyr att frånvaro inte hindrar att ärendet handläggs.

När en kallelse delges och protokoll förs vid förberedelsesammanträdet ska 43 § 3 mom. och 45 § i förvaltningsprocesslagen iakttas.

12 §

Övriga åtgärder vid förberedelsen

Vid förberedelsen beslutar marknadsdomstolen om ett sakkunnigutlåtande ska inhämtas, en handling eller ett föremål visas upp, syn förrättas eller någon annan nödvändig åtgärd vidtas.

Vid förberedelsen beslutar marknadsdomstolen även om muntlig förhandling ska hållas och om parterna ska höras personligen, samt om vilka vittnen, sakkunniga och andra personer som ska höras i bevissyfte som ska höras vid den muntliga förhandlingen.

Marknadsdomstolen ska under förberedelsen göra en skriftlig sammanfattning av de yrkanden som framställts i ärendet och grunderna för dem samt av bevisen och vad som ska styrkas med varje bevis, om detta anses främja förberedelsen. Parterna och vid behov registermyndigheten ska ges tillfälle att yttra sig om sammanfattningen.

13 §

Tidsfrist för att lägga fram rättegångsmaterialet

För att förhindra dröjsmål eller av någon annan grundad anledning kan marknadsdomstolen uppmana en part att inom en utsatt tid

- 1) framställa sina yrkanden och grunderna för dem,
- 2) uppge alla de bevis som parten tänker lägga fram och vad som ska styrkas med varje bevis,
- 3) lägga fram alla de skriftliga bevis som parten åberopar,

vid äventyr att parten inte efter denna tid får åberopa nya yrkanden eller omständigheter eller uppge nya bevis, om inte parten gör sannolikt att det finns giltigt skäl för detta.

Om en part önskar åberopa ett nytt yrkande eller en ny omständighet eller uppge nya bevis efter att den tid som avses i 1 mom. har gått ut, ska parten utan dröjs-

mål meddela marknadsdomstolen detta och samtidigt redogöra för varför marknadsdomstolens uppmaning inte har följts.

14 §

Muntlig förhandling

Vid muntlig förhandling ska bestämmelserna i 37 § i förvaltningsprocesslagen iakttas. Vid muntlig förhandling ska dessutom iakttas vad som i 38 § i den lagen bestäms om förvaltningsdomstolens skyldighet att hålla muntlig förhandling på begäran av en enskild part.

När ett ärende handläggs vid muntlig förhandling ska bestämmelserna i 39 och 40 samt 43–50 § i förvaltningsprocesslagen iakttas. Marknadsdomstolen kan dock med samtycke av en part eller registermyndigheten anförtro parten eller myndigheten att kalla ett vittne, en sakkunnig eller någon annan som ska höras i bevissyfte till den muntliga förhandlingen, om domstolen anser att det finns grundad anledning till det.

15 §

Meddelande eller avkunnande av beslut

Marknadsdomstolens beslut meddelas eller avkunnas efter att beslutsöverläggningen har avslutats. Vid delgivningen av beslutet ska bestämmelserna i 55 § i förvaltningsprocesslagen iakttas.

Om beslutsöverläggningen hålls genast efter att den muntliga förhandlingen har avslutats, får marknadsdomstolen dock avkunna beslutet efter att överläggningen har avslutats. När beslutet avkunnas ska motiveringen till det och utgången i ärendet meddelas, om det inte är nödvändigt att beslutet avkunnas i sin helhet. Om parterna samtycker till det kan motiveringen då uppges endast i huvuddrag. Om det har röstats om beslutet, ska detta meddelas när beslutet avkunnas.

Trots bestämmelserna i 1 mom. anses parterna och registermyndigheten ha fått del av beslutet när det avkunnas, om de är företrädare vid den muntliga förhandlingen i ett fall som avses i 2 mom. En kopia av marknadsdomstolens beslut ska då finnas tillgänglig för parterna och registermyndigheten inom 30 dagar från det att beslutet avkunnades.

16 §

Underrättelser till registermyndigheten i ett besvärssärende

Marknadsdomstolen ska genast underrätta registermyndigheten i fråga om att ett besvärssärende har väckts.

Marknadsdomstolen ska skicka en kopia av beslutet i ett besvärssärende till registermyndigheten i fråga och samtidigt meddela om beslutet har vunnit laga kraft.

17 §

Tillämpning av förvaltningsprocesslagen

Till den del något annat inte bestäms ovan, tillämpas på handläggningen av besvärssärenden i marknadsdomstolen i övrigt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Tvistemål och ansökningsärenden

18 §

Tillämpning av rättegångsbalken

På handläggning i marknadsdomstolen av tvistemål och ansökningsärenden som avses i detta kapitel tillämpas vad som i rättegångsbalken bestäms om handläggning av tvistemål och ansökningsärenden i tingsrätten. I fråga om mål och ärenden som gäller industriella rättigheter tillämpas dessutom vad som bestäms nedan i detta kapitel.

19 §

Upplysningsskyldighet

Den som tänker väcka talan om att en sådan registrerad industriell rättighet eller registrering av en industriell rättighet som avses i någon av de lagar som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1, 5–9 eller 12 punkten ska ogiltigförklaras, förverkas eller upphävas eller om att rättigheten ska överföras eller tvångslicens meddelas, ska anmäla detta till den behöriga registermyndigheten och dessutom underrätta varje licens- eller pant-rättsinnehavare som är antecknad i registret om saken. Om en licensinnehavare tänker väcka talan om intrång i en registrerad industriell rättighet, ska han eller hon underrätta innehavaren av rättigheten om detta.

Den underrättelseskyldighet som avses i 1 mom. anses ha fullgjorts när underrättelsen har postats som en rekommenderad försändelse under den adress som antecknats i det register där rättigheten i fråga finns införd.

Om det när talan väcks inte visas att anmälan eller underrättelse har skett enligt 1 och 2 mom., ska marknadsdomstolen ge kändan nödvändig tid till detta. Om kändan försitter denna tid, ska talan avvisas.

20 §

Invändningsförfarandets prioritet

Talan om att ett patent eller registreringen av ett varumärke ska ogiltigförklaras eller registreringen av en mönsterrätt upphävas får inte väckas, om inte den utsat-

ta tiden för att göra invändning mot ett meddelat patent eller mot registreringen av ett varumärke eller mönster har löpt ut.

Om en part har gjort en invändning hos Patent- och registerstyrelsen mot ett meddelat patent eller mot registreringen av ett varumärke eller ett mönster, får parten inte på samma grunder väcka talan om att patentet eller registreringen av varumärket ska ogiltigförklaras eller registreringen av mönsterrätten upphävas förrän registermyndigheten har avgjort invändningen.

21 §

Väckande av genkärsmål om ogiltigförklaring

Om det i ett mål som gäller intrång i en registrerad industriell rättighet som avses i någon av de lagar som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1, 7–10 och 12 punkten görs en invändning om att rättigheten ska ogiltigförklaras eller att registreringen av rättigheten ska ogiltigförklaras eller upphävas, ska marknadsdomstolen, om inte talan om detta har väckts i marknadsdomstolen, bestämma att talan ska väckas inom en viss tid, annars avvisas invändningen. Genkärsmål får väckas trots bestämmelserna i 20 §.

Marknadsdomstolen handlägger och avgör en sådan talan om intrång som avses i 1 mom. även om genkärsmål har väckts. Marknadsdomstolen får dock av särskilda skäl avbryta handläggningen av talan om intrång tills genkärsmålet har avgjorts slutligt.

Vad som i denna paragraf bestäms om registrerade industriella rättigheter gäller i tillämpliga delar även nyttighetsmodeller och kretsmönster för integrerade kretsar. Yrkande om ogiltigförklaring av registreringen av en nyttighetsmodell eller ett kretsmönster för integrerade kretsar ska dock framställas hos Patent- och registerstyrelsen.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. gäller även om det i ett mål som gäller intrång i ett varumärke görs en invändning om att varumärket ska förklaras förverkat.

22 §

Fastställesetalan

Vad som i 19 och 21 § bestäms om mål om intrång i en registrerad industriell rättighet gäller i tillämpliga delar även mål där det förs talan om fastställelse av huruvida kändanden har skydd mot andra på basis av en meddelad eller registrerad industriell rättighet.

23 §

Registermyndighetens utlåtande i tvistemål och ansökningsärenden

Marknadsdomstolen får be den behöriga registermyndigheten om ett utlåtande i ett tvistemål eller ansökningsärende som gäller industriella rättigheter och som avses i detta kapitel.

I begäran om utlåtande ska marknadsdomstolen specificera de frågor som ska tas upp i utlåtandet.

24 §

Underrättelser till registermyndigheten i tvistemål

Marknadsdomstolen ska skicka en kopia av avgörandet i ett tvistemål som gäller industriella rättigheter och som avses i detta kapitel till den behöriga registermyndigheten och samtidigt meddela om avgörandet har vunnit laga kraft.

Genom förordning av justitieministeriet utfärdas vid behov bestämmelser om marknadsdomstolens skyldighet att informera om sina avgöranden i tvistemål som gäller industriella rättigheter genom att göra en anteckning i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller genom att skicka uppgifterna till Rättsregistercentralen för förmedling till de myndigheter som avses i 1 mom. På anteckningen och lämnandet av uppgifterna tillämpas vad som bestäms i lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (/) och med stöd av den.

25 §

Europeiskt patent och skyddssystemen för industriella rättigheter inom Europeiska unionen

Vad som ovan i detta kapitel bestäms om handläggning i marknadsdomstolen av tvistemål och ansökningsärenden som gäller patent, gäller även europeiskt patent som avses i 70 f § i patentlagen. Vad som i 19, 23 och 24 § bestäms om behörig registermyndighet ska tillämpas på Patent- och registerstyrelsen.

I fråga om handläggningen av ett tvistemål eller ansökningsärende som gäller gemenskapsformgivning eller ett gemenskapsvarumärke och som hör till marknadsdomstolen gäller vad som föreskrivs i rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning och rådets förordning (EG) nr 207/2009 om gemenskapsvarumärken. Vid handläggningen av dessa mål och ärenden iakttas dessutom bestämmelserna i 18, 21 och 22 § i tillämpliga delar.

I fråga om handläggningen av ett tvistemål eller ansökningsärende som gäller gemenskapens växtförädlarrätt och som hör till marknadsdomstolen gäller vad som föreskrivs i rådets förordning (EG) nr 2100/94 om gemenskapens växtförädlarrätt. Vid handläggningen av dessa mål och ärenden iakttas dessutom bestämmelserna i 18, 21 och 22 § i tillämpliga delar.

4 kap.

Handläggning av marknadsrättsliga ärenden

1 §

Hur ett marknadsrättsligt ärende väcks

Ett marknadsrättsligt ärende som avses i 1 kap. 6 § väcks genom att en skriftlig ansökan ges in till marknadsdomstolen.

2 §

Vem som har rätt att väcka ett ärende

Ansökan enligt 1 § får göras av

- 1) konsumentombudsmannen i ärenden som avses i konsumentskyddslagen, utom i ärenden som avses i 2 kap. 18 § i den lagen, där ansökan får göras av näringsidkaren,
- 2) konsumentombudsmannen i ärenden som avses i lagen om Konsumentverket,
- 3) konsumentombudsmannen i ärenden som avses i lagen om televisions- och radioverksamhet,
- 4) konsumentombudsmannen i ärenden som avses i 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar och, i ärenden som avses i 13 § 2 mom. i den lagen, av den näringsidkare som ett förfarande enligt lagens 4 § riktas mot, eller en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen,
- 5) konsumentombudsmannen eller det Finansinspektionens tillsynsobjekt som ärendet gäller, i ärenden som avses i betaltjänstlagen,
- 6) någon som avses i 4 eller 5 § i lagen om Finansinspektionen och som ärendet gäller, i ärenden som avses i den lagen,
- 7) någon som avses i 4 eller 5 § i lagen om Finansinspektionen och som ärendet gäller, i ärenden som avses i värdepappersmarknadslagen,
- 8) det teleföretag som Kommunikationsverkets förbud avser i ärenden som avses i kommunikationsmarknadslagen,
- 9) en revisor som granskar sparkasseverksamhet eller en registrerad förening som bevakar medlemsplacerarnas intressen och av vars medlemmar minst hälften är medlemsplacerare, i ärenden som avses i lagen om andelslag,
- 10) en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen eller den näringsidkare mot vilken tillämpningen av avtalsvillkoret riktas, i ärenden som avses i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare,

11) en utländsk organisation eller myndighet i ärenden som avses i lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande, enligt vad som bestäms närmare i den lagen.

En ansökan om att döma ut vite som har förelagts för att förstärka ett förbud får emellertid göras av konsumentombudsmannen i ärenden som avses i 2 kap. 18 § i konsumentskyddslagen och av Finansinspektionen i ärenden som avses i lagen om Finansinspektionen och värdepappersmarknadslagen. En ansökan om att döma ut vite som Kommunikationsverket har förelagt i ett ärende som avses i kommunikationsmarknadslagen får göras av Kommunikationsverket, och en ansökan om att döma ut vite som Finansinspektionen har förelagt i ett ärende som avses i betaltjänstlagen får göras av Finansinspektionen.

I fråga om dem som har rätt att väcka talan i ärenden som avses i lotterilagen, alkohollagen och lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning föreskrivs särskilt.

3 §

Subsidiär rätt att väcka ärenden

Om konsumentombudsmannen vägrar att till marknadsdomstolen föra ett ärende som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konsumentverket, lagen om televisions- och radioverksamhet eller i 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar och som gäller förbud mot en marknadsföringsåtgärd, ett avtalsvillkor eller ett indrivningsförfarande, får ansökan göras av en registrerad förening som bevakar löntagarnas eller konsumenternas intressen.

Om Finansinspektionen beslutar att ett förfarande vid marknadsföring eller förvärv av värdepapper, ett ärende som gäller marknadsföring av fondföretags fondandelar eller ett ärende som gäller förbudande av avtalsvillkor inte ska föras till marknadsdomstolen, får ansökan göras av en registrerad förening som bevakar placerarnas intressen.

4 §

Ansökan

I ansökan ska uppges

- 1) den näringsidkares eller den persons namn, hemort och adress som yrkandet riktas mot,
- 2) yrkandet och grunderna för det,
- 3) de fakta och de handlingar som sökanden åberopar,
- 4) sökandens namn och kontaktuppgifter.

Om ärendet väcks efter ett myndighetsbeslut ska till ansökan även fogas beslutet i original eller som kopia samt ett bevis över dagen för delfäendet.

Sökanden eller sökandens ombud ska underteckna ansökan.

5 §

Förberedelse

Förberedelsen av ett ärende börjar när ansökan kommer in till marknadsdomstolen. Förberedelsen kan vara skriftlig eller muntlig. Under förberedelsen ska särskilt eftersträvas att stridiga omständigheter hålls isär från omständigheter som ska anses vara ostridiga.

6 §

Delgivning av ansökan

Marknadsdomstolen ska delge ansökan den näringsidkare eller den person som yrkandet riktas mot. Om ansökan gäller ett beslut eller ett föreläggande av en myndighet, ska ansökan dessutom delges den myndighet vars beslut eller föreläggande ansökan gäller.

Marknadsdomstolen ska i delgivningen uppmana mottagaren att bemöta ansökan inom utsatt tid. Bemötandet ska innehålla ett yttrande om sökandens yrkande och grunderna för det. I bemötandet ska även nämnas de fakta som bemötandet grundar sig på och uppges de bevis som den som avger bemötandet åberopar.

Delgivningen ska verkställas på det sätt som bestäms i 11 kap. 3, 3 b och 4 § i rättegångsbalken.

7 §

Delgivning av en ansökan i vissa fall

Marknadsdomstolen ska delge andelslagets revisor som granskar sparkassan en ansökan av en förening som avses i 2 § 1 mom. 9 punkten.

Marknadsdomstolen ska genast delge konsumentombudsmannen, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Kommunikationsverket och Finansinspektionen en ansökan av en utländsk organisation eller myndighet som avses i 2 § 1 mom. 11 punkten i ärenden som hör till respektive tillsynsmyndighet. Den myndighet som har fått del av ansökan ska ges tillfälle att bli hörd, om inte detta i onödan fördröjer avgörandet av ärendet.

8 §

Handläggning av ett yrkande av konsumentombudsmannen om temporärt förbud

Ett yrkande av konsumentombudsmannen om att temporärt förbud ska meddelas i ett ärende som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konsumentverket, lagen om televisions- och radioverksamhet eller i 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av

fordringar får avgöras även om yrkandet inte har kunnat delges den som det riktar sig mot. Yrkandet får handläggas skriftligt.

9 §

Sammanträde

Marknadsdomstolen ska hålla sammanträde i marknadsrättsliga ärenden.

Sammanträde behöver dock inte hållas till den del ett ärende avvisas eller avskrivs eller förlikning stadfästs i det. Marknadsdomstolen får även avgöra ett ärende utan att hålla sammanträde, om ärendet är av sådan art att ett sammanträde inte är nödvändigt för att det ska kunna avgöras och ingen av parterna motsätter sig att ärendet avgörs skriftligt.

Marknadsdomstolen får besluta att handläggningen av ett ärende efter förberedelsen ska fortsätta på det sätt som i 6 kap. i rättegångsbalken bestäms om huvudförhandling i tvistemål. I annat fall får ärendet vid sammanträdet handläggas så att endast någon eller några frågor utreds. Efter sammanträdet får handläggningen då fortsätta i kansliet eller vid ett nytt sammanträde.

10 §

Kallelse till sammanträde

Till marknadsdomstolens sammanträde ska kallas sökanden och motparten samt övriga personer och tillsynsmyndigheter i partsställning. Om ärendet har väckts på ansökan av en näringsidkare enligt 2 kap. 18 § i konsumentskyddslagen är konsumentombudsmannen den tillsynsmyndighet som ska kallas till sammanträdet.

Om sökanden uteblir från sammanträdet, avskrivs ärendet. Om motparten uteblir får ärendet avgöras trots frånvaron.

Kallelsen till sammanträdet delges i enlighet med 11 kap. 3, 3 b och 4 § i rättegångsbalken.

11 §

Utredning av ärenden

Marknadsdomstolen får skaffa upplysningar på eget initiativ i ett ärende och ålägga en näringsidkare att lämna sådana uppgifter som behövs för ärendets utredning. Ingen får dock förpliktas att röja en affärs- eller yrkeshemlighet om inte det finns särskilda skäl. Ett åläggande kan förenas med vite.

12 §

Beslut

Ett avgörande av marknadsdomstolen i ett ärende som avses i detta kapitel är ett beslut. Beslutet ska innehålla en redogörelse för ärendet, motivering och utgången i ärendet.

Om beslutet innehåller ett förbud eller en förpliktelse att vidta en rättelseåtgärd, ska i beslutet anges vem förbudet eller förpliktelsen gäller och den tidpunkt från vilken förbudet eller förpliktelsen ska iakttas.

13 §

Avkunnande eller meddelande av beslut

Beslutet avkunnas efter att beslutsöverläggningen har avslutats eller meddelas i marknadsdomstolens kansli. Ett avgörande som har avkunnats dateras dagen för avkunnandet och ett beslut som har meddelats i kansliet dateras den dag då det finns tillgängligt för parterna.

Marknadsdomstolen ska i god tid innan beslutet meddelas underrätta parterna om vilken dag det kommer att meddelas. Underrättelsen kan göras skriftligt eller muntligt vid sammanträdet.

14 §

Ersättning av statens medel

Till den som hörts i marknadsdomstolen som vittne eller sakkunnig i ärenden som avses i konsumentskyddslagen, lagen om Konsumentverket, lagen om televi-sions- och radioverksamhet, 13 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar och lagen om gränsöverskridande förbudsförfarande betalas ersättning av statens medel enligt vad som bestäms i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972).

Marknadsdomstolen kan i sitt beslut ålägga en annan part än konsumentombudsmannen eller en utländsk myndighet eller organisation som avses i 2 § 1 mom. 11 punkten att ersätta staten för kostnader enligt 1 mom. som har betalats av statens medel.

15 §

Rättegångskostnader och avgifter

Parterna svarar själva för sina rättegångskostnader i marknadsdomstolen i de ärenden som avses i detta kapitel.

Av parterna eller av dem som har kallats att höras tas inte ut expeditionslösen för protokollsutdrag eller beslut.

16 §

Tillämpning av rättegångsbalken

Till den del något annat inte bestäms i de lagar som nämns ovan eller i 1 kap. 6 §, ska de marknadsrättsliga ärenden som avses i detta kapitel i övrigt i tillämpliga delar handläggas i marknadsdomstolen på det sätt som i rättegångsbalken bestäms om handläggning av tvistemål.

5 kap.

Sökande av ändring i marknadsdomstolens avgöranden

1 §

Sökande av ändring i konkurrens- och upphandlingsärenden

Ändring i ett beslut av marknadsdomstolen i ett konkurrens- eller upphandlingsärende söks hos högsta förvaltningsdomstolen genom besvär på det sätt som bestäms i de lagar som nämns i 1 kap. 2 och 3 §.

2 §

Sökande av ändring i besvärärenden som gäller industriella rättigheter

Ändring i ett beslut av marknadsdomstolen i ett besvärärende som avses i 3 kap. 1 § 1 mom. och som gäller industriella rättigheter eller registrering söks hos högsta förvaltningsdomstolen genom besvär på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Om ändring inte kan sökas inom föreskriven tid i ett ärende som avses i 1 mom. på grund av laga förfall eller av något annat godtagbart skäl, sätter marknadsdomstolen på ansökan ut en ny tid för ändringssökande. Om ny tid ska ansökas skriftligt hos marknadsdomstolen innan den ursprungliga tiden har löpt ut. Till ansökan ska fogas en utredning om det förfall som drabbat sökanden eller om annat skäl för ansökan.

Vid handläggningen av ett sådant ärende som avses i denna paragraf i högsta förvaltningsdomstolen tillämpas 3 kap. 13 §.

3 §

Sökande av ändring i tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt

Ändring i ett avgörande av marknadsdomstolen i ett tvistemål eller ansökningsärende som avses i 3 kap. 1 § 2 mom. och som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt eller i ett tvistemål som hänför sig till ett sådant mål eller ärende söks hos Helsingfors hovrätt genom besvär. Vid överklagandet iaktas vad som i rättegångsbalken bestäms om sökande av ändring i tingsrättens avgöranden.

En icke lagakraftvunnen dom av marknadsdomstolen i ett mål eller ärende som avses i 1 mom. får verkställas med iakttagande av vad som i 2 kap. i utsökningsbalken bestäms om tingsrättsdomar.

Vid handläggningen av ett mål eller ärende som avses i denna paragraf i hovrätten eller högsta domstolen tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 21–25 §.

4 §

Sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden

Ändring i marknadsdomstolens beslut i ett marknadsrättsligt ärende söks hos högsta domstolen genom besvär, om högsta domstolen meddelar besvärstillstånd med stöd av 30 kap. 3 § i rättegångsbalken.

Fullföljdsskriften, som ska innehålla tillståndsansökan och de besvär som anförs, ska tillsammans med marknadsdomstolens beslut lämnas in till marknadsdomstolens registratorskontor. På förfarandet vid ansökan om besvärstillstånd och vid handläggningen av ärendet tillämpas i övrigt vad som i 30 kap. i rättegångsbalken bestäms om fullföljd i ärenden som hovrätten handlagt i andra instans.

Marknadsdomstolens beslut verkställs på det sätt som föreskrivs om verkställighet av en lagakraftvunnen dom. Högsta domstolen kan emellertid bestämma att ett beslut inte får verkställas tills vidare eller att en påbörjad verkställighet ska avbrytas.

Vid extraordinärt ändringssökande som gäller ett marknadsrättsligt ärende iaktas i tillämpliga delar vad som i 31 kap. i rättegångsbalken bestäms om tvistemål. Även klagan ska dock anföras hos högsta domstolen.

[3 §; alternativ

Sökande av ändring i tvistemål som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt samt i marknadsrättsliga ärenden

Ändring i ett avgörande av marknadsdomstolen i ett tvistemål eller ansökningsärende som avses i 3 kap. 1 § 2 mom. och som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt eller i ett tvistemål som hänför sig till ett sådant mål eller ärende samt i ett

beslut av marknadsdomstolen i ett marknadsrättsligt ärende söks hos högsta domstolen genom besvär, om högsta domstolen meddelar besvärstillstånd med stöd av 30 kap. 3 §.

Fullföljdsskriften, som ska innehålla tillståndsansökan och de besvär som anförts, ska tillsammans med marknadsdomstolens avgörande lämnas in till marknadsdomstolens registratorskontor. På förfarandet vid ansökan om besvärstillstånd och vid handläggningen av ärendet tillämpas i övrigt vad som i 30 kap. i rättegångsbalken bestäms om fullföljd i ärenden som hovrätten handlagt i andra instans.

Marknadsdomstolens avgörande verkställs på det sätt som föreskrivs om verkställighet av en lagakraftvunnen dom. Högsta domstolen kan emellertid bestämma att ett avgörande inte får verkställas tills vidare eller att en påbörjad verkställighet ska avbrytas.

Vid extraordinärt ändringsökande som gäller ett mål eller ärende som avses i denna paragraf iakttas i tillämpliga delar vad som i 31 kap. i rättegångsbalken bestäms om tvistemål. Även klagan ska dock anföras hos högsta domstolen.

Vid handläggningen av ett tvistemål eller ansökningsärende som avses i 3 kap. 1 § 2 mom. och som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt eller av ett tvistemål som hänför sig till ett sådant mål eller ärende i högsta domstolen tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 21–25 §.]

6 kap.

Särskilda bestämmelser

1 §

Rättegångens offentlighet

I fråga om rättegångens offentlighet i marknadsdomstolen i tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt och i tvistemål som hänför sig till sådana mål och ärenden samt i marknadsrättsliga ärenden tillämpas lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007). I övrigt gäller i fråga om rättegångens offentlighet vad som bestäms i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007).

2 §

En snabb rättegång och handläggningsordningen

I marknadsdomstolen ska målen och ärendena handläggas utan ogrundat dröjsmål och inom en skäligen tid.

Om inte något annat föreskrivs särskilt, ska målen och ärendena i marknadsdomstolen handläggas i den ordning som de väckts, om inte det finns orsak att av-

vika från denna särskilt med hänsyn till hur länge handläggningen av målet eller ärendet varar, målets eller ärendets art och dess betydelse för parten.

Tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt och tvistemål som hänför sig till sådana mål och ärenden samt marknadsrättsliga ärenden kan förklaras brådskande i marknadsdomstolen med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i 19 kap. i rättegångsbalken bestäms om tingsrätten.

7 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen av den 28 december 2001 om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (1528/2001) jämte ändringar.

Om det i någon annan lag eller i en förordning hänvisas till lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden, ska motsvarande bestämmelse i denna lag tillämpas.

2 §

Övergångsbestämmelser

Ett mål eller ärende som har väckts i marknadsdomstolen innan denna lag har trätt i kraft ska handläggas enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7091
ISBN 978-952-466-834-7 (nid.)
ISBN 978-952-466-835-4 (PDF)
Hinta/pris 30,00 €

TILAUKSET
Edita Prima Oy
Asiakaspalvelu
vaihe 020 450 011
Faksi 020 450 2470
asiakaspalvelu.prima@edita.fi

BESTÄLLNINGAR
Edita Prima Ab
Kundservice
växel 020 450 011
Fax 020 450 2470
asiakaspalvelu.prima@edita.fi